

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DANIEL DEFOE

MOLL
FLANDERS

Çeviri: NİHAL YEĞİNOBALI

Moll Flonders, XVII. yüzyıl İngilteresi'nde dünyaya gelen bir kadının yaşamöyküsünü, kendi ağzından aktarır. Zindanda doğup on iki yıl fahişelik, on iki yıl hırsızlık yaparak yaşayan, başından beş evlilik geçen, maceraları İngiltere'den Amerika'ya uzanan *Moll Flanders*, tartışmaya açık hayat görüşü ve derinlemesine sunulan portresiyle İngiliz edebiyatının en ilgi çekici kadın kahramanlarından biridir.

Roman türünün ilk örneklerinden olan *Moll Flonders*, bir yandan dönemin toplumsal değerlerine ışık tutarken diğer yandan da suç dünyasını ve cinsellik konularını, ahlak dersi verme kaygısı gütmeksizin açıkça gözler önüne serer. İlk yayımlandığı 1722 yılından itibaren büyük ses getiren kitabın başkarakterinin temel olarak kabul ettiği ihtiyaçlarından vazgeçmeden ve kişiliğinden ödün vermeden toplum içinde hayatta kalabilme mücadelesi, *Moll Flanders*'in Defoe'nun en ünlü eseri *Robinson Crusoe*'yla karşılaştırılmasına vesile olmuştur. Zira *Moll Flanders*, binbir özveri ve kurnazlık göstererek göğüs gerdığı ataerki toplumda, okyanusun ortasında bir adaya düşen *Robinson Crusoe* kadar yalnız, bir o kadar da yaratıcı ve beceriklidir.

Kapak resmi: GIOVANNI BOLDINI

25,50 TL

KDV DAHİL

ISBN 978-975-07-1325-5

DANIEL DEFOE

MOLL
FLANDERS

KLASİK 87

Can Yayınları 1982

Moll Flanders, Daniel Defoe

© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Haziran 2011

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Emrah İmre

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © Giovanni Boldini

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1325-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

DANIEL DEFOE

MOLL

FLANDERS

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Nihal Yeğınobalı

DANIEL DEFOE, 1660 yılında Londra'da doğdu. Flaman asıllı varlıklı bir mum imalatçısının oğluydu. Presbiteryen papazı olarak yetiştirildi. Çeşitli güçlükler ve tehlikelerle dolu bir yaşam geçirdi. 1685'te İngiltere Kralı II. James'e karşı başlatılan ayaklanmaya katıldı. Yaşamının çeşitli dönemlerinde tüccarlık, fabrikatörlük, devlet memurluğu hatta casusluk yaptı. 40 yaşında gazetecilikte karar kıldı, bundan birkaç yıl sonra da roman yazmaya başladı. Yayımladığı siyasal yergi kitapçıklarındaki sert tutumu yüzünden birçok kez hapse girdi. Pek çok kitap yazdığı halde *Robinson Crusoe* (1719) ile büyük bir üne kavuştu. *Moll Flanders*, yazarın *Robinson* serisinden sonra en tanınmış eseridir. 1731 yılında doğduğu yerde, Londra'da öldü.

NİHAL YEĞİNOBALI, 1927'de Manisa'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdikten sonra New York Eyalet Üniversitesi'nde edebiyat öğrenimi gördü. *Genç Kızlar* adlı ilk romanını, Vincent Ewing adını verdiği sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla yayımladı. Bu kitap bir çeviri roman kandırmacasıyla yıllarca yeni basımlar yaptı. Ardından *Sitem*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabını yayımladı. YeğinoBALI, çok sayıda yazarın klasik ve çağdaş yapıtlarını dilimize kazandırdı.

Önsöz

Dünya son zamanlarda kendini romanlara ve romanslara öylesine kaptırdı ki, esas kişilerinin adlarıyla diğer özelliklerinin gizli tutulduğu özel bir yaşamöyküsünün gerçek olduğuna inanmak okura zor gelecektir. Bu nedenle okuru, şimdi okuyacağı bu sayfalar konusunda kendi görüşünü üretmekte ve kendi dilediği gibi yorum yapmakta serbest bırakmayı kabul etmeliyiz.

Burada yazar sözüm ona kendi yaşam tarihçesini kaleme almaktadır; anlatısının hemen başlangıcında asıl adını gizlemeyi niçin uygun gördüğünü belirtiyor, ondan sonra da artık bu konuda başkaca bir şey söylemeye gerek kalmıyor.

Doğrudur; öykümüzün özgün halini yeniden kelimelere döktük; söz konumuz olan ünlü hatunu da azıcık değiştirdik: Öyküsünü, ilk anlattığından daha edepli sözcüklerle ifade etmesini sağladık. İlk elimize geçen metin, hâlâ Newgate Zindanı'nda bulunan bir kişinin kullanacağı bir dille yazılmıştı, yoksa hanımın sonradan ileri sürdüğü gibi, tövbe edip köşesine çekilmiş bir kadının diliyle değil...

Onun öyküsünün sonunu getirerek şu anda gördüğünüz biçime sokan kalem, öyküyü el âlem içine çıkacak bir elbisenin içine sokabilmek ve okunmaya uygun bir dilde konuşturmak uğruna az ter dökmedi! Gençliğinden bu yana ahlak düşkünü olan, yok, dahası, ahlaksızlık ve namussuzluğun öz evladı olan bir kadın, yaptığı bütün utanmazlıkları sayıp dökmeye başlayınca, kötü yaşantısına ilk adımlarını atmasına yol açan olay ve durumların bile, altmış yılda kat ettiği suç ve günah mesafesi-

nin en ince ayrıntılarına bile girişince, yazar, kem gözlü okurların habis iftiralarına maruz kalmamak amacıyla, tüm anlatılanları böylesine tertemiz paketlemekte elbette adamakıllı zorlanacaktır.

Bu nedenle öyküyü yeni kılığına sokarken hiçbir edebe aykırı fikir belirtmemek, hiçbir ayıplanacak ifade kullanmamak için elden gelen her türlü özen gösterilmiştir. Bu amaçla, bu kadının hikâyesinin terbiye dahilinde anlatılamayacak olan en çirkin bölümleri hepten dışarıda bırakılmış, diğer birçok bölüm de iyice kısaltılmıştır. Geri kalanın ise, en saf okurun veya en namuslu dinleyenin bile yüzünü kızartmayacağını ummaktayız. En kötü öykü bile en iyi bir amaca hizmet edebileceğine göre, bu satırlardaki yaşam dersini okurlarımızın ciddiye alacağını umarız, anlatılan öykü bu ciddiliği bozacak nitelikte olsa bile. Tövbeyle sonuçlanan günahkâr bir yaşamın tarihçesini kaleme alırken günah bölümlerinin çirkinliği ve kötülüğü, gerçeklerden ayrılmamak koşuluyla, elden geldiğince vurgulanması gerekir ki tövbekârlık bölümlerinin ışığı ve güzelliği ortaya çıksın. Çünkü, aynı oranda etki ve canlılıkla ifade edildiği takdirde bu bölümler yaşamöyküsünün kesinlikle en güzel ve en parlak bölümleridir.

Tövbekârlık döneminin anlatımının günahkârlık dönemininki kadar canlı, çarpıcı ve sarsıcı olamayacağını ileri sürenler oluyor: Bu yorumda herhangi bir gerçeklik payı varsa, izin verin de şunu belirteyim: Sorun, okuyanın yazanla aynı zevk ve hevese sahip olmamasındadır. Ne yazık ki aradaki gerçek fark, eldeki malzemenin değerinden çok okuyanın zevk ve eğilimlerinden kaynaklanmaktadır.

Bu kitap esasta, onu okumasını bilecek ve okuduğundan ibret alacak olanlara tavsiye edildiğine göre, bu okurların kitaptaki masaldan çok yaşam dersinden, anlatımdan çok anlatılandan ve söz konusu kadından çok yazarın belirttiği sonuçtan hoşnut kalacaklarını umuyoruz.

Bu öyküde bol sayıda keyifli olay geçmektedir ve hepsi de okuyana yararlı olmak amacıyla kullanılmıştır. İfade edilişlerine ustaca kazandırılan oyalayıcı üslup bunların okur için şu ya da bu yönden doğal biçimde öğretici olmasını sağlamaktadır. Hatunumuz Moll'un kirli hayatının, Colchester'daki genç beyle ilişkisini anlatan ilk bölümü bu yönden, işlenen suçu

okurun gözünün içine sokan birçok hayırlı ayrıntılar içeriyor. Ki bunlar, bu yönde eğilimleri bulunanlara, bu tip olayların nasıl yıkımla sonuçlandığı ve iki tarafın davranışlarının da ne kadar beyinsizce ve iğrenç olduğu yönünde uyarıda bulunuyor. Ve bu da, dostumuzun kendi budalalık ve uygunsuzlukları konusunda verdiği ayrıntılardaki tüm canlı ve renkli tasvirlerin vebalini bol bol ödemeye yarıyor.

Bath'taki âşığının nedamet getirmesi ve geçirdiği hastalık krizinin haklı korkusu nedeniyle Moll'u terk etmeye karar veriş... en iyi dostların bile içlidişliliği aleyhine yapılan uyarılar, bu kişilerin en yürekten verilmiş düzelme kararlarında bile, Tanrı'nın yardımını olmaksızın duramamaları... Adil bir kavrayış sahibi olan okurların gözünde bunlar, daha öncesinden verilen bütün o aşklar zincirinden daha büyük bir güzellik taşıyacaktır.

Kısacası ilişkinin bütünü, içerdiği edep ve ahlak karşıtı öğelerden azami özenle arındırıldığı için, erdem ve iman temalarına hizmet edecek biçimde uygulanabiliyor. Hiç kimse, aşikâr bir haksızlığa sapmaksızın bu öyküyü ve de bu öyküyü yayımladığımız için bizi, kınayamaz.

Tiyatrocular, sahne yapıtlarının yararlı olduğuna, bu nedenle en uygar ve sofı toplumlarda bile oynanmalarına izin verilmesine çevreyi ikna etmek için her çağda şu temel savı ileri sürmüşlerdir: Bu yapıtlar erdemli amaçlar gütmektedirler ve bu amaçlar sahnede en canlı biçimde temsil edildikleri için ahlaklı ve yüce gönüllü ilkeleri seyircilere benimsetmekten geri kalmadıkları gibi, bozuk ve kokuşmuş yaşam tarzlarını açığa çıkarıp gözden düşürmekte de başarılıdırlar. Eğer bu denilenler gerçekten böyleyse ve tiyatrocular sahne çalışmalarında her zaman bu kurala uygun davranıyorlarsa kendileri hakkında çok olumlu şeyler söylenilebilir.

Bu kitapta baştan sona, sayısı belirsiz konu çeşitleri arasında sımsıkı benimsenmiş olan temel ilke şudur ki, en sonunda felaket ve hüsrarla sonuçlanmayan tek bir zararlı davranış bile görülemez. Okura takdim edilen en olağanüstü hain bile sonunda ya mutsuz bir akıbete uğruyor ya da hidayete erip tövbekâr oluyor. Olumsuz bir şeyin lafı ediliyorsa mutlaka eleştirilip yeriliyor, oysa güzel bir davranış övgüsünü de beraberinde taşıyor.

İşte bu temel üzerinden bu kitabı okura, her parçasından

ibret alabileceği, adil ve dinsel çıkarımlar yapabileceği ve dilerse bu yoldan bir şeyler öğrenebileceği bir yapıt olarak tavsiye ediyoruz.

Bu ünlü hatunun erkek soyuna hasar verdiği sürede sergilediği marifetlerin her biri aslında dürüst kişilere bunlardan sakınmaları için yapılmış birer uyarı, masum kimselerin hangi yöntemlerle kandırılıp soyuldukları ve sefil edildikleri konusunda verilmiş birer örnek, dolayısıyla da bunlardan kaçınmaları için gösterilmiş birer yoldur. Hatunun, dans dersine giderken annesinin, kibri yüzünden giydirip süslediği bir kız çocuğunun kolyesini çalması bu gibi kimselere verilmiş unutamayacakları bir derstir. Aynen parktaki genç kızların altın saatini çalması gibi.

St. John Sokağı'ndaki araba durağında, saman kafalı bir genç kadının paketini yürütmesi, yangın sırasında toparladığı ganimet, Harwich'teki kazanımları, bu olayların hepsi, bize böyle zamanlarda, her türlü beklenmedik ani durum karşısında kendimize daha çok sahip çıkmamız için mükemmel birer uyarıdır.

Moll'un sağlam, sade bir yaşam tarzı kurmayı istemesi ve en sonunda sürgün kocasıyla Virginia'daki yaşamını gayreti ve emeğiyle kurması, kendilerine yâd ellerde yeni hayat kurmak zorunda kalan tüm bahtsız kullar için verimli derslerle dolu bir öyküdür. Dünyanın en uzak köşelerinde bile hakkıyla çalışıp iyi işler yapmanın mutlaka ödülünü bulacağını gösterir onlara; en aşağılık, en adi, en umutsuz vakanın bile yorulmaz bir gayretle kendini kurtarabileceğini ve bu sayede zamanla en düşkün yaratığın bile gene ayağa kalkıp hayatta yeni bir kişiliğe kavuşacağını gösterir.

Bu değindiklerim, kitapta bize parmakla gösterilen ciddi çıkarımlardan ancak birkaçıdır, ki bu da herkesin bu yapıtı tüm dünyaya tavsiye etmesi için ve özellikle de yayımlamış olmasını haklı çıkarmak için kesinlikle yeterlidir.

Kitapta kısmen anlatılmış çok güzel iki konu var, ama ikisi de aynı cilde sığamayacak kadar kapsamlı oldukları için izninizle her birinin kendi başına bir kitap olabileceğini belirtmek isterim. Birincisi Moll'un, "mürebbiyem" dediği kadının yaşamıdır. Bu hatun, anlaşıldığına göre, üç-beş yıl içinde, hem de en birinci sınıftan olmak üzere, hanımefendi, orospu, ebe,

ebe aracısı, tefeci, çocuk alıcısı, hırsız ve çalınmış mallar barındırıcısı, kısacası kendi de hırsız olan bir hırsızlar yetiştiricisi ve hayret ki en sonunda bir tövbekâr kimliklerinin altından girip üstünden çıkmıştı.

İkincisi de Moll'un sürgün edilen kocasıdır. Anlaşılacağı üzere şehirlerarası yollarda on iki yıl başarıyla etkinlik göstermiş olan bu yolkesen haydut, en sonunda şansı iyice yaver giderek Virginia'ya prangalı bir kölelik mahkûmu değil de gönüllü sürgün olarak nakledilmeyi başarmıştır ve yaşamında inanılmaz bir çeşitlilik vardır.

Ama belirttiğim gibi bunlar bu kitaba sığmayacak kadar uzundurlar. Ayrıca kitap haline getirileceklerine de söz veremiyorum...

Bu tarihçenin, kendini Moll Flanders olarak tanıtan bu ünlü kadının yaşamının en sonuna kadar sürdüğünü söyleyemem, çünkü kimse kendi yaşamöyküsünü tam sonuna kadar kaleme alamaz, meğer ki öldükten sonra yazabilsin! Şu var ki kocasının öyküsü, üçüncü bir elce yazılmış olduğundan, ikisinin de yaşamlarının hesabını dolu dolu veriyor: Virginia'da kaç zaman birlikte yaşadıkları, burada çok büyük paralar yaparak sekiz yıl kadar sonra da nasıl İngiltere'ye döndükleri ve hatunumuzun burada çok ileri bir yaşa kadar yaşadığı, ama ilk zamanki olağanüstü tövbekârlığını en sona değin pek sürdürememesi... Gene de kendisi, önceki yaşantısının her bölümünden her zaman büyük bir tiksintiyle söz etmektedir.

Virginia ve Maryland'deki son zamanlarında birçok güzel olaylar geçtiğinden öyküsünün o bölümü çok keyifli sayılır. Beri yandan bunlar, Moll'un kendi anlattığı bölümler kadar incelikle anlatılmadığı için lafı burada kesmemizde bence sonsuz yarar var.

Gerçek adım, Newgate ve Old Bailey zindanlarının kayıtlarında öyle iyi tanınmıştır ki ve orada benim özel durumumla ilgili, hâlâ tamamlanmayı bekleyen öyle önemli konular var ki bu kitapta kendimin veya ailemin adını vermem beklenemez. Bunların, ölümümünden sonra öğrenilmesi belki daha iyi olur; şimdi açıklanmasıysa yakışık almaz. Yok, hayır, yakışık almaz, “ağır suç” işlemiş kişileri de içine alan genel bir af çıkarılsa bile!

Şu kadar söylemem yeterlidir: En kötü arkadaşlarım, bir zamanlar benim de izleyeceğimi varsaydığım bir yoldan, sehpa ve yağlı ip yolundan bu dünyayı terk ettikleri için, artık bana zarar verebilme olanakları kalmadı. Onlar beni Moll Flanders adıyla bilirlerdi. İzninizle ben de kendimden bu adla söz edeceğim, ta ki geçmişte hangi kimlikleri taşıdığımı ve şimdi kim olduğumu itiraf etmeyi göze alabileceğim güne dek.

Duyduğuma göre komşumuz olan ülkelerin birinde, Fransa mı, başka yer mi bilmiyorum, kralın bir buyruğu varmış: Bir suçlu ölüme, küreğe veya sürgüne mahkûm edildiğinde eğer çocukları varsa, bunlar genelde yoksulluk ya da ana babalarının yokluğundan ötürü savunmasız ve kimsesiz durumda oldukları için, derhal devletin koruması altına alınıp yetimhane denilen bir bakımevi-

ne yerleştirilirlermiş. Çocuklar burada büyütülür, giydirilir, beslenir, okutulurmuş. Hayata atılacak çağa geldiklerinde de dürüstçe çalışarak kendilerini geçindirebilsinler diye, ya esnaf yanına ya da ev hizmetine verilirlermiş.

Bu gelenek bizim ülkemizde olsaydı benim alınyazım da öyle arkadaşsız, aç çıplak, yardımsız yordamsız, sefil perişan bir kız çocuğu olarak ortada kalmak olmazdı. Oysa henüz durumumu anlayacak ve nasıl düzelteceğimi bilecek yaşta bile değilken büyük çileler çektiğim gibi kendimi öyle bir yaşam tarzının içinde buldum ki bu salt kendi içinde utanç verici olmakla kalmıyor, aynı zamanda hem bedenin hem de ruhun, en kısa yoldan yıkımını hazırlıyordu.

Yazık ki ülkemizin geleneği o komşu ülkedekinden çok başkaydı. Annem, üstünde bile durulmayacak kadar önemsiz bir hırsızlıktan ötürü, Cheapside semtindeki bir manifaturacıdan bir fırsatını bulup üç parça ince Hollanda işi dantel ödünç alma suçundan, Ağır Ceza'da yargılanarak hapse mahkûm olmuştu. Olayı burada ayrıntılarıyla anlatmak çok uzun sürer. Zaten bunun öyle başka başka biçimlerde anlatıldığını duydum ki hangisinin doğru olduğunu bile kestiremiyorum.

Nasıl olmuşsa olmuş işte! Herkesin üstünde anlaştığı bir şey varsa o da annemin savunmasını "karnıyla" yaptığı ve içinde can taşıdığı anlaşılnca cezasının yaklaşık yedi ay ertelenmiş olduğudur. Bu arada beni dünyaya getirdiği ve kendini toparladığı için, kendisi bu süre sonunda "aşağı çağrılmış", yani eski cezasını çekmek zorunda kalmış. Ne ki annem büyük çiftliklere nakledilmek ayrıcalığını kazanmış, bu da beni bir buçuk yaşında, hem de inanın çok kötü bir durumda, yapayalnız bırakmış.

Dünyaya geliş saatime iyice yakın olduğundan bu dönemi ancak başkalarından duyduğuma göre anlatabiliyorum. Şuna değinmek yeterli olacaktır sanırım: Öyle

talihsiz bir yerde doğmuşum ki karnının doymasını sağlayacak bir kilise kurulundan bile yoksunmuşum. Nasıl hayatta kaldığıma dair hiçbir fikrim yok. Bana tek söylenen şey, annemin bir akrabasının beni bir süre yanına alıp dadılık ettiğiidir. Bunu kimin parası, kimin yönlendirmesiyle yaptığı konusunda hiçbir şey bilmiyorum.

Kendimle ilgili ilk anımsayabildiğim, hatta ilk öğrendiğim husus, bir süre Çingene ya da Mısırlı denilen insanların arasında oradan oraya dolaşmış olduğumdu. Onların arasında kısa süre kaldığıma inanıyorum, çünkü derimin rengi bozulup karartılmamıştı, ki bu insanlar yanlarında taşıdıkları çocuklara çok küçük yaşta bunu yaparlar. Onların arasına nasıl katıldığımı bilemiyorum, onların arasından nasıl ayrıldığımı da.

Bu insanlar beni Essex'in Colchester kasabasında bırakmışlar. Benim kafamda ise, benim onları orada bıraktığıma dair bir izlenim var. (Yani saklandım, onlarla daha öteye gitmedim.) Bu konuda kesin konuşamıyorum; tek aklımda kalan şu ki beni buldukları zaman Colchester'daki kilise görevlilerine, kasabaya Çingenelerin arasında geldiğimi, daha öteye gitmek istemediğim için onların beni bırakıp gittiklerini söyledim. Nereye gittiklerini bilmiyordum. Görevlilerin de bilmemi bekledikleri yoktu zaten, çünkü Çingeneleri her yanda aramalarına karşın hiçbir yerde bulamamışlardı.

Şimdi artık bakımım başkalarınca üstlenileceğe benzerdi. Gerçi kentin bu ya da başka herhangi bir kasabasında hiçbir kilise kurulu benden yasal olarak sorumlu değildi; ne var ki durumum, yani henüz çalışacak yaşta olmayışım (ancak üçümdeydim) çevrede konuşulmaya başladıkça merhamete gelen bazı yargıçlar bana bakım sağlanmasını buyurmuşlar. Böylece beni oranın yerlisiymişimcesine benimsediler.

Bakımım için sağlanan koşullar arasındaki büyük

şansım, bana dadı olarak seçtikleri kadındı. Bu kadın yoksuldu elbet, ne var ki eskiden gün görmüş bir kişiydi; şimdi benim gibi çocukları evine alıp bakarak kazandığı biraz parayla geçimini sağlıyordu. Baktığı çocuklar çalışmaya başlayıp kendi ekmeklerini çıkarabilecek yaşa gelinceye değin ihtiyaçlarını o karşılıyordu.

Bu hatun kişinin, çocuklara okuyup yazmasını ve iş görmesini öğretmek için kurmuş olduğu bir de küçük okulu vardı. Dediğim gibi, önceleri daha iyi bir yaşam sürmüştüğünden baktığı çocukları büyük bir özenle olduğu kadar hatırı sayılır bir ustalık ve bilgiyle de yetiştiriyordu.

Bütün bunların hepsine bedel olan husussa, mazbut, sofu bir kadın olduğu için baktığı çocukları da çok İnançlı yetiştirmesi idi. Aynı zamanda, (2) Temiz titiz birer ev hanımı olarak ve sonra, (3) Çok kibar ve terbiyeli olarak... Kısacası öyle ki, yoksul soframızla çıplak evimize ve partal giysilerimize bakmadığınız sürece, bir dans okulunda falanmışız gibi çıtkırıldım kibar ve ince terbiyeli bir görgüyle büyüyorduk.

Sekiz yaşıma kadar kaldım burada. O sırada yargıçların (sanırım öyle deniyordu onlara) benim “hizmete girmem” için emir çıkartmış olduklarını duyunca dehşete düştüm. Gideceğim yerde, götür getir işlerine bakmak veya aşçı yamağının yamağı olmaktan öte hizmet göreceğim halim yoktu. Bunu bana öyle sık söylüyorlardı ki korkudan ödüm kopuyordu, çünkü yaşımın bu kadar küçük olmasına karşın içimde, o zamanki deyimleriyle “hizmete girmek”, yani hizmetçi olmak düşüncesine karşı müthiş bir isteksizlik vardı. Dadıma (ona öyle diydük), eğer izin verirse ekmeğimi hizmetçi olmadan da kazanabileceğimi söylüyordum. Öyle ya, bana dikiş iğnemle iş görmeyi, o kentin başlıca ticaret kaynağı olan yün eğirmeyi kendisi öğretmemiş miydi? Beni yanında

alıkoyarsa ben de onun için çalışırdım, çok çalışırdım hem de. Ona hep böyle söylüyordum.

Hemen her gün çok çalışmak lafı ediyordum ona. Kısacası gün boyu çalışıp ağlamak dışında hiçbir şey yapmıyordum. Bu da o iyi yürekli hatunu öyle üzüyordu ki sonunda benim için kaygılanmaya başladı, çünkü beni severdi.

Bir süre sonra bir gün dadı, biz yoksul çocukların hep birlikte çalışmalar yaptığımız odaya girdiğinde her zamanki “Müdire” kürsüsüne değil de tam karşıma geçip oturdu; beni çalışırken gözlemlemek için özellikle böyle yapmıştı sanki. Anımsadığıma göre onun bana vermiş olduğu bir iş üstündeydim, sipariş olarak aldığı birtakım gömleklere marka işliyordum. Dadı bir süre sonra benimle konuşmaya başladı: “Seni deli çocuk, her dakika ağlıyorsun,” (o sırada da ağlamaktaydım) “kuzum söyle bana, ne diye ağlıyorsun?” Ben dedim ki: “Beni buradan alacaklar, ev hizmetine verecekler de ondan! Ama ben ev işi yapamam ki!” O da dedi ki: “Aman, sen de çocuk, dediğin gibi ev işi yapmasını bilmesen bile zamanla öğrenirsin elbet; zaten ilk baştan zor işlere koşmazlar seni.” Ben, “Öyle bir koşarlar ki!” dedim, “Yapamadığım zaman da döverler beni. Hizmetçi kızlar da büyüklerin işini yapayım diye döverler, ama ben küçücük bir kıyım, yapamam o işleri...” Böyle diyerek gene ağlamaya başladım ve dadımla başkaca konuşamadım...

Bu da yufka yürekli, anaç dadının öyle içine işledi ki hatuncağız o dakikada, beni şimdilik ev hizmetine sokmamaya karar verdi ve, “Ağlama,” dedi bana; gidip sayın belediye reisiyle görüşeceğini, benim daha büyüyünceye kadar ev hizmetine girmeyeceğimi söyledi.

Bu beni tatmin etmedi. Ev hizmetine girmek fikri gözümde öyle korkunç bir şeydi ki dadım yirmi yaşına kadar girmeyeceğime söz verse de bir şey değişmezdi.

Bu işin eninde sonunda nasılsa olacağını düşünerek gene her dakika zırıl zırıl ağlayacağımdan eminim.

Dadım henüz yatışmadığımı görünce bana kızmaya başladı: “Daha ne istiyorsun ki?” diye sordu bana. “Büyüyünceye kadar ev hizmetine gitmeyeceksin demedim mi?” Ben, “Evet, dediniz ama sonunda mutlaka gideceğim ya!” dedim. Dadım, “Ne, nasıl? Delirdi mi bu kız?” dedi. “Nasıl yani, hanımefendi mi olmak istiyorsun sen yoksa?” Ben de, “Evet!” diye böğürerek hıçkıra hıçkıra ağlamayı sürdürdüm.

Bunun üzerine, tahmin edebileceğiniz gibi yaşlı hanım bana gülmeye başladı: “Tabii, efendim, elbette!” diye takıldı bana. “Lütfen söyler misiniz nasıl becereceksiniz hanımefendi olmayı? Parmak uçlarınızla mı yapacaksınız bunu yoksa?”

Ben, saf saf, “Evet, aynen,” dedim.

“Kaç para kazanacaksın peki? Yaptığın işe karşılık ne alacaksın?” diye sordu dadım.

“Yün eğirdiğimde üç pens, düz dikiş yaptığımda da dört denarius,” dedim.

Dadım gene gülerek, “Heyhat, zavallı hanımefendi!” dedi. “Ne yapabilirsin ki bu parayla?”

Ben, “Yanınızda kalmama izin vererseniz bu para bana yeter,” dedim. Öyle yalvar yakar bir sesle konuşmuştum ki, kadıncağız yüreğinin merhametle eridiğini bana sonradan anlatacaktı.

O sırada bana gülümseyerek, “Gene de o para seni hem tok tutmaya hem de elbiseler almaya yetmez,” dedi. “Küçük hanımefendimizin elbiselerini kim alacak peki?”

Ben, “Öyleyse daha çok çalışırım, bütün paramı da size veririm,” dedim.

O, “Zavallı çocuk, yetmez o para, karnını doğru dürüst doyurmaya bile tam yetmez,” dedi.

Ben, gene son derece masum, “Ben de karnımı do-

yurmam öyleyse,” dedim. “Yeter ki siz beni yanınızda tutun.”

“Ne yani, karnını doyurmadan yaşayabilir misin sen?”

“Tabii ya, inanın bana,” dedim ben de, küçücük çocuklar gibi, hâlâ yüreğim sökülürcesine ağlayarak.

Bu tutumumda hiçbir yapmacık yoktu, her şeyi içimden geldiği gibi söylediğimi siz de görebilirsiniz. Ama öylesine masum, öylesine tutkuluydum ki sonunda o iyi, anaç kadını da ağlattım, o da benim gibi yürekten ağlamaya başlayarak beni elimden tutup ders odasından çıkardı. “Hadi, tamam,” dedi. “Hizmete verilmeyeceksin. Benimle kalacaksın.” Bu da, şimdilik, beni yatıştırdı.

Bundan bir süre sonra dadım belediye başkanını görmeye gitti. Kendi işleriyle ilgili şeyler konuşulduktan sonra, bir ara benim durumum söz konusu oluyor ve sevgili dadım belediye başkanına öyküyü baştan sona anlatıyor. Başkan bundan o kadar hoşlanıyor ki hanımıyla iki kızını da dinlesinler diye yanına çağırıyor. Öykünün onların arasında epey gülüşmelere yol açtığından emin olabilirsiniz.

Aradan daha bir hafta bile geçmeden bir gün başkanın hanımıyla iki kızı, pat diye, dadıyı, okulunu ve çocukları görmeye geldiler. Biraz etraflarına bakındıktan sonra başkanın hanımı, “Ee, Bayan...” dedi dadıma, “şu hanımefendi olmaya niyet eden küçükhanım hangisi bunların?” Onun bu sözlerini duydum ve neden bilmem, başlangıçta fena halde korktum. Başkanın hanımı yanıma gelerek, “Peki küçükhanım, elinde ne iş var, bakayım,” dedi. Ayağa kalkıp diz kırarak onu selamladım. Hanım işimi elimden aldı, evirip çevirip baktı ve “İyi olmuş,” dedi. Sonra ellerimden birini tutup kaldırdı ve, “Yok, hiç bilinemez, bu çocuk belki de gerçekten bir hanımefendi olup çıkar, çünkü eli tam bir hanımefendi eli,” dedi. Bunun müthiş hoşuma gittiğinden emin olabilirsiniz ama başkanın ha-

nımı bununla da kalmadı. İşimi geri vererek elini cebine soktu, bana bir şilin verdi ve yaptığım işe önem verip düzgün çalışmayı öğrenirsem, kim bilir, belki de bir gün bir hanımefendi olabileceğimi söyledi.

Şimdi, bütün bu zaman süresince, iyi yürekli dadım, başkanın hanımı ve de öteki kişiler beni zerrece anlamıyorlardı, çünkü hanımefendi sözcüğünden onların anladığı şey başkaydı, benim anladığım şey bambaşka. Ne yazık ki hanımefendi olmak deyince benim anladığım, çalışarak kendi geçimimi çıkarmak ve “ev hizmetine girmek” öcüsünü uzakta tutacak kadar para kazanmaktan ibaretti; oysa onların demek istediği, büyük, zengin, yüksek bir yaşam tarzı sürmektir ya da nasılsa işte.

Neyse, başkanın hanımı odadan çıkınca iki kızı geldiler, onlar da “hanımefendiyi” görmek istediler. Uzun uzun lafladılar benimle, ben de saf saf yanıtlar verdim. “Hanımefendi olmaya kararlı mısın?” diye her soruşlarında ben, “EVET!” diye karşılık veriyordum. Sonunda genç kızlardan biri, “Hanımefendi nedir?” diye sordu ki bu da beni hayli şaşalattı. Neyse, meramımı ters yönden açıklayarak, hanımefendinin “ev hizmetine girmeyen” ve “ev işi yapmayan” biri olduğunu söyledim. Kızlar, sağ olsunlar, yakınlık gösterdiler bana, verdiğim yanıtları beğendiler; bu küçük konuşmamızdan çok hoşlanmış olsalar gerek ki onlar da bana para verdiler.

Bu parayı sorarsanız, hepsini dadı hanımıma (ona öyle diyordum) verdim; yalnızca bunu değil, hanımefendi olduğum zaman elime geçen tüm paraları da ona vereceğimi söyledim. Bu ve bunun gibi başka kimi konuşmalarım yoluyla dadım beni, benim hanımefendi olmakla ne demek istediğimi, kendi ekmeğimi kendi çalışmamla çıkarmaktan başka bir şey kastetmediğimi anlamaya başladı. En sonunda, bunun böyle olup olmadığını bana sordu.

“Evet,” dedim ben de. Böyle yapmanın hanımefendi olmak anlamına geldiğini ısrarla öne sürdüm. “Öyle birisi var ya!” diyerek dantelleri onaran, hanımların dantel başörtülerini yıkayan bir işçi kadına değindim ve, “O bir hanımefendi, çünkü herkes ona, Madam, diyor,” dedim.

“Zavallı yavrum,” dedi dadı. “Onun gibi bir hanımefendi olmaktan kolay ne var? Adı kötüye çıkmış bir kadının o, iki-üç tane piçi de cabası.”

Hiçbir şey anlamamıştım bu sözlerden. Gene de, “Onu Madam diye çağırıyorlar, hizmete girmediği gibi ev işi de yapmadığına göre o kadın bir hanımefendidir, ben de onun gibi hanımefendi olacağım,” diye tutturdum.

Belediye başkanının hanımıyla kızlarına bunun da anlatıldığından, onların da çok eğlenip güldüklerinden kuşkunuz olmasın. Arada başkanın kızları okula geliyor, küçük hanımefendinin nerede olduğunu soruyorlardı ki bu da benim koltuklarımı az kabartmıyordu!

Bu uzun süre böyle sürüp gitti; kızlar beni görmeye geliyor, kimi zaman yanlarında başkalarını da getiriyorlardı, öyle ki bu sayede kasabanın her yanında tanınmaya başlamıştım.

On yaşlarındaydım artık, birazcık kadınsı bir görünüm almaya başlamıştım, çünkü fena halde ciddi ve alçakgönüllü, son derece terbiyeliydim. Hanımların, tipimin çok hoş olduğundan, büyüdükçe çok güzel bir kadın olacağımdan dem vurduklarını sık sık duyuyordum: Onların bu konuşmalarını duymak enikonu gurur veriyordu bana. Neyse ki bu gurur henüz üzerimde kötü bir etki yapmıyordu. Hanımlar bana çok zaman para veriyorlardı, ben de bu paraları dadıma veriyordum ama bu namuslu kadın bana karşı öyle adil davranıyordu ki verdiğim paranın hepsini benim için harcıyordu. Dantel örtüler, keten çamaşırlar, eldivenler, kurdeleler alıyordu bana. Her zaman mum gibi düzgün giyimli ve tertemiz

dolaşıyordum. Temizliğime meraklıydım zaten. Üstümdekiler paçavra bile olsa onları kendi elimle yıkar, gene de her zaman temiz gezerdim. Ama dedim ya, sevgili dadım bana verilen parayı gene bana harcıyor, hanımlara da, şu ya da bu şeyin onların parasıyla alındığını mutlaka belirtiyordu. Bu da çok zaman onların bana daha para vermesini sağlıyordu. Öyle ki sonunda yargıçlar beni gerçekten çağırdıkları (bana sorarsanız ev hizmetine vermek üzere) zamana kadar öyle usta bir işçi olup çıkmıştım ve hanımlar bana öyle yakın davranıyorlardı ki benim kendi başımın çaresine bakabileceğim, yani dadımın beni yanında tutmasının giderlerini karşılayacak kadar para kazanabileceğim aşikârdı. O da yargıçlara, izin verirlerse beni asistanı olarak, hem de çocuklara ders öğreteyim diye yanında alıkoymak istediğini bildirdi. Gerçekten de yaşıma hayli küçük olmasına karşın iş yapmakta ayağıma çabuk, iğne işlerinde de çok ustaydım.

Kasabalı hanımlardan gördüğüm iyilik bu kadarla kalmadı. Bakımının artık eskisi gibi kamu bağışıyla sağlanmadığını öğrendikleri zaman bana daha sık para verir oldular. Yaşıma büyüdükçe yapmam için işler de getirmeye başladılar, dikilecek çamaşır, onarılacak dantel, düzenlenecek baş süslemeleri gibi. Bunları yaprna karşılık para vermeleri yetmezmiş gibi, nasıl yapılacağını da öğretiyorlardı. Şimdi gerçekten de, kendi anladığım ve olmak istediğim anlamda hanımefendiydim artık. Yaşıma on ikiyi bulmuştu ve kendi üstümü başımı kendim düzmemden ve bakım giderlerime karşılık dadıma ödeme yapmamdan öte cebime de para koymaya alışmıştım, yazık ki çok erken bir yaşta.

Hanımlar çok zaman bana kendilerinin ve çocuklarının giysilerinden de veriyorlardı: çorap, iç eteklik, elbise gibi şunu bunu. Dadım gerçek bir ana gibi bunları benim için ele alıp saklıyor, kimini onarmam, kiminin

içini dışına döndürmem için beni zorluyordu, çünkü kendisi az bulunur ev hanımlarındandı!

En sonunda kasaba hanımlarından birinin bana öyle kanı kaynadı ki bir aylığına onun evinde kalıp kızlarının arasına karışmamı istedi.

Şimdi efendim, son derece nazik bir jestti bu. Gene de benim yaşlı dadı ona, “Eğer temelli alıkoymayı düşünmüyorsanız, bu davetinizin bizim küçük hanımefendiye iyilikten çok kötülüğü dokunur,” dedi. Hanım da, “Valla, sözün çok doğru,” diye karşılık verdi. “Ben de onu bir haftalığına alırım, bakalım kızlarımla uyuşuyor mu, huyu suyu hoşuma gidiyor mu görmek için. Sonra sizinle daha etraflı konuşurum. Bu arada her zamanki gibi onu görmeye gelenler olursa benim evime yolladığınızı söylemeniz yeter.”

Bu tasarıyı usturubuyla gerçekleştirdiler; hanımın evine gittim. Ama evin kızlarına öyle bir ısındım, onlar da beni öyle bir sevdiler ki oradan ayrılmak adeta ölüm geldi bana; kızlar da beni bırakmakta aynı derecede gönülsüzdüler.

Gene de ayrıldım oradan ve biricik yaşlı dadıcığımın evinde neredeyse bir yıl daha yaşadım. Ona adamakıllı yardımım dokunmaya başlıyordu artık; neredeyse on dört yaşındaydım, yaşıma göre boyum uzun, tipim biraz kadınsıydı. O hanımın evindeki kibar yaşantıya öyle bir alışmıştım ki evde eskisi kadar rahat ve mutlu değildim artık. Hanımefendi olmanın gerçekten de harika olduğunu düşünüyordum, çünkü hanımefendiler konusunda şimdi eskisinden bambaşka fikirler edinmiştim. Evet, dedim ya, hanımefendi olmak kadar hanımefendilerin arasında yaşamamanın da harika olduğunu düşünüyor, bu yüzden de gene o eve dönmeye can atıyordum.

Benim on dördüncü yaşımı üç-dört ay geçtiğim sırada sevgili dadım, daha doğrusu annem demem daha doğ-

ru olur, hastalandı ve öldü. Şimdi gerçekten çok hazine bir durumdaydım, çünkü yoksul biri toprağa verildikten sonra zavalıcılığın evinin ocağının dağıtılması hiç de zaman almaz ve zor olmaz. Nitekim o iyi kadın gömülür gömülmez, evinde baktığı Kurul çocukları kilise yöneticileri tarafından alınıp götürüldü, okul kapatıldı, öğrencilerine de, başka bir yere yollanıncaya kadar oturup beklemek düştü. Dadıcığının mirasına gelince; kızı, altı-yedi çocuklu, evli bir kadın, hemen geldi ve her şeyi bir çırpıda silip süpürdü. Eşyaları da kaldırdıktan sonra artık kimsenin benimle konuşacak bir şeyi kalmadı: “Küçük hanımefendi”nin dilerse kendi evini kurabileceğini söyleyerek dalga geçmek dışında.

Korkudan aklımı oynatmış gibiydim, ne yapacağımı bilemiyordum. Kapı dışarı edilip koca dünyaya tek başıma salınıvermiş durumdaydım. Daha da kötüsü, zavalı iyi yürekli ölmüş kadında yirmi iki şilim kalmıştı ki küçük hanımefendinin yeryüzündeki tek serveti buydu. Bunu istediğim zaman dadımın kızı bana burun kıvrıp güldü ve konunun onunla hiç ilgisi olmadığını söyledi.

Aslında altın kalpli kadıncağz kızına bu paradan söz etmiş, şöyle bir yerde durduğunu, çocuğa ait olduğunu açıklamıştı. Hatta birkaç kez parayı vermek için beni çağırtmıştı, ama ne yazık ki her seferinde başka bir yerde olduğum için gidememiştim, sonunda gittiğim zaman da dadım konudan konuşacak durumda değildi. Şu var ki dadımın kızı, başlangıçta beni acımasızca üzmeyle birlikte daha sonradan parayı elime verecek kadar dürüst davrandı.

Şimdi pek zavalı bir hanımefendiydim, doğrusu. Hemen o akşam kapının önüne konulacaktım; dadımın kızı tüm eşyaları kaldırmıştı, ne başımı sokabileceğim bir dam altı vardı ne de yiyebileceğim bir kabuk ekmek. Şu var ki durumumu bilen birkaç komşu bana öyle acı-

mışlar ki geçenlerde beni bir hafta evine misafir eden hanıma haber salmışlar. O da hemencecik özel hizmetçisini beni almaya gönderdi. Kızlarından ikisi, kendiliklerinden, hizmetiyle birlikte gelmişlerdi. Ben de böylece varımı yoğumu toparlayıp onlarla birlikte gittim; yüreğimin sevinçle dolduğundan emin olabilirsiniz! Durumumun korkunçluğu iime öyle bir işlemişti ki hanımefendi olmak falan istemiyordum artık, hizmetçi olmaya yürekten razıydım, hem de onlar bana nasıl bir hizmetçiliği uygun görüyorlarsa ylesinden...

Gelgelelim yceğnll yeni hanımım benim için daha güzel şeyler dşnmşti. Yceğnll, diye tanımladım onu, çünkü benim ondan önceki kıymetli koruyucumdan her konuda daha üstündü, varlık yönünden bile! Dürüstlük dışında her yönden, diyeceğim, çünkü bu yeni hanımım son derece haksever olmasına karşın her zaman şunu belirtmek boynumun borcudur ki, ilk koruyucum olan dadım gerçi yoksuldu ama dünyada hiç ama hiç kimse ondan daha dimdik, dosdoğru dürüst olamazdı.

Bu iyi yürekli yeni hanımın bana el koymasını ancak gerçekleşmişti ki daha önceki hanım, yani belediye başkanının hanımı, beni getirsinler diye iki kızını yolladı. Beni “küçük hanımefendi” dönemimden tanıyan, bana yapacak el işi sipariş etmiş olan bir başka hanım da beni yanına aldirtmak için adamını yolladı. Yani müthiş kıymete binmiştim ve hanımların hepsi de enikonu kızgındılar, özellikle de belediye başkanının hanımı arkadaşının beni onun elinden aldığını ileri sürüyordu: Benimle ilk o ilgilendiğine göre işin hakası ben ona ait sayılırmışım. Gelgelelim bana el koymuş olanların beni vermeye niyetleri yoktu. Bana gelince; gerçi bu hanımların hangisi olsa bana iyi bakacaktı, biliyordum ama durumumun hiçbirinin yanında şimdi bulunduğum yerdekenden daha iyi olamayacağını da biliyordum.

Ben de 17-18 yaşıma kadar orada kaldım ve eğitim konusunda aklınıza gelebilecek her türlü üstün fırsattan yararlandım. Evin hanımı kızlarına dans, Fransızca konuşma ve yazı dersleri versin diye eve öğretmen getiriyordu, ayrıca müzik öğretmeni de vardı. Her zaman yanlarında olduğum için bu dersleri ben de evin kızları kadar hızla öğreniyordum. Gerçi öğretmenler bana özel ders vermiyorlardı, ama onların kızlara anlatarak ve göstererek öğrettiklerini ben taklit ederek, soru sorarak öğreniyordum. Kısacası böylelikle ben de dans etmeyi ve Fransızca konuşmayı onlar kadar, şarkı söylemeyi ise onlardan daha iyi öğrendim, çünkü sesim onlarınkinden daha güzeldi. Klavsen ya da spinet çalmaya gelince; çalışma yapmak için kendime ait çalgım olmadığından, bunda öteki konular oranında ilerleyemiyordum. Ancak kızlar derse ara verip kalktıkları zaman (ki bu araların saati de belirsizdi) klavsenin başına oturabiliyordum. Gene de enikonu ilerledim, öyle ki genç hanımlar sonunda yeni bir klavsenin yanı sıra bir de spinet aldılar ve bana kendileri ders vermeye başladılar. Dans etmeye gelince; bana köy danslarını ister istemez öğretiyorlardı, çünkü yapılan bütün danslarda benim eksik kişiyi tamamlamamı istiyorlardı. Zaten ben öğretileni öğrenmeye ne denli teşneysem onlar da kendilerine öğretilen her şeyi bana öğretmeye o derece candan hevesliydi.

Dedim ya, bu sayede, ancak yanında yaşadıklarım gibi gerçek bir hanımefendi olsaydım erişebileceğim bütün eğitim olanaklarının hepsinden yararlandım. Hatta kimi şeylerde, benden büyük olmalarına karşın hanımlarımdan daha ilerideydim ama bunlar bana doğanın verdiği, onlarınsa tüm servetlerinin sağlayamadığı bağışlardı. Birincisi, onların hepsinden daha alımlı olduğum aşikârdı; ikincisi, endamım daha düzgündü; üçüncüsü daha iyi şarkı söyleyebiliyordum, yani sesim daha güzeldi. Şu-

nu belirtmeme izin verin: Bütün bunları bana söyleten şey kendimi beğenmişliğim değil, o aileyi tanıyan herkesin fikirleridir.

Bütün bu koşullar altında ben de cinsiyetimizin olağan kibrine sahiptim, elbet. Yani, çok güzel, hatta sayılı güzellerden biri yerine konulduğumu bal gibi biliyor ve kendimi, başkalarının beğenebileceği kadar kendim de beğeniyordum. Başkalarının bu konuda konuşmalarına özellikle bayılıyordum ki arada sırada elimde olmadan duyduğum bu konuşmalar beni olağanüstü gönendiriyordu.

Buraya değin kişisel öykümün akışı pürüzsüz gitmişti. Öykümün bu bölümünde, çok iyi bir ailenin, her yerde namus ve mazbutluklarıyla, değerli hasletleriyle tanınıp saygı gören bir ailenin yanında yaşadığım bilindiği gibi, kişisel olarak da eskiden beri aklı başında, alçakgönüllü, temiz ahlaklı bir genç kız olarak tanınıyordum. Başka türlü biri olmak hiç aklımdan geçmemiş, Şeytan'a uymanın ne demek olduğunu hiç bilmemiştim.

Neylersiniz ki aşırı övünç duyduğum şey yüzünden mahva sürüklendim ya da belki aşırı övüncün kendisiydi mahvıma neden olan. Evinde kaldığım hanımın iki oğlu vardı, çok parlak ve olağanüstü kibar iki genç beyefendi. Benim ikisiyle de aram iyiydi, ama talihsizliğim şu ki onların bana karşı olan niyetleri bambaşkaymış.

Büyük oğlan, kenti de köy kadar yakından tanıyan eğlence düşkünü, neşeli bir gençti. Kötü şeyler yapacak kadar havaiydi, ama zararlı zevkleri için aşırı bedel ödemeyecek kadar da akıllı ve bilgiliydi. İşe, tüm kadınlara kurulan o uğursuz kapanla başladı: yani bana her zaman ne kadar güzel, ne kadar çekici olduğumu, ne ahenkli yürüdüğümü ve buna benzer şeyler söyleyerek. Öyle de incelikle yapıyordu ki bunu, ava çıktığında ağına bıldırcın kadar kadın da düşürmenin yolunu biliyor gibiydi.

Çünkü bu tür şeyleri kız kardeşleriyle de konuşuyordu: ben yanlarında olmadığım halde pek de uzakta olmadığımı, onu nasılsa duyacağımı bildiği zamanlarda. Kız kardeşleri usulca, “Şş, kız seni duyacak, hemen yan odada,” dedikleri zaman da sanki benim yakında olduğumdan haberi yokmuş gibi sesini alçaltıyor, sonra boş bulunmuş gibi gene yüksek sesle konuşmaya başlıyordu. Bu da benim öylesine hoşuma gidiyordu ki her seferinde onu can kulağıyla dinliyordum.

Genç adam böylece oltasına yemi geçirdikten ve bunu benim yolumun üstüne bırakmanın yolunu da kolayca bulduktan sonra oyunu daha açıkça oynamayı denedi. Günün birinde ben kız kardeşini giydirmekle meşgul olduğum sırada kapının önünden geçerken, neşeli bir tavırla içeri girdi. “Oo, Bayan Betty!” dedi bana. “Nasılsınız bakalım, Bayan Betty? Yanaklarınız amma da yanıyor, Bayan Betty!” Ben bir diz selamı vererek daha da kızardım ama hiçbir şey demedim. Genç hanım, “Ağabey, neden böyle konuşuyorsun?” diye sordu. O da, “Aşağı katta tam yarım saattir bu bayan hakkında konuşuyorduk da,” diye karşılık verdi. Kız kardeşi, “Ama onun kötülüğünden konuşmamışsınızdır, bundan eminim,” dedi. “Bunun dışında ne konuştuğunuzun hiç önemi yok.” Ağabeyi, “Onun kötülüğünden konuşmak şöyle dursun o derece iyiliğinden konuştuk ki Bayan Betty konusunda bir sürü çok olumlu şey dile getirildi,” dedi. “Özellikle de Colchester’daki en güzel genç hanım olduğu, kısacası, şehirde bile onun sağlığına kadehler kalkmaya başlamış olması üstüne.”

Kız kardeşi, “Ağabeyciğim, beni şaşırtıyorsun,” dedi. “Gerçi Betty’nin yalnızca bir tek şeyi eksik, ama bu da her şeyi eksik, demektir. Çünkü evlilik piyasası şu sırada biz kadınların aleyhinedir. Tut ki genç bir kadında güzellik, soy sop, görgü, zekâ, mantık, kibarlık, alçakgönüllü-

lük gibi erdemler, hem de fazlasıyla var; gel gör ki eğer parası yoksa bu kadın bir hiçtir; bütün o erdemlerin hiçbirine sahip değilmiş gibidir neredeyse, çünkü günümüzde kadının değeri yalnızca parayla ölçülüyor. Erkekler bu oyunu tamamen kendi çıkarlarına göre oynuyorlar.”

Yakında bir yerde olan küçük erkek kardeş, “Yavaş gel, abla, çok hızlı gidiyorsun,” diye araya girdi. “Ben senin kuralının istisnasıyım. İnan bana, senin söylediğin kadar erdemleri olan bir kadın bulsam, yemin ederim para konusunu kendime hiç dert etmem.”

Ablası, “Tamam,” dedi. “Gene de parasız birini gönlünün istememesine dikkat edersin herhalde.”

Kardeşi, “Bunu bilemezsin,” diye karşılık verdi.

Ağabey kız kardeşine, “Ama sevgili kardeşim, neden?” diye sordu. “Parayı bu kadar önemsedikleri için neden böyle çatıyorsun erkeklere? Nasılsa sizler hiçbiriniz parasız değilsiniz, başka ne eksisiniz olursa olsun.”

Kız kardeş hiç duraksamadan, “Seni çok iyi anlıyorum, ağabey,” dedi. “Benim param var ama güzelliğim eksik, demeye getiriyorsun ama zamanımızın gidişatında bunların ikincisi olmasa da birincisi geçerlidir, yani demek ki benim durumum komşularımınkinden üstün.”

Küçük erkek kardeş, “İyi de,” dedi, “o, komşularım, dediğin kimselerin durumu seninkiyle belki de eşit sayılabilir, çünkü kimi zaman güzellik paraya karşın kocayı çalar. Hizmetçi kız eğer hanımından daha albeniliyse çok zaman piyasada geçer akçe sayılır ve özel arabasıyla hanımının önünden bile gider.”

Artık çekilip onları yalnız bırakmamın zamanı geldi, diye düşündüm ve öyle yaptım ama söylediklerinin hepsini duyamayacağım kadar uzaklaşmadığım için bu konuşma arasında kendimle ilgili bol bol güzel şeyler dinledim, bu da gururumu müthiş okşadı. Ne var ki bunlar benim ev içindeki itibarımı güçlendirecek şeyler de-

ğildi; çok geçmeden öğrendim bunu. Ablayla küçük erkek kardeş bu konuda fena halde birbirlerine girmişler, erkek kardeş ablasına benim yüzümden çok sert şeyler söylemiş. Ablanın bunlara alınmış olduğunu da sonraları, bana karşı tutumunun değişmesinden anladım. Gerçekten büyük haksızlıktı bu bana, çünkü erkek kardeşi konusunda onun kuşkulandığı türden şeylerin zerresi bile aklımdan geçmiyordu. Aslına bakarsanız büyük erkek kardeş bana o her zamanki dolaylı konuşma tarzıyla, şakaya vurarak bir sürü şey söylemişti, ben de, aptal gibi, bunların içtenlikli olduğuna inanmıştım. Ya da onun hiçbir zaman niyetlenmediği, hatta aklının ucundan bile geçirmediği konularda umutlara kapılarak kendi kendimi dev aynasında görüp aldatmıştım.

Günün birinde bu ağabey, çok zaman yaptığı gibi merdiveni, kız kardeşlerine seslenerek koşa koşa çıkmış ve onların işlerini yaptıkları oturma odasına gelmişti. Odada ben yalnız olduğumdan kapıya giderek, “Beyefendi, küçükhanımlar burda değil, bahçeye indiler,” dedim. Tam benim bunu söylediğim sırada o da kapıya ulaştı ve beni, sanki rastgele olmuş gibi kollarının arasına alarak, “Vay, Bayan Betty, buradasın ha?” dedi. “İşte bu çok iyi! Ben de onlardan çok seninle konuşmak istiyorum zaten.” Sonra beni kollarından bırakmayarak üç-dört kez üst üste öptü.

Ondan kurtulmak için, hem de enikonu çırpındımsa da o beni salıvermeden öpmeyi sürdürdü, öyle ki sonunda neredeyse soluksuz kalarak oturdu ve, “Canım Betty, ben sana âşık oldum,” dedi.

Ne yalan söyleyeyim sözleri kanımı tutuşturdu, olanca canım yüreğime hücum ederek beni kendimden geçirdi. Bunu o yüzümden okumuş olabilirdi: Birçok kere yineledi bu sözlerini: bana âşık olduğunu. Benim yüreğim ise duyulabilir bir sesmiş gibi açıkça, “Hoşuma

gitti bu!" demektedir. Yok, yok, hayır! O ne zaman, "Sana âşığım," dese kızarıp yanan yüzüm, "Umarım öyledir, efendim," diye karşılık veriyordu.

O gün aramızda başkaca bir şey olmadı; yalnızca şaşkınlığa uğramıştım, o gittikten sonra kendimi kısa zamanda toparladım. Ona kalsa yanımda daha çok kalacaktı ya, pencereden bakıp kız kardeşlerinin bahçeden dönmekte olduğunu görünce ayrıldı. Gene öptü beni, çok ciddi olduğunu, çok yakında benimle gene konuşacağını söyledi ve gitti. Ben şaşkın ama sonsuz derecede sevinmiş durumdaydım; eğer bu olayda tek bir terslik olmasaydı sevinmekte haklı çıkabilirdim ama işin yanlış yanı da buydu işte: Bayan Betty'nin duyguları çok içtendi, gel gör ki beyefendininkiler değildi.

O günden sonra kafam tuhaf düşüncelerle dolmaya başladı; kendimden geçmiş olduğumu söylemek hiç de yanlış olmaz: öyle bir beyefendinin bana âşık olduğunu, benim çok çekici bir yaratık olduğumu söylemesi... bunları nasıl kaldırabileceğimi bilemiyordum; kibrim en son raddeye kadar kabarmıştı. Doğrudur, düşüncelerim kibir doluydu, ama zamane ortamının kötülüklerinden habirim olmadığı için kendi güvenliğini ve kendi masumluluğunu korumak konusunda tek bir düşüncem yoktu. Öyle ki genç efendim ilk baştan bunu anlasaydı benden canının istediği her biçimde yararlanabilirdi, ama o bu üstünlüğünü görmedi ki bu da, o dönemde benim için şans oldu.

Bu hamleden sonra genç beyefendi beni yalnız başıma, hem de hemen hemen aynı durumda kıstırmak için yeni bir fırsat bulmakta gecikmedi. Ben saftım ama o bu kez daha da kurnaz ve hesaplı davrandı. Olay şöyle gelişti: Kız kardeşleri anneleriyle birlikte bir ziyarete gitmişlerdi, küçük erkek kardeşi kasaba dışındaydı; babasına gelince; o da bir haftadır Londra'daydı. Genç efendim

beni öyle dikkatli izlemişti ki, ben onun evde olup olmadığını bilmediğim halde o benim yerimi biliyordu. Böylece merdiveni hızla çıkararak odaya girip doğru yanıma geldi, geçen seferki gibi beni kollarının arasına almakla başladı ve en az çeyrek saat boyunca öptü.

Kız kardeşlerinin odasındaydım. Evde aşağı kattaki hizmetçi kadınlardan başka kimse olmadığı için mi nedir, o bu kez daha hoyrat davranıyordu. Kısacası işi ciddiye bindirmişti. Beni fazla kolay bulmuştu belki de, çünkü Tanrı biliyor ya, beni sırf kollarında tutup öptüğü sürece hiç karşı koymadım ona; tersine, olup bitenlerden, ona pek direnemeyecek kadar hoşnuttum.

Her neyse işte, yaptıklarımızdan yorgun düşerek oturduk. O benimle uzun uzun konuştu; cazibeme kapıldığını, beni ne kadar çok sevdiğini açıklayıncaya dek gece gündüz rahat dirlik bilmediğini söyledi bana, eğer ben de onu seviyorsam ve mutlu etmeyi istiyorsam onun hayatını kurtarırmışım... işte buna benzer sayısız süslü sözler... Ben gene ona pek az karşılık veriyordum, yalnız bir ara aptal bir kız olduğum için onun ne demek istediğini zerrece anlamadığımı belirttim.

Bunun üzerine genç adam odada dolaşmaya başladı; elimden tutunca ben de adımlarımı onunakilere uydurdum. Biraz sonra o, üstün durumundan yararlanarak beni yatağa devirdi ve son derece şiddetle öpmeye başladı. Gene de hakkını yemeyelim, hiçbir kaba davranışı olmadı, yalnız iyice uzun uzun öptü beni. Derken merdivenden birinin çıktığını sanarak yataktan kalktı, beni de kaldırdı. Beni çok sevdiğini, bunun temiz bir sevgi olduğunu, asla kötülüğümü düşünmediğini söyledi, sonra avucuma beş şilin para koyup dışarı çıktı ve merdivenden aşağı indi.

Bu para aklımı, daha önceki aşk laflarından daha kötü karıştırdı; başımı öyle bir döndürdü ki ayağım yerden

kesildi adeta. Bu nokta üzerinde özellikle duruyorum. Olur a, masum genç kızcağızın biri bu öyküyü okursa ders alsın da, çok erken yaşta güzelliğine, mağrur olmanın başına açabileceği belalara karşı kendini korumasını öğrensin! Bir kadın bir kez kendini güzel olarak tanımlarsa, ona âşık olduğunu söyleyen hiçbir erkeğin sözünden kuşku duymaz artık. O erkeğin kalbini fethedecek kadar çekici olduğuna inanmıştır madem, bunun sonuçlarının ortaya çıkması da doğaldır.

Genç beyefendi benim gururumu ateşlediği oranda kendi isteklerini de tutuşturmuştu. Eline bir fırsat geçmişken yararlanmadığına pişman olmuşçasına yarım saat kadar sonra geri geldi ve gene eskisi gibi bana sarıldı, ama bu kez biraz daha doğrudan, daha kestirmeden...

Odaya girer girmez ilk iş olarak dönüp kapıyı kilitledi. “Bayan Betty, biraz önce yukarıya bir gelen var sanmıştım ama öyle değilmiş meğer,” dedi. “Neyse, şimdi gelip beni burda seninle bulurlarsa bile seni öperken yakalayamayacaklar.” Ben, bu kata kimin çıkabileceğini bilmediğimi söyledim. Çünkü evde aşçı kadınla öbür hizmetçiden başka kimse yoktu, onlar da üst kata hiç çıkmazlardı. O, “Neyse, güzelim, önlem almak iyidir,” dedi, oturup konuşmaya başladı. Ben, hâlâ ilk görüşmemizin ateşiyle tutuşmama karşın çok az konuşuyordum ama o neredeyse benim ağzıma laflar vererek konuşuyor, beni nasıl çılgınca sevdiğini anlatıp duruyordu. Gerçi aile mülkünün başına geçmezden önce bir şey söyleyemezmiş ama o zaman geldiğinde beni mutlu etmeye kararlıymış, hem kendini de mutlu etmeye, kısacası benimle evlenmeye... Bunu ve buna benzer daha bir sürü süslü şeyler söyledi. Bana gelince; zavallı gafil, onun lafı nereye getirmek istediğini anlamıyor, bütün aşkların evlenme niyeti güttüğüne inanıyordum. Ee, o da evlilikten söz ettiğine göre, artık benim “Hayır” demeye ne meca-

lim vardı ne de hakkım! Ama henüz o aşamaya gelmiş değildik.

Oturup konuşmamız pek de uzun sürmemişti ki genç efendim ayağa kalktı, öpüşleriyle soluğumu kestikten sonra beni gene yatağın üstüne devirdi. Bu zamana kadar ikimiz de iyice ısınmış olduğumuzdan bu kez benimle, açıklamaya terbiyemin izin vermediği ölçülerde ileri gitti, ama daha fazlasına bile kalluşsa benim o sırada ona karşı koyacak gücüm olamazdı.

Gerçi çok ileriye gittiği oldu ama neyse ki iş “soncul lütuf” denilen noktaya varmadı. Hakkını teslim etmeliyim ki genç efendim buna kalkışmadı bile. Bu özverisini, bundan sonraki benzer durumlarda benden daha çok şey istemek için bir bahane olarak kullanacaktı. O günkü fasıldan sonra yanımda pek az kaldı, ama ayrılırken elime neredeyse bir avuç altın sıkıştırdı, bana olan tutkusunu yüzlerce kez dile getirip beni dünyadaki tüm kadınlardan daha çok sevdiğini yineledikten sonra gitti.

Bundan sonra artık kafamı çalıştırmaya başlamış olmama şaşmamak gerek, ama eyvah ki pek sağlam temele dayanan bir çalıştırma değildi bu. Sınırsız bir gurur ve kibir stokum olduğu yerde erdem stokum pek azdı. Gerçi evet, bazen genç efendinin niyetinin ne olduğuna ilişkin kendi kendime sorular soruyordum ama gerçekte onun güzel sözleriyle verdiği paradan başka bir şey düşünmüyordum. Benimle evlenmek isteyip istememesi, pek üstünde durulmayacak bir konuymuş gibi geliyordu bana. Bu arada, bana bir tür resmî evlenme önerisi yapacağı zamana kadar kendim için herhangi bir koşul ileri sürmenin gerekli olduğu gibi bir şeyse aklımın ucundan bile geçmiyordu, daha sonra sizin de göreceğiniz gibi...

İşte böyle, hiç tasasız, mahvolmaya hazırladım kendimi! Kibirleri erdemlerinden baskın çıkan tüm genç hanımlar için çok iyi bir örnek sayılırım. İki taraf da ap-

tal yerine düşmüş olmayacaktı: eğer ben bana yakışanı yaparak efendimin karşısında onur ve ahlakın gerektirdiği gibi sağlam durabilseydim; eğer bu beyefendi de tasarladığı şeyin gerçekleşme olanağı olmadığını görüp hamlelerinden vazgeçseydi ya da adil, şerefli bir evlenme önerisinde bulunsaydı. Ki bu durumda onu suçlayacaklar kim olursa olsun, bana kimse suç bulamazdı. Kısacası genç efendi beni tanısa, hedeflediği ufak şeyi elde etmenin ne denli kolay olduğunu bilseydi, hiç canını üzmeden bir dahaki sefere elime dört-beş şilin tutuşturduğu gibi benimle yatabilirdi. Ben de onun düşüncelerini, beni elde etmeyi ne kadar zor sandığını bilmiş olsaydım, onunla kendi koşullarıma göre bir anlaşma yapardım. Derhal evlenmeyi dayatmasam bile evleninceye kadar geçimimi sağlamasını dayatabilir ve istediğimi de alabilirdim, çünkü ileriye yönelik beklentilerine ek olarak zaten aşırı zengin bir adamdı. Gel gör ki ben bu gibi düşünceleri hepten terk etmiş, kendimi yalnızca güzelliğimle övünç duymaya ve onun gibi bir beyefendi tarafından seilmekte olmanın gururuna kaptırmış gibiydim. Paraya gelince; şilinelere bakmakla saatler geçiriyor, onları günde bin kez döne döne sayıyordum. Bu öykünün her ayrıntısıyla böylesine haşır neşir olduğu halde onu bekleyen şeyi, mahvının kapıya ne kadar yaklaştığını aklından geçirmeyen, benim kadar kendini beğenmiş bir zavallı budala daha var mıdır bilmem. Aslını sorarsanız ben o mahvı, kendimden uzak tutmaya çalışmak yerine bir bakıma arzu bile ediyordum galiba.

Bu arada, ev halkının hiçbirinde en ufak bir kuşku uyanmasına, bu genç beyefendiyle herhangi bir görüşmem olduğunun sanılmasına fırsat vermeyecek kadar da kurnaz tilkiydim. Herkesin içindeyken ondan yana hemen hiç bakmıyor, yakınımızda başkaları varken bana bir şey söylerse yanıt vermiyordum. Gene de, seyrek ola-

rak karşılaştığımızda her şeye karşın, birkaç laf etmeye, çok arada bir de öpüşmeye olanak buluyorduk, ama başımızı derde sokmamıza yetecek fırsat olmuyordu. Genç efendim, benim kafamdan geçenleri bilmediği için lafı çok fazla dolandırıp uzatıyor ve işini, zor olduğunu sandığı için kendisi büsbütün zorlaştırıyordu.

Gelgelelim Şeytan, yorulmak bilmez bir ayartıcıdır: Kişiyi çekmek istediği günahın gerçekleşmesine fırsat yaratmakta asla başarısızlığa uğramaz! Bir akşamdı; bahçede onunla ve iki kız kardeşiyle birlikte, masum bir neşe içerisindeydik ki o bir yolunu bulup elime bir pusula tutuşturdu. Pusulada, yarın herkesin içinde benden kendisi için kasaba çarşısına gidip bir iş yapmamı isteyeceğini ve daha sonra yolda karşılaşacağımızı yazmıştı.

Böylece akşam yemeğinden sonra kız kardeşlerinin yanında bana ciddi ciddi, “Bayan Betty, senden bir ricam olacak,” dedi. Küçük kız kardeşi, “O da nedir ki?” diye sordu. Ağabeyi, son derece resmî, “Sevgili kardeşim, Bayan Betty’ye bugün izin veremeyeceksen başka herhangi bir gün de olabilir,” dedi. Kızlar, “Yok canım, pekâlâ izin verebiliriz,” dediler. Küçük kız soru sorduğu için özür diledi: Öylece, laf olsun diye sormuştu işte. Büyük kız kardeş ağabeyine, “Gene de ne istediğini Bayan Betty’ye söylemelisin,” dedi. “Eğer bizim duymamamız gereken özel bir şeyse onu bir kenara çek, istersen. İşte, kendisi şuracıkta duruyor.” Genç efendi bütün ciddiliğiyle, “Ne demek istiyorsun sen, sevgili kardeşim?” dedi. “Benim ricam onun High Street’e, şu şu mağazaya gitmesinden ibaret,” diye ekleyerek gömleğinin yakasını açıp gösterdi, sonra upuzun bir hikâye anlatmaya girişti: Efendim, çarşıda iki çok şık boyunbağı için fiyat vermiş de, benim bir zahmet oraya gidip gömlek yakasına uyacak bir boyunbağı seçmemi istiyormuş da, bakalım benim verdiğim fiyata razı olacaklar mıymış da... Olmazsa bir şilin fazla

verip sıkı pazarlık etmeliymişim de... Sonra ortaya daha başka görülecek işler de çıkardı ve bunların sayısını öyle çoğalttı ki benim epey uzun zaman dışarıda kalacağım kesindi.

Genç efendi bana yapacağım işleri bellettikten sonra kız kardeşlerine gene uzun bir hikâye anlattı: Onların da tanıdığı bir aileyi görmeye gidecekmiş de, orada şu şu beyler de bulunacakmış da, hep bir arada nasıl çok keyifli vakitler geçireceklermiş de... Sonra tam bir resmîlikle, onların da kendisine katılıp katılmayacaklarını sordu, onlar da aynı resmîlikle özür dileyerek öğleden sonra bazı ziyaretçiler beklediklerini söylediler. Ki laf aramızda bu ziyaretçileri de o ayarlamıştı.

Kardeşleriyle konuşup bana da yapacağım işi belletmeyi anca bitirmişti ki özel uşağı yanına gelerek Sir W... H...'nin arabasıyla kapıda beklediğini bildirdi, o da aşağıya koştu, sonra hemen geri gelerek yüksek sesle, “Ne yazık!” dedi. “Neşem hepten kaçtı! Sir W... Bana arabasını yollamış, benimle çok ciddi bir meseleyi konuşmak istiyormuş.” Meğer bu Sir W..., kasabadan üç mil dışarıda oturan bir kişiymiş; bizimki onunla bir önceki gün mahsus konuşup özel bir iş için arabasını ödünç istemiş ve arabanın saat üç sularında kendisini almaya gelmesini ayarlamış. Ki nitekim işte o saatte araba kapıdaydı.

Genç efendi hemen uşağından en iyi peruğunu, şapka ve kılıcını istedi, sonra onu özürlerini iletmek için öteki yere yolladı. Böylece uşağını uzaklaştırmak için mazeret de yaratarak arabaya binmeye davrandı. Ne ki bir an duralayarak görülecek işleri konusunda benimle ciddi mi ciddi konuştu, bu arada çok alçak sesle, “Güzelim, gelebileceğin kadar erken gelmeye bak!” diye fısıldamanın da bir yolunu buldu. Onun yüksek sesle söylediklerine karşılık verircesine bir diz selamı yaptım, bir çeyrek saat kadar sonra ben de sokağa çıktım. Sırtımdaki

elbiseyi değiştirmedim, yalnızca bir kapüşon, bir maskeyle yelpaze aldım, cebime de bir çift eldiven koydum. Böylece ev halkında en ufak bir kuşku uyanmadı. Genç efendi, geçeceğimi bildiği bir arka sokakta beni beklemekteydi; arabacıya nereye gideceğimizi de söylemişti. Bu yer Mile-End, diye küçük bir köydü. Burada onun sırlarını paylaştığı bir dostu oturuyormuş, oraya gittik ve dilediğimizce günahkâr olmamızı sağlayacak kaç türlü kolaylık varsa o evde hepsini bulduk.

Baş başa kaldığımızda genç efendim benimle çok ciddi konuşmaya başladı: Baştan çıkarmak amacıyla getirmemişti buraya beni; duyduğu ateşli aşk benden yararlanmasına izin veremezdi; kararı, mirasa konup mülkünün başına geçer geçmez benimle evlenmekti; bu arada ona istediğini verirsem geçimimi çok onurlu bir biçimde sağlayacaktı. İçtenliğine, bana olan sevgisine, beni asla yüzüstü bırakmayacağına yüzlerce yemin etti. Hatta lafı gerektiğinden yüzlerce kez daha fazla uzattığını bile söyleyebilirim, kusura bakmazsanız.

Gene de ille konuşayım diye tutturduğu için şöyle yanıtladım onu: Bunca yemininden sonra onun içtenliğini ve bana olan sevgisini sorgulamaya bir neden görmüyordum ama... Burada duraladım, gerisini kendisinin anlamasını istercesine... O, “AMA NE, güzelim?” diye sordu. “Gerçi demek istediğini tahmin ediyorum: Ya hamile kalırsam, diyorsun, öyle değil mi? O zaman da sana bakacağım elbet, senin de çocuğun da ihtiyaçlarınızı karşılayacağım. Yalan konuştuğumu sanmayasın diye de, işte sana bir güvence,” diyerek içinde yüz şilin bulunan ipek bir kese çıkarıp bana verdi. “Evlenmemize kadar geçen her yılda da bunun gibi bir tane vereceğim sana,” diye ekledi.

Evlilik sözünün içimde yaktığı ateşle kesenin görüntüsü bir araya gelince kızarıp bozarmaktan tek sözcük söyleyemedim. O bunu açıkça gördüğü için keseyi koy-

numa soktu, ben de başkaca direnmeyerek bıraktım, bana istediğini yapsın, hem de kaç kere istiyorsa o kadar kere yapsın! İşte böyle, kendi mahvımı tek adımda gerçekleştirmiş oldum. O gün, hem namusumdan hem de haya duygumdan vazgeçtiğime göre, beni ne Tanrı'nın inayetine ne de kulunun korumasına layık kılacak hiçbir değerli varlığım kalmamıştı artık.

İşler burada sona ermedi. Ben kasaba çarşısına gittim, onun evde, herkese karşı benden istediği işleri gördüm, kimse geciktiğimi düşünecek zaman bulamadan eve döndüm. Şövalyeme gelince; o, bana söylemiş olduğu üzere, gece geç saatlere dek dışarıda kaldı; böylece aile içinde onun veya benim yüzümden hiçbir kuşku uyanmadı.

Bundan sonra suçumuzu yeniden işlemek için sık sık fırsat bulduk. Çoğunlukla onun marifetiyle oluyordu bu, özellikle de evdeki buluşmalarımız. Annesiyle kardeşlerinin ziyarete gittikleri zamanları öyle dikkatle izliyordu ki hiç yanılmıyordu. Onların dışarı çıkacakları saati önceden biliyor, sonra da beni, tehlike olasılığından uzak, yalnız olduğum sırada yakalıyordu. Böylece uğursuz zevkimizin, neredeyse bir altı ay doya doya tadını çıkardık, ama gene de hamile kalmadım ki işin beni en sevindiren yönü buydu.

Şu var ki bu altı ay henüz sona ermeden, öykünün başlangıcında sözünü ettiğim küçük erkek kardeş de peşime düştü. Bir akşamüzeri beni bahçede yalnız bulunca ağabeyiyle aynı minval üzere, bana olan aşkıyla ilgili canı gönülden yeminler etmeye girişti. Kısacası bu kardeş bana, başka herhangi bir istekte falan bulunmaksızın doğrudan, adilce ve şereflice evlenme önerdi.

Şimdi öylesine şaşkınlığa uğramış, öyle altüst olmuşum ki benzeri görülmemiştir: hiç değilse benim yaşadığımda! Evlenme konusuna inatla karşı koydum ve kendi-

mi birtakım iddialarla silahlandırmaya giriştim: Durumlarımızdaki eşitsizliği anlattım ona, ailesinden göreceğim muameleyi; çok acınacak bir durumda olduğum bir sırada beni yüce gönüllülikle evlerine almış olan iyi yürekli annesiyle babasına ne büyük bir nankörlük etmiş olacağımı... Kısacası, onu vazgeçirmek için aklıma gelebilecek her şeyi söyledim... Gerçeğin dışında! Gerçeği söylesem tartışma oracıkta sona ererdi, ama bu, düşünmeyi bile göze alamayacağım bir seçenektir!

Gel gör ki ortaya hiç beklemediğim bir durum çıktı ve beni, kafamı toparlayıp aklımı kullanmak zorunda bıraktı. Bu genç adam yalın ve dürüst biri olduğu, bana karşı numara yapmayıp yalnızca doğruyu konuştuğu gibi kendi niyetinin temizliğinden de emin olduğu için, Bayan Betty'ye yakınlık duyduğunu, ağabeyi gibi evdekilerden gizlemek gereğini duymuyordu. Bana bu konuyu açmış olduğunu söylemese de uluorta konuştukları beni sevdiğini kız kardeşlerine göstermeye yeterliydi. Anneleri de görüyordu bunu. Gerçi bu konuda bana bir şey söylemediler ama ona söylediler. Bana karşı tutumlarının hemen o günden, eskisine göre son derece değiştiğini fark ettim.

Bulutı gördüysem de fırtınayı önceden kestiremedim. Bana karşı tutumlarının değiştiğini, durumun her geçen gün daha da kötüye gittiğini fark etmek kolaydı. Sonunda bir gün hizmetçiler arasındaki konuşmalardan öğrendim ki yakın bir zamanda benden evi terk etmem istenecekti.

Geçimimin başka yoldan sağlanacağına inancım tam olduğu için bu haber beni telaşlandırmadı. Hele de hemen her gün hamile kalmayı beklediğim için! Çünkü o durumda nasılsa evden, herhangi bir bahane uydurmaksızın uzaklaştırılmam gerekecekti.

Bir zaman sonra küçük erkek kardeş bir fırsatını bu-

lunca bana, benimle ilgili duygularını ailesinin öğrenmiş olduğunu bildirdi: Bundan beni sorumlu tutmuyordu, gerçeğin nasıl ortaya çıktığını çok iyi biliyordu çünkü. Kendi açık konuşma huyu yüzünden, bana karşı hissettiklerini belki daha gizli tutması gerektiğini düşünemediği için olmuştu bu. Benimle şimdi konuşmasının nedeni şuydu ki kararı karardı: Eğer onu kabul etmeye razıysam beni sevdiğini, benimle evlenmek niyetinde olduğunu herkese açıkça söyleyecekti. Evet, gerçi babasıyla annesi buna kızıp kırıcı olabilirlerdi, ne ki o, hukuk dalında deneyim kazanmış olduğu için hayatını kazanacak ve bana, beklentilerimi karşılayacak düzeyde bakabilecek durumdaydı. Kısacası, kendisinin beni utandırmayacağına inandığı için kendisi de benden utanmamaya kararlıydı. Yani bana evlendikten sonra ne denli sahip çıkacaksa şimdiden aynı şekilde sahip çıkmaktan hiç korkusu yoktu. Bu yüzden benim tek yapmam gereken, ona elimi vermektir, başka her şeyi o yoluna koyacaktı.

Şimdi gerçekten de perişan durumdaydım; büyük kardeşe göstermiş olduğum yakınlığa can ve yürekten bin pişman oluyordum: Herhangi bir ahlaksal düşünceye dayanmıyordu bu pişmanlık: Başka türlü davranmış olsam şu anda kavuşabileceğim ama yazık ki olanaksız kılmış olduğum mutluluğun hayaline dayanıyordu. Dedim ya, gerçi başa çıkınam gereken büyük vicdan sorunlarım yoktu, gene de bu erkek kardeşlerden birinin fahişesi, diğerinin eşi olma fikrini benimseyemiyordum. Düşünüyordum da, evet, büyük kardeş mülkünün başına geçtikten sonra benimle evleneceğine söz vermişti vermesine, ama bir süre sonra, çok zaman zihnimi meşgul eden başka bir şeyin farkına varmıştım ki bana metresi olmamı kabul ettirdikten sonra evlenmekten tek söz etmemişti. Zihnimi çok zaman meşgul ettiğini söylememe karşın bu, şimdiye dek zerrece tedirgin etmemişti beni,

çünkü onun bana olan sevgisi hiç azalmadığı gibi elinin açıklığında da hiçbir değişiklik yoktu. Gerçi ihtiyatı elden bırakmayarak bana verdiği paranın tek meteliğini bile giyim kuşam için harcamamamı, en ufak bir sıra dışı gösteriş yapmamamı istiyor, bunların ev halkı arasında kıskançlık yaratacağını ileri sürüyordu: Benim bu gibi şeyleri olağan yoldan değil de ancak mahrem bir dostluk sayesinde edinebileceğimi hepsi bildiği için bir süre sonra elbet bir şeylerden kuşkulananacaklardı.

Artık iyice zor durumdaydım, ne yapacağımı bilemiyordum. Başlıca sorun şuradaydı ki küçük kardeş beni sıkı abluka altına almakla kalmıyor, bunun açıkça görülmesine de izin veriyordu. Kız kardeşlerinin, annesinin odasına gelip oturuyor, benimle ilgili yüzlerce övücü şey konuşuyordu; kimi zaman benim yüzüme de söylüyordu bunları, hem de onların burnunun dibinde ve hepsi oradayken. Durum o kadar alenileşti ki tüm ev halkının dilinde gezer oldu ve annesi oğlunu bu nedenle payladı. Ailenin bana karşı tavırları da temelden değişti. Annenin ağzından, beni aileden dışlayacağına, yani başka bir deyişle kapı dışarı edeceğine, ilişkin birtakım sözler duyulmuştu. Ben bundan büyük ağabeyin de mutlaka haberi olduğu kanısındaydım, ancak küçük kardeşinin bana evlenme konusunda resmî bir öneride bulunmuş olacağını, bütün ev halkı gibi o da henüz aklına getirmemiş olabildi. İşin bu kadarla kalmayacağını açıkça görebiliyordum. Bu konuyu ona açmam ya da onun bana açması kesinlikle şart olmuştu artık: Bunu da açıkça görebiliyordum ama hangisini daha önce yapacağımı bilemiyordum, yani konuyu ona ben mi açmalıydım yoksa o bana açıncaya kadar hiç kurcalamamalı mıydım?

Ciddi olarak düşünüp taşındıktan sonra (çünkü artık durumu şimdiye kadar bilmediğim çok büyük bir ciddilikle düşünür olmuştum), evet, dediğim gibi ciddi

olarak düşündükten sonra konuyu ona ben kendim açmaya karar verdim, buna fırsat bulmam da uzun sürmedi. Hemen ertesi gün küçük kardeş bir iş için Londra'ya gitti; diğerleri de, çok kez olduğu gibi dışarıda, bir ziyarette olduklarından, büyük kardeş, âdeti olduğu üzere Bayan Betty ile birkaç saat geçirmeye, yanıma geldi.

İçeri girip bir süre oturduktan sonra, yüzümdeki değişikliğin, yanında eskisi gibi rahat ve neşeli davranmadığının, özellikle de ağlamış olduğumun farkına vardı. Bunun üzerine, çok sevecen bir ifadeyle, bir derdim olup olmadığını sordu. Elimden gelse ertelerdim bu konuşmayı, ama durumu saklamanın olanağı yoktu. Benim aslında açıklamak için can attığım şeyi ağzımdan zorla almak için yaptığı sayısız hamlelere bir süre katlandıktan sonra, "Evet, doğrudur," dedim, "bir derdim var." Öyle bir dert ki ondan gizleyemezdim ama ona nasıl açıklayacağımı da bilemiyordum; beni yalnızca şaşalatmakla kalmıyordu bu konu, aklımı öylesine karıştırıyordu ki ne yol tutacağıma karar veremiyordum, meğer ki o bana yön gösterebilir! O da bana, büyük bir sevecenlikle, derdim ne olursa olsun beni bu denli üzmesine izin vermememi, çünkü kendisinin beni bütün dünyaya karşı savunup koruyacağını söyledi.

Ben de söze dolaylı yoldan başladım ve evdeki hanımların aramızdaki yakınlık konusunda gizli bir bilgi edinmiş olduklarından kaygılandığımı söyledim. Onların bana karşı tavırlarının çoktandır adamakıllı değişmiş olduğunu görmek kolaydı; son zamanlarda, buna yol açacak hiçbir şey yapmamama karşın bana sık sık kusur bulur, hatta bazen açıkça çatar olmuşlardı. Eskiden beri büyük ablanın yanında yatmış olmama karşın bu günlerde ayrı bir yerde veya hizmetçilerden biriyle birlikte yatırıyordum. Kaç kez onların benim hakkımda kırıcı şeyler konuştuklarına kulak misafiri olmuştum. Bütün bunları

doğrulayan şey de bir hizmetçinin duyduğu bir söylentiyi bana nakletmesi olmuştu: Güya ben kapı dışarı edilecekmişim, bu evde barınmam aile için tehlikeliymiş artık.

Büyük ağabey bunları duyduğunda gülümsedi. Ben de ona, sırrımızın ortaya çıkmasının benim ebediyen mahvolmam demek olduğunu bildiği halde konuyu nasıl bu kadar hafife alabildiğini sordum. Bu işin ona da, benimki gibi bir yıkım olmasa bile zararı dokunabilirdi. Kendisinin de bütün öteki erkekler gibi olduğunu söyleyerek çıkıştım ona: Bir kez bir kadının adı ve onuru üzerinde söz sahibi olmayagörsünler, çok zaman bunları kendilerine eğlence ediniyor, hiç değilse entipüften şeylermiş gibi davranıyorlardı; heveslerini almış oldukları kadınların mahvolmasına değersiz bir konu gözüyle bakıyorlardı.

Genç efendi benim bu konuda gerçekten çok duyarlı ve ciddi olduğumu anladı ve tavrını derhal değiştirdi. Hakkında böyle şeyler düşündüğüme üzülüğünü söyledi; buna neden olacak en ufak bir şey bile yapmamış, kendi adının saygınlığını ne kadar önemseyebilirse benimkini de o kadar önemsemişti. İlişkimizin, son derece ustalıkla yürütüldüğü için aileden tek bir kişinin bile kuşkusunu çekmediğinden emindi. Eğer benim düşüncelerimi dinlerken gülümsemişse son zamanlarda bu hususta, yani ilişkimizden kimsenin kuşulanmamış olduğu hususunda edinmiş olduğu yeni bir güvence yüzündendi. Rahat ve korkusuz olmak için nasıl kocaman bir nedeni olduğunu bana açıkladığı zaman ben de onun gibi gülümseyecektim, duyduklarımın beni en son derecede tatmin edeceğinden onun hiç kuşkusu yoktu.

Ben de, “İşte ben bu esrarı çözemedim, kapı dışarı edilecek olmam beni nasıl tatmin edecekmiş?” diye sordum. Öyle ya, ilişkimiz ortaya çıkmadıysa, bütün ailenin benden yüz çevirmesi, eskiden kendi evlatlarıymışım gibi sevgi gösterenlerin şimdi beni bu şekilde dışlamaları için

ne yapmış olabileceğimi hiç bilemiyordum.

“Dinle beni, kızım,” dedi genç adam, “senin konunda tedirginlik duydukları doğrudur, ama durumun gerçeğinden, yani senle beni ilgilendirdiği biçiminden en ufak bir şüpheleri olduğu doğru olmaktan öylesine uzak ki küçük kardeşim Robin’den kuşkulaniyorlar, onun sana vurgun olduğunu sanıyorlar! Hatta şapşal şey, bunu onların kafasına kendisi sokuyor. Durmadan bu konuda şakalar yapıp kendini alaya alıyor. Bence yanlış yapıyor, çünkü onları sinirlendirdiğini, bu yüzden sana kötü davranışlarını görmüyor olamaz. Ama bu benim işime geliyor, çünkü benden zerre kadar kuşkulandıkları konusunda güvence oluyor bana; senin için de memnunluk vericidir umarım.”

Ben de, “Bir yönden öyle, ama bunun benim durumuma bir yararı yok ki,” dedim. “O yönden de kaygılı olmama karşın beni üzen esas dert de bu değil zaten.” O, “Nedir öyleyse?” diye sordu, bunun üzerine ben gözyaşlarına boğuldum, hiçbir karşılık veremedim. O, elinden geldiğince beni yatıştırmaya çalıştıysa da sonradan, derdimin ne olduğunu söylemem için adamakıllı sıkıştırdı. En sonunda şöyle karşılık verdim ona: Ben de sorunumu ona söylemem gerektiği kanısındaydım, bilmek ne olsa hakkıydı, hem zaten onun bana akıl vermesine de ihtiyacım vardı, kafam öylesine karınakarışıktı ki hangi yola sapacağımı bilemiyordum... Böylece sonunda her şeyi anlattım ona. Küçük kardeşinin öylesine açık davranmakla ne büyük basiretsizlik yaptığını anlattım. Böyle durumlarda yakışık aldığı gibi gizli davranmış olsaydı ben onu hiç neden vermeden kesinlikle geri çevirirdim, o da zamanla ısrarlarından vazgeçerdi. Gelgelelim o ilkin, onu geri çevirmeyeceğime inanmak kibirliliğini göstermiş, sonra da niyetini tüm ev halkına yaymaya kendinde hak görmüştü.

Büyük ağabeye, kardeşine ne kadar karşı koyduğu-

mu da, kardeşinin niyetinin ne kadar içten ve onurlu olduğunu da anlattım. “Şu var ki,” dedim ondan sonra, “şimdi benim durumum iki kat zorlaşacak. Öyle ya, Robin beni istiyor diye bana kızıyorlarsa, onu istemediğimi öğrenince daha beter kızacaklardır; hemencecik, bu işin içinde başka bir iş var, diyeceklerdir ve benim mutlaka başka biriyle evli olduğumu, yoksa böyle bir kısmeti dünyada tepemeyeceğimi ileri süreceklerdir.”

Bu konuşmamız genç adamı gerçekten adamakıllı şaşırtmıştı. Bunun, başa çıkınam gereken gerçekten kritik bir durum olduğunu söyledi bana; hangi yoldan rahatça çıkacağımı henüz göremiyordu ama düşünüp taşınacak, bir dahaki görüşmemizde nasıl bir karara vardığını bildirecekti. Bu arada benim de kardeşini, olumlu yanıt vermemekle birlikte kesin, “hayır” da demeyip bir süre bekleyişte tutmarnı istiyordu.

Bana, olumlu yanıt verme, deyişini duyunca irkilmiş gibi yaptım, “Benim verecek olumlu yanıtlım olmadığını pekâlâ biliyorsunuz!” dedim. O bana evlenme sözüyle bağlanmıştı, demek ki benim de ancak ona verecek olumlu yanıtlım olabilirdi. Bana her zaman karısı olduğumu söylediği için ben de her zaman kendimi gerçekten onun karısı olarak görmüştüm, nikâh töreni olup bitmişçesine. Kendinin o tarz konuşmalarıydı bunun nedeni, bana her zaman “Kendini karım say,” deyişleri...

O, “Neyse, güzelim, şimdi bunları düşünme,” dedi, “kocan değilsem bile kocanmış gibi davranacağım; bu gibi şeylerin seni üzmesine meydan vermeyeceğim artık. Ancak izin ver, konuyu biraz daha inceleyeyim de bir dahaki görüşmemizde daha etraflı konuşabileyim.”

Bu vaatle beni elinden geldiğince yatıştırdı, ne var ki çok düşünceli olduğunu görebiliyordum. Bir de, bana çok sıcak davranmasına, belki bin kez, belki daha çok öpüp para da vermesine karşın, baş başa olduğumuz iki

saati aşkın süre boyunca başka hiçbir yaklaşımda bulunmamıştı ki bu, eskiden nasıl olduğumuzu ve şu anda elimizdeki fırsatın harikalığını düşündükçe, daha o zaman beni çok şaşırtmıştı, doğrusu.

Küçük kardeşi Robin beş-altı gün Londra'da kaldı; ağabeyi onunla konuşma fırsatı yakalayabilinceye kadar da iki gün daha geçti. Ama yalnız kaldıklarında konuşmaya çok ciddi başladı. Aynı günün akşamı ikimizin uzunca bir görüşme yapabilmemiz sayesinde, kardeşiyle konuştuklarının hepsini bana da yinelemek fırsatı buldu.

Aklımda kaldığı kadarıyla konuşma şöyle geçiyor: Ağabey kardeşine, "Sen yokken seninle ilgili tuhaf şeyler duydum," diyor, "Bayan Betty'nin peşinde koşuyormuşsun galiba." Küçük kardeş biraz sinirlenerek, "Evet, koşuyorum, ne olmuş? Kimi ilgilendirirmiş bu?" diyor. "Yok, kızına Robin," diyor ağabeyi. "Beni ilgilendirdiğini söyleyecek değilim; bu konuda sana kızıyormuş gibi yapacak da değilim, ancak gördüğüm kadarıyla başkaları ilgileniyor, bu yüzden zavallı kıza da kötü davranmışlar ki ben senin yerinde olsam bunu kendi üzerime alınırdım." Kardeşi, "Kimlerden söz ediyorsun sen?" diye soruyor, ağabeyi de, "Annemle kızlardan," yanıtını veriyor. "Ama dinle beni, Robin, ciddi misin sen? Sahiden seviyor musun bu kıızı? Benimle hiç çekinmeden konuşabileceğini biliyorsun." Robin de, "Hiç çekinmeden konuşacağım öyleyse," diyor. "Onu dünyadaki tüm kadınlardan daha çok seviyorum, sahiden. Kim ne söylerse söylesin, kim ne yaparsa yapsın onunla evleneceğim. Onun da beni geri çevirmeyeceğine inanıyorum."

Bunu duymak beni adeta yüreğimden vurdu. Robin'i geri çevirmeyeceğimin varsayılması gerçi çok mantıklıydı, gene de onu geri çevirmemin vicdan borcu olduğunu biliyordum. Bunu yapmak zorunda kalmanın beni mahvedeceğini de görüyordum.

Beri yandan şu sırada başka türlü konuşmam gerektiğinin farkında olduğum için genç efendimin sözünü keserek, “Yaa, onu reddetmeyeceğimi sanıyor, öyle mi?” dedim. “Nasıl reddediyormuşum görsün bakalım!”

“Neyse, iki gözüm, hele ben sana aramızdaki konuşmanın bütünüünü aktarayım, sonra sen ne istersen söyle.” Böyle diyerek ağabey, kardeşine şu şekilde karşılık verdiğini açıkladı: “Ama, kardeşim, biliyorsun, bu kızın hiçbir şeyi yok, oysa senin evlenebileceğın kaç tane iyi durumda genç hanım var!” Robin de, “Bunun hiç önemi yok, ben bu kızı seviyorum!” demiş. “Cüzdanımı okşayıp da gönlümü okşamayan bir evliliğı asla yapmayacağım ben.” Ağabeyi de şimdi bana, “Görüyorsun ya, güzelim, kardeşim dediğinden asla şaşmıyor!” dedi.

“Tamam, tamam,” dedim. “Benim ona bal gibi karşı çıktığını göreceksiniz. Eskiden bilmiyordum ama şimdi, ‘hayır’ demesini öğrendim artık. Şimdi memleketin en yüksek lordu benimle evlenmek istese güle oynaya ‘hayır’ diyebilirim.”

O, “Tamam da, güzelim, ne diyebilirsin ki Robin’e?” diye sordu. “Biliyorsun, önceden bunu konuştuğumuzda sen de söylemiştin, Robin sana bu konuda bir sürü soru soracaktır; sonra bütün ev halkı meraka düşecektir, bütün bunların anlamı ne olabilir, diye.”

Ben gülümseyerek, “Bütün çeneleri bir hamlede kapatmasını bilirim ben,” diye yanıtladım. “Zaten evli, hem de ağabeyiyle evli olduğumu söyleyiveririm ona da, tüm hane halkına da.”

Sözlerimi duyunca o da biraz gülümsedi ya, afallamış olduğunu görebiliyordum; sarsıldığını benden gizleyemedi. Gene de, “Dediğın bir anlamda doğru olabilir, ama böyle bir yanıt vereceğini söylerken şaka yapıyor olmalısın,” dedi. “Birçok yönden sakıncalı olabilir bu.”

Ben, “Yok, yok,” dedim tatlı sesle. “O sırrı senin ona-

yın olmadan ortaya vurmaya hiç teşne değilim.”

“Peki ama, ona da, ötekilere de ne diyebilirsin, görünüşte senin bunca çıkarına olan bir öneriyi geri çevirdiğini öğrendikleri zaman?”

“Bunda neden zorluk çekeyim?” diye sordum. “Birincisi, onlara herhangi bir neden belirtmek zorunda değilim. Zaten evli olduğumu söyleyip orada susmam da mümkün. Böyle yapmam kardeşinizin ağzına da mühür vuracaktır, çünkü bu sözümünden sonra bana tek bir soru daha soramayacaktır.”

“Tamam da,” diye karşılık verdi büyük ağabey, “bütün aile, annemizle babamız da dahil olmak üzere senin ağzından laf almaya çalışacaklardır; hiçbir şey söylemekte direndiğin zaman da sana bozulacak ve kuşkuya kapılacaklardır.”

“İyi de, ne yapabilirim ki?” diye sordum ona. “Siz ne yapmamı istersiniz? Zaten zor durumdaydım size de söylediğim gibi, aklım çok karışmıştı, her şeyi sizden akıl alabileyim diye açıkladım.”

“Güzelim, bu konuya adamakıllı kafa yordum, buna inanabilirsin,” diye yanıtladı beni. “Gerçi sana böyle bir akıl vermenin beni kahreden birçok yönü var... ilk başta sana da garip gelebilir... gene de, her şeyi düşünecek olursak benim gördüğüm en çıkar yol, senin Robin’in yolunu kesmemendir. Gerçekten candan ve ciddi olduğuna inanıyorsan onunla evlenmelisin.”

Bu sözleri duyunca dehşet dolu bir bakış fırlattım ona; ölü gibi sararmış, neredeyse oturduğum sandalyeden yere yuvarlanıyordum. O, irkilerek, “Neyin var senin?” diye ünledi. “Ne oluyorsun böyle?” falan gibi bir sürü şey söyledi ve böylece beni birazcık kendime getirdi. Gene de toparlanmam epey uzun sürdü; dakikalarca konuşamadım.

İyice kendime geldiğimde o gene konuşmaya başla-

dı: “Güzelim, benim dediklerime niçin o kadar şaşırdın? Rica ederim ciddi düşün, ailenin bu meselede neredede durduğunu açıkça göreceksin. Söz konusu olan kişi kardeşim değil ben olsaydım evdekiler öfkeden resmen oynatırlardı. Görebildiğim kadarıyla da bu, hem benim için hem senin için yıkım demek olurdu.”

Ben hâlâ öfkeyle konuşarak, “Yaa, demek tüm sözle-
riniz, tüm yeminleriniz ailenin hoşnutsuzluğu karşısında boşa çıkacak, öyle mi?” diye çemkirdim. “Ben bunların böyle olacağını hep söylemedim mi, size karşı gelmedim mi? Ama siz hep hafife aldınız, sizi ilgilendiremeyecek kadar küçük, değersiz şeyler saydınız sözlerimi. Şimdi böyle mi oluyor yani?” diye sordum ona. “Bu mu sizin vefanız, şerefınız? Aşkınızın, verdiğiniz sözlerin sağlamlığı buraya kadar mı?”

Hiç sözümü sakınmadan yaptığım bu sitemlere karşın o kılını kıpırdatmıyordu. Neden sonra, “Güzelim, sana verdiğim tek bir sözden dönmüş değilim henüz,” diye karşılık verdi. “Mülkün başına geçtiğimde seninle evlenirim demiştim, evet, lakin görüyorsun ki babam henüz dinç, sağlıklı bir adam, daha otuz yıl yaşasa bile kentteki tanıdıklarımızın çoğundan daha genç kalabilir. Sen de hiçbir zaman benimle mirasa konmamdan önce evlenmek gibi bir istek belirtmedin, çünkü bunun beni yıkıntıya uğratacağını biliyorsun. Diğer hususlara gelince; seni hiçbir konuda ortada bırakmadım, her ihtiyacını karşıladım.”

Bu dediklerinin tek sözünü yadsıyamadığım için genel olarak yanıtlayamadım. Yalnızca, “Öyleyse neden beni sizden ayrılmak gibi korkunç bir sonuca razı etmeye çalışıyorsunuz, siz benden ayrılmadığınıza göre?” diye sordum. “Sizin davranışlarınızda bunca sevgi, bunca aşk vardı da, benimkilerde hiç mi yoktu sanki? Hiç karşılık ödemedim mi ben size? İçtenliğimin, tutkumun hiç mi

nişanesini göstermedim? İffet ve haya konusunda yaptığım fedakârlıklar size koparılamaz bağlarla bağlı olduğumun kanıtı değil midir?”

O, “Şu var ki benim dediğim gibi bir adım atmak seni güvenli, huzurlu bir köşeye kavuşturur, hemencecik şanlı, şerefli bir kimlikle ortaya çıkabilmeni sağlar,” dedi. “Birlikte yaptığımız şeylerin anısı da sonsuz bir sessizliğin içine gömülür, hiç olmamışçasına. Seni her zaman can ve yürekten sayıp seveceğim, ama bunlar, küçük kardeşime karşı tamamen dürüst ve adil duygular olacak: Sen benim çok sevgili kız kardeşim olacaksın, nasıl ki şimdi de çok sevgili...” Burada sustu.

“Çok sevgili fahişenizim,” dedim ben. “Böyle diyecektiniz, sözünüzü tamamlasaydınız; demiş kadar oldunuz zaten. Gene de sizi anlayışla karşılıyorum ama şunları aklınızdan çıkarmamanızı istiyorum: Uzun konuşmalar yaptınız benimle, dış dünyanın gözünde olmasa bile gerçekte sizin karınız olduğuma, evliliğimizin, nikâhımız papazlarca kıyılmışçasına sahici olduğuna, her şeye karşın hâlâ namuslu bir kadın sayılacağıma beni inandırmak için saatlerce dil döktünüz. Siz de biliyorsunuz, unutmuş olamazsınız, aynen bunları söylediniz bana.”

Üstüne biraz fazla gittiğimi biliyordum; daha sonraki sözlerimle telafi ettim bunu. O, bir süre donmuş gibi kaldı, hiçbir şey söylemedi. Ben konuşmayı şöyle sürdürdüm: “Kalbimde asla sorgulanamaz, neyle karşılaşırsa karşılaşsın asla sarsılmayacak bir aşk olmaksızın sizin döktüğünüz dillere kandığım kanısında mısınız? Öyleyse bana en büyük haksızlığı yapıyorsunuz demektir. Eğer benim hakkımda böyle şerefsizce fikirleriniz varsa sorarım size: Böyle bir düşünceye temel teşkil edecek nasıl bir davranışım olmuştur?”

Ben ki o dönemde aşkının ısrarlarına boyun eğmişim, işin özünde gerçekten sizin karınız olduğuma inan-

maya aklımı yatırmışım, şimdi bütün o inançlarımı yalanlayarak kendimi sizin fahişeniz, ya da aynı anlama gelir, metresiniz mi sayacağım yani? Siz de beni küçük kardeşinize devredeceksiniz, öyle mi? Aşkımı da devredebilir misiniz, peki? Sizi sevmekten vazgeçip küçük kardeşinizi sevmemi emredebilir misiniz bana? Böyle bir değiş tokuşu, ısmarlama olarak yapmak elimde midir sanıyorsunuz? Hayır, efendim, inanın bana, dünyada olmaz bu! Sizin duygularınızdaki değişim ne olursa olsun ben sonsuza dek aynı kalacağım. Zaten... madem laf ne yazık ki buralara kadar geldi: Ben kardeşinizin karısı olmaktansa sizin fahişeniz olmayı bin kat yeğlerim.”

Genç adam bu son sözlerimin etkisiyle memnun olmuş, duygulanmışa benziyordu. Kendisinin de eski yerinde durduğunu söyledi bana. Verdiği herhangi bir sözde vefasızlık yapmış değildi, şimdiye dek. Gelgelelim benim karşı karşıya olduğum durumda, özellikle de benim için, öyle korkunç olasılıklar görüyordu ki! Beri yandan bu diğer çözümün üstün etkinliğine de öyle inanıyordu ki herhangi bir sakıncası olacağı aklına gelmemişti. Bunun bizim için de tam bir ayrılık olmayacağı kanısındaydı: Birbirimizi ömür boyu sevebilirdik, iki dost olarak. Şu an içinde bulunduğumuz durumdan daha bile mutlu ederdi belki bu bizi, çünkü şu durumda ne olacağı belirsizdi. Sırrımıza ihanet etmek konusunda ondan yana hiçbir korkum olmamalıydı, çünkü bu sırrın açıklanması ikimizin de mahvı demekti. Şimdi, bu meselede etkili olabilecek bir husus konusunda bana sormak zorunda olduğu tek bir soru vardı; eğer bu sorunun yanıtı “hayır” ise, benim atabileceğim tek adımın kendi önerdiği çözüm olduğunu düşünmeyi sürdürmekten kendini alamayacaktı.

Az sonra onun sorusunun ne olduğunu tahmin ettim. Yani hamile olmadığından emin miydim? Bu konu-

da kaygılanmasına gerek bulunmadığını, çünkü hamile olmadığımı ona söyledim. O da, “Öyleyse güzelim, şimdi başkaca konuşmaya zamanımız yok, ama sen bu konuyu iyice bir düşün taşın,” dedi. “Ben hâlâ senin için en çıkar yolun bu olduğu kanısındayım.” Ve böyle diyerek benden ayrıldı, hem de telaşla, çünkü annesiyle kız kardeşleri, tam onun gitmek için ayağa kalktığı anda bahçe kapısını çalıyorlardı.

Beni, kafam son derece allak bullak durumda bıraktı. Bunu ertesi gün ve haftanın geri kalanında kendisi de açıkça gördü. Salı akşamı görüşmüştük; pazar gününe kadar bütün hafta yanıma gelmeye fırsatı olmadı. Pazar günü ben rahatsız olduğum için kiliseye gitmedim, o da benzer bir bahaneyle evde kaldı.

O gün bir buçuk saatliğine gene baş başa kaldığımızda, yeni baştan aynı tartışmaya daldık. Daha doğrusu, hemen hemen aynı, diyebilirim, çünkü tartışmayı aynen yinelemenin hiçbir yararı olamazdı. Sonunda ben, öfkelenerek ona şu soruyu sordum: Benim iki erkek kardeşle birden yatmayı aklımdan bile geçirebileceğimi varsaydığına göre, iffetim konusunda nasıl bir değerlendirme yapmış olabilirdi? Sonra böyle bir şeyin asla olamayacağına temin ettim onu. Sözüme devamla şunu belirttim ki eğer o beni bir daha hiç görmeyeceğini söylemiş olsa bile (ki ölüm kadar korkunç bir düşünceydi bu), o zaman bile, kendim için böylesine şerefsiz, onun için böyle adi bir düşünce aklımın ucundan geçmezdi. İşte bu nedenle yalvarıyordum, eğer içinde bir zerrecik sevgi kalmışsa bu konuyu bana bir daha açmazdı. Ya da kılıcını çıkarıp canımı alırdı... O, benim, inatçılık dediği bu davranışıma çok şaşmış gibiydi; kendime de, ona da insafsızlık ettiğimi ileri sürdü. Ona göre bu, ikimizin de istemiş olmadığımız ve önceden asla tahmin edemeyeceğimiz bir krizdi. Kendisi, ikimizin birden mahvolmak-

tan kurtulabilmemiz için başka yol göremiyordu. Bu yüzden de beni büsbütün insafsız buluyordu. “Ama,” diye, hiç alışık olmadığım bir soğuklukla ekledi, “artık bu konuda sana bir şey söyleyemeyeceksem, başkaca konuşacak neyimiz var, bilmiyorum.” Vedalaşmak üzere ayağa kalktı. Ben de, sözüm ona aynı umursamazlıkla, kalktım. Ama bana bir ayrılık öpücüğü vermek istercesine yaklaştığı zaman öyle hüngür hüngür ağlamaya başladım ki konuşmak istediğim halde konuşamadım; yalnızca elini tutup sıkarak veda eder gibi yaptım ama hâlâ hıçkırarak ağlıyordum.

Bunun karşısında duygulanmış olduğu belliydi, gene oturdu ve üzüntümü bir dereceye kadar yatıştırmak için bir sürü tatlı söz söyledi. Gene de önerdiği yolu tutmanın gerekliliğini vurgulamaktan vazgeçmiyordu. Gerçi, onun çözümünü reddetmeye karar versem bile benim ihtiyaçlarımı karşılayacağını ısrarla belirtiyordu. Beri yandan esas konudaki arzumu karşılıksız bırakacağını, hatta beni metres olarak bile artık düşünemeyeceğini gözüme sokmayı da ihmal etmiyordu. Çünkü, kim bilir, hiç belli olmaz, günün birinde küçük kardeşinin karısı olabilecek bir kadınla yatmak bir onur konusuymuş onun için!

Onun, herhangi bir âşık olarak yitimi değildi beni asıl kahreden; çıldırasıya sevdiğim bu kişinin ve onunla bağlantılı olan tüm beklentilerimin yitimiydi. Eskiden beri bütün beklentilerimi, onun bir gün kocam olacağı umuduna bağlamıştım. Şimdi bu yitimler zihnimi öyle bunaltmaya başladı ki, uzun lafın kıyası, iyice hasta düş-tüm; düşüncelerimin işkencesi ateşimi öylesine yükseltti ki evdekilerin hepsi hayatımdan umutlarını kestiler.

Gerçekten de iyice tükenmiş durumdaydım, çok zaman kendimden geçip sayıklıyordum. Gene de beni en çok ürküten şey, böyle kendimden geçtiğim bir sırada ağızımdan, sevdiğim adamın zıddına gidecek bir şey kaçı-

rıvermekti. Onu görememek de yiyip bitiriyordu beni, nasıl ki beni görmemek de onu kahrediyorsa. Beni tutkuyla seviyordu, aslında, ama görüşmemiz olacak şey değildi, elbet; ne onun ne de benim bunu gönlümüzden geçirmemizin bile zerrece doğru yanı olmadığı gibi yakışık alır en ufacık bir yanı da yoktu.

Neredeyse beş hafta yataktan çıkmadım. Gerçi ateşimin şiddeti üç haftada yatıştı, ama kaç kez yeniden fırladı; hekimler iki-üç kez benim için artık başkaca bir şey yapamayacaklarını, işi doğa ile hastalığın mücadelesine bırakmak zorunda olduklarını söylediler. Ancak doğayı ilaçlarla güçlendiriyorlardı ki çarpışmayı sürdürebilsin. Beşinci haftanın sonunda iyiliğe dönmüştüm, lakin öylesine güçsüz, çökmüş ve keyifsizdim, iyileşmem öyle yavaş ilerliyordu ki hekimler hastalığın vereme çevirmesinden korkmaya başladılar. Beni en çok kaygılandıran da, zihnimin çok bulanık olduğunu ileri sürmeleriydi: Beni kemiren bir dert varmış, kısacası SEVDA çekiyormuşum! Bunu duyar duymaz ev halkı üstüme düşüp beni sorguya çekmeye, bunun doğru olup olmadığını, doğruysa ki-me âşık olduğumu söyleyeyim diye baskı yapmaya başladılar. Ama ben âşık olduğumu temelden yadsıyordum, ki böyle yapmak zorundaydım elbet.

Bu günlerin birinde benimle ilgili olarak yemek sırasında öyle bir ağız dalaşı yaşandı ki neredeyse tüm evi ayağa kaldırıyordu ve bir süre için kaldırdı da, nitekim. Babalarından ve hasta olduğum için odamdan çıkmayan benden başka hepsi sofradaymışlar. Konuşmanın başlangıcında, bana yiyecek bir şeyler yollamış olan evin hanımı hizmetçisini çağırmış, yukarı çıkıp başkaca bir şey istiyor muyum diye sormasını söylemiş. Hizmetçi aşağı indiğinde benim gönderilenin yarısını bile yememiş olduğumu bildirince yaşlı hanımefendi, “Zavallı kızcağız! Korkarım hiç iyileşmeyecek,” demiş.

Büyük ağabey de, “Canım, nasıl iyileşsin ki!” demiş. “Sevda çektiğini söylüyorlar ya!”

“Ben buna hiç inanmıyorum,” diyor annesi.

Büyük kız, “Valla bilemiyorum,” diyor. “Kızın güzelliğini, canayakınlığını, falanını filanını öyle göklere çıkardılar ki hem de duyacağı yerlerde, bana kalırsa başını döndürdüler. Bu tür konuşmaların insan ruhunda ne gibi güçlü etkiler uyandıracığını kim bilebilir? Ben şahsen hiçbir anlam veremiyorum.”

Büyük ağabey, “Ama sevgili kız kardeşim, itiraf etmelisin ki kız gerçekten çok güzel,” diye ona karşı çıkıyor.

Küçük oğul Robin, “Yaa, kız kardeşim, hele senden çok çok daha güzel! Seni bozan da bu zaten,” diye lafa karışıyor.

“Peki, canım,” diyor abla, “kızcağız güzel olmasına güzel, bunun da pek güzel farkında zaten. Burnunun büyümesi için, ayrıca söylenmesine hiç gerek yok.”

Büyük oğul, “Biz şimdi onun kibrini konuşmuyoruz,” diyor, “âşık olmasını konuşuyoruz. Kim bilir, kendi kendisine âşıktır belki de. Kız kardeşlerim bu fikirdeler gibime geliyor.”

“Keşke bana âşık olsaydı!” diyor Robin. “Onun çektiği acıları şıp diye dindirirdim ben.”

Yaşlı anne, “Ne demek bu şimdi, oğlum?” diye soruyor. “Bu nasıl konuşma böyle?”

Robin, “Ama anneciğim, zavallı kızın karasevdadan ölmesine göz yumar mıyım sanıyorsunuz, hele hemen yakınında elde edebileceği biri dururken?” diye karşılık veriyor.

“Aşkolsun, ağabey!” diyor küçük kız kardeş, “Nasıl söyleyebiliyorsun bu lafları? Yeryüzünde tek meteliği olmayan bir kızı alır mısın yani?”

Robin, “Dinle beni, kızım,” diyor, “güzellik çeyizdir. Hele yanında iffet de varsa çifte çeyiz sayılır. Keşke on-

daki bu iki çeyizin yarısı sende olsaydı!” Bu da kızın ağzını kapamaya yetiyor.

Büyük kardeş, “Bence eğer Bayan Betty sevdalı değilse bile erkek kardeşimiz sevdalı,” diyor. “Betty’ye açılmamış olmasına şaşıyorum, doğrusu. Eminim kız ona, hayır, demeyecektir.”

“Kendilerinden isteneni verenler, kendilerinden bir şey istenmemiş olanların bir adım önündedirler; istenmeden verenlerinse iki adım önünde! Bu da senin sorunun yanıtıdır, biricik kardeşim.”

Bu, öylesine tepesini attırıyor ki büyük abla, “İş buraya vardıysa yosmanın (yani ben) aileden uzaklaştırılma zamanı gelmiş demektir,” diye ateş püskürüyor. “Şu sırada kapı önüne konulacak hali yok, ama kalkıp gidebilecek duruma geldiğinde umarım annemizle babamız bu işin üstüne eğilirler.”

Robin karşılık olarak bunun evin efendisiyle hanımının ilgilendirdiğine, onlara da herhalde ablası kadar boş kafalı birinin akıl öğretemeyeceğine işaret ediyor.

Epeyce daha sürüyor bu tartışma: abla azarlayarak, Robin uçarı laflar edip işi şakaya vurarak. Gel gör ki bu yüzden olan zavallı Betty’nin aile içindeki yerine oluyor. Olay kulağıma gelince hüngür hüngür ağladım. Benim konuya son derece üzüldüğümü birilerinden duyan yaşlı anne odama geldi. Ben, doktorların ortada hiçbir kanıt yokken böyle ağır bir teşhis koymalarına dayanmanın benim için çok zor olmasından dert yandım ona: Hele aile içindeki konumum düşünülürse, daha bile zordu bu. Onun gözünden düşmeme neden olacak veya oğullarıyla kızları arasındaki atışmaları kışkırtacak herhangi bir şey yapmamış olduğumu umuyordum. Sonra, benim için şimdi sevda değil tabut düşünmek daha gerekliydi. Böyle diyerek hanımefendiye, “Gözünüzden düşeceksem başkalarının yanılığları yüzünden değil de yalnızca

kendi yanılgıların nedeniyle düşeyim,” diye yalvardım.

Yaşlı hanım söylediklerimde haklı olduğumun farkındaydı. Gene de bana şöyle dedi: Çocuklarının arasında öylesine çingar çıkmış olması ve küçük oğlunun öyle olmayacak biçimde konuşması nedeniyle şimdi benden, tek bir sorusunu dürüstçe yanıtlayarak ona olan sadakatimi göstermemi istiyordu. Ben bunu, hem de tam bir doğruluk ve içtenlikle, seve seve yapacağımı belirttim. Bunun üzerine onun sorduğu soru şu oldu: Oğlu Robert’la aramda herhangi bir şey var mıydı? Ben de ona, dışa vurabildiğim tüm içtenlikle (ki gerçek de buydu), oğluyla aramızda hiçbir şey olmadığını, hiçbir zaman da olmamış olduğunu söyledim. Dedim ki Bay Robert laf olsun diye, şaka olsun diye konuşmuştu mutlaka, annesinin de bildiği üzere onun huyuydu bu; ben de onun konuşmalarını her zaman, gerçekte ilişkisi olmayan çılgın, uçuk bir tarz olarak kabul etmiştim. Hanımefendiye gene, oğluyla aramda onun aklındaki şeyin zerresi bile bulunmadığını, bu imayı yapanların bana büyük haksızlık ettiklerini, Bay Robert’a da hiç iyilikleri dokunmadığını söyledim.

Açıklamalarımınla tümünden ikna olan hanımefendi beni öptü, güler yüzle kendime dikkat etmemi, hiçbir şeyden yoksun kalmamamı söyleyerek yanımdan ayrıldı. Ne var ki aşağıya indiğinde büyük ağabeyle kız kardeşlerin hâlâ zıtlaşmakta olduğunu görmüş. Ağabey, kız kardeşlerinin alımsız olduklarını, sevgili bulamadıklarını, hiç evlenme teklifi almadıklarını, hatta neredeyse kendileri teklifte bulanacak kadar yüzsüz olduklarını kafalarına kaktıkça kızlar adeta öfkeyle burunlarından solumaktaymışlar. Ağabey, kızları Bayan Betty konusunda iğneliyormuş: Onun ne kadar güzel ve iyi huylu olduğunu, onlardan nasıl daha iyi şarkı söyleyip dans ettiğini, albeni konusundaki üstünlüklerini sayıp döküyor, kızları sinir

edecek hiçbir sinsi ayrıntıyı kaçırmıyormuş. Gerçekte çok fazla üstlerine gitmekteymiş ama neyse ki anneleri en hararetli dakikada içeri girerek kavgayı sonlandırmış. Benimle yaptığı konuşmayı ve benim karşılık olarak, “Bay Robert’la aramda hiçbir şey yok,” dediğimi baştan sona anlatmış onlara.

“İşte burada yanlış var,” diyor Robin. “Aramızda pek çok şey olmasaydı birbirimize şimdikinden daha yakın olurduk. Onu deli gibi sevdiğimi söyledim kendisine, ama içten olduğuma bir türlü inandıramadım.” Annesiysen, “Nasıl inandırabilirsin ki zaten!” diyor. “Durumunu senin de pek iyi bildiğin gariban bir kızla böyle konuştuğunu duyan hiç kimse, akli yerindeyse eğer, senin içten olduğuna inanmaz!”

“Gene de, oğlum, yalvarırım sana,” diye sözlerini sürdürüyor hanımefendi, “içtenliğine bu kızı inandıramadığını söylediğine göre, biz neye inanalım şimdi? Öyle savruk savruk bir konuşman var ki ciddi misin, dalga mı geçiyorsun, kimse bilemiyor. Bu kız, senin kendi itirafından da anlaşıldığı gibi, en doğru yanıtı vermiş; şimdi ben senin de aynı şeyi yapmanı, beni inandıracak biçimde ciddi konuşarak yanıt vermeni istiyorum: Ortada bir şey var mı, yok mu? Sen ciddi misin, değil misin? Gerçekten aklını mı oynattın, oynatınadın mı? Çok önemli bir soru soruyorum, umarım bu konuda içimizi rahatlatırsın.”

“İnan olsun, valideciğim,” diyor Robin. “Lafı daha fazla gevelemek veya yalanlar atmak boşuna artık. İçten konuşuyorum, asılmaya giden bir adam ne kadar içten konuşursa o kadar! Eğer Bayan Betty beni sevdiğini ve kabul ettiğini söylese, hemen yarın sabah ilk iş olarak alırım onu! Ve böylece kahvaltı edeceğim yerde, ‘Ölüm bizi ayıracaya dek!’ diyor olurum.”

“Oğullarımın birini kaybettim desene,” diyor annesi, içi yanıyormuş gibi acıklı bir sesle.

Robin, “Ne münasebet, efendim!” diye karşılık veriyor. “İyi bir kadının seçip aldığı hiçbir oğul kaybolmuş sayılmaz.”

“Ama, çocuğum benim, bu kız bir dilenci!” diye sızlanıyor yaşlı ana.

“Öyleyse iyilik görmeye daha çok ihtiyacı var demektir. Ben onun yükünü kilise kurullarının üzerinden alırım, sonra ikimiz birlikte dileniriz.”

Anne, “Böyle şeylerle dalga geçmek iyi değildir,” diyor.

Robin, “Dalga geçmiyorum, efendim,” diye yanıtlıyor. “Gelip sizden hayır duanızı dileniriz, efendim. Bağışlanma dileniriz, sizden ve babamdan.”

“Bunların hepsi boş laf, oğul. Eğer konuştuklarında samimiysen işin bitti demektir.”

Robin, “Bana kalırsa öyle olmayacak, ne yazık ki!” diyor. “Çünkü kız kardeşlerimin şu esip gürlemesinden sonra Betty beni geri çevirecek, diye gerçekten korkuyorum. Onu, benim olmaya dünyada razı edemeyeceğime inanıyorum.”

Küçük kız kardeş, “Şu ettiğin lafa bak!” diye konuşmaya katılıyor. “Bayan Betty aklını kaçırmadı ya! Hiç de aptal değil o kız. Hayır, demeye başkalarından daha mı çok meraklı sanıyorsun?”

“Yoo, Bayan Çokbilmiş!” diye yanıtlıyor Robin. “Bayan Betty aptal değildir. Gel gör ki Bayan Betty’nin başka birine verilmiş bir sözü olabilir. Buna ne buyrulur peki?”

Büyük abla, “Yok, buna diyecek hiçbir şeyimiz yok,” diyor. “Kime söz vermiş olabilir öyleyse? Evden hiç dışarı çıkmıyor. Olsa olsa sizlerden biriyle anlaşmış olabilir.”

Robin, “Benim de buna diyecek bir şeyim yok,” diyor. “İşte ağabeyimiz de şurada. Beni yeterince sorguladınız. Eğer mutlaka bizden biriyle kızın arasında bir şeyler olacaksa, şimdi de onu sorgudan geçirin.”

Bu yanıt büyük ağabeyi sarsıyor. Genç adam Robin'in bir şeyler öğrenmiş olmasından kuşkulaniyorsa da telaşlanmış görünmemeyi başarıyor. "Çok rica ederim, uyduruk hikâyelerini sakın üstüme atmaya kalkışma, Robin; benim böyle şeylerle alışverişim yok, söyleyiveriyim sana. Bayan Betty'ye de, kasabadaki diğer Bayan Bettylere de söyleyecek bir şeyim yok benim." Ve büyük ağabey böyle diyerek kalkıp dışarı çıkıyor.

"Yok, ağabeyim adına karşılık vermeyi ben göze alıyorum," diyor büyük abla. "Bence o, hayatı böyle işlere karışmayacak iyi tanır."

Konuşma böylece sona eriyor ama büyük ağabeyin kafası karışmıştır. Küçük kardeşinin her şeyi öğrenmiş olduğu kanısına varıyor ve bu işte benim parmağım olup olmadığı konusunda tereddüde kapılıyor. Ne var ki tüm kıvrak zekâsına karşın benimle görüşmenin bir yolunu bulamıyor. Sonunda zihni öyle bunalıyor ki gözünü karartıyor, sonucu ne olursa olsun odama gelip benimle görüşmeye karar veriyor. Bunu gerçekleştirmek için şöyle bir hileye sapıyor: Bir akşam yemekten sonra büyük kızı gözlemeye başlıyor ve onun üst kata çıktığını görür görmez arkasından koşarak, "Dinle, sevgili kardeşim, şu hasta kadının odası nerede?" diye soruyor. "Onu görmemize izin var mı?" Kız, "Evet, sanırım görebilirsin," diyor. "Ama önce ben bir gireyim, seni çağırırım." Böylece abla içeri gelip bana haber verdi, sonra, "Ağabey, gelebilirsin istersen!" diye seslendi. Ağabey de içeri girdi ve her zamanki yapmacık tarzıyla konuşmaya başladı. Daha kapıdan girerken, "Ey, nerdeymiş bakalım bu sevda çeken hasta kul? Nasılsın, Bayan Betty?" diye sordu. Yerimden kalkmak istedimse de öyle dermansızdım ki uzun süre kalkacak mecal bulamadım. Bunu onun gördüğü gibi kız kardeşi de fark ederek, "Kalkmaya çalışma," dedi. "Ağabeyimiz resmîlik istemez, hele de sen böyle zayıf düş-

müşken.” O da, “Yok, yok, Bayan Betty, lütfen otur,” dedi ve tam karşıma bir sandalye çekerek neşesi pek yerindeymiş gibi bir tavır takındı.

Kız kardeşi ve benimle şimdi oradan, sonra buradan, bol bol gevezelik etti; amacı büyük ablayı eğlendirmektir. Derken arada gene ilk konuya dönüş yaparak, “Zavallı Bayan Betty, âşık olmak hazin şeydir; baksana, seni kötü çökertmiş!” dedi. Sonunda azıcık konuşacak kadar güç topladığım zaman, “Sizi böyle neşeli gördüğüme sevindim, efendim,” dedim. “Bu arada doktorumuz da kendine, hastalarıyla dalga geçmekten daha iyi bir uğraş bulabilirdi, kanısındayım. Gerçek bir hastalığım olmasaydı onun beni görmesini kabul etmezdim, çünkü o eski tekerlemeyi çok iyi bilirim.” Ağabey, “Hangi tekerleme?” diye sordu. Sonra, “Ha, şimdi anımsadım: Şu mu: ‘Eğer sevdaysa mesele, hekimin elinden ne gele?’ Bu değil mi, Bayan Betty?” Gülümsedim ama bir şey demedim. O, “Yok, hayır,” dedi, “bence ortadaki sonuç, sorunun aşk olduğunu kanıtlıyor, çünkü bak, doktorun sana pek yararı dokunmamış. Çok yavaş iyileştiğini söylüyorlar, Bayan Betty, korkarın bu teşhiste bir gerçek payı var; korkarım iyileşmesi olanaksız bir derde tutulmuşsun ki bu da sevdadır.” Ben gülümseyerek, “Hayır, efendim, inanın ki hastalığım bu değil,” diye karşılık verdim.

Bu minval üzere uzun uzun konuştuk; sonradan aynı derecede anlamsız başka konuşmalar da geçti aramızda. Bir gün herkesin içinde benden şarkı söylememi istedi. Gülümseyerek, “O günler geçmişte kaldı,” diye yanıtladım. Sonunda bana, “Flütümle sana bir şarkı çalmamı ister misin?” diye sordu. Kız kardeşi, bunun bana dokunacağını, başımın bu sese dayanamayacağını ileri sürdü. Ama ben bir reverans yaparak, “Yok, bana hiç zararı dokunmaz,” dedim. “Ne olur ablamız, engel olmayın, çünkü flüt müziği dinlemeyi çok seviyorum.” Genç kız,

“Peki, al yleyse,” dedi ağabeyine. Bunun zerine ağa-
bey cebinden dolap anahtarını çıkararak, “Sevgili karde-
şim, benim tembelliğim üstümde, kuzum dolabıma gi-
dip fltm getirir misin?” diye sordu. “şu ekmecedey-
duruyor,” diye de orada olmadığını bal gibi bildiği bir
ekmeceyi tarif etti ki kızcağız flt ararken biraz uzun-
ca bir zaman geçsin!

Kız odadan çıkar çıkmaz genç adam bana her şeyi
anlattı: Küçük kardeşi Robin’in benimle ilgili açıkladık-
ları ve işi ona bulaştırması, kendisinin bu yüzden kaygıya
kapılarak bir yolunu bulup beni görmeye gelişi. Ben,
kardeşine ya da başka herhangi bir kimseye hiçbir şey
sylemediğime onu temin ettim. İçinde bulunduğum
korkunç derecede acil durumu anlattım ona: Kendisine
olan aşkım, sonra da onun bu aşkımı unutup başkasına
yneltmem için getirdiği öneri beni yıkmıştı; belki bin
kez, keşke iyileşmemem de ölsem, diye dualar etmiştim,
eski yaşantıma dönüp oradaki sorunlarla cebelleşebilme-
yi istemiştim, yavaş iyileşmememin en büyük nedeni işte
böyle, yaşama isteğini yitirmek olmuştu... İyileşi iyileş-
mez bu aileden kopmak zorunda olduğumu şimdiden
grebildiğimi de anlattım ona. Küçük kardeşiyle evlen-
mem konusuna gelince; kendisiyle olan ilişkimden sonra
böyle bir şeyi düşünmek tiksindiriyordu beni. Kardeşiyle
bu konuya bir daha asla girmeyecektim, buna gvenebi-
lirdi. Eğer kendisi bana verdiği tüm sözleri, güvenceleri,
ettiği tüm yeminleri tepmeye kararlıysa bu, onun şere-
fiyle vicdanı arasındaki bir konuydu. Amma ve lakin,
kendisi benim neyim olursa olsun Ben... gerçek karısı ol-
duğuma ikna etmiş olduğu Ben... gerçek karısıymışım
gibi kullanılma rahatlığını ona sağlamış olan Ben... ona
gerçek bir eş gibi sadık kalmıştım, bunu asla yadsıya-
mazdı...

Beni yanıtlayacaktı; aklımı yatıramadığı için zl-

düğünü söyleyerek lafa başlamış, daha da devam edecekti ya, kız kardeşinin geldiğini duydu; ben de duydum, ama ona zorla şu birkaç sözcükle karşılık vermeyi başardım: Kardeşlerden birini severken öbürüyle evlenmeye asla aklım yatmayacaktı. O, “Öyleyse mahvoldum,” diye başını salladı, hep kendini düşünerek. O dakikada da kız kardeşi içeri girerek ona flütünü bulamadığını söyledi. O da, şen şakrak, “Anlaşıldı, tembellikten yarar yok,” deyip ayağa kalktı, flütünü kendisi aramaya gitti. O da eli boş döndü, “Bulabilirdim ama zihnim biraz dağınık, içimden flüt çalmak gelmiyor,” dedi. Zaten kardeşini dışarı yollamaktaki amacına ulaşmış, benimle yalnız konuşabilme fırsatını yakalamıştı, sonucundan pek hoşnut kalmış olmasa bile.

Oysa ben, düşüncelerimi ona serbestçe ve yukarıda belirttiğim gibi dürüst bir yalınlıkla aktarmış olmaktan doğrusu pek hoşnuttum. Gerçi bu bana arzu ettiğim sonucu sağlamamıştı, yani karşımdaki kişinin bana olan bağlılığını artırmamıştı. Ama ben de ona beni terk etmesi için düpedüz şerefsizliği kabullenmekten başka yol bırakmamıştım; aynı zamanda onun “centilmenliğine” olan inancını da gözden çıkarıyordu, çünkü geçmişte beni asla bırakmayacağına, mülkünün başına geçer geçmez nikâh kıyacağına söz verirken güvence olarak sık sık bu özelliğini öne sürerdi.

Bu olaydan üç-beş hafta sonra odamdan çıkıp evin içinde dolaşmaya ve iyileşmeye başladım. Ne var ki hâlâ hüzünlü, suskun, donuk ve içime kapanıktım, bu da bütün ev halkını şaşırtıyordu. Yalnızca o bu halimin nedenini biliyordu ama çok uzun süre benimle ilgilenmedi. Konuşmaya ben de onun kadar isteksizdim, saygıda kusur etmemekle birlikte ona en ufak bir özel anlamlı söz söylemiyordum. Bu böyle, on altı-on yedi hafta sürdü. Suçsuz olmama karşın banıbaşka bir nedenden ötürü

benden soğumuş olan ailenin her gün bana yol vermesini bekliyordum ve genç beyefendinin de bütün o tumtu-raklı vaatleriyle yeminlerinden sonra beni yüzüstü bırak-maktan başka bir şey yapmayacağından emindim.

Sonunda bana yol vermeleri konusunu evdekilere kendim açtım. Bir gün evin hanımıyla kendi durumum konusunda ciddi bir konuşma yaptım ve geçirdiğim has-talıktan sonra içerimde bir ağırlık kaldığını, artık eskisi gibi olamadığımı anlattım. Yaşlı hanım, “Betty, korkarım oğlum konusunda konuştuklarım seni epey etkilemiş, bu yüzden böyle üzüntülüsün,” dedi. “Ne olur, eğer bir sa-kıncası yoksa, aranızın nasıl olduğunu açıkla mısın ba-na? Çünkü konuyu açtığımda Robin işi şaklabanlığa vur-maktan başka bir şey yapmıyor.” Ben de dedim ki: “Ha-nımefendiciğim, oğlumuzla aramdaki durum hiç de be-nim istediğim gibi değil. Çok açık konuşacağım sizinle bunu. Bay Robert iki-üç kez evlenme teklif etti bana. Kimsesiz, yoksul durumum yüzünden böyle bir beklen-tim olması için hiçbir nedenim yoktu, gene de her sefe-rinde karşı koydum ona. Ailenizin her bireyine göster-mem gereken saygı düşünülürse belki bana yaraşmaya-cak kadar katı konuşmuş olabilirim. Ne var ki, Hanıme-fendi, size, evinize olan borcumu, böyle bir öneriyi kabul edecek kertede unutamazdım; sizin hatıranızı bile bile kıramazdım. Zaten oğlunuza karşı da hep bu nedeni ile-ri sürdüm; böyle bir şeyi dünyada aklımdan geçiremem, diye kesin konuştum onunla, meğer ki sizin ve babasının rızasını almış olsun. Benim sizlere karşı öyle yüklü, öde-mesi öylesine olanaksız borçlarım var ki!”

“Gerçekten böyle mi Betty?” dedi yaşlı hanım. “Eğer öyleyse sen bize karşı, bizim sana karşı davrandığımız-dan çok daha adil davranmışsın, çünkü bizler hepimiz sana, oğluma kurulmuş bir çeşit kapan gözüyle bakıyor-duk. Bu kaygım yüzünden ben de buradan ayrılmanı

önerecektim ama tam iyileşmemiş olduğunu düşündüğümünden bunu sana daha açmamıştım. Yeniden kötüleşmene neden olabilir diye seni pek fazla üzmekten çekiniyordum. Çünkü hepimiz seni hâlâ seviyoruz, sevgimiz oğlumuzun mahvına göz yumacak düzeyde olmasa da... Ama eğer durum dediğin gibiyse hepimiz senin çok günahını almışız, demektir.”

“Söylediklerimin doğruluğuna gelince, Hanımefendi; sizi bizzat kendi oğlunuza yönlendiriyorum. Eğer bana karşı hakça davranırsa konuyu tıpkı benim anlattığım gibi anlatacaktır.”

Hanımefendi bundan sonra dosdoğru kızlarına gitmiş ve onlara her şeyi anlatmış. Kızların, benim önceden tahmin ettiğim gibi, şaşırıp kaldıklarından hiç kuşkunuz olmasın. Biri, “Hiç aklıma gelmezdi,” demiş; öbürü, “Robin aptallık etmiş,” demiş; bir üçüncüsü, “Tek kelimesine inanmıyorum, Robin’in bu hikâyeyi başka türlü anlatacağına bahse girerim,” demiş. Gelgelelim yaşlı hanımefendi, konuştuklarımızı ben oğluna aktarma fırsatı bulamadan meseleyi çözmeye niyetliymiş. Bu yüzden onunla kendisi hem de hemencecik konuşmaya karar vermiş ve bu amaçla onu yanına çağırtmış. Küçükbey o sırada, ufak bir işini görmek için yakındaki bir avukatın evine kadar gitmiş. Annesinin çağrısını alınca hemen geri dönmüş.

Geldiğinde annesi ve kızlar hâlâ bir aradaymışlar. “Otur, Robin, seninle biraz konuşmam gerekiyor,” demiş annesi. Robin de, “Hayhay, efendim, seve seve,” demiş, büyük bir neşeyle. “Umarım konu iyi bir eş bulmakla ilgilidir, çünkü o konuda halim duman.” Annesi, “Bu nasıl olabilir?” diye sormuş, “Bayan Betty’yi almaya kararlıyım, demiyor muydun sen?” Robin, “Evet, efendim, gelgelelim ortada nikâhımızın kıyılmasını engelleyen biri var,” demiş. Annesi bu kez, “Kim olabilir bu?” diye sormuş. Robin, “Bayan Betty’nin ta kendisi,” diye yanıtlamış.

“Nasıl, yani, ona evlenme önerdiğini mi söylüyorsun?” diye sormuş. Robin, “Evet, önerdim, efendim,” demiş. “Hastalandığından bu yana tam beş kez yolu yordamınca üstüne yürüdüm ama her seferinde geri püskürtüldüm. Bu yosmanın dediği öyle dedik ki hiç yumuşamıyor; boyun eğmek için illa benim karşılayamayacağım kimi koşullar öne sürüyor.” Annesi, “Açıkla bu dediğini,” demiş. “Çünkü beni şaşırttın, seni anlamıyorum; umarım ciddi değildir.”

Oğlu, “Ama, sayın validem, durum apaçık ortada, ayrıca açıklanmasına gerek yok,” diye karşılık vermiş. “Bu kız benimle evlenmeyeceğini söylüyor. Yeterince açık değil mi bu? Hem de epeyce açık, doğrusu.” Annesi, “Tamam da karşılayamayacağın koşullardan söz ediyorsun,” demiş. “Ne yani, onun üstüne mal mülk para falan mı yapmanı istiyor? Ne var ki geline bağlanan meblağ onun getirdiği ağırlığa denk olmalı. Peki, nasıl bir servet getiriyor ki bu kız sana?” Robin, “Servet dediniz de, ben onun yeterince varlıklı olduğuna inanıyorum; o konuda bir kuşku yok,” demiş. “Onun koşullarını karşılayamayan BENİM; benim şahsım. Bu husus uygun olmayınca da küçükhanım benimle evlenmemeye kesin kararlı.”

Burada kızlar araya girmiş. Küçük kız, “Anneciğim, bununla ciddi konuşmak olanaksız,” demiş, “hiçbir sorduğunuza doğrudan karşılık vermeyecek. En iyisi kendi haline bırakın, artık bu konuyu konuşmayın onunla. Bir iş çevirdiklerini düşünüyorsanız o kızı bunun ayağının altından çekmeyi siz pek güzel bilirsiniz.”

Robin kızın kabalığına biraz kızıyor ama belli etmemiş, nezaketi de elden bırakmamış. Annesine dönerek, “Dünyada tartışılması olanaksız olan iki tip insan vardır, annemiz,” demiş. “Birincisi bilge, ikincisi de aptal olandır. Böyle, aynı zamanda ikisiyle birden uğraşmak zorunda kalmak hiç kolay değil benim için.”

Küçük kız kardeş, “Eğer Robin, Bayan Betty ile evlenmek istediği halde Betty’nin onu reddettiğine inanmamızı ciddi olarak bekliyorsa bizi gerçekten aptal yerine koyuyor demektir,” demiş.

Robin, “Hazreti Süleyman, ‘Karşılık ver, gene de karşılıksız bırak,’ demiş,” diye konuşmuş. “Ağabeyiniz bu kıza en az beş kez evlenme önerdiğini, kızın da onu, evet, gerçekten geri çevirdiğini annenize açıklamışsa, bunun doğruluğunu sorgulamak evin küçük kızına düşmez sanıyorum, mademki annesi sorgulamamış.”

Büyük kız, “Annemiz işi anlamamış da ondan,” diye lafa karışmış. Robin de, “Annemizin durumun açıklanmasını istemesiyle anlamamış olması arasında biraz fark var sanırım,” demiş.

“Ama oğlum, bize bu gizemi açıklamaya niyetliysen söyle, neymiş şu karşılanması zor koşullar?” diye sormuş annesi. Robin, “Peki, efendim,” demiş, “daha önceden söyleyecektim ya şu maskaralar lafımı kesip başımı şişirmeselerdi... Koşullar şöyle ki sizi ve babamı bu işe razı edeceğim, yoksa o bana dünyada o gözle bakmayacak. Ben de bu koşulları, dedim ya, asla yerine getiremeyeceğime inanıyorum. Umarım öfkeli kız kardeşlerimin soruları şimdi yanıtlanmıştı da biraz yüzleri kızarır. Yok, kızarınazsa benim de şimdilik söyleyecek başka bir şeyim yok.”

Bu karşılık hepsi için çok şaşırtıcı olmuş. Gerçi valide hanım daha önce benden duydukları nedeniyle daha az şaşkınsa da kızlar uzun süre dilsiz kalmışlar. Sonra anneleri hırsla, “Evet, bunu önce de duymuştum ya inanamamıştım,” demiş. “Eğer gerçek buysa hepimiz Betty’ye haksızlık etmişiz demektir. Benim umduğumdan çok daha soylu davranmış doğrusu.” Büyük abla, “Yok, gerçekten mükemmel davranmış,” diye ona katılmış. Anne, “Doğruyu konuşmak gerek,” demiş, “oğlumuz ona abayı

yakacak kadar aptalsa kızın ne suçu var? Öneriyi geri çevirmesiye babanıza ve bana karşı öyle büyük bir saygı ifadesidir ki tarif edecek söz bulamıyorum. Kızı daha bir el üstünde tutacağım bundan böyle.” Robin, “Ama ben tutamayacağım, siz rızanızı bildirmediğiniz sürece,” demiş. Annesi, “Bunu biraz düşüneyim,” demiş. “İnan bana, eğer yolun üstünde başkaca engeller olmasaydı kızın bu davranışından sonra rızarnı vermeye epey yaklaşmış olurum.” Robin, “Keşke sonuna kadar gitseniz!” demiş. “Benim zengin olmamı önemseddiğiniz kadar mutlu olmamı da önemsemiş olsaydınız çok beklemeden verirdiniz rızanızı.”

“Ama Robin, sahiden ciddi misin sen? Söylediğin kadar kararlı mısın onunla evlenmeye?” diye sormuş valide hanım. Robin, “Bunca söylediğim şeyden sonra bu konuda hâlâ kuşku duymanız bence çok tuhaf,” diye yanıtlamış. “Onunla evlenmeye kararlı olduğumu söyleyemem; sizin rızanız olmadan onunla evlenemeyeceğime göre, o konuda nasıl kararlı olabilirim? Hem zaten illa evlenmek zorunda da değilim ya! Ancak şu kadarını söyleyeyim: Elimde olsa bu kızdan başkasını almam. Kısacası siz benim adıma karar verebilirsiniz: Betty ya da hiç kimsedir, lafın özü. Bunların hangisi olacağına karar vermek de sizin gönlünüze kalmıştır, sevgili validem, yeter ki şuradaki şu güler yüzlü iki kız kardeşin bu konuda hiç söz hakkı bulunmasın.”

Bu olup bitenler benim için çok feciydi, çünkü yaşlı anne yumuşamaya başlamıştı, Robin de bu konuda bastırdıkça bastırıyordu. Valide hanım bir yandan da büyük oğluna akıl danışmıştı. Büyük oğul da annesine, rızasını vermesi için dünyanın tüm akıllarını öğretiyor, kardeşinin bana olan tutkulu aşkını, benim de aileye olan saygım uğruna kendi çıkarımı tepişimin nasıl onurlu bir davranış olduğunu ve buna benzer yüzlerce noktayı öne

sürüyordu. Evin babasına gelince; o, kamu sorunlarıyla uğraşmak ve para yapmak telaşında bir adamdı, evde çok seyrek bulunurdu. Esas saydığı konularla çok ilgiliydi, ama başka her şeyi karısına bırakırdı.

Olayların bu aşamasında, herkes artık her şeyin açıklığa kavuştuğu kanısındayken ve işlerin nasıl geliştiğini öğrenmiş olduklarına hepsi inanmışken, kimsenin zerrece kuşkulanmadığı büyük ağabeyin, tehlikesizce ve kolayca, benimle eskisinden daha rahat görüşebilme olanağı yarattığını söylersem hiç duraksamadan inanınız. Hatta, Bayan Betty ile görüşmesini ona annesi önerdi ki bu tam da onun istediği şeydi. Yaşlı anne, “Oğlum,” demişti, “olur a, belki sen durumları benden daha iyi görebilirsin. Bak bakalım kız bizim Robin’in dediği kadar kesin kararlı mı, yoksa değil mi.” Büyük oğlu bundan âlâsını isteyemezdi: Benimle sırf annesi istedi diye görüşecekmiş pozu takındı. Anne, beni eliyle alıp kendi odasına, onun yanına götürdü. Oğlunun, kendi ricası üzerine benimle bir konuyu görüşeceğini, onunla çok açık konuşmamı istediğini söyledi, sonra bizi baş başa bıraktı. Büyük oğul da gitti, kapıyı onun arkasından kapadı.

Sonra yanıma gelerek beni kolları arasına aldı, yumuşak bir sevgiyle öptü. Benimle uzun uzun görüşeceğini söyledi: “İşler artık o noktaya geldi ki sen, ya kendini mutlu etmeyi ya da ömür boyu sefil olmayı seçeceksin,” dedi. “Her şey öyle sarpa sardı ki benim önerime uymazsan ikimizi de yıkıma sürükleyeceksin.” Sonra bana Robin’le annesi, kızlar ve kendisi arasında geçen konuşmayı, aynen yukarıda vermiş olduğum gibi aktardı. “Şimdi, yavrum, iyi düşün,” dedi. “İyi aileden gelme, hali vakti yerinde bir beyefendiyle, bütün ailenin rızasını alarak evlenmek ve dünya nimetlerinin sefasını sürmek nasıl bir şey olur? Sonra da adı kötüye çıkmış bir kadın olmanın karanlık kaderine gömülmenin nasıl olacağını düşün.

Unutma, gerçi ben ömür boyu senin mahrem dostun olarak kalacağım, ancak her zaman şüphe çekebilecek biri olacağım için sen benimle görüşmekten korkacaksın, ben de sana sahip çıkmaktan.”

Buna karşılık vermeme fırsat bırakmadan konuşmasını şöyle sürdürdü: “Yavrucuğum, ikimizin arasında geçen şey, aramızda fikir birliği olduğu sürece, gömülüp unutulabilir. Sen benim kız kardeşim olduğun zaman ben, daha ileri bir yakınlık niyeti gütmeksizin, hep senin gerçek dostun olacağım. Bu ilişkinin tüm dürüst yönlerini yaşayacağız; aramızda artık kusur bulmalarla sitemler kalmayacak. Yalvarırım sana, iyice düşün bunu... Kendi güvenliğinin, kendi refahının önüne kendin set çekme. Seni içtenliğime inandırmak için,” diye ekledi, “seninle fazla ileri gitmiş olmamın suçunu biraz hafifletmek için işte sana 500 sterlin sunuyorum. O aşırılıklarımıza gençlik çılgınlıklarımız gözüyle bakıyorum. Ve bu konuda zamanla pişmanlık getirebileceğimizi umuyorum.”

Bunları benim anlatamayacağım kadar duygulandırıcı bir dille, yineleyemeyeceğim kadar güçlü bir mantıkla konuşmuştu ki öykümü okuyanlardan tek ricam şuna inanmalarıdır: Bu adam benimle en az bir buçuk saat konuştuğuna göre demek ki tüm çekincelerimi yanıtlamış ve bu arada sözlerini de insan zihninin yaratabileceği tüm kanıtlarla, tüm kıvraklık ve ustalıkla güçlendirmişti.

Gene de söylediklerinden herhangi birinin benim üzerimde, konuya odaklanmamı sağlayacak kadar etki bıraktığını ileri süremem. Ta ki en nihayet, çok açıkça, önerisini kabul etmezsem, ne yazık ki benimle asla eskisi gibi olamayacağını söyleyinceye dek: Beni her ne kadar eskisi kadar seviyor, bana eskisi kadar kıymet veriyorsa da henüz erdem ve ahlak duygularından, kardeşinin evlenmek istediği kadınla yatabilecek kadar uzaklaşmamışmış. Şimdi kararım üzerine bana veda ederse, ihtiyaç-

larımı karşılamak için başlangıçta verdiği söz yerinde kalacakmış. Beri yandan beni artık hiç göremeyeceğini söylemek zorunda olmasına şaşmamı da istemiyormuş, zaten ben de eskisi gibi görüşmeyi ondan bekleyemezmişim ki!

Onun bu son sözlerini enikonu şaşkınlık ve ürküntüyle dinledim; yere yığılmamak için kendimi epeyce zorlamam gerekti, çünkü, doğrusu ya, ona hayal etmesi zor bir aşırılıkla âşıktım. Benim üzüntümü o da gördü ve gene konuyu ciddilikle düşünmem için yalvardı, sevgimizi yaşatmanın tek yolunun bu olduğuna beni inandırmaya çalıştı: Böyle bir durumda birbirimizi arkadaş olarak en ateşli biçimde, kendi haklı sitemlerimiz ve başkalarının kuşkularıyla lekelenmemiş temiz bir akraba sevgisiyle sevebilirmişiz de... mutluluğunu ölünceye dek bana borçlu olduğuna inanacakmış da... soluk alıp verdiği sürece bu borcu ödeyecekmiş de... Kısacası böyle böyle, beni bu konuda ikircikli bir ruh haline sürükledi: bir yanda renkli figürlerle çizilen, hayal gücümün daha da depreştirdiği tehlikeler: geçimini kendisi çıkarma olasılıklarına pek az sahip, dostsuz arkadaşsız, artık barınamayacağı bu kasabanın dışında tek bir Tanrı'nın kulunu tanımayan, terk edilmiş, belki de dillere düşmüş bir orospu olmak (çünkü gerçek bundan daha az vahim değildi)... Bütün bunlar bana son derece dehşet veriyordu. O da, her seferinde bunları mümkün olan en kötü renklere boyayarak kafama kakmaya özen gösterdi: Beri yandan, öbür yolu seçersem süreceğim rahat, varlıklı yaşamı resimlemekten de hiç geri kalmadı.

Benim önceden verilmiş sözler ve aşk konusunda yaptığım her itiraza, şimdi başka yollar denemek zorunda olduğumuzu söyleyerek karşılık veriyordu. Önceden verdiği evlenme sözlerine gelince; ona göre bu sözleri tutma zamanı henüz gelmemişken olayların akışı, yani

benim onun kardeşinin karısı olmam olasılığı, konuyu kapatmıştı.

Yani kısacası, böylece, nasıl diyeyim, aklıyla benim aklımı çeldi. İleri sürdüğüm tüm nedenleri boşa çıkardı. Öyle ki bir süre sonra durumumda, önceden hiç aklıma gelmeyen bir tehlike görmeye başladım; bu da kardeşlerin ikisinin birden beni terk etmesi ve koca dünyada yapayalnız, dımdızlak, kendi başımın çaresine bakmak zorunda kalmam olasılığıydı.

Bu korku ve onun döktüğü diller, sonunda ona evet demeye aklımı yatırdı. Gene de öyle gönülsüzdüm ki nikâh için kiliseye, darağacına gider gibi gideceğimi görmek kolaydı. İçimde ufak bir korku da yok değildi: Ya yeni damat (ki ona hiçbir sevgi duymadığımı belirtmeliyim) ilk kez yatağa girdiğimizde beni başka bir yönden sorgulayacak kadar bilgili çıkarsa? Neyse ki ağabeyi, artık bilmem kasıtlı mı, değil mi, onu yatak saatinden önce içkiyle adamakıllı kendinden geçirmek için elinden geleni yaptı, böylece ben de ilk gecemi akli karışık bir kocayla geçirmek mutluluğunu yaşadım. Büyük ağabeyin bunu nasıl yaptığını bilmem ama küçük kardeşinin “kız”la “evli kadın” arasında bir fark göremeyeceğini, bu konuda hiçbir zaman herhangi bir fikir edinmiş olmadığını, tatlı canını böyle düşüncelerle asla hiç üzmediğini, bir yoldan öğrenmiş olmalıydı.

Burada biraz geri dönüp öyküyü bıraktığımız yerden almam gerekiyor. Büyük ağabey ilk olarak beni istediği kıvama getirdikten sonra bu kez annesini ele aldı ve hanımcağızı isteğine razı edip pasif duruma getirinceye dek pes etmedi. Hatta evin babasına, postayla mektup yollamak dışında haber bile verilmedi ve hanımefendi bizim babadan habersiz evlenmemize peki dediği gibi sonradan kocasını idare etmeyi bile üstüne aldı.

Bundan sonra ağabey, küçük kardeşini kandırmak

için tatlı diller dökmeye başladı; annesinin rızasını almayı başarmakla ne büyük bir iyilikte bulunduğunu onun kafasına soktu. Dediği doğru olmakla birlikte o bu işi kardeşinin değil kendi iyiliği için yapmıştı. Gel gör ki Robin'i öyle ustalıkla kandırdı ki kendi orospusunu küçük kardeşinin kucağına eş olarak aktardığı için zavallı gençten yürek dolusu teşekkürler aldı. İşte kişinin çıkarı her türlü sevgiyi böyle kesinlikle kaldırıp atar ve ERKEKLER kendilerini sağlama almak için işte böyle rahatlıkla şeref ve adaletten, insanlıktan, hatta hatta Hıristiyanlıktan vazgeçerler.

Şimdi gene, onu her zaman çağırdığımız adıyla, Robin Kardeş'e dönüyoruz. Genç adam, yukarıda anlattığım gibi, annesinin rızasını aldıktan sonra büyük bir heyecanla bana gelip haberi verdi; olup biteni baştan sona, öyle gözle görülür bir içtenlikle anlattı ki, ne yalan söyleyeyim, böyle temiz yürekli bir beyefendiye kötü davranmak zorunda olduğum için bayağı üzüldüm. Gelgelim kurtuluş yoktu, benimle illa evlenmekte ısrarlıydı. Gerçi onu caydırmak için elimdeki en iyi koz ağabeyinin orospusu olduğumu açıklamaktı, ama bunu yapmaya zorunlu da değildim. İşte böyle böyle, aklım ucun ucun yatarak onu sevindirecek bir yere geldim ve sonra bir de baktım, evlenmişiz!

Zifaf yatağının sırlarını açıklamama edep duygularım engeldir. Şu var ki, yukarıda anlattığım üzere, benim durumuma hiçbir şey, kocamın yatağa kafası iyice dumanlanmış olarak gelmesinden daha uygun düşemezdi. Kafası öylesine dumanlıydı ki ertesi sabah, bir gece önce aramızda birleşme olup olmadığını anımsayamadı. Gerçi hiçbir şey olmamıştı, ama ben başka tarafları kurcalamasın diye, "Oldu," demek durumunda kaldım.

Bu kocayla geçirdiğim beş yılı anlatırken, o aileye ve kendime dair başkaca ayrıntılara girmek öykümüzü pek

az ilgilendirir. Ondan iki çocuk doğurduğumu ve kendisinin beş yılın sonunda öldüğünü belirtmek yeterlidir. Bana gerçekten çok iyi kocalık etmişti, birlikte uyum içinde yaşamıştık. Ama kocam ailesinden pek fazla bir çıkar görmemiş ve yaşadığı kısa sürede fazla bir şey kazanmamış olduğundan, öldüğünde benim durumum da pek parlak değildi. Evlilik elimi bollandırmış sayılmazdı. Büyük ağabeyin, kardeşiyle evlenmeye razı olmam koşuluyla verdiği 500 sterlini saklamıştım. Bu ve önceden verdiği paraların ucundan artırabildiklerim, bir de kocamdan kalan, yaklaşık onlar kadar bir şeyle şimdi, cebinde yaklaşık 1.200 sterlin olan bir dul kadındım.

Kocamın annesiyle babası, çok şükür, iki çocuğumun yükünü üzerimden aldılar. Çocukların Bayan Betty'den tüm görüp görecekları de, aslında bu oldu.

Kocamın yitimiyle gerektiği kadar sarsılmadığımı itiraf etmeliyim. Onu, bana karşı gösterdiği insaniyetli davranışların hak ettiği biçimde, sevmem gerektiği gibi sevmiş olduğumu da söyleyemem zaten. Bütün kadınların isteyeceği, sevecen, iyi yürekli, güler yüzlü bir eştı. Ne var ki ağabeyinin her an (hiç değilse kent dışındayken) gözümün önünde olması benim için hep bir tuzak olagelmişti. Kocamla her yattığımda ağabeyinin kollarında olmayı istiyordum. Gerçi ağabey evlenmemden sonra bana hiçbir zaman o türlü yakınlık göstermeyip tam bir kardeş gibi davranmıştı, gel gör ki benim öyle olmam imkânsızdı. Uzun lafın kısası her Tanrı'nın günü arzularım onunla zina ve ensest ilişkisine giriyordu. Ki bunun, fiilen yapmışım kadar gerçek ve ağır bir suç olduğuna inanıyorum.

Ağabeyi, kocam ölmeden evlenmişti. O sırada biz Londra'daydık. Yaşlı anne bizi mektupla düğüne çağırıldı. Kocam gitti, ben rahatsız olduğumu, yola dünyada dayanamayacağımı bahane ederek evde kaldım. İşin

doğrusu şu ki sevdiğim adamın asla benim olmayacağını bilsem bile başka bir kadına bağlandığını görmeye dayanamazdım.

Demin de dediğim üzere kendimi dünya yüzünde yalnız ve özgür bir kadın olarak bulmuştum. Herkesin dediği ve hiç kuşkunuz olmasın benim de düşündüğüm gibi, hâlâ genç ve güzel olduğum için, cebimde de yabana atılmayacak bir para bulunduğuna göre kendi kendime biçtiğim değer hiç de az sayılmazdı. Peşimde birçok varlıklı tüccar vardı; hele bir tanesi, bir manifaturacı, çok ısrarcıydı. Kız kardeşiyle de arkadaş olduğum için kocamın ölümünden sonra bu adamın evine kiracı girdim. Burada şen şakrak bir yaşam sürmek ve istediğim kimseyle bir arada görünmek için her türlü özgürlük ve fırsatım vardı. Ev sahibimin kız kardeşi dünyanın en neşeli, en çılgın yaratıklarından biriydi; faziletine de, başlangıçta sandığım kadar sahip çıkmadığını anlamıştım. Beni bir çılgınlar güruhunun içine soktu. Hatta memnun etmek isteyecek kadar hoşlandığı bazı kişileri, “cici dulunu” göstermek bahanesiyle eve bile getirdi. Benden, “benim cici dul” diye söz etmekten zevk alıyordu; kısa zamanda herkesin arasında da adım bu olup çıktı. Efen-dim, şöhret ve budalahğın çevresi kalabalık olduğundan ben bu ortamda olağanüstü kıymete bindim; sürüsüne bereket hayranım vardı; kimileri bana âşık olduklarını söylüyorlardı, ama aralarından biri bile doğru dürüst bir evlenme teklifinde bulunmadı. Hepsinin aklından geçen tek şeyin ne olduğunu ise ben, bu tür tuzaklara kapılmayacak kadar iyi biliyordum. Değişmiştim artık. Cebimde param vardı ve bu adamlara söyleyecek sözüm yoktu. Aşk denilen o dolandırıcı tarafından bir kez kandırılmış-tım ama oyun bitmişti artık; ben şimdi kararlıydım: “Ya evlilik ya da hiçbir şey,” diyordum, hem de, “ya parlak bir evlilik ya da hiçbir şey.”

Ne yalan söyleyeyim, neşeli ve esprili erkeklerin, şövalyeliğin ruhuna ve duruşuna sahip erkeklerin meclisinden hoşlanıyordum ve zamanımın çoğunu bu gibilerin arasında geçiriyordum. Başka türlü erkeklerle de vakit geçiriyordum. Sırf gözlemlerim yoluyla şunu ayırmaya başladım ki en parlak erkekler en sönük amaçlar için geliyorlardı, yani benim hedeflerim açısından sönük. Beri yandan, en parlak önerilerse dünyanın en sönük ve sevimsiz köşelerinden geliyordu. Dükkân işleten kişilerin karşısında değildim ama o zaman da, iyi biliniz ki esnaf olsa da beyefendi sayılabilecek birini istiyordum. Öyle ki kocam beni saraya veya tiyatroya götürmeye kalkıştığında yetki sahibi biriymiş havası taşınmalı, tam bir beyefendi görünümüne sahip olmak konusunda başka beyefendilerden aşağı kalmamalıydı. Ceketinin üstünde önlük kuşağının ya da peruğunun üzerinde kaske-
tinin izini taşıyan ve esnaflığının damgası yüzüne vurmuşa benzeyen biri olmamalıydı.

İşte neyse, sonunda buldum bu amfibi yaratığı, “Beyefendi Esnaf” denilen bu kara ve su şeyisini. Budalalığımın hak ettiği bir ceza olarak da, söz yerindeyse, kendi hazırlamış olduğum kapana kendim kısıldım. Kendi hazırlamış olduğum, diyorum, çünkü doğrusunu söylemek gerekirse beni oyuna getiren olmadı, kendi kendimi ben aldattım.

Bu adam da manifaturacıydı. Gerçi arkadaşım olan hanım beni kendi ağabeyine “yapmaya” hevesliydi, ama konuyu kurcaladığımda EŞ değil METRES olarak düşündüğümü anladım. Kendine bakacak parası olduğu sürece hiçbir kadının metresliğe razı olmaması gerektiğine inanmıştım; bu inancıma bağlı kaldım.

Kısacası namuslu kalmamı sağlayan etken ilkem değil kibrim, erdemim değil param oldu. Gelgelelim zamanla çok iyi anladım ki keşke kadın arkadaşım tarafın-

dan ağabeyine satılsaymışım... kendimi, aynı zamanda hem beyefendi hem kabadayı, hem dükkân sahibi hem dilenci olan bir esnafa satacağım yerde.

Gel gör ki bir kadının başına gelebilecek en feci rezilliğe kendi kendimi (beyefendi merakım yüzünden) son hızla sürükledim. Yeni kocam kısa bir süre sonra birden topluca bir paraya kondu ve kendini öyle bir harcamaya savurganlığına kaptırdı ki benim elimdeki parayla onun daha önceki kazancı (sözü edilecek bir şeyse eğer) bir araya gelse bile buna, bir yıldan öte dayanmazdı.

Kocam beni yaklaşık dört ay çok sevdi. Bundan benim nasibim, şahsım için bir dolu para harcandığını görmek ve ne yalan söyleyeyim, paranın bir bölümünü de şahsen harcamak oldu. “Baksana, canımın içi,” dedi kocam bana bir gün, “şöyle bir haftalığına şehir dışına çıkıp gezelim mi?” Ben de, “Gezelim, hayatım. Nereye gitmek istersin peki?” diye sordum. “Neresi olursa, hiç umurum değil, bir haftalığına gerçek ekâbirler gibi yaşamak istiyorum,” dedi. “Oxford’a gidelim hadi.” Ben, “Nasıl gidiyoruz peki?” diye sordum. “Ben binici değilimdir. Oxford da arabayla gitmek için çok uzak.” “Çok mu uzak, dedin? Altı atlı arabayla hiçbir yer uzak değildir. Seni geziye götürdüğüm zaman düşesler gibi seyahat etmeni isterim.” Ben, “Hmm, çılgınlık bu, ama madem canın istiyor, bence hava hoş,” dedim. İşte, böyle, seyahat tarihi kararlaştı, lüks bir araba, arabacı, seyis, çok şık üniforma giymiş iki erkek uşak, başka bir at sırtında da şapkası tüylü bir “nedim” tutuldu. Uşaklar kocama, “Lordum,” diyorlardı, hancının da aynısını yaptığından kuşkunuz olmasın! Ben ise, “Kontes Hazretleri” oluyordum! Böylece Oxford’a yol aldık, yolculuğumuz da çok hoş geçti, çünkü, hakkını yemeyelim, dünyada hiçbir dilenci, lord olmayı benim kocamdan daha iyi beceremezdi. Oxford’da, müzenin bütün nadir eşyalarını gördük; üniversitede

iki-üç profesörle, kocamın bakımına bırakılmış olan bir yeğenini onların öğrencisi olarak üniversiteye yazdırmak konusunu konuştuk; birçok yoksul öğrenciyle de çene çalıp yüreklerine, ileride lord hazretlerinin hizmetinde hiç değilse bir papaz yamağı olmak umudu aşılayarak gönlümüzü eğlendirdik, sonra da Northampton'un yolunu tuttuk. Böylece, gerçekten de ekâbirler gibi yaşamış ve 93 sterlin harcamış olarak, on iki gün sonra evimize döndük.

Kibir, züppelerin en belirleyici niteliğidir. Bu üstünlüğe kocam da sahipti, harcadığı parayı hesaplamazdı. Hayatında paranın pek az yer tuttuğu da kesin olduğundan, yaklaşık iki buçuk yıl sonra iflas etti. Mint denilen borçlular barınağına sığınmak istemiyordu ama kefalet parasını ödeyemeyeceği bir suçtan tutuklanmış olduğu için Spunging-House denilen geçici borçlular hapishanesine girdi ve o zaman beni yanına çağırttı.

Sürpriz olmadı bu benim için, çünkü epey bir zamandır işlerin bir felakete doğru gittiğini görmüş ve kendim için kenara, fazla olmasa da bir şeyler ayırmaya gayret göstermiştim. Beni çağırttığında kocam umduğumdan çok daha düzgün davrandı. Bana açıkça, budalaca davrandığını, engel olabileceği halde bile bile gafil avlandığını anlattı. Bu duruma dayanamayacağını görüyordu artık. Benden şimdi eve dönmemi, orada değerli ne bulabilirsem geceleyin alıp güvenli bir yere saklamamı istiyordu. Eğer dükkândan mal olarak 100-200 sterlin değerinde bir şeyler çıkarabilirsem çıkarmalıymışım. Sonra, "Ancak bana hiçbir şey söyleme," dedi. "Ne aldığını da, nereye götürdüğünü de bilmek istemiyorum. Bana gelince," diye ekledi, "bu yerden çıkıp ortadan kaybolmaya niyetim var. Bundan sonra benden hiç haber almayacak olursan, güzelim, sana iyi şanslar dilediğimi bil. Tek pişmanlığım sana kötülük etmiş olmaktır." Kısacası ayrılır-

ken birçok güzel laf etti. Size söylemiştim onun bir beyefendi olduğunu; bu beyefendilikten gördüğüm hayır da bu oldu zaten, bana her zaman, en sona kadar, çok düzgün, çok kibar davranmış olması. Ama varını yoğunu harcamış ve bana nafaka olarak alacaklılarını dolandırma seçeneğini bırakmış, ne gam?

Her neyse, bana söylediklerini yaptığımdan emin olabilirsiniz. Anlattığım şekilde ayrılmamızdan sonra onu bir daha hiç görmedim, çünkü o gece ya da ertesi gece bir yolunu bulup hapisten kaçmış ve kapağı Fransa'ya atmıştı. Alacaklılar artık bir şeyler koparabilmek için ellerinden geldikince cebelleşeceklerdi. Bundan öte bir şeyden haberim olmadığı için ayrıntıları bilmiyorum ama kocam gece saat üçte eve gelmiş, eşyalarının geri kalanını borçlular barınağına taşıyıp dükkânını da kapatmış, sonra bulabildiği parayı alarak Fransa'ya gitmiş, biraz önce anlattığım gibi. Oradan bir-iki mektubunu aldım, hepsi bu.

Eve döndüğünde onu görmemişim, çünkü bana yukarıdaki talimatları vermesinden sonra elimi olabildikince çabuk tuttuğumdan bir daha eve gitmemin gereği kalmamıştı. Zaten kim bilir, gitsem karşıma alacaklılar bile çıkabilirdi! Kısa bir süre sonra iflas ilanı çıkartıldığı için İflas Komisyonu'nun başındakilerin emirleri de yolumu kesebilirdi. Ama kocam hapisten öylesine ustalıkla kaçmıştı ki! Binanın hemen hemen en tepesinden gözükara bir biçimde, başka bir binanın tepesine, oradan da iki kat aşağıya, yere atlamıştı. Boynu kırılmış olabilirdi, ama alacaklılar gelip eşyalara el koymazdan önce, yani iflas ilanı çıkartmaya ve icra memurlarını yollamaya fırsat bulamadan, o gelmiş, istediği şeyleri alıp götürmüştü.

Kocam bana karşı öyle efendice davrandı ki (onun çoğu yönlerden bir beyefendi olduğunda ısrar ediyorum), Fransa'dan yazdığı ilk mektupta, aslında 90 sterlin

değerinde olan 20 şişe kaliteli Hollanda cinini 30 sterline rehin bıraktığı yerin adresini bildirmiş, zarfın içine rehin fişini de koymuştu. Parayı ödeyerek cinleri rehinden çıkarmamı istiyordu. Bunu yaptım ve zamanla bu sayede 100 sterlinden fazla kazanç sağladım, çünkü zamanım bol olduğundan şişeleri “ufaltmak” ve tanıdığım ailelere birer ikişer satmak fırsatından yararlandım.

Gene de, şunu bunu derken, önceden edindiklerimi de sayıp hesaplayınca mali durumumun değişmiş, varlık düzeyimin hayli düşmüş olduğunu gördüm. Çünkü cinleri, dükkândan aldığım bir top değerli kumaşı ve üç-beş parça porselenle öteberiyi toplayınca 500 sterlini bile pek tutturamıyordum. Sosyal durumum da dengesizdi, çünkü çocuksuz olmama karşın (beyefendi esnafımdan bir çocuğum olmuştu ama sizlere ömürdü) lanetli bir dul-
dum: Hem kocalıydım hem kocasız. Gerçi kocamın, bir elli yıl daha yaşasa bile İngiltere’ye asla dönmeyeceğini biliyordum ama gene de yeniden evlenmeyi göze alamazdım. Kısacası, karşıma nasıl bir kısmet çıkarsa çıksın, evlenmem yasaklanmıştı. Şu durumda akıl danışabileceğim tek bir dostum bile yoktu, yani sırlarımı açmaya cesaret edebileceğim bir dost, demek istiyorum. Yetkililer yerimi öğrenirlerse beni yakalayıp yeminli olarak sorguya çekerler ve biriktirmiş olduklarının hepsini elimden alırlardı.

Bu korkular yüzünden ilk yaptığım iş tanıdığım çevreden tümüyle uzaklaşıp başka bir ad takınmak olmuştu. Bunu çok başarılı biçimde gerçekleştirdim. Borçlular Barınağı’na gidip ücra bir köşede bir yer kiraladım, dul kadınlar gibi giyinerek kendimi Bayan Flanders olarak tanıttım.

Burada, kendimi ne denli gizledimse de, yeni tanışlarımın benimle ilgili hiçbir şey bilmemesine karşın, çok geçmeden çevremde bir kalabalık birikmeye başladı. Bu yerlerin olağan ahalisi arasında kadınların az olmasından

mıdır, yoksa çevrenin sefaletine karşı avuntu aramanın başka çevrelere oranla daha acil bir ihtiyaç olmasından mı, artık bilemem, lakin buralardaki dert ehilleri arasında yüzüne bakılabilir bir kadının aşırı derece kıymetli olduğunu anlamakta gecikmedim. Alacaklılarına borç ödemek için üç kuruşu bir araya getiremeyenler, Sign of the Bull adlı handa akşam yemeklerini veresiye yiyenler bile, hoşlarına giden bir kadına yemek ısmarlayacak parayı buluyorlardı.

Ben kendimi henüz bunlardan uzak tutmaktaydım. Ne var ki Lord Rochester'ın, şarkısında anlattığı metre sine benzemeye başlamıştım, hani şu "Lordunun sohbetini sevmekle birlikte daha ileri gitmesine izin vermeden, fahişeliğin damgasını taşımakla birlikte tadını çıkarmayan" kadın. İşte bu gibi nedenlerle, bulunduğum yerden ve ortamdan sıkılmaya, başka yere taşınmayı düşünmeye başladım.

Doğrusunu isterseniz buradaki erkekleri gözlemlemek kafamı şaşkınlıklarla dolduruyordu: karmakarışık nedenlerle yaşamları sönmüş, mahvolma sınırının bile birkaç derece aşağısına düşmüş, kendi aileleri kendileri için bir kâbus, başkaları içinse yardıma muhtaç zavallılar olan bu erkeklerin gene de ellerinde kalan son metelikle, hatta daha bile sonrasında, kederlerini günah işlemekle unutmaya gayret edip omuzlarındaki suç yüküne daha da suç eklemeleri, eski günahlarını anımsamanın şimdi tam zamanıyken unutmak için çırpınarak tövbe etmeyi gitgide zorlaştırmaları ve geçmiş günahlara panzehir olarak yeniden günah işlemeleri...

Neyse, benim ahkâm kesip vaaz vermeye merakım yoktur, bu erkekler de, bana göre bile aşırı kötücöldüler; günah işleme yöntemlerinde iğrenç ve gülünç bir şey vardı: Bu işleri onlara, kendi isteklerine karşın kapıldıkları bir güç yaptırıyordu sanki. Yalnızca vicdanlarına değil,

doğaya da karşı geliyorlardı. Yaşam tarzlarının bol bol sağladığı boş zamanlarda akıllarından geçen düşünceleri susturmak için kendi üzerlerinde baskı uyguluyorlardı. Takındıkları zoraki gülümsemelere karşın çehrelerinin solukluğunu ve üzünlüğünü görmek, söyledikleri şarkıların iç çekişleriyle bölünüşünü duymak kolaydı. Bazen küçük, ayıp bir keyif, günahkâr bir kucaklaşma uğruna paralarını tükettikten sonra, pişmanlıklarını sözcüklere bile dökerlerdi. Onların şöyle bir doğrulup iç geçirerek, “Köpekliğime doymayayım!” diye ünlediklerini ya da evdeki namuslu eşlerini kastederek, “Gel, güzelim, senin sağlığına içiyorum!” dediklerini duymuşumdur. O kadın ki o anda belki cebinde üç kuruşu yokken yanında üç-dört çocuğu vardır... Ertesi gün bizimki gene tövbe etmeye çalışırdı. Bu arada evdeki o zavallı, gözü yaşlı kadının da onu görmeye gelerek alacaklılarının ne yapıp ettikleri ya da kendisiyle çocukların kapı önüne konuldukları gibi feci haberler getirdiği olurdu ki bu da adamın kendi kendini daha da suçlamasına yol açardı. Gel gör ki sorunu derinlemesine düşünüp taşınmaktan delirecek kerteye geldiğinde, destek bulabileceği prensipleri olmadığından, kendi içinde ya da yukarısında herhangi bir avuntu kaynağı bulamadığından, dört bir yanını karanlıklar sarmış olduğunu algılayınca, nefes alabilmek için gene her zamanki yola sapardı: yani derdini içerek, sefa-hate dalarak tüketmek. Aynen kendi durumunda olan adamların arasına karışarak suçlarını yineler ve böylece her gün yıkıma bir adım daha yaklaşmış olurdu.

Henüz bu adamlarla boy ölçüşecek kadar ahlaksız değildim. Tam tersine bu yerde, neler yapmam, hangi yola sapmam gerektiği ve durumumun ne olduğu konusunda kafamı adamakıllı ciddilikle çalıştırmaya başladım. Hiçbir dostum olmadığının farkındaydım, evet: Yeryüzünde ne bir akrabam vardı ne de bir arkadaşım.

Elimdeki avucumdaki küçük birikim suyunu çekmiş gibiydi; o da bittiğinde beni ancak ve ancak sefillik ve açlığın beklediğini görebiliyordum. Bu hesaplaşmalar sonrasında, diyorum ya, bulunduğum yer ve her gün gözümün önünde duran o iğrenç nesneler karşısında dehşete kapılarak buradan kalkıp gitmeye karar verdim.

Burada akli başında, ciddi, iyi bir kadınla tanışmıştım; o da duldu benim gibi, ama durumu daha iyiydi. Kocasını bir ticaret gemisinin kaptanıymış. Batı Hint Adaları'ndan, çok kazançlı olabilecek bir yolculukla ülkeye dönerken fırtınaya yakalanmak felaketine uğramış. Bu yüzden yitirdiği kazanç fırsatının acısı onu öylesine çökertmiş ki o sırada canının kurtulmuş olmasına karşın sonradan bu yürek yangını ölümüne neden olmuş. Dul karısı da peşindeki alacaklılardan kurtulmak için Borçlular Barınağı'na sığınmak zorunda kalmış. Kısa zamanda dostlarının yardımıyla işlerini yoluna koymuş ve yeniden özgürlüğüne kavuşmuş. Benim orada, herhangi bir davadan kaçmak için değil gizlenmek amacıyla kaldığımı ve bulunduğumuz yerden ve ahalisinden tıpkı onun gibi tiksindiğimi de öğrenince beni evine, gönlümce bir yaşam kurmaya hazır duruma gelinceye dek yanında kalmaya davet etti. Açıkça belirttiği gibi, gerçi onda bir oranında bir olasılıktı, gene de olur a, yaşadığı çevrede, iyi bir geminin kaptanı olan iyi bir adam beni beğenebilirdi.

Arkadaşımın önerisini kabul ettim. Beş-altı ay kadar kaldım yanında. Daha çok kalırdım ya, benim için düşündüğü şey o arada kendi başına geldiğinden, çok mükemmel bir evlilik yaptı. Yani kimin şansı açılırsa açılsın benimki kapanır gibiydi. Orada iki-üç lostromo ve benzeri adamdan başka kimse çıkmadı karşıma. Kaptanlara gelince; çoğunlukla iki sınıfa ayrılıyorlardı: 1. İşleri, yani gemileri iyi olanlar. Bunlar çıkarlarına olmayan (yani

para getirmeyen) evlilikler yapmamaya kararlıydılar. 2. İşsiz olanlar. Bunlar gemi bulmalarına yardım edebilecek eşler arıyorlardı. (a) Paralı kadın onların bir geminin his-selerinin önemli oranına sahip olarak başka ortaklar bul-malarını sağlardı. (b) Parası yoksa bile gemicilik alanında dostları olan bir kadın sayesinde genç bir adamın iyi bir geminin komutasına geçmesi mümkün olabilirdi. Bu seçeneklerin ikisi de bu kişilerin gözünde kadının koca-sına getirdiği “ağırlık” yerine geçiyordu ve ben, bunların ikisine de sahip olmadığımı göre ucuza kullanılıp elden çıkartılabilecek bir şey sayılmalıydım herhalde.

Bu gerçeği çok geçmeden yaşayarak da öğrendim: Evlilik konusunda görüşler ve duruşlar değişmişti, taşra-da bulduğumu Londra’da da bulmayı ummamalıydım; buradaki evlilikler çıkar sağlamak ve iş yürütmek için kurulan politik düzenlerdi, aşkın bu düzende hiçbir payı yoktu ya da pek az bir payı vardı.

Colchester’daki görümcemin bir gün demiş olduğu gibi, güzellik, zekâ, terbiye, iyi huy, güler yüz, eğitim, erdem, inanmışlık veya bedensel ya da zihinsel başka herhangi bir üstün nitelik buralarda zerrece çekicilik ta-şımıyordu. Kadını albenili kılan tek şey paraydı. Erkekler metreslerini arzularının esintisine göre seçiyorlardı, bu yüzden fahişelerin çekici, güzel endamlı, sıcakkanlı, zarif tavırlı olmaları zorunluydu; oysa nikâhlı eşin ne herhan-gi bir bedensel sakatlığı göz zevkini bozuyor ne de herhan-gi bir kötü huyu mideyi bulandırıyor. Paraydı esas olan. Kadının getirdiği ağırlığın yamuğu ya da kötücülü olmazdı; kadının kendisi nasıl olursa olsun parası her za-man sevimliydi.

Bu piyasanın ağırlığı çok yazık ki erkeklerden yana olduğu için, kadınların artık, erkeklere “Hayır” diyebilme ayrıcalığını bile yitirmiş olduğunu, bir kadına evlenme önermenin lütuf sayıldığını gözlemliyordum. Başlangıç-

ta numaradan, “Hayır,” dermiş gibi yapacak kadar küstahlık yapmaya kalkışan bir genç hanımın bir daha, “Hayır,” demeye fırsat bulamayacağı kesindi. Hatta attığı o ilk yanlış adımı düzelterek önce yalancıkta reddediyormuş gibi yaptığı öneriye bir dahaki sefere, “Evet,” deme şansını bile pek yakalayamayacağını görüyordum. Erkeklerin her yönde seçenekleri öyle boldu ki kadınların durumu gerçekten acıklıydı çünkü hınzırların, kapının birinden geri çevrilseler bile öbür kapıdan içeri alınacakları kesindi.

Bu gözlemlerin yanı sıra erkeklerin açıkça (kendi deyimleriyle) servet avına çıkmaktan hiç sıkılmanlık duymadıklarını da görüyordum: Kendi özel servetleri ya da servet talep etmeye herhangi bir hakları olmasa bile! Hem de bu işi öyle abartıyorlardı ki, evlenmek istedikleri kadınlara, kendilerinin karakterini ve mali durumunu sormak hakkını bile tanımıyorlardı, desek yeri vardı. Bunun örneğini, komşu evde oturan ve aramızda yakın bir arkadaşlık doğmuş olan bir genç hanımla ilgili olarak yaşadım. Kendisiyle evlenmek isteyen genç bir kaptan vardı. Hemen hemen 2.000 sterlinlik bir varlığı olan kızcağız bir komşusuna adamın karakteri, namusu ve de parasal durumu konusunda birkaç soru soracak oluyor. Adam da bir dahaki ziyaretinde kıza bundan son derece alındığını belirtiyor ve bundan böyle ziyaretleriyle onun canını sıkmayacağını bildiriyor! Bu kulağıma gelince, aramız iyi olduğu için kızı görmeye gittim. Konuyu benimle çok samimi konuşmaya başlayarak hiç çekinmeden içini döktü. Çok geçmeden onun, adamın davranışını çok kaba ve haksız bulmasına karşın öfkelenip karşı çıkacak gücü toparlayamadığını anladım; adamı yitirmiş, hele de kendinden daha az varlıklı bir kıza kaptırmış oluşunu içine sindiremiyordu.

Ben, onun adamın bu adiliği (benim deyimim) kar-

şısında maneviyatını güçlendirmek için şöyle konuştum: “Kendisini yalnızca kendi değerlendirmesine göre kabul etmemi isteyen, maddi durumu ve karakteri konusunda bilgi edinmek özgürlüğünü bana tanımayan bir adamı ben bile, sosyal konumum son derece düşük düzeyde olmasına karşın, hor görürdüm.” Arkadaşıma ayrıca şunları da söyledim: Hatırı sayılır bir servet sahibi olduğuna göre zamanımızın felaketi olan bir göreneğe boyun eğmek zorunda değildi. Erkeklerin, benim gibi pek az varlığı olan kadınları aşağılaması yeterliydi, ama eğer o böyle bir hakaretle karşılaştığında öfkesini dışarı vurmazsa değerini her yönden düşürmüştür olur, kentin o semtindeki bütün kadınların gözünden de düşerdi. Kendine kötü davranmış olan bir erkekten öç almak isteyen kadın bunun için uygun fırsat bulmakta kıtlık çekmezdi. Böyle heriflerin burnunu sürtmenin bir sürü yolu vardı, yoksa kadınlar dünyanın en zavallı yaratıkları olurlardı.

Arkadaşının bu konuşmamdan çok hoşnut kaldığını görebiliyordum. Haklı kızgınlığını adama açıkça göstermenin kendisini çok mutlu edeceğini belirtti. Bu yoldan adamı ya yeniden kendine çekmek ya da öcünü elinden geldiğince aleni bir biçimde ortaya vurmak istiyordu.

Ben de ona şunları söyledim: Eğer benim öğüdümü dinlerse ben ona bu iki şıkkı da gerçekleştirmenin yolunu öğretebilirdim. Kaptanı yeniden onun kapısına getirip içeri alınmak için yalvartmayı kesinlikle sağlayabilirdim. Kadın bunu duyunca gülümsedi, ben de anladım ki kapısına getirebilirim içindeki öfke, kaptanı orada pek uzun bekletecek kadar şiddetli olmayacaktı.

Gene de benim öğüt verme önerimi çok olumlu karşıladı, ben de ona, ilk yapması gereken şeyin bir noktada kendi kendine karşı adilce davranmak olduğunu anlattım. Şöyle ki: Kaptanımız hanımlar arasında, “Onu terk eden ben oldum,” diyerek reddetme puanını kendi-

ne vermek yolunu seçmişti. Şimdi de arkadaşım aynı hanımlar arasında, “Onun maddi durumunu soruşturunca görünmek istediği kadar varlıklı bir adam olmadığını öğrendim,” yorumunu iyice yaymaya bakmalıydı. Oturduğu semt gibi, ailesel havadislere pek düşkün olan bir mahallede bunu yapmak hiç de zor olmamalıydı. “Bu hanımlar şunu anlasınlar ki adamın umduğu gibi biri olmadığını sağlam yerden duymuş ve ona bulaşmanın pek hayırlı olmayacağını düşünmüştün; ayrıca onun geçimsiz biri olduğu, hatta çok zaman kadınlara çile çektirmekle övündüğü, hele ahlak yönünden çok düşük karakterli olduğu kulağına gelmişti, vesaire, vesaire.” Bu son yergide gerçi biraz gerçeklik payı vardı, ama arkadaşımın genç adamı bu yönden pek o kadar hor görmediği de dikkatimden kaçmadı.

Arkadaşım kafasına soktuğum bu düşünceleri benimsemekte hiç gecikmedi. Kendine gereken araçları bulmak için derhal eyleme geçti. Bunda da hemen hemen hiç güçlük çekmedi. Komşu kadınlardan iki çalçeneyle şöyle bir üstünkörü anlatmasıyla birlikte hikâyesi, semtin bütün çay sofralarının başlıca konusu olup çıktı. Ziyarete gittiğim evlerde ben de duyuyordum. Genç hanımı iyi tanıdığım bilindiği için sık sık benim fikrim de soruluyordu. Ben de hikâyeyi, bütün gerekli alevlendirmeleri de katıp doğrulayarak kaptanı en zifir karası renklere boyuyordum. Sonra, öteki çalçenelerin bilmediği gizli bir bilgi olarak da, adamın durumunun çok kötü olduğunu, komutası altındaki geminin hisselerini yitirmemek için sahiplerle parasal bir anlaşma yapmak zorunda kaldığını, ama söz verdiği parayı ödeyemediğini anlatıyordum. Bunu yakın zamanda ödemezse gemi sahipleri onu işten çıkaracaklar ve komutayı belki de, kaptanın hisselerini satın almak isteyen ikinci kaptana vereceklerdi.

Ne yalan söyleyeyim, bu şerefsiz köftehora (ona öyle diyordum) adamakıllı ifrit olduğum için onun Plymouth'ta yaşayan bir karısı, Batı Hint Adaları'nda da bir başka karısı bulunduğuna dair söylentiler duyduğumu da sözlerime ekliyordum ki bunun o meslekten beyler için hiç de olağandışı bir şey olmadığını herkes biliyordu.

Bu taktik, arkadaşımın benim arzu ettiğimiz etkiyi yarattı. Çünkü komşudaki genç kızın, hem kendini hem de parasını çekip çeviren bir babasıyla annesi vardı ve bunlar bir süre sonra kızlarını eve kapatıp kaptanın kapıya gelmesini yasakladılar. Onun ziyaret ettiği başka bir hanım da, belki tuhafınıza gidecek ama, ona, "Hayır!" diyecek yürekliliği gösterdi. Şimdi genç adam hangi kapıyı çalsa sitemlerle karşılaşıyor, kibirli olmakla, karakteri falan filan hakkında soru sorma hakkını kadınlara tanıtmakla suçlanıyordu.

İşte neyse, kaptanımız yaptığı hatanın farkına varmaya başlamıştı artık. Suyun o yakasındaki bütün kadınları ürkütüp kaçırmış olduğundan, kalkıp Ratcliff'e giderek orada bazı genç hanımlarla tanıştı. Gerçi bu kadınlar da günümüzün geleneği üzere, evlenme önerisi duymaya teşneydiler, ama kaptanımızın talihsizliğine bakın ki kişiliğiyle ilgili söylentiler suyun karşı yakasına kadar peşinden gelmişti ve şöhreti burada neyse orada da oydu. Gerçi bu adam kendine hâlâ istediği kadar eş bulabilirdi, ama paralı kadınlar arasından değil, oysa o da bunu istiyordu.

Hepsi bu da değil. Genç arkadaşım kendiliğinden, çok ince bir kurnazlıkla başka bir dümen daha çevirdi. Akrabası olan genç, hem de evli bir erkeğin haftada iki-üç kez, gösterişli bir araba ve kılıklerle ziyaretine gelmesini sağladı. Sonra, "sözcüsü" olan o iki çalçene hanım ile ben dört bir yana, bu beyefendinin kızımıza sırsıklam âşık, evlenmek niyetinde, yılda bin sterlin gelirli, seçkin

bir beyefendi olduğuna ilişkin raporlar yaydık: Hatta genç kızımız, sözde yakında şehir içindeki yengesinin yanına gidecekti, çünkü buranın daracık, yamru yumru yolları beyefendinin arabasıyla onu görmeye gelmesi için pek elverişsizdi!

Bu dümen anında tuttu. Kaptan her köşede alay konusu olup çıkmıştı; kendini asmaya hazırdı! Arkadaşıma geri dönmek için deneyebileceği tüm yolları deniyor, önceki düşüncesizliğini bağışlatmak için dünyanın en ateşli aşk mektuplarını yazıyordu. Kısacası, büyük gayretlerle, kızımızı ziyaret etme hakkını yeniden kazandı! Adını temize çıkarmak istediğini söylüyordu.

Bu ziyaret sırasında arkadaşım ondan öcünü doya doya aldı. “Merak ediyorum, siz beni ne sandınız?” diye sordu ona. “Durumunu etraflica soruşturmadığı bir erkekle, evlilik kadar önemli bir antlaşma imzalayacak biri mi? Baskıyla nikâh masasına oturacağımı mı sandınız? Komşularımla aynı kafada olup karşıma çıkan ilk ‘iyi Hristiyanı’ kabul edecek bir kız olduğumu düşündünüzse fena yanıldınız!” dedi. Kısacası, genç adam ya gerçekten çok kötü karakterli ya da komşularına karşı çok kötü davranmış olmalıydı! Şimdi eğer kendisinin ister istemez önyargılı olduğu bazı konulardaki birkaç noktayı açıklığa kavuşturamazsa ona söyleyecek başka bir şeyi olamazdı, kendi haysiyetini korumak ve ne ona ne de başka herhangi bir erkeğe, “Hayır!” demekten korktuğunu göstermek dışında.

Böylece arkadaşım kaptana, onunla ilgili olarak çevreden duyduklarını, daha doğrusu benim vasıtamla kendisinin uydurup yaydıklarını anlatıyor: yönettiği geminin sözde hisselerinin parasını ödememiş olması; gemi sahiplerinin kaptanlığı onun elinden alıp ikinci kaptana verme kararları; ahlakı konusunda anlatılan rezillikler, şu şu kadınlarla adının çıkması; Plymouth’ta bir, Batı Hint

Adaları'nda da bir başka karısı bulunması... Sonra arkadaşım, "bütün bunlar açıklığa kavuşturulmazsa onu geri çevirmekte çok haklı olup olmayacağını" soruyor adama. Bu derece önemli konularda gerçeği öğrenmekte ısrarcı olduğunu belirtiyor.

Kaptanımız onun bu konuşması karşısında öyle afallıyor ki tek kelime karşılık veremiyor. Ve onun bu hali karşısında arkadaşımın, hepsini kendi uydurduğunu bilmekle birlikte, tüm söylenenlerin doğru olduğuna neredeyse inanacağı geliyor...

Genç adam bir süre sonra biraz toparlandı ve o andan itibaren dünyanın en alçakgönüllü, en saygılı, en sırtışık âşığı olup çıktı.

Arkadaşım oyununu daha da ileri boyuta taşıyarak, "Benim böyle bir muameleye boyun eğecek ya da boyun eğmek zorunda kalacak kadar urnarsız durumda olduğumu mu sanıyorsunuz?" diye soruyor kaptana. "Bana ulaşmak için zahmetlere girmeyi sizden daha çok değer bulan kişilerin eksikliğini çekmiyorum. Farkında değil misiniz bunun?" diyor, numara olsun diye evine çağırdığı beyefendiyi kastederek...

İşte böyle böyle hilelerle genç kaptanı, hem maddi durumu hem de karakteri konusunda onu tatmin etmek için elinden gelen her şeyi yapmaya razı etti. Kaptan ona, gemi hisselerinin parasını ödemiş olduğuyla ilgili yadsınamaz kanıt getirip gösterdi; gemi sahiplerinden, onun komutasını elinden alıp yerine ikinci kaptanı geçirecekleri söylentisinin gerçeğe aykırı ve temelsiz olduğunu belirten kâğıtlar getirdi. Kısacası, önceki halinin tam tersi bir adam olup çıktı.

Böylece arkadaşımın aklını şuna yatırmış oldum ki eğer erkekler evlilik konusunda bizim cinsimize olan üstünlüklerini, bu dalda çok sayıda seçenekleri bulunduğuna ve kadınların "kolay" olduğuna dayandırıyorlarsa

bunun tek nedeni kadınların kendi haklarında direnmek ve kendi rollerini oynamak cesaretinden yoksun olmalarıydı. Sayın Lord Rochester'ın dediği gibi:

Hiçbir kadın, ne denli düşmüş olursa olsun
Mahvının nedeni olan ERKEKTEN
Öç alma gücünden değildir yoksun.

Bundan sonra bu genç hanım rolünü öylesine mükemmel oynadı ki! Kaptanı elde etmek kararında olduğu, zaten tüm düzenini onu elde etmek amacıyla kurduğu halde, şimdi rızasının elde edilmesini onun için dünyanın en zor uğraşı haline getirdi. Bunu da kibirli bir tutumla büyüklük taslayarak değil de hakça bir yoldan, adamın oyununu tersine çevirerek gerçekleştirdi. Genç adam önceden bir tür küstahlıkla, karakteri konusunda soruşturma yapılmasını hakaret saymış ve arkadaşım ondan bu nedenle kopmuştu. Şimdi ise onu, her türlü işinin soruşturulmasına boyun eğdirttiği halde kendisiyle ilgili sorulabilecek sorulara kapının kapalı olduğunu saklamıyordu.

Genç hanımı eş olarak elde etmek adama yetmeliydi. Maddi durumuna gelince; arkadaşım, "Siz benim durumumu bildiğinize göre benim de sizinkini öğrenmek en doğal hakkımdır," demişti. Gerçi kaptan onun durumunu yalnızca ortalıkta söylenenlerden biliyordu ama tutkulu aşkından, onunla evlenmek dışında hiçbir şey istemediğinden ve buna benzer malum sevda safsatalarından öyle çok dem vurmuştu ki ondan artık "evet" yanıtından başka şey isteyecek hali yoktu. Kısacası, kızın maddi durumuyla ilgili soru soracak fırsatı yaratamadı, kız da, hesaplı kadınlara yaraşır biçimde bundan yararlandı. Servetinin bir bölümünü, hiç haber vermeden, son derece sağlam vasilere emanet ederek kocasının ulaş-

mayacağı yerlerde tuttu, adam da geri kalanıyla yetinip mutlu oldu.

Arkadaşının durumu bu koşullarla bile çok iyiydi. Nakit olarak yaklaşık 1.400 sterlini vardı. Bunu adama verdi, geri kalanı da bir süre sonra, “kendi şahsına tahsis ettiği bir ödenek” olarak açığa vurdu. Genç adam bunu, paranın kendisine verilmeyeceğini bilmekle birlikte büyük bir lütuf olarak kabul etmeliydi, çünkü bu sayede eşinin özel harcamaları konusunda eli rahatlamış oluyordu! Şunu belirtmeliyim ki genç adam bu konulardaki uysallığıyla yalnız arkadaşımı elde etme yolunda son derece saygılı ve boynu eğik bir âşık olup çıkmakla kalmadı, onu elde ettikten sonra da dünyanın en ince düşünceli, en değerbilir kocası oldu. Burada bütün hanımlara bir anımsatma yapmaktan kendimi alamıyorum: Kendi kendilerini “nikâhlı eşlik” durumunun, (tarafsız olarak doğruyu söyleme izin verin) zaten yeterince alçak olan düzeyinden çok daha aşağılara çekiyorlar! Evet, bana göre kendileri kendilerini olağan düzeylerinin altına çekiyor ve hor görülmeye ilk baştan açık bırakıyorlar, çünkü daha ilk baştan erkeklerce aşağılanmaya razı oluyorlar. Ben de itiraf edeyim ki buna hiç gerek görmüyorum!

Bu anlattıklarım umarım bütün hanımlara şunu gösterir ki üstünlük, pek de erkeklerin sandıkları kadar erkeklerin elinde değildir. Gerçi evet, onların biz kadınlar arasında çok fazla seçim şansı vardır belki. Evet, belki ortalıkta, şereflerini lekeleyen, evlenme önerilmesini bile beklemeden ucuz ve kolay davranan kadınlar olabilir. Gene de izin verirsiniz şunu söyleyeceğim: Bu gibi kadınların, elde edilince öyle büyük noksanları ortaya çıkar ki erkekleri böyle rahat ilişkileri sürdürmeye ve çağırılınca hemen gelecek kadınları makbul saymaya özendirerek yerine zor kadınların göze girmesini sağlar.

Kesin olan bir şey varsa o da şudur: Kadınlar erkeğe

karşı geri adım atmamakla ve umursamazlıktan hoşlanmadıklarını ve “Hayır,” demekten korkmadıklarını sözde âşıklarına açıkça göstermekle her zaman kazançlı çıkarlar. Ben şunu da diyorum ki erkeklerin bize karşı dünyadaki kadın nüfusundan dem vurmaları son derece büyük hakarettir. Efendim neymiş, savaşlar, denizcilik ve ticaret gibi şeyler erkekleri buralardan öyle uzaklaştırıyormuş ki cinslerin nüfus sayısı arasında hiç orantı kalmamış, bu nedenle de kadınların şansı şimdi daha azmış, falan. Şu var ki ben kadınların sayısının o denli fazla, erkek sayısının da o denli kıt olduğunu dünyada kabul etmiyorum. Dürüst konuşmama izin verirlerse derim ki kadınların şanssız durumda olması erkekler için çok büyük bir skandaldır ve bu skandalın kaynağı da gene erkeklerdir, başkaları değil. Açıkçası, çağımız öyle kötücül, erkek cinsi de öyle düşük ahlaklı ki bugün namuslu kadınların ilgilenebileceği erkeklerin sayısı gerçekten çok azdır, evet; kadınların yaklaşmayı göze alabilecekleri erkeklere ancak tek tük rastlanılıyor.

Ne var ki bunun sonucunda bile ulaştığımız nokta, kadınların daha titiz olması gerektiğidir. Öyle ya, bizimle evlenmek isteyen adamın kişiliğiyle ilgili ne biliyoruz? Bu olayda kadının daha rahat davranmasını tavsiye etmek, tehlike ne kadar büyükse o kadar gözükara ve önlemsiz olmamız gerektiğini ileri sürmektir ki bu, benim mantığıma göre gülünçlükten öte bir saçmalaktır.

Tam tersine, ihanete uğramak tehlikesi ne denli büyükse, kadınlar ondan binlerce kez daha sakıngan ve dikkatli olmalıdır. Eğer hanımlar bunu ciddiye alır da ihtiyatı elden bırakmamayı öğrenirlerse, karşılarına çıkan sahtecileri hemen keşfedeceklerdir. Çünkü, kısacası, günümüzdeki pek az erkeğin yaşamı bir karakter soruşturmasını kaldırabilecek durumdadır. Eğer hanımlar zahmet edip biraz araştırsalar erkekleri birbirinden ayırt et-

meyi başarır ve kendilerini tehlikelerden koruyabilirler. Kendi güvenliklerini birazcık bile düşünmeye değer görmeyen, durumlarından sıkılıp deyim yerindeyse, “karşılarına çıkan ilk iyi Hristiyan’ı” kabul etmeye niyetlenen ve atların savaşa dörtnele koştığı gibi sağa sola bakmadan evliliğe atılan kadınlara gelince; onlara tek söyleyebileceğim şudur: Benim görüşüme göre onlar her şeylerini piyangoya yatıran kimselerdir: içinde tek bir ödüle karşılık bin tane boş bulunan bir piyangoya!

Hiçbir akli başında erkek bir kadını, ilk hamlede teslim olmadı diye, onun durumuyla karakterini araştırıp soruşturmaksızın önerisini hemen kabul etmedi diye küçük görmez. Tersine, yaşamında atacak tek zarı olduğu halde bu zarı daha ilk andan kullanarak evliliği, ölüm gibi karanlığa atılmış bir adıma dönüştüren kadınları bu erkek, kişilik, hatta zekâ bakımından iyice hor görecektir.

Keşke hemcinslerimin özellikle bu husustaki davranışları biraz ayarlanabilse! Çünkü bence, zamanımızda, yaşamın bütün cepheleri içinde bizlere en çok acı çektiren konu budur. Oysa bu, gerçekte cesaret yoksunluğundan, hiç evlenemeyip “evde kalmış ihtiyar kız” denilen o feci duruma düşmek korkusundan başka bir şey değildir. Bu konu için ayrıca söyleyecek birkaç sözüm var: Bu konu, kadına kurulmuş bir öksedir bence. Kadın bu korkuyu bir yenip aklını kullanabilse o duruma düşmekten kendini koruyabilir. Korumanın yolu da, onun mutluluğu için şart olan evlenme olayında çoğunlukla yaptığı gibi, kendini ele vermek değil kesinlikle dik durabilmektir. Bu koşulda, belki, öbür şıktaki kadar erken yaşta evlenemese bile, eksikliğini güvenli bir evlilik yaparak kapatacaktır. Kötü kocaya düşen kadın mutlaka çok erken evlenmiştir. İyi koca bulan kadınsa asla çok geç evlenmiş sayılmaz. Kısacası, sakat ya da kötü şöhretli olmadıktan sonra her kadın, eğer aklını kullanırsa er ya da geç, gü-

nün birinde mutlaka sağlam bir evlilik yapacaktır, oysa işi aceleye getirirse, bire on bin olasılıkla, başını yakacağı kesindir.

Şimdi sıra kendi durumuma geliyor ki bu, o dönemde epey nazikti. İçinde bulunduğum koşullar iyi bir koca bulmayı dünyada kendim için en gerekli şey haline getiriyordu; neyse ki bunun yolunun kolay ve ucuz kadın yerine konmak olmadığını kısa zamanda algılamıştım. Bu yeni dulun “ağırlığı” olmadığı ortaya çıkmakta gecikmemişti. Bu da beni kötölemek için söylenebilecek her şeye bedeldi. Çok geçmeden evlenme konularının konuşulduğu çevrelerde adım anılmaz oldu. Görgülü, alımlı, kıvrak zekâlı, alçakgönüllü ve güler yüzlü bir kişiliğim olduğuna inanmamın doğru ya da yanlış olması söz konusu değildi; sizi temin ederim, artık namustan daha kıymetli sayılan mangırla birlikte olmadıkça bunlar hiç önem taşımıyordu. Uzun lafın kısası, “Bu dulun parası yok!” denilmişti bir kez.

Böylece ben de o anki yaşam koşullarımı dikkate alarak içinde bulunduğum durum ve mekânı değiştirmenin kesinlikle zorunlu olduğuna karar verdim. Tanınmadığım bir yerde yeni bir başlangıç yapmalı, hatta olabilirse yeni bir ad edinmeliydim.

Bu düşüncelerimi kaptanın karısı olan en yakın arkadaşıma açtım. Kaptanla arasındaki olayda ona ziyadesiyle yardım etmiş olduğum için o da aynı tür konularda bana dilediğim yardımı yapmaya istekliydi. İçinde bulunduğum durumu hiç çekinmeden açıkladım ona. Birikimin miktarı hayli düşüktü. Son satışından kazancım hepi topu 540 sterlin bir şey olmuştu; bunun bir bölümünü de boşa harcamıştım. Gene de elimde yaklaşık 460 sterlin para, top top pahalı kumaş, bir altın saat, öyle aman aman değerli olmayan birkaç parça mücevher ve henüz elden çıkarmadığım 30-40 sterlinlik örtü çarşaf vardı.

Kaptanın karısı, çok sevdiğim bu vefalı arkadaşım, yukarıda anlattığım olaydaki yardımımı öyle önemsiyordu ki bana karşı yalnızca güvenilir bir dost olmakla kalmıyor, şu sıradaki maddi durumumu bildiği için, eline geçen paradan bana sık sık bağışlar yapıyordu. Bunların toplamı da iyi bir geçim kaynağı sayılabileceğinden ben kendi paramı hiç harcamıyordum. Sonunda arkadaşım bana şu talihsiz öneriyi yaptı: Şöyle ki, yukarıda anlattığım gibi, aramızda sık sık konuştuğumuz üzere, madem erkekler kendileri servet sahibi olmasalar bile servet sahibi kadınlara layık olduklarını ileri sürmekten hiç utanmıyorlardı, onlara kendi yöntemleriyle davranarak mümkünse aldatanı aldatmak, temelde adaletli bir davranış sayılırdı.

Kısacası bu tasarımı aklıma sokan, kaptanın karısı oldu: Onun talimatlarına göre davranmayı kabul edersem, varlıklı bir koca bulmamın kesin olduğunu, hem de bu adamın, yoksulluğum yüzünden beni kınamaya kalkışmayacağını söylüyordu. Ben de kendimi tümünden onun yönlendirmesine teslim edeceğimi söyledim. Bu konuda onun talimatları dışında ne konuşacak dilim olacaktı ne de yürüyecek ayağım! Yeter ki o, beni soktuğu her zor durumdan sıyrılmasını da üstüne alsın. O da bunu yapacağına söz verdi.

Attığı ilk adım beni bir kardeş çocuğu olarak tanım-
lamak ve kent dışındaki bir akrabasının evine yerleştirmek oldu. Buraya beni ziyaret etmeye kocasını da getirdi ve kuziniymişim gibi yaparak durumu öyle bir idare etti ki sonunda kocasıyla birlikte, beni kentte taşınmış oldukları yeni evlerine ısrarla davet ettiler! Bundan sonraki adımında arkadaşım kocasına benim en azından 1.500 sterlinlik bir servetim olduğunu ve bazı hısımlarımın vefatından sonra bu miktarın daha da artacağını açıkladı.

Onun bunu kocasına anlatması yeterliydi; benim hiçbir şey yapmama gerek yoktu. Bana yalnızca oturduğum yerde oturup büyük olayı beklemek düşüyordu. Gerçekten de kısa bir süre sonra “Kaptan ...’nın evindeki dul hanımın yağlı bir kısmet olduğu, en azından 1.500 sterlinlik, belki de daha büyük bir ağırlığa sahip bulunduğu ve de bunu bizzat kaptanın söylediği” haberi tüm semte yayıldı. Kaptan da sorulduğu zaman haberi doğrulamaktan hiç çekinmiyordu. Gerçi bu konuda karısının söylemiş olması dışında zerrece bilgisi yoktu ama yaptığıının yanlış olduğunu düşünmüyordu, çünkü söylenenin gerçekten doğru olduğuna inanıyordu, çünkü karısından duymuştu! Şu erkekler, işin içinde çok para olduğunu sanırlarsa öyle zayıf temeller üzerine öyle yapılar kurarlar ki! Bu bol para söylencesinin sonucu olarak çok geçmeden yeter sayıda isteyenim çıktı ve (mevcutlarının kıt olduğu söylenmesine karşın) ben, erkeklerden erkek beğenmek şansına kavuştum. Ki bu da benim daha önce söylediklerimi doğrulamaya yarar, yani kendi olayım söz konusu olduğu için çok incelikli bir oyun oynamak zorundaydım: Artık yapmam gereken iş, çevremdeki erkeklerin arasından, amacıma en uygun olanını seçmekten ibaretti. Bu da servetin salt söylencesine güvenecek ve ayrıntıları pek fazla kurcalamayacak olan adamdı. Bu seçimi yapamazsam hiçbir şey yapmamış sayılırdım, çünkü maddi durumumun çokça araştırınayı kaldırarak hali yoktu.

Adamımı, bana kur yapma yöntemini değerlendirmek yoluyla, pek zorlanmadan seçtim. Beni dünyada her şeyden çok sevdiği, onu mutlu etmemden başka hiçbir şey istemediği konusundaki açıklamalarını, yeminlerini dilediğince vurgulamasına izin vermiştim. Biliyordum ki bunların hepsi, onun beni çok zengin sanmasına, yok, hayır, çok zengin olduğuma kesin inanmasına dayanıyor-

du; bu konuda ben kendim ona tek bir sözcük söylememiş olmama karşın...

İşte adamım buydu, gene de onu sonuna dek sınyacaktım; güvenliğim tamamen buna bağılydı. Çünkü o tırsacak olursa işimin biteceğinin bilincindeydim; onun işinin de benimle evlenirse biteceğı kadar kesindi bu. Eğer serveti konusunda kimi çekinceler belirtmezsem, ona, benim servetim konusunda çekinceler belirtme yolunu açmış olacaktım. Bu nedenle işe onun içtenliğini kuşkuyla karşılayarak başlamıştım: Öyle ya, belki de servetimin hatırına peşimdeydi benim! Bunun üzerine o benim ağzımı, yadsıma ve isyanlarının gök gürültüsüyle kapatmıştı, ama ben kuşkularımı gene de sürdürmüştüm.

Bir sabah elmas yüzüğünü çıkarttı ve odamın pencere camının kenarına şu tümceyi yazdı:

Sevdiğim sensin, yalnızca sen.

Bunu okuduktan sonra yüzüğünü bana vermesini istedim ve tümcesinin altına ben de şunu yazdım:

Hepiniz böyle dersiniz zaten.

O yüzüğünü benden alarak benimkinin altına şu yazıyı yazı:

Tek servet erdemdir dünyada inan.

Yüzüğü bu kez ben alarak şöyle yazdım:

Paradır erdem, altındır kader olan.

Benim böyle hemencecik yanıtı yapıştırmam üzerine o kıpkırmızı kesildi, bir tür öfkeyle beni mutlaka yeneceğini söyledi ve cama şöyle yazdı:

Altınların vız gelir, sen bana kendini ver.

Büyük bir cüretle her şeyi, şimdi göreceğiniz gibi, şiir zarının son atışına bağladım: Gözümü iyice karartarak onun son satırının altına,

Yoksulum ben, aşkının çapını göster hadi... diye yazdım.

Yoksulluk benim için hazin bir gerçektir; onun bana inanıp inanmadığını kestiremedim ama o sırada inanma-

mış gibime geldi. Hemen atılıp beni kolları arasına aldı, ateşli öpücüklere boğdu ve tutkuyla kollarında tutup sesini yükselterek kâğıt kalem istedi. Cama yazmanın sıkıcılığına dayanamadığı söyleyerek bir parça kâğıdın üzerine yazmaya başladı:

Tüm yoksulluğunu al gel de gör sevdiğimi.

Kalemi elinden alarak yazısının altına hemencecik şunu ekledim:

Gizlice umuyorsun yalan söylediğimi.

O, bunun kırıcı, çünkü haksız olduğunu söyledi: Bana karşı çıkmak durumunda bırakıyormuşum onu, bu da onun hem terbiyesine hem de sevgisine aykırı kaçan bir şeymiş. Bu şiirli yazışmayı her nedense ben başlattığıma göre şimdi ondan kesmesini beklememeliymişim. Böyle diyerek gene kalemi alıp yazdı:

Konumuz sevgiden ibaret olsun, lütfen.

Ben de şunu ekledim:

Nefret etmemek sevmektir zaten.

O bunu bir lütuf olarak yorumladı ve savaş topuzunu, yani kalemi elinden bıraktı. Evet, lütuf olarak almıştı yanıtlımı. Ne de büyük bir lütuftu ya, adamcağız işin iç yüzünü bilse! O bunu benim amaçladığım anlamda, yani onunla yakınlığımızı sürdürmeye niyetli olduğum anlamında yorumlamıştı ki aslında bu niyette olmam için dünyada sayısız neden vardı: Kendisi ömrümde rastladığım en iyi huylu, neşe dolu insandı. Çok zaman içimden kendimi kınadığım oluyordu, böyle bir kimseyi kandırmak iki kez alçaklıktır, diye. Gel gör ki buyrukları, durumuma uygun bir karar vermem için bana baskı yapan zarurettten almaktaydım. Bu adamın beni sevdiğinden emin olmam ve huyunun güzelliği, ona kötü davranma karşı çıkan unsurlardı, ama bir yandan da aynı unsurlar, onun uğrayacağı düş kırıklıklarına karşı, bu kişiliği sayesinde ateşli mizaçlı köftehorlardan daha iyi dayana-

bileceğini bana ısrarla telkin ediyorlardı: O ateşli mizaçlar kadını ömür boyu perişan etmekten başka işe yaramazmış ki!

Bir de şu vardı: Yoksulluğum konusunda, kendisinin sandığı gibi çok zaman latife etmiş olsam bile, söylediklerimin gerçek olduğunu anladığında tüm itiraz yollarını kendisi kapamış olacaktı. Öyle ya, ciddi olsun olmasın, beni “ağırlığımı” hiç hesaba katmayarak alacağına yemin etmişti. Ben de, ciddi olayım olmayayım, beş parasız olduğuma yeminler etmiştim. Kısacası, iki yönden de üstünlük bendeydi; sonradan belki kandırılmış olduğunu söyleyebilirdi, ama onu benim kandırmış olduğumu asla ileri süremezdi.

O günden sonra peşimden hiç ayrılmadı, ben de onu yitirmek tehlikesi olmadığını gördükçe kayıtsız rolünü oynamayı sürdürdüm. Belki başka zaman olsa sağduyum bana oyunu bu kadar uzatmamam konusunda uyarırdı. Ama gün gelip gerçek durumumu itiraf etmem kaçınılmaz olduğu zaman, şu sırada gösterdiğim bu sakınganlık ve umursamazlığın bana ne büyük üstünlük sağlayacağını düşünüyordum. Adamımın benim bu tutumuma bakarak ya paramın ya da aklımın çok olduğu sonucuna vardığını tahmin ettiğim için oyunu, diken üstünde oynamayı sürdürüyordum.

Bir gün, onunla bu konuyu etraflıca görüşmemizin ardından cesaret bularak şöyle dedim: Doğrusu o gerçek bir âşık gibi yüceltici davranmış, beni maddi durumumla ilgili soru sormaksızın kabul edeceğini söylemişti. Ben de buna yakışır biçimde karşılık verecek, yani onun durumu hakkında, akıl ve mantığın izin verdiği oranda az soru soracaktım. Gene de birkaç şey sormama izin vereceğini umuyordum. Bunları yanıtlayıp yanıtlamamak ona kalmıştı, hiçbirine karşılık vermese bile alınmayacaktım. Bu sorulardan biri yaşam tarzımız ve yaşayacağı-

mız yerle ilgiliydi. Onun Virginia'da büyük bir çiftliği olduğu ve gidip orada yaşamayı aklından geçirdiği kulağıma gelmişti, oysa başka bir ülkeye "nakledilmek" düşüncesi beni şahsen hiç açmıyordu.

Adamım bunun üzerine kendiliğinden, tüm işleri konusunda bana açılmaya, maddi durumunun ayrıntılarını dürüst, samimi biçimde sayıp dökmeye başladı. Bundan anladığıma göre dünyalığı yerindeydi, ama servetinin önemli bölümünü Virginia'daki üç büyük çiftliği oluşturuyordu. Bunlar ona, yılda 300 sterlin gibi pek güzel sayılacak bir gelir getiriyormuş ama gidip orada yaşayacak olsa bunun dört katını getirebilirmiş. Pekâlâ, diye geçirdim içimden, gerçi sana bunu önceden söylemeyeceğim ya, beni istediğin zaman götürebilirsin oraya...

Virginia'da elde edeceği kazanç konusunu adama-kıllı şakaya vurdum onunla konuşurken. Ama daha sonra, çiftliklerinin değerini küçümsememden hoşnut olmamakla birlikte benim her istediğimi yapacak olduğunu gördüğüm için lafımı çevirdim ve şöyle konuştum: Oralara gidip yaşamayı istemeyişim sağlam bir nedene dayanıyordu. Öyle ya, eğer çiftliklerinin değeri dediği gibiyse, benim, geliri yılda, hesaba göre 1.200 sterlin olan bir beyefendiye uygun düşecek kadar varlığım yoktu ki!

Bana cömert bir karşılık vererek varlığımın hesabını sormadığını söyledi; sormayacağını baştan beri söylemişti, sözünde de duracaktı. Servetim ne olursa olsun, şuna inanmalıydım ki kesin rızam ve seçimim olmadığı sürece benden Virginia'ya gitmemi asla istemeyeceği gibi kendisi bensiz gitmeyi de asla düşünmeyecekti.

Bütün bunların tam benim gönlüme göre olduğundan hiç kuşkunuz olmasın. Başka hiçbir şey bu denli işime gelemezdi, diyebilirim! Onu gitgide daha çok şaşırtan, ne var ki bana olan düşkünlüğünün temel taşını oluşturan umursamazlığımı buralara kadar getirdim. Buna

değınmemın nedenı hanım kardeşlerıme şunu yenıden belırtmektır kı cınsımeızı bu denlı ayağa düşüren ve hor görölmesıne neden olan şey, çoğunluğumuzun bu bıçımde kayıtsızlık taslamak cesaretınden yoksun olmasındır. Eğer kadınlar, kendı değeriını şişırıp uçuran burnu büyük bıkaç numaracı züppeyi elden kaçırınayı göze alabılseler, hor görenleri azalıp isteyenleri çoğalacaktır. Bu kadarı kesin. Benım adam servetımı 1.500 diye hesap ederken elimdekiın 500'ü bıle bulmadığı durumdı kendı büyük şansımın ne olduğunu yeminle açıklıyacak olsım şunu derdim kı: Onu kancaya öyle sıkı geçırmış, öyle uzun süre oyalamıştım kı en kötü durumumdı bıle alacağından artık emındım. Gerçekten de başka türlü olsa gerçeğı öğrenmek onu daha çok şaşkınlığa uğratabılırdı. Oysa şimdi, umursamazlık oyununu sonuna dek oynamış olduğumdan beni suçlamasına olanak olmadığı gibi tek bı laf da edemedi. Yalnızca, “Doğrusu bıraz daha fazla olur diye düşünmüştüm ama daha az bıle olsa ben alışverişımden pişman değilim, ancak seni umduğum kadar bolluk içinde yaşatamayacağıma üzülürüm,” dedi.

Kısacası, evlendik. Benım açımdan çok da mutlu bı evlilik olduğuna inanabilırsınız. Adamıma gelince; evet, Tanrı her kadına böyle geçimli adam nasıp etsin, ama maddi durumu zannettiğim kadar iyi çıkmadı, bıri yan-dan umduğu kadar varlıklı bıriyle evlenmemiş olması da durumunu düzeltmeye yaramamıştı elbet.

Evlendikten sonra kurnazlığını kullanarak elimdeki az bı şeyi ona vermek ve daha fazlasının olmadığını göstermek zorunluluğunu duydım. Bunu yapmam gerekliydi, ben de bı gün baş başa olmamızdan yararlanarak onunla bu konuda bı konuşma yaptım. “Hayatım,” dedim ona, “evleneli iki hafta oluyor, artık açıklanmasının zamanı gelmedi mi, acaba evlendiğin kadının bıraz bı

şeyi var mı yoksa hiçbir şeyi mi yok?” O, “Onun zamanlaması senin bileceğin şey, meleşim,” dedi. “Ben sevdiğim kadınla evlendiğimden eminim ya! Öbürü için sorular sorup seni rahatsız etmedim, öyle değil mi?”

“Çok doğru,” dedim. “Ama bu konuda büyük bir sorunum var, nasıl çözeceğimi bilemiyorum.”

“Nedir sorunun?”

“Bana yapılan, ayıp bir şeydir, sana yapılan daha bile ayıp,” dedim. “Duyduğuma göre kaptan ... (arkadaşımın kocası yani) sana benim, hiçbir zaman iddia etmediğim kadar çok param olduğunu söylemiş. Ben ondan böyle bir şey yapmasını kesinlikle istemiş falan da değilim.”

“Eh,” diyor kocam, “kaptan ... öyle bir şey söylemiş olabilir ama ne çıkar sanki, onun dediği kadar çok paran yoksa? Sen kendin bana böyle bir şey söylemiş değilsin, bu yüzden de, hiçbir şeyin olmasa bile ortada seni suçlamam için bir neden yok.”

“O kadar hakça, o kadar cömert ki bu sözlerin, çok az param olması beni iki kat kahrediyor,” dedim.

Kocam, “Güzelim, paranın az olması ikimiz için de kötü,” dedi. “Gene de umarım bu üzüntünün nedeni, ağırlık getirmedi diye sana kötü davranacağımdan korkman değildir. Ne münasebet! Hiçbir şeyin yoksa da açıkça söyle bana, hem de hemen. Belki kaptana, sen beni aldattın, diyebilirim ama senin beni kandırdığını asla ileri süremem. Yoksul olduğunu söylemiş değil miydin bana? Demek ki benim de, senin yoksul olman dışında bir beklentim olmamalı.”

“Hayatım, iyi ki evlenmezden önce seni aldatmaya kalkışmamışım!” dedim. “Evlendikten sonra aldatsam da zararı yok, çünkü yoksul bir kadın oluşum yazık ki fazlasıyla gerçek. Lakin hiçbir şeyi yok, denilecek kadar da yoksul sayılmam.”

Böyle diyerek üç-beş banknot çıkararak ona 160

sterlin kadar para verdim. “Al, hayatım, işte ufak bir şey,” dedim. “Hem hepsi bu da değil.”

Önceden söylediklerim yoluyla onu hiçbir şeyim olmadığına neredeyse inandırmış olduğum için şimdi bu meblağ, aslında ufak bir şey olmasına karşın onu iki kat memnun etti. Kocam bunun, umduğundan çok olduğunu itiraf etti. Benim konuşmalarım onu, tek servetimin güzel giysilerimle altın saatim ve bir-iki elmas yüzüğüm-den ibaret olduğuna inandırmıştı.

Bıraktım onu, verdiğim 160 sterlin ile iki-üç gün oyalansın. Sonra dışarı çıkmış olduğum bir gün, bunu almaya gitmişim gibi yaparak yüz sterlin tutarında altın getirip, “İşte sana bir parça daha daha ağırlık,” diye ona verdim. Kısacası, bir hafta kadar sonra da 180 sterlin daha parayla 60 sterlin tutarında keten kumaş verdim. Bunu, geçen hafta ona verdiğim 100 sterlinlik altınla birlikte, sözde 600 sterlinlik bir alacağıma karşı teminat olarak kabul etmek zorunda kalmıştım. Her sterline karş 5 şilin hesap edilmişti ki o kadar etmezdi aslında.

“İşte böyle, sevgilim,” dedim kocama, “çok üzülerek söylüyorum ki hepsi bu kadar, tüm varımı sana verdim artık. Bana 600 sterlin borcu olan kişi beni aldatmasaydı, senin karşına bin sterlinle çıkabilecektim ama olanlar böyle olduğu halde sana sadık kaldım, kendime bir şey ayırmadım. Elimde daha çok olsa onu da sana verirdim.”

Kocam takındığım tavırla verdiğim paradan öylesine hoşnut kaldı ki (çünkü verecek hiçbir şeyim olmamasından müthiş korkmuştu) her şeyi şükranla kabul etti. Ben de böylece, beş parasızken kendimi servet sahibi yerine geçirmenin ve bir erkeği servet yalanıyla dolandırarak evlenmeye razı etme düzenbazlığını tehlikesizce gerçekleştirmenin üstesinden gelmiş oldum. Sırası gelmişken söyleyeyim ki bence bu, bir kadının atabileceği en tehlikeli, sonradan gerçek ortaya çıkınca kötü mua-

mele görme olasılığı en yüksek adımlardan biridir.

Kocam, hakkını yemeyelim, sonsuz anlayışlı, yumuşak başlı bir erkekti, ama aptal değildi. Gelirinin, benden umduğu ağırlıkla birlikte kurmaya niyetlenmiş olduğu yaşam tarzı için yeterli olmadığını görüyordu; Virginia'daki çiftliğine dönme konusunda da düş kırıklığına uğramıştı. Arada, oraya kendi başına gidip yaşamak tasarılarını dile getirmeye başladı. Çok zaman da oradaki yaşam koşullarının nasıl ucuz, nasıl bolluk dolu ve çekici olduğundan, iyice abartarak dem vuruyordu.

Bir süre sonra onun meramının ne olduğunu kestirmeye başladım. Bir sabah konuyu açarak bunu onun yüzüne karşı söyledim: Kendisi uzakta olduğu için mülkünün değeri, orada yaşasa getireceğinden çok aşağılara düşüyordu; bu nedenle onun da aklından gidip orada yaşamak geçtiğinin farkındaydım. Aldığı eş konusunda da düş kırıklığına uğramıştı. Beklentilerinin o yoldan karşılanmadığını gördüğüm için bunu telafi etme konusunda yapabileceğim en küçük şey, onunla birlikte Virginia'ya gidip orada yaşamaya gönülden razı olduğumu belirtmekti.

Kocam kendisine böylesi bir öneri getirdiğim için yüzlerce tatlı söz söyledi bana: Servet konusunda düş kırıklığına uğramış olsa da eş konusunda uğramadığını, bir eşte arayabileceği her şeyi bende bulduğunu, parçalar bir araya getirildiğinde bütünü çok daha tatmin edici bulduğunu, hele şu son önerimdeki güzel yürekliliği ifade edecek söz bulamadığını anlattı.

Lafı uzatmayalım, gitmeye karar verdik. Kocamın dediğine göre orada çok iyi dayanıp döşenmiş, güzel bir evi varmış. Annesi sağ olup bu evde yaşıyormuş. Bir de kız kardeş dışında başka hısım akrabası yokmuş. Biz oraya varır varmaz annesi başka bir eve çıkacakmış ki bu evde yaşadığı sürece annenin olup öldüğünde oğluna geç-

cekmiş. Yani evimizde tek hanım ben olacaktım. Gerçekten de, bütün bunlar onun dediği gibi çıktı.

Öykünün bu bölümünü kısa tutmak için şu kadar söyleyeyim ki bindiğimiz gemiye evimiz için çok sayıda güzel mobilya, örtü, çarşaf stoklarıyla, başka gerekli şeyler ve satabileceğimiz iyi mallar yükledik ve çıktık yola!

Uzun süren ve tehlikelerle dolu olan yolculuğumuzu yazacak değilim. Ben de, kocam da günce tutmadık. Tek söyleyebileceğim şudur: İki kez müthiş fırtınaların, bir kez de daha feci bir tehlikenin, yani bir korsanın korkusunu atlattıktan sonra... ki bu korsan gemiye çıkararak neyiz varsa hemen hemen hepsini aldı, hatta benim için en feci olabilecek şey: Bir ara kocamı da yanlarına aldılar ya, bizim yalvarıp yakarmalarımız üzerine salıverdiler... Dedim gibi, bütün bu korkunç olayların sonrasında Virginia'daki York Irmağı'na vasil olduk ve çiftliğimize vardığımızda, mümkün olabilecek en büyük sevgi ve içtenlik gösterileriyle (kocamın annesi tarafından) karşılandık.

Burada hep bir arada yaşamaya başladık; kayınvalidem benim arzum üzerine aynı evde kalmayı sürdürdü, çünkü insanın ayrılmak istemeyeceği kadar iyi yürekli bir anneydi. Kocam da tıpkı başlangıçta neyse o olmayı sürdürdüğü için ben kendimi dünyanın en mutlu yaratığı sayıyordum ki şaşırtıcı bir olay bu bahtiyarlığın hepsini bir anda yıktı ve beni dünyanın en mutsuz olmasa bile en tedirgin yaratığına dönüştürdü.

Annem neşeli mi neşeli, geçimli bir ihtiyar kadındı. Ona ihtiyar diyebilirim, çünkü oğlu otuzun üstündeydi. Dedim gibi çok sevimli, hoşsohbet bir insandı, dağarcığındaki, bulduğumuz memlekete ve insanlarına dair bol hikâyelerle, özellikle de beni çok eğlendiriyordu.

Anlattığı diğer şeylerle birlikte bana çok zaman bu kolonideki ahalinin çoğunluğunun, buraya çok kötü koşullar altında İngiltere'den gelmiş olduğunu ve genelde

iki sınıfa ayrılabilceğini anlatıyordu. Bunlar ya, 1) gemi sahiplerince hizmetli olarak satılmak üzere getirilenlermiş, “Ki biz onlara böyle desek de işin doğrusu köle olduklarıdır, hayatım,” diyordu annem. Ya da, 2) Newgate falan gibi zindanlardan getirilme, cinayet veya başka idamlık ağır suçlardan yatan mahkûmlarmış.

“Buraya geldiklerinde,” diyordu annem, “biz hiç fark gözetmeyiz. Çiftlik sahipleri satın alır onları, mahkûmiyetleri sona erinceye kadar tarlalarda hep birlikte çalışırlar. Serbest kaldıklarında toprağı kendi adlarına işlemleri için teşvik edilirler. Devlet her birine belirli bir toprak parçası ayırıp verir. Onlar da bu araziyi önce temizleyip ıslah ederler, sonra kendileri için tütün ya da mısır ekerler. Esnaf ve tüccarlar onlara, bir dahaki ürünü teminat yerine sayarak gerekli araç gereç, giysi ve başkaca şeyleri peşin peşin, güvenerek verdikleri için onlar da her yıl bir öncekinden biraz daha çok ekim yapar ve ihtiyaçlarını bir sonraki ürünle satın alırlar...

Böylece, yavrum, kaç zindan kuşu büyük adam olup çıkar burada! Bu nedenle de bizim burada yargıç ya da yedek asker birliklerinin başında komutan, hatta yaşadıkları kentlerin yüksek mahkemesinde başkanlık yapan çok sayıda adam vardır ki ellerinde mahkûmluklarının damgasını taşırlar.”

Annem anlattıklarının bu bölümünü daha uzatacaktı ya, sıra hikâyedeki kendi rolüne gelince duraladı ve çok tatlı bir içtenlikle bana açılarak; kendisinin de buraya gelen o ikinci sınıf insanlardan biri olduğunu anlattı. İşlediğı bir suçta fazla ileri gittiğinden ağır suçlu sayıldığı için doğal olarak gönderilmiş buraya. “İşte bu da kanıtı,” diyerek eldivenini sıyırdı, elini uzatıp, “Buraya bak,” dedi. Bana gösterdiği beyaz koluyla eli çok düzgündü ama avucunun içinde, herhalde böyle olaylarda vurulan türden bir damga vardı.

Bu hikâye bana çok dokundu ama anam gülümseyerek, “Bunlar hiç tuhafına gitmesin, kızım,” dedi. “Çünkü, söylediğim gibi, ülkenin en yüksek adamlarından bazılarının avuçları damgalıdır, gene de bunu açığa vurmaktan utanmazlar. Binbaşı ...’yı al, örneğin, kendisi kalburüstü bir cep faresiymiş, Yargıç Ba...r, mağaza hırsızıymış, onlar gibi birçok örnek sayabilirim sana.”

Aramızda buna benzer birçok konuşma geçiyordu ve annem bana böyle bir sürü örnek veriyordu. Bir süre sonra bir gün, daha yeni nakledilmiş biri hakkında bir şeyler anlattığı sırada ben, ondan kendi hikâyesiyle ilgili konuşmasını rica ettim. O da son derece sânimi ve açık biçimde anlatmaya başladı: Londra’daki gençlik günlerinde nasıl çok kötü kişiler arasına düşmüş, bunun nedeni nasıl annesinin onu sık sık Newgate Zindanı’nda, açlıktan ölüm kertelerinde yatan sefil bir akrabasına yiyecek ve başka gerekli şeyler götürmek için kullanmasıymış; o zavallı kadıncağz sonradan nasıl idama mahkûm olmuş ama gebe olmasını ileri sürerek idamdan kurtulmuş ve sonra zindanda ölmüş...

Buraya gelince annem o feci yerde yaşanan insanlık dışı koşulları ayrıntılı biçimde, uzun uzun anlatarak o yerin, içine düşen genç insanları dışarıdaki kentlerden daha beter mahvettiğini ileri sürdü: “Çocuğum, belki bu konuda bir şeyler biliyorsundur ya da belki hiçbir şey duymamışsındır, ama inan bana bizler burada şunu kesinlikle biliyoruz ki Newgate Zindanı’nın yetiştirdiği hırsızlarla uğursuzların sayısı tüm İngiltere’deki şer kulüpleriyle cemaatlerinin yetiştirdiğinden daha fazladır. Bu koloni nüfusunun yarısını o lanetli yer sağlar!”

Sonra annem kendi öyküsünü öyle uzun uzun, öylesine ayrıntılı biçimde anlatmaya girişti ki ben derin bir tedirginlik duymaya başladım. Hele adını söylemesini gerektiren bir noktaya geldiğinde yerin dibine girmek is-

tedim. O benim kötü durumda olduğumu algılayarak rahatsız mı olduğumu, neye sıkıldığımı sordu. Ben de onun bana anlattığı acıklı öykünün, yaşamış olduğu korkunç şeylerin çok etkisi altında kaldığımı ve çok içimin kalktığını söyleyerek artık bu konuyu konuşmamasını rica ettim. O, sevecenlikle, “Ama neden, kızcağızım, bu anlattıkların sana neden dert olsun ki?” diye sordu. “Bunlar senin zamanından çok önce olup bitmiş şeyler, beni de artık hiç üzmüyorlar. Dahası, onları anımsamak ayrıca hoşuma gidiyor, çünkü bu ülkeye gelmemin nedeni oldular.” Sonra, büyük şans eseri olarak burada nasıl iyi bir aileye satıldığını, onların yanında akıllı uslu yaşadığını, hanımı ölünce efendinin onunla evlendiğini ve kendisinin ondan, kocamla kız kardeşini dünyaya getirdiğini anlattı. Kocasını yitirdikten sonra çalışkanlığı ve aklını kullanması sayesinde çiftlikleri iyice geliştirip şimdiki durumlarına getirmiş; yani mülk kocasından çok onun emeğinin eseriymiş, çünkü dul kalalı on altı yıldan çok oluyormuş.

Hikâyenin bu bölümünü pek can kulağıyla dinlemedim, çünkü odama çekilip duygularımı başıboş kapıp koyuvermeye fena halde ihtiyaç duyuyordum; nitekim az sonra bunu yaptım. Düşüncelerimin sonunda bu kadının kendi annemden başkası olmadığına, öz kardeşimden iki çocuk doğurmuş olduğum gibi üçüncüsünü de karnımda taşıdığımı ve halen her gece kardeşimle yattığıma kanaat getirince ruhumun nasıl kahırla kıvrandığını, dileyen okur hayalinde canlandırabilir.

Şimdi dünyadaki kadınların en mutsuzu bendim artık. Ah, bu hikâyeyi hiç duymamış olsaydım keşke! Her şey ne iyi, yolunda gidiyordu. Kocamla yatmak günah sayılmazdı, çünkü onunla kan bağımız olduğundan haberim yoktu.

Düşüncelerim şimdi zihnimde öylesine yükü ki bana uyku durak vermez olmuştu. Bunları açıklamak beni

bir yönden biraz rahatlatabilse de başkaca hiçbir amaca hizmet etmezdi, ama gizli tutmak da hemen hemen olanaksızdı. Hayır, hiç kuşku yoktu ki uykumun arasında konuşacak ve kocama her şeyi söyleyecektim, istesem de istemesem de: Gerçeği açıklarsam beni bekleyen en hafif felaket kocamı yitirmek olurdu, çünkü o, kız kardeşi olduğumu bile bile kocam olmayı sürdüremeyecek kadar temiz ve dürüst bir insandı. İşte böyle, ne yapacağını bilemez durumdaydım.

Her isteyen şu anda karşı karşıya olduğum zorlukları değerlendirebilir. Memleketimden, anlatılamaz ve benim için dönülemez bir uzaklıktaydım. Rahat yaşıyordum ama kendi içinde tahammül edilemez olan bir durumda. Anneme açılsam olayların ayrıntılarına inandırmakta zorlanabilirdim, bunları kanıtlayabilmemin de yolu yoktu. Beri yandan annem kuşkuya kapılıp beni sorgulayacak olursa da işim bitikti, çünkü en ufak bir ima bile beni kocamdan ayırmaya yeterdi, hem de ne anama ne de kocama bir yardımım dokunarak. Kocam ne kocam olacaktı artık ne de kardeşim. Böylece bir yandaki şaşkınlıkla, öbür yandaki kararsızlık arasında benim dünyamın yıkılması kaçınılmazdı.

Beri yandan, gerçekler konusunda yazık ki gereğinden fazla emin olduğuma göre, demek ki ben namuslu bir eş görünümü altında, açık ve kasıtlı biçimde ensest ilişkisi yaşayan bir fahişe oluyordum. Gerçi bunun suç yönü beni pek rahatsız etmiyordu ama gene de bu yaptığımda bizzat doğayı yıldırım gibi çarpan bir şey vardı ve bu, kendini kocam bilen adamdan beni, hatta tiksindiriyordu.

Ne var ki iyice serinkanlılıkla düşünüp taşındıktan sonra her şeyi gizli tutmanın, anaya veya kocaya hiçbir şey açıklamamanın kesinlikle zorunlu olduğuna karar verdim. Ve bu durumda aklın alabileceği en ağır baskılar altında üç yıl geçirdim. Başkaca çocuğum olmadı.

Bu arada annem bana çok zaman önceki maceralarıyla ilgili eski hikâyeler anlatıyordu. Bunları dinlemek hiç de hoş değildi benim için. Gerçi annem adlı adınca anlatmıyordu ama, eski öğretmenlerimden duymuş olduklarım ile birleştirtince ben onun gençlik günlerinde hem HIRSİZ hem de FAHİŞE olduğunu anlamakta güçlük çekmiyordum. Şu var ki onun sonraki yaşantısında her şey için yürekten nedamet getirdiğine ve bu sayede çok ağırbaşlı, çok dindar bir kadın olup çıktığına gerçekten inanıyorum.

Her neyse; onun hayatı nasıl geçmiş olursa olsun, ben kendi hayatımdan fevkalade rahatsızdım, çünkü, dedim ya, en beter bir orospu hayatı sürüyordum. Bunun sonucundan bir hayır çıkmasını bekleyemezdim, nitekim de çıkmadı. Dıştan bakınca öylesine parlak görünen yaşantım aşına aşına sefalet ve yıkımla son buldu. Gerçi işlerin buraya varması zaman aldı, ama sonrasında, hangi kem uğursuzluğa kapıldıysa artık, her işimiz ters gitmeye başladı. En kötüsü de kocam tuhaf şekilde değişti, ters, kıskanç, katı yürekli biri olup çıktı. Onun tutumları ne denli haksız, mantıksızsa, benim tahammülsüzlüğüm de o kadar şiddetliydi. Sonunda bu durum öyle bir kerteğe geldi, aramızdaki geçimsizlik öyle bir hal aldı ki ben ondan, İngiltere'deyken, onunla buraya gelmeye razı olduğumda bana isteyerek verdiği bir sözü yerine getirmesini talep ettim: Şöyle ki, eğer gideceğimiz ülke bana uygun gelmezse ya da orada yaşamak hoşuma gitmezse istediğim zaman, ona, işlerini düzene sokması için bir yıl mehil vererek İngiltere'ye dönebilecektim.

Dediğim gibi, şimdi bu sözü yerine getirmesini ondan talep ettim. Bunu dünyanın en yumuşak tavrıyla yaptığımı da ileri sürecek değilim: Bana kötü davrandığında ısrar ettim; dostlarımdan uzakta olduğumu, istediğim gibi yaşayamadığımı, onun nedensiz kıskançlık gösterdi-

ğini, benim aslında masum olan tutumlarımda kusur buluyormuş gibi davranmaya hakkı olmadığını, İngiltere'ye dönüp onunla tüm ilişkiyi keseceğimi söyledim.

Bunda öylesine bir buyurganlıkla direndim ki o hemen bir karara varmaktan kaçınamadı: Ya sözünü tutacak ya da sözünden dönecekti. Buna karşın beni kararımdan caymaya aklımı yatırmak için tüm becerisini kullandığı gibi annesiyle diğer kimi kişilerin aracılığından da yararlandı. Gel gör ki konunun kökeni benim yüreğimdeydi, bu da onun tüm çabalarını boşa çıkarıyordu, çünkü yüreğim ondan, kocam olarak soğumuştum. Onunla yatmak düşüncesinden tiksiniyor, bana dokunmasını önlemek için yüzlerce hastalık, keyifsizlik bahane diyordum; ondan gene gebe kalmak düşüncesi dünyada en korktuğum şeydi, çünkü bu benim İngiltere'ye dönmemi engelleyecek, en azından geciktirecekti.

Gelgelelim sonunda öylesine sinirini bozdum ki çok vahim ve benim için tehlikeli bir karar verdi: Kısacası, İngiltere'ye dönmeyecektim! Evet, söz vermişti, ama gene de benim bunu istemem mantıksız bir şeydi; gidişim onun bütün işlerini altüst edecek, aile dengesini bozacak, dünyasını tamamen yıkmak gibi bir şey olacaktı. Bu yüzden benim ondan bunu istememem gerekirdi; yeryüzünde ailesiyle kocasının refahına değer veren hiçbir eş böyle bir konuda ısrar etmezdi.

Bu beni gene bunalıma soktu, çünkü sakın kafayla düşünüp kocamı gerçekte olduğu gibi ele alınca: Esas uğraşı çocuklarına güzel bir gelecek kurmak olan çalışkan, titiz bir adam olduğunu ve içinde bulunduğu feci durumdan hiç haberi olmadığını düşününce kendi önerimin çok akıldışı sayılabileceğini ve ailesinin iyiliğiyle kocasının refahına değer veren hiçbir kadının böyle bir öneride bulunamayacağını kendime itiraf etmek zorunda kalıyordum.

Benim sıkıntılarım bambaşka nitelikteydi; bu adama artık koca gözüyle değil de yakın bir akraba, öz annemin oğluymuş gibi bakıyordum; şöyle ya da böyle ondan kurtulmaya kararlıydım ya, bunu hangi yoldan yapabileceğimi bilemiyordum, dahası, çok zaman yapmam mümkün değilmiş gibi geliyordu.

Dünyadaki kötü niyetli kişiler biz kadınlardan söz ederken, bir şeyi kafamıza koyduk mu bizi kararımızdan caydırmanın olanaksız olduğunu ileri sürerler. Açıkçası ben, dönüş yolculuğumu gerçekleştirmenin bir yolunu aramaktan bir an bile vazgeçmedim ve en sonunda kocama, onsuz gitme fikrini önerdim. Buna son kertede tepesi atan adam, beni yalnızca duyarsız bir eş olmakla suçlamadı, doğal analık vasfından yoksun olduğumu da söyledi. Böyle bir şeyi, yani iki evladımı (biri ölmüştü) annesiz bırakıp yabancıların eline teslim etmeyi ve bir daha hiç görmemeyi düşünürken hiç mi dehşete kapılmadığımı sordu bana. Doğruydı bu dediği. Hayatım düzgün gitse böyle bir şey yapmazdım, oysa şimdi, çocuklarımı ve de onu bir daha hiç görmemek en büyük isteğimdi. Doğal analık vasfından yoksun olduğum suçlamasına gelince; bunu kendi kendime kolayca yanıtlayabilirdim, çünkü tüm ilişki ağının, kelimenin tam anlamıyla doğal niteliklerden uzak olduğunun bilincindeydim.

Neyse, kocama laf anlatmanın olanağı yoktu: Ne benimle gelmeye razı oluyordu ne de benim onsuz gitme. Bulduğumuz ülkenin anayasasına aşina olanların bilenlerin çok iyi bildikleri gibi benim de onun rızasını almadan adım atmaya hakkım yoktu.

Evde bu konuda çok kavga ediyorduk; zamanla kavgalar tehlikeli bir şiddet düzeyine tırmanmaya başladı. Sözde kocamak arşı artık hiç sevgi duymadığım için ağızımdan çıkan sözlere de dikkat etmez olmuştum ve arada gerçekten, adamakıllı çileden çıkaracak bir dil kulla-

nıyor, yani onu benden vazgeçirmek için her türlü gayreti gösteriyordum, çünkü koca dünyada en çok istediğim şey buydu.

Kocam benim tavırlarıma karşı öfke içindeydi, haklıydı da, çünkü sonunda onunla yatmayı reddetmiştim. Aramızdaki dargınlığı her seferinde en yüksek düzeye tırmandırarak sonunda bir gün, benim deli olduğuma inandığını, eğer davranışımı düzeltmezsem beni tedaviye yatıracağını, yani tımarhaneye kapatacağını söyledi. Ben de hiçbir şekilde deli olmadığımı, ne onun ne de başka haydutların beni ortadan kaldıracabileceklerini söyledim ama bir yandan da, ne yalan söyleyeyim, tımarhaneye kapatılmak düşüncesi ödümü koparmıştı. Böyle bir şey, hangi koşulda olursa olsun gerçeğin ortaya çıkma olasılığını bir çırpıda yok ederdi, çünkü oralarda hiç kimse anlatacaklarımın tek bir sözcüğüne bile inanmazdı.

Bu da beni bir karar verme noktasına getirdi: sonucu ne olursa olsun meselemi olduğu gibi açıklamak! Ama hangi yoldan ve kime? İşte bu çözülemez bir düğümdü; bir çaresine bakabilmem uzun aylar sürdü. Bu arada kocamla bir kavga daha etmiştik; bu kavga öylesine bir çılgınlık düzeyine erişti ki, neredeyse dayanamayıp her şeyi kocamın yüzüne karşı söylüyordum! Ayrıntılara girmemek için kendimi tuttumsa da o kadar çok şey söyledim ki bu, adamcağızın aklını fena halde karıştırdı ve en sonunda hikâyenin tümünü ortaya döktü.

Kocam önce serinkanlılıkla, benim İngiltere'ye dönmekte bu kadar diretmememe sitem etti, ben kararımı savundum. Sonra, bütün aile çekişmelerinde olağan olduğu üzere, her acı laf bir başka acı lafı doğurdu ve o, benim ona kocammış gibi davranmadığımı, çocuklarıma da anneleriymiş gibi yakınlık göstermediğimi, kısacası, bir eş olarak onun yanında kalmaya layık olmadığımı ileri sürdü. Bana karşı tüm makul yolları denemişti: Bir ko-

caya ve Hristiyan'a yakışır en yürekten sevecenlik ve serinkanlılıkla konuşmuştu benimle, gel gör ki ben bunlara en kötüsünden karşılıklar vermiştim; adam değil köpek yerine koyuyordum onu adeta; bana karşı şiddet kullanmaya son derece isteksizdi, ne var ki, kısacası, şu sırada şiddetin gerekli olduğunu düşünüyordu; gelecekte benim burnumu, görevlerimi yerine getirmeyi kabul edecek kadar sürtmek için gerekli gördüğü tüm yolları kullanmak zorunda kalacaktı!

Kanım şimdi beynime sıçramıştı: Onun dediklerinin tümünden doğru olduğunu ve sabrının bundan öte taşırılmayacağını bilmez değildim, gene de, yapabileceği şeylerin iyisinin de kötüsünün de umurumda olmadığını söyledim ona. İngiltere'ye gitmeye gelince; ne olursa olsun bu kararından dönmeyecektim. Ona kocammış gibi davranmayıp çocuklarıma karşı tam bir annelik göstermeyişimde de onun şimdilik anlayabileceğinden daha fazla bir şeyler olabilirdi. Bunu söyledikten sonra, kafasını biraz daha çalıştırsın diye şu kadarını eklemeyi uygun gördüm: Ne o benim yasal kocamdı ne de çocuklar benim yasal çocuklarım. Ve hiçbirine şimdikinden öte yakınlık göstermek zorunda olmayışıma inanmak için de iyi bir nedenim vardı.

İtiraf edeyim ki bunu söylediğimde içim ona karşı acımayla doldu, çünkü ölü gibi sapsarı kesilmiş ve yıldırımla çarpılmışçasına suskunlaşmıştı; bir ara bayılacak sandım. Kısacası, nöbete tutulmuş gibi titriyordu, yüzünden aşağı terler akmasına karşın buz kesmiş gibiydi, öyle ki içindeki canı ısıtsın diye koşup bir şeyler getirmek zorunda kaldım. Bunu içip biraz canlanınca midesi bulanıp kustu; az sonra götürüp yatırdık onu. Ertesi sabah korkunç yüksek bir ateşle uyandı ki ateşi zaten bütün gece inmemişti.

Neyse, ateş zamanla indi, ama onun iyileşmesi uzun

sürdü. Bir parça kendine geldiği zaman bana, dilimle on-
da ölümcül bir yara açmış olduğumu söyledi. Benden bir
açıklama istemezden önce soracak tek bir sorusu varmış.
Sözünü keserek ondan özür diledim: O kadar ileri gitti-
ğim için çok üzgündüm, çünkü bunun onu ne kadar
sarstığını görmüştüm, gene de bana açıklama yapmaktan
söz etmemesini diliyordum, çünkü bu ancak her şeyi
daha da beter etmeye yarardı.

Bu sözlerim onun sabırsızlığını kabarttı, kafasını da-
yanılmaz derecede karıştırdı, çünkü şimdi artık ortada
henüz açıklanmamış bir esrar olduğundan kuşkulaniyor,
ama ne yapsa bunun ayrıntıları konusunda en ufak bir
tahminde bulunamıyordu. Beynine saplanan tek şey, be-
nim halen hayatta olan başka bir kocam bulunmasıydı.
Gerçi bunun aslında doğru olabileceğini yadsıyamazdım,
gene de zerrece söz konusu olmadığına onu temin ettim.
Öbür kocam, gerçekten de benim gözümde yasal olarak
ölüydü, ona bu gözle bakmamı bana kendisi söylemişti,
bu yüzden de o konuda hiçbir tedirginliğim yoktu.

Gelgelelim şimdi artık durumun gizli tutulamaya-
cak kadar ileri gitmiş olduğunu algılıyordum. Sonunda
sırrımı, istediğim biçimde açıklayıp kurtulma fırsatını
bana sağlayan da kocam oldu: Benimle üç-dört haftadır
uğraşmış ama hepsinin boşa gitmiş olduğunu vurdu yü-
züme! Benim ona yalnızca şunu söylememi istiyordu: O
dediklerimi kendim öfkeden kudurmuş olduğum için mi
demiştim, yoksa onu öfkeden kudurtmak için mi? Ve de
o sözlerin bir yerinde herhangi bir gerçek kırıntısı var
mıydı? Lakin ben kararımda direnerek, benim İngilte-
re'ye gitmeme razı olmadığı sürece hiçbir açıklamada
bulunmayacağımı yineledim, o da yaşadığı sürece buna
asla razı olmayacağını yineledi. Bunun üzerine, onu zor-
la razı etmenin, hatta gideyim diye yalvartmanın elimde
olduğunu söyledim, bu da onun merakını öylesine dep-

reştirdi ki beni baskı derecesinde üsteledi, ama bunun da hepsi boşa gitti.

Sonunda adam bütün bu olanları annesine anlattı ve sırrımın gerçeğini ağızından alsın diye onu üstüme saldı. O da, ne yalan söyleyeyim, benim üstümde tüm hünerini denedi. Neyse ki ben onun sözlerine hemencecik nokta koymayı bildim: Tüm meselenin esrarı ve nedeninin ondan kaynaklandığını, bunu, ona olan saygım yüzünden gizli tutmuş olduğumu, yani başkaca konuşamayacağımı belirterek ısrar etmemesi için yalvardım.

Annem bu sözlerim üzerine adeta dilini yuttu, ne diyeceğini, ne düşüneceğini bilemedi, ama sonra sanırım bunun benim bir “politikam” olduğuna karar verdi ve göz ardı ederek yalvarışlarını oğlu adına sürdürdü, mümkünse ikimizin arasını düzeltmek istediğini belirtti. Ben de onun bu isteğinin, iyi yüreğini gösterdiğini, ne yazık ki gerçekleşemeyeceğini, sırrımı açıklasam bunun olanaksız olduğunu onun da kabul edeceğini ve dileğinden vazgeçeceğini anlattım. Gene de sonunda ısrarlarına biraz boyun eğmiş gibi yaptım ve ona güvenmeyi göze alarak son derece önemli bir sır vereceğimi, sözlerimde haklı olduğumu onun da hemen göreceğini söyledim. Eğer benim rızam olmadan oğluna hiçbir şey açıklamayacağına söz verirse bu sırrı bağıında saklamasına izin verecektim.

Bu koşulu kabul etmesi epey uzun sürdüyse de kadıncağız sonunda büyük sırrı hiç öğrenememektense buna razı oldu. Aramızda geçen daha bir sürü konuşmanın sonunda ben hikâyeme başladım ve her şeyi olduğu gibi anlattım. İlkin, oğluyla aramdaki üzücü soğuklukta kendisinin bana Londra’yla ilgili anılarını ve gerçek adını açıklamasının ne büyük payı olduğunu söyledim ona, bunları duyunca nasıl derin bir şaşkınlığa uğradığını anımsattım. Sonra kendi öykümü anlatıp kendi adımı

açıkladım ve yadsıyamayacağı başkaca kanıtlar vererek onun, Newgate Zindanı'nda doğurmuş olduğu öz evladından başkası olmadığımı belirttim: "Karnında" olduğu için onu asılmaktan kurtaran ve onun bu ülkeye nakledilirken şu şu gibi kişilerin ellerine bıraktığı öz kızı.

Annemin uğradığı şaşkınlığı tarif etmenin olanağı yoktu. Aile içinde yaratacağı karmaşayı anında gördüğü için, anlattıklarına inanmak veya ayrıntıları anımsamak eğiliminde değildi, lakin öykü onun kendisi hakkında bana anlatmış olduğu her şeyle öylesine tıpatıp örtüşüyordu ki! Eğer onları bana anlatmamış olsaydı belki şimdi inkâr yolunu seçerdi, ama bu durumda yapabileceği hiçbir şey yoktu: Boynuma sarılıp beni öpmek ve omzuma kapanıp uzun zaman tek sözcük konuşmadan hıçkıra hıçkıra ağlamak dışında! Sonunda patladı: "Vah, bahtsız çocuk!" dedi. "Hangi uğursuz rastlantı getirdi seni buraya! Hem de benim kendi oğlumun kucağında! Ah, sefil kız! Hepimiz mahvolduk artık! Öz kardeşiyle evlenmiş ha! İkisi hayatta üç çocuk, hepsi aynı etle kandan ha! Kızım la oğlum karıkoca olarak yatıyorlar ha! Sonsuz karmaşa, sonsuz felaket! Ne olacağız biz şimdi? Ne diyebiliriz? Ne yapabiliriz?" Bu minval üzere daha uzun süre konuşup durdu. Benim konuşacak halim kalmamıştı, kalsa bile ne diyeceğimi bilemiyor olmalıydım, çünkü her sözcük beni yüreğimden yaralıyordu. Kafalarımız böyle darmadağın, ayrıldık. Gerçi annem benden daha şaşkın durumdaydı çünkü benim daha önceden bildiklerimi o daha yeni duymaktaydı, gene de ayrıldığımız sırada bana yeniden söz verdi: Konuyu ikimiz yeniden konuşmazdan önce oğluna hiçbir şey söylemeyecekti.

Aynı konu üzerinde ikinci bir görüşme yapmak için arayışı fazla uzatmadığımıza inanabilirsiniz. Bu kez annem, kendisi hakkında bana anlattıklarını unutmayı ya da benim bazı ayrıntıları unuttuğuma inanmayı seçmiş

gibiydi; kimi bölümleri değiştirerek veya atlayarak konuşmaya başladı, ama ben onun belleğini tazeledim, unutmuş olacağı kimi şeyler konusunda yanlışlarını düzelttim, sonra olayların tarihçesini tam zamanında öyle iyi toparladım ki annem bunu artık saptıramayarak gene deminki vaveylasını tutturdu, karabahtına ağıtlar yakmaya girişti. Bu fasıllar biraz sona ermeye başlayınca, kocama bunları açmamızdan önce ne yapmamız gerektiği konusunda sıkı bir tartışmaya girdik. Ama bunca fikir alışverişimizin ne yararı vardı ki? Ne o ne de ben bu işi yapabileceğimize inanabiliyorduk, böyle bir konunun kocama tehlikesizce açılacağına de aklımız yatmıyordu. Onun bunu nasıl bir ruh haliyle karşılayacağı, düşünce neler yapmaya kalkışacağı konusunda fikir yürütmek de, herhangi bir tahminde bulunmak da olanaksızdı. Eğer kendini zapt edemez olur da gerçeği âleme açıklarsa tüm ailenin mahva uğrayacağını, annemle benim rezil duruma düşeceğimizi şimdiden kolayca görebiliyorduk. Hele kocam sonunda yasanın kendisine sağladığı üstünlükten yararlanmaya kalkarsa, beni bir hiçmişim gibi bir kenara atabilir, hakkım olan üç kuruşu almak için dava açmak zorunda bırakabilirdi. Bu parayı da dava sırasında yitirirsem dilenci olup çıktığım gibi kocamın varlığının hiçbir parçası üzerinde hak iddia edemeyecek olan çocuklar da mahvolurlardı. Bu gidişle belki birkaç ay sonra kocamı başka bir eşin kolları arasında görür ve ben şahsen yeryüzünün en mutsuz kadını olurum.

Annem bütün bunların benim kadar farkındaydı ve genelde ikimiz de ne yapacağımızı bilemiyorduk. Bir süre sonra daha sakin kafayla düşünüp kararlar vermeye başladık, ama burada da bir terslik vardı: Annemle benim görüşlerimiz birbirinden bambaşka, hatta birbiriyle tutarsızdı. Annemin düşüncesi, benim tüm konuyu olduğu gibi gömmem ve başka bir olay ortaya çıkıp gerçe-

gi açıklamayı kolaylaştırmıncaya dek “kocamla” yaşamayı sürdürmemden yanaydı. Bu arada o da ikimizi barıştırmaya, önceki rahatımızı ve aile huzurumuzu yeniden kurmaya çalışacaktı ki biz gene karıkoca olarak yatmayı sürdürelim ve tüm konu ölüm kadar kapalı bir sır olarak kalsın. “Çünkü çocuğum,” diyordu annem, “ortaya çıkarsa ikimiz de yandık demektir.”

Beni bu seçeneğe özendirmek için de durumumu elinden geldiğince rahatlatacağına, ölümünden sonrası için de, kocamdan ayrı olarak bırakabileceği kadar miras bırakacağına söz verdi. Böylece yok yoksul kalmayıp kendi ayaklarımın üstünde durabilecek ve kocamdan hakkımı alabilecektim.

Annemin bu önerisi benim vardığım karara hiç uymuyordu; gerçi çok insanca ve hakçaydı, ama benim düşüncelerim bambaşka bir yöne koşmaktaydı.

Her şeyi bağrımızda sır olarak saklayıp durumu olduğu gibi bırakmaya gelince; bunun olanaksız olduğunu söyledim anneme. Benim kendi kardeşimle yatma fikrine dayanabileceğimi nasıl düşünebilirdi? Bir başka sefer de, bu sırrı doğrulayacak tek kanıtın, onun yaşıyor olması olduğunu anlattım: O beni öz evladı olarak bağrına basar, buna tamamen inanırsa başka kimse kuşkuya kapılamazdı. Oysa gerçeğin açığa çıkmasından önce ölürse herkesin gözünde ben kocasından kaçmak için böyle bir hikâye uydurmuş, küstah ve utanmaz bir yaratık durumuna düşecek ya da aklını oynatmış bir kaçık sayılacaktım. Anneme, oğlunun beni nasıl daha önce de tımarhaneye kapatmakla tehdit ettiğini, bunun beni nasıl kaygıya sürüklediğini, her şeyi ona açıklama gereğini duymama da bu kaygının neden olduğunu anlattım.

Ona anlattığım her şey üzerinde son derece ciddi olarak düşünüp taşındıktan sonra, onun da aracı olarak onaylayacağını umduğum şu karara varınıştım: Oğlu üze-

rindeki etkisini, benim istediğim gibi İngiltere'ye gitmem konusunda izin koparmak için kullanabilirdi; bana, yanımda götürebileceğim mal ya da nakit olarak İngiltere'de geçinmeme yetecek miktarda para sağlayabilirdi. Bu arada, baştan sona kadar da, oğlunun bir gün benim yanıma gelmek isteyebileceğini ima eder yollu konuşması yararlı olurdu.

Ben gittikten sonra da, sırrını saklasın diye oğluna büyük yeminler ettirerek, durumu ona tam bir soğukkanlılıkla açıklamalıydı. Ne var ki oğlu birden şaşkınlığa uğrayıp da benim ya da annesinin yüzünden öfkesine kapılıp çılgınlıklar yapmasın diye, kendi aklının rehberliğine göre, adım adım yapmalıydı bunu. Onun çocuklara hor davranmasını veya yeniden evlenmesini önlemek (meğer ki benim ölmüş olduğum konusunda kesin bilgi bulunsun) konusunda duyarlı davranmalıydı.

Benim tasarım işte buydu ve sağlam nedenlere dayanıyordu. Bütün bu olup bitenler yüzünden kocama gerçekten yabancılaşmıştım; doğrusu ya, kocam olarak ölesiye nefret ediyordum ondan; ona karşı duyduğum bu kökleşmiş soğukluğu ortadan kaldırmanın olanağı yoktu; yaşadığımız şeyin yasalara aykırı bir ensest ilişkisi olması da bu soğukluğa soğukluk katıyordu. Bu konuda vicdanen fazla bir rahatsızlık duymuyorsam da her şey bir araya gelince, onunla karıkoca olmak benim için dünyanın en mide bulandırıcı şeyine dönüşüyordu. İnanın, bu duygu öyle bir kerteğe ulaşmıştı ki kocamın bana o biçim şeyler yapmasındansa bir köpekle kucaklaşmaya razı olurmuşum gibime geliyordu adeta. Bu yüzden de onunla yorgan altına girme düşüncesine katlanamıyordum. Gerçeği ona açıklamadığım halde davranışlarımda bu kadar ifrata gitmekte haklı olduğumu iddia edemem; ne var ki durumun nasıl olduğunun izahını veriyorum ben, nasıl olması ya da olmaması gerektiğinin değil.

Annemle ben böyle, birbirine tam zıt fikirler gütmeyi uzun zaman sürdürdük, fikirlerimizi bağdaştırmanın olanağı yoktu; bu konuda sayısız tartışmalar yapmamıza karşın ikimiz de ne kendi kanılarımızdan vazgeçiyor ne de öbürünü kendi tarafımıza çekebiliyorduk.

Ben kendi kardeşimle yatmak fikrinden duyduğum nefrette direniyordum, o ise benim İngiltere'ye yalnız gitmeme oğlunun izin vermesinin imkânsız olduğunda direniyordu ve bu kararsız halimiz sürüp gidiyordu. Bu anlaşmazlık yüzünden kavga falan ettiğimiz yoktu, gene de önümüzde açılan korkunç uçurumu kapatmanın yolunu bir türlü bulamıyorduk.

Sonunda, çaresiz, gözü kara bir karar verdim ve bunu anneme söyledim: Her şeyi kocama ben anlatacaktım. Böyle bir şeyi düşünmek bile annemin ödünü kopardı, sakın olmasını söyledim ona: Elimden gelen tüm güler yüzlülükle yumuşaklığı ve hüneri kullanarak adım adım, usul usul yapacaktım bu işi, zamanlamayı da elimden geldiğince ayarlayıp kocamın iyi bir saatine rastlatacaktım. Anneme, eğer kocama şu sırada duyduğumdan daha çok sevgi gösterecek kadar ikiyüzlü olmayı becerebilirsem tasarladıklarımın hepsinin başarıya ulaşacağından hiç kuşku olmadığını söyledim. Böylece anlaşılarak, gönül rızasıyla ayrılabilirdik birbirimizden, çünkü öyle ya, onu koca olarak sevmesem bile kardeş olarak pekâlâ sevebilirdim.

Bütün bu süre içinde kocam da annesine baskı yapıyor, mümkünse benim “çok korkunç” dediği sözlerimin ne anlama geldiğini öğrensin istiyordu. Yani, daha önce belirttiğim gibi, benim onun yasal karısı olmadığım gibi çocuklarımın da onun yasal evlatları olmadığı konusundaki sözlerim. Annem onu oyalyıyordu. Ağzımdan hiçbir izahat alamadığını, ama anladığına göre beni çok üzen bir şeyler olduğunu, bunu bana zamanla açıkatabilmeyi umduğunu söylüyordu. Bir yandan da oğluna içtenlikle,

bana daha yumuşak davranmasını, her zamanki nazikliğiyle gönlümü kazanmasını tavsiye ediyor, beni tımarhaneye kapamak tehditleriyle filan ne derece ürküttüğünü, dehşete düşürdüğünü anlatarak, hiçbir kadını, hiçbir bahaneyle asla köşeye sıkıştırmamasını öğütlüyordu.

Oğlu ona tutumlarını yumuşatacağına söz verdi. Annesinden, beni her zamanki gibi sevdiğini, öfke anında ne derse desin tımarhaneye kapamak gibi bir niyeti olmadığını bana söylemesini istiyordu. Beri yandan sevgimizi tazilememiz ve eskisi gibi ahenk içinde yaşayabilmemiz için annesi ona verdiği öğütleri bana da vermeliydi.

Bu anlaşmanın sonucunu kısa bir süre sonra aldım. Kocam davranışını hemen değiştirerek bana karşı adeta bambaşka bir adam oldu. Her durumda iyi, nazik ve özenli davranıyordu ki benim de en azından buna bir karşılık vermem yakışık alırdı; bunu elimden geldiğince yapmaya çalıştım ama ne kadar çalışsam gerginliğimi yene-miyordum, çünkü dünyada benim için onun okşayışlarından daha korkunç bir şey yoktu ve ondan yeniden gebe kalmak düşüncesi beni bunalıma sokmaya yeterliydi. Bu da her şeyi, daha fazla gecikmeden ona açıklamamanın kaçınılmaz olduğunu gösteriyordu. Gene de bu işi, akla gelebilecek en büyük ihtiyat ve dikkatle yapmayı başardım.

Kocam bana karşı tutumunu değiştireli bir ay olmuş, birlikte değişik bir hayat yaşamaya başlamıştık. Bir akşam, evimizin kapısıyla bahçe arasında çardak yerine geçen küçük tentenin altında oturmuş, gayet dostça konuş-mekteydik. Kocam uyumlu, keyifli bir ruh hali içindeydi; iyi geçinmemizden duyduğu sevinci ifade eden bol bol tatlı sözler söyledi bana. Önceki geçimsizliğimizin sıkıntılarından söz etti ve bunları bir daha çekmeyeceğimizi umut edebilecek durumda oluşumuzun kendisine ne büyük bir memnuniyet verdiğini anlattı.

Derin derin içimi çektim, sonra, aramızda eskiden

beri var olan uyumun dünyada hiç kimseyi benim kadar sevindiremeyeceğini, uyumun yitimine de hiç kimsenin benim kadar kahrolamayacağını söyledim. Bu duygularım her zaman için geçerliydi, ama maalesef bizim olayımızda çok acı bir durum vardı ki beni çok derinden etkilediği için ona nasıl açacağımı bilemiyordum; bu da beni öyle bir mutsuzluğa boğuyordu ki yaşıntımdaki iyi şeylerle bile avunamıyordum.

O, bunun ne olduğunu söyleyeyim diye bana yalvardı; ben, “Nasıl yapacağımı bilemiyorum,” dedim. Sırrım gizli kaldığı sürece bir tek ben mutsuzdum, o öğrenirse ikimiz birden mutsuz olurduk, bu nedenle hiçbir şey söylememek ona yapabileceğim en büyük iyilikti. Zaten ondan sır saklayışımın tek nedeni de buydu, oysa sakladığım bu sırrın er geç canıma mal olacağını biliyordum.

Bu söylediklerim üzerine kocamın uğradığı şaşkınlığı ve sırrımı açıklayayım diye öncesinin iki katı yalvarışını ifade etmenin olanağı yok. “Benden bir şeyler gizlediğine göre bana iyi davranmadığın gibi vefa bile göstermiyorsun, demektir,” diyordu. “Ben de aynı düşüncedeyim, gene de yapamam!” dedim. O yeniden ona daha önce söylediklerime döndü, “Umarım bu senin o öfke patlamasında söylediğin şeylerle ilgili değildir, çünkü ben onların hepsini, gözünü öfke bürümüş, aceleci bir ruhun ifadesi sayıp unutmaya karar verdim,” dedi. Ben, “Keşke ben de her şeyi unutabilsem ama bunun yolu yok,” dedim. “İçime iyice işlemiş olduğu için yapamıyorum, imkânı yok, işte, unutamıyorum.”

Bunun üzerine kocam, benimle hiçbir anlaşmazlık çıkarmamayı kafasına koyduğunu, bu yüzden artık bu konuda bana ısrar etmeyeceğini söyledi. Ne dersem, ne yaparsam kabul edecekti; tek ricası, bu sorunun bundan sonra huzurumuzu ve sevgimizin ahengini bozmasına izin vermeyeceğime söz vermemdi.

Bana söyleyebileceği en sinir bozucu şeydi bu; ben onun ısrarını sürdürmesini istiyordum aslında, çünkü saklaması benim için gerçekten ölüm gibi olan sırrı açıklamaya sonunda razı olmam gerekiyordu. Böylece, “Gerçi nasıl yanıtlayacağımdan hiç haberim yok, ama gene de ısrarlı sorulardan kurtulmanın beni sevindireceğini söyleyemem,” diye dürüstçe karşılık verdim. “Hadi, söyle bakalım, bu konuyu sana açıklamama karşılık sen bana ne gibi sözler vereceksin?”

özel kitap grubu

“Yeryüzünde benden mantıklı olarak isteyebileceğin herhangi bir söz.”

“Gel, öyleyse, imzanın üstüne yazar gibi söz ver bana,” dedim. “Eğer benim herhangi bir yanlış davranışımı bulamazsan ve bizi bekleyen bahtsızlığın nedenlerine isteyerek karışmış olmadığımı görürsen beni suçlamayacaksın, hor kullanmayacaksın, canımı yakmayacaksın, benim suçum olmayan bir konu için bana eza etmeyeceksin.”

“Senin suçun olmayan bir şey için seni suçlamamak! Dünyanın en mantıklı talebi bu,” dedi kocam. “Kalem kâğıt ver bana!”

Hemen içeriye koşup kalem, mürekkep, kâğıt getirdim, o da verdiği sözü tam benim kullandığım ifadelerle yazıp imzasını attı, sonra, “Ey, şimdi sırada ne var, bakalım?” diye sordu.

“Sırada şu var: Bu sırrı kendim öğrenmezden önce sana açmadığım için sorumlu tutmayacaksın beni.”

Kocam, “Bu da çok adil; tüm kalbimle,” diyerek bu koşulu da yazıp imzaladı.

“Şimdi senden isteyeceğim tek bir koşul kaldı,” dedim. “Bu konu senle benden başka kimseyi ilgilendirmedigi için dünyada kendi annen dışında hiç kimseye açmayacaksın. Gerçeği öğrendikten sonra aldığın tüm önlemlerde, benim de senin kadar bu işin içinde ve aynen

senin kadar suçsuz olduğumu aklında tutacaksın; bana haber verip rızarnı almadan, öfkeyle davranmayacaksın; benim veya annenin aleyhine hiçbir harekette bulunmayacaksın.”

Bu koşul onu biraz şaşırttı. Sözcükleri açık açık yazmakla birlikte imzasını atmazdan önce döne döne okuyup seslendirerek, “Annemin aleyhineymiş! Senin aleyhineymiş! Ne biçim esrarlı bir şey ola ki bu?” diye söylendi, ama sonunda imzasını attı.

Ben, “Peki, hayatım, senden başkaca bir şey imzalamanı istemeyeceğim,” dedim. “Gene de, herhalde başka hiçbir ailenin başına gelmemiş olan, dünyanın en şaşırtıcı, en beklenmedik sırrını öğrenmek üzere olduğun için sana yalvarıyorum, sağduyu sahibi insanlara yaraşır bir serinkanlılıkla karşılayıp aklını kullanacağına söz ver bana.”

O da, “Elimden geleni yaparım, güzelim,” dedi, “yalnız şu şartla ki daha fazla diken üstünde bırakmayacaksın beni, çünkü bu uzun giriş lafları içime dehşet salıyor.”

“Peki, öyleyse, işte bu,” dedim. “Hani bir gün bir öfke anında demiştim ya sana, ben senin yasal karın değilim, çocuklarımız da yasal değil, diye, işte şimdi sana, içim kahırla dolu olsa da sükûnet ve iyilikle şunu bildirmek zorundayım ki ben senin öz ablanım, sen de benim öz-beöz kardeşimsin, ikimiz de şu anda hayatta ve bu evde olan annemizin evlatlarıyız. Annemiz de bu söylediklerimin doğruluğuna, yadsınmayacak, karşı gelinmeyecek biçimde inanıyor.”

Onun sapsarı kesildiğini, çılgına döndüğünü görünce, “Lütfen verdiğin sözü unutma, kendini kaybetmeden karşıla bunu,” dedim ona. “Seni buna hazırlamak için kim benden daha iyi konuşabilirdi?” Gene de bir hizmetçi çağırıp küçük bir fincan rom (ülkenin geleneksel içki-si buydu) getirttim, çünkü adamcağız neredeyse bayılacak hallerdeydi.

Biraz kendini toparladığında ona, “Bu hikâyenin uzun açıklama gerektirdiğinden hiç şüphen olmasın,” dedim. “Dinlemeye kafanı hazırla, sabırlı ol, lafı elimden geldiğince kısa keseceğim.” Böyle diyerek ona hikâyenin gerekli bulduğum kadarını anlattım, bunu benim öğrenmeme nasıl annemin neden olduğunu özellikle belirttim. “Benim uzaklaşmamın nedenini şimdi görüyorsun artık,” dedim. “Bu meselenin benden kaynaklanmış olmayacağını, benim daha önceleri bu konu hakkında hiçbir şey bilemeyeceğimi de anlıyorsun.”

“O noktada hiç kuşku yok, ama benim için korkunç bir sürpriz oldu bu,” diye yanıtladı beni. “Şu var ki her şeyi yoluna koyacak bir çarem var benim; senin sıkıntılarını, hem de İngiltere’ye dönmene gerek kalmadan sonlandıracak bir yol.” Ben, “Bu da tüm hikâye gibi acayip bir şey olsa gerek,” dedim. O, “Yok, yok, her şeyi basitleştireceğim,” dedi. “Çünkü işin içine benden başka kimse girmiyor.” Bunu söylerken biraz dalgın bir hali vardı, ama o sırada bu beni kaygılandırmadı, çünkü yaygın olarak iddia edildiği gibi, böyle şeyleri yapmaya niyetli olanların hiçbir zaman bu konuyu konuşmadıklarına, konuşanların da yapmadıklarına inanmıştım.

Kocam henüz kendine tam sahip olabilmiş değildi, hüzünlü ve dalgın bir hal aldığını görüyordum; onu biraz canlandırıp konuşturmaya, durumu yönetebilmemiz için bir tür plan kurmakla ilgilendirmeye çalıştım. Bazen daha iyi oluyor, yürekli bir biçimde konuşuyorduysa da konu, kafasında kaldıramayacağı kadar ağır bir yükü; kısacası bu durum öyle bir hal aldı ki adamcağız iki kez kendi canına kıymaya kalkıştı: Bir seferinde resmen kendini asıp soluksuz kalmıştı da eğer annesi tam o dakikada içeri girmese ölmüş olacaktı. Neyse ki annemiz zenci bir hizmetçinin yardımıyla ipi kesti de onu aşağı indirip yeniden yaşama döndürdü.

Şimdi ailemizde işler hazin bir karmaşa içine girmişti. Kocama duyduğum acıma, ilk başlardaki sevgimi yeniden canlandırmaya başladı; elimden gelen her türlü sevecen davranışla aramızdaki soğukluğu gidermeye samimi olarak gayret ediyordum, gelgelelim rahatsızlığı fazla ilerlemişti, onu için için kemiriyordu, sonunda uzun, ağır ama ölümcül olmayan bir vereme çevirdi. Bu sıkıntılı süreçte ben ne yapacağımı bilemez durumdaydım, çünkü kocamın yaşamı belli ki sona yaklaşmaktaydı. Bu ülkede kalıp belki yeni ve çok kârlı bir evlilik yapabilirdim, burada kalmak açıkça çok işime geliyordu ama ne yaparsınız ki benim kafam da bulanık, tedirgindi; İngiltere'ye dönmeye can atıyordum, gözümde başka hiçbir şey yoktu.

Lafı uzatmayayım, yaşamı besbelli sönmekte olan kocam, benim bıkip usanmayan yalvarışlarım sonucunda, en nihayet kararını değiştirmeye razı oldu. Böylece, kendi kaderimin itişiyile yolum açılmış oldu ve annem de onaylayınca beraberimde İngiltere'ye götürmem için yüklü bir navlun bile sağlandı.

Vedalaştığımız sırada kardeşimle, çünkü bundan sonra ona böyle diyeceğim artık, şöyle anlaştık: İngiltere'ye varmamdan sonra o benim ölmüş olduğuma dair bir haber almış gibi yapacaktı ki istediği zaman yeniden evlenebilsin. İki kardeş olarak mektuplaşmamız için benden söz aldı, bana söz verdi. Bana ömrüm boyunca destek ve yardımcı olacağına da söz verdi. Benden önce ölürse bana, kız kardeşi olarak kol kanat olmaya devam edebilmek için annesine yeterli bir miktar bırakacaktı. Kimi yönlerden beni gerçekten düşündü ama işleri öyle kötü yönetti ki sonradan bu beni (zamanı gelince sizin de göreceğiniz üzere) hayal kırıklıklarına uğratacaktı.

O ülkede sekiz yıl kaldıktan sonra ağustos ayında İngiltere'ye döndüm. Bu kez de önümde yepyeni bir ta-

lihsizlikler sayfası açıldı ki sanırım benzeri pek az kadının başından geçmiştir.

Otuz iki gün süren yolculuğumuz, İngiltere sahillerine yaklaşıncaya dek şöyle böyle geçti, ama burada iki-üç büyük fırtınayla sarsıldık. Bunlardan biri bizi İrlanda kıyılarına sürükleyince Kinsale'e demir attık. On üç gün kadar kaldık orada; sonra karadan biraz yiyecek içecek edinip gene denize açıldık. Burada gene kötü havayla karşılaştık; geminin ana direk dedikleri direği çatladı, neyse ki sonunda Galler'e, Milford Haven'a ulaşabildik. Burada, henüz kendi limanımızdan çok uzakta olmamıza karşın ayaklarımı sağ selamet kendi vatanımın, Britanya Adası'nın sağlam toprağına basınca, bana onca tehlike yaşatmış olan denize bir daha açılmamaya karar verdim. Böylece biletim ve başkaca gerekli kâğıtlarla birlikte paramı ve giysilerimi de alıp karaya indim, gemi gideceğı limana kendi bildiğı gibi gidedursun, ben kendim Londra'ya gitmeye karar verdim; geminin gideceğı liman, kardeşimin başlıca iş vekilinin yaşadığı Bristol kentiydi.

Londra'ya aşağı yukarı üç haftada vardım. Kısa bir süre sonra da geminin Bristol'a vardığını duydum ama aynı zamanda ne yazık ki kapıldığı şiddetli fırtınalar ve ana direğinin kırılması yüzünden büyük hasara uğradığını ve yükünün büyük kısmının zarar görmüş olduğunu da öğrendim.

Şimdi karşımda yepyeni bir yaşam sahnesi açılıyordu, alabildiğine ürkünç görünümlü bir sahne! Öbür ülkeden bir tür kesin vedayla ayrılmış ve yanımda gerçekten hatırı sayılı bir şeyler getirmiştım. Bu kıyıya selamete ulaşmış olsaydı bu varlık sayesinde pekâlâ iyi bir evlilik yapabilirdim ama şu sırada elimde kala kala iki ya da üç yüz sterlin bir şey kalmıştı, daha fazlasının gelebileceğı konusunda bir umut da yoktu. Arkadaş ve dosttan, hatta tanıdık bir simadan bile yoksundum, çünkü eski

aşinalıkları yeniden canlandırmamayı kesinlikle gerekli görüyordum. Bir zamanlar beni paraca destekleyen iyi yürekli kadın dostuma gelince; kendisinin ve kocasının ölmüş olduklarını, tanımadığım birine sordurarak öğrenmişim.

Gemide getirdiklerimle ilgilenmek için kısa bir süre sonra Bristol'a gitmem gerekti. İşe bakarken biraz oylanmak için Bath'a da uğradım, çünkü henüz yaşlı olmaktan çok uzaktım ve zaten neşeden yana olan mizacım da şen şakrak olmayı en yüksek düzeyde sürdürüyordu. Hem şimdi, deyim yerindeyse bir kader kadını olduğuma göre, karşıma belki de daha önceden olduğu gibi, durumumu düzeltecek bir şeyler çıkabilir diye umuyordum.

Bath, enikonu sosyetik bir kentti. Pahalı ve tuzaklarla doluydu. Oraya, karşıma ne çıkarsa el koymak düşüncesiyle gitmiştim aslında; gene de kendi hakkımı yemek için belirteyim ki bunda herhangi bir yanlışlık görmüyordum, niyetim tamamen dürüstçeydi, kafamda da, sonradan yönelmelerine göz yumacağım istikamette düşünceler yoktu henüz.

Oradaki deyimle sezon sonu'nun tamamını Bath'ta geçirdim. Burada kurduğum bazı talihsiz ahbaplıklar, sonradan kapılacağım çılgınlıklara karşı beni uyarmak yerine, bilakis, teşvik ettiler. Hoş bir yaşam sürüyor, hoş, düzgün kimselerle vakit geçiriyordum, yani hoş, neşeli kimselerle. Gelgelelim bu yaşam tarzının beni çok fazla yoksullaştırdığını görünce şevkim kırıldı, çünkü sabit bir gelirim yoktu ve anaparanın ucundan harcamak da kesin bir tür ölümcül kan kaybından başka bir şey değildi. Öbür sorunlarının arasında bunun bilinci de bana hüznü veriyordu ama ben bu hüznü dağıtıyor ve karşıma kârlı bir şeyler çıkabileceğine hâlâ inanarak kendimi avutuyordum.

Gel gör ki bulunduğum yer bu iyimserliğe yatkın bir yer değildi. Şimdi Ratcliff'te değildim artık; oralarda kendime yeterince çekidüzen versem efendiden bir gemi kaptanı bana evlilik gibi şerefli bir konuyla yaklaşabilirdi; oysa şimdi, erkeklerin arada bir metres bulsalar da pek nadir olarak eş aradıkları Bath şehrindeydim. Bu yüzden de bir kadının burada kurmayı bekleyebileceği bütün yakın ilişkilerin az çok o yöne eğilimli olması kaçınılmazdı.

İlk mevsimi oldukça iyi geçirmiştım. Gerçi Bath'a oyalanmak amacıyla gelen bir beyefendiyle ahbap olmuşsam da, sözgelimi hiçbir "yasadışı" samimiyet kurmamıştım. Başka bazı üstünkörü yaklaşma önerilerine de karşı koymuş ve bunu iyi idare etmişim. Tehlikeye, salt heyecan olsun diye kucak açacak kadar yoldan çıkmış değildim; zaten beni esas isteğimin vaadiyle baştan çıkarmaya çalışan olağandışı öneriler de almadım.

Beri yandan o ilk mevsimimde şöyle bir ilerleme kaydettim: Evinde pansiyon kaldığım kadınla arkadaş oldum. Bu kadının evi gerçi kötü ev dediğimiz türden değildi, ama kendisinin en yüksek prensiplere sahip olduğu da söylenemezdi. Ben kendim, adıma hiçbir surette en ufak bir leke bile sürülmesin diye baştan beri son derece düzgün davranmıştım, ahbaplık ettiğim erkekler de öyle düzgün tanınan kişilerdi ki dostlukları benim şöhretime hiç zarar vermemişti; bu erkeklerin hiçbiri de kendisiyle benim aramda (önerseler bile) yakışksız bir ilişki olabileceğini akıllarından geçirmez gibiydiler. Yalnızca baştan beri, benimle vakit geçirmeyi eğlenceli bulduğunu söylemek kibarlığını göstererek üstüme düşmüş olan bir beyefendi vardı, ama şu sırada henüz bundan daha ileri bir şey olmamıştı.

Yazlıkçılar çekilip gittikten sonra Bath'ta çok hüznünlü zamanlar geçirdim. Arada, mallarımla ilgilenip pa-

ra çekmek için Bristol'a gidiyordum gerçi, ne var ki evim olarak Bath'a dönmeyi yeğliyordum. Yazın pansiyonunda kaldığım kadınla aram iyi olduğundan, Bath'ta kışın başka yerlere oranla biraz daha ucuza yaşayabileceğimi görmüştüm. Evet, işte burada, sonbaharı ne kadar keyifle geçirmişsem kışı o derece durgun ve üzgün geçirdim. Hâlâ evinde kaldığım bu kadınla daha samimi olduğum için, beni en çok üzen şeyleri ona açmaktan kendimi alamıyordum, özellikle de elimin darlığı ve mallarımın denizde hasar görmesi sonucunda servetimi yitirmiş olmam. Virginia'da varlıklı bir annemle kardeşim olduğunu da anlatmıştım. Anneme gerçekten de durumumu bildiren ve neredeyse 500 sterlini bulan kaybımı haber veren bir mektup yazmış olduğum için, o cihetten bir yardım beklediğimi yeni arkadaşına söylemekten geri kalmamıştım ki gerçekten de böyle bir beklentim vardı. Gemiler Bristol'dan Virginia'daki York Irmağı'na genelde Londra'dan daha kısa zamanda ulaştıkları ve kardeşim daha çok Bristol'la temas halinde olduğu için, zaten tek bir tanışım olmayan Londra'ya gitmektense Virginia'dan gelecek haberi burada beklemenin çok daha iyi olacağını düşünmüştüm.

Yeni arkadaşım benim durumuma çok üzölmüşe benziyordu. Dahası, iyi yürekliliğı yüzünden kışlık geçim ücretinde öyle bir indirim yaptı ki benden hiçbir şey kazanmadığı kanısına vardım. Kışın oda parası da almadı.

Kış bitip bahar mevsimi gelince bu kadın bana gene elinden geldiğince iyi davranmayı sürdürdü, ben de bir zaman kaldım onunla, ta ki başka türlü davranmam gerektiğini görünceye dek! Arkadaşımın evinde kiracı kalan birkaç kibar bey vardı, özellikle de geçen sonbahar benimle vakit geçirmeyi seçmiş olan o beyefendi. Bu mevsim yanında bir başka beyefendi ve iki uşakla birlikte geldi ve gene aynı eve yerleşti. Onu, benim hâlâ orada

olduğumu söyleyerek ev sahibemin davet etmiş olduğundan şüphem vardı, ama kadın bunu yadsıyor, böyle bir şey yapmadığını iddia ediyordu; adam da öyle.

Kısacası bu beyefendi Bath'a döndü ve yalnızca sohbet etmek için değil, kişisel konularını açmak için de beni seçmeyi sürdürdü. Tam bir "centilmendi", bunu belirtmek gerek; benim sohbetimden o ne kadar zevk alıyorsa (dediğine inanacaksam eğer) ben de onun sohbetinden o kadar hoşlanıyordum. Bana, olağanüstü bir saygı göstermekten öte hiçbir duygu belirtmiyordu ve benim namusuma öyle bir güveni vardı ki, çok zaman ifade ettiği gibi, saygı dışında herhangi bir şey önerse benim onu nefret ve küçümsemeyle geri çevireceğime inanıyordu. Kısa zamanda konuşmalarımızdan benim dul olduğumu, son gemilerden biriyle Virginia'dan Bristol'a geldiğimi, burada Virginia'dan gelecek bir sonraki seferleri beklediğimi, bunlardan hatırı sayılır bir yük umduğumu öğrendi. Ben de kendisinin ve başkalarının onun hakkındaki konuşmalarından, onun bir karısı bulunmakla birlikte hanımın aklında bozukluk olduğunu öğrendim. Bu hanım kendi akrabalarının bakımı altındaymış; kocası da, böyle durumlarda sıkça rastlandığı gibi, hastanın bakımını kötü yönettiği suçlamalarından kendini arındırmak için buna rıza gösteriyormuş. Bu arada da bu acıklı durumun altüst ettiği duygu ve düşüncelerini biraz dağıtmak için Bath'a geliyormuş.

Bu adamla aramdaki ahbaplığı kendiliğinden, her fırsatta destekleyen ev sahibem bana onun hakkında, şerefli ve namuslu, hem de çok varlıklı bir erkek olarak olumlu bir portre çiziyordu ki benim de aynı fikirde olmam için birçok neden vardı. Aynı katta kalıyorduk; o çok zaman, hatta yatakta olduğum sıralarda bile benim odama girip çıktığı gibi ben de çok zaman, hatta yatakta olduğu sıralarda bile onun odasına girip çıktığım halde,

bana bir öpücük vermekten ileri asla gitmiyordu. Benden herhangi bir şey talep etmesi için de, anlatacağım gibi, aradan uzun zaman geçmesi gerekecekti.

Ev sahibeme bu adamın olağanüstü terbiyesinden sık sık söz ediyordum. O da bunun baştan beri böyle olduğuna inandığını belirtiyordu. Bir yandan da, adamdan, arkadaşlığıma karşılık bir şeyler beklemem gerektiği düşüncesinde olduğunu açıklıyordu. Gerçi adam, gerçekten de, beni tekeline almış gibiydi ve yanımdan pek az ayrılıyordu. Bu tutumu benim istediğimi ya da kabul etmeye hazır olduğumu sanması için ona hiçbir fırsat vermediğimi ev sahibeme anlattım. O da, "İşin bu bölümünü ben üstüme alırım," dedi ve de aldı, hem de öyle ustaca aldı ki bundan sonra ilk kez baş başa kaldığımızda adam ufaktan, benim maddi durumumu, ülkeye döndükten sonra nasıl geçindiğimi, paraya ihtiyacım olup olmadığını sormaya başladı. Bu imalara tüm cesaretimle karşı durdum: Getirdiğim tütün yükünün, hasar görmesine karşın tümüyle yitirilmiş sayılamayacağını söyledim ona. Yükü teslim ettiğim tüccar da bana karşı öyle dürüst davranmıştı ki hiç parasız kalmamıştım; bundan sonra da, idareli davranırsam, elimindeki- nin bana, gerisi gelinceye dek yeteceğini umuyordum ki bunu da bundan sonraki gemi postasından beklemekteydim. Bu arada harcamalarımı kısmıştım, örnekse, geçen mevsim hizmetçi tutmuştum ama şimdi tutmuyordum; o zaman, geçen mevsim onun da bildiği gibi ilk katta bir salon ve yemek odam varken şimdi iki kat merdivenle çıkılan bir tek odada kalmaktaydım. İşte bunun gibi şeyler, ama şimdi de o zamanki kadar hayatımdan hoşnuttum. Sonra, adama onun arkadaşlığı sayesinde hayatımı umduğumdan daha keyifle geçirdiğimi, bu nedenle ona şükran duyduğumu belirterek bana yöneltebileceği başkaca öneri ve taleplere de şimdilik kapıyı ka-

pamış oldum. Gelgelelim aradan fazla zaman geçmeden o yeniden saldırıya geçti: Efendim, maddi durumumun gerçekleri konusunda ona güvenmeyip doğru olmayan şeyler söylemiş ve onu üzmüşüm! Bu konuyu merakını tatmin etmek için değil sırf mümkünse bana yardımcı olabilmek amacıyla kurcaladığına beni temin ediyordu. Mademki herhangi bir yardıma gereksinim duyduğumu kabul etmiyordum, onun benden isteyebileceği tek bir şey vardı artık: Gelecekte herhangi bir biçimde darda kaldığırnı ya da kalacağını anlarsam bunu ondan saklamayacak ve yardım önerisini o nasıl hiç çekinmeden yapıyorsa ben de aynı rahatlıkla onu kullanacaktım. Belki ona güvenmekten korkuyordum ama gerçek bir dostum olduğunu her seferinde anlayacaktım.

Sonsuz minnet duygularıyla dolu olanların ağzına yakışacak sözlerin hiçbirini atlamadan, onun yüce gönüllülüğünü yeterince kavramış olduğumu bildirdim ona. Dahası, bundan sonra ona karşı eskisi kadar çekingen ve kapalı davranmadığımı bile söyleyebilirim. İkimiz de hâlâ en sıkı namus sınırının içinde kalıyorduk. Ve sohbetlerimiz ne denli serbest olursa olsun ben bir türlü onun dilediği türden bir serbestiye, yani paraya ihtiyacım olduğunu söyleme aşamasına ulaşamıyordum, onun önerilerine gizliden gizliye sevinsem bile.

Aradan birkaç hafta geçti; ben hâlâ ondan para istemiş değildim: Derken kurnaz yaratığın teki olan ve bunu yapmam için çok zaman bana ısrar etmesine karşın yapmadığımı gören ev sahibem kendi aklından bir hikâye uydurdu ve beyefendiyle baş başa olduğumuz bir sırada gelip bunu bana pat diye söyledi: “Dul kardeşçğim, bu sabah kötü haberim var sana.” Ben, “Neymiş o?” diye sordum, “Virginia gemileri Fransızların eline mi düşmüş?” Çünkü en büyük korkum buydu. “Yok, yok,” dedi ev sahibesi, “dün para almaya, Bristol’a yolladığın adam dön-

dü ama para getiremediğini söylüyor.”

Efendim, şimdi, kadının bu oyununu hiç mi hiç sevmemdim, çünkü adama resmen kopya veriyormuşa benziyordu, oysa adamın buna hiç gereksinmesi yoktu, ben de ondan bir şey istemeyi geciktirmekle hiçbir şey kaybetmeyeceğimi açıkça görebiliyordum, bu yüzden kadının lafını kısa kestim. “Sana neden öyle demiş, anlamıyorum,” dedim. “Çünkü emin ol, alsın diye yolladığım paranın tamamını alıp getirdi bana. İşte bak,” diye ekleyerek içinde yaklaşık 12 şilin bulunan çantarnı açtım: “Sırası geldiğinde bunun çoğunu da sen alacaksın zaten.”

Beyefendimiz başlangıçta kadının öyle konuşmasından (tıpkı benim gibi) hazzetmemişe benziyordu; onun haddini aştığı fikrinde olsa gerek, diye düşündüm. Neyse, benim kadını öyle yanıtladığımı duyunca hemen kendini toparladı. Ertesi sabah, aramızda gene bunu konuştuğumuzda adamın içinin bu konuda tamamen rahatlamış olduğunu gördüm. Gülümseyerek, “Paraya ihtiyacınız olup da bana söylemezlik etmeyeceğinizi umuyorum,” dedi. “Söyleyeceğinize söz verdiniz.” Ben de, ev sahibesinin bir gün önce, üstüne vazife olmayan bir konuda o biçim uluorta konuşmasından hiç hoşnut kalmadığımı söyledim. Ancak kadın benden ona olan sekiz şilinlik alacağını istiyor olmalı, diye düşünmüş, nitekim bunu ona, öyle saçma sapan konuşmasının akşamında ödemiştim.

Beyefendi dostum çok keyifliydi o sabah. Benim “Ödedim,” dediğimi duyunca bambaşka bir konuya geçti, ancak ertesi sabah odamda ondan önce ayaklandığımı duyunca bana seslendi; yanıtlamam üzerine de beni odasına çağırdı. Girdiğimde yataktaydı; gidip onun yanına oturmamı, benimle konuşacak oldukça önemli bir şeyi olduğunu söyledi. Çok candan birtakım laflardan sonra da, ona karşı çok dürüst davranıp davranmayacağımı, benden isteyeceği tek bir şeye samimi bir yanıt verip

vermeyeceğimi sordu. Ben bu “samimi” sözcüğü üzerine biraz iğneli konuştuktan, “Şimdiye kadar size hiç samimi olmayan bir yanıt verdim mi?” dedikten sonra ona istediği sözü verdim. O da, “Öyleyse dileğim kesenizi görmektir,” dedi. Anında elimi cebime soktum, para kesemi onun yüzüne karşı gülerek çekip çıkardım; içinde üç buçuk şilin vardı. Bunun üzerine o, bütün param bundan ibaret mi diye sordu. “Hayır, değil,” dedim gene gülerek, “Çok daha fazlası var.”

“Eğer öyleyse şimdi de bütün paranızı alıp bana getirmeye söz vermenizi istiyorum, en son bozukluğa kadar,” dedi. Ben de, “Hayhay,” diyerek odama gittim, içinde altı şilinle biraz bozuk para bulunan küçük, özel çekmeceyi alıp götürdüm, onun yatağının üstüne boşalttım ve, “İşte bütün servetim bu, resmen en son bozuk paraya kadar!” dedim. O, paraları şöyle bir gözden geçirdikten sonra saymadan gene çekmecenin içine tıktırdı. Elini cebine atarak bir anahtar çıkardı, masa üstünde duran küçük, ceviz bir kutuyu açmamı ve içindeki küçük çekmeyi çekip ona götürmemi istedi. Götürdüm; bu çekmecedeki bir dolu altın para vardı, tam bilemezdim ama hemen hemen 200 şilin kadardı sanırım. Beyefendimiz şimdi benim elimi tutup bu çekmeceye soktu, bir avuç altın almamı buyurdu. İstedikini yapmadımsa da o elimi avucunda sımsıkı tutarak gene çekmeceye soktu ve beni bir seferde alabileceğim kadar para almaya zorladı.

Bunu yapmamdan sonra o paraları kucağıma boşaltmamı söyledi, sonra benim çekmecemi alıp kucağımdakileri benim paralarım arasına karıştırdı ve, “Şimdi git artık,” dedi bana, “kendi odana götür hepsini.”

Bu olayı, nasıl neşeli bir havada geçtiğini ve bu adamla aramdaki ilişkinin genel kıvamını belirtmek için böyle çok ayrıntılı biçimde anlattım. Bunun üzerinden kısa bir zaman geçtikten sonra beyefendi kılık kıyafeti-

me, süslerime, başlıklarıma falan her gün kusur bulmaya, daha iyi giyineyim diye baskı yapmaya başladı. Bu baskıya ben, değilmişim gibi yapınama karşın dünden razıydım, çünkü dünyada güzel giysilerden daha çok sevdiğim hiçbir şey yoktu. Ancak ona, verdiği parayı bir ev kadını gibi hesaplı harcamak zorunda olduğumu, yoksa ona olan borcumu geri ödeyemeyeceğimi söylüyordum. Sonunda o da kısaca, bana yürekten saygı beslediği ve durumumu bildiği için o parayı ödünç vermediğini, armağan ettiğini söyledi; zaten zamanımı çoktandır hemen hemen tümüyle ona ayırdığım için bu armağanı hak etmiş olduğum kanısındaydı. Bundan sonra da benim bir hizmetçi tutarak kendi ev düzenimi kurmamı sağladı. Bath'a birlikte geldiği dostu gitmiş olduğu için yemeklerini de vermek zorunda bıraktı beni. Seve seve yaptım bunu, çünkü görünüşe göre, yapmakla hiçbir şey kaybetmeyeceğim kanısındaydım. Bu arada ev sahibemiz de bu durumdan kendine pay çıkarmayı hiç ihmal etmiyordu!

Bu minval üzere aradan üç ay kadar geçmişti ki Bath tenhalaşmaya başlayınca bizim beyefendi de gitmekten söz etmeye başladı. Benim de onunla birlikte Londra'ya gelmem için yalvarıyordu ama boş yere; bu öneriyi kabul etmek düşüncesi beni tedirgin ediyordu, çünkü orada ne sıfatla bulunacağımı, onun beni ne türlü kullanacağını bilemiyordum. Gelgelelim bu konunun tartışıldığı sırada o ağır hasta oldu. Somersetshire'da, Shepton diye bir yerde işlerini takibe gitmiş ve orada hasta düşmüştü, yola çıkamayacak kadar ağır hasta! Bu yüzden özel uşağını Bath'a yollayarak benden bir araba kiralayıp onun yanına gitmemi rica etti. Gitmezden önce bütün parasıyla değerli eşyalarını bana emanet etmişti. Bunları ne yapacağımı bilemedim, gene de elimden geldiğince güvene aldım, sonra odaları kilitleyip kapadım ve onun yanına gittim. Gittim ki gerçekten çok hastaydı; bir sedye

içinde Bath'a taşınması için aklını yatırmaya çalıştım, çünkü orada daha çok yardım alıp akıl sorabilme olanağımız vardı.

Olur, deyince Bath'a getirdim onu. Yanılmıyorsam yaklaşık 15 millik bir yoldu. Buraya geldiğinde de ateşli olarak hasta yattı ve tam beş hafta yatağından kalkamadı. Bütün bu zaman süresince ona, karısıymışım gibi özenle, sebatla ben kendim baktım. Doğrusu gerçekten karısı olsam bundan daha fazlasını yapamazdım. Geceleyin başucunda öyle sık sık ve öyle uzun uzun bekliyordum ki sonunda buna izin vermez oldu, o zaman ben de odasına kıtık bir şilte götürerek hemen ayakucunda yatmaya başladım.

Gerçekten çok üzülüyordum onun durumuna; gelecekte de iyiliğini göreceğime inandığım böyle bir dostu yitirmekten de korkuyor, başucunda saatler saati oturup ağlıyordum. Neyse, en nihayet iyiliğe döndü; hastalığı atlatacağı konusunda umutlanmaya başladık, nitekim atlattı, çok yavaş yavaş da olsa.

Olay, anlatacağım gibi değil başka türlü geçseydi de, hikâyenin başından beri yaptığım gibi, açık konuşmaktan çekinmezdim, gene de vurgulayayım ki ilişkimizin başından sonuna kadar, yatakta olduğumuz sırada bile, birbirimizin odasına girip çıkmaktaki ve hastalığı sırasında ona gece gündüz bakmanın gerektirdiği işleri yapmaktaki serbestliği saymazsanız, bu beyefendiyle aramızda en ufak bir utanılacak söz ya da davranış geçmiş değildi. Ah, keşke en sona dek hep böyle kalmış olsaydı!

Bir süre sonra beyefendi iyileşti, adım adım gücünü toplamaya başladı, ben de şiltemi odasından çıkarmak istedim, lakin o buna izin vermedi; ancak yanında kimse olmadan yatıp kalkmayı göze almaya başlayınca kendi odama dönebildim.

Benim kendisine karşı gösterdiğim özen ve şefkatin

değerini bildiğini hastam her fırsatta ifade etti ve tam anlamıyla iyileştiği zaman da bakımına karşılık, kendi deyimiyle, “onun canını kurtarmak için kendi yaşamımı feda ettiğim için” elli şilin verdi bana.

Şimdi artık bana karşı candan, sarsılmaz bir sevgi beslediği konusunda tumturaklı beyanlarda bulunmaya başladı. Bunu hem benim hem kendisinin namusumuzu hesaba katarak yaptığını da her seferinde vurguluyordu, ben de, “Bundan tamamen eminim,” diyordum. Kendisi bu konuyu öylesine ileriye götürüyordu ki, “Benimle yatakta çıplak bile olsan ben senin iffetini bir tecavüzcüye karşı nasıl korursam kendime karşı da aynen öyle korurum!” diyordu. İnaniyordum ona, inandığımı söylüyordum da, gel gör ki bu onu hiç tatmin etmiyor, bana bu konuda kuşku kaldırmaz bir kanıt verebilmek için fırsat bekleyeceğini söylüyordu.

Bunlardan epey bir zaman sonra kendi işlerimle ilgili olarak Bristol’a gitmem gerekti; beyefendi bunu düşünce benim için hemen araba tuttu, kendi de benimle gelmekte direndi, nitekim geldi de ve böylece samimiliğimiz ilerledi. Beni Bristol’dan Gloucester’a götürdü; sırf hava almak amaçlı bir keyif gezisiydi bu. Rastlantıya bakın ki Gloucester’daki handa iki yataklı büyük bir odadan başka kalabileceğimiz yer yoktu. Bizimle birlikte odaya bakmaya gelen han sahibi bu odayı görünce arkadaşıma, tam bir açık sözlülükle, “Beyefendi, hanımefendi eşiniz mi değil mi diye sormak benim üstüme vazife değildir,” dedi. “Lakin eğer değilse bile şu iki yatakta, iki ayrı odadaymışsınız gibi, o konuda içiniz rahat olarak yatabilirsiniz.” Böyle diyerek adam odayı boydan boya ikiye bölen kocaman bir perde çekti ve iki yatağı birbirinden ayırmış oldu. Arkadaşım hemencecik, “Tamam, ahbap, bu yataklar bize uygun,” dedi. “Zaten birlikte yatamayacak kadar yakın akrabayız ama yan yana yataklar-

da yatabiliriz.” Bu sözler de durumumuza dürüst bir görünüm sağlamaya yaradı. Sıra yatağa yatmaya gelince beyefendim kusursuz bir terbiyeyle, ben yatağın içine girinceye kadar dışarı çıktı, sonra gelip kendi tarafındaki yatağa girdi, ama oradan benimle uzun uzun çene çalmayı sürdürdü.

Sonunda her zamanki gibi gene, yatağımda çırılçıplak olsam bile bana en ufak bir zarar vermeyeceğini yineleyerek yataktan kalktı, “Şimdi, güzelim, bak göreceksin sana nasıl davranıyorum, verdiğim sözde nasıl duruyorum!” dedi ve yatağımın başucuna geldi.

Biraz direndim ona karşı; ne yalan söyleyeyim, o sözleri vermemiş olsa hiç direnmeyecektim. Evet, dediğim gibi birazcık çırpındıktan sonra durdum, yanıma girmesine izin verdim. Gelip beni kolları arasına aldı, bütün gece öyle, onun kollarında yattım ama o sarmaşmak dışında hiçbir şey yapmadı, yapmak isteği de göstermedi, bütün bir gece diyorum size! Sabah olunca kalkıp giyindi ve beni dünyaya geldiğim günkü kadar el değmemiş durumda bırakıp dışarıya çıktı.

Bu şaşırtıcı bir şeydi benim için; doğa yasalarının nasıl işlediğini bilen başkaları için de öyle olabilir. Çünkü arkadaşım kanlı canlı, güçlü kuvvetli, yaşam dolu bir adamdı; bu davranışı da herhangi bir dinsel kuraldan değil salt sevgiden kaynaklanıyordu: Yeryüzünde en beğendiği kadın olmama karşın beni sevdiği için asla incitemeyeceğinde ısrar ediyordu.

İtiraf edeyim ki soylu bir ilkeydi bu, gelgelelim önceden de aklımın ermediği bir şey olduğu için şimdi iyice afallatıcı buluyordum. Yolculuğun geri kalan yanını başlangıçtaki gibi geçirip Bath’a döndük. Burada, dilediği zaman bana gelmek elinde olduğundan arkadaşım sık sık bu disiplini uygulamak fırsatı buluyordu; böylece sık sık birbirimizin kollarında yatıyorduk. Gerçi karıkoca

arasındaki bütün içli dışlılıkları uyguluyorduk, gene de o asla daha ileriye gitmiyor ve bununla çok gurur duyuyordu. Bunun beni onun sandığı derecede hoşnut ettiğini ileri sürmüyorum: İtiraf edeyim ki ben günah işleme-ye ondan çok daha yatkındım, biraz sonra sizin de göreceğiniz gibi...

Bu şekilde hemen hemen iki yıl geçirdik. Bu zaman içerisinde beyefendim üç kez Londra'ya gitti, bir seferinde de dört ay kaldı ama, hakkını yemeyelim, her seferinde beni gül gibi geçindirecek kadar para bırakıyordu.

Böyle devam etseydik, itiraf edeyim ki kendimizle ne kadar övünsek az gelirdi, lakin, bilge kişilerin dedikleri gibi: Kutsal emirlerin eşiğinin pek yakınına sokulmak caiz değildir; nitekim bunu biz de gördük. Burada gene onun hakkını teslim etmek için itiraf etmeliyim ki kutsal buyruğa ilk karşı çıkan o olmadı. Yatakta ikimiz birlikte, sıcacık ve şen şakrak olduğumuz bir geceydi. Sanırım o akşam ikimiz de şarabı alışık olduğumuzdan biraz fazla kaçırmıştık. Şurada açıklayamayacağım birtakım çılgınlıklarımızın sonunda, kollarında sımsıkı bağrına basılmış durumdayken ben ona (ruhum utanç ve dehşetle dolup taşarak telaffuz ediyorum) kararlılığını tek bir gece, ama yalnızca tek bir gece için ihlal etmesine izin verebileceğimi söyledim.

O, dediğimi anında uygulamaya geçti, sonrasında da benim artık ona karşı koyacak halim kalmadı; zaten, ne yalan söyleyeyim karşı koymaya isteğim de yoktu, sonuç nasıl çıkarsa çıksın.

İşte böyle, erdem mülkümüz çöktü ve ben “arkadaş” sanını haşin, ahenksiz sedalı, “orospu” lakabıyla değiş tokuş ettim. Ertesi sabah ikimiz de pişmanlıklara boğulmuş durumdaydık: Ben hüngür hüngür ağlarken o da çok üzgün olduğunu söylüyordu. O sırada yapabileceğimiz başka bir şey yoktu. Ama vicdan ve namus parmak-

lıkları ortadan kalkmış, yolumuz açılmış olduğu için daha sonraları mücadelelerimiz daha kolaylaşacaktı.

Haftanın geri kalanında ikimiz de keyifsizdik. Ben ona utançtan kızarıp bozararak bakıyor ve arada hep aynı acıklı kaygıyı dillendiriyordum: “Ya hamile kalmışsam? O zaman nice olur benim halim?” Beyefendim, “Mademki işler (hiç niyetimde yokken) buraya kadar vardı, sen bana sadık kaldığım sürece ben de bana sadık kalacağım,” diyerek beni yüreklendirmeye çalışıyordu. Çocuk olursa ona da bana da bakacaktı. Bu sözler, ikimizin de yüreğini pekiştiriyordu. Ben, “Eğer gebeysem çocuğun baba adı olarak senin adını vereceğime ebesizlikten ölürüm daha iyi,” diye ona güvence veriyordum. O, “Çocuk olursa senin ömür boyu her ihtiyacını karşılarım,” diye bana güvence veriyordu ve bu güvenceler ikimizin de bu durumda sağlam durmamızı sağlıyordu. İşte böyle, canımızın her isteyişinde suç işlemeyi sürdürdük ve en nihayet korktuğum başıma geldi, gerçekten gebe kaldım.

Bunu kesin olarak doğruladıktan ve bu kesin bilgiyi sevgilime de verdikten sonra, ikimiz baş başa verip durumu idare etmenin yollarını aramaya başladık. Ben ev sahibemize sırrımızı açıp akıl danışmayı önerdim, dostum da fikrimi onayladı. Böyle olaylara alışık olduğunu şimdi algıladığım ev sahibesi meseleyi hafife aldı. “Ben bu işin sonunun böyle olacağını zaten biliyordum!” diyerek bizi neşelendirdi. Dedim ya, bu konularda çok deneyimli bir hatunmuş, her şeyi kendi üzerine alıp ebe ve hemşire bulmaya, sorulacak tüm soruları yanıtlamaya ve olayı adlarımıza gölge düşmeden sonuçlandırmaya söz verdi. Ve bütün bunları gerçekten de büyük bir ustalıkla becerip kotardı.

Doğum yapmam yaklaştığında ev sahibesi, beyefendimin Londra’ya gitmesini ya da gitmiş gibi yapmasını

istedi. Onun gitmesinden sonra Kilise Kurulu'na, evinde doğum yapmak üzere olan bir hanım bulunduğunu, kendisinin bu hanımın kocasını çok iyi tanıdığını bildirdi ve bu kocanın sözüm ona adını da Sir Walter Cleave olarak verdi. Sir Walter'ın çok saygın bir beyefendi olduğunu söyleyerek kendisinin bu gibi soruların hepsini yanıtlayabileceğini ileri sürdü. Bu, Kurul görevlilerini tatmin etti, ben de günüm gelip sancım başlayınca gerçekten Leydi Cleave'mişim gibi, Bath'ın en saygın hanımlarından komşumuz olan üç-dört tanesinin yardımıyla, tantana içinde doğum yaptım. Gerçi bunlar beyefendiye pahalıya patlıyordu ama ben bu konudaki kaygılarımı dile getirdiğimde o, "Hiç dert etme," diyordu.

Lohusalığının sıra dışı harcamaları için bana bol para bırakmış olduğundan bütün hazırlıklarımı özenerek yapmış ama hiçbir şeyin aşırıya ve gösterişe kaçmamasına dikkat etmiştim. Zaten kendi maddi durumumu bilmez değildim; hayatı da tanımış ve bu gibi şeylerin çoğunlukla uzun sürmediğini öğrenmiş olduğumdan, bir kenara "yağmurlu günler için" koyabildiğimce para ayırmayı ihmal etmemiştim. Dostumu da, verdiği bütün paranın aldığımız olağanüstü şık görünümlü "lohusalık" donanımlarına gitmiş olduğuna inandırmıştım.

Onun bana daha önce verdikleri ve bu yoldan biriktirdiklerimle, kendi paramdan arta kalanları da sayarsak, lohusalığının sonunda yaklaşık 200 şilininim olmuştu.

Gerçekten tosun gibi bir oğlan çocuk dünyaya getirdim, çok da sevimli bir yavruydu. Beyefendi haberi alınca bana çok candan, çok nazik ve sevecen bir mektup yolladı. Sonra, iyileşip ayağa kalkar kalkmaz Londra'ya gitmemin benim açımdan daha yakışık alacağını ileri sürdü. Hammersmith'te benim için daire tutmuş, oraya Londra'dan geleceğimi bildirmişti. Daha sonra Bath'a geri dönecektim, o da benimle birlikte gelecekti.

Bu öneri hoşuma gitti; hemen bir araba, çocuğu ern-zirip oyalayacak bir sütanne, kendim için de bir hizmet-çi kız tutarak Londra yolunu tuttum.

Erkeğim beni kendi özel arabasıyla Reading'de karşıladı, çocukla dadıyı kira arabasında bırakıp beni kendi arabasına aldı ve Hammersmith'teki daireme götürdü. Burayı beğenmem için çok neden vardı doğrusu, odalar pek güzeldi ve her türlü donanımım sağlanmıştı.

Şimdi artık, izninizle “ikbalim” diyebileceğim sürecin doruğundaydım; nikâhlı eş olmaktan başka hiçbir eksiklik yoktu. Ne ki içinde bulunduğumuz koşulda bu eksiklik giderilmesi olanaksızdı, olmayacak bir şeydi; bu yüzden ben de her fırsatta, yukarıda da belirttiğim gibi, muhtaç olacağım günler için bir kenara koyabildiğimce para koyuyordum. Çünkü bal gibi biliyordum ki böyle şeylerin çok zaman sonu gelmezdi, metres tutan erkekler bu metresleri, usandıkları için, kışkırdıkları için, sık sık değiştirirlerdi ya da şu veya bu neden yüzünden cömert davranmaya son verirlerdi. Kimi zaman da bazı hanımlar iyi muamele gördükleri halde ihtiyatlı davranınayı elden bırakır ve şahıslarının çekiciliğini ya da vefa denilen kıymetli nesneyi muhafaza etmeyi savsaklardı. Bu yüzden de haklı olarak hor görülür ve terk edilirlerdi.

Ancak ben bu yönden güvendedim, çünkü değişmeye hiç niyetim yoktu; pansiyonda hiç kimseyle yakınlığım olmadığı için şeytana uyup gözümü dışarı kaydırmak gibi bir tehlike de yoktu. Ev sahibemin ailesi ve dip kapıdaki bir papaz hanımı dışında kimseyle görüşmediğim için erkeğim dışarılardayken kimseyi görmediğim gibi o geldiğinde beni hiçbir zaman yatak odasının ya da salonumun dışında bulmuyordu; hava almak için dışarı çıkacak olsam da her zaman onunla çıkıyordum.

Benim onunla, onun da benimle bu şekilde yaşamamız kesinlikle, dünyanın en önceden tasarlanmamış şe-

yyidi. Beyefendim çok kez, beni ilk tanıdığı zamanlarda, hatta kurallarımızı bozduğu geceye kadar, benimle böyle bir ilişkiye girmeye zerrece niyeti olmadığını, başından beri beni candan sevmekle birlikte öyle bir şey yapmaya en ufak bir eğilim duymadığını yineliyordu. Ben de, onun niyetinden hiçbir zaman kuşkulandığımı, kuş-kum olsa, sonucu hazırlayan bütün o serbest davranışla-ra asla izin vermeyeceğimi belirtiyordum. Yani sonuç, ikimiz için de son derece şaşırtıcı olmuş ve o gece ikimi-zin de doğal eğilimlerimize kendimizi aşırı kaptırmamız-dan kaynaklanmıştı. O günden sonra çok zaman dikkati-mi çekmiş olan bu gerçeği, bu hikâyenin okurlarına bir uyarı olarak bırakıyorum: Eğilimlerimizi aşırı serbest ve sefih yollardan doyumlamak konusunda sakıngan dav-ranmalıyız, yoksa bir de bakmışsınız, erdemli olmak için verdiğimiz kararlar, yardımlarına en gereksinme duydu-ğumuz bir yol ayrımında bizi yaya bırakıvermişler!

Evet, doğrudur, bundan önce itiraf da etmişimdir ki beyefendimle ahbaplığa başladığım daha ilk dakikadan itibaren, eğer isterse onun benimle yatmasına izin ver-meye kararlıydım. Onun yardım ve desteğine ihtiyacım olduğu içindi bu; onu elde etmek için başka yol bilmedi-ğim için. Gelgelelim o gece anlattığım gibi onunla birlik-te, alabildiğine ileri gittiğimiz zaman, kendi zayıf yönü-mü keşfetmiştim: Duygularım karşı konulacak gibi de-ğildi, her şeyi daha o istemeden ona teslim ediyordum!

Beyefendim bana karşı öyle hakça davrandı ki bu nedenden ötürü beni hiç kınamadı; sonradan, başka du-rumlarda bu davranışından hoşlanmadığını belirtecek bir imada da bulunmadı. Benimle birlikte olmaktan hâ-lâ, ilk bir araya geldiğimiz (yani yatak arkadaşı olarak) zamanki kadar zevk aldığını belirtmekten hiçbir zaman vazgeçmedi.

Doğrudur; karısı yoktu, daha doğrusu kadın onun

için bir eş gibi değildi, yani o yönden tehlikede değildim. Ne var ki vicdanın haklı konuşmaları kimi zaman bir erkeği metresinin kucağından çekip alır, nitekim sonunda ona da bunu yaptı, ama daha başka bir olay üzerine.

Beri yandan, gerçi ben sürdüğüm yaşamdan ötürü kendi vicdanımdan; hem de duyduğum en büyük doyumların doruğundayken bile, gizli sitemler almıyor değildim. Ne yaparsınız ki yoksulluk ve açlıktan telef olma korkusu üzerimden hiç kalkmayan korkunç bir hayalet gibi olduğundan dönüp arkama bakmaya olanak bulamıyordum. Bu hayata girmemin nedeni yoksulluk olmuştu, devam etmemin nedeni de yoksullaşmak korkusuydu. Çok zaman, geçimime yetecek kadar bir para bulabilsem bu hayatı temelli bırakacağıma yeminler ediyorsam da hiçbir ağırlık taşımayan düşüncelerdi bunlar, o yanıma gelir gelmez buharlaşıyorlardı; bu adamın beraberliği öylesine keyif vericiydi ki yanında üzgün olmanın olanağı yoktu; o tür düşüncelerin hepsi yalnız kaldığım saatlere özgüydü.

Bu hem mutlu hem mutsuz yaşantım altı yıl sürdü; bu süre içinde üç çocuk doğurdum ona, ama yalnızca ilk olanı yaşadı. Bu altı yılda iki kez ev değiştirmeme karşın altıncı yılda gene Hammersmith'teki o ilk daireme döndüm. İşte beyefendimden sevecen gene de üzücü bir mektup alarak şaşkına döndüğümde bu yerdeydim. Çok hasta olduğunu, yeniden bir nöbet geçireceğinden korktuğunu, ne var ki karısının akrabalarıyla birlikte olduğundan beni yanına çağırmanın işe yaramayacağını yazmıştı bana. Bunun son derece canını sıktığını söylüyor, ona gene geçen seferki gibi benim gelip bakamadığıma esef ediyordu.

Bu haberi alınca çok kaygılandım; onun durumunun nasıl olduğunu son derece merak ediyordum. On beş gün kadar beklediğim halde hiç haber çıkmamasına

anlam veremedim ve iyiden iyiye kaygıya kapıldım. Bundan sonraki iki hafta boyunca delirmeme ramak kaldı, desem yeri var. Onun nerede olduğunu bilemeyişim özellikle zor geliyordu. Önceleri karısının annesinin yanında kaldığını sanmıştım. Kalkıp Londra'ya gittiğimde, mektup yolladığım adres yoluyla soruşturma olanağı buldum ve onun Bloomsbury'de bir evde olduğunu öğrenim. Hastalanmasından hemen önce bütün ailesini de bu eve getirtmiş, yani karısıyla karısının annesi de oradaymışlar, ama kocasıyla aynı evde olduğunu karısından saklıyorlarmış.

Beyefendinin ölüm döşeginde olduğunu da öğrendim bu yoldan; bu haberi alınca ben kendim de ölüm döşegine düşüyordum neredeyse. Her şeyi açık açık anlatayım: Bir gece merakıma dayanamadım, hizmetçiler gibi giyinip kapısına gittim, onun eskiden oturduğu mahalleden bir hanının beni ... Bey'in nasıl olduğunu, geçen gece uyuyup uyuyamadığını sormak için gönderdiğini söyledim. Bu sayede aradığım fırsatı buldum: Evin hizmetçilerinden biriyle konuşunca uzun ve samimi bir yârenlik başlatarak beyefendinin hastalığının bütün ayrıntılarını ağzından aldım. Bunun yüksek ateşli ve öksürüklü zatülcenp olduğunu öğrendim. Hizmetçi kız bana ayrıca evde kimlerin bulunduğunu ve beyin karısının nasıl olduğunu da anlattı; onun demesine bakarsanız hanımın akıl sağlığının düzelmesi yolunda az çok umutluymuşlar, ama beyefendiye gelince; doktorların onun konusunda pek az umutları varmış. Bu sabah öldüğünü bile sanmışlar, gerçi şu sırada bir parçacık daha iyiymiş ya, doktorlar onun önümüzdeki geceyi bile geçirebileceğini sanmıyorlarmış.

Bu acı haber çökertti beni. Bundan sonra artık varlıklı dönemimin sonunun yaklaştığını görmeye başladım. Örnek ev kadını oynamış ve erkeğim hayattayken bir

şeyler edinip biriktirmiş olduğuma da seviniyordum. Çünkü şimdi, bu durumda kendi yaşamımı başka neyle sürdürebilirdim, bilemiyordum.

Zihnimi fena halde uğraştıran bir başka konu da şuydu ki, beş yaşın üzerinde aslan gibi bir oğlum vardı, ama geleceği, hiç değilse benim bildiğim kadarıyla, sağlanmamıştı. O akşam evime, içim tasayla, kafam bu düşüncelerle dolu olarak döndüm ve kendi kendime nasıl yaşayacağımı, hayatımın geri kalanını nasıl geçireceğimi hesaplamaya başladım.

Çok kısa bir süre sonra beyefendinin durumunu gene sormadan rahat edemediğime inanabilirsiniz. Kendim gitmeyi göze alamadığımdan bir sürü düzmece haberci yolladım kapısına. Aradan iki hafta daha geçince beyefendinin, hâlâ çok hasta olmakla birlikte yaşayacağını umulmaya başlandığını öğrendim, bunun üzerine evine haberci yollamayı kestim. Bir süre sonra komşulardan onun yataktan kalkmış olduğunu, daha sonra da artık sokağa çıkabildiğini öğrendim.

Yakında ondan haber alacağım konusunda hiç kuşum yoktu; yaşam koşullarımın artık yeniden düzeleceğini düşünerek kendi kendimi avutmaya başladım. Bir hafta bekledim; iki hafta bekledim, büyük bir şaşkınlık ve inanmazlıkla hemen hemen iki ay bekledim; alabildiğim tek haber onun artık iyileşmiş ve hava değişimi için kent dışına gitmiş olduğuydu. Bunun üstünden iki ay daha geçince onun kentteki evine dönmüş olduğunu duydum ama kendisinden hâlâ haber çıkmıyordu.

Ona birçok mektup yazıp her zamanki adrese yollamıştım; bunlardan üç-dört tanesinin alınmış, geri kalanının ise olduğu yerde bırakılmış olduğunu öğrendim. Yeniden, daha ısrarcı bir dille mektuplar yazdım. Bunlardan birinde, durumumu anlatmak için onu görmeye şahsen gelmek zorunda kalacağımı bildirdim: Öyle ya, ev kirası-

nın, çocuğun bakımının ödenmesi gerekiyordu. Hem sonra o, geçimimi sağlayıp bana bakacağına en ciddi yeminlerle söz vermiş olduğu halde şu anda parasızlık yüzünden acınacak durumdaydım. Bu mektubun bir de kopyasını çıkardım. Esas mektubun bir aydır alınmamış olduğunu öğrenince çıkardığım kopyayı, her zaman gittiğini öğrendiğim bir kahvehanedeyken, onun eline verdim.

Bu mektup onu karşılık verme zorunda bıraktı. Bu sayede ben de, onun beni terk etmek kararını öğrenmenin yanı sıra, bir süre önce bana, Bath'a geri dönmemi isteyen bir mektup yazmış olduğunun haberini de almış oldum. Bu mektubun içeriğini bilahare vereceğim.

Doğrudur; bu gibi mektuplar, hasta yatağında yazdığımız veya okuduğumuzda bize bambaşka görünür. Daha öncekinden farklı gözlerle bakarız onlara ya da onlar gözlerimize farklı görünür. Âşığım ölümün eşiğine, sonsuzluğun tam kıyısına kadar gelmiş ve anlaşılan burada vicdan azabına kapılmıştı. Geçmiş yaşamındaki çapkınlıklar ve sefahat, tabii bu arada benimle olan yasak ilişkisi, kısacası upuzun bir ihanet ve zina zincirinden başka bir şey olmayan yaşam tarihçesi, şimdi gözüne daha önce gördüğü gibi değil de gerçekte olduğu gibi görünmüştü. Ve o, şimdi bu tabloya çok haklı, çok şiddetli bir nefret ve tiksintiyle bakmaktaydı.

Elimde olmayarak bir gözlemde daha bulunacağım ve bunu, bu tür zevk ve sefa sürdükleri zamanlarda kendilerine yol göstereyim diye, hemcinslerime bırakacağım: Bu gibi yasak aşklardan sonra uyanan içten pişmanlıklar, sevilmiş olan kadına karşı da, her seferinde mutlaka, nefret doğurur. Ve başlangıçta aşk ne kadar ateşli yaşanmışsa sonrasındaki pişmanlığın doğurduğu nefret aynı oranda keskin olur. Hep böyle olacaktır bu, başka türlü olmaz ki zaten: Kişi işlediği suçtan ötürü içtenlikle nedamet getirmiş olduğu halde suçunun nedenine karşı sevgi

beslemeyi sürdüremez. Günahtan nefret edilen yerde günah ortağına karşı da nefret vardır: başka türlü olması beklenemez.

Ben bunun böyle olduğunu kendi deneyimimle gördüm. Neyse ki beyefendinin terbiyeli ve adil bir insan olması işi fazla ileri götürmesini önlüyordu. Onun bu olayda oynadığı rolün kısa tarihçesine gelince; ona son yolladığım mektupla, sonradan aldırtdığı diğerlerini okuyunca benim Bath'a gitmediğimi, ilk mektubunun elime geçmediğini öğrenmiş, bunun üzerine bana aşağıdaki mektubu yazmıştı:

HANIMEFENDİ,

Geçen ayın 8'inde yazdığım mektubun elinize geçmemiş olması beni şaşırttı. Sizin ikametgâhınıza ve hizmetçinizin eline teslim edilmiş olduğu konusundaki teminatıma güvenebilirsiniz.

Son zamanlarda ne durumda olduğumu, mezarın tam kıyısına gelmişken, Yaratan'ın hiç beklenmedik ve hak edilmedik inayetiyle yeniden hayata döndüğümü size anlatmamın gereği yoktur. Aramızdaki talihsiz ilişkinin, hastalığım sırasında vicdanımı ezen yüklerin en hafifi olmadığını söylersem yadırgamazsınız sanıyorum. Başkaca bir şey söylememe hacet yok: Pişmanlık yaratan şeyler ıslah edilmelidir.

Bath'a dönmeyi düşünmenizi istiyorum. İlişikte, kira hesabınızın temizlenmesi ve yol parası olarak 50 sterlinlik bir makbuz yolluyorum. Bu arada SİZİ ARTIK GÖREMEYECEK oluşumun nedeni, sizden kaynaklanan herhangi bir hoşnutsuzluk değil de bu durumlardır, diye eklesem şaşırmayacağınızı umuyorum. Çocuğu, ister yanınıza alın, ister şimdiki yerinde bırakın, ona gerektiği gibi bakacağım. Sizin de benimkine benzer düşünceler beslemenizi ve bunların sizin hayatınıza olumlu katkı yapmasını dileyerek, vs. vs.

Bu mektup, tarifi imkânsız yüzlerce yara açtı içim-

de. Kendi vicdanımın suçlamalarını anlatmamınsa yolu yok, çünkü gözlerim kendi işlediğim günaha karşı kör değildi elbet. Kendi kardeşimin karısı olarak yaşamayı sürdürmüş olsam bile daha az suçlu olurdum, diye düşünüyordum, çünkü ikimiz de gerçekten habersiz olduğumuz için evliliğimiz o yönden günah sayılmazdı.

Oysa bütün bu süre boyunca ben kendimin evli bir kadın, Manifaturacı Bay ...'nın karısı olduğumu bir an bile aklıma getirmemiştim. O, beni iş yaşamındaki zorunluluklar yüzünden bırakmıştı ve aramızdaki evlilik anlaşmasından azat etmeye, yeniden evlenebilmem için bana yasal özgürlük bağışlamaya da gücü yoktu; demek ki gerçekte, bunca zamandır benim bir fahişeden ve zina suçlusundan bir farkım olmamıştı! Şu anda, aşırı serbest yaşamış olduğum, bu beyefendiyi tuzığa çektiğim için kendimi kınıyor, aslında bu maceradaki esas günahkârın ben olduğuma inanıyordum. Beyefendi artık günah işlediğinin bilincine ermiş ve uçurumdan Tanrı'nın inayetiyle son anda kurtarılmıştı; oysa ben kendimi, Tanrı'nın kutsamasından yoksun bırakılıp terk edilmiş ve günah yaşantısını sürdürmeye yazgılanmış gibi hissediyordum.

Bu gibi düşüncelerin etkisiyle hemen hemen bir ay melül mahzun gezdim; Bath'a da gitmedim, eski ev sahibemle birlikte olmak içimden gelmiyordu, çünkü beni gene geçen seferki gibi kötü bir yaşantıya özendirme-sinden çekiniyordum. Hem yukarıda anlattığım olaylar sonucunda terk edilmiş olduğumu öğrenmesini de hiç istemiyordum.

Bir yandan da minik oğlum konusunda ne yapacağımı bilemez durumdaydım. Çocuğumdan ayrılmak ölüm gibiydi benim için. Beri yandan onu yanıma alıp da günün birinde karnını bile doyuramayacak hallere düşmek tehlikesini düşününce bulunduğu yerde bırakmaya karar verdim ama ben de yakınında bir yerde olmalıydım ki

onu geçindirmek sıkıntısı çekmeden görebilmenin mutluluğunu yaşayabileyim.

Centilmenime kısa bir mektup yollayarak, birçok nedenlerden ötürü olanaksız gördüğüm için Bath'a geri dönmediğimi, lakin bunun dışındaki her hususta onun buyruklarına itaat ettiğimi bildirdim. Ondan ayrılmanın benim için asla kapanmayacak bir yara olmasına karşın bu konudaki fikirlerinin adillikinden tamamen emin olduğumu ve onun nedamet getirme ve iyi yola sapma niyetlerine gölge düşürmeyi hiçbir şekilde arzu etmeyeceğimi de bildirdim.

Sonra kendi durumlarımı, elimden gelen en duygulandırıcı dille anlattım ona: Başlangıçta onu etkileyerek benimle yüce gönüllü ve içten bir dostluk kurmasını sağlayan dertlerimin şimdi de yüreğini bana karşı, az bile olsa yufkalaştıracığını umuyordum. Dostluğumuzun günah yönü artık kapanmıştı; zaten o hale gelmesini o sırada ikimizin de aslında istememiş olduğumuzdan emindim ve artık ben de onun kadar içtenlikle tövbe etmek istiyordum. Yoksulluk ve çile çekmekten korktuğumuz zamanlarda bizi baştan çıkarmayı hiçbir zaman ihmal etmeyen Şeytan'a uymak tehlikesine açık kalmam için ondan yardım dileniyordum. İleride onu taciz etmem konusunda en ufak bir kaygısı varsa Virginia'daki annemin yanına dönebilmem için beni bir gemiye koyup yollasın, diye yalvarıyordum ona. Zaten annemin yanından gelmiş olduğumu kendisi de bildiğinden bu, benimle ilgili tüm kaygılarına son verirdi. Mektubun sonunda şunu da ekledim: Eğer buradan ayrılmamı kolaylaştırmak için bana 50 sterlin daha yollarsa ben de ona, bundan böyle kendisinden, çocuğun sağlık durumunu sormak dışında hiçbir istekte bulunmayacağımı vaat eden genel bir "Azat Kâğıdı" imzalayıp yollayacaktım. Virginia'ya gittiğimde annemi hayatta ve durum-

ları olumlu bulursam oğlumu yanıma getirecek, yani böylelikle onun yükünü beyefendinin üzerinden almış olacaktım.

Buraya kadar bütün bu yazılanlar bir aldatmacaydı; Kısacası, orada başımdan geçenlerin öyküsünü bilenlerin tahmin edeceği üzere Virginia'ya gitmeye hiç niyetim yoktu, lakin bütün mesele adamımdan koparabilirsem o 50 sterlini koparmaktı ki bunun ondan umabileceğim en son metelik olduğunu da bal gibi biliyordum.

Şu var ki ileri sürdüğüm, genel kapsamlı bir azat kâğıdı vermek ve onu bir daha hiç rahatsız etmemek gibi öneriler sayesinde aklını yatırıp sonuç almayı başardım. Beyefendi bana bir adamıyla söz konusu paranın makbuzunu ve benim imzalamam için genel bir azat kâğıdı yolladı. Kâğıdı hiç duraksamasız imzalayarak parayı aldım ve böylece, benim gerçekte hiç istemeyişime karşın, bu ilişki kesinlikle son bulmuş oldu.

Burada bir an durarak, sevgi, arkadaşlık vs. misali masum niyetler üzerine kurulmuş, bizimki gibi ilişkilerde çok fazla serbestliğe kaçmanın tehlikeleri konusunda düşünmekten kendimi alamıyorum. Ten, o tür arkadaşlıklarda öylesine büyük pay sahibidir ki arzularının eninde sonunda en ciddi yeminlerden baskın çıkması kaçınılmazdır. Gerçekten masum olan arkadaşlıkların azami sıkılıkla uygulaması gereken edep ve haya kurallarının zayıf noktalarından içeri günahlar sızar. Ama neyse, bu yazdıklarımı okuyanları bu konudaki kendi görüşleriyle baş başa bırakıyorum, çünkü onlar bu görüşleri sonuca bağlamakta, benim gibi, hemencecik kendini unuttuğu için pek de güvenilir bir akıl hocası sayılmayacak birinden daha başarılı olacaklardır.

Şimdi artık kendimi gene bekâr bir kadın sayabiliyordim, durumumu böyle tanımlamamın kusuruna bakmazsanız eğer: Yeryüzünde, ne nikâhlı eş ne de metres

olarak bir bağlantım kalmıştı. Tek istisna manifaturacı kocamdı ki ondan da neredeyse on beş yıldır hiç haber almamam nedeniyle kendimi tümünden özgür gördüğüm için kimse beni suçlayamazdı. Zaten o da ülkeden ayrılırken bana, eğer sık sık haber almazsam onun ölmüş, benim de, canımın istediğiyle evlenmekte özgür kalmış olduğumu varsaymamı söylemişti.

Ben de şimdi hesaplarımı gözden geçirmeye başladım: Birçok mektubumla yalvarıp yakararak, annemin de aracı olması sayesinde, Virginia'daki kardeşimin (ona artık böyle diyordum) bana, beraberimde getirdiğim yükün hasarını telafi etmek üzere ikinci bir kargo yollamasını sağlamıştım. Bu da benim gene bir genel azat kâğıdı mühürleyerek Bristol'daki vekili yoluyla ona göndermem koşulu taşıyordu ki bana sorarsanız bu koşul çok katıydı, ama yerine getirmeye söz vermekten başka çarem yoktu. Gelgelelim bu kez işi öyle güzel idare ettim ki azat kâğıdını imzalamazdan önce mallarımı teslim aldım, sonrasındaysa imza atmayı hepten ertelemek için her seferinde şöyle ya da böyle bir kaytarma bahanesi buldum ve en sonunda da, imzayı atabilmem için önce kardeşime yazıp yanıtını almam gerektiğini ileri sürdüm.

O son 50 sterlini almamdan önce, bu ikinci mal yükü dahil olmak üzere, hepsi birden, varlığım 400 sterlin kadardı, yani o ilaveyle birlikte 450 sterlini geçmişti. Biriktirdiklerim de 100 sterlinin üzerindeydi, ama bu paranın başına bir felaket geldi. Şöyle ki, parayı emanet ettiğim kuyumcu iflas edince 70 sterlin kaybetmiş oldum. Biraz gümüşüm de vardı, ama çok değil. Beri yandan yün ve keten kumaş stokum sağlamdı.

Bu stokla hayatıma yeniden başlayacaktım ama şunu dikkate almanız gerek ki ben artık, Ratcliff'te yaşadığım zamanki kadın değildim. Birincisi, neredeyse yirmi yaş daha büyüktüm ve yaşımı gösteriyor, Virginia'ya gi-

diş geliş serüveninin izlerini de taşıyordum. Gene de kendimi güzelleştirmek için boyanmak dışında hiçbir çareyi savsaklamıyordum. Gerçi hiçbir zaman boyanacak kadar gururumu kırmamışımdır; buna gereksinmem olmadığına inanacak kadar da kendimi beğenmişimdir, ama kim ne derse desin, yirmi beş yaşla kırk iki yaş arasında her zaman bir fark olacaktır!

Aklımdan gelecekteki yaşam tarzım konusunda binlerce seçenek geçiriyordum; hangisini yapayım, diye ciddi olarak kafa yormaya başlamıştım, gelgelelim hiçbir şey aklıma yatmıyordu. Çevremi beni, olduğumdan biraz daha fazlasıymışım gibi görmesine özen gösteriyordum; kendimi servet sahibiymişim ve bu servetin yönetimi kendi elimdeymiş gibilerden tanıtmıştım ki bu iddiaların sonuncusu doğru, birincisiyse yukarıda anlattığım gibiydi. En büyük şanssızlıklarımdan biri, hiçbir yakınım olmaması, bunun sonucunda da bir akıl hocam olmamasıydı; demek istediğim, hem akıl verip hem de yardım edebilecek kimsem yoktu. En zoru da, vefasına, sır saklamasına güvenerek mahremiyetimi açabileceğim kimsem bulunmamasıydı. Böylece arkadaşsızlığın, bir kadının maddi sefalet dışında düşebileceği en kötü durum olduğunu ilk elden öğrendim. “Bir kadının,” diyorum, çünkü erkeklerin, sırasında kendi kendilerinin akıl hocası ve yöneticisi olabildikleri ve kendilerini dar durumlardan sıyrıp işlerini gene düze çıkarmanın yolunu kadınlardan daha iyi bildikleri besbelli bir şey. Oysa bir kadının, işlerini anlatabileceği, akıl ve yardım alabileceği bir dostu yoksa, bire karşı on olasılıkla düzeni bozacaktır. Evet, evet, kadının parası ne denli çoksa kandırılıp kazık yeme tehlikesi o denli fazladır. Örnekse yukarıda anlattığım, şu kuyumcuya emanet edilmiş 100 sterlin olayı. Meğer adamın kredisi önceden de çok düşükmüş ama ben bu işlerden anlamadığım gibi akıl öğretecek

kimsem de olmadığı, kısacası hiçbir şey bilmediğim için paramı yitirmiştım.

Bir kadın böyle kimsesiz kalıp yol gösterecek birini de bulamazsa işlek yolda düşürülmüş bir para kesesi ya da bir değerli taşa benzer, yani bir sonraki gelenin eline geçer. Eğer bu gelen dürüst ahlaklı, prensip sahibi biriye bulduğu kıymetli şeyi âleme bildirir, duyurur, bu sayede paranın ya da taşın sahibi de malına yeniden kavuşabilir. Ne ki bu yitik kıymetin iyi, dürüst ellere düşmesi olasılığına karşı, hemen üstüne konup sahip çıkmakta hiç tereddüt etmeyecek ellere düşme olasılığı sizce kaçta kaçtır?

İşte benim durumum buydu besbelli, çünkü artık davranışlarına yol gösterebilecek hiçbir elinden tutanı, yardım edeni bulunmayan, bağlantılarından kopmuş bir zavallıydım. Neyi amaçladığımı, ne istediğimi biliyordum da bu sonuca düz, dolaysız yollardan nasıl ulaşabileceğimi hiç bilemiyordum. Dileğim kendimi yerleşik bir yaşam tarzında bulmaktı; burada eğer karşıma iyi, akıllı başında bir erkek çıkarsa böyle bir koca için, tepeden tırnağa namuslu, vefalı, dürüst bir eş olurdum. Çünkü günah, içeriye her zaman zaruret kapısından giriyordu, arzu kapısından değil. Yerleşik bir yaşam tarzının tam değerini, yoksun kalmış olmam nedeniyle öylesine iyi öğrenmişim ki o mutluluğu elden kaçırarak hiçbir şey yapmazdım bundan sonra. Evet, evet, çektiğim onca eziyet sayesinde çok daha iyi bir eş olurdum, ama zaten bir erkeğin eşi olduğum süreçlerde kocalarımın davranışlarım yüzünden hiçbir sıkıntı yaşatmamıştım ki!

Neyse, bunların hepsi boşunaydı; karşıma hiçbir umut verici olasılık çıkmıyordu, ben de bekliyor, düzgün bir yaşam sürüyor ve durumuma uygun düşecek biçimde, elimden geldiğince kıt kanaat geçiniyordum, gene de hiçbir olasılık gözükmüyordu ufukta, hiçbir umut ışığı yanmıyordu. Bu arada anapara yavaş yavaş erimekteydi ve

ben ne yapacağıma bir türlü karar veremiyordum; yaklaşan yoksulluğun dehşeti ruhumun üzerine çöken kopkoyu bir karanlıktı. Biraz param vardı, ama bunu nereye yatıracağımı bilemiyordum, bilsem de zaten alacağım faiz beni, hiç değilse Londra'da, geçindirmeye yetmezdi.

En nihayet ufukta yeni bir manzara belirdi: Kaldığım pansiyonda, kuzey illerden gelme, hanım kişi olarak tanınan bir kadın vardı. Bu kadının sohbet sırasında en sık değindiği konu, kendi yöresindeki yaşam koşullarının ucuzluğu ve kolaylığıydı, her şeyin ne denli bol ve ucuz, insanların ne denli dost canlısı olduğu falan. Öyle ki en sonunda, "Neredeyse gidip senin oralarda yaşamaya aklı-mı çeliyorsun benim," dedim ona. Öyle ya, dul bir kadındım ben, gerçi geçimimi sağlamaya yetecek param vardı, ama bu parayı çoğaltacak yolum yoktu, Londra da aşırı pahalı bir yer olduğundan yılda 100 sterlinin aşağısında yaşayamadığımı görüyordum, meğer ki eş dost ağırlamayayım, hizmetçi tutmayayım, kendime hiç bakmayarak muhtaçmışım gibi kabuğumun içine çekileyim.

Belirtmem gerek ki bu hatun da, başka herkes gibi benim büyük servet sahibi olduğum, hepsi kendi üzerimde olan üç-dört bin, belki de daha çok sterlinim bulunduğu kanısındaymış gibi davranıyordu. Onun memleketine gitmek eğiliminde olduğumu duyunca çok sıcak davrandı bana. Bir kız kardeşinin Liverpool'a yakın oturduğunu, erkek kardeşinin oranın sayılı kişilerinden olup ayrıca İrlanda'da da mülkü bulunduğunu anlattı. Kendisi iki ay sonra oraya gidecekmiş; eğer ben yolda ona arkadaşlık edersem, en az bir ay süresince orada, onun kadar candan olarak buyur edileceğimi, eğer dilersem, oraları beğenip beğenmediğimi, uyum sağlayıp sağlayamayacağımı görünceye kadar, hatta daha bile uzun kalabileceğimi söyledi. Ve eğer orada yaşamayı uygun bulursam kendi ailesi pansiyon kabul etmemekle birlikte beni, gönül

rahatlığıyla yaşayabileceğim düzgün bir ailenin yanına yönlendirebileceklerini sözlerine ekledi.

Eğer bu hatun benim gerçek durumumu bilseydi, ele geçtiğinde hiç kıymeti kalmayan bir zavallı, kimsesiz yaratığı avlamak için bunca tuzak kurmaz, bunca zahmetli adımlar atıp kendini yormazdı. Neyse, sonunda onun isteğini zorla kabul ettim! Evet, durumu neredeyse umutsuz olan ben, başıma gelebilecekleri, “Şahsen canımı yakmadıkları sürece bundan daha kötüsü olamaz,” diye düşünerek pek dert etmediğim için, sayısız ricalardan ve büyük ve candan dostluk ve iyi niyet yeminlerinden sonra, kadınla gitmeye “zorlarla” razı oldum, sözüm ona! Böylece bavulumu hazırladım ve bir posta arabasına binerek yola çıktım ama nereye gideceğimden zerrece haberim yoktu.

Şimdi de başımda bambaşka bir sıkıntı vardı: Yeryüzündeki varlığının hepsi, biraz gümüş, birkaç takım çarşafı örtü ve giysilerim dışında, nakit halindeydi. Her zaman pansiyonlarda yaşamış olduğum için, eve ait öteberi kabilinden hiç denilecek kadar az şeye sahiptim. Paramı emanet edebileceğim ya da bana bu konuda akıl verebilecek tek bir arkadaşım da yoktu ve bu konu gece gündüz zihnimi kurcalıyordu. Bankayı (Bank of England) ve Londra'daki kuyumcu şirketlerini düşünüyordum ama buralarda paranın idaresini emanet edebileceğim bir dostum yoktu; yanımda banka makbuzu, hesap pusulası, sipariş çeki gibi kâğıtları taşımayı hiç güvenli görmüyordum, bunlar kaybolursa param da kaybolmuş demektir ki o zaman da benim işim biterdi. Yabancı yerlerde bunlar yüzünden soyulmam, hatta öldürülmem de olasıydı; bu düşünceler kafamı fena halde karıştırıyordu; ne yapacağımı bilemez durumdaydım.

Derken bir sabah bankaya kendi başıma gitmek aklıma geldi. Oraya sık sık giderdim, elimdeki birtakım geti-

risi olan senetlerin faizini almaya. Kişisel olarak başvurduğum memur da bana karşı her zaman dürüst ve adil davranırdı, hele bir seferinde o kadar ki ben paramı eksik söyleyip hakkım olandan daha azını almış, oradan ayrıldığım sırada o benim yanlışımı düzeltmiş ve paranın üstünü kendi cebine atabilecekken bana vermişti.

Şimdi de ona gidip durumumu açıkça anlattım: Zavallı, kimsesiz bir dul olan ve ne yapacağını bilemeyen bu kadına akıl hocası olmak zahmetine katlanıp katlanmayacağını sordum. Adam bana şöyle karşılık verdi: Kendi görevinin sınırları içindeki herhangi bir konuyla ilgili fikrini sorarsam haksızlığa uğramamam için elinden geleni yapar, vekillik konusunda kendisinin yakından tanıdığı dürüst, ciddi bir adamla tanışmam için yardımcı olurmuş. Bu adam da bir bankada görevliymiş (ama onların bankasında değil); yargı yeteneği sağlammış, dürüstlüğüne de güvenebilirmişim. “Çünkü,” diye ekledi memur dostum, “ona ben kefil oluyorum, attığı her adıma. Sizin bir meteliğinize bile yolsuz davranacak olursa, hanımefendi, vebali benim üstüme olur, yanlış ben düzeltirim. Bu dostum böyle durumlardaki kimselere yardım etmekten mutluluk duyan biridir, hayırseverlik olarak yapar bunu.”

Adamın bu dedikleri karşısında biraz duraladım, sonra, aslında şahsen ona güvenmeyi yeğleyeceğimi, çünkü dürüst olduğunu bildiğimi söyledim. Bu olamıyorsa onun tavsiyesini herkesinkinden üstün tutar ve uymak isterdim. “Hanımefendi, bu dostum sizi aynen benim gibi hoşnut bırakacaktır,” dedi adam. “Benim size yardım etmem olanaksız ama o her yönden yardım edebilecek durumdadır.” Bu memur dostumun zamanının kendi bankasının işleriyle dolu olduğunu ve kendi görevi dışında hiçbir işe bakınmakla yükümlü bulunduğunu sonradan öğrendimse de o sırada kavrayamadım. Gene de arkada-

şının, tavsiye ve yardımlarına karşılık benden hiçbir şey almayacağını söylemesi son derece yüreklendirici oldu doğrusu!

O akşam iş bitiminde, banka kapandıktan sonra benim onunla ve dostuyla buluşmamı kararlaştırdık. Gerçekten de bu dostu gördüğüm ilk anda, konuşmaya daha başlar başlamaz karşımda çok dürüst biri olduğuna yüzde yüz kanaat getirdim; çehresinden akıyordu bu, namının da tüm çevrede çok iyi anıldığını sonradan öğrendiğimden artık içimde hiçbir kuşkuya yer kalmadı.

İlk buluşmada ben daha önceden söylemiş olduklarımı yineledim yalnızca, sonra ayrıldık. O beni ertesi gün gene görüşmeye çağırdı ve bu arada benim onunla ilgili soruşturma yaparak güven bulmamı söyledi, ama bunu nasıl becerebileceğimi bilemedim, çünkü çevrede tanıdığım hiç kimse yoktu.

Böylece ertesi gün buluştuğumuzda onunla daha serbest konuştum, durumumu daha çekinmesizce, olduğu gibi açıkladım: Amerika'dan gelmiş olan, tümünden kimsiz kimsesiz, eşsiz dostsuz bir duldum; az bir param vardı, gerçekten pek az ve bunu yitirmek kaygısı aklımı başımdan alıyordu adeta. Parayı çekip çevirmesi için güvenebileceğim bir arkadaşım yoktu; birikimim çarçur olmasın diye, daha ucuza yaşayabilmek için İngiltere'nin kuzey bölgesine gidecektim; paramı bankaya yatırmaya razıydım ama çek, senet gibi şeyleri üstümde taşımayı göze alamıyordum ve bu konuda ne yapacağımı, kime başvuracağımı bilemiyordum.

Yeni arkadaşım, bana bankada bir hesap açarak paramı yatırabileceğimi, her şey kayıtlara geçeceği için paramın her zaman benim olacağını anlattı. Kuzeyde bir yerdeysem bile gişe tahvilleri çıkartarak parayı dilediğimde çekebilecektim ne var ki bu, gündelik mevduat sayılacağı için banka bana faiz ödemeyecekti. Hisse senedi

alabilirdim ama elimden çıkarmak istediğimde transfer etmek için kente gitmek zorundaydım, hatta bu durumda bile güçlük çekecektim, çünkü eğer şahsen burada değilsem ancak yarım yıllık faizi alabilecektim. Meğer ki senetleri kendi adına alacak, güvendiğim bir dostum olsun. Adam bunu söylerken gözlerimin içine baktı ve hafifçe gülümseyerek, “Hanımefendi, niçin hem sizi hem de paranızı üstlenecek bir baş vekilharç tutmuyorsunuz? Böylece bütün bu dertlerin yükü üzerinizden alınmış olur?” diye sordu. “Evet, beyefendi, dertlerle birlikte para da, belki,” dedim. “Ne yalan söyleyeyim, bu yolu da ben öbür türlü kadar tehlikeli görüyorum.” İçimden ise, “Keşke şu soruyu adam gibi sorsan bana,” diye geçiriyordum. “Hemencecik hayır, demez, üstünde ciddilikle düşünürdüm.”

Adam benimle çok tatlı konuşmayı sürdürdü, öyle ki bir-iki kez ciddi olabileceğini bile düşündüm, gelgelelim sonunda evli olduğunu öğrenince gerçekten hüsrana uğradım. Ama o, evli olduğunu itiraf ederken üzgünce bir tavırla başını sallayarak, “Bir karım var ama hiç karım yok,” deyince, “Bu da önceki sevgilimin durumda mıdır nedir?” diye geçirdim içimden; karısı belki yatalaktı ya da akıl hastası falan... Her neyse, o gün başkaca konuşmadık. O, bu sırada çok acil bir yığın işi olduğunu ama iş saatinden sonra evine gidersem o da bu arada benim işlerimi güvence altına almak için ne yapılabileceği konusunda düşünmüş olacağını söyledi. “Gelirim,” dedim ona. Nerede oturduğunu sordum. Bana adresi yazılı olarak verdi, verirken de okudu, sonra, “İşte, buyurun, Hanımefendi, kendinizi bana emanet etmeyi göze alabiliyorsanız eğer,” dedi. “Evet, Beyefendi, size güvenmeyi göze alabilirim sanıyorum, nasılsa siz, karım var, diyorsunuz ben de koca istemiyorum,” dedim. “Hem zaten paramı size emanet ediyorum ya! Yeryüzündeki varım yo-

ğum o, o gittikten sonra ben de kendimi nereye olsa emanet edebilirim.”

Adam çok hoş ve düzgün birtakım latifeler yaptı; ciddi olarak söylenmiş olsa bu laflar çok memnun ederdi beni; neyse, bu kadarla kaldı, adresi aldım, aynı akşam saat yedide onun evinde olmayı kararlaştırdık.

Evine gittiğimde adam paramı, faiz alabilme koşuluyla bankaya yatırmam için birçok öneriler sıraladı. Ne var ki her seferinde bir pürüz çıkıyor, o da yeterince güvenli bulmadığı için o seçenekten vazgeçiyordu. Öylesine hiç çıkar gütmeyen bir doğruluğu vardı ki içimden, “Aradığım dürüst adamı bulmuş olduğum kesin, kendimi dünyada bundan daha iyi ellere teslim edemezdim,” diye düşünmeye başladım. Ona da büyük bir açık yüreklilikle, daha önce güvenebileceğim, yakınında kendimi tehlikeden uzak sayabileceğim bir erkek veya kadınla karşılaşmamış olduğumu söyledim ve şöyle devam ettim: “Lakin gördüğüm kadarıyla siz benim güvenliğim için öylesine çıkarıcılıktan uzak bir ilgi gösteriyorsunuz ki eğer hiç ücret ödeyemeyecek zavallı bir dul kadının vekili olmayı kabul ederseniz ben de birazcık paramı, yönetmeniz için sizin ellerinize seve seve bırakırım.”

O gülümsedi ve son derece saygılı bir edayla ayağa kalkarak beni başıyla selamladı. Kendisiyle ilgili görüşlerimin bu denli iyi oluşuna sevinmemenin elinde olmadığını söyledi. Beni asla aldatmayacaktı; bana hizmet etmek için elinden geleni yapacak ve ücret almayacaktı, ama bir “mütevelli” olma durumunu dünyada kabul etmezdi, çünkü bu onu çıkarıcılık töhmeti altında bırakabilirdi, sonra ben ölürsem mirasına bakan vekillerimle onun arasında anlaşmazlıklar çıkabilirdi ki kendisi bu yükün altına girmeye hiç de istekli değildi.

Ona, itirazları bundan ibaretse hepsini hemen gideceğimi, ortaya herhangi bir terslik çıkmasını hiç olası

görmediğimi söyledim. Birincisi, eğer ondan şüphe edeceksem etmenin ve paramı ellerine teslim etmemenin zamanı şimdiydi; yok daha sonradan şüpheyeye kapılacağım tutarsa o zaman o da cayar, işe devam etmekten vazgeçerdi. Mirasçı konusuna gelince; İngiltere’de mirasçım da, vekilim de olmadığına ve onun dışında mirasçı da, vekil de istemediğime onu temin ettim. Meğer ki ölmezden önce sosyal durumumda bir değişiklik olsun. Bu gerçekleşirse zaten onun vekilliği de, çilesi de toptan son bulurdu ama benim henüz böyle bir beklentim yoktu. Eğer şimdiki durumumda ölecek olursam her şeyin kendisine kalacağını, onun bana sadakat göstereceğinden emin olduğum için bu mirası hak edeceğine inandığımı da belirttim.

Bu sözlerimi duyunca adam, çehresi değişerek, nasıl olup da onun hakkında bu denli iyimser düşündüğümü sordu. Sonra çok hoşnut bir ifadeyle, sırf benim hatırım için bekâr olmayı istemesinde herhalde bir suç bulunamayacağını söyledi. Ben, “Ama bekâr olmadığınıza göre, yaptığım öneride de sizin için o yönden bir art niyet olamaz,” diye karşılık verdim. “Hem böyle bir istek belirtmenize de izin verilemez, karınıza karşı suç işliyorsunuz.”

“Yanılıyorsunuz, Hanımefendi,” dedi bana. “Önceden de söylediğim gibi benim bir karım var ama hiç karım yok; onun asılmasını dilesem bile günah sayılmaz, o kadarla kaldığım sürece.” Ben, “Sizin o husustaki durumlarınız konusunda hiçbir bilgim yok, Beyefendi,” dedim. “Gene de, karınızın ölmesini dilemek pek masum bir şey sayılmaz.” O gene, “Söyledim ya, hem karım hem de karım değil o benim,” dedi. “Ben neyim ya da o nedir, bilmiyorsunuz ki!”

“Çok doğru Beyefendi, sizin ne olduğunuzu bilmiyorum ama dürüst bir adam olduğunuza inanıyorum, size olan tüm güvenimin nedeni de budur.”

“Çok güzel, ben de dürüst bir adam olduğumu umuyorum ama aynı zamanda başka bir şeyim, Hanımefendi, sizinle açık konuşacağım, ben boynuzlunun biriyim, karım da bir fahişe.” Adam bir tür şaka yaparcasına konuşmuştu ama gülümseyişi öyle iğretiydi ki bu konunun onu ta içten sarstığını hissettim; o sözleri söylerken yüzü acı doluydu.

Ben, “Efendim, o zaman meselenin sizin söylediğiniz yönünün anlamı değişir,” dedim. “Gene de boynuzlu bir erkek, bildiğimiz gibi, pekâlâ dürüst bir adam olabilir, yani konunun o yönü değişmez.” Sonra, “Beri yandan,” diye ekledim, “karınız size karşı bu kadar yalancı davrandığına göre siz onu hâlâ karınız saymakla çok fazla doğrucu davranıyorsunuz ama bu benimle ilgisi olmayan bir konudur.”

“Yok,” dedi adam, “onu başımdan atmayı şahiden düşünüyorum. Sizinle açık konuşacağım, Hanımefendi, boynuzlanmaktan hoşnut biri olduğum sanılmasın. Tersine, son derece öfkeliendiriyor beni, ama elimden de bir şey gelmiyor: Bir kadın orospuysa eğer, orospuluğunu yapacaktır.”

Lafı kesip kendi işimden konuşmaya başladımsa da o, konuyu bir türlü kapatamıyordu, ben de kendi haline bıraktım, böylece adam durumunun tüm ayrıntılarını anlatmaya girişti. Buraya almak çok uzun sürer ama olay özetle şöyleydi: Dürüst dostum şimdi bulunduğu mevkie gelmezden önce bir süre İngiltere dışında kalmış, karısı da bu arada ordu mensubu bir subaydan iki çocuk edinmiş. Adam İngiltere’ye döndüğünde karısını, ona uysal davrandığı için için yine eş olarak kabul edip gayet güzel bakmış. Ne var ki kadın bu kez bir manifaturacı çırağıyla kaçmış, kocasını soyabildiğince soymuş, halen de o adamla yaşamaktaymış. “İşte böyle, Hanımefendi,” dedi dostum, “karım, siz kadınların her zaman bahane ettiğiniz

gibi zaruret yüzünden değil, eğilimi o yönde olduğu için, salt sefahat sevdası yüzünden orospuluk ediyor.”

Eh, doğrusu acıdım ona; karısından kurtulabilmesini umduğumu ifade ettikten sonra gene kendi meselemden konuşmaya çalıştımsa da, boşuna! Neden sonra adam beni uzun uzun süzerek, “Bakın, Hanımefendi,” dedi. “Tavsiyemi isteyerek başvurdunuz bana; size, öz kız kardeşimmişsiniz gibi sadakatle yardım edeceğim ama şu sırada bir rol değişimi yapmak durumundayım: Öylesine samimi davranıyorsunuz ki beni buna zorluyorsunuz, yani ben sizden tavsiye almak istiyorum. Ezilip horlanmış bir zavallı kılıbık, bir fahişeye karşı ne yapabilir? Karımdan bütün bunların acısını çıkarmak için ben ne yapabilirim?”

“Üzgünüm, Beyefendi, benim tavsiyede bulunamayacağım kadar nazik bir konu bu,” dedim. “Şu var ki karınız sizi bırakıp kaçmış, yani ondan adil biçimde kurtulmuş durumdasınız, başkaca ne isteyebilirsiniz?”

Adam, “Evet, gitmesine gitti de, ben onu hâlâ hayatımdan çıkartabilmiş değilim,” dedi.

“Haklısınız, sizi borçlara batırabilir,” dedim. “Ama yasalar bunu önlemenin yöntemlerini de oluşturmuş. Onun sorumluluklarını üstlenmediğinizi kamuya ilan edebilirsiniz.”

“Yok, yok,” dedi adam bu kez, “sorun bu da değil; bunların hepsini yaptım, benim üstünde durduğum husus bu değil de, yeniden evlenebilmek için ondan nasıl kurtulabileceğimdir.”

“Öyleyse, Beyefendi, onu boşamalısınız,” dedim ben de. “Anlattıklarınızı kanıtlayabilerseniz bunu kolayca yapabilirsiniz, ondan sonra da karınızdan kurtulmuş olursunuz herhalde.”

“Bu da çok uzun, çok yorucu, hem de çok pahalıdır.”

“Beyefendi, hoşunuza giden herhangi bir kadını sözlerinize inandırabilerseniz, karınız da kendi yaşadığı ser-

bestiyi size çok görmeyecek, buna karşı çıkmayacaktır, sanırım.”

“İyi dediniz de, Hanımefendi, namuslu bir kadını bu duruma razı etmek kolay olmaz,” diye yanıtladı beni, “öbür türlüüne gelince; karımdan çektiklerim yetti, başka fahişelere bulaşacak halim yok artık.”

Biraz sonra içimden, “Soruyu doğrudan sormuş olaydın ben senin sözüne tüm kalbimle güvenirdim,” diye geçirdim. Ama ona yanıt olarak, “Efendim, sizi kabul edebilecek tüm dürüst kadınlara kapıyı baştan kapatıyorsunuz,” dedim. “Çünkü size yaklaşmak isteyen kadınlara hemen damga yapıştırıyorsunuz; sizi şu halinizle alacak olan kadının aslında namuslu olamayacağına karar veriyorsunuz.”

“Madem öyle,” dedi beyefendi, “keşke siz beni inandırabilseniz, namuslu bir kadının beni alacağına, sonra da, tam ben gözümü karartmışken dönüp beni terk etmeyeceğine. SİZ beni alır mısınız, Hanımefendi?”

“Ettiğiniz laflardan sonra bunu sormanız pek adilce olmuyor,” diye karşılık verdim. “Gene de, bu sorunuzu yeniden sormanız için can attığımı sanmayasınız diye açıkça söylüyorum: Yanıtım HAYIR’dır; benim sizinle olan işimin türü bambaşka. Hem de doğrusu, şu çaresiz durumumda size yaptığım ciddi yardım ricasını bir komediye çevireceğiniz hiç aklıma gelmezdi!”

“Ama, Hanımefendi,” dedi adam bu kez, “benim durumum da en az sizinki kadar çaresiz, benim de yardım istemeye sizin kadar ihtiyacım var, herhangi bir yoldan biraz rahatlayamazsam aklımı kaçıracağım gibi geliyor, ne yapacağımı bilemiyorum, inanın bana.”

“Aman, Beyefendi, sizin meselenizde öğüt vermek kolay, hem de benim meselemden çok daha kolay,” dedim.

Adam, “Konuşun öyleyse; bakın, şimdi yüreklendiriniz beni, yalvarıyorum, konuşun,” dedi.

“Konuşacak ne var ki,” dedim, “eğer durumunuz dediğiniz kadar açık ve basitse, yasal yoldan boşanabilirsiniz, ondan sonra da teklifinizi dürüstçe yapabileceğiniz namuslu kadınlar bulmakta zorluk çekmezsiniz. Kadınların nesli mi tükendi ki kendinize bir eş bulamayasınız!”

“Tamam öyleyse, Hanımefendi, çok ciddi konuşuyorum, tavsiyenizi tutacağım, lakin daha önce size ciddi olarak bir soru sorabilir miyim?”

“Demin sorduğunuz soru dışında hani soru olursa, evet.”

O, “Yok, bu yanıt işe yaramaz,” dedi, “çünkü benim soracağım soru tam da o.”

“Dilediğiniz soruyu sorabilirsiniz, ne ki o sorunun yanıtını zaten aldınız,” diye karşılık verdim. “Bir de, Beyefendiciğim, benim hakkımda bu kadar kötü mü düşünüyorsunuz ki öyle bir soruya peşin peşin karşılık vereceğimi sanıyorsunuz? Yeryüzünde hangi kadın sizi ciddiye alabilir, onunla dalga geçmek dışında herhangi bir niyet güttüğünüze inanabilir?”

O, “Demek öyle,” dedi. “Her neyse, sizinle dalga geçmiyorum, ciddi ve samimiyim, bunu düşünün biraz.”

Ben ağırbaşlı bir edayla, “Ama Beyefendi,” dedim, “ben kendi işim için geldim size. Yalvarırım söyleyin bana, ne yapmamı öğütlüyorsunuz?”

“Bir dahaki gelişinize kadar yanıtımı hazırlarım.”

“Olmaz, efendim, buraya bir daha gelmemi yasakladınız siz benim.”

O, “Nasılmış o?” diye sordu; biraz şaşırmışa benziyordu.

“O konudan konuştuğunuz sürece benim sizi bir daha ziyaret etmemi bekleyemezsiniz.”

“Peki,” dedi adam, “siz gene geleceğinize söz verin, ben de karımdan boşandıktan sonraya kadar o konuyu açmamaya söz vereyim. Ama kuzum ne olur, o zaman

gelince daha olumlu davranmaya hazırlanın, çünkü ‘o’ kadın siz olacaksınız, yoksa hiç boşanmam. Her şey bir yana, serbestliğimi sizin şu hiç ummadığım iyi yürekliliğinize borçlu olacağım ama başka nedenlerim de var.”

Hayatta bundan daha hoşuma gidecek hiçbir laf edemezdi! Ne var ki görünüşe göre henüz her şey daha başlangıç noktasındaydı ve ben bu uzun süreçte onu sıkı tutma yolunun mesafeli durmak olduğunu bilmez degildim: Hele bir verdiği sözü gerçekleştirecek duruma gelsin, o zaman birtakım şeyler kabul edilirdi. Bu yüzden, “Bu konular ancak siz bunları konuşacak duruma geldiğiniz zaman düşünülür,” dedim, saygılı bir ifadeyle. “Bu arada ben sizden çok uzak bir mesafeye gitmek üzereyim, siz de benden daha çok beğeneceğiniz seçenekler bulmakta zorlanmayacaksınız.” Konuyu şimdilik burada kapadık, o benden, ertesi gün, kendi işlerimi sonuca bağlamak için gene buraya gelme sözü aldı. Epeyce üstelemesiyle bu sözü verdim, oysa içimi daha iyi okuyabilseydi bu hususta üstelemesine gerek olmadığını görürdü.

Sözleştiğimiz üzere ertesi akşam gene onun evine gittim; özel hizmetçim olduğunu görsün diye hizmetçimi de yanıma aldım ama evden içeri girer girmez geri yolladım. Yüksek sesle, saat dokuzda gelip beni almasını buyurdumsa da beyefendi buna karşı çıkarak evime selamete dönmemi kendisinin sağlayacağını söyledi. Doğrusu ya, benim oturduğum yeri görüp maddi durumum ve kişiliğimle ilgili soruşturma yapmak istediğini düşündüğümünden önerisi pek de hoşuma gitmemiştir. Gene de bunu göze aldım, çünkü o yöredeki insanların kişiliğimle ve maddi durumlarımla ilgili olarak bildiklerinin hepsi benim açımdan olumluydu. Nitekim onun soruşturma yaptıktan sonra hakkımda öğrendikleri de benim servet sahibi bir kadın, alçakgönüllü, temiz ah-

laklı bir kişi olduğumdu. Bunlar esasta doğru olsa da olmasa da, görüyorsunuz ya, hayattan bir şeyler uman tüm kadınlar için namuslarının temiz adını muhafaza etmek ne kadar önemlidir, kimi zaman aslını feda etmiş olsalar bile!

Bir de baktım (ve doğrusu hoşuma da gitti) benim için hafif bir akşam yemeği hazırlamıştı. Aynı zamanda yaşam tarzının mükemmel, evinin de mükellef döşenmiş olduğunu gördüm. Bütün bunlar doğrusu çok sevindirdi beni, çünkü hepsine benimmiş gözüyle bakıyordum.

Bundan sonra ilk görüşmemiz konusunda ikinci bir görüşme yaptık: O, düşüncesini açık ve içten ifade etti, gerçekten. Beni sevdiğini ısrarla belirtti ki bu sözlerinden kuşgulanmamın hiçbir nedeni yoktu. Bana, daha ilk konuştuğumuz dakikada, paramı ona emanet etme konusunu açmamdan çok daha önce âşık olduğunu söylüyordu. Ben, içimden, “Aşkın ne zaman başladığı önemli değil,” diye geçiriyordum, “eğer dayanıklı çıkmazsa da zararı yok, dayandığı kadarı idare eder!” Benim ona güvenerek tüm varlığımı çekip çevirsin diye emanet etme istememin kalbini nasıl çalmış olduğunu açıkladığı zaman da içimden, “Niyetim de oydu zaten, ama o sırada seni bekâr sanıyordum aynı zamanda!” diyordum. Yemeğimizi bitirdikten sonra onun bana iki-üç bardak şarap içeyim diye iyice ısrar ettiğini fark ettim ama yalnızca bir ya da iki kadeh içtim. Bundan sonra o bana bir öneride bulunacağını söyledi, bunu kabul etmesem bile kötü niyetine yormayacağıma söz verinemi istedi. Ben de, “Umarım bana onursuz bir öneride bulunmazsınız, hele kendi evinizde,” dedim. “Eğer öyleyse hiç önermeyin ki size beslediğim saygıya ve de evinize gelmekle gösterdiğim güvene yakışmayan ters bir duyguya kapılmayayım.” Artık gitmeme izin vermesini de rica ederek eldivenlerimi giyip yola çıkmaya hazırlanmaya başladım ya, aslında

onun beni bırakmaya nasıl gönlü yoksa ben de gitmeye o denli gönülsüzdüm.

Gitmekten söz etmeyeyim diye yalvar yakar oldu, aklından benimle ilgili hiçbir onursuz düşünce geçmediğini, bana onursuz önerilerde bulunma niyeti gütmekten çok uzak olduğunu söyledi: Ama eğer ben öyle sanıyorsa başka hiçbir şey söylememeyi yeğleyecekti.

Bu son sözleri hiç hoşuma gitmedi. Söyleyeceği ne varsa hepsini dinlemeye hazır olduğumu, nasılsa kendine yakışmayan, benim de duymama uygun olmayan şeyler söylemeyeceğine güvendiğimi belirttim. “Önerim şudur,” dedi bana. Gerçi karısı olan fahişeden henüz boşanmamıştı, ama benim onunla evlenmemi istiyordu. Niyetinin şerefli olduğunu kanıtlamak için de boşanma kararı çıkıncaya kadar onunla birlikte yaşamamı ya da onunla yatmamı istemeyecekti. Yüreğim bu öneriye daha ilk sözcüğünde evet, dediyse de ikiyüzlülüğümü birazcık daha sürdürmem gerekiyordu. Önerisini kızgınlıkla geri çeviriyormuş gibi yaptım; bunu haksızlık olarak kınamanın yanı sıra böyle bir olayın ikimizi de büyük zorluklar içine sürüklemek dışında bir işe yaramayacağını ileri sürdüm. Çünkü sonunda o boşanma kararını çıkartamazsa evliliğimizi ne sona erdirebilir ne de sürdürebilirdik. Kısacası, boşanma konusunu gerçekleştiremezse ikimizin de ne duruma düşeceğini etraflıca düşünmeyi ona bırakıyordum.

Uzun lafın kisası, karşıt savlarımı öylesine dallandırıp budaklandırıdım ki sonunda bunun akla yakın bir öneri olmadığına onun aklını da yatırdım. Bu kez o, bir öneriden cayıp öbürünü dillendirdi. Bu da şöyleydi: Karısından boşanır boşanmaz onunla evleneceğime, boşanmazsa anlaşmanın yok sayılacağına dair bir sözleşme imzalayıp damgalayacaktım.

Bu planın öbüründen daha akla yakın olduğunu söy-

ledim. Onun bu kadar zayıf davrandığını ilk kez gözlemlediğim için bu olayda samimi olabileceğini aklım kesmeye başlamıştı. Bu yüzden, daha ilk soruşta evet demedim, düşünüp taşınacağımı bahane ettim.

Bir balıkçının sazan balığıyla oynaması gibi oynadım bu âşığımla. Oltaya sağlam geçmiş olduğumu görüyordum, bu nedenle yeni önerisini de şakaya vurup geri çevirdim: Benim hakkımda çok az şey bildiğini söyleyip biraz soruşturma yapmasını istedim, benimle pansiyonuma kadar gelmesine izin verdim ama içeri girmesine, yakışksız kaçacağını ileri sürerek engel oldum.

Kısacası, evlilik kontratı imzalamamayı göze aldım, bunun nedeni de şuydu: Benim kendisiyle birlikte Lancashire'a gelmemi içtenlikle istemiş olan hanım öylesine üsteliyor, orada şansımın çok açılıp başıma güzel şeyler geleceği konusunda öyle harika şeyler söylüyordu ki aklım çeliniyor, içimden gidip bir denemek geliyordu. Belki de, diyordum kendi kendime, çok daha iyi şeyler çıkar karşıma! Böyle bir durumda da buradaki dürüst beyefendiyi, doğrusu, daha zengini için bırakmayacak kadar sevmediğimi itiraf etmekte hiçbir sakınca görmüyordum!

Evet, kontrat imzalamaktan kaçındım, dürüst dostuma da kuzey yöresine gideceğimi bildirdim. Bana hangi adrese yazacağını, emanet ettiğim işlerin akışı yoluyla öğrenecekti; bu arada ona olan saygımı belirtmek için yeterli bir kanıt da bırakıyordum, çünkü hayattaki hemen hemen tüm varlığımı onun ellerine teslim ediyordum. Şu kadarına kadar da söz veriyordum ki karısından boşandığına dair mahkeme kararı çıkartır çıkartmaz bana bildirdiği takdirde Londra'ya gelecektim ve konuyu ciddiyetle ele alacaktık.

Adice bir plandı bu kurduğum, itiraf etmeliyim bunu. Gerçi oralara benimkinden bin beter bir desiseyle davet edilmiş olduğum bundan sonraki bölümde ortaya

çıkacak, ama neyse, işte “arkadaşım” dediğim hanımla birlikte Lancashire’a doğru yola çıktım. Yol boyunca hanım son derece içten, yapmacıksız sevgi gösterileriyle beni okşayıp sevdi; erkek kardeşi de tam centilmenlere yaraşır bir arabayla Warrington’a, bizi karşılamaya geldi, oradan Liverpool’a da tam gönlüme göre bir tantanayla gittik. Liverpool’da bir tüccarın evinde üç-dört gün kadar mükellef bir şekilde ağırlandık, ama sonradan olup bitenler nedeniyle bu tüccarın adını vermemeyi seçiyorum. Burada hanım arkadaşım beni bir akraba evine götüreceğini söyledi; o evde şahane vakit geçirecekmışız. Dediğini de yaptı: Amcam, dediği kişi bizi aldirtmak için dört atlı bir araba gönderdi ve böylece, hiç bilmediğim bir yere doğru kırk millik bir yol gittik.

Her neyse, sonunda bir beyefendinin mülküne vardık: Arkadaşımın “kuzin” diye çağrıldığı kalabalık bir aile, park kadar geniş bir bahçe ve olağanüstü bir topluluk. Hanım arkadaşıma, “Madem beni böyle bir meclisin içine getirecektin hazırlanmama, daha iyi kıyafetler getirmeme fırsat vermeliydin,” dedim. Meclisteki hanımlar bunu duyunca büyük bir kibarlıkla, buralıların insana, Londra’dakiler gibi kılıklarına göre değer biçmediklerini söylediler: Kuzinleri onlara benim kalitem hakkında yeterli bilgi vermiş, kendimi göstermek için giyime ihtiyacım yokmuş! Kısacası beni olduğum kişi gibi değil de, kendi hayallerindeki kişiymişim gibi, (yani büyük servet sahibi bir dul hanım) el üstünde tuttular.

Burada keşfettiğim ilk olgu, arkadaşım dediğim “kuzin” de dahil, tüm ailenin Katolik mezhebinden oluşuydu. Gene de şunu önemle belirtmeliyim ki hiç kimse bana bunlardan daha iyi muamele edemezdi; onların inancından olsam ancak bu denli nazik davranabilirlerdi bana. Gerçek şu ki benim herhangi bir inanişa, din konusunda hassas davranacak kadar bir yakınlığım yoktu. Kı-

sa zamanda Katolik Kilisesi konusunda olumlu konuşmayı öğrendim. Hristiyanlar arasındaki din konulu ayrımların eğitimden kaynaklanan önyargılara dayandığını özellikle belirttim yeni ahbablarıma. Hasbelkader babam Katolik mezhebinden olsaydı benim de bu mezhebi şimdiki mezhebim kadar içten benimseyeceğimden hiç kuşkusuz olmadığını ifade ettim.

Bu onları ziyadesiyle hoşnut bıraktı; gece gündüz kendimi iyi dostlar ve iyi sohbetlerle kuşatılmış buluyordum şimdi. Gerçi iki-üç yaşlı kadın din konusunda üstüme çokça düşmüyor değillerdi, ama onlara tam anlamıyla boyun eğmesem de hatırları hoş olsun diye ayinlerine gidiyor ve bana öğrettikleri hareketleri yapıyordum. Ne var ki kolay lokma olmaya hiç niyetim yoktu, bu yüzden genelde, ancak Katolik doktrininde ders aldığım takdirde Katolikliğe dönebileceğimi söylemekten ileri gitmiyordum. İşte konu bu merkezdeydi.

Burada altı hafta kadar kaldım, sonra rehberim beni Liverpool'un yaklaşık altı mil dışında bir köye götürdü. Burada, onun deyişiyle "ağabeyi", kendi arabasıyla ve şık üniformalı iki uşağıyla, debdebe içinde beni görmeye geldi, bundan sonraki ilk hedefi de benimle sevişmek oldu. Görüp geçirdiklerim düşünülürse artık oyuna gelmeyeceğim sanılabilir, nitekim, Londra'da bir "çantada keklik" bıraktığım ve çok daha iyisini bulamazsam ona ihanet etmemeye kararlı olduğum için ben de öyle düşünüyordum. Gelgelelim bu ağabey görünüş yönünden ciddiye almama degecek bir "kısmet" gibiydi: Mülkünün yılda en az 1.000 sterlin getirdiği söyleniyorsa da kız kardeşi bunun, çoğu İrlanda'dan, yılda 1.500 sterlin değerinde olduğunu ileri sürüyordu.

Ben ki sözüm ona büyük bir servet sahibiydim, kendimi öyle tanıtıyordum ya, servetimin hesabının sorulmayacağı bir mertebeye ulaşmış durumdaydım. Yalancı

arkadaşım, saçma bir söylentiden yararlanarak rakamı 500'den 5.000'e çıkarmış, hele buraya geldikten sonra 15.000 olarak dillendirmeye başlamıştı. Benim İrlandalı da (onun gerçekten oralı olduğunu anlamıştım) bu yemi görünce resmen aklını oynatmıştı. Kısacası bana kur yapıyor, hediyeler alıyor, bu nedenle ve o şatafatlı arabasının masrafları yüzünden deliler gibi borçlara giriyordu. Neme gerek, hakkını yemeyelim, olağanüstü seçkin bir beyefendinin görünümüne sahipti. Uzun boylu, güzel yapılıydı, tavırları, konuşma tarzı da olağanüstüydü; bahçelerinden, ahırlarıyla atlarından, bahçıvanlarıyla av bekçilerinden, koruları, kiracıları ve hizmetkârlarından söz etmesini duysanız, onun malikânesindeymişsiniz de bütün bu saydıklarını çevrenizde gözlerinizle görüyormuşsunuz sanırdınız. özel kitap grubu

İrlandalı, param veya akarlarım konusunda tek bir soru bile sormadı bana; beri yandan Dublin'e gittiğimiz zaman, yılda 600 sterlin getiren çok iyi bir araziyi nikâh armağanı olarak üstüme yapacağından, bunun gerçekleşmesine güvence olarak da buradayken bir anlaşma kâğıdı ya da sözleşme imzalayacağından dem vuruyordu.

Bunlar benim alışık olmadığım tarzda konuşmalardı doğrusu, bu yüzden serseme dönerek tüm hesabımı şaşırdım. Yanı başımda da bana her dakika ağabeyinin ne denli şahane yaşadığını anlatan bir dişi şeytan vardı: Bir an gelip "arabalarımın" boyanması ve döşenmesiyle ilgili emirlerimi alıyor, sonra "vekilharcımın" nasıl giyineceği konusunda fikrimi soruyordu. Gözlerim kamaşmıştı kısacası; "hayır" diyebilme gücümü tümünden yitirmiştim artık, evlenme sözü verdim yani, sizin anlayacağınız. İrlandalımla ben, daha biz bize kalabilmek için kırsalın daha içlerine gittik ve burada, kıydığı nikâhın Anglikan papazıymışçasına geçerli olduğuna yemin edilen bir Katolik papazı tarafından evlendirildik.

Ne yalan söyleyeyim, bir yandan da Londra'daki sadık âşığımı böyle onursuz biçimde aldattığım için birtakım şeyler hissetmiyor değildim. O beni candan seviyordu; ona gerçekten çok zulmeden orospu karısından yakasını kurtarmaya çalışırken yeni seçtiği kadınla sonsuz mutluluk hülyaları kuruyordu, oysa bu yeni "seçimi", tıpkı eskisi kadar rezil bir yöntemle onu başka bir erkek için terk etmekteydi!

Gel gör ki büyük bir servetin her dakika gözümde canlanan parlak hayalleri beni kapmış götürüyor, Londra'yı, oradaki herhangi bir şeyi, hele hele (şimdi gördüklerimin hepsinden çok daha gerçek değer taşıyan) o kişiye borçlu olduğum şeref sözünü düşünmeme bile fırsat vermiyordu.

Neyse, olan olmuştu, şimdi yeni kocamın kolları arasındaydım artık. O hâlâ eskisi gibi görünüyordu gözüme: kullandığı en gündelik arabanın donanım ve kullanımına yılda bin sterlinden bir kuruş azı yetmeyecek olan, muhteşem denilebilecek kadar harika bir erkek!

Evlenmemizden aşağı yukarı bir ay sonra, İrlanda'ya doğru yola çıkmak üzere West Chester'a gitmekten söz etmeye başladı, ama beni aceleye sokmadı; bulunduğumuz yerde hemen hemen üç hafta daha kaldık, sonra kocam bizi Liverpool'un karşısındaki Black Rock'tan alması için Chester'a araba ısmarladı. Black Rock'a biz, filika dedikleri, altı çift kürekli güzel bir tekneyle gittik. Kocamın uşaklarıyla atları ve bagajı feribotla gidiyordu. Kocam benden özür dileyerek Chester'da kimseyi tanımadığını, ama önden giderek özel bir evde benim kalabileceğim mükellef bir daire tutacağını bildirdi. Burada kaç zaman kalacağımızı sordum; en çok bir, bilemedin iki gece, dedi. Ondan sonra hemen araba tutup Holyhead'e gidecekmışiz. Bunun üzerine ben, bir-iki gece için özel daire tutmak zahmetine kalkışmamasını

istedim. Chester güzel, büyük bir yer olduğuna göre kalınabilecek birçok iyi han bulabileceğimizden şüphem yoktu. Böylece Katedral'in pek uzağında olmayan West Sokağı'nda bir handa kaldık, ama adı aklımda kalmamış.

Burada kocam benim İrlanda'ya gitmemden söz açarak, yola çıkmazdan önce Londra'da halletmem gereken işler var mı, diye sordu. "Yoo, Dublin'e gittiğimizde mektupla görülemeyecek kadar önemli bir işim yok," diye yanıtladım. O, "Hanımefendi," dedi bana, çok saygılı bir tavırla, "kız kardeşimin dediğine göre servetinin büyük bölümü mevduat olarak Bank of England'da bulunuyormuş. Herhalde güvendedir, gene de bir ara hesabının transfer edilmesi ya da niteliğinin değiştirilmesi gerekirse diye, yola çıkmamızdan önce senin Londra'ya gidip bunları sağlama bağlaman gerekebilir."

Bu sözler tuhafıma gitti, ne demek istediğini anlayamadığımı, bildiğim kadarıyla Bank of England'da mevduatım bulunmadığını söyledim ona. "Umarım benim sana böyle bir şey söylediğimi iddia etmeyeceksin ya?" dedim. "Yok," diye yanıtladı. Ben söylememiştim ama kız kardeşi ona benim varlığımın en büyük bölümünün orada yattığını söylemişti. "Güzelim, bu konuyu açmanın tek amacı," dedi, "hesabında halledilecek veya düzeltilecek falan herhangi bir şey varsa, uzun bir dönüş yolculuğu yapmak zorunda kalmanın zahmetini ya da tehlikesini bertaraf etmek içindir. Çünkü..." diye ekledi sonra, "seni uzun uzun denizde tutmayı göze almak istemiyorum."

Bu konuşmaya şaşırmıştım, acaba ne anlama geliyor, diye kafam kurcalanmaya başlamıştı. Bir süre sonra, bu adama ağabey diyen arkadaşının beni ona hak etmediğim renklerle tanıtmış olacağını düşündüm. "Madem iş bu noktaya dayandı, yabancı bir diyarda kendimi kim olduğunu bilmediğim birilerine teslim etmeden, yani

İngiltere'den ayrılmazdan önce, bunun içyüzünü öğrenmeliyim," dedim kendi kendime.

Bunun üzerine kocamın kız kardeşini ertesi sabah odama çağırdım; bir akşam önce ağabeyiyle neler konuştuğumuzu anlattıktan sonra onun ağabeyine neler söylemiş ve bu evliliği hangi temel üzerine ayarlamış olduğunu sordum. Arkadaşım, ağabeyine benim çok zengin olduğumu söylediğini, bunu Londra'da duymuş olduğunu itiraf etti. "Duymak mı?" diye köpürdüm. "Ben sana hiç böyle bir şey söyledim mi?" Kadın, "Hayır," dedi, "doğrudur, sen böyle demedin ama kaç kez, neyim varsa hepsi kendi elimde, dedin." Ben hemencecik, "Evet," diye karşılık verdim aceleyle, "ama sana asla servet denilecek bir varlığım olduğunu söylemedim; 'Yeryüzünde yüz sterlinim var, hatta yüz sterlinin faizi var,' bile demedim sana. Hem söyler misin, madem o kadar zenginmişim, seninle buralara, yurdun kuzeyine, sırf yaşaması daha ucuz diye gelişim nasıl açıklanacak?" Öfkeyle bağırarak söylediğim bu sözler üzerine, kocam, yani onun ağabeyim dediği adam içeri girdi. Ona derhal yanımıza gelip oturmasını, çünkü benim ikisinin de yüzüne karşı söylemem, onun da mutlaka duyması gereken çok önemli bir şey olduğunu söyledim.

Benim böyle güvençli biçimde konuşmam kocamı biraz tedirgin etmişe benziyordu. Kapıyı kapadıktan sonra geldi, yanı başıma oturdu. Gerçekten tepem atmıştı; ona dönerek, "Dostum," diye söze başladım, "korkarım büyük bir oyuna getirilmişsin, benimle evlenmiş olman asla telafi edilemeyecek kadar zararlıdır senin. Ne var ki bunda benim bir rolüm olmadığı için masumlüğümün adilce kabul edilmesini, suçun gerektiği yere yüklenmesini istiyorum. Artık bu olayla hiçbir ilişkim kalmadı benim!"

Kocam, "Seninle evlenmek benim nasıl zararına

olabilir, sevgilim?” diye sordu. “Her yönden benim için şeref ve gönenç kaynağı olacağını umuyorum ben bunun.” Onu, “Sana şimdi hepsini açıklayacağım, dostum,” diye yanıtladım. “Sana hakça davranılmadığını anlayacaksın duyunca. Ama benim hiç kabahatim olmadığına da seni inandıracacağım.” Buraya gelince sustum.

Kocamın üstüne şimdi, ürkmüş, aklını şaşırmış gibi bir hal gelmişti; bundan sonra neler işiteceğini tahmin etmeye başlamıştı sanıyorum ama yüzüme bakıp yalnızca, “Devam et,” dedi ve benim bundan sonra söyleyeceklerimi dinlemek istercesine sessiz kaldı, ben de ona bakarak konuşmayı sürdürdüm: “Dün akşam sordum, hiç seninle konuşurken zenginliğimle övündüm mü, diye; Bank of England’da veya başka bir yerde hesabım var, dedim mi diye. Sen de, demediğimi kabul ettin ki işin gerçeği budur. Şimdi burada, kız kardeşinin önünde bana şunu söylemeni istiyorum: Böyle düşünmen için ben sana şahsen bir neden verdim mi ya da hatta, aramızda, bu konuda herhangi bir konuşma geçti mi?” Kocam gene böyle bir şey olmadığını söylediye de benim her zaman çok zengin bir kadın görünümü verdiğimi, kendisinin de baştan beri benim servet sahibi olduğuma inandığını söyleyerek, “Umarım aldanmamışımdır,” dedi. Ben de, “Ne yazık ki aldandın,” dedim. “Nasıl ki ben de aldandım ama seni aldatmış olmanın haksız suçlamasından kendimi temize çıkarıyorum...”

Şimdi kız kardeşine de soruyordum, sahip olduğum herhangi bir servet veya mülkten ona söz ettim mi, bu konuda birtakım ayrıntılar verdim mi diye. Benim asla böyle bir şey yapmadığımı kendisi kabul ediyor.” Bu kez de kız kardeşe dönerek, “Lütfen, Hanımefendi, ağabeyinizin önünde bana adil davranın ve size hiç servet sahibiymişim numarası yapıp yapmadığımı açıklayabilirseniz açıklayın,” dedim. “Eğer servet sahibi olsaydım sizin-

le buraya, ucuz yaşayıp elimdeki az bir şeyi korumak için ne diye geleydim?” Kadın sözlerimin bir tanesini bile yalanlayamadı, yalnızca, Londra’dayken benim, Bank of England’da yatan büyük bir servet sahibi olduğumu çevreden işittiğini söyledi.

Ben gene yüzümü yeni eşime dönerek, “Şimdi, Sayın Bayım, lütfen hakça konuş da açıkla bana,” dedim, “çok zengin olduğumu söyleyerek seni bana kur yapmaya, benimle evlenmeye yönlendiren, ikimizi de enayi yerine koyan kimmiş bakalım?” Adamcağız tek söz söyleyemeyerek kız kardeşini gösterdi ve biraz duraladıktan sonra ömrümde gördüğüm en büyük öfke kriziyle patlayarak kadına lanet okumaya, aklına gelen tüm hakaretleri ve orospu çeşitlemelerini sıralayıp, “Beni mahvettin!” diye bağırmaya başladı. Kız kardeşi ona benim 150 bin sterlinim olduğunu söylemiş, bu evliliği ayarlamasına karşılık 500 sterlin alacakmış... Derken kocam bu kez bana dönerek kadının onun kardeşi falan değil, iki yıldır fahişesi olduğunu, bu pazarlığın 100 sterlinini ondan peşin aldığını, eğer durumlar benim dediğim gibiyse kendisinin mahvolduğunu ifade etti. Deliler gibi bağırıp çağırmalarının arasında, hemen o anda kadının yüreğini deşip kanını akıtacağını sayıklıyordu ki bu, benim de arkadaşımın da ödümüzü kopardı. Kadıncağız ağlayarak, her şeyi benim kaldığım pansiyonda duymuş olduğunu açıkladı. Onun söylentilerden başka dayanağı olmayan yalanlar uydurup işleri bu kerteğe tırmandırmış olması “ağabeyinin” tepesini daha da attırdı. Adam gene benden yana dönerek, son derece içtenlikle, “Güzelim, ne yazık ki ikimizin de işi bitik,” dedi. “Çünkü açık konuşayım, benim param pulum yok. Elimdeki üç kuruşu da bu şeytan kadın yüzünden, senin peşinden koşarken arabamın donanımına falan harcadım.” Onun benimle böyle ciddi konuşmasını fırsat bilen kadın kal-

kıp dışarı çıktı; onu bir daha hiç görmedim.

Şimdi ben de yeni kocam kadar şaşkına dönmüş, ne diyeceğimi bilemiyordum. Birçok yönden benim zararım daha büyükmüş gibime geliyordu; hele onun işinin bitik olduğunu, hiçbir varlığı bulunmadığını söylemesi aklımı büsbütün başımdan aldı. “Korkunç bir katakulli bu,” dedim. “Bakar mısın, evliliğimiz iki yönlü bir aldatmacaya dayanıyor. Anladığım kadarıyla düş kırıklığına uğramak seni perişan etti; eğer servetim olsaydı ben de dolandırılmış olacaktım, çünkü sen, hiçbir şeyim yok, diyorsun.”

Kocam, “Gerçekten de dolandırılmış olacaktın ama yıkıma uğramayacaktın hayatım,” diyor. “On beş bin sterlin bizi buralarda gül gibi geçindirirdi. Hem, inan bana, her kuruşunu senin için harcamaya ahdım vardı. Senin meteliğine bile göz koymayacaktım, geri kalanının karşılığını da sana olan sevgimle ödeyecek, seni ömür boyu hiç incitmeyecektim.”

Gerçekten çok dürüst sözlerdi bunlar; onun içinden geldiği gibi konuştuğuna, davranış ve huy yönünden de beni mutlu kılmaya, en az şimdiye kadar tanıdığım başka erkekler kadar, uygun olduğuna da gerçekten inandım. Gel gör ki parasızlığı ve yaşadığımız şu gülünç macera yüzünden borca batmış oluşu öyle feci, iç karartıcı bir durumdu ki ona ne diyeceğimi, hatta kendi kendime ne düşüneceğimi bilemedim.

Onun kişiliğinde keşfettiğim bunca sevecenlik ve iyiliğin böyle, bir tek adımda mutsuzluğa dönüşmesinin çok acı olduğunu söyledim; önümüzde sefaletten başka bir şey göremediğimi ve elimdeki pek az paranın bize bir haftacık soluk aldırmaya bile yetmeyeceğini bilmenin beni kahrettiğini belirttim. Böyle diyerek cebimden 20 sterlin ve 11 şilinlik bir banka çeki çıkardım, bunu küçücük gelirimden ucundan biriktirdiğimi, buralardaki yaşam

düzeyine ilişkin o dişi iblisten dinlediklerime göre bu parayla üç-dört yıl geçinmeyi ummuş olduğumu anlat-tım kocama: Bu da elimden giderse beş parasız kalırdım, cebinde üç kuruşu olmayan bir kadının yabancılar ara-sında ne duruma düşeceğini kendisi herhalde bilirdi, ge-ne de bunu almak isterse, işte, buyursundu...

O, kaygılı bir heyecanla (gözleri yaşarmıştı galiba), parama elini bile sürmeyeceğini, elimde son kalanı da alıp beni perişan bırakmak düşüncesinin onu nefret ve tiksintiyle doldurduğunu, tam tersine kendi elinde 50 şilin kalmış olduğunu söyleyerek parayı cebinden çıkarıp masanın üstüne fırlattı; “Al bunu!” dedi bana, dünya yü-zündeki son parasıydı bu ama bu yüzden açlıktan ölecek bile olsa bunu benim almamı istiyordu.

Ben de aynen onun gibi heyecanlanarak, “Senin böyle konuşmana dayanamam,” diye karşılık verdim. Tersine, eğer o sürdürebileceğimiz gibi bir yaşam tarzı tasarlayabilirse ben üzerime düşen her şeyi yapar, hem de onun istediği kadar hesaplı ve tutumlu olmasını bi-lirdim.

Kocam, “Böyle konuşmayı ne olur kes artık, yoksa aklımı oynatacağım,” diye yalvardı. Ve şunları söyledi: Şimdi düşkün durumda olsa bile o bir centilmen olarak doğup yetiştirilmişti; şimdi bir tek çıkar yol görebiliyor-du, bunun da gerçekleşmesi için benim tek bir soruyu yanıtlamam gerekiyordu; bana bu konuda baskı yapma-yacaktı... Ben de ona, sorusunu dürüstçe yanıtlayacağı-mı, ama bunun onu hoşnut bırakıp bırakmayacağını bi-lemeyeceğimi söyledim.

“Tamam öyleyse,” diyor kocam, “açıkça söyle bana, köşedeki o azıcık paran bizim ikimizi herhangi bir mevki veya konumda yaşatmaya yeter mi yetmez mi?”

Kendimi, gerçek durumumu, hatta adımları bile zer-rece ele vermemiş olmak bu zamana dek mutlu ederdi be-

ni. Şimdi, ne denli iyi huylu ve içtenlikli görünürse görünsün bu adamdan hiçbir şey bekleyemeyeceğimi, benim varımla yaşayacağımızı anlıyor, bu varlığın kısa zamanda çarçur olacağını da biliyordum. Demin açıkladığım o 11 şilinlik banka çekinden başka her şeyi saklı tutmaya karar verdim. Aslında yanımda bir de 30 sterlinlik banka çeki vardı. Bu beldedeki geçimimi sağlamak amacıyla, her olasılığa karşı getirdiğim paranın hepsi buydu. O dişi iblis, ikimizin de güvenine ihanet eden o “arabulucu kadın”, bu taşra beldesinde yapabileceğim parlak evliliklerle ilgili acayip şeyler anlatmıştı, ama ben gene de ne olursa olsun parasız kalmak istememiştim.

Bana sorduğu soruya dönecek olursak, onu asla bilinçli olarak aldatmadığımı ve hiçbir zaman da aldatmayacağımı söyledim. Az miktardaki varlığımın ikimizi birden geçindirmeye yetmeyeceğini söylemek çok üzüyordu beni, Londra’daki geçimim için de yeterli olmamıştı. Kendimi, ona ağabey, diyen o kadının ellerine teslim etmemin nedeni de buydu ya zaten. Kadın bana, henüz görmediğim Manchester denilen bir kentte, yılda 6 sterline pek güzel bir yaşam sürebileceğimi söylemişti; benim tüm gelirim de yılda 15 sterlini geçmediğinden bununla orada, daha güzel şeyler umarak rahatça geçineceğini düşünmüştüm.

Kocam başını sallayarak sessiz kaldı. Pek melül mahzun bir akşam yaşadık doğrusu. Gene de yemeği birlikte yedik ve o geceyi birlikte geçirdik. O, birkaç lokma bir şey yedikten sonra rengi ve neşesi biraz yerine gelerek bir şişe şarap ısmarladı. “Buyur, güzelim, durumlar kötü ama kötümser olmak bir işe yaramaz!” dedi. “Hadi, rahatla rahatlayabildiğin kadar, ben yaşayabilmemiz için bir yol bulmaya gayret ederim; sen salt kendi geçimini sağlayabilsen bile hiç yoktan iyidir. Yeniden dünyaya dönmek zorundayım, erkek dediğin erkek gibi düşünme-

lidir: Cesaretini yitirmek, felakete boyun eğmek demektir!” Böyle diyerek bir bardağa şarap doldurdu ve elimi avucuna alarak benim şerefime içti. Şarabı yudumladığı sürece elimi elinde sımsıkı sıktı ve sonra, esas kaygısının benimle ilgili olduğunu söyledi.

Gerçekten de tam şövalye ruhlu bir adamdı; bu da iki kat üzücüydü benim için. Sıradan bir hayırsızdansa şeref sahibi bir erkek tarafından aldatılmakta bile bir tür ferahlık vardır. Gene de bu olayda en büyük düş kırıklığına uğrayan taraf bu adamdı, çünkü çöpçatan hatuna kanarak gerçekten çok para harcamıştı. Kadının mesleğini yapma yöntemlerindeki çirkinlik de dikkate değerdi yani. İlkin onun ne denli adi bir yaratık olduğuna bakmalıyız: kendisi bir yüzlük alabilmek uğruna karşısındakine, belki de hayattaki her şeyi olan üç yüz dört yüz harcatmayı içine sindirmek... Ve hepsinden kötüsü de, küçük bir kadın hoşbeşinden öte bir dayanağı olmadığı halde benim paralı ya da mallı mülklü bir kadın olduğumu falan söylemesi... Evet, servet sahibi bir kadını kandırmak (eğer gerçekten öyle olsaydım) tasarısı zaten yeterince alçaklıktır; küçük şeylerin yüzüne kocaman maskeler takmak dolandırıcılıktır ve yeterince kötüdür; ancak durumun değişik bir yönü vardı ki bu da kocamın lehineydi, çünkü o, kadınları tuzağa düşürmeyi meslek edinmiş, başkaları gibi peş peşe ele geçirdiği altı-yedi serveti har vurup harman savurduktan sonra da kaçmış bir hovarda değildi. Gerçek bir centilmendi o, bahtsız ve yıkılmış olsa bile... İyi yaşamıştı. Eğer gerçekten servet sahibi olsaydım bana oyunlar oynayan o kaltağa öfkeyle dış bilerdim elbet, ancak, gene de... bu adamda servet bağışlanabilecek bir şeyler vardı doğrusu, çünkü tam anlamıyla erkek güzeli biriydi, cömert yürekli, akıllı uslu ve son derece güler yüzlü, uyumlu.

O gece ikimizi de pek uyku tutmadığından, uzun ve

derinlemesine sohbetler yaptık. Kocam bana karşı oynadığı bütün oyunlardan ötürü, sanki ağır suçluymuş da asılmaya gidiyormuş gibi bir pişmanlık içindeydi. Benden gene, üzerindeki paranın her kuruşunu almamı istedi; orduya yazılıp çevresine bakınarak daha fazla para bulmaya çalışacağını söylüyordu.

“Beni İrlanda’ya götürmek hainliğini niçin yapacaktın?” diye sordum. “Tahminime göre oralarda karnımı doyuracak halin olmadığına göre?”

Beni gene kollarının arasına alarak, “Hayatım, seni oralara götürmek şöyle dursun, kendim gitmeye niyetim yoktu ki!” dedi. “Gerçek durumumu duymuş olan kimselerin gözünden kaçmak için geldim ben buralara: yani, onlara vermem gerekeni tedarik edene kadar kimse benden para istemesin diye!”

“Tamam da buradan nereye gidecektik öyleyse?”

“Peki, sevgilim, işte ben de sana planımı aynen kurduğum gibi anlatıyorum. Niyetim burada sana, paran konusunda bir şeyler sormaktı ki, nitekim sordum, biliyorsun. Sen de... umduğum üzere, bana biraz ayrıntılı bir tafsilat verdiğinde ben, İrlanda yolculuğunu bir süre ertelemek için bir mazeret uyduracaktım, böylece ilkin Londra yolunu tutacaktık.”

Kocam, “Ondan sonra da güzelim,” diye konuşmasını sürdürdü, “kararım, durumumun içyüzünü sana olduğu gibi itiraf etmek, bütün bu hileleri, senden evlenme sözü koparmak için kullandığımı açıklamaktı. Sonra artık yapabileceğim tek şey, senden af dilemek olacaktı, bir de, olmuş geçmiş şeyleri sana, gelecek günlerin mutluluğuyla unutturacağım konusunda sonsuz sözler vermek.”

Ben, “Doğru söylüyorum, beni kısa zamanda fethederdin,” dedim. “Seni olduğun gibi kabullenmem öyle kolay olurdu ki! Ne yazık ki şu sırada sana bunu göstere-

bilecek bir durumda değilim ama bana oynadığın tüm oyunları, tüm yalanlarını, şu güzel huylarına ödenecek bedel sayar, göz yumup geçerdim. Lakin, sevgilim, şimdi ne yapabiliriz ki? İkimiz de sıfırı tüketmişiz; bir araya gelmişiz gelmemişiz ne fark eder, karnımızı doyuracak paramız olmadıktan sonra?”

Birçok olasılıklar düşünüp öne sürdükse de, sıfırdan başladığımız için hiçbir şey derdimize çare olmuyordu. Sonunda o, “Artık bu konuyu konuşma, yoksa ağlamaya başlayacağım!” diye yalvardı. Biraz başka şeylerden konuştuk, sonunda o benden “koca vedasıyla” ayrıldı, yatıp uyuduk.

Sabahleyin benden önce kalkmış. Zaten hemen hemen bütün gece uyanık yattığımdan uykumu alamamıştım, neredeyse saat on bire kadar yataktan çıkmadım. Bu arada kocam atlarıyla üç hizmetkârını, bütün giysi ve bavullarını alıp ayrılmış, bana da masanın üstünde kısa ama içli bir mektup bırakmış.

Sevgilim,

Ben eşeğin biriyim, seni aldattım ama aşağılık bir yaratığın ayartmasıyla yaptım ilkelerimin ve olağan yaşam akışımın karşıt olduğu bu şeyi. Bağışla beni, güzelim! Yürekten diliyorum beni bağışlamayı. Seni yalanlarla aldattığım için dünyanın en mutsuz erkeğiyim. Sana sahip olmak öyle mutlu kılmıştı ki beni! Şimdi de senden uzaklaşmak zorunda olduğum için aynı derecede mutsuzum. Bağışla beni, sevdiğim, işte gene yalvarıyorum, beni bağışla! Benim yüzümden yıkıma uğrayacağını, benim sana bakamayacağımı düşünmeye dayanamıyorum. Evliliğimiz bir hiçtir; seni bir daha âsla göremeyeceğim, bana verdiğin sözden de azat ediyorum; iyi bir evlilik yapma olanağın olursa benim yüzümden geri çevirme. İşte şurada sana, inancım üstüne ve onurlu bir adamın sözü üstüne yemin ediyorum, senin huzurunu (haber alırsam elbet, bunu pek olası görmüyorum ya!)

asla bozmayacağım. Beri yandan eğer evlenmezsen ve eğer benim şansım açılırsa, her şeyim senin sayılacaktır, nerede olursan ol.

Elimde kalan paranın bir bölümünü cebine bıraktım. Kendin ve hizmetçin için posta arabasında yer tut ve Londra'ya git. Umarım bıraktığım para, kendinden bir şey harcamana gerek kalmadan oraya varmana yeter.

Yeniden, tüm kalbimle senden af diliyorum; seni her düşünüşümde affını dileyeceğim zaten.

Elveda, sevdiğim, ebediyen...

J.E.

Ömrümde başıma gelen hiçbir şey bu veda kadar yüreğimi yakmamıştı. Beni bırakıp gitti diye içimden bin kez sitem ediyordum ona, çünkü ekmeğimi dilenmek zorunda kalsam bile dünyanın öbür ucuna giderdim ben onunla. Elimi cebime sokunca on şilinle onun altın saatini ve iki ince yüzük buldum, biri ancak 6 sterlin edecek bir elmas yüzük, öbürü sade bir altın halka.

Oturdum, tek söz söylemeden tam iki saat bunlara baktım, sonunda hizmetçim yemeğimin hazır olduğunu söylemeye gelip düşüncelerimi bölünceye dek. Çok az bir şey yiyebildim, sonrasında da şiddetli bir ağlama nöbetine tutuldum. Durup durup onun adını çağırarak, (adı James'di), "Geri dön, Jemmy," diyordum, "geri dön, geri dön, geri dön! Her şeyimi sana veririm, dilencilik yaparım senin yanında, uğruna açlıktan ölürüm." Böyle çılgınca feryatlarla odanın içinde döneniyor, biraz oturup sonra gene, defalarca, "Geri dön!" diye bağıra haykırarak odayı adımlamaya başlıyordum. İşte böyle geçirdim öğleden sonrayı, saat neredeyse yediye kadar. Aylardan ağustos olduğu için ortalık kararmaya başlamıştı ki o, beni tarifsiz şaşkınlıklara boğarak, yanında uşağı olmaksızın hana geri dönüp dosdoğru odama çıkmaz mı?

Elim ayağıma öylesine dolaşmıştı ki anlatılamaz, o da aynı durumdaydı: Bu olayın ne anlama geldiğini hiç kestiremediğimden, sevinsem mi, üzülsem mi bilemiyordum ama sevgim öbür duyguların hepsinin önüne geçti, sevincimi gizlememin yolu yoktu: Gülücüklerle sığmayacak kadar büyük olan bu sevinç, gözümünden yaşlarla dışarı taştı. Kocam odama girer girmez koşup beni kucakladı, sımsıkı bağrına bastı, öpüşleriyle neredeyse nefesimi durdurdu ama tek bir şey söylemedi. Sonunda ben konuştum: “Benden nasıl kaçabildin?” diye sordum ona; beni yanıtlamadı, çünkü konuşamıyordu.

Duygularımızın taşkınlığı azıcık yatışınca, buradan bir 15 mil kadar uzaklaştığını, ama dönüp beni bir kez daha görmeden, bir kez daha vedalaşmadan daha öteye gidemediğini anlattı.

Ben de onsuz saatlerimi nasıl geçirdiğimi, bana geri dönmesi için nasıl tekrar tekrar haykırarak ona seslendiğimi anlattım. Kocam, buradan şöyle bir on iki mil ötede, Delamere Ormanı’ndayken beni açıkça duyduğunu söyledi. Hafifçe gülümsedim ama o, “Yok, latife etmiyorum, beni yüksek sesle çağırdığını duydum. Hatta bir ara benim peşimden koştuğunu görür gibi oldum,” dedi. “Sahi mi, ne diyordum, peki?” diye sordum, çünkü söylediğim sözleri ona açıklamamıştım. O, “Yüksek sesle, bağırarak çağırıyordun beni,” dedi, “‘Ah, Jemmy, Jemmy, geri dön, geri dön!’ diyordun.”

Güldüm ama o, “Sevgilim, gülme,” dedi, “inan bana, sen şimdi benim sesimi nasıl duyuyorsan ben de senin sesini öylesine açıkça duydum. İstersen yargıç huzurunda imza bile veririm.” Bunu duyunca şaşırdım, hayretler içinde kaldım, korkmaya başladım, hatta. Neler yaptığımı ve onu nasıl, tıpkı onun dediği gibi çağırdığımı ona anlattım.

Bir süre bu konudaki şaşkınlığımızı paylaştıktan son-

ra ben, “Tamam, beni bırakıp hiçbir yere gitmiyorsun, artık onun yerine ben seninle dünyayı dolaşacağım,” dedim. O, benden ayrılmanın çok zor olacağını, lakin kaçınılmaz olduğu için benim buna elimden geldiğince katlanacağımı umduğunu söyledi; kendisine gelince, görebildiği kadarıyla bu ayrılık onun yıkımı olacaktı!

Söylediğine göre beni Londra yolculuğumda yalnız bırakamayacağını düşünmüştü. Uzun bir yoldu bu, kendisi de başka herhangi bir yerdense Londra’ya gidebilirdi; niyeti benim sağ sağlıklı oraya ya da yakınlarında bir yere vardığımı görmektir; eğer orada benimle vedalaşmadan ayrılırsa onu kınamayacaktım, bana bu konuda söz verirdi.

Sonra, yol üstündeki benim bilmediğim bir kasabada üç uşağını nasıl atlarını satarak kısa bir zaman içinde savdığını anlattı. “Kendi başıma, yapayalnız kalınca, onların efendilerinden çok daha mutlu olduklarını düşünüp biraz gözyaşı döktüm,” diyordu. “Öyle ya, onlar yollarının üstündeki ilk hana gidip iş isteyebilirlerdi, oysa ben... nereye gideceğimi, ne yapacağımı bilemiyordum.”

Ondan ayrılınca öylesine perişan olmuştum ki bundan ötesi düşünülemezdi: Ben de bunu anlattım ona. Hele şimdi geri dönmüştü ya, ondan ayrılamazdım artık. Beni yanına almak koşuluyla, nereye giderse gitsin, ne yaparsa yapsın fark etmezdi. Bu arada Londra’ya birlikte gidebileceğimiz konusunda ona katılıyordum, ama demin dediği gibi benimle vedalaşmadan ayrılma fikrine dünyada razı olamazdım. Lafı şakaya vurarak, “Bunu yaparsan ben de seni öncesindeki gibi avazım çıktığıncaya kadar bağırp geri çağırırım!” dedim. Cebime bıraktığı saatiyle iki yüzüğü ve parasını çıkarıp ona geri verdimse de o, bunları almadı. O zaman ben de onun benden gerçekten ayrılıp kendi yoluna gitmek kararında olduğundan iyice kuşkulandım.

Doğrusu ya, içinde bulunduğu maddi durum, veda mektubünün ateşli üslubu, bütün bu macera boyunca bana kibar ve tam centilmence davranmış, sevecenlik göstermiş olması, elindeki avucundaki azıcık şeyin büyük bölümünü bana vermesi, bütün bunlar bir araya gelince beni öylesine etkilemişti ki onu gerçekten, içtenlikle seviyor, ondan ayrı kalmak düşüncesine dayanamıyordum.

Bundan iki gün sonra Chester'dan ayrıldık, ben yolcu arabasıyla, o at sırtında. Hizmetçime Chester'da yol vermiştim. Kocam benim hizmetçisiz kalmamın çok karşısındaydı lakin kız köyden tuttuğumuz biriydi, Londra'ya gittiğimizde de hizmetçi kullanmak istemiyordum. Zavallı kızcağızı yanıma alıp büyük kente gelir gelmez yol verivermenin barbarca bir davranış sayılacağını, yol boyunca da gereksiz bir yük oluşturacağını ileri sürerek kocamın içini bu konuda rahatlattım.

O benimle Londra'nın yaklaşık otuz mil uzağındaki Dunstable'a kadar geldi. Orada bana, kaderin ve kendi talihsizliklerinin onu benden ayrılmak zorunda bıraktığını, benim bilmem gerekmeyen nedenlerden ötürü Londra'ya gitmesinin elverişli olmadığını söyledi; ayrılmaya hazırlandığını gördüm. Bindiğim yol arabası genelde Dunstable'da durmazdı, ama ben on beş dakikalığına mola isteyince hanın kapısında bir süre beklemeyi kabul ettiler, biz de içeri girdik.

Hana girdiğimizde kocama, ondan bir tek ricam daha olduğunu söyledim, o da şuydu: O, buradan öteye gidemediğine göre benim birkaç hafta burada, onun yanında kalmama izin vermeliydi ki bu sürede, kesin, soncul bir ayrılık gibi ikimizi de perişan edecek bir şeyi önlemek için bir yol düşünebilelim. Bu arada ona sunabileceğim önemli bir şey de vardı; daha önce bundan hiç söz etmemiştim ama belki o, ikimizin de yararı için kullanmanın bir yolunu bulabilirdi.

Bu, geri çevrilmeyecek kadar makul bir istekti, kocam da han sahibinin hanımını çağırarak karısının hastalandığını, hem de arabayla yola devam edemeyecek kadar hasta olduğunu, zaten araba yolculuğunun onu neredeyse öldüreyazdığını bildirdi; bize iki-üç gün için, karısının yol yorgunluğunu dinlendirebileceği özel bir evde kalacak yer bulup bulamayacağını sordu. Han sahibinin karısı, görgülü, iyi yürekli, yardımsever bir hanım, hemen yanıma geldi; binanın gürültüden tamamen uzak bir bölümünde çok iyi iki-üç odası bulunduğunu söyledi. Bunları görünce beğeneceğimden hiç kuşkusuydu; kendi hizmetçilerinden birini de, benim bakımımıdan başka hiçbir iş yapmamak üzere emrime verecekti. Öyle ince bir düşünceydi ki bu, kabul edip şükran bildirmekten başka bir şey yapamazdım. Gidip baktığım zaman odaları çok beğendim, olağanüstü dayalı döşeli, çok sefaliydılar doğrusu, biz de arabanın ücretini ödeyip bavullarımızı indirdik ve bir süre burada kalmaya karar verdik.

Burada ben James'e, şimdi paramın hepsi tükenene dek onunla yaşayacağımı, ama onun tek kuruş harcamasına izin vermeyeceğimi söyledim. Epey tartıştık bu konuda. Ne ki ben bunun, onunla yaşamamanın herhalde son tadını çıkarışım olacağını ileri sürerek tek bu hususta benim sözümün geçmesine izin vermesini, başka her şeyi onun çekip çevireceğini söyledim, o da, peki, dedi.

Bir akşam tarlaların arasında gezindiğimiz bir sırada, "Hani sana sözünü ettiğim o öneri var ya, onu şimdi sana açıklayacağım," dedim. Virginia'da yaşamış olduğumu anlattım: Kocam epeyce önce ölmüştü ama annem orada ve belki hâlâ hayattaydı. Sermayem (laf aramızda bu hususu enikonu abartıyordum) denizde hasara uğramış olsa servetimin ona da yararı dokunur, bizim bu şekilde ayrılmamızı önlemeye yeterdi. Sonra o ülkelere

yerleşmeye giden insanlardan laf açtım: Gittikleri yerin yasaları bu kimselere bir miktar toprak veriyordu, vermese bile toprak öylesine düşük fiyatla satılıyordu ki sözünü etmeye değmezdi.

Daha sonra kocama o ülkelerde ziraat yapıp çiftlik sahibi olmak konusunda eksiksiz ve ayrıntılı bilgi verdim: Yanında yalnızca 200-300 sterlinlik İngiliz malıyla birkaç hizmetçi ve alet edevat götüren girişken bir adamın bir süre sonra bu ülkede aile kurmanın temelini atacağı ve birkaç yıl içinde mülk ve servet sahibi olacağı kesindi.

Kocama toprağı işleyip ürün almanın yöntemi hakkında da bilgi verdim: Toprağın nasıl beslenip işleneceğini, düzenli olarak ne kadar ürün alınabileceğini anlattım ve böyle bir başlangıçla birkaç kısacık yıl içinde bizim de, şimdi yoksul olduğumuzdan nasıl eminsek orada zenginleşmekten de o kadar emin olabileceğimizi ayrıntılarıyla açıkladım.

Çektiğim bu diskur onu şaşırtmıştı; belki bir hafta boyunca söyleşilerimizin baş konusu bu oldu. Bu zaman içinde ben, işleri makul düzeyde iyi yönetmemiz durumunda, o ülkede palazlanıp çok iyi konumlara gelmemizin mümkün olmadığını, nasıl diyeyim, siyah beyaz çizgilerle vurguladım.

Kocama, gereken 300 sterlin civarındaki parayı bulmak konusunda neler yapacağımı anlattım. Yaşantımızdaki tersliklere son vermenin ve durumlarımızı başlangıçtaki beklentilerimizin düzeyine çıkarmanın nasıl şahane olacağı konusundaki düşüncelerimi ortaya döktüm. Yedi yıl sonra, hayattaysak çiftliğimizi iyi ellere teslim edip buraya dönebileceğimizi ve burada hayatın tadını çıkaracak duruma gelebileceğimizi de iddialarıma ekledim: Böyle yapmış olan ve şimdi Londra'da sefa süren kimi tanıdıklarımı da örnek gösterdim.

Kısacası öylesine ısrarcı davrandım ki kocam neredeyse peki diyordu ama bilmiyorum neden, gene geri çekildi. En sonunda da durumu ters çevirerek, neredeyse benim üslubumla İrlanda hakkında konuşmaya başladı:

Kendini taşra yaşamına kapatabilen ve bir parça toprak alacak para bulabilen bir kişinin, burada yıllık 200 sterlin masrafı olan bir çiftliği İrlanda'da yılda 50 sterline işletebileceğini söylüyordu. Ürünler, meyve sebzeler de öyle bol, toprak öyle verimliymiş ki bir yana çok para ayırmazsak orada, 3.000 sterlin yıllık olan beyefendilerin İngiltere'de sürdükleri yaşam ayarında tan tanayla yaşayabilirmişiz. Kendisi beni Londra'da bırakıp oraya gitmek ve bu dediklerini denemek üzere bir plan yapmış. Baktı ki bana olan saygısına uygun bir yaşam için güzel bir temel atabiliyor (ki bunu yapacağından hiç kuşkusu yoktu), İngiltere'ye gelip beni alacaktı.

Onun böyle bir öneri yaparken benden de sözlerimi yerine getirmemi, yani "küçük gelirim" dediğim hesabı satıp paraya çevirdikten sonra İrlanda'ya götürüp deneyimini gerçekleştirmesi için ona vermemi isteyeceğinden ödüm kopmuştu. Ne ki o böyle bir istekte bulunmayacak, ben önersem bile kabul etmeyecek kadar hakseverdi. Hatta bu konuda benim aklımdan geçenleri okumuşçasına, sözlerini, "Gidip talihimi o yoldan denerim," diye sürdürdü, "eğer bir hayat kuracak gibi bir şeyler yapabildiğimi görürsem, sen de geldiğin zaman senin elindekini de üste koyarsak gönlümüzce yaşayabiliriz. Ama ben bulabildiğim az parayla bu deneyi yapmadan senin tek kuruşunu tehlikeye atamam." Sonra da, eğer İrlanda'da bir şey yapamayacağını anlarsa yanıma döneceğini ve benim Virginia projeme katılacağını söyledi.

Önce kendi tasarısının denenmesi konusunda öyle kararlıydı ki ona karşı koyamadım. İrlanda'ya gitmesinden kısa bir süre sonra bana haber ulaştıracağına ve

önündeki olanakların aklındaki planla örtüşüp örtüşmediğini öğrenmemi sağlayacağına beni temin etti. Eğer başarılı olmak olasılığı yoksa ben öbür yolculuğumuz için hazırlık yapacaktım, o zaman o da benimle Amerika'ya severek, isteyerek gelecekti.

Onu kendi tasarıma bundan öte yaklaştıramadım. Ne var ki bütün bu görüşmelerimiz, akıl danışmalarımız bizi neredeyse bir ay oyaladı, bu arada da ben onunla birlikte olmanın keyfini çıkardım ki sohbeti ondan daha eğlendirici, daha oyalayıcı olan bir kimseye ömrümde rastlamamıştım. O da bana kendi yaşamöyküsünü olduğu gibi açtı; gerçekten şaşalaticıydı bu öykü: Türlü-çeşitli sergüzeştlerle, olaylarla öylesine dopdoluydu ki o zamana kadar okuduğum bütün kitaplardan çok daha parlağını doldurmaya yeterdi. Her neyse, bundan böyle size bu adam hakkında daha çok şeyler anlatacağım nasılsa.

Nihayet ayrıldık, benim tarafından büyük bir isteksizlikle. O da hiç istemeyerek veda etti, ama etmek zorundaydı; Londra'ya gelmemesi için çok sağlam nedenleri vardı ki ben bunu bir zaman sonra çok daha iyi anlayacaktım.

Bana nasıl mektup yollayacağını anlattım ona, ne var ki büyük sırrını hâlâ saklı tutuyor, gerçek adımı, kim olduğumu, nerede bulunabileceğimi bildirmemek kararımı asla bozmuyordum. O da bana, eline geçeceğinden emin olmamız için ona nasıl mektup yazmam gerektiğini anlattı.

Vedalaşmamızın ertesi günü Londra'ya vardım, lakin dosdoğru eski pansiyonuma gideceğim yerde, gene bir belirsiz bir nedenle, Clarkenwell yakınlarında, St. Jones diye de anılan St. John Sokağı'nda bir yer tuttum. Burada tamamen yalnız başıma kalıp boş zaman bulunca oturdum ve şu son yedi aydaki dönüp dolaşmalarım

konusunda ciddi biçimde düşünmeye başladım. Evet, tam bu kadardı, evden uzakta geçirdiğim zaman. Son kocamla yaşadığım tatlı saatleri şimdi sonsuz bir keyifle anıyordum, gel gör ki bir süre sonra resmen gebe kalmış olduğumu anlayınca bu keyif adamakıllı sönükleşti.

İşte bu çok akıl bulandırıcı bir şeydi, çünkü oğum yapacağım yer bulmak konusunda beni zorluklar bekliyordu. O dönemde, hiç arkadaşı bulunmayan, resmî parasal destek görmeyen (ki benim yoktu, edinmem de olanaksızdı) yabancı bir kadının, o durumunda bakım göreceği bir yer sağlaması dünyanın en nazik, en oyuncaklı işlerinden biriydi.

Bütün bu zaman boyunca bankadaki dürüst dostumla bağlantımı sürdürmeye özen göstermiştim. Daha doğrusu o benimle bağlantısını sürdürmeye özen göstermişti, çünkü bana her hafta yazıyordu. Gerçi paramı, ondan “dahasını” isteyecek kadar çabuk harcamamıştım ama, hayatta olduğumu anımsatmak için ben de ona sıkça yazıyordum. Lancashire’da onun mektuplarını bana yönlendirsinler diye talimat bırakmıştım. St. John’daki dinlencem sırasında ondan, boşanma davasının, ortaya çıkan ummadığı bazı pürüzlere karşın olumlu seyrettiğini bildiren çok sıcak bir mektup aldım.

İşinin beklediğinden daha uzun sürdüğünü öğrenmek hoşnutsuzluk vermedi bana. Gerçi henüz ona sahip çıkacak durumda değildim, çünkü kimi gözükkara kadınların yapmaya kalkışacakları gibi, başka bir erkeğin çocuğunu taşıırken onunla evlenecek kadar aptal değildim ama onu elimden kaçırmaya da niyetim yoktu. Uzun lafın kısıası, eğer doğumdan sonra ayağa kalktığımda hâlâ aynı düşüncedeysen onu kabul etmeye karar vermiştim, çünkü öbür kocamdan artık haber almayacağım ortadaydı. Kocam baştan beri benim gerekirse başkasıyla evlenmemde ısrar ettiğine, evlenirsem gücenmeyeceğine,

bana yeniden el koymaya kalkışmayacağına söz vermiş olduğuna göre, bu kararımı elimden gelirse uygulamayı düşünmekte hiçbir sakınca görmüyordum. Eğer dürüst dostum da verdiği sözlerde durursa, ki bana yazdığı mektuplara (dünyanın en sevecen, en kibar mektuplarıydı) bakacak olursak buna inanmak için çok nedenlerim vardı.

Karnım büyümüştü; kaldığım pansiyondaki diğer kimseler de farkına vararak bu konuda dikkatimi çekmeye ve nezaket sınırlarının izin verdiği oranda, buradan gitmem gerektiğini dokundurmaya başladılar. Bu, kafamı iyiden iyiye karıştırdı, neredeyse ruhsal yönden çöküntüye giriyordum, çünkü ne yapacağımı bilemiyordum. Param vardı, ama arkadaşım yoktu, şimdi bir de bakacak bir çocuğum olacaktı, oysa bu, öykümün ayrıntılarının da açığa vuracağı üzere, şimdiye kadar başıma gelmemiş olan bir müşkülattı.

Bu olaylar sırasında hastalandım, ruhumdaki çöküntü rahatsızlığımı daha da ağırlaştırdı. Neyse sonunda hastalığımın ateşli soğuk algınlığı olduğu anlaşıldı; ben düşük yapmaktan korkmuştum. Gerçi korktum, demem gerek, çünkü düşük yapmak beni sevindirirdi aslında, ne var ki çocuğu kasıtlı olarak düşürmeye çalışmanın veya bu amaçla bir şeyler içmenin düşüncesine bile tahammülüm yoktu, evet, dedim ya, böyle bir şeyin düşüncesinden bile nefret ediyordum.

Her neyse; bu konuyu konuştuğumuz bir sırada pansiyon sahibi hanım eve bir ebe çağırtmayı önerdi. Önce pek istemedimse de bir süre sonra, olur, dedim ve tanıdığım ebe olmadığını söyleyerek her şeyi bu hanıma bıraktım.

Bir süre sonra anlaşılabileceği üzere pansiyoncu hanım benimki gibi durumlara sandığım kadar yabancı değilmiş ki eve çok uygun, yani benim için uygun bir ebe çağırttı.

Bu kadın mesleğinde, yani ebelikte deneyimli bir kadına benziyordu ama başka bir hüneri daha vardı ve kendisi bunda da çoğu kadınlar kadar, belki daha fazla ustaydı! Ev sahibem ona benim ruhsal yönden çöküntü içinde olduğumu, bunun beni hasta ettiğini söylemiş. Bir kez de benim yanımda, “Bayan B...” dedi ebe kadına, “bu hanımefendinin derdi senin çok deneyimli olduğun bir konu, sanıyorum; kendisi için yapabileceğin bir şey varsa lütfen yap, çünkü çok kibar bir hanım,” dedi ve sonra odadan çıktı.

Ben aslında pek bir şey anlamamıştım ya, o dışarı çıkar çıkmaz benim “Ebemamam” onun ne demek istediğini ciddi bir ifadeyle açıklamaya girişti: “Hanımefendi, ev sahibenizin ne demek istediğini anlamamış gibisiniz, anladığınızı zaman da bunu ona açıklamamız gerekmez zaten... Kendisi sizin, lohusalık konusunda zorluk çekebileceğiniz birtakım koşullar içerisinde bulunduğunuzu ama bunların ortaya çıkmasını da istemediğinizi söylemek istedi, benim de başkaca bir şey söylememe hacet yok, ancak durumunuzu bana, gerektiği kadarını anlatmak isterseniz... bu gibi işlere burnumu sokmak istemem ama belki size yardım edebilmem mümkündür, belki rahatlamanızı sağlayabilirim de bu konudaki tüm sıkıcı düşüncelerinizi dağıtabilirim diye...”

Bu kaltağın söylediği her sözcük bir hayat iksiriydi benim için, yüreğimin içine yeni yaşam, yeni ruh koydu, kanım o saat damarlarımda yeniden dolaşmaya başladı; bambaşka bir insandım artık. Bundan sonra gene yemek yemeye başladım ve kısa zamanda iyiliğe döndüm. Ebe kadın o gün aynı dalda daha birçok şey söyledi; onunla açık konuşmam için üsteleyip sırrımı saklayacağına içten sözler verdikten sonra, bunların beni nasıl etkilediğini ve ne diyeceğimi görmek istercesine bir süre sustu.

Onun gibi bir kadına ne denli ihtiyacım olduğunu

çok iyi bildiğimden, önerisini kabul etmemem düşünülemezdi. “Durumum kısmen tahmin ettiğin gibi, kısmen de değil,” dedim. “Çünkü gerçekte evliyim, bir kocam var ama birtakım özel durumlar yüzünden, hem de uzakta olduğu için burada bulunamıyor.”

Kadın, “Bu benim üstüme vazife değil,” diyerek sözümü kısa kesti. “Bana gelen her hanım benim gözümde evli bir kadındır; her gebe kadının taşıdığı çocuğun bir babası vardır da... bu babanın aynı zamanda bir koca olup olmaması beni hiç ilgilendirmez. Benim işim şu koşullar altında size yardım etmektir, kocanız olsa da olmasa da. Çünkü, Hanımefendi,” diye ebe sürdürdü sözlerini, “şu durumda göz önünde bulunmayan bir kocanız olması, hiç kocanız olmamasıyla aynı şeydir, bu yüzden de, ha nikâhlı eş, ha metres olmuşsunuz, benim gözümde hepsi birdir.”

Kısa zamanda şunu öğrendim ki orospu da olsam, nikâhlı eş de olsam burada orospu sayılacaktım ama üstünde durmadım. Kadına, “Doğru konuşuyorsun ama eğer sana olayımı anlatacaksam gerçekte olduğu gibi anlatmalıyım,” diyerek elimden geldiğince kısa bir açıklama yaptım, sonunda da sözlerimi şöyle bağladım: “Demin de dediğin gibi seni hiç ilgilendirmediği halde bütün bu bilgilerle başını şişiriyorum, çünkü benim şahsen görülmekten ya da gizlenmekten yana hiçbir sıkıntım olmadığı bilinsin istiyorum. Bunların hiç önemi yok benim için, ancak bu yörede hiç tanıdığım olmaması gibi bir müşkülüm var.”

“Sizi anlıyorum, Hanımefendi,” dedi ebe. “Kilise Kurulu’nun bu gibi olaylarda uyguladığı yaptırımları önleyecek teminat gösteremiyorsunuz. Belki de çocuk doğduğu zaman ne yapacağınızı pek bilmiyorsunuzdur.” Ben, “İkinci dediğin beni birincisi kadar kaygılandırmıyor,” dedim. Ebe, “Hanımefendiciğim, kendinizi benim

ellerime bırakın,” diye karşılık verdi. “Buralarda oturuyorum. Gerçi ben sizin kimliğinizi sorgulamıyorum ama siz benimkini sorgulayabilirsiniz. Adım B..., evim şu sokaktadır (sokağın adını veriyor), mesleğim ebelik; doğum yapmak ve lohusalık için evime gelen birçok hanım müşterim var. Kilise Kurulu’na genel kapsamlı teminat verdim ki evimin çatısı altında dünyaya gelen hiçbir kul herhangi bir suçlamaya maruz kalmasın. Sayın Hanımefendi, bu konuda soracağım tek bir soru var, eğer o yanıtlanırsa gerisi için hiçbir tasanız olmasın.”

Onun ne demek istediğini kısa zamanda kestirip yanıtladım: “Seni anladım, sanıyorum. Tanrı’ya şükür, bu dolaylarda arkadaşsız olsam da parasız değilim, bolluk içinde yüzmüyorsam da işimize gerekebilecek kadar var.” Çok fazla şeyler ummasını istemediğim için bunu da sözlerime eklemiştim. Ebe, “Eh, Hanımefendi, böyle durumlarda onsuz hiçbir şey olmuyor,” dedi. “Gene de size yüklenmeyeceğimi göreceksiniz, zararınıza olacak hiçbir işe kalkışmayacağım. Dilerseniz hesaplar da, gönünüze göre ayarlayabilesiniz diye önceden açıklanır ki harcamaları isterseniz bol, isterseniz kıt tutun.”

Ben de ona, gördüğüm kadarıyla halimden çok iyi anladığını, bu nedenle ondan tek bir isteğim olduğunu söyledim; o da şuydu: “Yeterli param var ama çok fazla değil,” demiştim ya, ondan istediğim, masrafları, beni çok gereksiz borçlar altına sokmayacak biçimde ayarlamasıydı.

Kadın bana masraflar konusunda fatura kabilinden iki-üç hesap pusulası getireceğini, bunlardan dilediğimi seçebileceğimi söyledi, ben de ondan böyle yapmasını rica ettim.

Ertesi gün getirdi bunları; üç faturasının kopyaları da şunlar oluyordu:

	sterlin	şilin	dinarius
1. Üç ay evinde kalmak, haftada 10 şilin yemek parası dahil	6	0	0
2. Bir aylık hemşire bakımı ve bebeğin yatak takımları için	1	10	0
3. Çocuğu vaftiz edecek papaz, vaftiz babası ve şahit için	1	10	0
4. Vaftiz töreninde, eğer varsa, beş arkadaşa çıkarılacak yemek için	1	0	0
Kendisinin ebelik ücreti ve Kurul sorununu çözmesi karşılığında	3	3	0
Bu esnada çalışan hizmetçisi için	0	10	0
	13	13	0

İkinci pusula da birinciyle aynı kalemleri içeriyordu:

1. Üç aylık barınma ve beslenme, haftada 20 şilinden	13	0	0
2. Bir aylık hemşire ve yatak takımlarının kullanımı için	2	10	0
3. Çocuğu vaftiz edecek papaz için, üstteki gibi	2	0	0
4. Yemek ve tatlılar için	3	3	0
Kendi ücreti, yukarıdaki gibi	5	5	0
Hizmetçi kız için	1	0	0
	26	18	0

Ebe kadının dediğine göre bu ikinci sınıf faturaymış, üçüncüsüye daha yüksek olup çocuğun babasının veya aile dostlarının hazır bulunduğu durumlar içinmiş.

1. Üç aylık barınma ve beslenme, iki oda, hizmetçi için de tavan arasında bir oda	30	0	0
2. Bir aylık hemşire ve en kalitelisinden çocuk yatak takımı için	4	4	0
3. Çocuğu vaftiz edecek papaz için Yemek ikramı, şarabın dışarıdan sağlanması koşuluyla	2	10	0
4. Benim ücretim vb. Kendi bir tek hizmetçinize ek evin hizmetçisi	10	10	0
	0	10	0
	53	14	0

Faturaların üçünü de gözden geçirip gülümsedim ve kadına, her şeyi hesaba katınca taleplerini çok makul bulduğumu ve bu nedenle evindeki donanımın da çok iyi olduğu konusunda hiç kuşku duymadığımı söyledim.

Kadın, “Gördüğünüzde karar verirsiniz,” dedi. Ben, “Ne yazık ki senin en düşük ücretli müşterin olacağım, belki bu nedenle benim gelmeme pek o kadar sevinmezsin,” diye karşılık verdim. “Yoo, hiç de değil,” dedi kadın. “Çünkü gelen üçüncü türden bir tek müşteriye karşılık ikinci türden iki, birinci türdense dört müşterim oluyor; her şeyi kıyaslayınca onlardan da hepsi kadar güzel kazanıyorum. Gene de, bakımınız konusunda bir kuşkunuz varsa herhangi bir dostunuzun gelip her şeyi gözden geçirmesine ve iyi bakılıp bakılmadığınızı görmesine izin veririm.”

Sonra faturasının ayrıntılarını açıkladı: “İlk olarak, Hanımefendiciğim, şuna dikkatinizi çekerim ki üç aylık bakım süresinde sizden topu topu haftada 10 şilin isteniyor; soframdan şikâyet etmeyeceğinizi göğsümü gerek iddia ediyorum; şimdiki bulunduğunuz yerde bun-

dan daha ucuza yaşadığınızı hiç sanmam.” Ben, “Hayır, doğrusu bu kadar bile ucuza değil,” dedim. “Odama haftada 6 şilin verdikten sonra yiyeceğimi içeceğimi elimden geldiğince kendim sağlıyorum, bu da bana çok daha pahalıya patlıyor.”

“Şu da var, Hanımefendiciğim,” diyor kadın, “eğer çocuk yaşamaz ya da bazen olduğu gibi ölü doğarsa papazın vaftiz parası cebinize kalıyor. Ziyaretinize gelecek dostlarınız da yoksa yemek ikramının masrafından kurtulursunuz. Yani, bu kalemleri de hesaptan düşerseniz doğumla lohusalık size, olağan geçiminizden olsa olsa 5 sterlin 3 şilin fazlaya çıkacaktır.”

Ömrümde bundan daha makul hesap duymamıştım, gülümseyerek müşterisi olacağımı ebeye söyledim; aynı zamanda henüz doğum yapmama iki aydan fazla olduğu için evinde üç aydan uzun kalmamın olasılığını da belirttim ve beni bundan önce çıkartmak zorunda olup olmadığını sordum. “Hayır,” dedi. “Evim büyüktür, zaten hiçbir lohusayı da kendi arzusu olmadan çıkarmam. Başvuran hanımların sayısı çok olduğu takdirde de komşularımın arasında yeterince itibarım olduğu için sırasında yirmi kişiye kalacak yer sağlayabilirim sanıyorum.”

Ebenin kendi çapında önemli bir kadın olduğunu anlamıştım. Kısacası kendimi onun ellerine bırakmaya karar verdim ve bunu ona bildirdim. Kadın başka şeylerden laf açtı, oturduğum yer konusunda sorular sordu, oradaki bakım ve konforuma kusurlar buldu, kendi evinde bunlara maruz kalmayacağımı belirtti. “Bunu konuşmaya utanıyorum,” dedim ona, “çünkü hastalanmamdan sonra pansiyon sahibi hanım bana, hamile olduğum için başka gözle bakmaya başlamıştı ya da bana öyle geliyordu. Kendimi küçük düşürecek bir şey yapar ya da söylersem beni aşağılamaya falan kalkar diye çekiniyorum.”

“Haydi, canım!” dedi ebe kadın, “O hanımefendi bu

şeylerin yabancıısı değildir. Kaç kez sizin durumunuzda hanımları kabul etmeye çalıştı, ama Kilise Kurulu'nun desteğini alamadı. Hem zaten sizin sandığınız kadar hanım bir kadın da değildir. Neyse, nasılsa ayrılacağınız için onunla hiç işiniz kalmadı artık. Ben burada sizin oradakiniden biraz daha iyi bakılmanızı sağlayacağım, hem bu size daha pahalıya falan da çıkmayacak."

Ona hiç akıl erdiremiyordum ama teşekkür ettim ve ayrıldık. Ertesi sabah kadın bana sıcacık bir fırında piliçle yarım litrelik bir şişe likörlü şarap yolladı. Hizmetçisine de, orada kaldığım sürece her gün hizmetimi göreceğini bana söylemesini buyurmuştu.

Şaşırtıcı bir kibarlıktı bu, seve seve alıp kabul ettim. Akşamleyin kadın gene hizmetçisini yollayarak hal ve hatırımı, bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sordurdu, evdeki hizmetçinin sabahleyin ona giderek benim yemeğimi almasını, ama daha önce bana sıcak çikolata yapmasını tembih etti. Hizmetçi kız bunu yaptı ve sonra ebenin evinden bana bütün bir dana göğsünden uykuluk ve bir tas çorba getirdi, kısacası böyle böyle, uzaktan uzağa bana özenle baktı, ben de bundan fevkalade hoşnut kaldım ve hızla iyileştim, çünkü doğrusu ya, hatalılığımın esas nedeni ruhsal çöküntülerdi.

Bu gibi insanların arasında olağan olduğu üzere ebe kadının bana yolladığı hizmetçinin kırmızı fener semtinden yetişme yüz­süz bir yosma olmasından kaygılandığım için yanımda bulunmasından çok tedirgin oluyordum, bu yüzden de gece kalmasına izin vermemiştim, en azından o ilk gece. Onun yanında, kız sicilli hırsızmışçasına gözlerimi dört açıyordum.

Ebe kadın çok geçmeden sorunun ne olduğunu kestirdi ve kızın eliyle bana, hizmetçisinin dürüstlüğüne güvenebileceğimi, kendisinin her durumda ona kefil olduğunu, zaten evine, sadakatleri konusunda güvenilir ka-

nıt olmadan hiçbir hizmetçi almadığını bildiren bir pusula yolladı. Bunun üzerine içim tamamen rahatladı; zaten kızın davranışı da başlı başına kanıttı: Hiçbir hane-
de bundan daha terbiyeli, daha sessiz sedasız, daha akli başında bir çalışan bulamazdınız. Bunu sonradan daha da iyi anlayacaktım.

Sokağa çıkabilecek duruma gelir gelmez bu kızla birlikte ebenin evini, kalacağım daireyi görmeye gittim. Her şey öylesine güzel, temiz ve düzgündü ki, kısacası, itiraz edecek hiçbir şey bulamadım. Tersine, karşılaştığım her şey beni fazlasıyla memnun ve tatmin etti; bu da, içinde bulunduğum acıklı durum düşünülürse, umduğumun çok üzerinde bir şeydi.

Eline düşmüş olduğum bu kadının, mesleğini şeytanca kötüye kullanması konusunda biraz bilgi vermemi beklersiniz belki. Ne ki, bir kadının gizli kapaklı edindiği bir çocuğun istenmeyen yükünden kurtulması için izlenebilecek nasıl kolay ve rahat yollar olduğunu dünyaya teşhir etmenin kötü hayat tarzlarını pek fazla kışkırtmış olacağını düşünüyorum. Bu işinin ehli hanımın mesleğinde izlediği birçok yöntem vardı ki bunlardan biri de şuydu: Evinin dışında bir çocuk doğduğu zaman (çünkü kendisi birçok özel doğumlara da çağrılıyordu) çevresinde hem anayı, hem de Kurul'u doğan çocuktan para karşılığı kurtaracak birçok kişi bulunduruyordu. Kadın bu çocukların gerçekten çok iyi bir bakıma kavuşturulduğunu iddia ediyordu: Elinden çok sayıda böyle yavrular geçtiğini kendisi belirttiğine göre, onca çocukcağızın hepsine sonradan neler olabileceğini benim aklım kesmiyor, doğrusu.

Kadınla çok günler bu konuda birçok tartışmalarımız oldu ama onun kullandığı savunma hazırды: Kendisi, başka koşullarda canına kıyılacak olan nice masum kuzucuğu (onlara öyle diyordu) ölümden kurtarmış olduğu gibi, başlarına gelen felaket yüzünden çaresiz kalınca

belki çocuklarını ortadan kaldırma yoluna saparak kendilerini darağacının önünde bulabilecek nice kadının da ölümünü engellemiştir. Bunun doğru ve değerli bir davranış olduğunu kabul ediyordum; yeter ki yavrucaklar sonradan iyi ellere düşsün, onları yetiştirenlerce kötü muamele görmesinler, aç bırakılıp ihmal edilmesinler. Kadın da bu hususta her zaman çok dikkatli davrandığını, zaten iyi ve dürüst olmayan, güvenilemeyecek dadıları asla işe almadığını söyleyerek karşılık veriyordu.

Bunun aksini ileri sürecektedir durumda değildim, bu yüzden, “Sayın Hanımefendi, senin üstüne düşeni dürüstçe yaptığından hiç kuşku yok, esas soru öteki kişilerin sonradan neler yaptığıdır,” demekten başka bir şey yapamadım, o da gene, bu konuya azami dikkat gösterdiğini söyleyerek benim ağzımı kapadı.

Bu konulardaki sayısız konuşmalarında, ağzımda kötü tat bırakan tek şey şu oldu: Hamileliğimin süresi ve ne zaman doğurmayı beklediğimle ilgili konuştuğumuz bir sırada öyle bir laf etti ki eğer ben istersem yükümden daha çabuk kurtulmamda yardımcı olabilirmiş ya da başka bir deyişle, eğer ben derdimden o yollu kurtulmayı seçersem o bana düşük yapmam için bir şeyler verebilirmiş gibi geldi bana. Bu düşünceden ne denli dehşete kapıldığımı derhal belirtmekten geri kalmadım, o da, hakkını yemeyelim, konuyu öyle zekice değiştirdi ki, böyle bir şeyi gerçekten önermiş mi, yoksa nefret ve tiksintiyle karşıladığını mı belirtmek istemiş, kestiremedim. Söylemek istediğim şeyi öyle çarçabuk kapmış ve yanıtını öyle ustaca kurgulamıştı ki, daha ben meramımı açıklayamadan o, karşıt bakış açısını belirtmişti bile.

Öykünün bu bölümünü elden geldiğince kısa kesmek için: St. Jones’daki pansiyonumdan çıkıp yeni mürebbiyemin (evinde ona öyle diyorlardı) evine gittim. Öyle büyük bir kibarlıkla karşılandım ki burada, öyle

saygı gördüm, her türlü ihtiyacım öyle özenle karşılandı ve her şey öyle düzgündü ki başlangıçta şaşırdım ve mürebbiyenin bu işten ne kârı olduğunu kestiremedim. Sonraları işittiğime göre evinde kalan hastalarının mutfak masrafından zaten hiç kârı olmadığını, kazancını işinin başka kalemlerinden çıkardığını kendisi de itiraf edermiş. Bu yoldan yeterince kâr yaptığına temin ederim sizi, çünkü evinin içinde ve dışında yürüttüğü işin hacmi inanılır gibi değildi, hem de hepsi özel hesaplara, ya da başka bir deyişle, orospu hesabına kayıtlı olarak!

Evinde kaldığım süre içinde, ki hemen hemen dört aydı, bu kadın çatısının altında on iki hafifmeşrep kadına doğum yaptırdı, evinin dışında da otuz iki kadarına ebelik yaptığını sanıyorum, hem de bunlardan biri, bana çok yakınlık gösteren bir kadın, benim St. Jones'daki eski pansiyonumda kalmaktaydı.

Bu, çağımızın giderek büyüyen ahlaksal düşkünlüğünün tuhaf bir kanıtıydı. Öylesine ki, kendim de çok kötü şeyler yapmış olmama karşın beni en derin duygularıma kadar şoka uğratiyordu. Bulunduğum yerden ve özellikle yürütülen kötü işlerden midem bulanmaya başlamıştı. Gene de, ne yalan söyleyeyim, orada kaldığım sürece evin içinde edebe aykırı hiçbir davranış görmediğim gibi görülecek bu biçim herhangi bir şey olduğunu da sanmıyorum.

Üst kata hiçbir erkek çıkmıyordu, meğer ki doğum yapmış bir hanımı, bir aylık lohusalık döneminde görmeye gelmiş olsun. O zaman da yanına mutlaka ev sahibi hanımı almak zorundaydı ki hanım, hastasına, bir aylık lohusa döneminde hiçbir erkek elinin, evet, kendi kocasının elinin bile değmemesini meslek şerefine direği sayıyordu. Herhangi bir erkeğin, herhangi bir baha-neyle evinde gecelemesine de izni yoktu, adamın kendi karısıyla kalacağından emin olsa bile. Bu konuda her za-

man yaptığı açıklama da şöyleydi: “Evimde kaç çocuk doğarsa doğsun umurumda değil, ama ben sağ oldukça bir tanesi bile burada edinilmeyecek!”

Bu kural belki gereğinden fazla katıydı, ama hatalı olsa bile “sağ elin hatası” sayılırdı, çünkü kadın mesleğindeki temiz adını bu sayede koruyordu. Karakter yönünden şöyle bir şöhreti vardı: Gerçi lekelenmiş kadınları kabul eder ama onların lekelenmiş olmalarında zerrece rolü yoktur. Beri yandan işinde yaman pazarlıkçısıdır, ha!

Oradayken, doğum yapmazdan önce bir gün bankadaki mutemedimden, Londra’ya dönmemi samimilikle isteyen, iyilik, nezaket dolu bir mektup aldım. Mektup elime geçmesinden neredeyse iki hafta önce yazılmıştı, çünkü önce Lancashire’a gitmiş, oradan bana gönderilmişti. Dostum mektubunun sonunda bana karısının aleyhinde bir karar çıkarttığını, eğer onu kabul edersem bana verdiği sözü yerine getirmeye hazır olacağını bildiriyordu. Buna sayısız sevgi ve yakınlık yeminleri de eklemişti ki içinde bulunduğum koşulları bilse herhalde hiçbirini ağzına almazdı. Şu halimde, bunlara layık olmaktan çok da uzaktım zaten.

Bu mektuba yanıt yazdım, tarihini de Liverpool’dan yola çıkmışçasına attım ama şehirdeki bir dostum yoluyla geliyormuş gibi görünmesi için ulakla yolladım. Karısından kurtulduğu için onu kutlamakla birlikte yeniden evlenmesinin yasallığı konusunda bazı çekinceler ileri sürdüm ve bir karar vermezden önce bu noktayı dikkatle düşünmesini, çünkü sonuçların, kendisi gibi idrak sahibi bir adamı böyle bir olaya gözü kapalı atılmaktan caydırarak kadar ciddi olduğunu söyledim. Böylece, nasıl karar verirse versin kendisi için hayırlı olmasını dileyerek, ama kendi düşüncelerimle ilgili hiçbir şey demeden ve benim Londra’ya, onun yanına gitmem çağrısına herhangi bir karşılık vermeden mektubumu bitirdim

ama gene de oraya yıl sonunda dönmek gibi (nisan ayına rastlıyordu) bir niyetim olduğuna da şöyle bir değindim.

Mayıs ayının ortalarında doğum yaptım ve dünyaya aslan gibi bir erkek çocuk daha getirdim; kendi durumum da gene her doğumda olduğu gibi mükemmeldi. Mürebbiyem ebelik sanatını, bundan önce hiç görmemiş olduğum son derece büyük bir hüner ve ustalıkla icra etti.

Doğum sancılarım ve sonradan lohusalığım sırasında bana gösterdiği özen öyleydi ki öz annem olsa bundan âlâsını yapamazdı. Doğru yoldan çıkmış olanlar bu becerikli hatunun yöntemlerinden sakın cesaret bulmasınlar! Kendisi artık gitmesi gereken yere gitti, arkasında da bu yöntemle boy ölçüşecek ya da ölçüşebilecek bir şey bıraktığını sanmıyorum.

Doğum yapmamdan galiba yirmi iki gün sonra bankacı dostumdan bir mektup daha aldım. Mektupta şaşırtıcı bir haber vardı: Adamım karısından kesin boşanma kararı çıkarttığını ve şu şu günde bunu ona tebliğ ettiğini bildiriyordu. Yeniden evlenmesi konusundaki tüm çekincelerimeyse verilecek öyle bir yanıtı varmış ki ne ben bunu duymayı bekleyebilirmişim ne de o söylemeyi arzu edermiş. Bir süre önce ona yaptıklarından ötürü vicdan azabı çekmeye başlamış olan karısı, onun istediğini elde etmiş olduğunu öğrenir öğrenmez, ne yazık ki kendi canına kıymış.

Dostum, karısının felaketine çok üzüldüğünü çok etkileyici biçimde ifade ediyor ama kendisinin bunda herhangi bir rolü olduğunu kabul etmiyordu: Olayda zarara uğrayıp kötü muamele gören taraf olduğunun âlemce kabul edildiği bir durumda o yalnızca kendi hakkını aramıştı. Gene de bu olayın onu aşırı derecede üzdüğünü, hayatta benim oraya gidip onu yakınlığımla ferahlatmam umudundan başka hiçbir mutluluk beklentisi kalmadığını belirtiyor ve hiç değilse şehre gelip onu görece-

ğime dair bir umut vermem için şiddetle ısrar ederek o zaman bu konuya daha etraflıca gireceğini söylüyordu.

Duyduğum haber şaşkına çevirmişti beni. Bunun üzerine şu sırada içinde bulunduğum koşulları ve küçük çocuklu olmanın anlatılmaz şanssızlığını ciddi ciddi düşünüp taşınmaya giriştim ama ne yapacağımı bilemedim. Sonunda içimi ufaktan mürebbiyeme açtım. Epey günler üzgün, sıkıntılı gezdiğim için kadın, derdimin ne olduğunu söyleyeyim diye her an üstüme geliyordu, ne ki baştan ona bir kocam olduğunu bildirdiğime göre şimdi bir evlenme önerisi almış olduğumu dünyada açıklayamazdım. Ona ne diyeceğimi gerçekten bilemiyordum. Sonunda, beni gerçekten tedirgin eden bir konu bulunduğunu ama bunu hayatta kimseye açamayacağımı söyledim.

Kadın günlerce üstüme düşerek soru sormayı sürdürdü, ben de bu sırrı herhangi bir kimseye açmamın olanaksız olduğunu belirtmeyi sürdürdüm. Bu onu susturacağı yerde yapışkanlığını artırdı: Israrla, “Dünyanın bu biçim en büyük sırları emanet edilmiştir bana,” diye diretiyordu, “Her şeyi gizlemek benim mesleğim gereğidir; bu tür bilgileri açığa vurmak mahvım demek olur,” diyordu. “Siz benim başka insanların durumlarına dair laf taşıdığımı hiç duydunuz mu? Nasıl kuşkulabilirsiniz benden?” diye soruyordu. İçimi ona açınamam aslında hiç kimseyle konuşmamam anlamına geldiğini, kendisinin ölüm kadar sessiz olduğunu yineliyordu. Bu dertten kurtulmamda o bana yardımcı olamıyorsa derdim iyice acayip bir şey olsa gerekti. Beri yandan benim bu sırrı saklamam da kendimi tüm umuttan ya da umut olasılıklarından yoksun bırakmam, onun da bana hizmet edebilme fırsatını elinden almam anlamına geliyordu. Uzun lafın kısası mürebbiyemin dili öylesine tatlı ve kandırıcı, ikna yeteneği öyle güçlüydü ki insan ondan hiçbir şey saklayamazdı.

Böylece ben de ona derdimi dökmeye karar verdim. Lancashire'daki evliliğimin tarihçesini anlattım ona, kocamın da benim de nasıl hüsrana uğradığımızı, nasıl birleşip nasıl ayrıldığımızı anlattım. Kocamın beni nasıl, elinden geldiğince serbest ve yeniden evlenmem için tamamen özgür bıraktığını, ileride bundan haberi olsa bile bana asla sahiplik taslamayacağına, beni asla taciz veya ifşa etmeyeceğine nasıl söz verdiğini anlattım. Kendimi özgür sayıyorsam da, sırrım ortaya çıkarsa doğabilecek sonuçlardan korktuğum için bu yolda herhangi bir adım atmaktan ödümün koptuğunu anlattım.

Sonra, almış olduğum yeni evlenme teklifinin ne kadar mükemmel olduğunu da anlattım ona; bankacımın beni Londra'ya çağıran iki mektubunu, nasıl bir sevgi ve içtenlikle yazılmış olduklarını görsün diye gösterdim, ama adamın adıyla karısının felaketini gizli tutarak. Yalnızca kadının ölmüş olduğuna değindim.

Mürebbiyem benim yeniden evlenmek konusundaki çekincelerime gülmekten bayıldı, öncekinin evlilik değil iki taraflı aldatmaca olduğunu, ortaklaşa rıza ile ayrıldığımıza göre sözleşmemizin geçersiz sayılacağını, sorumlulukların da gene iki taraflı olarak ortadan kalktığını söyledi. Bu konudaki her türlü yorum ve yanıt dilinin ucunda hazırdı. Kısacası akıl yürüte yürüte aklımı başımdan aldı. Gerçi benim eğilimlerimden de yardım görmediğini ileri sürecektim değilim!

Bundan sonra sıra en büyük pürüze geliyordu ki bu da çocuktü. Mürebbiyem bana bu pürüzün ortadan kaldırılması, hem de bunun hiç kimsenin hiçbir zaman öğrenemeyeceğı biçimde yapılması gerektiğini dobra dobra söylüyordu. Bir çocuk dünyaya getirmiş olduğumu temelli gizlemeden evlenemeyeceğimi ben de bilmez değildim, çünkü evleneceğim adam bu çocuğun onunla yakınlık kurmamdan sonra doğmuş, hatta peydahlanmış

olduğunu nasılsa yaşından anlayacak, bu da ilişkimizi yerle bir edecekti.

Çocuğumdan temelli ayrılmak düşüncesi, onun belki de öldürülebileceği ya da açlık ve bakımsızlıktan ölebileceği fikri (ki aynı şey sayılırdı) yüreğimi öylesine yakıyordu ki aklıma geldikçe dehşete kapılmaktan kendimi alamıyordum. Çocuklarını ayaklarının altından kaldırmayı (ayıp olmasın diye böyle diyorlar) içine sindirebilecek olan bütün kadınların şunu akıllarında tutmalarını istiyorum: Bu iş cinayet işlemenin takma adıdır yalnızca: Kendi çocuklarını, karşılığında ceza çekmeden öldürmek anlamına gelir.

Çocuklar konusunda en ufak fikri olan herkesin açıkça bildiği üzere hepimiz dünyaya çaresiz olarak geliriz; ihtiyaçlarımızı sağlamak şöyle dursun, belli etmek bile elimizde değildir, yani yardım görmezsek telef oluruz. Bu yardım da annenin ya da başka birinin esirgeyici elinden ibaret değildir: Bu elin ayrıca iki niteliği daha olması gerekir: özen ve hüner. Bunlar olmayınca doğan çocukların yarısı aç kalmasalar bile ölür, geri kalanların yarısı kusurlu ya da aptal olur, sakatlanır ya da idraklerini yitirirler. Hiç kuşku yok ki Doğa'nın ana yüreklerini çocuk sevgisiyle doldurmuş olmasının nedeni kısmen budur. Bu sevgi olmasa analar çocuklarının bakılması ve büyütülmesi için kaçınılmaz olan fedakârlığı asla gösteremezler.

Bu özen çocukların yaşaması için vazgeçilmez olduğundan, bundan yoksun bırakmak onların canına kıymaktır. Aynı şekilde onları, yüreklerinde Doğa'nın bağışladığı gerekli sevgiyi barındırmayan kimselerin eline bırakmak da en vahim anlamda ihmalciliktir. Yok, hayır, kimilerinde bu, ihmalden de öte, düpedüz çocuğun yitimi amaçlar ki yavru yaşasa da ölse de bu, kasıtlı cinayet işlemekten farklı bir şey değildir.

Bütün bunlar kafamın içinden geçiyordu, hem de en ürkünç, en kapkara biçimlere bürünmüş olarak. Artık, “Anne” dediğim mürebbiyemden gizlim saklım olmadığı için bu konuda kafama üşüşen tüm karanlık düşünceleri ve bu yüzden kapıldığım kahırları ona anlatıyordum. Kendisi bu konuyu, diğerlerine oranla daha bir ciddiye alır gibiydi. Ne var ki gerek dinsel yönden, gerek cana kıyma çekinceleri konusunda içi asla sızlamayacak kerte katılaştı ve duygularına ana sevgisine dair yorumlarla ulaşılması da olanaksızdı. “Doğum yaptığın sırada sana kendi kızımışsın gibi şefkatle, özenle bakmadım mı?” diye sordu bir gün bana. “Bunu kabul ettim ya zaten,” diye yanıtladım. “Peki be çocuğum, öyleyse sen bir kez buralardan gittikten sonra benim ne işime yararsın ki?” dedi kadın. “İdam edilecek olsan bana ne yazar? Bu işi meslek edinmiş, ekmegini bununla çıkaran kaç kadın vardır ki çocuklarına kendi annelerinden gördükleri gibi özenle bakmalarıyla övünürler, hatta daha iyisini bile yaptıklarını söylerler, biliyor musun sen? Evet, yavrum, evet, hiç tasalanma, öyle ya, bizler nasıl büyütüldük dersin? Seni emzirenin kendi öz anan olduğundan emin misin? Gene de tombul ve güzelsin, işte,” diyerek yaşlı cadaloz yüzümü okşadı. “Sakın merak etmeyesin,” diye o tuhaf ifadesiyle konuşmayı sürdürdü, “yakınımda katil falan yoktur benim; en iyi, en temiz ahlaklı hemşirelerle çalışırım hep; bunların ellerindeyken başına bir şey gelen çocuk sayısı, gerçek annelerinkinden daha fazla değildir. Ne özenimiz eksiktir bizim ne de becerimiz.”

Beni emzirenin öz anam olduğundan emin olup olmadığını sorduğunda en hassas yerimden vurmuştu beni. Tam tersine, beni emzirenin öz anam olmadığından emindim; soruyu duyunca rengim kaçmış, titremeye başlamıştım. Olamaz, diye düşündüm içimden, bu kadın cadı falan olamaz; ben daha ne olduğunu anlayacak yaş-

ta değilken başıma gelenleri bilen bir ruhla da ilişkisi falan olamaz... Korkmuş gözlerle bakıyordum ona. Neyse, benimle ilgili herhangi bir şey bilmesinin olası olmadığını iyice düşününce tedirginliğim geçti, gevsemeye başladım ama biraz zaman aldı.

Kadın benim tedirginliğimi fark etmiş ama ne anlama geldiğini kestirememişti. Bu yüzden, kendi öz anaları tarafından büyütülmeyen çocukları cinayet kurbanı saymamın saçma olduğuna, kendisinin devraldığı çocukların öz analarınca bakılıyormuşçasına özen gördüğüne aklımı yatırmak için o çılgın üslubuyla çene çalmayı sürdürdü.

“Anneciğim, söylediklerin belki doğrudur, bilemeyeceğim ama benim şüphelerim de gerçekten çok sağlam temellere dayanıyor,” dedim sonunda. “Söyle, öyleyse,” diyor annem. “Anlat şu şüphelerinin birkaçını da bilelim.” “Bir kere,” diyorum ben de, “çocuğu ana babasının başından alsınlar da yaşadığı sürece baksınlar diye bu kimselere sen peşin peşin bir miktar para veriyorsun. Bunların yoksul kimseler olduğunu bal gibi biliyorsun, yani bu işten tek kazançları yüklendikleri emanetten mümkün mertebe erken kurtulmaktır. Onlar için en iyi şey çocuğun ölmesi olduğuna göre, yaşaması için aşırı istekli davranmayacaklarından nasıl şüphelenmem?”

“Bunların hepsi bunalım sayıklaması, hayal ürünü,” diyor kadın. “Hemşirelerin meslekteki güvenilirliği çocukların yaşamasına bağlıdır, diyorum sana, bu yüzden de onlar hepinizden daha titiz birer anne gibi davranırlar.”

Ben, “Ah, anacım,” diyorum, “yavrucuğumun özenle bakılacağına, hakkının yenmeyeceğine inanabilsem gerçekten mutlu olurum, gel gör ki gözlerimle görmedikçe emin olamam bu konuda, ama görmek de şu anki durumumda felaket ve yıkım demektir benim için. İşte bu yüzden, ne yapacağımı hiç bilemiyorum.”

“Söylediğine bak!” diyor kadın. “Çocuğunu görmeyi hem istiyorsun hem de istemiyorsun. Sırrının hem saklı kalmasını istiyorsun, hem de ortaya çıkmasını, hepsi bir arada! Bunlar olacak şey değil, güzelim. Sen de oldum olası birçok vicdanlı annenin yaptığını yapmak zorundasın. Olaylar senin dilediğin gibi gelişmese de her şeyi olduğu gibi kabul edeceksin artık.”

Onun, vicdanlı annelerden neyi kastettiğini anlamıştım: Vicdanlı fahişeler demek istemişti ya, beni küstürmek de istemiyordu, çünkü aslında resmî nikâhla evli bir kadın olduğum için, daha önceki evliliğimi saymazsanız gerçek bir fahişe sayılmazdım.

Neyse, şu ya da bu olmuşum fark etmez: O meslekte olağan olan kaşarlanmışlık düzeyine, yani çocuğuma sevgisiz davranıp esenliğini umursamayacak hale henüz erişmiş değildim. Bu yürekten sevgiyi içimde o kadar uzun süre barındırdım ki neredeyse bankacı dostumdan vazgeçiyordum. Lakin o da onunla hemen evlenmem için öyle şiddetli baskı yapıyordu ki, lafı uzatmayayım, kendisine “hayır” diyebilmenin hemen hemen hiç olanağı yoktu.

En sonunda eski mürebbiyem gene her zamanki güvenilir vaatleriyle karşıma geçti. “Dinle beni, canım,” dedi, “senin kuşkularını gidermenin bir yolunu buldum: Çocuğuna çok iyi bakılacak, ama ona bakanlar seni ya da çocuğun annesinin kim olduğunu hiç bilmeyecekler.”

“Anneciğim,” dedim ben de, “eğer bunu yapabilirsen beni ömür boyu kendine bağlarsın.” “Bakalım,” dedi kadın. “Yılda ekstradan biraz para vermeye razı mısın, çalıştığımız kimselere genelde ödediğimizden birazcık daha fazlası?” “Elbet,” dedim, “hem de seve seve! Yeter ki ben gizli kalayım.” Mürebbiyem, “Güvende olacaksın,” dedi. “Bakıcı senin hakkında soru sormaya asla cesaret edemeyecek. Sen de yılda bir veya iki kez benimle bir-

likte gidip çocuğunu görecek, nasıl büyütüldüğüne bakacaksın; iyi ellerde olduğunu görüp rahat edeceksin ama senin kim olduğunu kimsecikler bilmeyecek.”

“Ama, anne,” dedim, “oraya gidip çocuğumu gördüğüm zaman, annesi olduğumu gizleyebilir miyim acaba? Bunun imkânı var mı sence?”

“Hmm, bir bakalım: Duygularını ortaya vursan bile bakıcı bir şey bilmeyecek ki! Sana herhangi bir soru sorması, hatta dikkat etmesi bile yasaklanmış olacak. Çok ilgi gösterirse ona vermen söz konusu olan parayı alamayacağı gibi çocuğun bakımını bile elinden kaçırabilecek.”

Bu sözlerden çok hoşnut kaldım. Ertesi hafta Hertford ya da yöresinden, çocuğu 10 sterlin ücret karşılığında bizim üstümüzden bütünüyle alacak olan bir köylü kadın getirtildi. Eğer fazladan 5 sterlin daha veririm, çocuğu biz ne zaman istersek mürebbiyenin evine getirecek ya da biz gidip onun çocuğa nasıl baktığını gözlemleyebilecektik.

Kadın çok sağlıklı ve düzgün görünümlü bir köy kadınıydı; sırtındakilerle kucağındaki beşik takımı, hasılı her şeyi iyi kalitedendi. Böylece kalbimde ağrı, gözlerimde yaşla çocuğumu onun kucağına verdim. Zaten daha önceden Hertford’a gidip onu ve evini görmüş, beğenmiştim. Çocuğa sevecen davranırsa onu ihya edeceğime söz verdim; böylece kadın daha ilk baştan çocuğun annesinin ben olduğumu öğrendi. Lakin öylesine meraksız, benim hakkımda soru sormakla o derece ilgisiz görünüyordu ki kendimi güvende hissettim ve kısacası çocuğubenden almasına razı oldum. Bir de 10 sterlin verdim ona, yani mürebbiyeme verdim, o da benim gözümün önünde kadıncağıza teslim etti. Kadın buna karşılık çocuğu bana hiçbir zaman geri vermeyeceğine veya bakımı için daha çok şey istemeyeceğine söz verdi. Gene de ben, eğer çocuğa gerçekten çok iyi bakarsa, görüşmeye

her gelişimde ona fazladan bir şeyler vereceğimi belirttim. Aslında o 5 sterlini ödemek zorunda değildim ama mürebbiyeme söz vermiş olduğumdan, ödedim. İşte böyle, büyük derdim sona ermişti: içime hiç sinmese de o durumda ya da o günden öngörülebilecek herhangi bir durumda benim için en elverişli olan bir son!

Bundan sonra bankadaki dostuma daha sıcak üsluplu mektuplar yazmaya başladım. Özellikle de temmuz başlarında, ağustosta şehirde olmayı tasarladığımı ona bildirdim. Dostum bana hayal edilebilecek en tutkulu dille karşılık verdi: Geleceğim tarihi vaktiyle bildirirsem beni iki günlük yoldan karşılamaya geleceğini yazıyordu. Bu beni tatsız şekilde şaşkınlığa uğrattığından nasıl karşılık vereceğimi bilemedim. Bir ara posta arabasıyla West Chester'a kadar gitmeyi bile düşündüm ki amacım oradan gene kente dönmek ve bankacımın beni bu arabadan inerken görmesini sağlamaktı. Çünkü içimde onun beni ülke dışında sandığına dair, hiçbir temele dayanmasa da güçlü bir kaygı vardı ki bunun aslında yersiz bir düşünce olmadığını bilahare göreceksiniz.

Bu kuruntuyu mantığımla yenmeye çabalıyordum ama boşuna. Fikir zihnime öyle yerleşmişti ki karşı gele miyordum. Sonunda bunu, buralardan ayrılmak tasarımı da bir artı olarak görmeye başladım; eski ebemi yanıltmanın ve her türlü izimin üstünü örtmenin mükemmel bir yolu olabilirdi, çünkü kadın benim yeni âşığımdın Londra'da mı yoksa Lancashire'da mı oturduğunu bilmiyordu. Kararımı kendisine bildirdiğim zaman da mekânın Lancashire olduğunu çok doğal kabul etti.

Bu yolculuk hakkında düşünüp taşındıktan sonra ona tarihi bildirdim ve baştan beri bana hizmet etmiş olan kızı yolcu arabasında bana bir yer ayırmaya yolladım. Mürebbiyem, kızın bana son durağa kadar eşlik edip aynı arabayla dönmesini de önerdi, ama ben bunun

iyi fikir olmadığına onun aklını yatırdım. Mürebbiyem, ben buradan ayrıldıktan sonra mektuplaşmamız için hiçbir plan kurmayacağını söyledi. “Çünkü çocuğa olan sevgin seni nasılsa mektup yazmaya sevk edecek, buraya geldiğinde de mutlaka uğrayıp beni göreceksin,” diyordu. Gerçekten böyle olacağına onu temin ettim ve oradan ayrıldım. Öyle bir evden, orada ne denli rahat yaşamış olsam da nihayet kurtulduğuma seviniyordum.

Posta arabasıyla son durağa kadar değil de, sanırım Cheshire ilinde olan Stone diye bir yere kadar gittim. Burada en ufağından bile bir işim olmadığı gibi, ne kentte ne de çevresinde tek Tanrı’nın kulunu tanıyordum. Ama biliyordum ki cebinde paran varsa her yer senin evindir. İki üç gün geçirdim orada. Sonra fırsat kollayarak bir başka posta arabasında yer buldum ve yeniden Londra’ya yolcu oldum. Dostuma da mektup yazarak şöyle bir günde Stony-Stratford’da olacağımı bildirdim. (Arabacı orada konaklayacağımızı söylemişti.)

Rastlantı bu ya, tarifesiz bir arabaya binmiştim. Araba İrlanda’ya giden bazı beyefendileri West Chester’a götürmek amacıyla özel olarak kiralanmış, şimdi dönüş yolculuğundaydı; diğer arabalar gibi kesin saat ve durak bağlantıları yoktu.

Gene de beyefendim haberimi öylesine en son dakikada almıştı ki geceyi benimle Stony-Stratford’da geçirmeye yetişemedi, ancak ertesi sabah, tam Brickhill diye bir yere girdiğimiz sırada gelip beni buldu.

Ne yalan söyleyeyim, pek sevindim onu görünce, çünkü bir önceki gece, bu karşılaşmamızı mahsus bu biçimde ayarlamak için o kadar çaba harcadıktan sonra gelemeyince düş kırıklığına uğramıştım. Hele bugün geliş tarzı da beni iki kat hoşnut etti, çünkü centilmenlere layık, dört atlı, çok gösterişli bir araba ve yanında bir de uşak getirmişti.

Beni, Brickhill'de bir handa duralamış olan yolcu arabasından hemen indirdi, aynı hana girerek arabasını kapı önünde bırakıp yemek ısmarladı. "Bu ne demek oluyor?" diye sordum ona, çünkü ben yolculuğa devam etmekten yanaydım. O, "Yok, hayır," dedi, "yolda azıcık dinlenmeniz gerek sizin; burası da, küçük bir kasaba olsa bile pekâlâ bir yer işte. Yani, ne olursa olsun bu akşam buradan öteye gitmeyeceğiz."

Pek fazla direnmedim ona. Beni karşılamak için bunca yol gelmiş ve de bunca paradan çıkmış olduğuna göre, benim de azıcık onun suyuna gitmem yakışık alırdı, bu nedenle bu hususta güçlük çıkarmadım.

Yemekten sonra kasabayı ve kilisesini görmek, kırlara, tarlalara bakmak amacıyla, yabancıların âdeti olduğu üzere yürümeye çıktık. Han sahibi kiliseyi görmemiz konusunda bize yol gösterdi. Beyefendi dostumun kilisenin papazı konusunda ayrıntılı sorular sorduğu dikkatimi çekti ve o anda onun evlenme teklifinde bulunacağı fikri zihnime düştü. Gerçi çok ani bir düşünceydi, gene de bunun ardı sıra, "Onu geri çevirmeyeceğim," diye düşünmekten kendimi alamadım, çünkü içinde bulunduğum koşullara dürüstçe bakacak olursak, "HAYIR," diyecek durumda değildim; kendimi öyle tehlikelere daha fazla açık bırakmam için de hiçbir neden yoktu.

Bu düşünceler kafamdan geçedursun (birkaç anlık bir şey zaten), han sahibinin dostumu kenara çekip bir şey fısıldadığını fark ettim. Çok da yavaş konuşmadığından sözlerinin şu kadarını duydum: "Beyefendi, eğer böyle bir ihtiyacınız olursa..." Geri kalanını duyamadım-sa da, "Beyefendi, eğer böyle bir ihtiyacınız olursa, yakında oturan bir papaz arkadaşım işinizi görebilir, dilini de istediğiniz gibi sıkı tutar," demiş gibime geldi. Bizim beyefendi de işitebileceğim bir sesle, "Pekâlâ, öyle yapalım," diye karşılık verdi.

Hana girmemizle dostumun karşı konulmaz sözcükler söyleyerek üzerime düşmesi bir oldu: Benimle buluşmak mutluluğuna erdiğine ve her şey rast gittiğine göre, eğer meseleyi hemen şuracıkta çözümlersem onun mutluluğuna hız kazandırmış olacaktım! Ben, hafifçe kızarak, “Ne demek istiyorsunuz?” diye mırıldandım. “Bir handa ha? Hem de yolculuk sırasında!” Çok şaşırmışım gibi, “Bir yaşma daha girdim!” dedim. “Nasıl konuşabiliyorsunuz böyle?” O, “Hem de pek güzel konuşabilirim böyle!” diye yanıtladı beni. “Aynen böyle konuşmak için geldim buraya! Bunu size göstereceğim zaten.” Böyle diyerek cebinden kocaman bir tomar kâğıt çıkardı. Ben, “Beni korkutuyorsunuz,” dedim. “Bunlar da nedir?” O, “Korkma, canım,” dedi ve beni öptü. İlk kez olarak bana, “canım” diye seslenmek samimiyetini gösteriyordu. “Korkma,” dedi gene, “hepsini göreceksin,” diyerek kâğıtları önüme yaydı. En başta karısından boşanma il-mühaberi ve kadının orospuca davranmış olduğunun resmî kanıtı duruyordu. Sonra kadının yaşadığı semtin başrahibiyle Kilise Kurulu başkanlarının defin raporları vardı ki bunlar ölüm nedenine de değiniyordu. Emniyet doktorunun jüri heyeti isteyen beyanı, bu heyetin vardığı *Non compos mentis* kararı, hepsi yerli yerindeydi ve hepsi de beni tatmin etmek amacı güdüyordu. Gerçi dostumun haberi yoktu ama ben hiç de aşırı titiz biri değildim, bunlar olmasa da onu kabul edecektim. Gene de kâğıtların hepsini elimden geldikince dikkatle gözden geçirdim. “Evet, her şey apaçık meydanda,” dedim. “Keşke bunları ta buralara kadar getirmeseydiniz, nasılsa her şeyin bir zamanı var.” Ama o, “Belki senin zamanın boldur, ama benim şu günden fazla bekleyecek zamanım yok,” diye karşılık verdi.

Rulo yapılmış duran başka kâğıtlar da vardı. “Bunlar nedir?” diye sordum. “Evet, işte senin sormanı istediğim

soru buydu,” diyerek kâğıtları açtı, aradan çıkardığı küçük, yeşil bir ham deri keseden de çok nefis bir elmas yüzük alıp bana verdi. Öyle bir niyetim olsa bile almazlık edemezdim bunu, çünkü beyefendi yüzüğü doğrudan parmağıma geçirdi, ben de diz kırıp teşekkür ederek kabul ettim. O ikinci bir yüzük daha çıkararak, “Bu da başka bir durum için,” deyip cebine koydu. “Peki ama gene de bir bakayım,” dedim gülümseyerek. “Zaten kestirebiliyorum ne olduğunu; delisin sen!” O, “Bundan azını yapsaydım deli sayılırdım,” dedi, ama yüzüğü bana göstermedi, oysa ben görmeyi aklıma takmıştım. “Gene de göreyim şunu!” diye direttim. O, “Bekle,” dedi, “şuna bak önce,” diyerek kâğıt rulosunu eline alıp okudu ki... bir de ne göreyim, bu ikimizin evlenebilmesi için bir nikâh lisansı değil miydi? “Aa, Ayol! Sen resmen aklını oynatmışsın!” dedim ona. “Benim, hemencecik boyun eğip evet diyeceğimden bu kadar emindin, demek ya da ret yanıtını kabul etmemeye kararlıydın.” O, “Bu sonuncusu çok doğru,” dedi. “Belki yanılıyorsun,” dedim. “Hayır, olamaz,” diye yanıtladı hemen, “aklına bile getiremezsin bunu. Reddetmeyeceksin beni, reddedemezsin...” ve böyle diyerek beni hoyratça öpmeye girişti. Onu başımdan atamadım.

Odada bir yatak vardı, biz de hararetli hararetli konuşarak ortada aşağı yukarı yürüyorduk. Derken o beni gafil avlayarak kucakladığı gibi, benimle birlikte kendini de yatağın üstüne attı, beni kollarından bırakmadan, gene de ahlaka aykırı en ufak bir girişimde bulunmaksızın, aşkını açıklayan ve beni asla bırakmayacağını belirten sayısız yalvarışlar ve yeminlerle aklımı yatırmaya çalışarak rızamı alıncaya dek uğraştı. Öyle ki en sonunda, “Reddedilmeye kesin karar vermişsin anlaşılın,” dedim. “Evet, öyle,” dedi, “Reddedilmemem gerek benim, reddedilmeyeceğim de, reddedilemem çünkü!” Onu hafiften öpe-

rek, “Ne yapalım,” dedim, “reddedilmeyeceksin öyleyse, bırak da ayağa kalkayım.”

Dostum benim rızamı vermem ve bunu yapış tarzımla mutluluktan öylesine çıldırdı ki, içimden, “Şimdi bunu evlilik sanacak, nikâhı falan beklemeyecek,” diye geçirdim ama günahını almışım! Beni öpmeyi bırakıp elimden tutarak ayağa kaldırdı ve iki-üç öpücük daha aldıktan sonra, isteğini kabul ettiğim için bana şükranlarını bildirdi. Gözlerinin yaşarmış olduğunu gördüm.

Başımı öte yana çevirdim, çünkü benim gözlerim de yaşarmıştı; kendi odama çekilmeme izin vermesini istedim ondan. Bundan önceki 24 yıl boyunca yırtıcı ve iğrenç bir yaşam sürdüğüm için eğer zerre kadar gerçek bir pişmanlık duymuşsam o anda duymuşumdur. “Ah, ne mutlu insanlara ki birbirlerinin kalplerinin içini okuyamazlar!” diye geçirdim aklımdan. “Ve ben, keşke daha en başta ben böylesine dürüstlük ve sevgi dolu bir adamın eşi olabilseydim, ne mutluydu benim için!”

Aslında ne iğrenç bir yaratık olduğum ve nasıl bu saf beyefendinin duygularını da kötüye kullanacağım o zaman dank etti kafama. Orospunun birinden boşanmış olduğu halde kendini bir başka orospunun kollarına attığından nasıl da habersiz bu adam: iki erkek kardeşle yatmış, kendi öz kardeşinden üç çocuk doğurmuş bir kadınla evlenecek olmasından! Newgate Zindanı’nda dünyaya gelen, annesi orospu ve hırsız olup sınırdışına sürülen, kendisi 13 erkekle yatmış ve son görüşmemizden bu yana bir çocuk doğurmuş olan bir kadın! Vah zavallı beyefendi, dedim içimden, ne yapacak o şimdi? Kendi kendimi suçlama faslı sona erdikten sonra düşüncelerimin akışı şöyle oldu: Eh, onun karısı olmam kaçınılmazsa eğer umarım Tanrı bana inayet bağışlamak lütfunda bulunur da gerçek bir eş olabilirim ve bu erkeği, bana beslediği şu tuhaf tutkuya değer biçimde severim; onun

göremediği ihanet ve yalanlarımın kefareti, olabilirse eğer, açıkça görebileceği davranışlarla öderim.

Sevgilim, benim odamdan çıkmam için sabırsızlanıyordu; gecikmem üzerine aşağı kata inmiş, han sahibiyle papaz konusunu konuşmuş.

İyi niyetli ama işgüzar bir kişi olan han sahibi meğer yakınlardaki papaz dostunu zaten çağırmışmış. Dostum konuyu açıp papazı çağırtmaya değinir değinmez beriki, “Beyefendi, arkadaşım burada bulunuyor,” demiş ve lafı uzatmadan onları bir araya getirmiş. Bizimki papaza, ikisi de gönüllü olan bir çift konuğu evlendirmeyi isteyip istemeyeceğini sormuş, o da han sahibi Bay ...’nın kendisine bundan biraz söz ettiğini bildirip, “Umarım yasaklı bir iş değildir,” demiş. “Siz ciddi bir zata benziyorsunuz, hanımın da, yakınlarının rızasını gerektirecek yaşın üstünde olduğunu sanıyorum.” Dostum, “Bu kuşkunuzu temelli silmek için şunu okuyun,” diyerek nikâh ilmühaberini çekip gösteriyor. Papaz, “Bence sorun yok, hanımefendi nerede?” diye soruyor. Benim beyefendi, “Şimdi göreceksiniz,” diye yanıtlıyor.

Bu yanıtı verdikten sonra yukarı kata çıkıyor, tam o sırada ben de odamdan çıkmakta olduğumdan, “Papaz efendi aşağıda,” diyor. “Konuştum onunla, ilmühaberi de gösterdim, şimdi adam nikâhımızı kıymaya bütün kalbiyle hazır, yalnız seni görmeyi istiyor, bu yüzden onu buraya çağırmama izin verir misin?”

“Ne acelesi var?” dedim. “Sabahleyin olacak, değil mi?” “Öyle ama,” dedi dostum, “kendisi ya sen ana baba-sından kaçırılmış küçük bir kızsan, diye kuruntu yapıyor. İkimizin de kendi rızanızla adım atacak yaşta olduğumuzu belirttim, bunun üzerine kendisi seni görmek istedi.” Ben de, “Peki, öyleyse, senin istediğin gibi olsun,” dedim. Hemen yukarı getirdiler papaz efendiyi. Güler yüzlü, şen şakrak bir kişiymiş meğer. Ona bizim burada

bir araya gelmemizin rastlantı olduğunu, benim Chester arabasından indiğimi, dostumun da kendi arabasıyla beni karşılamaya geldiğini, dün akşam Stony-Stratford'da buluşacakken dostumun yetişemediğini anlattık. Papaz, “Efendim, her tersliğin bir düz yönü vardır,” dedi. “Bu işteki terslik size düşmüş, düz yön ise bana. Çünkü dün gece buluşabilmiş olaydınız ben sizi evlendirmek şansına erişemeyecektim. Han sahibi, bir dua kitabın var mı?”

Ürkmüş gibi yerimden sıçradım. “Aman Tanrım, ne demek oluyor bu?” diye ünledim. “Bir han köşesinde evlenmek ha, hem de geceleyin!” Papaz, “Hanımefendi, ille kilisede olsun, diyorsanız olur, lakin burada kıyılan nikâhınızın da kilisedeki kadar sağlam olduğuna sizi temin ederim. Dinsel yasalarda, kiliseden başka yerde evlendirme yapılamaz, diye bağlayıcı bir kuralımız yoktur. Kilisede evlenmek isterseniz töreniniz taşra panayırları gibi alayışlı olur. Nikâh saatine gelince; bu durumlarda bunun zerrece önemi yoktur. Prenslerimizi odalarında evlendirdiğimiz bile olur, hem de geceleyin saatin sekizlerinde, onlarında...”

Aklımı yatırmaları iyice uzun zaman aldı, kiliseden başka yerde evlenmeye kesinlikle razı değilmişim gibi yaptım, hepsi numaradan, tabii. Neyse, sonunda razı edilebilmiş gibi oldum, bunun üzerine han sahibi ve karısıyla kızı da yukarıya geldiler. Han sahibi hem baba hem de şahit oldu, böylece evlendik, keyfimize de diyecek yoktu, doğrusu. Gerçi itiraf etmeliyim ki biraz önce üstüme çöken suçluluk duyguları hâlâ tam dağılmış olmadığından arada bir derin derin içimi çekiyordum. Yeni kocam bunu ayırmamış, beni neşelendirmek için elinden geleni yapıyordu: Benim, pek acelece attığım bu önemli adım konusunda ufak bir tereddüdüm olduğunu sanıyordu, zavallı adam!

O gece handa tam anlamıyla eğlendik, gene de her

şeyi öylesine gizli tuttuk ki tek bir hizmetçi kızın bile haberi olmadı, çünkü tüm hizmetimi han sahibinin karısıyla kızı gördüler ve hizmetçileri, akşamleyin, bizim yemek yediğimiz zaman dışında yukarıya hiç çıkarmadılar. Han sahibinin kızına, “nedimem” adını taktım, ertesi sabah da bir mağazacı çağırarak, çarşıda bulunabilecek en iyi cinsinden birtakım süslü saç tokası armağan ettim. Kasabanın dantellerinin ünlü olduğunu öğrenince kızın annesine de nadide dantelden bir başörtüsü verdim.

Han sahibinin olayı bu denli gizli tutmasının bir nedeni de kilisedeki papazın duymasını istememesiydi, gelgelelim birilerinin gene de haberi olmuştu, çünkü ertesi sabah kilise çanları erkenden çalmaya başladı ve kasabanın çıkarabileceği en iyi müzik topluluğu da penceremizin altına geldi. Neyse ki han sahibimiz işi yüz-süzlüğe vurdu ve bizim önceden evlenmiş olduğumuzu ama eski konukları olduğumuzdan düğün yemeğini onun evinde yemeyi istediğimizi ileri sürdü.

Ertesi gün yerimizden kıpırdamayı canımız istemedi. Sabah erkenden çan sesleriyle uyandığımız, öncesinde de galiba pek uzun uyumamış olduğumuz için sonradan öyle bir uyku bastırdı ki neredeyse saat 12'ye kadar yataktan çıkmadık.

Han sahibesine, “Ne olur kasabada artık müzik falan olmasın, çanlar çalınmasın,” diye rica ettim, o da bu işi öyle güzel yönetti ki sessiz ve sakin kaldık. Gelgelelim gene de uzunca bir süre keyfimi kaçıran tuhaf bir olay oldu. Hanın büyük salonu sokağa bakıyordu. Benim yeni damadın alt katta olduğu bir sırada salonun öbür ucuna yürümüş, güzel, ılık bir gün olduğundan temiz hava almak için pencereyi açıp durmuştum ki at sırtında gelen üç beyefendinin tam karşımızdaki hana girdiklerini gördüm.

Görmezden gelinecek gibi olmadığı bir yana, bana “Acaba mı?” dedirtecek en ufak bir neden de yoktu: At-

luların ikincisi benim Lancashireli kocamdı! Korkudan ölüyordum; ömrümde böylesine donup kaldığım olmamıştı; yerin dibine çökecekmişim gibiydi, damarlarımda kanım buz gibi akıyor ve bedenim sıtma nöbeti geçirircesine titriyordu. Dedim ya, ortada hiçbir kuşkuyla yer yoktu: Sırtındaki kıyafeti tanıyordum onun, atını tanıyordum, yüzünü tanıyordum.

Aklıma gelen ilk mantıklı şey, “Kocam beni bu halde görmemeli,” düşüncesi oldu. Atlı beyler hana girmelelerinden kısa bir süre sonra, olağan olduğu üzere odalarının penceresine çıktılar. Bu arada benim penceremin kapanmış olduğundan emin olabilirsiniz! Onları gizlice gözetlemekten kendimi alamadım ve onu gene gördüm, uşaklardan birine seslenip bir şey istediğini duydum ve evet, aynı kişi olduğu konusunda elde edilebilecek dehşet verici kanıtların hepsine kavuşmuş oldum.

Bundan sonraki düşüncem onun karşıda ne işi olduğunu mümkünse öğrenmekti, lakin olmayacak şeydi bu. Kafamda bir an korkunç bir olasılık, bir an sonra da bir başka korkunç olasılık şekilleniyordu. Bazen onun izimi bulduğunu ve buraya nankörlüğümle rezilliğimi yüzüme çarpmaya geldiğini düşünüyordum. Her an beni aşağılamak için merdivenden yukarı çıkmakta olduğunu hayal ediyordum. Kafam sayısız kuruntularla dolup taşıyordu ki o, bunların hiçbirini bilemezdi, meğer ki Şeytan ona açıklamış olsun!

Aşağı yukarı iki saat bu korku halinde kaldım, gözü mü onların bulunduğu hanın penceresiyle kapısından hemen hiç ayırmadım. En sonunda hanın avlusunda yüksek sesli şakırtılar duyarak pencereye koşunca üç yolcunun da sokağa çıktıklarını ve atlarını batı yönünde sürdüklerini görerek son derece sevinip rahatladım. Londra'ya doğru gitselerdi, yolda onunla karşılaşp tanınmak olasılığı yüzünden gene korku duyacaktım, ters yöne

sapmaları beni bu 'sıkıntıdan kurtardı.

Biz de ertesi gün yola çıkmaya niyetliydik, ne ki akşam saat 6 sularında, sokakta kopan büyük bir curcuna ve atlarını delicesine sürerek geçen adamlar ödümüzü kopardı. Meğer hengâmenin nedeni, iki posta arabasını ve Dunstable Hill dolaylarında başka yolcuları soyan üç haydudun peşinde olan jandarma ve halkmış; soyguncuların Brickhill'deki bir handa (o üç centilmenin kaldıkları han) görülmüş oldukları haber alınmış da...

Han derhal kuşatılıp arandı, ama üç centilmenin oradan en az üç saat önce ayrılmış olduğunu ileri süren birçok tanık vardı. Çevremizde kalabalık birikmiş olduğundan durumu kısa zamanda öğrendik. Bu kez de içimi bambaşka bir kaygı sardı ve biraz sonra handakilere, o üç beyin aranan kişiler olmadığını söyledim: İçlerinden birinin çok dürüst bir insan ve Lancashire'da esaslı mülk sahibi bir centilmen olduğunu biliyordum.

Bu, haydutları kovalayan gruptaki jandarmaya derhal bildirildi, o da konuyu benim ağzımdan duyup emin olmak için yanıma geldi. Ben de ona, pencerede durduğum bir sırada o üç atlıyı hana gelirlerken, sonra yemek yedikleri salonun penceresinde, daha sonra da at üstünde handan çıkarlarken gördüğümü, içlerinden birinin Lancashire'da çok dürüst tanınan, esaslı varlık sahibi bir beyefendi olduğunu bildirdim; bundan emindim, zaten kendim de Lancashire'dan daha yeni gelmiştim.

Bunları söyleyişimdeki güven ifadesi, haydut peşindeki ahaliyi duralattı, jandarmayı da öyle tatmin etti ki adam hemen "dağılın" borusunu çaldı ve peşindekilere bunların aradıkları adamlar olmadığını, tersine çok temiz centilmenler olduklarına dair bilgiler bulunduğunu söyledi, böylece hepsi toparlanıp geriye gittiler. İşin aslı neydi, öğrenemedim, ancak şurası kesin ki Dunstable'da posta arabaları soyulmuş ve 560 sterlin nakit para alın-

mış olduğu gibi genelde oralarda gezen bazı dantel tüccarları da “ziyaret” edilmişti. At sırtındaki üç beyefendiye gelince; onların öyküsü bilahare anlatılmayı bekliyor.

Neyse işte, bu telaş bizi bir gün geciktirdi, oysa eşim yola düzülmekten yanaydı, “En güvenli bir soygundan hemen sonra yola çıkmaktır, çünkü haydutlar ortalığı ayağa kaldırdıktan sonra mutlaka yeterince uzağa kaçmış olurlar,” diyordu ama ben kaygılıydım, korkuyordum: Esas korkum da eski tanışımın hâlâ yolda olup bir rastlantıyla beni görmesindendi.

Hayatımda böylesine hepsi birbirinden sefalı dört gün yaşamış değilim. O günlerde her yönden bir yeni gelindim, kocam da beni her yönden rahat ettirmeye çalışıyordu. Ah, bu yaşam devam edebilseydi keşke! Geçmişteki dertlerimi nasıl da unuttur, gelecekteki acılarımdan nasıl da kaçınabilirdim! Gel gör ki son derece sefil bir geçmişim vardı, bunun hesabı da verilmek zorundaydı: bir bölümü başka bir dünyada olsa bile bir bölümü bu dünyada!

Beşinci gün oradan ayrıldık. Han sahibi benim kaygılı olduğumu gördüğünden, kendisiyle birlikte oğlunu ve üç yağız köylüyü de ata bindirip yeterli silah olarak Dunstable’a sağ selamet varabilmemizi sağlamak için, bize hiçbir şey söylemeden arabamızın peşine düşmüş. Dunstable’da onlara şöyle âlâsından bir ikramda bulunmasak olmazdı; bu kocama on-on iki şiline patladı, çalışanlara da zahmetlerine karşılık biraz bir şeyler verdi, ama han sahibi kendisi için hiçbir şey almadı.

Olayların bu biçim gelişmesi benim başıma gelebilecek en mutlu bir rastlantıydı: Öyle ya, Londra’ya evlenmeden dönüyor olsam, ilk gece keyfi için ya ona gidecek ya da koca Londra kentinde zavallı bir yeni gelini ilk gecesinde eşiyle birlikte evine alacak tek bir tanışım olmadığını kendisine açıklamak zorunda kalacaktım. Oysa

şimdi evli bir kadın olarak doğrudan onunla evine gitmekte hiçbir sakınca görmedim; orada dayalı döşeli bir eve ve mali durumu pek güzel olan bir kocaya el koydum ve mutlu bir yaşantının beni beklediğini gördüm, yeter ki bunu iyi yönetebileyim. Sürebileceğim yeni yaşamın gerçek kıymetini hesaplayabilecek kadar da boş zamanım vardı: Önceden sürdüğüm başıboş, denetimsiz yaşamdan ne kadar farklı olacaktı bu yenisi! Böyle temiz, akli başında bir yaşam tarzı da, “sefa sürmek” dediğimiz yaşantılardan ne kadar daha mutluluk vericiydi!

Ah, ne olurdu sanki, yaşamın bu parçası sürüp gitseydi ya da o sırada aldığım bu zevk bana böyle yaşamın gerçek tadını öğretebilmiş olsaydı! Veya iffetin gerçek düşmanı olan yoksulluğa düşmeseydim nasıl da mutlu olurdum, yalnızca burada değil, belki de sonsuzluk boyunca! Böyle yaşadığım sürece geçmişteki tüm yaptıklarımın içtenlikle tövbe ediyor, hepsini dehşet ve tiksintiyle anıyordum; onlardan ötürü kendi kendimden nefret ettiğim bile söylenebilirdi. Çok zaman, Kader’in sillesini yiyince tövbe ederek, beni delicesine sevdiği halde terk edip bir daha görmek istemeyen Bathlı âşığım aklıma düşüyordu. Bense, şeytanların en kötüsü olan yoksulluğun kışkırtmasına uyup iğrenç alışkanlıklarına dönmüş, güzel sayılan bir çehreden yararlanarak ihtiyaçlarımı sağlamaya başlamış, kısacası, güzellik denilen şeyin iffetsizliğe pezevenklik etmesine yol açmıştım.

Şimdi, geçmiş hayatımın fırtınalı yolculuğunun sonuna gelmiş ve güvenli bir limana ulaşmış gibiydim. Tehlikelerden sıyrıldığım için şükran duymaya başladım. Çok zaman saatler saati kendi başıma otururken geçmiş budalalıkları ve günahkâr bir yaşantının berbat aşırılıklarını anarak ağlıyordum; arada sırada da, gerçekten nedamet getirdiğime inanıp kendi kendimi pohpohladığım oluyordu.

Gel gör ki Şeytan'ın, insan doğasının karşı koyması mümkün olmayan akıl çelme yolları vardır; bu gibi acil durumlarla karşılaşırsak ne yapabileceğimizi pek azımız bilebiliriz. Tamahkârlık eğer tüm kötülüklerin köküyse, yoksulluk da, bence, tüm tuzakların en belalısıdır. Neyse, bir an önce konuya gelmek için bu tartışmayı şimdilik geçiyorum.

Bu kocamla dünyanın en büyük huzuru içinde yaşadım: Kendisi sessiz, makul, ciddi bir adamdı, temiz ahlaklı, alçakgönüllü, içten, işinde de çalışkan, titiz ve adaletli. İş dar bir çerçevede içindeydi, geliri de normal bir yaşam tarzını bolluk içinde sürdürmeye yeterliydi. Özel arabalar, seyisler, uşaklar bulundurup toplumda sivrimekten söz etmiyorum, elbet. Zaten bunu beklediğim ve arzu ettiğim de yoktu, çünkü önceki yaşantımın havailik ve aşırılıklarından tiksindiğim oranda şimdi kendi köşemizde, aza kanaat eden, biz bize bir yaşam sürmeyi seçiyordum. Evimde davetler yapmıyor, ziyaretlere gitmiyor, yuvamla uğraşıp kocamı hoşnut etmeye bakıyordum. Böyle yaşamak benim için zevk olup çıkmıştı.

Beş yıl, kesintisiz bir huzur ve hoşnutluk içinde yaşadık. Derken, adeta görünmez bir elin sillesi tüm mutluluğumu yakıp yıktı ve kendimi, şu son beş yıldakinin tam tersi bir durumda, yeniden dışarıdaki dünyada buldum.

Kocam, adamlarından birine, kaybını kaldıramayacağımız kadar büyük bir para emanet etmiş, adam parayı batırmıştı. Bu yitim kocama çok ağır geldi, onu çökertti. Oysa o kadar da ağır sayılmazdı gerçekte; kocam sorunuyla yüzleşmek cesaretini gösterebilse, kredisini öyle iyi idi ki parayı, ona hep dediğim gibi, kolayca yerine koyabilirdi, çünkü sıkıntıların altında çökmek onların ağırlığını ikiye katlar ve bu yüzden ezilip ölecek olanlar da ölür.

Kocama rahatlatıcı şeyler söylemek boşunaydı, yara çok derine gitmiş, bıçak yaşamsal organlara işlemişti; adamcağız avunamayarak melankoliye gömüldü, sonra da yatağından kalkmaz oldu ve öldü. Ben olacakları önceden gördüğüm için ağır bir bunalıma girdim, çünkü onun ölümünün beni yıkıma uğratacağını biliyordum.

Ondan yalnızca iki çocuğum olmuştu; çünkü, doğru konuşalım, çocuk doğurmaya son vermem gereken yaşım yaklaşılmaya başlamıştı. Kırk sekiz yaşındaydım artık, kocam yaşamış olsa bile başka çocuk doğuramayacaktım herhalde.

Şimdi gerçekten de vahim, onulmaz bir durumda kalmıştım; birçok bakımdan eskiye oranla daha bile kötü... Birincisi, metres olarak istenmeyi umabileceğim parlak çağım geçmişti, o çağ kapanalı epey olmuş, bir zamanki yapıdan geriye ancak yıkıntılar kalmıştı, ama bütün bunların bin beteri benim yeryüzündeki en ruhsuz, en keyifsiz insana dönüşmemdi. Kocamı sıkıntılı zamanında yüreklendirmeye çalışmış olan ben şimdi kendi maneviyatımı düzeltemiyordum: Kocama, dert yükünü taşıyabilmesi için son derece gerekli olduğunu söylediğim ruh gücünden kendim yoksundum.

Gel gör ki durumum gerçekten berbattı: Tümünden arkadaşsız ve çaresiz kalakalmıştım, kocamın uğradığı yıkım da maddi durumunu öylesine çökertmişti ki borç içinde olmamakla birlikte kalan paranın beni uzun süre geçindirmeyeceğini şimdiden açıkça görebiliyordum. Günden güne eridiğini bilmekle birlikte bu paraya bir tek şilin bile eklememin yolu yoktu; demek ki kısa zamanda hepsi tükenecekti, o zaman da önümde en korkuncundan bir sıkıntı dışında hiçbir şey göremiyordum. Bu olasılık düşüncelerimde öylesine apaçık canlanıyordu ki aslında henüz pek yakınımda olmadığı halde şimdiden gerçekleşmiş gibi oluyordum. Sonra, salt duydu-

ğum korku, mutsuzluğumu iki kat artırıyordu, çünkü kuru ekmeğe harcadığım üç kuruş bile dünyadaki son parammış da yarın yiyecek lokma bulamayarak açlıktan ölecekmişim gibime geliyordu.

Bu dertli durumumda hiçbir yardımcım, bana avuntu veya akıl verecek hiçbir dostum yoktu. Gece gündüz oturup ağlayarak, ellerimi ovuşturup kimi zaman da tımarhane kaçkınları gibi sayıklayarak kendime eziyet ediyordum. Aslında aklımı gerçekten oynatmadığıma çok zaman şaşmışımdır, çünkü öyle şiddetli bir bunalım içindeydim ki bazen aklım evhamlar ve hayaller içinde yitip gidiyordu.

Bu sefil durumda iki yıl yaşadım; zaten az olan varlığımı harcıyor ve durmadan halimin vahimliğine ağlıyordum. Bu ise, kurtarılmak için Tanrı'dan da insandan da umudu olmayan paramın kan kaybından ölüme doğru gitmesine yarıyordu yalnızca. Artık o kadar uzun zamandır, öyle çok ağlamıştım ki gözyaşlarımın tükendiğini söyleyebilirim; umutsuzluğa kapılmaya başladım, çünkü adım adım yoksullaşmaktaydım.

Az da olsa rahatlamak için evimi kapayıp pansiyona çıkmıştım; geçimimi ucuzlatmak için eşyalarının çoğunu satarak cebime biraz para koydum ve bir yıl kadar, harcamalarımı iyice kısıp her şeyi uzun süre dayandırmaya çalışarak bu şekilde yaşadım ama ne yapsam, önüme baktığımda sefillik ve muhtaçlığın adım adım yaklaşmasının kaçınılmazlığını görerek yüreğim sıkışıyordu. Yalvarırım, bu bölümü okuyan herkes perişan ve kimse-siz bir yaşam sürmek konusunu ve bu durumda salt arkadaş ve ekmek yokluğuyla nasıl boğuşmak zorunda kalacaklarını ciddi ciddi düşünüp taşınsın. Bu onlara yalnızca ellerindeki hesaplı harcamasını değil, destek için ellerini en yücelere açmasını ve ünlü Bilge'nin duasını

da öğretecektir: “Beni yoksulkılma ki hırsız olmayayım!”¹

Bu bölümü okuyanlar akıllarında tutsunlar ki yaşamın zor dönemleri, Şeytan’ın insanı baştan çıkarmak için en yaman tuzakları kurduğu ama insanda bunlara karşı koyma gücünün kalmadığı zamanlardır. Yoksulluk bastırır, dert yükü ruhu çaresizliğe sürüklerken ne yapılabilir? Bir akşam, direncimin sonuna gelmiştim, diyebileceğim bir saatti: Sanırım resmen aklımı oynatmış, hezeyanlarla sayıklarken, hangi şeytan dürttü bilmem, neyi neden yaptığımın da hiç bilincinde olmadan kalkıp giyindim (hâlâ giyebilecek iyi giysilerim vardı) ve sokağa çıktım. Dışarı çıktığımda en ufak bir plan yoktu aklımda, bundan çok eminim. Nereye gittiğimi, ne yapmaya gittiğimi bilmediğim gibi düşünmüyordum da. Şeytan beni dışarıya çekmiş, oltasının ucuna yemini de koymuştu, demek ki beni kesin kendi saptadığı yere götürecekti, çünkü benim nereye gittiğimden ve ne yaptığımdan zerrece haberim yoktu.

Böylece nereye gittiğimi bilmeksizin dolaşırken, bir eczacı dükkânının önünden geçtiğim sırada, tezgâhın tam önünde duran, beyaz beze sarılı küçük bir çıkın gözüme çarptı. Yanında, arkası dönük olarak bir hizmetçi kız durmakta ve dükkânın ön tarafına doğru bakmaktaydı. Burada, herhalde eczacı kalfası olan bir delikanlı tezgâhın üstüne çıkmış, elinde mum, üst rafta bir şeyler aranıyordu. Yani ikisinin dikkatleri de aynı yere iyice odaklanmıştı, dükkânda da onlardan başka kimse yoktu.

İşte yem buydu: Tuzağını kurdu, dediğim Şeytan da, konuşur gibi açıkça dürttü beni; çünkü anımsıyorum ve ömrüm oldukça unutmayacağım, omzumun üzerinden bir ses, “Çıkını kap, hemen şimdi!” dedi sanki. Ses bunu

1. Söz konusu bilgenin Hazreti Süleyman olduğu tahmin ediliyor. (Ç.N.)

dediği anda ben, yoldaki bir arabanın geçmesi için kenara çekilirmişçesine dükkâna girmiş, sırtım hizmetçi kıza dönük durumda elimi arkaya uzatıp çıkını almış ve dışarı çıkmıştım. Ne hizmetçi kız gördü beni ne delikanlı yamak ne de başka biri.

Bu işi yaptığım sürece ruhumu bürüyen dehşet duygusunu tarif etmemin olanağı yok! Dükkândan çıktığımda koşacak, hatta adımlarımı biraz sıklaştıracak bile halim yoktu. Ancak karşı kaldırıma geçtim, ilk köşeyi dönerek yürüdüm; Fenchurch Sokağı'na açılan bir sokaktı sanıyorum. Ondan sonra öyle çok köşe dönüp öyle çok kaldırım değiştirdim ki ne yönde gittiğimi çıkaramaz oldum, nereye gittiğimi de bilmediğim gibi ayağımın bastığı yeri hissetmiyordum bile. Tehlikeden uzaklaştıkça daha hızlı koşmaya başlamıştım. Sonunda yorgunluktan soluğum kesilip bitkin düşerek bir kapı önündeki küçük sıraya oturmak zorunda kaldım. Burada biraz açılmaya başladım ve Thames Sokağı'nda olduğumu gördüm. Biraz dinlendikten sonra yeniden yola çıktım. Damarlarımdaki kan tutuşmuş, yüreğim aniden korkuya kapılmışçasına çarpıyordu. Kısacası öyle bir şaşkınlığa uğramıştım ki hâlâ nereye gittiğimi, ne yapacağımı bilmiyordum.

Böylesine uzun uzun, hızlı hızlı yürüyerek kendimi bitap düşürünce biraz aklımı kullanmaya başladım ve pansiyonumun yolunu tutup gecenin saat dokuzunda oraya ulaştım.

Elimdeki çıkının niçin hazırlandığını ve bulduğum yere ne amaçla bırakıldığını bilmiyordum. Açtığım zaman içinden çocuk için çok kaliteli ve neredeyse yepyeni bir yatak takımı çıktı; dantellerinin işçiliği çok inceydi. Bundan başka küçük bir gümüş kupayla altı tane gümüş kaşık, gümüş bir lapa tası, başka birtakım keten örtüler, iyi kumaştan kolsuz bir entari, üç ipek mendil

vardı. Gümüş kupanın içinde kâğıda sarılmış olarak da on sekiz dinarius nakit para.

Bu şeyleri açıp bakarken, hiç tehlikede olmadığım halde içim müthiş bir korkuyla, zihnim dehşet duygularıyla öylesine doluydu ki açıklayacak söz bulamam. Oturup sarsıla sarsıla ağladım: “Tanrım, şimdi ne oldum ben? Hırsız! Bir dahaki sefere yakalayıp Newgate Zindanı’na atacaklar beni, idam hükmüyle yargılayacaklar!” Böyle düşününce gene uzun süre ağladım, ağladım. Şundan eminim ki korkumu yenip cesaret edebilsem, tüm yoksulluğuma karşın çıkındakileri aldığım yere geri götürürdüm. Bu duygu geçti. Geceleyin yatağıma yattımsa da pek az uyudum; olayın dehşeti aklımdan çıkmıyordu, bütün gece ve ertesi günün tamamında ne yaptığımı, ne konuştuğumu bilmiyorum. Sonra kayıp eşyalarla ilgili haber duymak için şiddetli bir isteğe kapıldım: Onların ne olduğunu öğrenmek istiyordum, yoksul birinin miydiler, yoksa zengin birine mi aittiler? “Belki de benim gibi parasız bir dulun eşyalarıdır,” diyordum içimden, “belki satıp kendisi ve zavallı bir çocuk için bir lokma ekmek almak amacıyla paketlemişti bu öteberiyi, şimdi de çıkının getireceği üç kuruştan yoksun, aç, perişan durumdadırlar...” Üç-dört gün boyunca içimi en çok kemiren acı, bu düşünce oldu.

Ne ki kendi derdim bütün bu düşünceleri bastırıyordu. Her geçen gün gözüme daha korkunç görünen aç kalma olasılığı, yüreğimi adım adım katılaştırmaktaydı. İçimi özellikle karartan düşünce şuydu: Islah olmuş, eski kötülüklerimin hepsinden nedamet getirmişken, yıllardır sakın, ağırbaşlı, alçakgönüllü bir yaşam sürmüştüm şimdi, aşırı muhtaç durumum yüzünden, bedence ve ruhça yıkımın eşiğine gelmiştim! İki üç kez dizlerimin üstüne çökerek Tanrı’ya, beni kurtarsın diye dilim döndüğünce dua ettim. Ama bu duaların umut içermediğini

söylemek zorundayım. Ne yapacağımı bilmiyordum. İçim karanlık ve korkuyla doluydu; geçmiş yaşantımdan içtenlikle nedamet getirmemiş olduğumu, Yaratan'ın da beni artık bu dünyada cezalandırmaya başladığını, eski yaşantımın kötülüğü oranında perişan edeceğini düşünür olmuştum. özel kitap grubu

Bu yolda gitseydim gerçek bir tövbekâr olabilirdim belki; gel gör ki içimde hain bir danışman vardı, kendimi en pis yollardan rahatlatmamı tavsiye edip duruyordu. Sonunda bir akşam beni gene, “Git şu çıkını al!” diyen o uğursuz kışkırtmayla baştan çıkardı, gene yollara çıkıp bakalım ne olacak, diye aranmaya yöneltti.

Çıktığımda ortalık aydınlıktı; nereye gittiğimi, neyi aradığımı bilmeden oradan oraya dolaşırken Şeytan önüme öyle müthiş bir tuzak kurdu ki, inan olsun öncesinde de sonrasında da, böylesini ne gördüm ne de duydum. Aldersgate Sokağı'ndan geçiyordum; dans dersinden dönmekte olan küçük, bebek gibi bir kız çocuğu da tek başına evine gidiyordu. İçimdeki akıl hocası, tam Şeytancasına, beni bu masum kuzucuğun üstüne saldı. “Merhaba,” dedim küçük kıza, bana karşılık verdi; bu kez elinden tutarak onunla birlikte yürüdüm ve Bartholomew Çıkmazı'nın yanındaki dar bir ara sokağa saptım. Çocuk, “Bu bizim evin yolu değil,” dedi, ben, “Hayır, sizin evin yolu burası, bak göstereyim,” dedim. Kızcağızın boynunda altın boncuklardan yapılma kısa bir zincir vardı, benim gözüm de bunun üstündeydi. Bu loş, ara sokakta kızın gevşemiş olan ayakkabısını düzeltmek bahanesiyle eğilerek zinciri boynundan aldım; o bunun farkına bile varmadı. Yeniden yürümeye başladık. Şeytan, ara yolun karanlığında aklıma, “Öldür de bağırmayın!” fikrini fitlediyse de bu beni öylesine korkuttu ki neredeyse düşüp bayılıyordum. Çocuğu ters yöne döndürüp, “O taraftan git, burası evinin yolu değil,” dedim, o da, “Peki,”

dedi. Ben, Bartholomew Çıkmazı'na dönüp oradan başka bir sokağa, oradan Long Lane'e ve Charterhouse Yard'a, sonra da St. John's Sokağı'na ve Smithfield'dan Chick Lane'e saparak uzun uzun yürüdükten sonra Field Lane üzerinden Holbourn Köprüsü'ne çıktım ve oradaki olağan kalabalığın arasına karıştım. Burada beni kimse bulamazdı artık. İşte kendi dışımdaki dünyaya yaptığım ikinci sefer de böyle geçti.

Bu ganimetin düşüncesi bana birincisini tümünden unutturdu. Bu konudaki düşünceler de çabucak aklımdan silindi. Demiştım ya, yoksulluk yüreğimi katılaştırdı, kendi ihtiyaçlarımdan başka hiçbir şeyi umursamaz oldum: Bu son olay da içime fazla dert olmadı; çocuğa hiçbir zarar vermediğim için, "Yalnızca anasıyla babasına, o zavallı kuzucuğu dışarıda tek başına bırakmak ihmalkârlıkları yüzünden, hak ettikleri bir uyarıda bulundum," diyordum kendi kendime. "Bu onlara, bir dahaki sefere yavruya daha özen göstermeyi öğretir."

Altın boncuklu zincirin değeri 12, bilemedin 14 sterlindi. Takı aslında annesinin olabilirdi, çünkü çocuğa göre çok büyüktü. Belki annesi kızının dans okulunda güzel görünmesiyle övünmek istediği için zinciri takmasına izin vermişti. Çocuğa, göz kulak olsun diye yanına bir hizmetçi kız da katmışlardı hiç kuşkusuz, lakin o, (herhalde vurdumduymaz bir yosma), belki de sokakta karşılaştığı bir delikanlıyla konuşmaya dalmış, yavrucak da böylece kendi başına yürüyüp giderek sonunda benim elime düşmüştü.

Şu var ki ben onu hiç incitmedim, hatta korkutmadım bile. İçimde hâlâ bir sürü yumuşak köşe vardı ve bu yüzden yalnızca, nasıl diyeyim, ihtiyacın beni yapmaya zorladığı şeyi yapmıştım.

Bundan sonra başımdan bir sürü serüven geçti, ama işin henüz acemisi olduğumdan Şeytan'ın aklıma soktu-

ğu şeyleri uygulamak dışında pek başarılı olamıyordum. Gerçi o da beni ihmal ediyor sayılmazdı. Başımdan bir de çok şanslı bir olay geçti. Bir akşamüstü alacasında, Lombard Sokağı'nda yürüyordum ki birden yanımdan, yıldırım hızıyla koşarak bir adam geçti ve elindeki bohçayı benim tam arkama fırlattı. Ben sokağın köşesindeki evin duvarına dayanmış durmaktaydım. Adam, "Sağ olasın, hemşire, bırak biraz orada kalsın," dedi ve rüzgâr gibi koşa koşa oradan uzaklaştı. Arkasından iki adam daha koşarak geldi, bunların tam ardından da, "Tutun! Hırsız var!" diye bağırان başı açık bir genç, daha sonra da iki-üç kişi daha sükün etti. Bunlar öndeki iki hırsıza öyle yaklaştılar ki hırsızlar ellerindekileri yere atmak zorunda kaldılar, hatta biri yakayı ele verdi, ama öbürü kaçıp kurtuldu.

Bu arada ben hiç yerimden kıpırdamadan duruyordum. Adamlar enseledikleri hırsızı sürükleyip topladıkları eşyaları kucaklarında sımsıkı tutarak geri döndüler: çalıntıları kurtarıp hırsızı yakalamış oldukları için gurur ve sevinç içinde yanımdan geçip gittiler; görünüşte ben, kalabalık dağılsın diye durmuş bekleyen biriydim.

Birkaç kez, "Ne oluyor?" diye sordumsa da kimse yanıtlamaya zahmet etmedi, ben de pek üstelemedim zaten. Ancak kalabalık iyice dağıldıktan sonra fırsat bulup dönerek arkamda duran şeyi aldım ve oradan uzaklaştım. Doğrusu bu kez geçen seferkinden daha az tedirgindim, çünkü bu şeyleri ben çalmamıştım; çalındıktan sonra elime geçmişlerdi. Evime bir olay olmadan döndüm. Bohçadan bir boy siyah ipek kumaşla bir boy kadife kumaş çıktı. İkincisi yaklaşık 11 yardalık, küçükçe bir parçaydı, ama birincisi neredeyse 50 yardalık bütün bir toptu. Herifler kumaşçı dükkânı yağmalamışlardı, anlaşılan. Yağmalamışlardı, diyorum, çünkü yitirdikleri parçaların değeri yüksek, götürdükleri parçaların sayısı hayli çoktu: Altı ya da yedi boy ipek kumaş vardı herhalde.

Bunca şeyi nasıl alabilmişlerdi, bilemem, ama ben yalnızca hırsızın hırsızı olduğum için bulduğum malları almakta hiç sakınca görmediğim gibi benim olduklarına sevindim bile.

Şu güne kadar talihim bana oldukça yardım etmişti; daha birçok maceraya çıktım, bunlar az kazançlı olsa da çok başarılı geçti. Gene de her Tanrı'nın günü, başıma bir terslik gelecek ve sonunda asılarak idam edilmekten dünyada kurtulamayacağım, diye korku çekiyordum. Bu korkunun bende bıraktığı etki göz ardı edilemeyecek kadar güçlüydü ve bu yüzden belki de hiç tehlikeli olmayan kimi işlere girişmemi engelliyordu. Ancak bir olay var ki anlatmadan duramayacağım. Sık sık kentin çevresindeki köylerde gezip bakalım kismetime bir şey düşer mi, diye bakınıyordum. Bir gün Stepney yakınlarındaki bir evin önünden geçerken pencere pervazında, besbelli parası aklından çok olan bir hanım tarafından, herhalde ellerini yıkarken oraya bırakılmış iki yüzük gördüm: biri küçük bir elmas yüzük, öbürü sade bir altın halka.

Odada kimse olup olmadığını görebilir miyim diye pencerenin önünden birçok defalar geçtim, kimseyi göremedimse de tam emin olamadım ama biraz sonra, birileriyle konuşmak istermişim gibi camı tıklatmak aklıma geldi. İçeride kimse varsa nasılsa pencereye gelirdi, o zaman ben de ona yüzükleri içeri almasını söyler, "İki kılıksız adamın bunlara bakıp durduğunu gördüm," derdim. Bunu iyi akıl etmiştim. Camı birkaç kez tıklattım, pencereye gelen olmayınca yolun açık olduğunu anlayıp dört köşe camı hızlıca ittirip gürültü çıkarmadan kırdım ve yüzükleri aldığım gibi oradan kazasız belasız uzaklaştım. Elmas yüzük 3 sterlin değerinde bir şeydi, öbürü de 9 şilin ederdi.

Şimdi sorunum mallarıma pazar bulmaktı, özellikle de o iki parça ipekli kumaşım için. Bunları sefil, parasız

hırsızların genelde yaptıkları gibi üç kuruşa elden çıkarmaya içim razı değildi. O zavallılar yüksek değerli bir şey için belki de canlarını tehlikeye atarlar da, sonrasında o şeyi yok pahasına elden çıkarmayı sevinerek kabul ederler. Ben kendim, ne olursa olsun, tam anlamıyla umarsız kalmadıkça böyle yapmamaya kararlıyım; kararlıyım da, nasıl bir yol tutacağımı pek bilemiyordum. Sonunda eski “mürebbiyeme” gidip yeniden samimiyet kurmaya karar verdim. Ona, küçük oğlum için yılda 5 sterlin vermeyi elimden geldiği sürece sürdürmüş ama sonradan kesmek zorunda kalmıştım. Gene de kadına mektup yazıp iyice kötü durumda olduğumu, kocamı yitirdiğimi falan bildirmiş, annesinin başına gelenlerin çilesini zavallı çocuğun çekmemesi için yalvarmıştım.

Bu kez görmeye gittim onu; eski mesleğini bir yere kadar hâlâ sürdürdüğünü ama maddi durumunun eskisi kadar parlak olmadığını anladım. Kız çocuğu kaçırılan bir beyefendi onu çocuğun çalınmasında parmağı olduğu nedeniyle dava edince kadıncağz dar ağacından yakasını kılpayı sıyırmış, mahkeme giderleriyle de dibe vurduğu için iyice yoksul duruma düşmüş. Evi öyle dayalı döşeli değildi artık, mesleğinde de eski şöhreti kalmamıştı ama, dedikleri gibi, ayaklarının üstünde duruyordu. Kanlı canlı, çalışkan bir kadın olduğu ve elinde de bir parça bir şeyler kaldığı için rehinciliğe başlamıştı ve pek güzel yaşıyordu.

Beni her zamanki güler yüzlü tavrıyla çok iyi karşıladı. Durumum bozuldu diye beni hor görmeyeceğini, ücretini ödeyemesem bile oğlumun düzgün bakılmasını sağladığını, çocuğa bakan kadının hali vakti yerinde olduğundan, işlerim düzelene dek o konuyu dert etmememi söyledi.

Ben de “Fazla param kalmasa da elimde para edecek bazı şeyler var,” deyip bunları nasıl nakde dönüştüreceği-

mi bilip bilemeyeceğini sordum. “Neymiş bunlar?” diye sorduğunda da altın boncuk dizisini çıkarıp, “Kocamın armağanlarından biriydi,” dedim. Sonra ipek kumaşları gösterip bunları küçük elmas yüzükle birlikte İrlanda’dan getirdiğimi söyledim. Gümüş tasla kaşıkları daha önce elimden çıkarmıştım zaten. Çocuk yatak takımına gelince; mürebbiyem bunu, bana ait olduğunu sanarak kendisi almayı önerdi. Rehincilik işine atıldığını anlattı: Bunları, rehin bırakılmış mal olarak benim adıma satacaktı. Nitekim az sonra bu işi yapan adamları çağırdı, onlar her şeyi, onun elinden olduğu için hiç sakınmasız aldılar, hem de iyi fiyatlar verdiler.

Bu becerikli kadının şu dar durumumda bir iş bulmam için bana bir yardımı dokunabilir, diye düşünmeye başladım, çünkü bulabilsem, namusumla yapacağım herhangi bir işe seve seve razı olurdum. Ama mürebbiyemin burada bir yararı olmadı: Dürüst işler onun alanına girmiyordu. Daha genç olsam belki bir yakışıklı bulmama yardım edebilirdi, gelgelelim bana göre bu tür etkinlikleri 50 yaşından sonra düşünmek bile yakışık almazdı ki ben de bu yaşı geçmiştim. Ona böyle söyledim.

Sonunda mürebbiyem beni, uygun iş buluncaya kadar çok az bir ücret karşılığı evinde kalmaya çağırdı, ben de bunu sevinerek kabul ettim. Bundan sonra yaşantım biraz rahatladığından, son kocamdan olan çocuğumun sorumluluğunu devretmek için birtakım yollar tasarlamaya başladım. Mürebbiyem, eğer mümkünse, tek bir yıllık 5 sterlin ödemem koşuluyla bunu da kolaylaştırdı. Bu bana öylesine destek oldu ki yeni yeni benimsemiş olduğum çirkin mesleği epey bir süre bıraktım. İş bulabilseydim ekmeğimi iğnemin emeğiyle kazanmak çok mutlu ederdi beni, lakin hiçbir çevrede hiçbir tanıdığı olmayan biri için bu çok zordu.

Neyse ki sonunda hanımlar için yataklar, iç etekler

falan hazırlayan bir yerde “kapitone” dikiş işi buldum. Çok sevdim bu işi, canla başla çalıştım ve bu sayede yaşamaya başladım. Ne var ki illa onun hizmetinde kalmamda ısrarcı olan bizim gayretkeş Şeytan bana her an, dışarı çıkıp dolaşmamı, yani önüme eskisi gibi bir şeyler çıkar mı diye bakınmamı söyleyip duruyordu.

Bir akşam gözümü yumup onun dediğine uyarak uzun süre sokak sokak dolaştım ama hiçbir şey bulamayıp eve yorgun argın, eli boş döndüm. Bununla yetinmeyerek ertesi akşam da çıktım; bir birahanenin önünden geçerken sokak üstündeki küçük bir odanın açık kapısından bakınca içeride, masa üstünde duran büyük, gümüş bir maşrapa gördüm. Bunlar o çağdaki birahanelerde çok kullanılırdı; besbelli birisi bu odada bira içip gitmiş, dikkatsiz garsonlar da sonradan maşrapayı kaldırmayı unutmuşlardı.

Odaya açıkça girdim, maşrapayı sıranın ucuna koyarak karşısına oturdum, ayağımla yere vurdum. Genç bir garson koşarak geldi, ondan bir pint ısıtılmış bira istedim, çünkü dışarısoğuktu. Birinci garsonun arkasından odaya bir başka genç daha girerek, “Bir şey mi istemiştiniz?” diye sordu. Ben tasalı bir edayla, “Hayır, oğlum, delikanlı bana bira getirmeye gitti,” dedim.

Orada otururken bardaki kadının, “Beş numaradaki-lerin hepsi gittiler mi?” diye sorduğunu duydum. Benim bulunduğum odaydı bu. Çocuk, “Evet,” diye yanıtladı. Kadın, “Maşrapayı kim alıp getirdi?” diye sordu bu kez. Başka bir çocuk, “Ben getirdim, işte burada,” diye yanıtladı, belli ki yanlışlıkla başka bir odadan getirdiği başka bir maşrapayı göstererek. Ya da haylaz şey, maşrapayı getirmediğini unutmuş olmalıydı, çünkü getirmemiş olduğu kesindi.

Bütün bu konuşulanları duymak beni çok memnun etti, öyle ya, maşrapayı arayan yoktu, herkes onun alınıp

getirilmiş olduğu kanısındaıdı. Ben de biramı içtim, çocuğu çağırıp paramı ödedim, giderken de, “Bunu unutma, oğlum,” diyerek benim biramı getirmiş olduğu maşrapayı işaret ettim. Delikanlı, “Tamam, hanımefendi, çok teşekkürler,” dedi, oradan ayrıldım.

Eve, mürebbiyemin yanına döndüm. Artık onu sınamak zamanı geldi, diye düşünüyordum: Uğraşımla ilgili gerçeği açıklamak zorunda kalırsam bana yardım eder miydi acaba? Eve dönüşümde onunla bir süre lafladıktan sonra, “Size ifşa edilecek dünyalar kadar önemli bir sırrım var,” dedim. “Yeter ki bana, sırrını sır olarak saklayacak kadar saygınız olsun.” O da, “Senin sırlarından birini sımsıkı sakladım ya, bir diğeri de saklamam konusunda neden kuşkulusun?” diye sordu. Ben, “Başıma dünyanın en acayip şeyi geldi, hiç aklımdan geçmediği halde bir hırsız yaptı beni,” dedim ve gümüş maşrapa öyküsünü baştan sona anlattım. Kadın, “Onu oradan alıp eve mi getirdin, şekerim?” diye sordu. “Elbette getirdim ya,” diyerek maşrapayı ona gösterdim. “İyi de, şimdi ne yapacağım bunu?” diye sordum. “Geri götürmem gerekir, öyle değil mi?”

“Geri götürmek mi?” diye karşılık verdi mürebbiyem. “Niyetin hırsızlık suçuyla Newgate’e kapatılmaksa, götür!” Ben, “Ama bunu geri götürmüş olduğum halde beni tutuklatacak kadar adilik yapamazlar ya!” dedim. Kadın, “Sen bu tip insanları tanımazsın, hayatım,” dedi. “Yalnız zindana attırmakla kalmaz, astırırlar bile seni; malı geri götürmekteki dürüstlüğün vız gelir onlara. Belki de yitirdikleri bütün maşrapaların parasını sana ödetirmek için hesap çıkartırlar!” Ben, “Ne yapmam gerekiyor öyleyse?” diye sordum. Kadın, “Madem işi punduna getirip çaldın, maşrapa sende kalacak, bunun geri dönüşü yok artık,” dedi, sonra, “hem zaten senin buna onlardan daha çok ihtiyacın var, öyle değil mi, kızım?” diye

ekledi. “Keşke karşına her hafta böyle bir fırsat çıksa!”

Bu sözler mürebbiyeme yeni bir açıdan bakmamı sağladı. Demek rehincilik yapmaya başlayalı beri eskiden yanında gördüğüm namuslu kişilerden daha başka bir çevre edinmişti.

Çok zaman geçmeden bu olguyu daha açıkça gözlemlemeye başladım. Arada sırada kılıç kabzası, çatal, kaşık, kupa ve benzeri şeylerin, rehin bırakılmak için değil doğrudan satılmak için getirildiğini görüyordum, arkadaşım da bunların hepsini hiç soru sormadan satın alıyordu. Bu sayede çok güzel kelepirlere bulduğunu sonraki konuşmalarından anlayacaktım.

Onun, aldığı gümüşleri bir tanıyan çıkmasın diye erittiğini de öğrendim. Bir sabah bana gelip o gün eritme yapacağını, istersem benim maşrapayı da, gören olmasın diye araya katabileceğini söyledi. “Hem de çok seviniyim,” dedim. Mürebbiyem maşrapayı tarttı, sonra bana değerini gene gümüş hesabıyla ödedi. Sonradan, bunu başka müşterilerine yapmadığını gördüm.

Bundan bir süre sonra, çok üzgün olduğum bir sırada bana eskiden yaptığı gibi, “Neyin var?” diye sordu. İçimin kan ağladığını söyledim ona; çok az çalışıyordum, beş parasızdım, nasıl bir yol tutacağımı bilemiyordum. Arkadaşım gülererek, “Gene sokağa çıkıp şansını denemelisin,” dedi, “belki eline başka bir gümüş parça daha çıkar.” Ben, “Ah, anacım, benim o meslekte hiç yeteneğim yok, yakayı ele verirsem anında işim biter,” dedim. O, “Ben sana ders verecek bir öğretmen hanım bulabilirim, seni yetiştirip kendisi kadar marifetli yapar,” diye karşılık verdi. Bu öneri beni ürpertti, çünkü daha önce bu meslekten hiçbir iş arkadaşım, hatta tanıdığım olmamıştı. Ne ki mürebbiyem çekingenliği de korkularımı da dağıttı; az zamanda, meslektaşımın da yardımıyla dillere destan Kese Kesen Moll kadar utanmaz ve pervasız bir

hırsız olup çıktım. Gerçi, (eğer şöhreti yanıltıcı değilse) O Moll'un güzelliğiyle boy ölçüşemezdim, o başka!

Arkadaşımın bana bulduğu meslektaş üç dalda uzmandı: mağaza hırsızlığı, dükkânların para dolaplarını soyup insanların cüzdanlarını çalmak ve hanımların üzerlerinden altın saatlerini almak. Hele bu sonuncusunda o kadar eline çabuktu ki başka hiçbir hırsız sanatın bu dalında asla onunla boy ölçüşebilecek kertede sivrilemedi. Bu dalların birincisiyle sonuncusu çok hoşuma gitti. Bir süre meslektaşımı iş üstünde, bir aceminin uzman ebenin çalışmasını izlemesi gibi, para almadan izledim.

Nihayet kadın beni uygulama aşamasına aldı: Bana sanatını göstermişti, ben de birçok kereler onun saatini belinden büyük bir ustalıkla "kaldırmayı" becermiştim. Şimdi bana bir de av gösterdi: Belinde çok hoş bir saati olan, karnı iyice büyümüş, gebe bir hanımdı bu. Uygulama, hanımın kiliseden çıktığı sırada yapılacaktı. Meslektaşım onun bir yanına dolandı ve basamaklara gelince yere düşüyormuş gibi yaparak tam üstüne öyle bir şiddetle devrildi ki hanımcağızın korkudan ödü koptu ve ikisi birden çığlık çığlığa bağırdılar. Meslektaşımın devrilip çarptığı saniyede hanımın saati benim elimdeydi; düzgün biçimde tuttuğumdan o itişmede kopça da açılmış, hanımın ruhu bile duymamıştı. Ben hemen tabanları yağladım ve uzman meslektaşımın hanımcağızı korkmuş hallerinden yavaş yavaş sıyrılmaya bıraktım. Bilahare saatin yokluğu algılandı. "Kesin beni itip deviren o serserilerin işidir, bana sorarsanız," dedi benim uzman. "Hanımefendi saatinin gittiğini nasıl anlamadı bilmem. Fark etseydi adamları yakalayabilirdik."

Durumu öyle iyi idare etti ki kimsenin şüphesini çekmedik. Ben eve ondan tam bir saat önce döndüm. Bu benim insan içindeki ilk maceramdı. Aldığım saat de gerçekten çok iyi bir parçaymış, üzerinde bir sürü süsü

püsü vardı. Mürebbiyem buna karşılık bize 20 sterlin para verdi, bunun yarısını ben aldım ve böylece eksiksiz bir hırsız olup çıktım: bütün vicdan ve namus sınırlarının ötesinde pişmiş, hatta ne yalan söyleyeyim, kendimden asla umamayacağım derecede kaşarlanmış bir hırsız!

Böylece, beni ilkin dayanılmaz bir yoksulluğun yardımıyla bu yola itmeye başlamış olan Şeytan şimdi kötücüllüğün olağan düzeyinin üstüne çıkartmıştı. Oysa şu sırada ne ihtiyaçlarım aşırı fazla ne de yokluğa düşme korkum o denli büyüktü, çünkü az da olsa yapacak birkaç iş bulmuştum, iğnem de hünersiz sayılamayacağından, tanıdıklarım arttıkça ekmeğimi namusumla çıkarcak duruma gelebilirdim.

Bunu söylemek zorundayım: Böyle bir çalışma ortamı daha ilk başta, gelecek korkusuna kapılmaya başlamamdan önce karşıma çıksaydı, evet, inanın bana, ekmeğimi emeğimle kazanabilme olasılığını o zaman görmüş olsaydım, böyle bir şer mesleğine ve de şimdi çevremi saran böylesine uğursuz bir insan sürüsünün arasına asla düşmezdim. Gelgelelim deneyim beni katılaştırmıştı; en son kertede korkusuz, gözükaraydım artık; uzun süre çalıştığım halde hiç yakalanmamış olmak da cüretimi artırıyordu. Kısacası, yeni suç ortağım ve ben hiç ele geçmeden öyle uzun zaman birlikte çalıştık ki yalnızca cüretkâr olup çıkmadık, zengin de olduk. Gün geldi, elimizde yirmiden fazla altın saat birikti!

Anımsıyorum, bir gün, her zamankinden biraz daha ciddi düşündüğüm bir sırada, maddi durumumun öncesine göre çok iyi olduğunu aklımdan geçiriyordum: Payıma neredeyse 200 sterlin nakit düşüyordu. Derken birden, hiç kuşkusuz bir ruh aracılığıyla (eğer öyle şeyler mevcutsa), aklıma çok açık seçik bir fikir geldi: Başlangıçta beni kışkırtan etkenin yoksulluk olduğuna, dertlerim yüzünden bu berbat işlere bulaştığıma göre ve de

şimdi ise, bu dertler ortadan kalkmış olduğuna, gündelik ihtiyaçlarımı emeğimle az çok karşılayabileceğime, arkamda da beni destekleyecek çok iyi bir banka bulunduğuna göre, neden şimdi, sözgelimi, oyunu hazır önde götürürken paydos etmiyordum? Yakamı yakalanmaktan sonsuza dek sıyırmayı umamazdım ki! Bir tek kez şaşırıp yanlış yaptım mı da işim bitti demekti.

Bu, hayırlı bir andı, hiç şüphesiz. Bu sese, nereden gelirse gelsin kulak assaydım eğer, rahat bir yaşama kavuşmak şansım olurdu ama neylersiniz ki kaderim başka türlü yazılmıştı. Beni kendi safına çekmiş olan o gayretkeş Şeytan öyle bir tutsak almıştı ki şimdi salıvermeye hiç niyeti yoktu. Beni batağa yoksulluk saplamıştı; geri dönüş umudu kalmayana dek bataкта kalmamın nedeni de tamah oldu. Mantığım paydos etmem için aklımı yatıracak düşünceler ileri sürerken tamah araya girerek, “Devam! Devam!” diyordu. “Şansın çok yaver gitti, dört veya beş yüz sterlin yapıncaya kadar devam et, sonra bırakırsın ve hiç çalışmadan rahatça yaşarsın.”

İşte böyle, bir kez Şeytan’ın pençesine düşmüştüm ya, sanki bir büyüyle orada tutuluyor ve bunu kırıp çıkacak gücü bulamıyordum... ta ki hepten çıkılmaz olan bela labirentlerinin arasında kalıncaya dek.

Gene de bütün bu düşünceler beni etkiledi; eskisine oranla daha bir sakıngan hareket etmeye başladım. Yöneticilerim bu kadar dikkatli değildiler. Başlı ilk derde giren kişi, yoldaşım dediğim (gerçi hocam demek daha doğrudu) kadın oldu: Bir başka öğrencisiyle birlikte iş aranırken Cheapside’da bir kumaşçıya girmişler, ama keskin gözlü bir yamak onları görmüş ve üstlerinde iki boy ince keten kumaşla enselemiş.

Bu, onların ikisinin de Newgate’te konuşlandırılması için yeterliydi. Burada eski günahlarından bazılarının anımsanması ve ayrıca iki ayrı suçtan dava açılması gibi

şanssızlıklara uğradılar, uğradıkları tüm suçlamaların kanıtlanması üzerine de ikisi birden ölüme mahkûm edildiler. İkisi de savunmalarını “karınlarıyla” yaptılar, ikisinin de bedenlerinde can taşıdıkları ileri sürüldü, oysa “hocamın” karnı tıpkı benimki gibi bomboştu!

Sıradakinin ben olduğumu düşündüğümünden sık sık onları görmeye, avutmaya gidiyordum, lakin buranın benim kendi mutsuz doğum yerim ve annemin bahtsızlıklarının mekânı olduğunu bilmek içime öyle bir dehşet salıyordu ki dayanamıyordum. Bu yüzden onları ziyarette gitmekten vazgeçmek zorunda kaldım.

Ah, onların felaketlerinden ders çıkarabilseydim eğer, mutlu olmak hâlâ elimdeydi, öyle ya, ben hâlâ özgürdüm, hiçbir şeyle suçlanmıyordum, ama neylersiniz ki yapamadım, miyadım hâlâ dolmuş değildi.

İdam hükmü bir kez ertelenmiş olan “hocam” idam edildi; genç öğrencisiyse, ölüm cezasını erteletme kararı çıktığı için sehpaye gitmeyi bu kez atlattı, ama uzun süre aç biilaç zindanda yattı, sonunda adının toplu bir af listesine girmesi sayesinde kurtuldu.

Meslektaşımın feci sonuna tanık olmak beni müthiş korkuttu, bir süre işe çıkmadım. Derken bir akşam eski mürebbiyemin evi yakınlarında yangın alarmı yaşandı. Hepimiz ayaktaydık, mürebbiyem pencereden baktı ve “şu isimdeki hanımefendinin” evinin üst katını alevler sarmış olduğunu haber verdi ki gerçekten öyleydi. Mürebbiyem, “Yavrum,” diye dürttü beni, “bulunmaz bir fırsat bu. Yangın öyle yakınımızda ki sokak henüz tenhayken gidebilirsin.” Bana yol da gösterdi: “Koş o eve, içeri gir, hanıma ya da kimi görürsen işte, yardım etmeye geldiğini söyle. Şu addaki hanımefendinin (sokağın daha yukarısındaki bir ahababı) evinden geldiğini bildir.”

Hemen koştum; yanan eve vardığımda hane halkını büyük kargaşa içinde bulduğuma inanabilirsiniz. İçeri

girince hizmetçi kızlardan birini gördüm, “Tanrım!” dedim ona, “Hayatım, nasıl oldu bu feci felaket? Hanımın nerde? İyi mi bari? Çocuklar nerde? Ben Bayan ...’dan geliyorum, size yardım etmeye.” Hizmetçi kız hemen, avaz avaz, “Hamfendi, Hamfendi,” diye bağırarak bir koşu kopardı, “bir hanım gelmiş Bayan ...’dan bize yardım etmeye.” Yarı çılgın durumdaki hanımefendi, eteğinde iki küçük çocuğu, kucağında bir bohçayla bana doğru geldi. “Amanın, Hanımefendi!” dedim, “Ben şu yavrucağızları Bayan ...’ya götürüyüm en iyisi. Gönder sin onları, dedi zaten, zavallı kuzucuklara ben bakarım, dedi.” Çocukların birini hemen elinden tuttum, öbürünü de annesi kucağıma verdi. “Al, Tanrı aşkına, ona götür buncağızları! Yüreğinin iyiliği için de teşekkür et!” Ben, “Kurtarmak istediğiniz başka bir şey var mı?” diye sordum. “Arkadaşınız onu da saklar.” Evin hanımı, “Ulu Tanrı onu kutsasın!” dedi. “Şu bohçadaki gümüşleri de al, götür ona. Çok iyi bir insan o... Tanrım, hepten mahvolduk biz, hepten işimiz bitik!” Böyle diyerek, aklını kaçırmışçasına koşarak oradan uzaklaştı, hizmetçiler de peşinden! Ben de iki çocuk ve bohçayla birlikte sokağa çıktım.

Dışarıya ancak adımımı atmıştım ki bir başka kadının bana yaklaştığını gördüm. “Hanımcığım,” dedi bu kadın acıklı bir sesle, “kucağındaki çocuğu düşüreceksin, zor bir zaman bu, dur, ben sana yardım edeyim,” diyerek hemencecik kucağımdaki bohçayı çekip almaya yeltendi, ama ben, “Yok, madem yardım edeceksin çocuğu elinden tut,” dedim. “Hemen sokağın başına kadar götürüver onu; ben de geliyorum, zahmetini karşılıksız bırakmam.”

Kadın, bu sözlerimden sonra dediğimi yapmazlık edemezdi, ama uzun lafın kıyası o da benim mesleğim dendi, tek istediği o bohçaydı. Gene de benimle kapıya kadar gelmekten kaçınamadı. Orada onun kulağına eği-

lererek, “Git, çocuğum,” diye fısıldadım. “Ben senin halinden anlarım, git, epey iş çıkarabilirsin.”

Kadın dediğimi anlayarak yürüyüp gitti. Ben, yanımda çocuklar, güm güm kapıya vurdum; içeridekiler zaten yangının şamatasına uyanmış olduklarından kapıyı açmaları uzun sürmedi. “Hanımefendi uyanık mı?” diye sordum. “Lütfen kendisine söyleyin Bayan ...’nın ricası var, iki çocuğunu eve almanızı diliyor. Zavallı hanımcağızın hali perişan, evlerinde yangın çıkmış!” Evdekiler çocukları güler yüzle içeri aldılar, felakete uğrayan ailenin haline üzüldüklerini belirttiler, ben de, bohçam kucağımda, oradan ayrıldım. Hizmetçilerden biri, “Bunu da bırakmayacak mısınız?” diye sordu. “Hayır, şekerim, o başka yere gidecek, onlara ait değil,” dedim.

Kargaşadan epey uzaklaşmış olduğumdan yoluma kimse sorgu sual etmeden devam ettim ve hayli ağır olan gümüş bohçasını dosdoğru eve getirip eski mürebbiyeme verdim. Kendisi bohçayı açıp bakmayacağını söyledi, beni de dışarı çıkıp daha mal bulmaya yolladı.

Yanan evin yanındaki evin hanımının adını verdi bana, ben de oraya ulaşmaya çalıştım, ama bu arada yangının telaşı öyle büyümüş, öyle çok sayıda yangın arabası çalışmaya başlamıştı ve sokak öylesine hıncahınç kalabalıktı ki varmak istediğim evin yanına ne yapsam yaklaşılamıyordum. Bu yüzden mürebbiyemin yanına döndüm. Bohçayı alıp odama götürerek incelemeye başladım: Bulduğum hazineyi açıklarken dehşete düşüyorum: Epey yüklüce olan sofra takımlarının çoğunluğunun yanı sıra bir altın zincir, küçük bir kutu dolusu cenaze yüzüğü, hanımın nikâh yüzüğü, üç-beş kırık altın madalyon, altın bir cep saati ve içinde 24 sterlinlik eski altınla daha başka değerli öteberi duran bir kese bulduğumu söylemek yeterlidir sanıyorum. Altın zincir eski zaman işi bir şeydi, ucundaki madalyon da kırık olduğundan

yıllardan beri kullanılmamış olduğu anlaşılyordu ama bunun altına bir zararı dokunmazdı ki!

Bu benim edindiğim en güzel hem de en kötü ganimetti: Gerçi yukarıda belirttiğim gibi artık genelde hiçbir düşüncenin etkileyemeyeceğı kadar kaşarlanmıştım, gene de bu hazineye baktığımda, yangında zaten onca varını yitirmiş olan o zavallı gözü yaşlı hanımı düşünmek yüreğimi ta kökünden paralıyordu: Hiç değilse gümüşleriyle en sevdiği şeyleri kurtarabildiğini düşünürken kandırılmış olduğunu anlayınca nasıl da şaşkına dönüp perişan olacaktı: Çocuklarıyla mallarını alıp giden kadının aslında öbür sokaktaki hanımdan gelmediğini, çocuklarının o hanıma, hiç haberi olmaksızın götürölüp bırakılmış olduğunu anlayınca...

Diyorum ya, bu yapılanların insaniyetsizliğinin içime çok dokunmuş olduğunu ve beni görece yumuşattığını itiraf etmek durumundayım; konuyu düşünmek gözlerimi yaşlarla doldurmuştu. Gel gör ki yaptığının insanlıktan uzak bir taş yüreklilik olduğunu açıkça hissetmeme karşın bunu herhangi bir biçimde telafi etmeye içim hiç razı olmuyordu. Bu yumuşak duygular zamanla dağıldı, çok geçmeden malları hangi koşullarda elde ettiğim de aklımdan silindi.

Hepsi bu da değil. Gerçi bu son iş sayesinde eskisinden epey daha zenginleşmiştim ama biraz daha para yaptıktan sonra bu iğrenç mesleğı bırakmak konusunda kısa zaman önce verdiğim karar bir daha geri gelmedi: Hâlâ biraz daha iş yapıp biraz daha kazanç sağlamak istiyordum. Hele bu tamah da başarıyla birleşince, yaşamımda vakitli bir değişim yapmayı hiç düşünmez oldum; gerçi bu değişimi yapmazsam kötücül yollardan elde ettiğim varlıkları güven ve huzur içinde kullanma olanağım yoktu ama gene de içimdeki ses, “Birazcık daha! Birazcık daha!” deyip duruyordu hâlâ.

Sonunda, içimdeki suçlunun bu yüzsüz ısrarlarına boyun eğerek vicdan azabı ve pişmanlık denilen şeyleri tümünden fırlatıp attım. O konulardaki fikirlerimden geriye kala kala şu kaldı: Belki son bir ganimet daha elde edebilirsem arzularım tatmine ulaşırdı. Gelgelelim bu fazlalık eki kesinlikle elde etmeme karşın, her seferinde bir tane daha istiyordum ve bu beni mesleğime devam etmek için öyle yüreklendiriyordu ki vazgeçmek hiç içimden gelmiyordu.

İşte bu durumda, başarılarımla iyice kaşarlanmış bir halde, yolumdan sapmamaya iyice kararlıyken bir gün, alnımda yazılı olan, yaşam tarzımın en son ödülünü bulacağım o tuzığa düşecektim. Ama bunun zamanı henüz gelmiş değildi: Felaketime giden bu yolun üzerinde daha birçok başarılı macera yaşayacaktım.

Hâlâ mürebbiyemle birlikteydim. Kendisi, idam edilmiş olan meslektaşımın talihsizliğine bir süre gerçekten çok üzüldü. Meğer bu ölen kadın mürebbiyem hakkında, onu da aynı sona sürüklemeye yetecek kadar çok şey bilirmiş! Mürebbiyem bu yüzden diken üstündeydi, hatta müthiş korkuyordu, desek yeri var. Gerçi bahtsız dostunun bildiklerini kimseye söylemeden ölmesi üzerine bu yönden rahatlamış, hatta belki onun asıldığına sevinmişti bile. Beri yandan dostunun onu kendi çıkarı için gammazlamamış olmasındaki insaniyetin bilinci yüreğini gerçek bir yasa boğuyordu. Ben onu avutmak için elimden geleni yaparken o da karşılığında beni, yitik dostuyla aynı yazgıyı hakkıyla paylaşabilmem için iyice katılaştırıyordu!

Ne var ki bunlar beni daha da sakıngan yapıyordu; mağaza hırsızlığından özellikle kaçınıyordum, hele ku- maşçı ve manifaturacılardan, çünkü bu dükkâncıların gözleri genel olarak iyice açıktır. Dantelcilerle şapkacılar alanına birkaç hamle yaptım, burada özellikle bir dükkân

ilgimi çekti, çünkü içinde çalışan iki kadının, işlerinde yeni ve deneyimsiz oldukları dikkatimden kaçmamıştı. Buradan sanırım 6-7 sterlin değerinde bir paket iyi dantelle bir yumak iplik kaldırdım ya, bir seferlik işti bu, ikinci kez denemeye gelmezdi.

Yeni bir dükkân açıldığını haber aldığımızda her zaman, tehlikesiz iş, diye düşünürdük; hele işletenler esnaflıktan gelmiyorsa başlangıçta bir-iki kez ziyaret edilecekleri kesindir, bunu önleyebilmeleri için son derece uyanık olmaları gerekir.

Birkaç girişim daha yaptımsa da hepsi, geçimimi sağlasa bile ufak işlerdi. Sonrasında uzun süre dikkate değer bir fırsat yakalayamayınca mesleği gerçekten bırakmam gerektiğini ciddi olarak düşünmeye başladım. Gelgelelim beni yitirmek istemeyen ve benden büyük şeyler bekleyen mürebbiyem beni bir gün genç bir kadınla ve sözde onun kocası olan bir genç adamla tanıştırdı. Sonradan öğrendiğime göre bu ikisi, icra ettikleri meslekte ortak çalıştıkları gibi başka bir hususta da ortakmışlar. Uzun lafın kısası birlikte soygun yapıyor, birlikte yatıyorlardı, sonunda birlikte ele geçip birlikte asıldılar.

Mürebbiyemin yardımıyla ben bu ikisiyle bir tür ortaklığa girdim; beni üç-dört serüvene sürüklediler, bu sırada onların çok kaba ve beceriksiz yöntemlerle hırsızlık yaptıklarını gözlemledim, öyle ki ancak kendilerinin şımarıklık kertesindeki gözükaralığı ve karşıdaki soyulan kişilerin inanılmaz savsakçılığı sayesinde başarılı olabiliyorlardı. Bunun üzerine onlarla ortaklaşa iş tutmak konusunda çok sakıngan davranmaya karar verdim. Nitekim önerdikleri iki-üç talihsiz tasarıyı geri çevirdim, onları da caydırdım. Hele bir seferinde bir saatçiyi soymayı ısrarla istediler: Niyetleri dükkânda gündüzün gördükleri üç altın saati yürütmekti; iyice gözetleyip saatçinin bunla-

rı nereye sakladığını öğrenmişlerdi. Ortaklardan birinin elinde her cinsten o kadar çok anahtar vardı ki altın saatlerin kilitlenmiş olduğu yeri açabileceğinden hiç kuşkusuydu. Böylece bir bakıma sözleştik, ama ben durumu sıkıca inceleyince anladım ki onların planı dükkâna zor kullanarak girmekti, ki bu benim yapmadığım bir şeydi, gitmeyi kabul etmedim, onlar bensiz gittiler. Binaya zor kullanarak giriyor, saatlerin durduğu yerin kilidini kırıyorlar, ama altın saatlerin yalnızca bir tanesiyle bir de gümüş saat buluyorlar. Bunları alır almaz evden serbestçe çıkıyorlar, ne var ki bu arada evdekiler uyanıp, “Hırsız var!” diye bağırmaya başlıyorlar. Genç adamı takip edip yakaladılar, genç kadın kaçabilmişti, ama maalesef biraz ötede yakalandı, saatler de üstünde bulundu. Yani ben ikinci kez canımı kurtarmıştım; ortaklar cezaya çarptırıldı ve ikisi de asılarak idam edildi, çünkü yaşları genç olmakla birlikte sabıkalıydılar. Önceden de belirttiğim gibi, birlikte hırsızlık yapmış, birlikte yatmışlardı, sonunda birlikte asıldılar; benim yeni ortaklığım da işte böylece son buldu.

Tehlikeden böylesine kılpayı kurtulduğum için ve gözümün önünde böyle korkunç bir örnek olduğu için adımlarımı şimdi iyice sakınarak atmaya başladım; gel gör ki beni her gün kışkırtan başka bir “baştan çıkarıcı” daha vardı, yani mürebbiyem demek istiyorum. Bu arada önüme okkalı bir ganimet olasılığı çıkmıştı; onun yönetimiyle kazanılmış olacağı için bundan önemli bir pay istiyordu: Özel bir evde önemli miktarda Felemenk danteli bulunduğunu haber almıştı. Felemenk dantelinin ithali o sırada yasak olduğundan bulup eline geçiren gümrük görevlileri için de güzel bir ganimet sayılıyordu. Mürebbiyemden kaçak dantelin miktarıyla birlikte bulunduğu yerin adresini de öğrendiğim için hemen bir Gümrük İdaresi görevlisine gittim; eğer benim ödül parasın-

dan hak ettiğim payı alacağıma söz verirse ona şu miktarda dantel bulabileceği bir adresi ifşa edebileceğimi bildirdim. Bu öylesine adil bir öneriydi ki hiçbir şey daha haklı olamazdı; gümrükçü de önerimi kabul ederek yanına bir polis memuruyla beni aldı, gidip dantelli eve baskın yaptık. Dantelin yerini iyi bildiğimi söylediğimden gümrükçü o işi bana bıraktı. Malın bulunduğu oda çok karanlıktı; elimde bir mumlukla zar zor içeri girdim, dantel paketlerini kapıdaki gümrükçüye uzatmaya başladım. Bu arada maldan ona verdiğim kadarını kendime ayırmaktan da geri kalmıyordum. Hepsi yaklaşık 300 sterlin edebilecek kadar dantel vardı, bunun 50 sterlinlik kadarını kendime ayırdım. Mal evin sahiplerine ait değil, bir tüccarın emanetiymiş, bu yüzden bu insanlar tahmin ettiğim oranda sarsıntıya uğramadılar.

Gümrük memuru ganimetinden ötürü sevinçten bayram eder durumdaydı, eline geçenle tamamen tatmin olmuştu; onun seçtiği bir evde buluşmak üzere sözleştik. Benim kendime alıkoyduğum (onun zerrece şüphelenmediği) malı elimden çıkardıktan sonra sözleştiğimiz yere gittim. Beni görünce pazarlık etmeye başladı. Ödülünden pay almaya hakkım olduğunu bilmediğimi sandığı için beni 20 sterlinle savmaya çalıştı. Ben, onun sandığı kadar cahil olmadığımı, beri yandan bana kesin bir rakam önermek istemesinden de hoşnut kaldığımı söyledim. 100 sterlin istedim, o 30'a çıktı; ben 80'e düş-tüm, o 40'a çıktı. Kısacası 50'yi önerince, "Olur," dedim, yalnızca sözüm ona kendi başıma örtmek için, aklımdan 8-9 sterlin yapacağını kestirdiğim bir parça da dantel istedim. Adam bunu verdi, 50 sterlin nakit parayı da aynı akşam alarak pazarlığı kapattım. Gümrükçü kim olduğumu, beni nerede arayıp bulabileceğini hiç öğrenmedi, öyle ki malın bir kısmının dolandırılmış olduğu ortaya çıksa bile o konuda beni suçlamaya kalkışamazdı.

Bu ganimeti mürebbiyemle paylaşmakta son derece hakça davrandım. O günden sonra kendisi beni, en nazik konuları yönetmekte son derece usta biri olarak görmeye başladı. Aslında bence de bu son olay yaşadığım en kazançlı ve kolay iş olmuştu. Yasak mallar konusunu araştırıp soruşturmayı kendime uğraş edinmeye başladım. Bulduklarımdan bir miktar satın alıyor, sonra da satanı ihbar ediyordum; gerçi bu keşiflerin hiçbiri şu anlattığım olay kadar kârlı olmadı, ama ben tehlikeden uzak durmaya razıydım: Ötekilerin göze aldıkları ve her Tanrı'nın günü yüzlerine gözlerine bulaştırdıkları muazzam risklerden hâlâ sakınıyordum.

Bundan sonraki en önemli olayım bir hanımefendinin altın saatini almak için yaptığım hamle oldu. Bir toplantı yerinde, kalabalık içinde geçti olay, son derece büyük bir yakalanma tehlikesi atlattım. Saati sımsıkı tutmuştum; birisi tarafından ittirilmişçesine hanımın üstüne yıkılıp aynı anda da hızla çekiştirdim ama yerinden kıpırdamadığını gördüm. Saati hemen elimden bırakarak canım çıkıyormuşçasına bir feryat kopardım: “Ayağıma bastılar! Yankesi i kaynıyor burası! Biri de saatimi çekmeye çalıştı!” diye bağırdım. Anlarsınız ya, bu maceralarımıza her zaman çok düzgün giyinmiş olarak çıkıyorduk, bu yüzden benim üzerimde de iyi giysiler, belimde altın saat vardı: Öteki hanımefendiler kadar kursuz bir hanımefendiydim yani!

Ben kendi feryadımı anca koparmıştım ki öbür hanım da, “Yankesici!” diye bağırarak birisinin belindeki saati çekip almaya çalışmış olduğunu bildirdi!

Saatini tuttuğum sırada onun yakınındaydım; bağırdığım zaman yerimde çakılıp kalmış gibi durmuştum, o ise kalabalığa kapılıp biraz ileriye gitmişti, öyle ki bağırdığı zaman ondan epeyce uzakta olduğum için benden zerrece kuşkulandı. Onun, “Yankesici!” çığlığını du-

yan başka birisi, “Evet, bir tane daha var, bu hanımı da çarpmaya kalkmışlar!” diye bağırdı.

Tam o dakikada, büyük şans eseri, biraz öteden de bir, “Yankesici!” bağırışı yükseldi ve bu kez gerçekten genç bir delikanlı suçüstü enselendi. Bu, zavallı çulsuz genç açısından terslik olsa da bana pek uygun düşmüştü. Gerçi durumu kendi başıma da pek güzel kurtarmıştım ama şimdi artık kuşkulu kişi olmaktan tümüyle uzaktım; kalabalık karşı yana doğru aktı ve çocukcağız sokağın öfkesine teslim edildi. Bu cezanın zalimliğini anlatmama gerek yok, gene de suçlular bunu Newgate’e kapatılmaktan her zaman yeğ tutarlar, çünkü zindanda çok zaman uzun süre, neredeyse ölünceye dek yatacaklar, kimi zaman da asılacaklardır; hüküm giydikten sonra umut edebilecekleri en iyi şey kolonilere nakledilmektir.

Bu maceramda ele geçmekten kılpayı kurtulmuştum; öyle korkmuştum ki uzun süre altın saatlerden uzak durdum. Olayda benim kurtulmamı sağlayan birçok öge bir araya gelmişti, bunların başlıcası da saatini çekelediğim kadının aptal oluşuydu, yani saldırının niteliği konusunda bilgisizdi, demek istiyorum. Öyle ya, saatini çekip alınamayacak kadar sıkı bağlamasını bildiğine göre insan onun daha uyanık olmasını beklerdi, ama öylesine ödü kopmuştu ki durumu kavrayacak akli kalmamıştı. Saatinin çekelendiğini hissettiğinde çığlık kopararak öne doğru atılmış, çevresindeki insanları darmadağın etmiş, lakin saati ve yankesici kuşkusu konusunda en az iki dakika boyunca tek söz etmemişti ki bu da bana bol bol zaman kazandırmıştı. Ben onun yakınında olduğum sırada bağırmış, o öne doğru atılırken ben geri durmuştum. Kalabalık hâlâ hareket halinde olduğundan bu zaman içerisinde bu kadınla benim arama en azından yedi-sekiz kişi girmişti. Sonra ben, ondan biraz önce, “Yankesici!” diye bağırmıştım, belki de aynı zamanda bağırmıştık, yani

kuşkulu kişi ben olduğum kadar o da olabilirdi. İnsanların kafası karışmıştı, nereye bakacaklarını şaşırmışlardı. Oysa kadın, böyle durumlarda gerekli olan soğukkanlılığı gösterip de, saatinin çekildiğini hisseder hissetmez öyle çığlık koparacağı yerde dönüp en yakınındaki bedeni kavrasaydı tam isabetle beni yakalamış olacaktı.

Bu pek meslek kardeşliğini gözeten bir açıklama sayılmayabilir, gene de yankesicilerin davranış şifrelerini çözen bir anahtar olduğu tartışmasızdır; bunu uygulayanların hırsızları yakalayacakları ne denli kesinse uygulamayanların onu ellerinden kaçıracakları da o denli kesindir.

Sonradan yaşadığım, bu iddiamı kesin doğrulayan bir başka serüven de yankesiciler konusunda gelecektekilere ışık tutabilecek bir kılavuz yerine geçebilir. Sevgili mürebbiyem bu mesleği bırakmış olmasına karşın, deyim yerindeyse doğuştan yankesiciydi. Sonradan öğrendiğime göre bu sanatın tüm aşamalarından geçmiş olmakla birlikte ancak tek bir kez yakayı ele vermişti, o zaman da öylesine kötü ele vermişti ki yakayı, hüküm giymiş, sürgüne yollanmıştı. Neyse ki çenesi olağanüstü güçlü bir kadın olduğundan, hem de cebinde parası bulunduğundan, gemisi erzak düzmek amacıyla İrlanda'ya yanaştığı sırada bir yolunu bulup karaya çıkmıştı. Epey yıllar burada, eski mesleğinde çalışarak yaşamıştı. Sonraları daha başka nitelikte bir kötü çevreye düşerek ebelik ve muhabbet tellallığı yapmaya başlamış, başından sayısız badireler geçmişti. Samimiyetimiz arttıkça bana bunları, aramızda kalması koşuluyla ufak ufak anlatmıştı. Ben edindiğim tüm hüner ve marifetleri işte bu şeytan kadına borçluydum. Bu alanda beni aşan ve de başı derde girmeksizin onca uzun süre etkin kalan bir başkası olmamıştır.

Mürebbiyem, İrlanda'daki maceralarından sonra, o

ülkede iyice tanınmaya başlayınca Dublin'den ayrılıp İngiltere'ye geçmişti. Burada, sürgünlük süresi henüz dolmamış olduğundan yine kötü çevrelere düşmekten korkarak eski mesleğine dönmemiş, İrlanda'dayken yürüttüğü mesleği kurmuştu. Bu dalda, tatlı dili ve yönetim yeteneği sayesinde kısa zamanda, benim de anlattığım üzere, zirveye ulaşmış, dahası, zengin olmaya başlamıştı. Sonradan durumunun yeniden düşkünleşeceğine önceden değinmiştim.

Bu kadının tarihçesinden böyle uzunca söz edişimin nedeni, kendi sürdüğüm kötücül yaşantıda oynadığı rolü daha iyi belirtmek içindir. Bu yaşantının her köşe bucağına beni elimden tutup götürürcesine yönlendiren odur. Öyle iyi akıllar verdi ki bana, ben de onları öyle iyi uyguladım ki çağımın en büyük sanatçısı olup çıktım. Her türlü tehlikeden yakamı öyle kıvrakça sıyrıyordum ki çok sayıda yoldaşım, kendilerini mesleklerinin daha altıncı ayında Newgate'te buldukları halde ben şimdi beş yıldan fazla zamandır çalışıyor olmama karşın Newgate'tekiler henüz beni tanımıyorlardı. Namımı çok duymuşlardı gerçi, çok zaman oraya ne zaman düşeceğimi merak ediyorlardı, ama ben her seferinde sayısı bilinmez, inanılmaz tehlikelerden kendimi kurtarmayı başarıyordum.

Bu dönemde içinde bulunduğum en büyük tehlikelerden biri, meslekte aşırı tanınmış olmamdı. Bazı yoldaşlarım, onlara herhangi bir kötülük yapmış olmamdan değil de kıskançlıktan kaynaklanan bir hınçla, kendileri her seferinde yakalanıp Newgate'e götürülürken benim her zaman kaçabilmeme öfke duymaya başlamışlardı. Bana Moll Flanders adını takanlar işte bunlardı. Bunun sahici adımla veya takındığım çeşitli sahte adlarla yakınlığı siyahla beyaz arasındaki benzerlik kadardı; ancak bir kez, Barınak'a sığındığım zaman adımı Bayan Flanders

olarak vermiştim ama şimdiki bıçkınların bundan asla haberi olamazdı. Bana Moll Flanders adını nasıl ve de neye dayanarak verdiklerini asla öğrenemedim.

Çok geçmeden kulağıma geldi ki böyle çarçabuk Newgate'e giren meslektaşlardan kimileri beni gammazlayacaklarmış. Bunlardan iki-üç tanesinin bunu pekâlâ yapabileceklerini bildiğimden son derece kaygılandım ve epey bir süre sokağına çıkmadım. Gelgelelim benim böyle, kendi deyimiyle, bomboş, kazançsız bir yaşam sürmem, mürebbiyemin pek işine gelmiyordu. Onu başarıma ortak etmiştim; kazançlarımı paylaşmakla birlikte tehlikelerimi hiç paylaşmadığından, benim gene sokaklara çıkmam için yeni bir oyun düşünmekten geri kalmadı. Bu da beni erkek kılığına sokup yeni bir dalda çalıştırmaktı.

Uzun boylu, gösterişli olmamla birlikte yüzüm pek erkek sayılamayacak kadar düzgündü, ama yalnızca geceleri ortaya çıktığım için idare etti. Gene de yeni giysilerimin içinde rahat davranabilmem zaman aldı, yani mesleğim açısından. İnsan doğasına bu denli aykırı giysiler içinde çevik, hızlı ve kıvrak davranmak olanaksızdı. Her şeyi hantalcasına yapmam yüzünden de ne eskisi gibi başarılı olabiliyor ne de öyle kolayca kaçabiliyordum. Bu yöntemden vazgeçmeye karar verdim ki şimdi anlatacağım kaza bu kararımın isabetli olduğunu kanıtlayacaktı.

Mürebbiyem beni erkek kılığına soktuğı gibi başka bir erkekle de eşleştirmişti: işinde eliçabuk olan genç bir adam. Aşğı yukarı üç hafta birlikte çok iyi çalıştık. Başlıca yöntemimiz dükkânların tezgâhlarını gözetlemek, buralara ya da başka yerlere dikkatsizce bırakılıvermiş şeyleri yürütmekti. Bu yoldan çok sayıda güzel iş çıkarıdık. Her zaman bir arada durduğumuzdan çok samimi leştik, gene de o benim erkek olmadığımı hiçbir zaman

bilmedi. Asla, hem de çok kereler, işteki duruma göre onunla evine gitmeme ve dört-beş kez geceleyin onun evinde yatmama karşın... Bizim çıkarımız başka yönde olduğundan cinsiyetimi ondan gizlemem şarttı, nitekim bunun ne kadar zorunlu olduğunu sonradan daha iyi görecektim. Yaşantımızın koşulları, sokaklardan geç saatlerde dönmemiz, yapacak şuydu buydu gibi işlerimizin gereği evlerimize kimseyi almama zorunluluğumuz gibi durumlar, arada onun evinde yatmayı reddetmemi olanaksız kılıyordu, meğer ki cinsiyetimi ifşa edeyim! Bu yüzden kendimi etkin ve başarılı biçimde gizlemeyi sürdürdüm.

Onun kötü, benimse iyi şansım çok geçmeden bu yaşantıyı sona erdirdi. Ne yalan söyleyeyim, birçok başka nedenlerden ötürü bu düzenden ben de usanmıştım. Bu yeni tarz çalışma sırasında birçok başarılı işler çıkartmıştık, hele en sonuncusu, gerçekteşebilse, olağanüstü parlak olmaya adaydı. Falanca sokaktaki bir dükkânın arkasında bir depo vardı, bu da başka bir sokağa bakıyor ve bina bunların arasındaki dönemecin köşesini tutuyordu.

Deponun penceresinden bakınca, hava kararmak üzere olmasına karşın, pencerenin tam önündeki tezgâhın üzerinde duran mallar arasında beş boy ipek kumaş gördük. Öndeki dükkânda müşterilerle uğraşan adamlar bu pencereleri unutmuş veya kapamaya fırsat bulamamışlardı.

Genç ortağım bu duruma öylesine aşırı sevindi ki kendini tutamadı, "Her şey elimizin ulaşacağı yerde!" dedi, sunturlu küfürler savurarak. Binayı yakmak zorunda kalsa da malları alacağını söylüyordu. Onu bundan vazgeçirmeye çalıştım biraz, ne ki boşuna olduğunu görebiliyordum. Ortağım gözükara biçimde işe atıldı. Pencerenin dörtgen camlarından birini ustalıkla, sessizce çıkartıp ipek kumaş boylarının dördünü dışarı çekerek

bana doğru geldi. Ne var ki o anda müthiş bir patırtı koptu. Gerçi yan yana duruyorduk, ama ben ortağımın elinden hiçbir şey almamıştım. Ona o anda, “Yandın, kaç Tanrı aşkına!” diye fısıldadım, hemen koşturdu, ben de öyle. Mallar elinde olduğundan herkes daha çok onun peşindeydi, ben ondan biraz daha gerideydim. Ortağım elindeki kumaş paketlerinden ikisini yere düşürünce peşindekiler biraz duraladıysa da kalabalık daha da çoğaldı. İkimizi birden kovalıyorlardı, ama biraz sonra o elindeki mallarla birlikte yakalanınca salt benim peşime düştüler. Can havliyle koşarak mürebbiyemin evine vardım. Peşimdeki bazı açık gözler beni yakından izleyerek o eve girdiğimi mimledilerse bilmem, ama kapıya hemen dayanan olmadı, o sürede de ben yalancı giysilerimi çıkarıp kendi elbisemi giymeye fırsat buldum. Zaten biraz sonra sokaktakiler kapıya dayandıklarında, onlara vereceği yanıtı hazırlamış olan mürebbiyem kapıyı açmadan sesini yükselterek, bu eve erkek falan girmediğini ileri sürdü. Dışarıdakiler ise, “Hayır, bu eve bir erkek girdi işte,” diye diretiyorlar, kapıyı kıracaklarına yeminler ediyorlardı.

Hiç bocalamamış olan eski mürebbiyem onlarla sakin sakin konuştu: İçeri gelip evi aramakta serbest olduklarını söyledi, ancak bir polis memuruyla birlikte gelecekler ve onun izin verdikleri dışında kimseyi içeri almayacaklardı, çünkü koca bir kalabalığı eve sokmak akıl harcı bir şey değildi. Kapıdakiler kalabalık olmakla birlikte buna karşı çıkamazlardı; hemen bir polis bulup getirdiler, mürebbiyem kapıyı açtı, polis girişi tuttu ve onun seçtiği adamlar evi aradılar. Mürebbiyem onlarla birlikte oda oda dolaşıyordu. Benim odama gelince, “Kuzinciğim, lütfen kapıyı aç, burda bazı beyler var, içeri girip odanı aramak istiyorlar,” dedi yüksek sesle.

Yanımda, mürebbiyenin, “torunum” dediği küçük bir kız çocuğu vardı, ona kapıyı açmasını söyledim, ben de

köşemde çalışır gibi oturmayı sürdürdüm. Sabahtan beri iş başındaymışım gibi her taraf yayıntı, döküntü, kırpıntı içerisindeydi; bana gelince hayli çıplak sayılırdım, üzerimde yalnızca bol bir sabahlık, bir de başımda gecelik örtü vardı. Mürebbiyem beni rahatsız ettiği için sözüm ona özür dilermişçesine konuşarak, bu ziyaretin nedenini kısmen açıkladı: Bu insanlara, kendi gözleriyle görsünler de emin olsunlar diye kapıyı açmaktan başka çare bulamadığını, çünkü söylediği hiçbir şeyin onları tatmin etmediğini anlattı. Ben de yerimden kıpırdamayarak adamlara dilerlerse odamı arayabileceklerini bildirdim. Evde aradıkları biri varsa benim odamda olmadığından ben emindim; evin geri kalan yanına gelince, o konuda bir diyeceğim yoktu, ne aradıklarını bilmiyordum ki!

Görünüşüm, duruşum öylesine masum ve dürüsttü ki adamlar bana umduğumdan daha nazik davrandılar. Gene de ancak odayı didik didik aradıktan, yatağın altına ve içine kadar, herhangi bir şeyin saklanabileceği her köşeye iyice baktıktan sonra, hiçbir şey bulamayınca rahatsız ettikleri için benden özür dilediler ve alt kata indiler.

Evi bu biçim, dipten tepeye ve tepeden dibe aradıktan ve hiçbir şey bulamadıktan sonra kalabalığı epeyce yatıştırdılar, ama gene de mürebbiyemi yargıç karşısına çıkardılar: Kovaladıkları adamın onun evine girdiğine yemin eden iki kişi vardı. Mürebbiyem bağırıp çağırdı, evinin böyle aşağılanması, kendisinin de küçük düşürülmesine karşı kıyametleri kopardı: Adamın biri bu eve girdiyse bile gene çıkmış olmalıydı; o gün bütün gün evinde, bildiği kadarıyla hiçbir erkek bulunmadığına yemin etmeye hazırdı, ama kendisi üst kattayken korkuyla kaçmakta olan herhangi bir adam sokak kapısını açık bulunca kovalayanlardan korunmak için içeri girebilirdi de onun haberi bile olmazdı. Eğer böyle bir şey olduysa adamın gene dışarı çıktığı kesindi, belki de öbür kapıdan,

Çünkü evin arkadaki ıkrnaza açılan bir kapısı daha vardı, adam buradan kaçıp hepsini gafil avlamış olmalıydı.

Bu, gerçekten de akla yatan bir yorumdu, yargıç da mürebbiyemi, evine, gizlemek, korumak ve adaletten kaçırarak amacıyla herhangi bir erkeği almamış olduğuna dair yemin ettirmekle yetindi. Mürebbiyem bu yemi- ni hakkaniyetle edebilirdi, nitekim etti ve serbest kaldı.

Bu olayın beni nasıl korkuttuğunu hayalinizde kolayca canlandırabilirsiniz. Mürebbiyem bundan sonra beni asla o kılığa sokamadı, çünkü, ona dediğim gibi: “Kendimi kesin ele vereceğimden emindim!”

Bu fiyaskoda ortağım olan zavallı genç şimdi kötü durumdaydı; onu belediye başkanının karşısına çıkar- mışlar, o lord hazretleri de genci Newgate’e mahkûm etmişti. Ne var ki genç adam suç ortaklarını, özellikle de son hırsızlığa karışmış olanı açıklamaya söz vererek ce- zasının infazını erteletmiş. Sözünde durmakta da hiç ge- cikmemiş, çünkü benim adımı onlara vermiş ama kendi- mi ona tanıttığım gibi, Gabriel Spencer olarak. Bu da adımı ve cinsiyetimi ondan gizlemenin ne büyük akıllılık olduğunu gösterdi bana, yani demek ki ortağım bunları bilseydi işim bitmişti.

Eski ortağım bu Gabriel Spencer’ı bulmak için elin- den ne geliyorsa yaptı: Beni tarif etti, nerede oturduğu- mu, ıkartabildiği bütün ayrıntıları sayarak anlattı, ama cinsiyetimin gerçeğini gizli tutmuş olduğum için ondan çok daha üstün durumdaydım, beni asla bulamadı. İzimi sürmeye çalışırken iki-üç ailenin başını derde soktu ama onlar da hakkımda hiçbir şey bilmiyorlar, beni ancak onun yanında gördükleri, ama kim olduğunu bilmedik- leri bir adam olarak tanımlıyorlardı. Mürebbiyeme ge- lince; gerçi bu ortağı bulmamı ayarlayan oydu ama başka birinin aracılığını kullanmış olduğundan genç adam onunla ilgili hiçbir şey bilmiyordu.

Bu olgular genç adamın aleyhine oldu. Suçluları açıklayacağına söz verip açıklamaması adaletle oyun oynamak olarak yorumlandı ve onu enselemiş olan dükkâncıların davayı daha sertleşerek takip etmelerine neden oldu.

Bu arada ben de müthiş diken üstündeydim. İzimi iyice silmek için bir süre mürebbiyemden uzaklaştım. Nereye gideceğimi tam olarak bilmediğimden yanıma bir hizmetçi kız alıp posta arabasına bindim ve Dunstable yolunu tuttum. Orada, bir zamanlar Lancashireli kocamla sefa sürdüğüm yerdeki eski ev sahiplerimin yanına gittim. Burada hanıma, kocamın her gün İrlanda'dan gelmesini beklediğime, onu Dunstable'da, bu evde beklediğimi bildiren mektup yolladığıma dair ayrıntılı, dört başı mamur bir hikâye anlattım: Rüzgâr uygun eserse kocamın birkaç güne dek karaya çıkacağı kesindi, ben de o gelinceye kadarki birkaç günü onlarla geçirmeye karar vermiştim, çünkü buraya kiralık atla mı yoksa posta arabasıyla mı geleceğinden emin değildim ama hangisi olursa olsun, kocam benimle buluşmaya, bu eve gelecekti.

Ev sahibesi kadın beni gördüğüne pek sevinmişti, kocası da beni öyle baş tacı etti ki prenses olsam ancak bu kadar rağbet görürdüm. Uygun olsaydı bu evde bir-iki ay kalabilirdim.

Ama benim konum bambaşkaydı: Gerçi kimliğimi öyle güzel gizlemiştim ki ortaya çıkarmak olanaksızdı; gene de, ya eski ortağım herhangi bir yoldan gerçeği öğrenirse diye hâlâ son derece tedirgindim. Beni bu son hırsızlıkla suçlayacak hali yoktu, ben onu bundan caydırmaya çalışmış ve oradan kaçmak dışında bir şey yapmamıştım; gelgelelim beni başka şeylerle suçlayarak kendi canını benim canım pahasına kurtarabilirdi.

Bu düşünce feci korkulara boğuyordu beni: Emektar mürebbiyem dışında da hiçbir dostum, başvurabile-

ceğim hiçbir umut kapısı olmadığından yaşamımı onun ellerine teslim etmek dışında hiçbir çıkar yol göremiyordum. Ben de öyle yaptım: Ona adresimi bildirdim ve orada kaldığım sürece ondan birçok mektup aldım. Bunların bazılarını okuyunca neredeyse aklımı oynatıyordum, neyse ki en sonunda eski ortağımın asılarak idam edilmiş olduğu müjdesini aldım ki bu benim uzun süredir aldığım en güzel haberdirdi!

Burada beş hafta geçirmiş ve gerçekten pek rahat etmişim (kafamdaki gizli kaygılar dışında) ama bu mektubu aldıktan sonra yüzüm gene güldü. Ev sahibeme İrlanda'daki kocamdan mektup geldiğini bildirdim: Onun iyi olduğunu öğrenerek sevinmişim ama bir de kötü haber vardı: İşleri, kocamın umduğu kadar erken yola çıkmasına izin vermiyormuş, yani büyük olasılıkla onu görmeden geri dönmek zorunda kalacaktım.

Ev sahibem önce kocamın iyilik haberini almış olduğuma sevindiğini belirtti: "Sizin eskisi kadar neşeli olmadığınız gözümde kaçmadı, Hanımefendiciğim, herhalde aklınız fikriniz kocanızdaydı," dedi o iyi yürekli kadın. "Ama şimdi rahatlamış olduğunuz açıkça görülüyor." Kocasıda, "Beyefendinin bu kez gelemeyişine üzuldüm," dedi. "Pek isterdim onunla görüşebilmeyi. Neyse, geliş konusunda kesin haber aldığınız zaman siz de gene buraya gelirsiniz, Hanımefendi. Ne zaman gelerseniz başımızın üstünde yeriniz var."

Böyle güzel laflar arasında vedalaştık. Londra'ya döndüğümde neşem yerindeydi, mürebbiyemin de durumdan benim kadar hoşnut olduğunu gördüm. Beni bir daha asla ortakla çalıştırmayacağını söylüyordu: "Çünkü görüyorum, tek başına çalıştığında şansın daha yaver gidiyor." Çok da doğrudu bu; tek başımayken kendimi nadiren tehlikede buluyordum; bulsam bile, başka insanların hantal hallerine bağlı olmadığım zamanlarda kendimi

daha çevikçe kurtarabiliyordum. Başkaları, belki de benim kadar öngörülerini olmadığından, daha sabırsız, basiretsiz davranıyorlardı. Ben, tanıdığım herhangi biri kadar cesur ve atılgan olmakla birlikte bir işi yapmaya kalkışmazdan önce iyice anlamaya çalışıyor, gerçekleştireceğim sırada da onlardan daha soğukkanlı olabiliyordum.

Başka bir bakımdan da güçlü ve dayanıklıydım ki buna çok zaman kendim de şaşardım. Bütün meslek arkadaşlarım bocalayıp “pat” diye adaletin avucuna düşerken ben kılpayı yırttığım halde bunca zamandır bu uğraşı bırakmayı bir kez bile tam ciddilikle düşünmüş değildim. Özellikle de artık yoksulluktan adamakıllı uzak olduğum, genelde çoğu kötülüklerin kışkırtıcısı olduğuna inanılan muhtaçlık korkusunu geride bıraktığım düşünülürse... Hemen hemen 500 sterlin nakit param vardı; emekli olmak işime gelse bu parayla pekâlâ geçinebilirdim. Ama, diyorum ya, emekli olmayı hiç mi hiç canım istemiyordu... Önceden, topu topu 200 sterlinim olduğu, gözümün önünde de bunca feci örnek bulunmadığı zamanlardakine kıyasla şimdi daha bile isteksizdim. Bundan da şöyle bir sonuç çıkarıyordum: Suç işlemekte bir kez kaşarlanmayagörelim, bizi hiçbir korku sarsamaz, hiçbir kötü örnek uyaramaz.

Aslında, meslekten bir kadın arkadaşımın akıbeti beni epeyce süre çok derinden sarımsı, ama zamanla bunu da atlattım. Bu dediğim, gerçekten çok talihsiz bir olaydı. Bir kumaşçı dükkânında iyi vurgun vurarak pek güzel bir top damasko kumaş kaldırmıştım. Bana bir şey olmadıysa da dükkândan çıkarken kumaşı o kadın arkadaşıma vermiştim; sonra o kendi yoluna gitti, ben de kendi yoluma. Biz dükkândan çıkalı daha pek az olmuştu ki dükkâncı kumaşın yokluğunu fark edip adamlarının birini bir yana, öbürünü öbür yana salıyor, onlar da az sonra üstünde çalıntı kumaş olan kadını yakalıyorlar.

Bana gelince; şans eseri bir evin kapısından içeri girmiştim. Burada, bir kat merdivenle çıkılan küçük bir dantelci dükkânı vardı. Dışarıdaki patırtıyı duyup pencereden bakınca zavallı arkadaşının sürüklenerek yargıç karşısına götürüldüğüne tanık olmanın doyumunu ve dehşetini yaşadım. Yargıç kadıncağızı anında Newgate'e mahkûm etti.

Dantelcide hiçbir işe çevirmemeye özenle dikkat gösterdim; vakit geçirmek için malları epey karman çorman ettikten sonra birkaç metre kenar fistosu alıp parasını ödedim. Oradan çıktığımda yüreğim, benim çaldığım mal yüzünden eziyet çekmekte olan kadıncağız için gerçekten kan ağlıyordu.

Bu olayda da her zamanki sakınganlığım işime yaradı. Yani, çok zaman bu insanlarla birlikte hırsızlık yapınama karşın kim olduğumu ve nerede oturduğumu onlara asla bildirmemiştim. Çok zaman beni gözleyip evimin yerini öğrenmeye çalışırlardı. Hepsi de beni Moll Flanders adıyla tanıyorlardı. Bunu kesin bilmeden, benim "o" olduğuma kulaktan dolma inananlar da vardı, çünkü adım o çevrelerde pek ünlüydü, gene de esas kimliğimi bir türlü ortaya çıkartamıyorlardı. Evimin semtini, kentin Doğu Yakası'nda mı yoksa Batı Yakası'nda mı olduğunu kestiremiyorlardı. İşte benim her türlü durumda güvencem böyle her zaman ihtiyatlı olmamdı.

O kadıncağızın felaketinden sonra uzun süre dışarı açılmadım. Biliyordum ki yaptığım bir iş ters gider de hapse atılırsam o da orada olacaktı: Aleyhime tanıklık etmeye, belki benim canıma karşılık kendininkini kurtarmaya hazır ve teşne... Old Bailey'dekilerin, yüzümü görmedikleri halde adımı çok iyi bilmeye başladıklarını, ellerine düşecek olursam eski bir sabıkalı muamelesi göreceğimi düşünmeye başlamıştım. Gerçi zavallı kadıncağıza, acısını biraz hafifletmek için kaç kez para yolladım,

gene de yeniden sokağa adım atmazdan önce beklemek ve onun kaderinin ne olacağını görmek kararındaydım.

Sonunda duruşması yapıldı. Eski arkadaşım söz konusu malları kendisinin çalmadığını, Bayan Flanders adıyla tanınan, kim olduğunu bilmediği birinin, dükkândan çıktıktan sonra paketi ona vererek, “Al, evine götür,” dediğini söyledi. Şu Bayan Flanders nerede peki, diye sordular ona. Ama dostum o Bayan Flanders’ı onlara gösteremedi; dükkâncılar da soygun sırasında onun dükkânda olduğunu, çalıntıyı hemen fark ederek peşinden koştuklarını ve paketi üstünde bulduklarını yeminle beyan edince jüri, kadının suçlu olduğuna hükmetti. Beri yandan mahkeme, onun hırsızlığı yapan esas kişi değil ikinci derecede bir yardımcı olduğunu ve canını kurtarmak için bile Bayan Flanders denilen o kadını (yani beni) bulamayışında samimi olabileceğini dikkate alarak sürgüne yollanmasına izin verdi ki bu onun adaletten kopabileceği en son lütuftu. Beri yandan yargıç ona, bu arada şu Bayan Flanders denilen kadını bulup gösterebilirse affedilmesi için araya girebileceğini de bildirmişti: Yani eski arkadaşım beni ortaya çıkartıp astırtabilirse sürgün edilmeyecekti. Ben onun bunu yapmasını olanaksız kıldım, o da kısa bir süre sonra, cezasının geri kalanını çekmek için sürgüne yollandı.

Gene söylemeden edemeyeceğim, bu kadıncağızın başına gelenler bana aşırı koyuyor, “Felaketinin gerçek nedeni benim,” diye düşündükçe tüm keyfim kaçıyordu. Gelgelelim, açıkça tehlikede olan kendi yaşamımı kurtarmak güdüsü tüm yumuşak duygularımı ortadan kaldırıyordu. Bu yüzden onun idam edilmemekle birlikte sürgüne yollandığını öğrenince derin bir oh çektim. Artık ne olursa olsun, bulunduğu yerden bana herhangi bir zarar vermesinin olanağı yoktu.

Bu kadının felaketi, son anlattığım olaydan üç-beş ay

önceydi; mürebbiyemin önerisi üzerine, tanınmayayım diye sokağa erkek kılığında çıkmamın nedeni de buydu zaten. Ama bu kılık değiştirmeden kısa zamanda usan-
dım, çünkü beni pek fazla tehlikeye maruz bırakıyordu.

Şimdi artık aleyhimde herhangi bir tanıklık edilecek diye korkum kalmamıştı. Benimle ilişkisi olan veya beni Moll Flanders adıyla tanıyanların her biri ya asılmış ya da sürgün edilmişti; şimdi ele geçmek şanssızlığına uğra-
sam bile adımın Moll Flanders ya da başka bir şey olma-
sı fark etmezdi, çünkü benim hesabıma yazılabilecek hiçbir eski suç yoktu. Ben de daha büyük bir serbestlikle yeni bir çetele tutmaya başladım ve eskisi kadar parlak olmasa da birçok başarılı serüven yaşadım.

O sıralarda, mürebbiyemin evinden uzak sayılama-
yacak bir semtte büyük bir yangın daha çıktı. Geçen se-
ferki gibi gene buraya da bir hamle yaptım ama kalaba-
lığın bastırmasından önce yetişip istediğim eve gireme-
diğim için payıma ganimet yerine musibet düştü. Bu,
yaşamıma ve tüm işlediğim suçlara neredeyse son nokta-
yı koyuyordu. Yangın çok şiddetli olduğundan evdekiler
büyük korku içinde, mallarını pencerelerden aşağı atarak
kurtarmaya çalışıyorlardı. Pencerenin birinden bir kızın
attığı kocaman, kuştüyü bir yatak şiltesi tam benim üs-
tüme düştü. Gerçi şilte yumuşak olduğundan kemikleri-
mi kırmadı, ama ne olsa ağırdı, tepeden düştüğü için
daha da ağırlaşmıştı, öyle ki beni yere serdi, bir süre ölü
gibi yatakaldım. Beni bu halden kurtarmaya çalışan, da-
ha doğrusu benimle ilgilenen de çıkmadı, bir süre orada
ölmüş gibi yattım, ta ki sonunda şilteyi kenara çekmeye
çalışan biri elimden tutup beni kaldırına dek! Evdekile-
rin sokağa şilteden sonra başka hiçbir şey atmamış olma-
ları şaşılacak bir şeydi, çünkü şiltenin üstüne başka şeyler
de düşseydi ben kesin ölmüştüm. Ne ki canım daha faz-
la eziyet çekebilsin diye bu kez esirgenmişti.

Her neyse; bu kaza o süre için benim kazanç kapımı kapadı; mürebbiyemin evine çok kötü incinmiş, berelenmiş ve son derece ürkmüş durumda döndüm; onun beni yeniden ayağa kaldırabilmesi epey zaman aldı.

Yılın çok neşeli bir mevsimi başlamış, Bartholomew Panayırı açılmıştı. Bu panayırda hiç şansımı denememiştim, zaten sıradan, kalabalık yerler pek işime yaramazdı. Bu yıl, kötü namı dükkânların bulunduğu, Cloister denilen bölüme dolandım ve birkaç yer gezdikten sonra kendimi bir piyango dükkânında buldum. Bu benim gözümde önemli bir şey değildi, pek fazla oylanmak da istemiyordum ya, tam o sırada içeriye son derece şık giyimli, son derece zengin görünümlü bir beyefendi girdi. Bu gibi yerlerde herkesin birbiriyle konuşması âdettir; o da beni seçti, bana büyük yakınlık gösterdi. İlkın benim adıma para yatırıp şansını deneyeceğini söyledi ve dediğini yaptı. Şansına ufak bir şey çıktı, o da bunu bana verdi: Tüyden yapılma bir muflondu sanırım. Adam benimle öncesinden daha da olağanüstü ilgili bir tavırla, ama hâlâ çok nazik ve centilmence konuşmayı sürdürdü.

Beni, uzun uzun konuşarak yanında tuttu, sonra piyango dükkânından dışarıya çıktık, Cloister'da yürüyerek bir tur attık. O hâlâ, daldan dala konarak binlerce ilgisiz konudan konuşuyordu. Nihayet, benim yanımda olmanın onu mest ettiğini ve bunu iltifat olsun diye söylemediğini belirtti. Onunla bir arabaya binmeyi göze alabilir miymişim acaba? Dediğine göre kendisi şerefli bir adammış ve bu sıfatına yaraşmayacak hiçbir öneride bulunamazmış bana. Ben önce biraz karşı koyuyormuş gibi yaptım, derken biraz yalvarmasına izin verdim, sonra direnmeyi bıraktım.

Başlangıçta bu beyefendinin niyetinin ne olduğunu kestirmekte zorlandımsa da biraz sonra onun bir miktar

alkol almış olduğunu, daha fazlasını almaya da pek itirazı bulunmadığını anladım. Beni arabayla pek de iyi bir şöhreti olmayan Knightsbridge semtindeki Bahar Bahçe-si'ne götürdü. Buradaki bahçelerde dolaştık. Bana çok kibar davranıyor, lakin gördüğüm kadarıyla içkiyi fazlaca tüketiyordu. Benim de içmem için ısrar etmesine karşın ben içmedim.

Beyefendi buraya kadar verdiği sözde durmuş, bana karşı aykırı hiçbir davranışta bulunmamıştı. Dönüşte gene arabaya bindik, birkaç sokak dolaştık, sonra adam arabayı bir evin önünde durdurdu. Evdekilerin onu tanıdığını anlaşıyordu, nitekim bizi üst kata çıkarıp içinde yatak bulunan bir odaya almakta hiç sakınca görmediler. Ben başlangıçta merdivenden yukarı çıkmaya razı değilmişim gibi durdumsa da birkaç tatlı söz üzerine buna da razı oldum. Doğrusu işin nasıl biteceğini görmeyi ben de istiyor, hem de bunca saatin sonunda belki elime bir şey geçer, diye umuyordum. Ortadaki yatağa, vs. gelince; konunun o yönü beni pek fazla ilgilendirmiyordu.

Burada beyefendi benimle, başlangıçta söz verdiğinden biraz daha serbest davranmaya başladı; ben de ucun ucun her şeye boyun eğdiğimden... kısacası, benden her istediğini aldı, dersem başka bir şey dememe gerek kalmaz. Bu arada bol bol içki içmeyi de sürdürüyordu. Gece yarısından sonra saat 1 sularında yeniden arabaya bindik. Temiz hava ve arabanın sarsıntısı yüzünden içki daha da başına vurunca beyefendi arabanın içinde oturmaz oldu, demin yaptığımızı yineleme isteğine kapıldı. Gelgelelim ben keklüğimin artık çantama girdiğinden emin olduğum için ona direndim, biraz sakinleşmesini sağladım. Bu durum beş dakika sürmüş sürmemişti ki adamcağız derin bir uykuya daldı.

Bu fırsattan yararlanarak onun üstünü inceden inceye aradım, bir altın saatle içinde altın para olan bir ipek

keseyi, kaliteli takma saçını, gümüş püsküllü eldivenlerini, kılıcıyla pahalı enfiye kutusunu aldı, kapıyı sessizce açarak araba yürürken atlamaya hazırlandım. Temple Bar'ı geçince dar bir sokakta araba bir başka bir arabaya yol vermek için durunca usulcacık aşağı atlayıp kapıyı da kapadım ve böylece hem beyefendimden hem de arabadan aynı anda tüymüş oldum.

Bu, sözcüğün tam anlamıyla hiç beklenmeyen, benim hiçbir surette tasarlamadığım bir maceraydı. Gerçi yaşamın neşeli bölümünü pek o kadar da arkamda bırakmış değildim. İştahıyla gözü karardığından yaşlı kadını gencinden ayırmılamayan bir züppenin yanında nasıl davranılacağını unutmuş değildim. Gerçi yaşımdan on-on iki yıl daha genç gösteriyordum ama ne olsa on yedisinde bir taze de değildim ki aradaki bu ayrımı görmek pek kolaydı. Ancak, kafası şaraptan ısınmışken tutkularında yaman yeller esen bir erkekten daha rezil, daha iğrenç, daha gülünç bir şey yoktur! Bu erkek aynı zamanda iki Şeytan'ın birden güdümündedir. Değirmen nasıl susuz dönemezse o da öyle, aklının yokluğunda kendini yönetmekten o denli acizdir. Kötü alışkanlıkları, içindeki tüm iyiliklerin (varsa, tabii) hepsini yerle bir eder, duyuları bile kendi şiddetlerinden kör olur da adam göz göre rezillikler yapar: sarhoşken içmeyi sürdürmek gibi, sokakta bir kadınla yakınlık kurmak gibi: kadının kim olduğunu, ne olduğunu bilmeden, sağlam mı çürük mü, temiz mi pis mi, güzel mi çirkin mi, genç mi yaşlı mı, diye durup düşünmeden, farkı ayırmılamayacak kadar gözü kararmış bir halde. Böyle bir erkek zincirli delilerden beterdir. Çürümüş, sapık kafasının buyruğuna uyduğu zaman ne yapıp ettiğinin farkında bile olmaz, tıpkı benim şu zavallı sefilciğimin, cebinden saatini ve altın dolu kesesini kaldırdığının farkında olmadığı gibi.

Bunlar Hazreti Süleyman'ın, "Salhaneye giden öküz

gibidirler, ta ki karaciğerlerine bir ok saplanıncaya kadar!” dediği erkeklerdir işte. Aynı zamanda frengi denilen o iğrenç hastalığın da iyi bir tanımlamasıdır bu laf: Kana karışan o ölümcül, bulaşıcı zehrin merkezi veya kaynağı da karaciğerdir. Korkunç, iğrenç hastalık oradan kana karışarak çarçabuk tüm gövdeye yayılır, ruha bulaşır ve iç organları sanki oklarla vurarak deler.

Doğrusu bu zavallı, savunmasız yaratık için ben bir tehlike oluşturmuyordum. Gerçi başlangıçta, acaba o benim için nasıl bir tehlike oluşturabilir, diye hayli korkmuştum, ama bir yönden de acınacak durumdaydı, yani görülebildiği kadarıyla zararsız bir kula benziyordu, hiçbir kötü niyeti olmayan bir centilmen, düzgün davranışlı, akıllı bir adam, göz dolduran, yakışıklı bir erkek: ciddi, oturaklı bir ifade, çekici, güzel bir çehre, kısacası her yönden olumlu... Ne var ki, sonradan bana açıkladığı gibi, bir akşam öncesinden içki almış, geceyi uykusuz geçirmiş, şimdi de içini ateş basmıştı: Şarap kanını tutuşturmuş ve bu duruma düşünce aklı sanki ondan umudunu kesip uykuya dalmıştı.

Bana gelince; benim işim onun parasıylaydı; sonrasında bir yolunu bulabilsem onu bir selamet evine, ailesine geri yollardım, çünkü bire on bahse girerdim ki evde onun selameti için kaygıda olan temiz, hanım hanımcık bir karısıyla masum çocukları vardı. Onlar babanın eve dönmüş olmasına sevinir ve kendine gelinceye kadar ona özenle bakarlardı. Ona gelince; kendine geldiği zaman yaptıklarından ve kendi kendinden nasıl da utanç ve pişmanlık duyardı kim bilir! Kötü yerlerin en kötüsünde, kentin çirkefiyle dolu Cloister’da bulduğu bir fahişeye vakit geçirdiği için kendini nasıl da kınardı! Ya frengi kapmışsa ya karaciğerine ok saplanmışsa diye korkudan nasıl da titrerdi! Bu kokuşmuş deneyimindeki çılgınlıkla hayvanlığın her aklına gelişinde kendi kendin-

den nasıl da iğrenirdi! Eğer en ufak bir şeref duygusu varsa, ki olduğuna cidden inanıyordum, o hanım hanımcık karısına belki de, çok mümkündür, bulaşıcı hastalığı geçirmek ve gelecekteki tüm soyunun kanına o felaket tohumunu atmak düşüncesinden, diyorum ya, bu düşünceden, kim bilir nasıl da nefret ederdi!

Bu gibi beyefendiler keşke bir an dursalar da söz konusu kadınların onlarla ilgili nasıl küçük düşürücü görüşler beslediğini akıllarına getirseler, tüyleri ürperirdi: Yukarıda da belirttiğim gibi bu kadınlar zevke, keyfe değer vermezler, yanlarındaki adama karşı davranışları duydukları herhangi bir yakınlıktan kaynaklanmaz. Pasif dişi için para dışında bir zevk yoktur. Erkek kendi kötücül zevkinin sarhoşluğuyla kendinden geçmiş durumdayken kadının elleri, bakalım ne bulabilirim, diye onun cebini yoklamaktadır. Ki adam çılgınlığının doruğundayken bunun bilincinde olamaz, işinin başlangıcında bunu öngöremediği gibi.

Tanıdığım bir kadın erkekler konusunda öyle kıvrak ve hünerliydi ki bir keresinde (aslında başına geleni pekâlâ hak eden) adam onun başka tarafıyla meşgulken o, adamın, ondan çekindiği için saat cebine koyduğu cüzdanı, içinde yirmi şilinle birlikte yürütmüş ve yerine, içinde yalancı mangır olan başka bir cüzdan koymuş. Adam işini bitirdikten sonra kadına, “Sen demin benim cebimi karıştırmadın mı?” diye soruyor. O da lafı şakaya vurarak, “Senin cebinde işe yarayacak ne olabilir ki?” diyor. Adam elini saat cebine sokup yoklayınca cüzdanının yerinde durduğuna güven getiriyor. Böylece kadın onun verdiği parayı alıyor. Bu onun için bir zanaattı. Buna benzer durumlara hazırlıklı olmak için üstünde her zaman sahte, yani altın cilalı gümüşten bir saat ve içi sahte paralı bir cüzdan bulundururdu. Bu konudaki uygulamalarının çok başarılı olduğundan hiç kuşku edilemezdi.

En son ganimetimle evime, mürebbiyemin yanına döndüm. Olup biteni anlattığımda iyi yürekli kadın öylesine duygulandı ki böyle beyefendi kişilerin, ne zaman bir bardak şarap başlarına vursa bu gibi bir felakete uğramak tehlikesi altında olduklarını düşününce gözyaşlarını tutamadı.

Ele geçirdiklerime ve adamımı nasıl soyup soğana çevirdiğime gelince; mürebbiyem bundan olağanüstü hoşnut olduğunu belirtti. “Hatta çocuğum, biliyor musun, bu yaptığın onu doğru yola döndürmek konusunda ömür boyu dinleyeceği tüm vaazlardan daha etkili olabilir,” dedi ki, öykünün geri kalanı eğer doğruysa gerçekten de öyle oldu demektir.

Mürebbiyemin bu beyefendi konusunda olağanüstü merak duyduğunu ertesi gün fark ettim. Ona beyefendi konusunda verdiğim tarif, giyimi, kalıbı, çehresi, her şey, tanıdığı, ailesini de bildiği bir kimseyi anımsatıyormuş. Ben ayrıntıları belirtmeyi sürdürdükçe o bir süre dalgın kaldı, sonra birden doğrularak, “Yüz sterline bahse girerim ki ben bu beyi tanıyorum!” dedi.

“İşte buna üzüldüm,” dedim. “Dünyayı verseler onu afişe etmek istemem. Yeterince zarara uğrattım zaten, daha fazlasına alet olmak istemem.” Mürebbiyem, “Yok canım, ona zarar verecek değilim, inan,” diye yanıtladı beni. “Merakımı bir parçacık gidermeme izin ver, yalnızca. O mu, değil mi, anlayacağımdan eminim.” Biraz şaşalamıştım, tasalı bir yüzle, “Aynı zamanda o da benim kimliğimi öğrenecektir, o zaman da benim işim bitmiş demektir,” dedim. Mürebbiyem, “Ne yani, seni ele vereceğimi mi sanıyorsun, yavrum?” diye sordu. “Hayır, hayır, o adam dünyanın en zengini bile olsa, yapmam bunu! Daha beter durumlarda senin sırrını sakladım ben, bu sefer de bana güvenebilirsin herhalde.” Bunun üzerine ben de o seferlik başka bir şey demedim.

Mürebbiyem planını bana bilgi vermeden, başka yoldan kurdu: İstedğini mümkünse öğrenmeye kararlıydı. Böylece o aileyi tanıdığına inandığı bir ahababına gidiyor ve şöyle bir beyefendiyle (bu arada beyefendim bugüne bugün baronet unvanlı ve çok iyi bir ailedenmiş) görülecek çok önemli bir işi olduğunu, ama ona nasıl yaklaşacağını bilemediğinden birinin tanıştirmasını istediğini söylüyor. Dostu bunu yapmaya hemen söz veriyor ve beyefendinin şehirde olup olmadığını öğrenmek için ailenin evine gidiyor.

Ertesi gün mürebbiyemin evine gelerek, Sir ...'nın evde olduğunu ama başına bir felaket geldiğinden hasta düştüğünü, kimseyle konuşmadığını haber veriyor. Benim mürebbiye şaşırmış gibi hemencecik, "Nasıl felaket?" diye soruyor. Arkadaşı, "Bir ahababını görmeye Hampstead'e gitmişti," diye anlatıyor, "dönüş yolunda saldırıya uğrayıp soyulmuş. Haydutlar, tahmine göre içkili de olduklarından onu tartaklamışlar, bitik durumdaymış." Mürebbiyem, "Soyulmuş ha? Nelerini almışlar peki?" diye sorunca arkadaş, "Ne olacak, altın saatiyle altın enfiye kutusunu, güzelim takma saçını, bir de üstündeki tüm parayı," diye yanıtlıyor, "bu da epey büyük bir şey sayılır, inan, çünkü beyefendi dışarı çıktığında yanına çokça nakit para alır."

Benim mürebbiye, "Lakırdı!" diye dudak büküyor. "Bahse girerim ki içip sarhoş oldu, orospunun birine takılıp her şeyini çaldırdı, sonra da eve gelip karısına, 'Soyuldum,' dedi. Eski numaradır bu. Zavallı kadınlara her gün yüzlerce böyle masal anlatılır."

"Asla!" diyor arkadaş, "Sen beyefendiyi tanımıyorsun da ondan. Bu şehri baştan sona arasan ondan daha kibar bir centilmen, daha haysiyetli, ağırbaşlı, ciddi, alçakgönüllü adam bulamazsın. Böyle şeylerden nefret eder, zaten onu tanıyan hiç kimse de ona böyle bir şey

konduramaz.” Mürebbiyem, “Pekâlâ, tamam,” diyor, “beni ilgilendirmez zaten, ilgilenseydim işin içinde öyle bir şey olduğunu mutlaka meydana çıkarırdım, seni temin ederim. Herkesin ağırbaşlı bildiği adamların bazen başkalarından bir farkı olmaz, ancak kendilerini daha iyiymiş gibi gösterirler ya da, daha doğrusu, ikiyüzlü olmakta daha ustadırlar.”

“Yok, yok, hayır!” diyor öbür hanım, “Sir ... asla ikiyüzlü olamaz, inan bana, gerçekten akli başında, dürüst bir beydir; soyguna uğradığı da çok kesin.” Mürebbiyem bu kez, “Tamam, herhalde öyledir,” diyor. “Zaten beni ilgilendiriniyor, onunla konuşmak istiyorum yalnızca, benim işim bambaşka bir konuda.” Beriki, “Hangi konuda olursa olsun onunla şu sırada görüşemezsin,” diyor. “Kimseyi görececek hali yok, çünkü hem çok hasta hem de fena halde yara bere içinde.” Mürebbiyem, “Yazık, gerçekten kötü ellere düşmüş öyleyse,” diyor, sonra “kuzum, nereleri incinmiş?” diye soruyor. “Kafası,” diye yanıtlıyor ahbabı, “sonra eli, yüzü... Vahşice saldırmışlar adama.” Mürebbiyem de, “Zavallı beyefendi,” diyor, “o iyileşene dek beklemek zorundayım demek. Uzun sürmez umarım, çünkü onunla konuşmayı çok istiyorum.”

Mürebbiyem oradan çıkıp eve dönünce yanıma geldi ve bu hikâyeyi bana anlattı. “Senin kibar beyefendiyi buldum,” dedi. “Gerçekten de mükemmel bir adammış ama şimdi... Tanrı yardımcısı olsun, şimdi hali berbatmış. Söyle kuzum, ne yaptın sen o adamcağıza, canını çıkarıyormuşsun nerdeyse.” Ben şaşkınlıkla, “Canını mı çıkarmışım? Yanlış adamı buldun herhalde,” dedim. “Ben ona bir şeycik yapmadım, yanından ayrıldığımda da bir şeyciği yoktu. Yalnızca sarhoştı, dalgın uyuyordu.” Mürebbiyem, “Ben orasını bilmem ama şimdi acınacak durumdaymış,” diyerek arkadaşının ona söylediklerini anlattı. Ben de, “Öyleyse ben gittikten sonra kötü ellere düşmüş,”

dedim, “çünkü ben sapasağlam bıraktım onu.”

Yaklaşık on-on iki gün sonra mürebbiyem, söz konusu beyefendiyle tanıştırsın diye o arkadaşına yeniden gitti. Bu arada başka yerlerde de soruşturmuş ve adamın henüz dışarı çıkmasa da ayağa kalkmış olduğunu öğrenmişti.

Mürebbiyem çok güzel konuşur, kendini çok güzel ifade ederdi; kimsenin aracılığına gereksinmesi yoktu. Meramını, benim onun adına nakledebileceğimden çok daha iyi anlatırdı; dedim ya, diline çok hâkimdi. Beyefendiye, birbirlerine yabancı olmalarına karşın buraya salt ona hizmette bulunmak amacıyla gelmiş olduğunu, başka hiçbir dileği olmadığını onun da anlayacağını söylüyor. Böylesine dostça geldiğine göre ondan bir söz rica ediyordu: Beyefendi onun tamamen iyi niyetle yapacağı öneriyi kabul etmese bile sinirlenmeyecek, üstüne görev olmayan işe burnunu soktu diye ona kızmayacaktı. “Sizi temin ederim ki söyleyeceğim şey yalnızca sizi ilgilendiren bir sır olduğuna göre benim önerimi kabul etseniz de, etmeseniz de sırrınız tüm dünyadan gizli kalacaktır. Meğer ki siz kendiniz ifşa edesiniz. Bu konudaki hizmetimi geri çevirerseniz size beslediğim saygının bir zerre olsun azalacağını, size en ufak bir zarar bile verebileceğimi düşünmemeli ve siz nasıl uygun görüyorsanız öyle davranmalısınız.”

Baronetimiz ilkin biraz çekimser durarak böylesi bir gizliliği gerektirecek herhangi bir konusu olmadığını ifade etmiş: Hayatta kimseye kötülük etmemiş olduğundan kendisi hakkında kim ne söylerse söylesin umurunda değilmiş; insanlara haksızlık etmek onun karakterinde olmadığı gibi herhangi bir kimsenin ona nasıl bir hizmette bulunabileceği konusunda da hiçbir fikri yokmuş, ama bu gerçekten de hanımefendinin dediği gibi çıkar gütmeyen bir hizmetse o, kendine hizmet etmeye ça-

lışanlara ters davranacak biri değilmiş... Böylece beyefendi benim mürebbiyeyi, söyleyeceğini kendi uygun gördüğü gibi söylemekte ya da söylememekte serbest bırakmış oluyordu.

O derece kesinkes ilgisizdi ki kadıncağz ona konuyu açmaktan adeta korkmuş. Lafı bir süre daha dolandırdıktan sonra şunu belirtmiş: Onun geçenlerde başına gelen talihsiz macerayı, akıl ermez, garip bir rastlantı sonucunda ayrıntılarıyla öğrenmişti, hem de o biçimde ki dünyada bunu kendisinden ve ondan başka kimse, hatta yanındaki kişi bile bilmiyormuş.

Baronet önce biraz kızmış gibi, “Ne macerası?” diye sormuş. Bizimki, “Ne olacak, efendim, şu soygun olayı,” diye yanıtlamış, “hani Knightsbridge dönüşü... yoksa Hampstead mi desek? Beyefendi, sakın şaşırmayınız, sizin o gün Smithfield’daki Cloister’dan Bahar Bahçesi’ne, oradan da... o eve kadar attığınız her bir adım konusunda bilgim var, sonradan arabada nasıl uyuyakaldığınız hakkında da... Dedim ya, şaşırmayınız, kaygıya kapılmayınız, buraya sizi çarpmaya gelmiş değilim, hiçbir şey istemiyorum sizden; o gün yanınızda olan hanımın kimliğinizden haberi olmadığına ve asla olmayacağına da size temin ederim. Gene de belki size başka bir hizmette daha bulunabilirim. Buraya, sırf bu şeyleri bildiğimi açıklamak ve gizli tutmak karşılığı rüşvet istemek için gelmedim. Şundan tümüyle emin olunuz ki, Beyefendiciğim, bana yapmak ya da söylemeyi uygun bulduğunuz şeyler, ne olursa olsun, hep şu andaki kadar sır kalacaktır, sanki mezarımdaymışımcasına.”

Adam bu söylev karşısında şaşkına dönerek, “Hanımefendi,” demiş, büyük bir ağırbaşlılıkla, “siz bana yabancısınız, böyleyken hayatımda yaptığım en kötü şey hakkındaki sırra ortak olmanız büyük talihsizlik. Bu bana öylesine utanç veren bir olay ki tek avuntum Tanrı’dan ve

vicdanımdan başka bilen olmamasıydı.” Mürebbiyem, “Beyefendi, lütfen bu sırrı benim öğrenmiş olmamı sakın talihsizliğinizin bir parçası saymayın!” demiş. “Düşüncesizcesine yaptığınız bir şeydi, sanırım, belki de o kadın sizi kışkırtan bir marifet kullandı, her neyse, benim bunu öğrenmiş olmama lanet etmeniz için asla geçerli bir nedeniniz olmayacak. Sizin kendi ağzınız bile bu konuda, benimkinin şu ana kadar kaldığı ve bundan sonra ömür boyu kalacağı kadar sımsıkı mühürlü olamaz.”

“Peki, tamam,” demiş adam. “Ancak bırakın da, her kim ise o kadıncağızın da hakkını vereyim. O beni kışkırtacak hiçbir şey yapmadı, inanın bana, tersine reddetti bile; benim kendi budalalığım, deliliğimdir başıma bu işi açan, hem onu da sürükleyen. Ona şu zamana kadarki hakkını vermek zorundayım. Üzerimden aldıklarına gelince; öyle bir durumdaydım ki o daha azını yapsa şaşardım. Zaten bu ana kadar beni soyanın o mu yoksa arabacı mı olduğunu bilmiyorum. O yaptıysa bağışlıyorum. Bence benim yaptığımı yapan tüm erkekler aynı muameleyi görmelidir. Zaten benim kafamı kurcalayan da onun çaldıklarından çok daha bambaşka şeyler.”

Mürebbiyem şimdi konuyu adamakıllı deşmeye başlamış, baronet de ona iyice açılmış. Mürebbiyem önce onun benimle ilgili söylediklerine karşılık olarak, “Beyefendiciğim, birlikte olduğunuz kişi hakkında böyle adil düşünceler beslediğinize sevindim, çünkü sizi temin ederim ki o, sokaklardan bir kadın değil gerçek bir hanımdır,” demiş. “Gerçi siz onun öyle adamakıllı ileri gitmesini nasıl başardınız bilemem ama inanın bana onun âdeti olan bir şey değildir bu. Büyük bir tehlikeyi göze almışsınız, efendim; eğer tasalarınızdan biri buysa, içiniz tamamen rahat olsun, derim, çünkü ona sizin dışınızda kocasından başka kimse dokunmamıştır... ki o da öleli neredeyse sekiz yıl oluyor.”

Meğer adamın kaygısı gerçekten buymuş, büyük korku içindeymiş, bu yüzden kadının sözlerini duyunca besbelli çok sevinmiş. “Açık konuşacağım, hanımefendi,” demiş, “eğer o husustan emin olabilirim, çaldırdıkları-
mı pek o kadar umursamam... O konuda Şeytan’a uy-
manın kolay olduğunu düşünüyorum; hanımcağız belki
yoksuldu, o nedenle istedi onları.” Mürebbiyem, “Efen-
dim, eğer yoksul olmasaydı size dünyada teslim olmazdı,
inanın bana,” demiş. “İlk baştan yoksulluğuna yenik düş-
tüğü için sizin ona öyle şeyler yapmanıza izin verdiği
gibi sonunda gene yoksulluğuna yenik düşerek kendince
bir ücret aldı sizden. O sıradaki durumunuzu görünce,
‘Ben yapmasam nasılsa arabacı ya da küfeci yapacak,’
diye düşündü belki de.” Baronet, “Bol bol hayrını gör-
sün,” demiş. “Gene söylüyorum, böyle işler yapan bütün
erkeklere aynı biçimde davranılmalı. O zaman dikkat
etmesini öğrenirler. Benim artık o yönden kaygım kal-
madı, Hanımefendi; gene de, demin dokundurduğunuz
konuya gelirsek...” diye konuşmayı sürdürmüştü baronet
ve sonra aramızda geçen birtakım şeylerle ilgili olarak
mürebbiyeme oldukça serbest biçimde açılmış ki bunla-
rı bir kadının yazması pek yakışık almaz. Neyse işte, ba-
ronet, ya benden bir muzırlık kaptı da eşine geçirirse
diye müthiş korku içindeymiş. Sonunda mürebbiyeme,
benimle konuşabilmesi için bir fırsat yaratıp yaratama-
yacağını sormuş, o da benim böyle şeylerden tümüyle
uzak bir kadın olduğuma, beyefendinin o bakımdan
kendi karısıyla nasıl güvendeyse benimle de aynen öyle
güvende olduğuna gene yemin etmiş. Benimle görüşme
konusuna gelince; bunun tehlikeli sonuçlar doğurabile-
ceğini belirtmiş, gene de benimle konuşup yanıtları ona
bildireceğini söylemiş. Bir yandan da baroneti bu istek-
ten vazgeçirmeye çalışan bazı fikirler ileri sürmüştü: Be-
nimle ilişkisini yenilemek niyetinde olmadığına göre

böyle bir görüşmenin beyefendiye bir yararı dokunmayacak, öte yandan benim için yaşamımı onun ellerine teslim etmek gibi bir şey olacakmış.

Beyefendiyse beni görmeyi son derece arzu ettiğini, benden yararlanmaya kalkmayacağına dair ona verebileceği tüm güvenceleri vermeye hazır olduğunu belirtmiş; başlangıç olarak, beni her türlü ve de tüm taleplerden özgür bıraktığına dair genel bir güvence vereceğini söylemiş. Mürebbiyemse bunun aradaki sırrın ortaya çıkmasına yol açabileceği ve sonuçta ona zarar verebileceği fikrinde direterek bu hususta ısrarcı olmaması için yalvarmış ve en sonunda o da ısrardan vazgeçmiş.

Baronetin kaybettiği şeyler konusunda da konuşmuşlar biraz. Anlaşılan adam altın saatini geri almayı pek istermiş; bunu getirirse değeri kadar parayı seve seve ödeyeceğini söylemiş, mürebbiyem de saati ona geri getirmeye gayret edeceğini, değer biçmeyi de ona bırakacağını ifade etmiş.

Bunun üzerine ertesi gün mürebbiyem saati adama geri götürdü, o da karşılığında 30 şilin verdi ki bu benim toparlayacağımdan daha çok paraydı, saat aslında daha değerli olsa bile. Baronet çok pahalıya aldığı takma saçıyla enfiye kutusundan da söz edince mürebbiyem üç-dört gün sonra bunları da götürdü. Baronet bunlara çok sevinerek ona otuz şilin daha verdi. Ertesi gün ben o nefis kılıcıyla bastonunu bedavadan yolladım ona, hiçbir şey istemedim karşılığında. Gene de onunla görüşmeye niyetim yoktu, meğer ki onun gerçekte kim olduğunu benim de bilmeme rıza göstereyim ama göstermiyordu.

Derken beyefendi, mürebbiyemle, onun bütün bu konuları nasıl olup da bildiği konusunda uzun uzun konuşmaya başlayınca mürebbiyem de buna karşılık olarak uzun bir hikâye kurgulamış: Sözüm ona benim, elimdeki malları satmama yardım edeceği için her şeyi anlattı-

ğım birinden duymuş bunları; benim bu sırdaşım malları, meslekten rehinci olduğu için ona getirmiş, o da baronet hazretlerinin uğradığı şanssızlığı duyunca konuyla ilgili genel tahminlerde bulunmuş ve malları alınca ona gitmeye ve elinden gelirse yararlı olmaya karar vermiş. Bu sırrın asla dudaklarından dışarı çıkmayacağına yeniden güvenceler vermiş ve o kadını (yani beni) iyi tanımasına karşın şu konuşulanların hiçbirini, kısacası söz konusu beyin kim olduğunu açıklamamış. Gerçi burası yalandı, ama beyefendiye hiçbir zararı dokunmadı, çünkü bu gerçeği ben de hiç kimseye açıklamadım.

Baronetle yeniden görüşmek konusunu kendi kendime çok düşündüm. Bu görüşmeyi reddettiğime çok zaman pişman oluyordum. Onu görmek ve kim olduğunu bildiğimi açıklamak bazı yönlerden kârıma olabilir, belki bana bir geçim geliri sağlayabilirdi. Gerçi evet, bu düşüncüm bir günah yaşantısıydı, ama şu anda sürdüğüm yaşam kadar tehlikelerle dolu değildi. Neyse, bu düşünceler kafamdan gelip geçti, onu yeniden görmeyi, o seferlik, istemedim. Mürebbiyem ise onu sık sık görüyordu. Baronet ona çok iyi davranıyor, hemen her gidişinde bir şeyler veriyordu. Bir akşam gittiğinde beyefendi öyle keyifliymiş ki mürebbiyem onun biraz içkili olduğunu sanmış. Baronet gene, büyük bir içtenlikle, “o gece onu öylesine büyülemiş olan” kadınla görüştürsün diye ona yalvarmış. Baştan beri benim onunla görüşmemden yana olan mürebbiyem, “Bunu o kadar istiyorsunuz ki hanımın aklını yatırabilirsem yaparım, diyeceğim geliyor,” demiş. Baronetin aramızda geçenleri unutacağına dair üst üste güvenceler vermesi üzerine de, “Bu gece bana gelerseniz bu işi yapmaya gayret ederim,” diye eklemiş.

Eve gelince bana konuşulanların hepsini anlattı. Kısacası, az zamanda beni sollayarak görüşmenin yapılmasına karar verdi. Bu konuda önceden olumsuz davrandı-

ğım için biraz pişman olduğumdan ben de beyefendiyi görmeye hazırlandım. Kendimi en iyi şekilde göstermek amacıyla giyinip kuşandığıma inanabilirsiniz! İlk kez olarak azıcık makyaj yaptım. İlk kez diyorum, çünkü bundan önce boyanmak adiliğine hiç kapılmamış, her zaman buna gereksinme duymadığıma inanacak kadar kibirli olmuştum!

Kararlaştırılan saatte baronetimiz geldi. Mürebbiye-
min daha önceden de değindiği gibi alkol almış olduğu hâlâ belliydi, ama henüz “içkili” dediğimiz durumdan adamakıllı uzaktı. Beni gördüğüne olağanüstü sevinmişe benziyordu. Aramızdaki olayla ilgili uzun bir konuşma başlattı. Bu olaydaki kendi payım için döne döne özür diledim ondan; ilk tanıştığımızda aklımdan asla böyle bir şey geçirmediğimi, onu çok kibar bir centilmen olarak gördüğüm ve bana yakışksız hiçbir şey yapmayacağına sayısız sözler verdiği için arkadaşlık ettiğimi belirttim...

O, içtiği şarabı bahane ederek ne yaptığının farkında bile olmadığını, zaten öyle olmasa benim de onun o kadar serbest davranmasına göz yummayacağımı ileri sürdü. Evlendiğinden beri karısından başka yalnızca bana dokunduğunu, olanların kendisini de şaşırttığını söylüyordu. Ona öylesine yakın davrandığım için bana övgüler falan düzdü ve bu minval üzere öyle çok laf etti ki bir baktım, adam konuşa konuşa kendini neredeyse aynı şeyi yeniden yapacak havaya sokmuş! Ama lafını kısa kestim: Kocamın ölümünden bu yana hiçbir erkeğin bana dokunmasına izin vermemiş olduğumu, bunun üstünden de neredeyse sekiz yıl geçtiğini söyledim. O, “Bunun doğru olduğuna inanıyorum,” dedi. “Hanımefendi de bu konuyu biraz açmıştı bana. Zaten bu hususla ilgili düşüncelerimdir sizi gene görmek istememin nedeni.” Yani sadakatini bir tek kez benimle bozmaktan hiçbir kötü sonuç almadığı için aynı şeyi bir kez daha denemekte

tehlike olmadığına karar vermiş. Kısacası lafın ucu benim tahmin ettiğim ve anlatmamın herhalde gerekli olmadığı o yere çıkıyordu.

özel kitap grubu

Bunun böyle olacağını benim gibi emektar mürebbiyem de kestirmişti. Böylece bizi içinde yatak olmayan ama yataklı bir başka odaya açılan bir salona aldı. Geceyi geçirmek için buraya çekildik. Kısacası, adam benimle biraz zaman geçirdikten sonra yattı ve bütün gece orada kaldı. Ben onun yanından ayrıldım ama sabaha karşı, henüz gün doğmadan çıplak olarak gelip yanına yattım ve geri kalan zamanda onu bırakmadım.

Evet, görüyorsunuz ya, tek bir kez işlenmiş bir günah, ne hazin ki aynı günahın yeniden işlenmesinin aracı olur; tüm pişmanlıklar ve düşünüp taşınmalar arzusunun yeniden şahlanması karşısında söner gider. Ben eğer tekrar görüşmemize razı olmasaydım onun yasak arzusu zamanla sönüp geçecekti ve adamcağız büyük bir olasılıkla bir daha başka biriyle günaha girmeyecekti. Daha önce böyle bir şey yapmamış olduğuna gerçekten inanıyorum.

Onu uğurlarken, “Bu kez soyulmamış olduğunuzdan eminsinizdir umarım,” dedim. “Bundan eminim, size hep güveneceğim,” diye yanıtladı, elini cebine sokarak bana beş şilin verdi. Epey yıldır o yoldan kazandığım ilk paraydı bu.

Baronet birçok kereler bu şekilde ziyaretime geldi, ama bana bakımımı sağlayacak belirli bir gelir bağlamak yoluna gitmedi, oysa beni en memnun edecek olan şey buydu. Gerçi bir seferinde nasıl geçindiğimi sordu, ben de hemencecik, onunla tuttuğum yola başkasıyla asla sapmadığımı, dikiş ve işleme yaparak ekmeğimi anca çıkardığımı, bazen kuru ekmeğe bile kaldığımı, kısacası çok mihnet çektiğimi anlattım.

Beni o yola saptıran kişinin kendisi oluşu konusunda için için düşünür gibime geliyordu. Bunu hiçbir zaman

tasarlamadığını söylüyor, “Hem kendi günahımın hem de senin günahının sorumlusu olmak fenama gidiyor,” diyordu. Çok zaman işlenen suç ve suçun işleniş koşulları ve kendi kendisi konusunda da adilce yorumlar yapıyordu: Onu ayartan şarap olmuştu, sonra Şeytan onu o yere yönlendirip baştan çıkartacak bir nesne bulmuştu... En sonunda da her zaman bunlardan kendiyile ilgili bir yaşam dersi çıkarıyordu.

Böyle bir ruh haline girince kalkıp gidiyor ve bazen bütün bir ay, bazen daha bile uzun zaman görünmüyordu. Derken mizacının ciddi tarafı erimeye başlayınca yerini utanmaz yanına bırakıyordu ve o, bu günahkâr yanını tatmine hazırlanarak bana geri dönüyordu. Bir süre bu şekilde yaşadık. Gerçi beni metres olarak “tutmuş” değildi, ama çalışmadan ve daha iyisi eski mesleğime dönmeden geçinmeme yetecek güzel jestler yapmaktan asla vazgeçmiyordu.

Ne var ki bu ilişkinin de sonu geldi. Aşağı yukarı bir yılın sonunda onun bana eskisi kadar sık gelmez olduğunu fark ettim; en sonunda da, herhangi bir soğukluk olmadan, veda bile etmeden ayağını tümüyle kesti. Ve böylece, bu kısa yaşam sahnesi de, bana pek bir artı katmayıp daha çok pişmanlık nedenleri yaratarak kapanmış oldu.

Bu dönemde ben, hiç değilse bu kadarına yetecek param olduğu için, onun beni bırakmasından sonra en az üç ay maceraya falan heveslenmeyip evimden dışarı pek çıkmadım. Sonra banka faizinin tükendiğini gördüğüm, anaparaya dokunmak da istemediğim için, gene eski işimi düşünmeye ve yeniden sokaklara çıkmayı aklımdan geçirmeye başladım. Attığım ilk adımda da şansım pekâlâ yaver gitti sayılır.

Çok sıradan bir elbise giydim; dilediğim görünümü almak için giyebileceğim birçok kılığım vardı artık, o

gün de tipik hizmetçi giysisi olan pamuklu bir elbiseyle mavi bir önlük ve hasır şapka seçtim ve St. John Sokağı'ndaki Üç Fincan Hanı'nın önüne gidip durdum. Bu hanı kullanan epey araba şirketi vardı, bunların arabaları akşamleyin Barnet, Totteridge ve o taraflardaki başka kasabalara doğru yola çıkmaya hazırlanırken sokağa dizili dururlardı. Ben de, karşıma hangi yönden ne çıkarsa çık-sın, yararlanmaya hazır durumdaydım. Efendim, insanlar çok zaman bu hana ellerinde çıkın ve küçük paketlerle gelir, onları kent dışına götürecek arabaları bulurlar. Bu kimselerin arasında genelde kadınlar da vardır: patronlarının ısmarladığı şeyleri teslim etmeye giden bekçilerin karıları, kızları falan.

Tuhaf bir rastlantıyla, benim durduğum kapıda önceden beri beklemekte olan bir kadın daha vardı. Barnet yolcu arabasının bekçisinin hanımıymış. Beni biraz süzdükten sonra, "Yolcu arabalarından birini mi bekliyorsun?" diye sordu. "Evet, hanımımı bekliyorum," diye yanıtladım. "O da Barnet'e gitmek için geliyor buraya." Kadın hanımımın adını sordu, ben de aklıma gelen bir hanım adı söyleyiverdim. Meğer seçtiğim isim Barnet'ten hemen sonraki Hadley Kasabası'nda oturan bir ailenin adıymış.

Uzun bir süre yanımdaki kadınla ben birbirimizle hiç konuşmadık, sonra biraz ötedeki kapıdan kadını çağırdılar, o da, Barnet arabasından ararlarsa lütfen kapıya gelip (bir bira evinin kapısıymış) ona sesleninemi rica etti. Ben, "Elbette," dedim, kadın uzaklaştı.

O daha anca gitmişti ki ortaya genç bir kızla bir çocuk çıktı. Nefes nefeseydiler. Genç kız Barnet yolcu arabasının yerini sordu. "Burası," dedim. Kız, "Sen Barnet yolcu arabalarında mı çalışıyorsun?" diye sordu. "Evet, şekerim," diye yanıtladım. "Ne istiyorsun?" diye sordum. Kız, "İki yolcu için yer," dedi. "Nerde bu yolcular, şeke-

rim?” diye sordum. “İşte bu çocuk var,” dedi kız. “Ne olur arabaya bindirin onu. Ben de gidip hanımımı çağırayım.” Ben, “Öyleyse acele et, yoksa yer kalmayabilir,” dedim. Hizmetçi kızın kolunun altında kocaman bir bohça vardı. O çocuğu arabaya bindirdiğinde ben, “O bohçayı da koysan iyi edersin,” dedim. Kız, “Olmaz,” diye buna karşı çıktı, “birisi çocuktan aşırabilir diye korkarım.” Ben, “Öyleyse bana ver, ben tutarım,” dedim. “Tutuver öyleyse, ama çok dikkat et,” dedi kızcağız. Ben, “Bana emanet edebilirsin, yirmi sterlin değerinde bir şey bile olsa,” dedim. Kız da yürüyüp gitti.

Bohçayı kucağıma aldığım ve hizmetçi kızın gözden uzaklaştığını gördüğüm gibi hemencecik demin bekçinin karısının gittiği bira evine doğru yürüdüm. Niyetim ona rastlarsam, bir yere gidecekmişim de fazla kalacak vaktim yokmuş gibilerden, salt onu çağırmaya ve bohçayı vermeye geldiğimi söylemekti. Ama kadına rastlamadığım için oradan uzaklaştım ve o semtlerin labirente benzer sokaklarının birinden öbürüne, Charterhouse Lane'den Charterhouse Yard'a, oradan Long Lane'e ve Bartholomew Çıkmazı'na, oradan da Little Britain ve Mavi Haç Hastanesi'ne geçerek sonunda Newgate Sokağı'na çıktım.

Tanınmayayım diye üstümdeki mavi önlüğü çıkar-
dım; renk renk desenli basma kumaşa sarılı olduğu için çok göz çeken bohçanın üstüne örttüm. Hasır şapkamı da içine koyup bohçayı başımın üstüne yerleştirdim. İyi ki de böyle yapmışım! Tam Mavi Haç Hastanesi'nden geçerken karşıma, bohçayı bana vermiş olan hizmetçi kız çıkmasın mı? Görünüşe göre, Barnet arabasına çağırmaya gittiği hanımıyla birlikteydi.

Aceleleri olduğunu görünce, şimdi onu durdurmanın anlamı yok, diye düşündüm. Böylece o bir yana gitti, ben de bohçayı selametle eve, mürebbiyeme getirdim.

Bohçadan para, gümüş, mücevher çıkmadı, ama Hint damaskosundan yapılma elbise ve iç gömlekle çok kaliteli Felemenk dantelinden bir başlık ve firfırlardan oluşan harika birtakım, birkaç keten örtü ve değerini iyi bildiğim bazı başka şeyler çıktı.

Bu vurgun benim kendi marifetim değildi gerçekte: Bu işte başarılı olan biri tarafından elime verilmişti. Mürebbiyem çok hoşlandı bu serüvenimden, ben de birçok kereler aynı şeyi yeniden denedim ama asla aynı yerde iki kez üst üste değil. Bir dahaki sefere şansımı White Chapel yöresinde, Stratford ve Bow yönlerine giden yolcu arabalarının beklediği sokağın köşesinde denedim. Bir başka kez, Chester arabalarının durduğu Uçan At Hanı'nın önüne gittim ve her seferinde eve ganimetle dönecek kadar şanslı oldum.

Bir başka zaman da ırmak kıyısında, Kuzey'den gelen yolcu arabalarının önünde durduğu bir ambarın kapısında yerimi aldım. Ambar kapalıydı. Derken elinde bir mektupla genç bir adam çıkageldi. Newcastle-Upon-Tyne'dan gönderilmiş bir sandıkla kapaklı sepeti almak istiyordu. Elinde bir evrak var mı diye sorduğumda mektubu gösterdi; mektupta ambardan çekilecek olan malların dökümü de vardı: Kasada keten yatak ve ev örtüleri, sandıkta da cam eşya varmış. Mektubu okudum; gencin adına, mühürlere, gönderen kişiyle malları alacak olan kişinin isimlerine de özellikle dikkat ettim. Sonra genç ulağa ambar bekçisinin o saatten sonra artık dönmeyeceği için ertesi sabah yeniden gelmesini söyledim.

Sonra oradan ayrıldım ve bir hana girip kâğıt kalem aldım ve Newcastlelı Bay John Richardson'dan, Londra'daki sevgili kuzeni Jemmy Cole'a bir mektup yazarak şu isimde bir gemiyle yolladığı malların bir dökümünü yaptım, çünkü tüm isimler ve ayrıntılar aklımdaydı: bir sandıkla şu kadar parça kaba keten kumaş, şu boyda Fe-

lemenk danteli, vb., bir sepet içinde de Bay Henzill'in cam evi mağazasından alınma bardaklar. Sandığın üstünde IC No.1 yazılıydı, sepetin üstünde de ipe yapıştırılmış bir adres etiketi vardı.

Yaklaşık bir saat sonra ambara dönüp bekçiyi buldum ve malları, gözümü kırpmadan kendime teslim ettirdim. Yalnızca ketenlerin değeri 22 sterlin ederdi.

İstesem bütün bu sayfaları, her gün icat edip uyguladığım, en son kertede beceriklilikle ve her kez başarıyla kotardığım bu gibi çeşit çeşit maceralarla doldurabilirim.

Sonunda, birkaç ufak tefek kavgaya karıştım; bunlar da yaşamsal tehlikeleri olmamakla birlikte beni çevreye tanıttılar ki bu, benim başıma gelebilecek, hüküm giymek dışında en büyük felaketti.

Kılık değiştirmek için dul kadınlar gibi giyinmeye başlamıştım. Her zamanki gibi, şansıma ne çıkarsa, diyerek Covent Garden'da bir sokaktan geçerken, "Tutun hırsız var! Tutun hırsız var!" diye haykırışlar yükseldi. Efen-dim, bazı "sanatçılar" bir dükkâncıyı oyuna getirmişler, peşlerine düşülünce biri bir yana, öbürü öbür yana kaçmış; bir üçüncüsünün de dul kadınlar gibi yas kılığında olduğu söyleniyormuş. Bunu duyan kalabalık benim başıma toplandı. Kimi, "İşte bu o!" kimi de, "Yok, değil!" diyordu ki kumaşçı dükkânının çırağı yanımda belirdi, yüksek sesle bağırarak benim o kişi olduğuma yemin etmeye başlayıp beni kısıvrak yakaladı. Ne ki kalabalıkla birlikte kumaşçı dükkânına gittiğimizde patron hiç duraksamadan, benim dükkânına giren kadın olmadığımı bildirdi. Beni hemen salıverecekti ya, başka bir adam ciddilikle, "Lütfen Bay ... gelene dek (çırağı kastederek) bekleyiniz, o, kadını tanıyor," dedi. Beni bir yarım saat kadar orada zorla tuttular. Bir de gönüllü halk polisi çağırmışlardı ki o da dükkânda bana gardiyan olarak duruyordu.

Onunla konuşurken nerede oturduğunu, ne iş yaptığını sordum. Sonradan olanlara hiçbir zaman akıl erdiremeyecek olan adamcağız hemen adını, mesleğini, oturduğu yeri açıkladı, sonra da, “Old Bailey’e gittiğinde adımı duymaktan emin olabilirsiniz,” diye benimle dalga geçti.

İşçilerden kimileri de gırgıra aldılar beni. Ellerini üzerimden çekmekte zorlanıyorlardı. Mağaza sahibi aslında onlardan çok daha nazikti, ama dükkânına girenin ben olduğumu ileri süremeyeceğini açıklamakla birlikte, beni gene de bırakmıyordu.

Bir süre sonra onunla biraz tatsız bir ifadeyle konuşmaya başladım. “Eğer ileriki bir zamanda sizinle daha resmî ve yasal bir yönden ödeşmeye karar verirsem gücenmezsiniz umarım,” dedim. Hakkımı arayabilecek dostlarımı şimdi oraya çağırarak istediğini belirttim. “Olmaz,” dedi adam, “izin veremem buna. Yargıcın huzuruna çıktığında bu talepte bulunabilirsin. Ama beni tehdit ettiğine göre bu arada ben de seninle yakından ilgilenir, sağ selamet Newgate’e yerleştiririm.” Ben, “Şimdi sıra sizde, ama zamanla elbet benim sıram da gelecek,” dedim. Öfkemi elimden geldiğince bastırdıktan sonra genç polisten bana bir hamal çağırmasını istedim, çağırdı. Mağazadakilerden kâğıt, kalem, mürekkep istedim, hiçbirini vermediler. Hamaldan adını ve oturduğu yeri sordum, adamcağız bunları hemen açıkladı. “Lütfen bana burada nasıl davranıldığını, zorla alıkonulduğumu gör ve aklında tut,” dedim ona. “İfadeni başka bir yerde isteyeceğim senden. Konuştuğuna pişman olmayacaksın.” Hamal bana bütün kalbiyle hizmet edeceğini bildirdi: “Ancak, Hanımefendi, sizi bırakmadıklarını kulaklarımla duyayım. O zaman daha açık konuşabilirim.”

Bunun üzerine mağazanın patronuna dönerek yüksek sesle, “Efendim, siz de vicdanınızla biliyorsunuz ki aradığınız kişi ben değilim, dükkânınıza daha önce hiç

gelmedim,” dedim. “Bu nedenle beni artık burada tutmamınızı talep ediyorum sizden. Ya da gitmemi engellenenizin nedenini açıklayın.” Adam bunun üzerine daha da aksileşerek, “Kendim uygun görünceye kadar hiçbirini yapmam!” dedi. Ben hamalla polise dönerek, “Pekâlâ, beyler, lütfen bunu ileriki bir zamanda anımsayın,” dedim. Hamal, “Peki, Hanımefendi,” dedi. Gönüllü polisimiz durumdan hoşnutsuzluk duymaya başlamıştı; patronun, aradığı kişi olmadığını itiraf ettiğine göre beni bırakmasını sağlamak istiyordu. Patronsa, “Sayın bayım, siz yargıç mısınız, yoksa gönüllü halk polisi misiniz?” diye onu iğneledi. “Size bu kadının başında durmanızı söylemiştim, görevinizi yapın lütfen.” Polis ona, biraz heyecanlı, gene de erkekçe, “Efendim, ben görevimi de biliyorum, ne olduğumu da,” diye karşılık verdi. “Oysa sizin ne yaptığınızdan haberiniz olduğunu hiç sanmıyorum.” Biraz daha atıştılar. Bu arada küstah ve bayağı bir adam olan kalfa beni taciz edip duruyordu, bir başka işçi de (bana elle sarkıntılık eden deminki adam, sanıyorum), üstümü arayacakmış numarasıyla beni ellemeye başladı. Onun yüzüne tükürdüm, polise seslenerek bana yapılanı görmesini rica ettim. “Bir de, polis bey, lütfen bu hayvanın adını da alın,” dedim herifi göstererek. Polis, “Ne yaptığınızı bilmiyorsunuz,” diye onu nazikçe azarladı. “Çünkü patronunuz bu kadının dükkâna giren kişi olmadığını kabul ediyor. Eğer hanım kim olduğunu, nerede oturduğunu kanıtlar da dediğiniz kişi olmadığı ortaya çıkarsa korkarım patronunuzla birlikte benim de başım derde girecek.” Kalfa gene, sertleşmiş, pişkin bir suratla, “Tanrı belasını versin, inanabilirsiniz bana, bu aynen o kadın; yemin bile edebilirim ki dükkâna gelen kadın bu kadındı, kaybolan saten kumaş paketlerini onun ellerine verdim. Bay William ve Bay Anthony, yani öbür kalfalar geldiğinde onlardan da du-

yacaksınız. Onlar da tıpkı benim gibi, tanıyacaklar bu kadını.”

Tam bu küstah hain herif, polis memuruyla böyle konuştuğu sırada Bay William’la Bay Anthony, kocaman bir kalabalıkla birlikte, hayhuy içinde geri döndüler. Yanlarında da benim olduğumu ileri sürdükleri gerçek dul kadını getirmişlerdi. Kan ter içinde, nefes nefese dükkâna girdiler; büyük bir zafer kazanmış gibi şişinerek kadıncağızı hoyratça ite kaka arka bölmede olan patronlarının önüne çıkardılar. “Buyurun işte, sonunda yakaladık dul kadını!” diye bağıldılar. Patron, “Ne demek bu yani?” diye sordu bu kez. “O dediğiniz burada, bizim yanımızda, işte şuracıkta oturuyor ya!” Sonra, “Bay ... bunun o olduğuna yemin edebilir,” diye ekledi. Bay Anthony dedikleri öteki adam, “Bay ... ne dilerse söyleyebilir, istediği yemini edebilir, ama o kadın işte budur, buyurun, bu da çaldığı saten kumaşın ucu, giysilerinin arasından kendi ellerimle çekip aldım,” diye karşılık verdi.

Ben kıpırdamadan oturuyordum; kaygılarım biraz hafiflemişti, hiçbir şey demeden öylece gülümsüyordum. Patronun benzi solmuştu. Polis memuru dönüp bana baktı, ben, “İlişmeyin, polis bey, bırakın görüşsünler,” dedim. Durum apaçık ortadaydı, yadsınacak hali yoktu. Böylece polis memuruna doğru hırsız teslim edildi, mağaza sahibi büyük nezaketle benden yapılan yanlıştan ötürü özür dileyerek, “Umarım kötü niyete yormazsınız,” dedi. “Her Tanrı’nın günü bunun gibi öyle çok şey geliyor ki başımıza, kendi hakkımızı aramakta biraz aşırıya kaçırıyorsak kusurumuza bakılmasın.” Ben, “Kötü niyete yormamak mı, Beyefendi!” dedim. “Nasıl iyiye yorabilirim ki? O terbiyesiz kalfanız sokakta beni yakalayıp buraya getirir getirmez... benim o kişi olmadığımı kendi ağzınızla söylediğinizde beni salıvermiş olsaydınız, üstünde durmaz, kötü niyete yormazdım. Her gün bir sürü

kötü şeye katlanmak zorunda kalmanızı anlayışla karşıladım. Ama bana karşı takındığınız tutum hoş görülemez, özellikle de o adamınızın davranışı. Bunların karşılığının ödenmesini mutlak surette istiyorum.”

O zaman adam benimle anlaşma görüşmesi yapmaya girişti: Bana makul olan her tazminatı verecekmiş de... keşke ne istediğimi ben kendim belirtseymişim de... Ben, kendi kendimin yargıcı olmayacağımı söyledim, benim yerime yasaların karar vermesini bekleyecektim; nasılsa mahkemeye çıkacağımıza göre anlatacaklarımı oradaki yargıç da duymalıydı. Patron şu sırada mahkemeye çıkmanın gereği olmadığını, dilediğim yere gitmekte özgür olduğumu söyledi, sonra polis memuruna dönerek benim gitmeme izin verebileceğini, çünkü artık serbest olduğumu söyledi. Genç polis sakın bir tavırla ona, “Beyefendi, biraz önce bana polis misin, yoksa yargıç mı, diye sordunuz, görevini yap, dediniz ve bu hanımı tutuklu olarak bana teslim ettiniz,” diye karşılık verdi. “Efendim, bana, yargıç mısın, diye sorabildiğinize göre sanırım siz benim görevimin ne olduğunu kavrayamamışsınız. Size şunu söylemek zorundayım ki ben bir tutukluyu teslim alıp alıkoyabilirim ama onu ancak yasa ve yargıç serbest bırakabilir. Yani yanlısınız var, efendim. Ben bu hanımı hemen yargıç karşısına çıkarmak zorundayım, siz onaylasanız da, onaylamasanız da.” Mağaza sahibi ilkin polis memuruna karşı biraz yüksekten attı, ama genç adam atanmış bir memur değil de kişilikli, aklı başında, insan bir adam olduğundan dediğinde durdu, beni yargıç karşısına çıkmadan serbest bırakmamakta directti. Bunda ben de ısrarcı oldum. Bunun üzerine patron, polis memuruna, “Pekâlâ, alın bu kadını nereye isterseniz götürün,” dedi, “benim onunla görüşecek bir şeyim yok.” Polis memuru, “Lakin beyefendi, siz de bizimle geliyorsunuz, umarım, çünkü bu hanımı bana siz

teslim ettiniz,” dedi. Kumaş tüccarı patron da, “Yoo, hiç de değil, benim onunla yapılacak işim yok, dedim ya size,” diye karşılık verdi. Polis, “Lütfen efendim, sizin kendi iyiliğiniz için istiyorum bunu sizden, çünkü siz olmadan hâkim hiçbir şey yapamaz,” diye directti. Patron, “Kuzum çocuk, kendi işine bakar mısın sen?” dedi. “Bu hanımla bir işim yok, diyorum sana. Ve onu salıvermeni Kral adına buyuruyorum.” Polis, “Beyefendi,” dedi, “gördüğüm kadarıyla siz polis memuru olmanın ne anlam taşıdığını bilmiyorsunuz; yalvarırım size kabalık etmek zorunda bırakmayın beni!” Patron, “Buna hacet olduğunu sanmıyorum, çünkü yeterince kabasın zaten,” diye karşılık verdi. “Hayır, efendim, ben kaba değilim, ama siz sokakta, kendi zararsız işiyle meşgul olan namuslu bir kadını dükkânınıza alıp alıkoyuyorsunuz, çalışanlarınızla birlikte onu taciz ediyorsunuz, sonra tutup benim size kabalık ettiğimi nasıl söyleyebilirsiniz? Ben ce ben çok nazik davranıyorum size, çünkü Kral adına benimle gelmenizi emretmediğim gibi sokaktaki herkesi ayağa kaldırarak sizi zorla götürmeye de yeltenmiyorum. Bunları yapmaya yetkim olduğunu bilmiyor olamazsınız, gene de yapmıyorum, lütfen benimle gelin diye bir kez daha yalvarıyorum size.” Gel gör ki tüccar dostumuz hâlâ gitmemekte direniyordu ama polis memuru sakinliğini korudu, kendini tutmasını bildi. Bunun üzerine ben araya girerek, “Polis bey, siz şimdi uğraşmayın onunla,” dedim. “Ben onu hâkim karşısına çıkarmanın kaç türlü yolunu bulurum, hiç kuşku bundan! Sokakta kendi halimde yürürken saldırıp beni yakalayan esas herif işte şurada. Ondan sonra maruz kaldığım şiddete de siz tanıksınız. Şimdi bana izin verin, bu adamı yargıç önüne çıkarmak üzere size teslim edeyim.” Polis memuru, “Tamam, Hanımefendi,” diyerek genç kalfaya döndü, “yürü, delikanlı, bizimle geliyorsun,” diye buyur-

du. “Umarım sen kendini polis yetkisinden üstün görmüyorsundur patronun gibi.”

Adam sabıkalı bir hırsızmış gibi ayak sürüdü, sonra yardım ararcasına patronuna baktı; o da, aptallık ederek adamını kaba davranmaya kışkırttı. Adam polis memuruna resmen karşı koydu, tutuklanmamak için onu var gücüyle itti, bunun üzerine o da adamı yere devirdi ve hemen sesini yükselterek yardım istedi. Bunun üzerine dükkân insanlarla doldu, polis memuru da patronla kalfasını ve bütün adamlarını tutukladı.

Bu çekişmenin kötü sonuçlarının ilki şu oldu ki yakaladıkları gerçek hırsız kadın kaçtı, kalabalığa karışıp izini kaybettirdi. Yakaladıkları iki kişi daha da aynı şekilde kaçtı, gerçekten suçlu muydular, değil miydiler, artık bilemem.

Bu arada dükkâna girmiş ve sorularına aldıkları yanıtlardan olup biteni öğrenmiş olan bazı komşular, burundan soluyan kumaş patronun aklını başına getirmeye çalışıyorlardı. Tüccar da yanlış davrandığını algılamaya başlamıştı, böylece hepimiz birlikte uslu uslu sulh yargıcının karşısına çıktık. Arkamızda yaklaşık 500 kişilik bir güruhla. Bütün yol boyunca insanların, “Ne olmuş?” diye sorduğunu, başka insanların da, “Bir kumaş tüccarı hırsız diye bir hanımefendiyi alıkoymuş, şimdi de hanımefendi tüccarı tutuklatmış, yargıç karşısına götürüyormuş,” diye karşılık verdiklerini işitiyordum. Bu olay nedense insanların müthiş hoşuna gidiyor ve kalabalığı daha da kabartıyordu. Yol boyunca hepsi, özellikle de kadınlar, “Hangisi tüccar? Hain herif hangisi?” diye bağırıyorlardı. Onu seçtikleri zaman da, “İşte o! İşte o!” diye bağırıyorlardı. Arada bir de adamın üzerine okkalı bir çamur topağı isabet ediyordu. İşte böyle böyle bir hayli yol yürüdük. Sonunda patron kalabalıktan korunmak için akıl edip polis memurundan araba tutmasını istedi de yolun geri kala-

nını arabayla gittik: polis memuruyla ben ve kumaş tüccarıyla adamları...

Sonunda yargıcın karşısına çıktık. Kendisi Bloomsbury semtinden, yaşlı mı yaşlı bir zattı. Önce polis memuru olayı özetle anlattıktan sonra yargıç bana konuşmamı, anlatacak neyim varsa anlatmamı buyurdu ama ilkin adımı sordu ki bunu açıklamayı gönlüm hiç mi hiç istemiyordu. Gel gör ki çaresizdim, adımı Mary Flanders olarak verdim, dul olduğumu, kocamın, Virginia'ya yaptığı bir yolculuk sırasında ölen bir gemi kaptanı olduğunu söyledim. Hiçbir zaman yalanlayamayacağı iki-üç verinin yanı sıra, şimdilik kent içinde, şöyle bir kişinin yanında (mürebbiyemin adını vererek) pansiyon kaldığımı, ama kocamın malları orada olduğu için Amerika'ya gitmeye hazırlandığımı belirttim. Hatta o sabah İkinci Yas'a girmek amacıyla giysiler almak için sokağa çıkmıştım, ama henüz hiçbir dükkâna girmemişken şu herif (kalfayı göstererek) koşup öyle bir hışımla üstüme atılmıştı ki ödümü koparmış, sonra beni patronunun mağazasına sürüklemişti. Burada patron beni, aranılan kişi olmadığımı söylemesine karşın serbest bırakmayarak bir polis memuruna tutuklatmıştı.

Sonra kalfanın dükkânda bana nasıl davrandığını, arkadaşlarımdan birini bile çağırınama izin vermediklerini, oysa sonradan gerçek hırsızı yakaladıklarını ve çalınan malları üstünde bulduklarını, kısacası, size da anlatmış olduğum her şeyi anlattım.

Benden sonra polis memuru kendi olayını anlattı: Beni salıvermesi için kumaş tüccarıyla yaptığı konuşmayı, kalfanın, benim ona teslim etmeme karşın buraya gelmeyi reddetmesini, patronunun onu böyle davranmaya kışkırtmasını, sonunda polisin onu yumruğuyla yere devirmesini falan, yani demin anlatmış olduğum her şeyi yeniden anlattım.

Yargıç bundan sonra kumaş tüccarıyla adamını dinledi. Tüccar patron, hırsızlar, kapkaççılar yüzünden her Tanrı'nın günü uğradıkları büyük zararlar konusunda uzun uzun konuşarak içimizi bayılttı: Efendim, bu durumlarda yanlışlık yapmak kolaymış da, kendisi hırsız bulununca beni salıvermek niyetindeymiş de... Kalfaya gelince; o, mağazada çalışanlardan birinin ona, benim gerçek hırsız olduğumu söylediğini ileri sürmek numarasına yattı.

Toparlarsak, yargıç önce çok nazik bir dille bana özgür olduğumu bildirdi. Kalfanın, kovalama heyecanı arasında masum bir insanı suçlu yerine koymak kadar az basiret sahibi olmasına çok üzölmüştü: Eğer sonradan beni alıkoymak gibi bir haksızlık yapmasa benim onun ilk kusurunu bağışlayacağıma inanıyordu, ne var ki yasal olarak suçluları açıkça kınamak dışında (ki kendisi bunu yapacaktı) bana herhangi bir konuda tazminat ödenmesini sağlamaya yetkisi yoktu.

Kalfanın işlediğı "asayışı ihlal" suçuna gelince; yargıç bu konuda beni hoşnut edecek bir şey yapacağını, yani adamı polise ve bana saldırma suçundan Newgate'e yollayacağını söyledi.

Bunun üzerine kalfayı bu suçtan Newgate Zindanı'na mahkûm etti, ama patron kalfasının kefaletini ödeyince oradan hep birlikte ayrıldık. Neyse, dışarıda bekleyen kalabalığın onları ve bindikleri arabaları taş toprak yağmuruna tutarak yuhaladığını görüp duymak içime biraz su serpti, böylece ben de eve, mürebbiyeme döndüm.

Bu hengâmeden sonra eve gelip olan biteni anlattığımda mürebbiyem bana gülmekten yerlere yattı. "Bu neşe neye ki?" diye sordum ona. "Bu hikâyede senin sandığın kadar gülünecek şey yok. İnan, çok koşturdum, çok da korktum, bir sürü meymenetsiz serseri arasında." Mürebbiyem, "Gülerim ya!" diye yanıtladı beni, "Senin ne

şanslı bir kaltak olduğunu gördüğüm için gülüyorum ben! Eğer iyi yürütürsen bu iş senin ömründe oynadığın en büyük el olacak. Garanti ederim o tüccardan 500 sterlinlik tazminat koparacaksın, kalfadan alacakların da cabası!”

Ben bu konuda ondan bambaşka şeyler düşünüyordum, hele de adımı yargıca vermiş olduğum için. Adım Old Bailey, Hick’s Hall mahkemeleri ve benzer yörelerde iyice tanınıyordu; eğer bu olayın duruşmaları açık yapılır ve adım soruşturulursa, böyle nam yapmış bir kişi için hiçbir yargıç fazla tazminat istemezdi. Ne var ki resmî olarak bir dava açmak zorundaydım. Mürebbiyem bana yardımcı olarak, işleri ve şöhreti çok iyi olan bir avukat buldu. Bu, gerçekten çok yerinde bir seçimdi, çünkü eğer yol kenarlarında müşteri avlayan o kıytırık avukatlardan birini ya da kötü tanınan, silik birini tutsaydık sonuç benim için de hiç parlak olmazdı.

Bu avukatla tanışınca olayın tüm ayrıntılarını, yukarıda anlattığım gibi ona da anlattım. Avukat bunun, deyim yerindeyse, kendi ayakları üzerinde pek güzel durabilecek bir dava olduğunu, jüri heyetinin böyle bir dava da hatırı sayılır tazminat kararı alacağından kuşku duymadığını belirtti, talimatlarımızı da alarak gidip davayı açtı. Kumaş tüccarı tutuklanıp kefalet ödedi, kefaleti ödedikten birkaç gün sonra yanında avukatıyla benim avukatıma gelerek bu meselede uzlaşmak istediğini bildirdi: Efendim, her şey talihsiz bir öfke anında olmuş; sayın avukatın müvekkili (yani ben) sivri dilli bir hanım-mışım, küçük düşürücü laflarla dalgasını geçerek dükkândakilerin sinirini oynatmışım; onlar benim sahici hırsız olduğumu sanıyorlarmış, ben de onların üstüne üstüne gitmişim, falan.

Benim avukat da lafazanlıkta ondan geri kalmadı. Benim servet sahibi bir dul olduğuma, kendi hakkımı ara-

yacak gücüm bulunduğuna inandırdı onları: Bana destek olan önemli dostlarım varmış, hepsi de bana, “Davanı sonuna dek yürüt, bu arada bin sterlin masraf çıksa bile değer, nasılsa tazminat alacağın kesin, çünkü maruz kaldığın hakaretler katlanılamaz türden!” diyorlarmış.

Karşı taraf benim avukata şöyle bir tavırla gelmişti: Sayın avukat yangına körükle gitmemeliydi; eğer ben uzlaşmaya eğilim gösterirsem bunu engellememeli, tersine, beni savaştan çok barışa yönlendirmeliydi; buna karşılık onun hiçbir kaybı olmayacaktı. Avukatım bunların hepsini bana dürüstçe aktardı; karşı taraftan bir rüşvet önerisi alırsa bana onu da bildireceğini söyledi. Gene çok dürüst olarak, eğer fikrini sorarsam bana onlarla uzlaşmamı tavsiye edeceğini belirtti, çünkü adamlar çok korkmuşlardı ve uzlaşmayı her şeyden çok arzu ediyorlardı. Ne olursa olsun davanın tüm masrafının onlara yükleneceğini de bildiklerinden, dava sonucunda bir jüri heyetinin ya da bir yargıcın hükmedeceği tazminattan daha yüksek bir meblağı şimdi bana kendiliklerinden vereceklerine inanıyordu. Ona, karşı taraftan ne kadar bir şey alabileceğimizi sordum; bunu bilemeyeceğini, ama tekrar görüştüğümüzde daha çok bilgi vereceğini söyledi.

Bundan bir süre sonra ötekiler gene avukatıma giderek benimle konuşup konuşmadığını sormuş. O da konuştuğunu, gördüğü kadarıyla benim bir uzlaşmaya diğer arkadaşlarım kadar muhalif olmadığımı söylemiş. Bu arkadaşların benim uğradığım aşağılamaya çok bozulduklarını ve beni, davayı sürdürmeye kışkırttıklarını belirtmiş. Yangına gizlice körükle gidip, “Hak yerini bulsun,” diyerek beni öç almaya yönlendirdiklerini ileri sürmüş. Karşı tarafa bu yüzden ne diyeceğini bilemediğini, aklımı yatırmak için elinden geleni yapacağını, ama onların nasıl bir öneri getirdiklerini bana bildirmesi gerektiğini söylemiş: Ötekiler, aleyhlerinde kullanılabileceği

için hiçbir öneride bulunamazlarmış numarası yapmışlar. Benimki, aynı mantıkla kendisinin hiçbir şey öneremeyeceğini, çünkü bunun, jürinin saptayacağı herhangi bir tazminat meblağında indirim gidilmesi için kullanabileceği karşılığını vermiş. Her neyse, bir süre tartıştıktan sonra karşılıklı sözler verildi: Bu konuda yapılan ve yapılacak olan bütün görüşmelerde varılan sonuçları iki taraf da asla karşıdakinin aleyhine olarak kullanmayacaktı. Böylece bir tür anlaşmaya varıldı, ama bu öyle uzak, birbirinden öylesine kopuktu ki hiçbir umut vaat etmiyordu. Çünkü benim avukat onlardan 500 sterlin artı masrafları talep ederken onlar 50 sterlin, sıfır masraf veriyorlardı. Bu yüzden görüşmeleri kestiler ve kumaş tüccarı benimle kendisi konuşmayı önerdi, avukatım da buna memnuniyetle razı oldu.

Kumaş tüccarı benim dükkânda alıkonulduğum zamankinden daha kaliteli biri olduğumu görsün diye bu toplantıya şık giyinmiş olarak, biraz şatafatla gelmem konusunda avukatım beni uyardı. Ben de, mahkemede verdiğim ifade uyarınca yeni bir İkinci Yas takımı giydim ve bir İkinci Yas takımının kaldırabileceği oranda makyaj yapıp süslendim. Mürebbiyem de boynuma rehinden çıkardığı sahici bir inci gerdanlık taktı. Gerdanlık, ensede elmaslı bir tokayla kapanıyordu, belime de nefis bir altın saat takınca, uzun lafın kısası pek şık bir görünüm kazandım. Herkes gelinceye kadar da beklediğim için kapıya kadar, yanımda hizmetçimle, arabada gittim.

Odaya girdiğimde tüccar dostumuz şaşırıp kaldı. Ayğa kalkıp eğilerek selam verdi. Şöyle bir, belli belirsiz karşılık verdim buna, sonra gittim, avukatının oturmasını işaret ettiği yere oturdum, çünkü onun evindeydik. Az sonra tüccar beni bu görüşünde tanıyamadığını söyleyerek kendince iltifatlar etmeye başladı. Ben de ona, beni ilk görüşte doğru değerlendiremediğini, eğer değer-

lendirebilse o şekilde davranmayacağına inandığımı söyledim.

O, arada olup bitenlere çok üzüldüğünü, yanlış düzeltmek için her türlü bedeli ödemeye hazır olduğunu belirtmek amacıyla bu buluşmayı istediğini ifade etti: Benim bu meselede abartılı davranmayacağımı umuyormuş. Bu, onun yalnızca büyük zarara uğramasına yol açmaz, dükkânını ve işini yitirmesine bile neden olabilirmiş. O zaman da ben belki uğradığım zarara karşı on kat daha ağır bir zarar verdiğim için sevinebilirmişim, lakin elime hiçbir şey geçmezmiş. Oysa kendisi, benim de onun da mahkemeye gitme zahmetine ve masrafına katlanmamıza gerek kalmaksızın hak yerini bulsun diye, elinden gelen her türlü bedeli ödemeye hazırmış.

“Sizin geçen seferkinden daha akıllı selim sahibi bir adam olarak konuştuğunuzu duyduğuma sevindim,” dedim ona. Gerçi çoğu hakaret davalarında suçun kabulü yeterli tazminat olarak görülürse da bu olay o biçimde kapanamayacak kadar ileri gitmişti. Öç alma peşinde değildim ben, onun veya başka herhangi birinin kötülüğünü dilediğim de yoktu. Gelgelelim bütün dostlarım bu konuda hemfikirdiler: Böyle bir durumda yeterli bir manevi tazminat almadan olayı kapatırsam haysiyetime sürülen lekeyi yeterince önemsememiş olacaktım. Hırsız yerine konulmak, katlanılamayacak bir şerefsizlikti; beni tanıyan hiç kimse benim kişiliğimle böyle oynayamazdı. Dul kaldıktan sonra bir süredir kendimi ihmal etmiş, özensiz davranmış olduğum için bazı kimseler beni öyle bir kişi sanabilirlerdi. Ama özellikle onun dükkânında gördüğüm muamele öyle sinir bozucu bir şeydi ki yeni baştan anlatmaya neredeyse sabrım yetmeyecekti.

Neyse, tüccarımız her şeyi kabul etti, çok da alçakgönüllü ve saygılı davrandı. Güzel güzel öneriler yaparak 100 sterline kadar çıktı; masrafları da ödeyecek, üstelik

bana çok pahalı bir elbise takımı armağan edecekti. Ben üç yüz sterline indim ve olayın ayrıntılarının gündelik gazetelerde ilan edilmesini istedim.

Bu onun hayatta kabul edemeyeceği bir koşuldu, gene de, avukatımın harika yönetimi sayesinde 150 sterlin, artı çok pahalı ipekliden bir elbise takımına çıktı. Bu aşamada ben avukatımın talimatıyla öneriyi kabul ettim, tüccar da avukatımın faturasını ve masraflarını ödediği gibi bize nefis bir yemek de ısmarladı.

Parayı almaya gittiğimde yanımda, yaşlı bir düşes gibi giyinmiş olan mürebbiyemle çok şık bir de beyefendi vardı. “Kuzen” diye hitap ettiğim bu bey sözüm ona benimle evlenmek isteyen biriydi; avukatım tüccarın kulağına onun dul hanımın talibi olduğunu gizlice fısıldamıştı.

Kumaş tüccarı bizi cidden şahane ağırladı, parayı da güler yüzle ödedi: Kısacası cebinden 200 sterlin, belki biraz da fazlası çıkmış oldu. Son toplantıda, her konuda anlaşmaya varıldıktan sonra kalfa konusu açılmış, kumaş tüccarı onu adamakıllı savunmuştu. Kalfanın eskiden kendi dükkânı olup iyi kazanç sağlamış bir adam olduğunu, karısı ve çok sayıda çocuğu bulunduğunu, şimdi yoksul düştüğü için tazminat ödeyecek parası olmadığını, ama ben arzu edersem herkesin önünde dizlerime kapanarak af dileyeceğini söylüyordu. Ben o terbiyesiz serseriye kin falan gütmüyordum, af dilemesinin de ben-ce bir anlamı yoktu, çünkü elime bir şey geçmeyecekti. Bu konuda bir yüce gönüllülük jesti yapmanın zarardan çok yarar sağlayacağını hesaplayarak tüccara, kimsenin kötülüğünü istemediğimi, o rica ettiği için adamını bağışlayacağımı, öç alma peşinde koşmayı kendime yakıştırmadığımı söyledim.

Yemeğe oturduğumuz zaman tüccar kâhyayı, özür dilemesi için içerildi. Bırakılsa bu adam, suç işlerken ne

denli küstahlık ve saldırganlık sergilemişse şimdi aynı ölçüde kendini alçaltıp küçültecekti, çünkü karakteri bu konuda tam bir adilik örneğiydi: Güçlü durumdayken buyurgan, zalim, aman-dinlemez; güçsüz durumda ise pısırik, zavallı... Neyse, yaltaklanmalarını kısa kestim, onu bağışladığımı söyledim ve bağışlasam bile görmeye dayanamıyormuşum gibi bir ifadeyle, "Gidebilirsin," diye buyurdum.

Şimdi gerçekten çok iyi durumdaydım: Ah, bir de işi zamanında bırakmayı bilebilseydim! Mürebbiyem sık sık, "İngiltere'deki meslek erbabının en zengini sensin!" diyordu ki sanırım gerçekten öyleydim. 700 sterlin nakit param vardı, giyim eşyaları, yüzükler, birkaç parça gümüş ve iki altın saat de cabası... hem hepsi de çalıntıydı, çünkü burada anlattıklarım dışında sayısız işler çevirmiştim. Ah, keşke şu sırada bile Tanrı bana tövbekâr olma lütfunu bağışlasaydı, geçmişte işlediğim hataları düşünüp birtakım onarımlar yapma fırsatı bulabilirdim, gelgelelim insanlara verdiğim zararlar için nedamet getirme kararından kısa zamanda gene caydım. Yeniden sokaklara çıkma arzusunu yenemedim: tıpkı o açlıktan süründüğüm zamanlarda, ekmek peşinde sokaklara çıkmaktan kendimi alamadığım gibi.

Kumaş tüccarıyla uzlaşmamızdan bir süre sonraydı; o gün sokağa, o zamana dek giyindiklerimden bambaşka bir kılıkta çıktım: Bulabildiğim en kaba, en döküntü paçavralar içinde bir dilenci kadın gibi giyinmiştim. Önüme çıkan her kapı pencereye yanaşıp bakınıyordum. Aslında bu, şimdiye kadar giydiğim kıyafetler arasında bana en uymayanıydı, içinde nasıl hareket edeceğimi bilemiyordum. Kir ve paçavradan doğa itibarıyla nefret ederdim: Temiz, titiz olarak yetiştirilmiştim, durumum ne olursa olsun başka türlü olmak elimde değildi, sonuç olarak da bu seferki, o zamana kadar denediğim en ra-

hatsız kılıktı. Bir süre sonra, “Olamayacak,” dedim kendi kendime. Herkesin çekinip ürktüğü bir kılıktı bu: Herkes, bir şeylerini kapıverirsem diye, yaklaşmamdan korkarcasına bakar gibiydi bana. Ya da, benden bir şey kapıverirlerse diye korkarak yaklaştırmaktan kaçınırcasına. Bu kıyafetle dışarı ilk çıktığımda bütün akşam ortalıkta dolaşıp durdum; tek iş çıkaramadan, sırsıklam, perişan, yorgun argın eve döndüm. Ne ki ertesi akşam gene çıktım ve bu kez ufak bir macera yaşadım. Bu bana neredeyse pahalıya mal oluyordu. Bir birahane kapısında durduğum sırada at üstünde bir bey çıkageldi ve atından kapıda indi. Atını tutsun diye uşaklardan birine seslenip birahaneye girdi. İçeride uzunca kaldı; bu arada uşak, efendisinin kendini çağırdığını duymuştu, gitmezse onu kızdıracığından korktuğundan, benim oracıkta durduğumu görerek seslendi: “Hey, kadın kardeş, ben içerideyken şu atı biraz tutuversene; beyefendi gelirse sana bir şeyler verir elbet.” Ben, “Olur,” diyerek atı tuttum, sonra hiç istifimi bozmadan yederek oradan uzaklaştırıp mürebbiyeme götürdüm.

Bu, attan anlayanlar için tam bir ganimetti ya, çaldığı nesneyle ne yapacağından habersiz, benim gibi bir hırsız, dünyayı arasanız bulamazdınız. Eve geldiğimde mürebbiyem de aklını şaşırdı: Hasılı, atla ne yapacağımızı ikimiz de bilemiyorduk. Bir ahıra koymak çözüm değildi, çünkü gazeteye açık ilan verilerek atın tarif edileceği, bizim de onu geri almak için bir daha ahıra gitmek cesaretini bulamayacağımız kesindi.

Bu talihsiz macera konusunda akıl edebildiğimiz tek çözüm hayvanı götürüp bir han kapısına bırakmaktı. Birahaneye de ulakla, “bir beyefendinin şu saatte kaybolan şöyle atının şu hanın önünde durduğunu, oradan alınabileceğini” bildiren bir not yollamaktı: Yuları tutmakta olan kadıncağızın atı sokağın karşısına götürmüş, sonra

geri getiremeyince oracıkta bırakmış olduğunu yazacaktık. Gerçi atın sahibinin gazeteye ilan verip ödül önermesini bekleyebilirdik, ama ödülü kabul etmeyi göze almak da işimize gelmedi.

Kısacası bu macera hem hırsızlıktı hem de değildi: Kaybımız az, kazancımız sıfırdı ve ben dilenci kılığında gezmekten gına getirmiştım. Bu giyim tarzı hiç işime yaramadığı gibi beni sanki tehdit ediyor, içimi bir felaket sezisiyle dolduruyordu.

Bu kıyafetle gezdiğim dönemde, o zamana dek aralarına karışmış olduğum insanların hepsinden daha kötü bir güruhla tanıştım ve onların gidişatlarını da biraz tanımış oldum. Bunlar para basan kalpazanlardı. Bana, kâr yönünden harika öneriler yaptılar; ne var ki beni başlatmak istedikleri yer, işin en tehlikeli bölümüydü, yani doğrudan doğruya boyayla çalışmak. Burada ele geçersen kesin öldüm demekti hem de kazıkta, demek istediğim, kazığa bağlanıp diri diri yakılarak öldürölmek. İşte bu yüzden, görünüşte bir dilenci parçası olduğum ve onlar bana dağ gibi yığınlarla altın, gümüş vaat ettikleri halde yapamadım. Belki gerçekten dilenci olaydım ya da işe ilk atıldığım zamanki gibi bıçak kemiğe dayanmış bir durumda olaydım önerilerini kabul edebilirdim, çünkü, öyle ya, nasıl yaşayacaklarını bilemeyenlerin ölüm umurunda mıdır? Lakin şu sırada o biçim bir durumum yoktu, en azından böylesine korkunç tehlikeleri göze alacak kadar değil. Hem zaten diri diri yakılmak kavramı içerime öyle dehşet salıyor, kanımı öyle donduruyor ve ruhumu öylesine karartıyordu ki düşüncesi bile beni titretiyordu.

Bu olay benim dilenci kıyafetimi de ortadan kaldırdı. Gerçi kalpazanların önerisi hoşuma gitmemiştir, ama onlara bunu açıklamamış, pek hoşuma gitmiş gibi yaparak ileride yanlarına gene geleceğime söz vermişim.

Oysa onları bir daha görmeyi göze alamazdım. Gerçi sırlarını saklayacağıma yeminler etmiştim ama onlara bir daha gider de önerilerini kabul edersem, üzerlerindeki tehlikeyi tümünden kaldırıp “rahatlamak için”, ne olur ne olmaz diye beni boğazlayabilirlerdi. Bunun ne biçim bir “rahatlama” olduğuna akıl erdirebilmek için, bu gibi, “tehlikeyi önlemek” amacıyla adam öldüren kişilerin içlerinin nasıl da rahat olduğunu bilmeniz gerekir.

Kalpazanlık ve at hırsızlığı benden bütünüyle uzak şeylerdi; bu adamlarla ilişkiyi kesmekte zorlanmadım, zaten görünüşe bakılırsa benim alanım bambaşka yöndeymiş gibiydi. Gerçi bu da yeterince tehlikeli bir daldı, ama bana daha uygundu sanki: Daha kıvraklık isteyen, kaçış imkânı daha çok olan, herhangi bir sürprizle karşılaşınca yakamı daha kolay sıyırayabileceğim bir alandı.

Bu dönemde, bir ev soyguncuları çetesine katılmam için çok sayıda öneri aldım da kalpazanlık gibi bu dalı denemeyi de istemiyordum. Gerçi, insanların evlerine girmeyi meslek edinmiş iki erkek bir de kadınla işbirliği yapmaya talip oldum: Onlarla bu işe atılmaya razı olabildim. Ne ki zaten üç kişiydiler, birbirlerinden ayrılmayı istemiyorlardı; ben de kalabalık bir çetede çalışmayı istemediğimden onlara katılmadım. Bu kişiler bundan sonraki girişimlerini ne yazık ki çok pahalıya ödeyeceklerdi.

En sonunda, çok zaman bana Irmak Boyu’nda birçok başarılı maceralar yaşadığını anlatan bir kadın tanıdım ve onunla anlaştım. İşimizi pek güzel çeviriyorduk doğrusu. Bir gün, gemilerden sahile özel olarak indirilen mallara bakacakmışız gibi St. Catherine semtine gittiğimizde birtakım Hollandalılara rastladık. İki-üç kez girdiğimiz bir evde büyük miktarda yasak mal gördük, bir keresinde de arkadaşımın bulduğu üç boy siyah Felemenk ipeklisini iyi paraya elden çıkardık, ben de kendi payıma düşeni aldım. Şu var ki kendi başıma yaptığım

girişimlerin hiçbirinde doğru dürüst iş çıkarmaya fırsat bulamıyordum. Bu nedenle bu dalda çalışmayı da bıraktım; zaten ortalıkta öyle çok görülmüştüm ki kuşku çekmeye başlamıştım, herkes benden çekinir olmuştu, artık burada da hiçbir iş yapamayacağımı görüyordum.

Bu beni ürküttü biraz. Ne olursa olsun bir şeylerde şansımı zorlamaya karar verdim, çünkü eve böyle sık sık eli boş dönmeye alışık değildim. Böylece ertesi gün gayet şık giyinerek kentin öbür ucuna bir yürüyüş yaptım. Tam Strand semtindeki Exchange Galerisi'nden geçtiğim sırada ortalıkta birden bir kaynaşma olduğu dikkatimi çekti ve herkesin, dükkâncılar da dahil, ayağa kalkmış, gözlerini bir yere dikmiş baktıklarını gördüm. Ne olabilirdi ki, galeriye gelmiş önemli bir düşesten başka? Etraftakiler Kraliçe'nin beklendiğini söylüyorlardı. Galerideki dükkânlardan birine yaklaştım, kalabalığa yol vermek istercesine sırtımı tezgâha dayayıp durdum. Gözüm dükkâncı kadının benim yakınımda duran birkaç hanım müşterisine göstermekte olduğu bir top dantelin üstündeydi. Dükkâncı kadınla hizmetçisi çarşıya gelenin kim olduğuna ve hangi dükkâna gireceğine bakınakla öyle meşguldüler ki ben bir paket danteli cebime indirmek fırsatı buldum ve bir kazasız oradan ayrıldım. Yani dükkâncı hanım Kraliçe'yi göreceğim diye aval aval bakınmanın bedelini pahalı ödedi!

Kalabalığa kapılmış gibi yaparak dükkândan uzaklaştım, insanların arasına karışarak galerinin öbür kapısından çıktım, böylece dükkândakiler dantel paketinin eksikliğini ayırlamadan ben oradan uzaklaşmıştım. Peşimden gelinmesini de hiç istemediğimden hemen bir araba çağırıp içine kapandım. Arabanın kapısını ancak kapamıştım ki dantelcinin hizmetçisiyle daha beş-altı kişinin, korkmuş gibi bağıra çağıra sokağa fırladıklarını gördüm. Görünürde kaçan bir kimse olmadığından ger-

çi, “Hırsız var! Durdurun!” diye bağırıyorlardı, ama “hırsız” ve “dantel” sözcükleri iki-üç kez kulağıma çalındı, hizmetçi kızın ellerini ovuşturup ürkek gözlerle çevresine bakınarak sokakta aşağı yukarı koşuşturduğunu gördüm. Tuttuğum arabacı kendi yerine geçmek üzereydi, ama daha tam oturmadığından, atlar da yürümeye başlamamış olduğundan fena halde diken üstündeydim. Dantel paketini çıkardım ve arabanın ön tarafında, tam arabacının arkasına rastlayan perdeden aşağı atmaya hazırlandım. Neyse ki bir dakika geçmeden araba yürümeye başlayarak beni dünyalar kadar sevindirdi; yani arabacı yerine geçip de atlarına seslenir seslenmez araba hiç engellenmeden ilerledi, neredeyse 20 sterlin edecek olan paketim de bana kaldı.

Ertesi gün, başka giysilerle ama gene çok şık giyinip aynı yoldan yürüdümse de St. James’s Park’a gelinceye dek hiç iş çıkmadı. Parka gelince bir sürü güzel giyimli kibar hanımın Mall’da piyasaya çıkmış olduklarını gördüm. Bir de, on iki-on üç yaşlarında bir küçükhanım vardı, yanında da herhalde kız kardeşi olan dokuz yaşlarında bir kız çocuğu. Büyük kardeşin üzerinde bir altın saatle güzel bir inci gerdanlık olduğunu gördüm. Yanlarında bir de üniformalı erkek uşak vardı. Erkek uşakların Mall’da gezen hanımlarının peşinden gitmeleri pek âdet değildir; nitekim kız kardeşler içeri girdiğinde bu adamın da Mall’un girişinde duraladığını, abla olanın da ona bir şeyler söylediğini gördüm ve “Biz dönene dek buracıkta bekle,” diye tembih ettiğini kestirdim.

Kız, uşağı orada bırakıp gidince hemen adama yanaşarak o küçükhanımın kim olduğunu sordum; sonra yanındaki küçüğün de ne şirin bir çocuk olduğunu söyleyip lafa giriştim: Ablanın büyüyünce nasıl da kibar ve zarif, nasıl kadınsı ve ağırbaşlı bir hanımefendi olacağından dem vurdum, uşak olacak enayi de biraz sonra kızın

kim olduğunu söyledi: Essexli Sir Thomas ...'nın en büyük kızı ve büyük bir servet sahibi olan bir "leydi" imiş. Annesi henüz kente gelmemiş, şu sırada Suffolk Sokağı'nda Suffolklı Sir William ...'nın leydisinin yanındaymış, falan ve daha birçok şeyler. Burada kız kardeşlerin hizmetlerini görmek için bir hizmetçi kızla kadın, Sir Thomas'ın özel arabası ve arabacısıyla bu uşak bulunuyormuş. Küçük leydi burada olduğu gibi evde de bütün aileyi çeker çevirirmiş... Kısacası bu uşak işime fazlasıyla yetip artacak kadar bol bilgi sağladı bana.

Çok iyi giyinmiştim, küçük leydi gibi altın saatim de belimdeydi, uşağın yanından ayrılıp küçükhanımın yanına gittim. Bu arada o, Mall'un içinde bir çifte tur atmış, bir yenisine başlamak üzereydi. Onu adı ve unvanıyla, "Leydi Betty" diye selamladım, babasından en son ne zaman haber aldığını, annesi leydinin hatırını ve bu kente ne zaman geleceğini sordum.

Aile bireylerinden öyle içli dışlı biçimde konuşuyordum ki kızcağızın, hepsini yakından tanıdığım sanısına kapılması doğaldı: Yanında, Bayan Judith'e (küçük kız kardeşi) bakmak için Bayan Chime olmadan (hizmetçi kadının adı buydu) neden gezmeye çıktığını sordum ona. Sonra kız kardeşi konusunda uzun uzun konuştum Bayan Judith'in nasıl harika bir küçük hanımefendi olduğunu söyledim, Fransızcayı söküp sökmediğini sordum, onu oyalamak için buna benzer bin laf ettim. Derken ansızın saray nöbetçilerinin geldiğini ve kalabalığın Parlamento binasına giden Kral'a bakmak için koşuşturduğunu gördük.

Bütün hanımlar Mall'un duvarının önüne koşuyorlardı, ben de bizim küçükhanımı, daha iyi görebilsin diye pervazın üstüne çıkarttım, küçüğü de kucaklayıp iyice yukarıya kaldırdım. Bu arada o altın saati Leydi Betty'nin belinden öyle tertemiz sıyırdım ki ruhu bile duyma-

dığı gibi kalabalık dağılıp da kendini Mall'un içinde diğer hanımların arasında buluncaya dek yokluğunun ayır-
dına bile varmadı.

Ben ondan tam kalabalığın en civcivli anında ayrıl-
dım ve "Leydi Betty, küçük kardeşine iyi bak," dedim,
sanki o telaş arasında, aceleyle konuşurmuşçasına. Öyle
ki beni ondan kalabalık ayırmış, istemeden onu bırak-
mak zorunda kalmışım gibi oldu.

Böyle durumlarda telaş hemencecik sona erer ya,
Kral geçer geçmez de ortalık açıldı, ama Kral geçtiği sı-
rada her zamanki gibi büyük hayhuy ve şamata oluş-
muştu. Ben iki küçükhanımımınla olan işimi kazasız bela-
sız kotarıp onlardan uzaklaştıktan sonra Kral'ı görmeye
koşuyormuşum gibi kalabalığın arasında hızla yol almayı
sürdürerek herkesin önüne geçtim, Mall'un sonuna ge-
linceye dek de yavaşlamadım. Kral, saray muhafızlarının
tören alanına doğru dönünce ben de pasajdan geçerek
Haymarket'in sonuna çıkıp bir araba çevirdim ve yola
düzüldüm. Yalan söylemeyeceğim, Leydi Betty'yi ziya-
rete gideceğime dair o gün verdiğim o sözü hâlâ yerine
getirebilmiş değilim.

Bir ara Leydi Betty'nin yanında daha uzun kalıp sa-
atinin yokluğunu ayımlayınca onunla birlikte büyük
yaygara koparmayı ve onun arabasına binerek evine ka-
dar gitmeyi aklımdan geçirmiştım. Çünkü görünüşe ba-
kılırsa küçük leydi beni o kadar sevmiştı ve akraba taal-
lukatıyla ilgili olarak su gibi konuşmama öylesine kan-
mıştı ki işi biraz daha ileri götürüp hiç değilse inci ger-
danlığı almanın pek kolay olacağını düşünmüştüm, ama
sonra akıl ettim ki kız benden kuşkulanmasa bile başka-
ları kuşkulanırdı, bir de üstüm aranırsa her şey ortaya
çıkardı. Sonunda en iyisinin elimdekiyle yetinip sıvış-
mak olduğuna karar vermişim.

Sonradan bir rastlantıyla kulağıma çalındı: Genç

leydi parkta saatinin yokluğunu fark edince kıyametleri koparmış ve beni arayıp bulması için uşağını her yanda fır döndürmüştü. Beni öyle güzel tarif etmiş ki adam bunun, kendisiyle uzun uzun çene çalıp kızlarla ilgili sürüyle soru soran kişi olduğunu çıkartmış: Neyse ki kız uşağına gelip olayı anlatıncaya kadar ben onların yetişemeyecekleri kadar uzağa kaçmıştım bile!

Bu olaydan sonra bir macera daha yaşadım: O zamana değin yaşadıklararımdan bambaşka nitelikte olan bu olay Covent Garden yakınlarındaki bir kumarhanede geçti.

İçeriye bir sürü insanın girip çıktığını görüyordum. Yanımda başka bir kadınla epey zaman koridorda durdum. Derken, olağanüstü kibar görünümlü bir beyefendinin merdivenden yukarı çıktığını görünce, “Beyefendi,” diye seslendim ona, “kadınların yukarı çıkmasına izin vermiyorlar mı burada?” O, “Veriyorlar, Hanımefendi,” diye yanıtladı, “hatta isteyen hanımın oynamasına da izin verirler.” “Ben de öyle demek istemiştım, efendim,” dedim, bunun üzerine beyefendi, “Eğer dilerseniz sizi takdim edeyim,” dedi. Onu kapıya kadar izledim, içeriye bir göz atarak, “Eğer katılmak istiyorsanız, işte oyuncular, Hanımefendi,” dedi. Ben de içeri bakarak, “Burda erkeklerden başka kimse yok, onların arasına katılamam,” dedim yüksek sesle. Bunu duyan bir bey, “Korkmanıza gerek yok, Hanımefendi, buradakilerin hepsi dürüst oyuncudur,” diye bana seslendi. “Lütfen buyurun gelin, canınızın istediğı miktarı sürün masaya.” Ben de biraz daha içeri girip çevreme bakındım, birkaç kişi kalkıp bana bir sandalye getirdi. Oturdum, bir süre oyuna baktım. Deminki arkadaşına, “Bu beylerin oyunu bana göre çok yüksek. Hadi kalk, gidelim,” dedim.

Çevremdekiler bana çok nazik davranıyorlardı; içlerinden biri beni özellikle yüreklendirerek, “Haydi Hanımefendi, biraz cesaret lütfen,” dedi. “Bana güvenmeyi gö-

ze alın, tüm sorumluluğu üstleniyorum, burada size hiçbir yanlış iş yapılmayacaktır.” Ben gülümseyerek, “Elbet, Beyefendi, bu centilmenlerin bir kadına karşı hile yapmayacaklarını umarım,” diye karşılık verdim, gene de oyuna katılmayı reddettim, ne var ki parasız olmadığımı görsünler diye de cebimden içi nakit dolu bir kese çıkardım.

Orada bir süre oturdum. Derken beylerden biri, hafif bir alaycılıkla, “Sayın Hanımefendi, görüyorum kendi adınıza oynamaktan çekiniyorsunuz,” diye konuştu. “Benim hanımlardan yana şansım hep açıktır; siz de kendiniz için oynamayacaksanız benim için oynayın.” Ben, “Beyefendi, ben de oldukça şanslıyım, gene de sizin paranızı kaybetmeye içim elvermez,” diye yanıtladım. “Lakin buradaki beyler öyle yüksek oynuyorlar ki kendi paramı ortaya sürmeyi gerçekten göze alamıyorum.”

“Alın bakalım, öyleyse, işte size on şilin, Hanımefendi, benim için sürün bunları.” Adamın parasını aldım, gözleri önünde ortaya sürdüm: Her seferinde bir veya iki koyarak dokuz şilini harcadım. Sıra yeniden yanımdaki adama gelince benim beyefendi elime on şilin daha vererek bu kez beş şilin birden oynamamı söyledi. Yanımdaki adam oyundan çekildi, böylece bizim beş şilin yeniden bize kalmış oldu. Bundan yürek bulan beyefendi daha cüretli çıkışlar yapmaya başladı, öyle ki bir süre sonra kucağımda bir avuç şilin birikti. Oyundan çekilirken, başlangıçta sürdüğüm bir-iki şilini masada bıraktım ve hoşnut bir biçimde ayağa kalktım.

Kazandığım paranın hepsini beyefendime sundum: Paranın onun parası olduğunu, ben oyunu pek iyi anlamadığımdan artık kendi adına oynamasını istediğimi ifade ettim. Adam gülerek, “Bunun hepsi şanssa oyunu anlayıp anlamamanızın önemi yok demektir, devam etmelisiniz,” dedi. İlk baştan vermiş olduğu on beş şilini aldı, geri kalan parayla oynamamı istedi. Ne kadar kazandığını öğren-

mek için paraları saymaya kalkıştım ama arkadaşım, “Hayır, hayır, sakın saymayın!” diye buna karşı çıktı. “Sizin çok dürüst olduğunuza inanıyorum ben; paraları saymak uğursuzluk getirir!” Ben de oynamayı sürdürdüm.

Anlamıyormuş numarası yaprna karşı oyunun pek güzel anlıyor, sakınganlıkla oynuyordum. Mesele, kucağımda dolgun bir stok bulundurmaktı. Bunun için-den arada birkaçını cebime aktarıyordum ama öyle dakikalarda ve öyle bir biçimde ki arkadaşımın bunları görmediğinden emindim.

Uzun süre oynadım, oyun onun adına çok şanslı geçiyordu. Son kez sırayı bana verdiklerinde bahsi yükselttiler, ben de her şeyi ortaya sürdüm. Hemen hemen seksen şilin kazanmıştım ama son atışta yarıdan çoğunu yitirdim, sonra da kalktım, çünkü kazandıklarımı elimden kaçıracağımdan korkuyordum. “Efendim, ne olur şimdi gelin de kendiniz oynayın,” dedim. “Sanırım sizin için oldukça iyi çalıştım.” Beyefendim benim oynamayı sürdürmemden yanaydı ya, saat geç olmuştu, hepsinin iznini istedim. Paraları eline verdiğimde, “Umarım artık sayma- ma izin verirsiniz de ne kazandığımı, size ne kadar şans getirdiğimi görebilirim,” dedim beyefendiye. Parayı saydığım- da seksen üç şilin çıktı. “Ah, o şanssız atışım olmayay- dı 100 şilin kazanacaktım sizin için,” diyerek paranın hep- sini ona verdim. O bunu kabul etmedi: Elimi paranın içine daldırıp canımın istediği kadarını kendime almam- da directti. Ben de bunu reddederek böyle bir şeyi yapma- maktaki kararlı olduğumu belittim: Eğer onun içinden böy- le bir şey geçiyorsa bunu tamamen kendisi yapmalıydı.

Bizim tartıştığımızı gören öbür beyler, “Hepsini ha- nıma ver!” diye bağıştılsa da ben bunu kesinlikle red- dettim. Sonunda içlerinden biri, “Hadi be yahu, Jack, yarı yarıya bölüş onunla! Hanımlarla her zaman eşit du- rumda olmak gerektiğini bilmiyor musun sen?” dedi.

Uzun lafın kisası arkadaşım parayı benimle bölüştü, ben de eve 30 şilin, artı önceden çaldığım 43'ü götürdüm. Bu parayı çaldığıma sonradan pişman oldum, çünkü beyefendi arkadaşım çok cömert davranmıştı.

Yani eve 73 şilin götürerek mürebbiyeme kumarda ne kadar şanslı olduğumu gösterdim. Ne ki o bana bir daha buna kalkışmamamı öğütledi, ben de onu dinledim ve oraya bir daha hiç gitmedim, çünkü onun kadar ben de şunu biliyordum ki bir kez kumar hummasına yakalanacak olursam kısa zamanda kazandıklarımın hepsini, hatta daha fazlasını yitirebilirdim.

Talih yüzüme o denli gülmüş, beni ve her zaman benden pay alan mürebbiyemi öyle gönendirmişti ki yaşlı dostum şimdi, hazır iyi durumdayken işi bırakmamızdan, elimizdekiyle mutlu olmamızdan dem vurmaya başlamıştı. Bana akıl veren hangi Şeytan'dı, bilmiyorum, lakin daha önce aynı öneriyi ben yaptığımda mürebbiyem nasıl isteksizlik gösterdiyse ben de şimdi aynen öyle davranıyordum. Böylece, uğursuz bir saatte bu düşüncüyü şimdilik erteledik; sonuçta ben, eskisinden çok daha pervasız ve kaşarlanmış olup çıktım ve başarılarım sayesinde, adıma Newgate ve Old Bailey'de dillerde dolaşan en namlı hırsız adları kadar ün kazandırımdı.

Arada aynı dümeni yeniden çevirmek tehlikesini göze alıyordum; gerçi bu başarı kazansa bile pratikte doğru olmayan bir yöntemdi, ben de genelde sokağa her çıkışımda bir yolunu bulup değişik bir görünüme bürünmeyi, yeni dümenler bulmayı beceriyordum.

Yılın avare mevsimi gelmişti şimdi: Beylerin çoğunluğu kentten gitmiş olduklarından Tunbridge ve Epsom gibi kaplıcalar kalabalık ama kentin içi tenhaydı. Öteki zanaatlar gibi bizimki de bundan az çok etkilenmiş gibi geliyordu bana; bu nedenle yılın sonuna doğru, her yıl Suffolk'taki Stourbridge Panayırı'na, oradan da Bury Pa-

neyirine giden bir çeteye katıldım. Oralarda parlak vurgunlar vuracağımızı umuyorduk, gelgelelim içine girip durumları yakından görünce ben panayırdan kısa zamanda sıkıldım. Düpedüz yankesicilik dışında zahmete degecek hiçbir şey yoktu. Bir ganimet ele geçerseniz bile kotarıp götürmesi hiç kolay değildi; zaten bizim dalımızda da, karşımıza Londra'daki kadar çok fırsat çıkmıyordu. Bütün bu yolculukta elime yalnızca Bury Panayırından bir altın saatle Cambridge'den kaldırdığım küçük bir top keten kumaş geçti. Bu son iş, bana aynı zamanda oradan ayrılma fırsatını da verdi. Bu kez eski bir oyun denedim: Londra'da geçmezdi, ama bir taşra dükkânında işe yarar, diye düşünmüştüm.

Panayır alanından değil de Cambridge'in içindeki bir kumaşçı dükkânından, hepsi 7 sterlin kadar edecek boy boy Felemenk danteli ve başka şeyler satın aldım ve paketi şu şu isimde bir hana yollamalarını istedim. Bu handa daha o sabah, salt bu amaçla, geceyi orada geçirecekmişim gibi bir oda tutmuştum.

Dükkân sahibine, malımı "şu saatte, kaldığım şu hana" yollamasını, ödemeyi orada yapacağımı söyledim. Efendim, denilen saatte dükkâncı malı yolladı; ulağı benim kapıma geldiği zaman (genç bir delikanlıydı, bir çırak, neredeyse erkek sayılacak yaşta) hizmetçi kız ona, hanımının uyumakta olduğunu, paketi buraya bırakıp bir saat sonra gelirse benim uyanmış olacağımı, onun da parasını alacağını söyledi. Delikanlı hiç duraksamadan paketi bırakarak çıkıp gitti... Yarım saat sonra hizmetçimle ben de handan çıkmış bulunuyorduk! Hemen o akşam özel bir araba ve önüm sıra yürüyecek bir adam tutup Newmarket'e yollandım. Oradan, henüz tam dolmamış bir yolcu arabasında yer bularak St. Edmund's Bury'ye geçtim. Burada, demin anlattığım gibi, zanaatımı doğru dürüst işe yaratamadım, ancak küçük bir opera

binasında bir hanımın belinden altın saatini yürüttüm. Hanım yalnızca çekilmez derecede neşeli olmakla kalmayıp bana sorarsanız kafası da biraz dumanlıydı ki bu da benim işimi iyice kolaylaştırdı.

Bu küçük ganimetle Ipswich, oradan da Harwich yolunu tuttum, orada, Hollanda'dan yeni gelmişim gibi yaparak bir hana girdim. Burada karaya çıkan ecnebler arasında bir şeyler ele geçirebileceğimden hiç kuşku yoktu. Neyleyim ki onların çoğunluğunda da, genelde uşakların gözetiminde olan bavul ve sandıklarının içindekilerden başka, dişe gelecek hiçbir şey bulunmadığını gördüm. Gene de bir akşam bu adamlardan birinin bavulunu kaldığı odadan çıkarmayı resmen becerdim: Erkek uşak yatağın üstünde horul horul uyumaktaydı ve hiç kuşkusuz çok sarhoştı.

Benim kaldığım oda Hollandalı beyinkinin yanındaydı. Ağır bavulu güçbela o odadan çıkarıp kendi odama sürükledikten sonra, acaba handan dışarı taşıma olasılığı da var mı diye bakmak için sokağa indim. Epey yürüyüp dolaşımsa da kent öyle küçücük, ben de öylesine yabancıydım ki bavulu ne handan dışarıya çıkarmanın ne de açıp içindekileri taşımanın bir yolunu göremedim. Bu yüzden bavulu geri götürmeye ve bulduğum yerde bırakmaya karar verdim, ama tam o sırada bir gemicinin başka birilerine, "Acele edin, gemi gelgiti kaçırmadan kalkacak!" diye bas bas bağırdığını duydum. Bu adama seslenerek sordum: "Kardeş, hangi gemidir bu senin dediğin?" Gemicisi, "Ipswich feribotu, Hanımefendi," dedi. Ben, "Ne zaman gidiyorsunuz?" diye sordum. O, "Şu dakikada," diye yanıtladı, sonra, "Siz de binmek ister misiniz?" diye sordu. Ben, "Evet, isterim, eşyalarımı alıp gelinceye kadar beklerseniz, eğer," diye yanıtladım. O, "Eşyalarınız nerde?" diye sordu. "Şu isimli handa," dedim. Adam büyük nezaketle, "Ben de sizinle geleyim de

eşyanızı taşıyayım,” dedi. Ben, “Gelin öyleyse,” dedim ve onu yanıma alıp oradan ayrıldım.

Handakiler büyük telaş içindeydiler. Hollanda’dan yeni gelen yolcu gemisi rıhtıma henüz yanaşmış, bu arada Hollanda’ya gidecek olan başka bir yolcu gemisi için Londra’dan iki araba dolusu yolcu gelmişti. Bu arabalar, yeni gelmiş olan yolcuları alıp ertesi gün Londra’ya dönüyorlarmış. Bu telaş arasında benim tezgâha yanaşıp hesabımı ödeyişime dikkat eden olmadı. Han sahibinin karısına, dönüş yolculuğum için bir feribotta yer ayırttığımı söyledim.

Bu feribotlar, adları “feribot” olmakla birlikte, Harwich’ten Londra’ya yolcu taşımak için donatılmış büyük teknelerdir. Feribot tanımını, Thames Irmağı üzerinde bir veya iki kişinin kürekle çektiği küçük tekneler için kullanılır, oysa bu feribotlar yirmi yolcuyla, on-on beş ton yük taşıyabiliyorlardı ve deniz yolculuğuna dayanıklı olarak yapılmışlardı. Bunların hepsini bir gece önce, Londra’ya gitmenin çeşitli yollarını soruştururken öğrenmiştim.

Han sahibesi nazik bir tavırla paramı aldı, ama etraf telaş içinde olduğundan tam o sırada başka yere çağrılınca ben de oradan ayrıldım. Benimle gelmiş olan gemiciyi üst kata, odama çıkardım, bavulu, üstüne eski bir önlük sarıp eline verdim, o da bunu alıp dosdoğru gemisine götürdü. Sarhoş Felemenk uşak hâlâ uykudaydı; efendisine gelince; o da alt katta, başka birtakım ecnebi beylerle birlikte şen şakrak, yemekteydi. Böylece ben elimi kolumu sallayarak Ipswich feribotuna bindim, geceleyin demir aldık handakilerin tek bildiği de benim ev sahibesine söylediğim gibi, Harwich feribotuyla Londra’ya gitmiş olduğumdu!

Ipswich’te gümrük memurları başıma bela oldu: Bavulumu el koydular, açıp aramakta ısrar ettiler. “Bavulumu aramanıza bir diyeceğim yok ya, anahtarı kocamda,

o da henüz Harwich'ten gelmedi," dedim. Böyle dedim ki, bavulun içindeki bütün eşyaların kadına değil de esasta erkeğe ait olduğunu görünce tuhaflarına gitmesin. Memurlar bavulu açmaktan vazgeçmedikleri için kırılmasına, yani kilidin yerinden sökülmesine rıza gösterdim. Bu hiç de zor bir işlem değildi.

Gümrükçüler kendi aradıkları türden hiçbir şey bulmadılar, çünkü bavul daha önceden de aranmıştı. Gene de içinden beni fazlasıyla sevindiren çok sayıda şey çıktı: özellikle de Fransız pistoleleriyle Hollanda dukatunlarından ve Rix dolarlarından oluşan bir paket kâğıt para! Geri kalan eşya, daha çok iki peruk, keten çamaşırlar, tıraş bıçakları, çamaşırların arasına serpiştirilmiş hoş kokulu sabunlar, parfüm ve bir beyefendinin bakımı için gereken başka kullanışlı şeylerden ibaretti. Bunların hepsine de kocamın eşyası gözüyle bakıldığı için gümrük memurları yakamdan düştüler.

Saat sabaha karşının iyice erken saatinde, ortalık daha ağarmamıştı ve ben nasıl bir yol izleyeceğimi bilemiyordum. Sabah olunca birilerinin peşime düşeceğinden hiç kuşku yoktu: Belki de mallar üzerimdeyken yakalayacaklardı beni. Yeni önlemler almaya karar verdim. "Bavulumu" elime alarak yürüye yürüye kent içinde bir hana gittim. İçeriğini çıkarmış olduğumdan dışı artık beni ilgilendirmese de, bavulu han sahibesine verirken, "Aman, buna çok dikkat et, ben geri dönene kadar hiçbir şey olmasın!" diyerek sokağa çıkıp oradan uzaklaştım.

Kentin içinde, hanı epey gerilerde bıraktığım bir sırada karşıma, evinin kapısını tam o sırada açmış olan çok ihtiyar bir kadın çıktı, onunla laflamaya başladım. Tasarı ve amaçlarımla zerrece ilişkisi olmayan sürüyle anlamsız soru sordum ona, ne var ki bu sayede onun konuşmalarından kentin genel konumunu öğrenmiş oldum: Efendim, bulunduğumuz sokak Hadley semtine, bir başka

sokak sahile, bir başkası da kent merkezine çıkarmış. Kocakarı en sonunda Colchester'a çıkan sokağı saydı ki Londra'ya giden yol da o yöndeydi.

Bu kadınla işimi kısa zamanda görmüştüm, çünkü tüm istediğim Londra yolunu öğrenmekti. Son hızla yürümeye başladım; Londra'ya veya Colchester'a yaya gitmek istediğimden değil, Ipswich'ten olabildiğince çabuk uzaklaşmak istediğim için.

Üç-dört kilometre kadar yürümüştüm ki kendi halinde bir çiftçiye rastladım. Tarlasında, ne olduğunu bilmediğim bir işle meşguldü. Ona da ilkin bir sürü ilgisiz soru sordum, sonra Londra'ya gideceğimi, ama yolcu arabası dolu olduğundan yer bulamadığımı söyledim. Acaba iki kişi taşıyacak bir binek atı kiralayabileceğim, bir de önüme oturtacak dürüst bir adam bulabileceğim bir yer gösterebilir miydi bana... ki böylece Colchester'a gidip oradaki bir yolcu arabasında yer bulabileyim? Karşımdaki saf soytarı ciddi ciddi yüzüme bakarak belki yarım dakika sessiz kaldı, sonra, "Binek atı mı dedin, hanım?" dedi kafasını kaşıyarak. "Colchester'a iki kişi taşıyacak ha? Elbette, hanım. Paran varsa istediğin kadar at bulabilirsin elbet." Ben, "Tabii, dostum, parasız bulmayı beklediğim yok," deyince çiftçi, "Tamam öyleyse, hanım, ne kadar verebilirsin?" diye sordu. "Ama, dostum, ben buranın yabancısıyım, sizin fiyatlarınızın ne olduğunu bilemem ki," diye yanıtladım. "Sen bana bunları bulabilir, olabildiğince ucuza sağlayabilirsen, zahmetine karşılık sana da bir şeyler öderim."

"Çok da açık konuşuyorsun, hanım," dedi çiftçi. İçimden, "Pek de o kadar açık sayılmaz," diye geçirdim, "gerçeklerden haberin olsa..." Çiftçi, "Hanım, benim buracıkta iki kişi taşıyacak atım var, kendim de seninle gelirsem hiç sakıncası olmaz bence," dedi. "Gelir misin?" diye sordum. "Dürüst adama benzersin, gelersen sevini-

rim, makul ölçüde de ücret öderim.” Adam, “Bak, hanımım, ben de sana karşı makul olacağım,” dedi, “seni Colchester’a götürürsem 5 şilinini alırım, kendim ve atım için, çünkü akşama buraya pek dönemem artık.”

Kısacası bu dürüst adamla atını tuttum, ne var ki yol üstündeki bir kasabaya geldiğimiz zaman (adı aklımda kalmadı, ama bir ırmak üstündeydi) çok hastalanmışım, artık yola devam edemeyecekmişim numarası yaptım: Ne olsa burada yabancı olduğumu, o da benimle burada kalırsa onun da, atının da ücretini seve seve ödeyeceğimi söyledim.

Böyle yaptım, çünkü o Hollandalı beylerle adamlarının, bugün yolcu arabalarıyla ya da at kiralamış olarak yollarda olacaklarını biliyordum. Ya o sarhoş uşakla ya da beni Harwich’te görmüş başka biriyle karşılaşacak olursam? Oysa bir gün oyalanırsam bu arada hepsi çekip gitmiş olurlar, diye düşünmüştüm.

Geceyi orada geçirdik; ertesi sabah yola çıktığımda da vakit pek erken değildi, öyle ki Colchester’a varana dek saat neredeyse on oldu. Sayısız güzel günler geçirmiş olduğum bu kenti yeniden görmek çok hoşuma gitti doğrusu. Bir zamanlar burada edinmiş olduğum eski iyi dostları soruşturdumsa da pek sonuç alamadım: Hepsi de ya ölmüş ya da taşınmışlardı. Genç hanımlar ya evlenmiş ya da Londra’ya gitmişlerdi; çok iyiliklerini görmüş olduğum yaşlı beyefendiyle hanımı ölmüşlerdi; beni en çok üzen de ilk âşığım, sonradan da kayınbiraderim olan genç beyefendinin ölmüş olduğunu öğrenmek oldu. Gerçi arkasında, şimdi genç adam olan iki oğul bırakmış ama onlar da Londra’ya yerleşmişler.

Burada çiftçimin işine son verdim ve üç-dört gün kendimi tanıtmayarak Colchester’da kaldım, sonra da Harwich arabalarında görünmemek için bir yük arabasına binerek oradan ayrıldım. Bu denli ihtiyat gereksizdi

aslında, Harwich'te, hancının karısından başka beni tanıyan yoktu. Bu kadının da, beni nasıl telaşlı bir zamanında yalnızca bir tek kez, o da mum ışığında gördüğü düşünülürse şimdi tanıyacağını sanmak akıl harcı olmazdı.

Sonunda Londra'ya döndüm. Son yaşadığım macera sayesinde hatırı sayılır kazanç edinmişsem de bundan sonra taşra yolculuğu yapmayı canım hiç istemiyordu. Zanaatımı ömrümün sonuna değin sürdürsem bile Londra'dan dışarıya adımımı atmayacaktım sanki. Mürebbiyeme yolculuğumun öyküsünü baştan sona anlattım; Harwich bölümünden çok hoşlandı. Bu konuları kendi aramızda konuşurken, "Hırsız dediğin başka insanların yanlışlarından yararlanan biri olduğuna göre, uyanık ve tetikte hırsızların karşısına çok sayıda fırsat çıkmaması olanaksızdır," diye görüş belirtiyordu. Bu nedenle de, mesleğinde benim gibi olağanüstü parlak birinin, nereye giderse gitsin görülmedik vurgunlar vurmamak elinde değildir, düşüncesindeydi.

Beri yandan, öykümün her aşaması, gereken dikkatle izlenirse, namuslu insanların da işine yarayabilir: Kendilerini benzer sürprizler için hazırlamalarını ve herhangi bir yabancıyla iş yaptıklarında gözlerini dört açmalarını sağlayabilir, çünkü yollarının üstünde şu ya da bu tuzak kurulmamış olması çok nadirdir. Aslında tarihçemden ders çıkarmak okurun sağduyusuyla aklına bırakılmıştır; benim okurlara nutuk çekmeye yetkim yok. Bırakalım, katıksız kötücül ve katıksız perişan bir kulun yaşadığı deneyimler, okuyanlar için bir "yararlı uyarılar deposu" yerine geçsin!

Şu sırada yaşam sahnelerinin değişik bir türüne doğru yaklaşıyordum. Hiç değilse benim bildiğim kadarıyla eşsiz sayılabilecek, upuzun bir suç ve başarı silsilesiyle iyice katılaşmış olarak Londra'ya döndüğümde, yukarıda da ifade ettiğim üzere, zanaatımdan vazgeçmeye hiç ni-

yetim yoktu: Başkalarının deneyimlerine bakarak değerdendirildiğimde bu yolun er geç perişanlık ve rezillikle sona ermesinin kaçınılmaz olduğunu görsem bile!

Noel gecesinden sonraki günde, uzun bir kötücülükler silsilesine son bir ek yapmak üzere, “Bakalım bana göre ne var, ne yok,” diyerek sokağa çıkmıştım. Tam Foster Sokağı’nın orada, hem yapım hem satış yeri olan bir gümüşçü dükkânının önünden geçtiğim sırada karşıma, benim meslekten birinin asla karşı koyamayacağı, ağız sulandıran bir “yem” çıktı: Gördüğüm kadarıyla dükkânın içinde kimsecikler yoktu, vitrinde de açık olarak birçok parça gümüş duruyordu.

Gözümü kırpmadan içeri girdim; görünürde mallarını kollayan kimse olmadığından elimi, hemen kapıp götürmek için bir parça gümüşe doğru tam uzatmıştım ki yolun karşısındaki, dükkândan değil de bir evden çıkan işgüzar bir adam koşarak geldi. Benim içeri girdiğimi, dükkânda da kimse bulunmadığını görmüş meğer. Hemen içeri daldı ve kimsin, nesin diye sormadan beni tuttuğu gibi bağırarak dükkân sahiplerini çağırdı.

Dediğim gibi, dükkândaki hiçbir şeye henüz elimi sürmüş değildim. Bir çala birinin buraya doğru koştuğunu göz ucuyla görmüş olduğumdan, hemen ayağımla yere hızlı hızlı vuracak kadar soğukkanlı davrandığım gibi herifin üzerime çullandığı anda ben de tam sesimi yükseltmiş bulunuyordum.

Her zaman en büyük cesareti en büyük tehlike karşısında göstermişimdir. Şimdi de adamın beni tartaklamaya başlaması üzerine iyice tepeden atarak buraya yarım düzüne gümüş kaşık almaya gelmiş olduğumu ileri sürdüm. Şansıma burası gümüş eşyayı hem işleyen hem de satan bir dükkândı, gene de adam iddiama gülüp geçti: Komşusuna yaptığı iyiliğin değerini iyice yükseltmek için benim satın almak değil çalmak amacıyla geldiğim-

de diretiyordu. Ben de, bu arada başka bir komşunun yanından çağrılıp gelmiş olan dükkân sahibine hışımla, “Böyle çingar çıkarıp meseleyi tartışmanın yeri burası değil,” dedim. “Bu kişi benim dükkâna hırsızlık için girdiğimde ısrar ediyor madem, kanıtlaması gerekir.” Sonra da başkaca konuşmadan bir sulh hâkimine gitmemizi istediğimi belirttim. Nasılsa bu herifin benimle kolay kolay başa çıkamayacağını anlamaya başlıyordum.

Gümüşçüyle karısı, karşı kaldırımdan gelen adam kadar hoyrat değildiler aslında. Gümüşçü bana, “Hanım, bilemem, buraya iyi niyetle gelmiş olabilirsin,” dedi. “Gene de benimki gibi bir dükkâna böyle, içeride kimse olmadığını gördüğün halde girmen tehlikeli bir şey sayılır. Bana iyilik yapmak isteyen komşumun da kendince tutarlı olduğunu söylemezsem haksızlık etmiş olurum. Beri yandan senin herhangi bir şey çalmaya kalkıştığına da inanmadığımdan bu işin içinden nasıl çıkacağımı bilemiyorum.” Ben yargıç karşısına çıkmakta direttim: Niyetimin hırsızlık olduğu herhangi bir biçimde kanıtlanabilirse karara hiç karşı çıkmadan boyun eğecektim, ama kanıtlanamazsa tazminat isterdim doğrusu.

Tam biz böyle tartıştığımız sırada, kapı önünde de bir kalabalık birikmiş durumdayken, Belediye Meclisi Üyesi ve Sulh Yargıcı olan Sir T.B. sokaktan geçmez mi? Gümüşçü bunu duyunca hemen dışarı koştu ve yargıç hazretlerine, içeri gelip sorunu çözümlersin diye yalvardı.

Hakkını vermek gerek: Gümüşçü, olanları yargıca enikonu adil ve ılımlı bir dille anlattı. Dışarıdan gelip beni tartaklayan herifse bir o kadar şiddet ve öfkeyle konuştu ama bu da benim zararına değil yararına oldu. Konuşma sırası bana geldi, ben de sayın yargıca Londra’nın yabancısı olduğumu söyledim: Kısa bir süre önce Kuzey’den gelmiştim, şöyle bir yerde kalıyordum, bu sokaktan geçerken altı tane gümüş kaşık almak için bu

dükkâna girmiştim... Büyük şans eseri olarak o gün cebimde eski bir gümüş kaşık vardı, çıkarıp yargıca gösterdim: Bunu, evimdekilere uysunlar diye, yeni alacağım altı kaşıkla eşleştirmek için yanımda taşıdığımı söyledim.

Dükkânda kimse olmadığını görünce insanlar duysun diye ayağımla yere vurmuş, aynı zamanda da sesimi yükseltmişim. Evet, doğrudur, dükkânda, açıkta duran gümüşler vardı, lakin benim bunlardan herhangi birine dokunduğumu, hatta yaklaştığımı kimse iddia edemezdi. Derken sokaktan koşarak gelen adamın biri, tam dükkân sahiplerine seslendiğim sırada beni tutup hoyratça tartaklamaya başlamıştı. Komşularına iyilik etmeyi sahiden istiyor olsa biraz ötede durur, bakalım ben bir şeylere dokunacak mıyım diye sessizce bekler, sonra beni suçüstü yakalardı. Yargıç, “Bak, bu çok doğru,” dedi, beni durdurmuş olan adama dönerek benim ayağımla yere vurduğumun doğru olup olmadığını sordu. Adam, “Evet, vurdu ama ben geldim diye yapmış olabilir,” diye yanıtladı. Yargıç, “Yok,” diyerek onun sözünü kısa kesti, “kendi dediğinle ters düşüyorsun, çünkü şimdi onun içerde, sırtı sana dönük olarak durduğunu söylüyordun; üstüne varıncaya kadar seni görmemişti, hani?” Doğrudur, sırtım kısmen sokağa dönük durmuştum, gelgelelim benim işim, kafanın her yanında göz olmasını gerektiren türden olduğu için, dediğim gibi, adamın koşturup geldiğini gözümün ucuyla, bir çala görmüştüm, ama o bunun ayırında olmamıştı.

Herkesin ifadesi alındıktan sonra yargıç, kendi görüşüne göre komşu beyin yanılmış, benim ise suçsuz olduğumu belirtti, gümüşçüyle karısı da bu görüşe katılınca özgürlüğüme kavuştum. Tam oradan ayrılacağım sırada yargıç bey, “Bir dakika, hanımefendi,” dedi, “madem kaşık almak niyetindeydiniz umarım gümüşçü dostumuzun bu yanlışlık yüzünden müşteri kaybetmesine izin vermezsiniz.” Ben de hemencecik, “Hayır, efendim, ör-

nek olarak getirdiğim kaşıkla eşleştirebilirsem altı tane kaşık almayı isterim elbette,” diye karşılık verdim. Bunun üzerine gümüşçü bana aynı örnekten kaşıklar gösterdi; tartınca hepsi yaklaşık otuz beş şiline geldi. Parayı ödemek için kesemi çıkardım; kesemde neredeyse 20 şilin bulunuyordu, çünkü ne olur ne olmaz, diye her zaman mutlaka üstümde bu kadar para bulundururdum; bunun yararını yalnızca o sırada değil, başka zamanlarda da görmüştüm.

Yargıç bey paramı görünce, “Eh, hanımefendi, iftira-ya uğradığınıza şimdi tam inandım,” dedi. “Zaten kaşıkları almanızı bu nedenle istedim ve durup alınanızı bekledim. Eğer bunları alacak paranız olmasaydı bu dükkâna müşteri olarak gelmediğinizden kuşkulanaçaktım. Sizi suçlayanların söz ettiği meslekten olanlar ceplerinde fazla para taşımak zahmetine katlanmazlar, oysa görüyorum, sizin keseniz dolu.”

Gülümseyerek, “Öyleyse lütfunuzun bir bölümünü parama borçluyum,” dedim yargıç hazretlerine. “Gene de bana ilk baştan adil davranmakta haklı olduğunuzu da görüyorsunuzdur umarım.” O, “Evet, öyle davrandım, ama bu da inancını pekiştirdi, haksızlığa uğradığınıza şimdi tam kanaat getirdim artık,” diye karşılık verdi. Böylece, aslında felaketin eşiğinden döndüğüm bir olayı zafer bayrakları sallayarak kapattım!

Bundan topu topu üç gün sonra, son atlattığım tehlikeden, eskinin tersine hiç ders almamış olarak, bunca uzun zamandır yürüttüğüm mesleğin gereğine uydum ve kapılarının açık durduğunu gördüğüm bir binaya girdim. Burada, kimseciklerin görmediğini sanarak, brokar denilen, çok lüks çiçekli ipek kumaş paketlerinin ikisine el koydum. Kumaşçı dükkânı ya da deposu değildi burası; özel bir ikametgâha benziyordu, sahibi de dükkânlara kumaş veren, simsar ya da toptancı diyebileceğimiz bir adammış.

Öykümün bu kara bölümünü kısa keseyim: Tam kapıdan çıkıyordum ki beni görünce ağızları açık kalan iki genç şırfıntının saldırısına uğradım. Bunlardan biri beni odaya geri çekti, öbürü de kapıyı üstüme kapadı. Ben onlara dil dökmesini bilirdim ya, fırsat yoktu ki! Ateş püskürten iki ejderha olsa bunlardan daha yabanıl davranamazdı! Giysilerimi yırtıyor, beni gebertmek istercesine böğürüp duruyorlardı. Derken ev sahibesi, ardından da kocası çıkageldi: Herkesin öfkesi burnundaydı, hele o ilk dakikalarda!

Ev sahibine pek güzel diller döktüm: Kapının açık durduğunu, bunun da beni ayarttığını söyledim. Çok yoksuldum, dertliydim, yoksulluk çoğu insanın direncini kıran bir şeydi... Gözyaşlarına boğularak, "Acıyın bana!" diye yalvardım. Ev sahibesi kadın merhamete gelmiş, beni salıvermekten yanaydı, kocasının da neredeyse aklını yatırmıştı, gelgelelim o iki şıllık kendiliklerinden koşup bir halk polisi bulmuşlardı; onu alıp getirdiler. Bunun üzerine mal sahibi karısına, elinden gelen bir şey olmadığını, benim yargıç karşısına çıkmam gerektiğini söyledi: Beni serbest bırakırsa kendi başı belaya girebilirdi!

Polisi görünce, inan olsun, dehşete kapılarak, neredeyse yerin içine girecekmiş gibi oldum, üzerime bir baygınlık geldi. Öyle ki çevremdekiler bile benim öleceğimi sandılar. Ev sahibesi, gene beni kollayarak kocasından, hiçbir kayıpları olmadığına göre beni bırakmasını istedi. Ben de adama iki boy kumaşın bedeli neyse ödemeyi önerdim; gerçi bunlar üzerimde değildi, yani adam hiçbir şey yitirmemiş, malları yerinde durduğuna göre, sırf onları elime aldığım için benim kellemini istemesi zalimlik sayılmaz mıydı? Polis memuruna da, kapı falan kırmamış, dükkândan dışarı hiçbir şey götürmemiş olduğumu anlattım. Sonradan mahkemeye çıktığımda da içeriye girmek için kapıyı zorlayıp kırmamış, dışarıya da

hiçbir şey götürmemiş olduğumu anlatınca yargıcın eğilimi beni serbest bırakmaktan yanaydı. Gel gör ki üstüme gelen ilk şıfıntı benim kumaşlarla sokağa çıkmak üzere olduğumu, kendisinin beni eşikte bastırıp odaya geri çektiğini ikrar edince yargıç bu noktaya dayanarak mahkûmiyet kararı verdi, böylece beni Newgate Zindanı'na götürdüler. O ürkünç ve iğrenç yer! Adını duymak bile damarlarımdaki kanı donduruyor! Yoldaşlarımdan kim bilir kaçının kapatıldığı ve oradan Ölüm Ağacı'na gittikleri, annemin öylesine feci eziyetler çektiği, benim de dünyaya geldiğim, şimdiden sonra da şerefsiz bir ölüm dışında hiçbir kurtuluş ummadığım yer! Kısacası: uzun zamandır beni beklemekte olan, benimse gitmekten, her türlü beceri ve başarıyı kullanarak uzun zamandır kaçınmış olduğum yer!

Şimdi gerçekten kapana kısılmıştım artık. Zindana ilk girdiğim, gözlerimi o kasvetli yerin tüm korkunçluğunda yeniden gezdirdiğim zaman zihnimi saran dehşeti anlatmamın olanağı yok. Kendimi tümünden mahvolmuş olarak görüyor, bu dünyayı en rezil biçimde terk etmekten başka hiçbir beklentim kalmadığını düşünüyordum. O cehennemî gürültü, o böğürmeler, sövgüler, yaygara, o burun tıkayan pis kokularla kir pas, gözümün önündeki tüm bu kahredici şeyler sürüsü bir araya gelince bulunduğum yeri bizzat cehennemin ve cehennem girişinin bir simgesine dönüştürüyordu.

Kendi aklımın, yaşamımdaki ferah dönemlerin ve atlattığım sayısız tehlikelerin bana, "Durumun iyiiken bu işe son ver," diye yaptıkları uyarıları anımsıyor, hepsini duymazdan gelip yüreğimi korkuya karşı katılaştırdığım için kendimi suçluyordum. Görünmez ve kaçınılmaz bir yazgı adımlarımı son hızla bu çile gününe çekmişti sanki. Tüm günahlarımın bedelini idam sehpasında ödeyecektim artık. Adalete olan borcumu canımla kapa-

tacak ve yaşamımla kötülüklerimin sonunu aynı anda idrak edecektim. Bütün bu düşünceler karman çorman bir biçimde kafama dolmuşmuş, beni keder ve umutsuzluğa boğuyordu.

Daha sonra tüm geçmişimden ötürü pişmanlığa kapıldım da bu pişmanlıkta zerrece doyum, huzur bulamadım; hayır, hiç, tek bir yudum bile! “Çünkü,” diyordum kendi kendime, “artık günah işleyecek kudretim kalmadıktan sonra hissettiğim bir pişmanlık bu.” Şimdi böyle diz dövüp ağlaşamam, Tanrı’ya ve komşuma karşı ağır suçlar işlediğimden ötürü değildi de, bu suçların cezasına çarptırılmanın korkusundandı sanki; günah işlediğim için değil, acı çekeceğim için pişmanlık duyuyordum. Bu düşünce de nedamet getirmenin tüm avuntusunu, hatta umudunu alıp götürüyordu.

Bu feci yere geldikten sonra kaç gece, kaç gün gözümde uyku girmede, seve seve ölebileceğimi düşündüğüm zamanlar bile oldu orada. Hayalimdeki hiçbir şey bana bu yerin kendisi kadar ürkünç ve itici gelemmez, hiçbir şey beni buradaki kişilerin varlıklarından daha fazla tiksindiremezdi. İnanın, yeryüzünde Newgate’ten başka nereye gönderilsem kendimi mutlu sayacaktım, yeter ki Newgate’te olmayayım!

Beri yandan, buraya daha önce düşmüş olan kaşarlanmış sefiller beni öyle bir zafer edasıyla karşıladılar ki! “Ne diyorsunuz, Bayan Flanders Newgate’e düşmüş ha, en sonunda!” “Ne? Hani şu önce Mary, sonra Molly, daha sonra da düpedüz Moll Flanders olan mı?” Üstünlüğümü bunca uzun zaman koruduğum için bana Şeytan’ın yardım ettiğine inanırlarmış, öyle söylüyorlardı; yoksa beni buraya yıllar öncesinden beri beklemekteymişler! Demek gelmişim en sonunda, ha? Üzgünlüğüme burun kıvrarak bana, “Hoş geldin!” dediler, iyilik sağlık dilediler, yüreğimi pek tutmamı, durumun belki de korktuğum

kadar kötü olmayacağını falan söylediler. Sonra bir şişe likörlü şarap açıp bana kadeh kaldırdılar, ama bunun “bu kolejdeki” ilk günüm olduğunu ve cebimde para bulunduğuna inandıklarını söyleyerek benim likörü benim hesabıma geçirttiler.

Bu güruhtan birine kaç zamandır burada olduğunu sordum, “Dört ay,” dedi. Ben, “İlk geldiğinde bu yer nasıl görünmüştü gözüne?” diye sorduğumda da, “Tıpkı şimdi senin gözüne görüldüğü gibi, feci, korkunç, cehenneme geldiğimi sandım,” diye yanıtladı. Sonra, “Hâlâ da o fikirdeyim,” diye ekledi, “ama artık alıştım, kafama takılmasına izin vermiyorum.” Ben, “Sanırım bundan sonra olacaklardan yana bir korkun yok,” dedim. Kadın, “Yok, işte burda yanıliyorsun,” dedi. “Hüküm giymiştim ama bebek savunması yaptım; oysa beni yargılayan yargıçtan daha gebe değilim! Malıkemelerin bir dahaki açılışında çağrılacağımı tahmin ediyorum.” Bu “çağrılmak”, suçlunun başlangıçta verilen cezasını çekip tamamlamaya çağrılmasıdır: Karnını bahane ettiği için cezası ertelenen, sonradan da gebe olmadığı ortaya çıkan... ya da gerçekten gebe olup doğum yapan kadın suçlulara özel. Ben, “Ama sahiden bu kadar rahat mısınız?” diye sordum. “Evet, elimde değil,” diye yanıtladı kadın. “Üzgün olmak ne işe yarar? Asılırsam sonum gelmiş olur,” diye ekledi, döndü ve Newgate mizah geleneğinin seçkin bir parçasını şarkı gibi söyleyerek dans adımlarıyla yürüyüp gitti:

Sallanırsam ip ucunda

Duyarım çan seslerini¹

Bu da demektir Jenny’ciğin son demi!

1. St. Sepulcher Kilisesi’nin infaz günlerinde çalan çanı. (Ç.N.)

Bu olayı anlatıyorum, çünkü ileride aynı bahtsızlığa uğrayıp Newgate denilen o feci yere düşecek olan her mahkûmun oturup iyice düşünmesine degecek bir şeydir: Zamanın, zorunluluğun ve oradaki sefillerle görüşmenin etkisiyle kişinin bu yere nasıl alışmaya başladığını, ilkin dünyada her şeyden çok dehşetle baktığı şeyi sonunda nasıl benimsediğini ve bu sefalet içinde bile dışarıdaykenki gibi tasasız ve neşeli olup çıkacak kadar duyarsızlaştığını gösterir.

Ben, kimileri gibi, “Bu Şeytan herkesin çizdiği kadar kapkara değildir aslında,” diyemem. Çünkü dünya yüzünde Newgate denilen bu yeri, gerçekten canlandırabilecek hiçbir renk olmadığı gibi, orada çile doldurmuşlardan başka hiçbir insan ruhu da tam ve doğru olarak kavrayamaz.

Newgate’e götürüldüğüm ilk gece mürebbiyeme haber yolladım. Onun bu olaya şaşırıp kaldığından ve benim içeride geçirdiğim kadar rahatsız bir gece geçirdiğinden hiç kuşkunuz olmasın!

Ertesi sabah beni görmeye geldi ve avutmak için elinden geleni yaptı, ama bunun işe yaramadığını gördü. Gene de, “Yükün altında ezilmek yükü ağırlaştırmaya yarar,” dedi ve kendini derhal bunu önlemekte etkili olabilecek yöntemleri uygulamaya adadı. İlk olarak dükkânda üstüme gelen o iki saldırgan şıllığı buldu. Onlarla konuşarak akıllarını çelmeye, kandırmaya çalıştı, para teklif etti, kısacası, dava açmalarını önlemek için akla gelebilecek her yolu denedi. Kızlardan birine bu uğurda 100 sterlin bile vermek istedi, lakin kız o denli kararlıydı ki yıllık ücreti 3 sterlin civarında bir hizmetçi parçası olmasına karşın bu parayı kabul etmedi. Hatta mürebbiyemin dediğine bakılırsa, “500 sterlin teklif etmiş olsak gene reddedecekmış!” Mürebbiyem bu kez, ilki kadar katı kalpli değilmiş gibi duran, hatta arada merhametliy-

miş gibi görünen ikinci kıza yöneldi. Gelgelelim birinci kız onu da kışkırtarak kararını değiştirmesini sağladı. O kadar ki o ilk şıllık, mürebbiyemi “kanıtlarla oynamak” suçundan ihbar etmekle tehdit ediyor, öbür kızla görüşmesini bile engelliyordu.

Mürebbiyem bundan sonra patrona, yani malları çalınmış olan dükkân sahibine, özellikle de adamın başlangıçta bana acır gibi görünmüş olan karısına başvurdu. Kadının tutumu hâlâ aynıydı, ne var ki adam da hâlâ, beni mahkûm eden yargıcın kararı gereğince davacı olmak zorunda olduğunu, yoksa ruhsatını yitireceğini iddia ediyordu.

Mürebbiyem ona, ruhsatının kaydını dosyadan silecek ve onu zarara uğramaktan kurtaracak ahbaplar bulabileceğini söylediye de adamı bunun başarılabilmesine inandırmak olanaksızdı. O, dünyada kendini zarara uğramaktan kurtaracak tek şeyin bana dava açmak olduğu kanısındaydı. Demek ki karşıma tam üç görgü tanığı çıkacaktı: patron ve iki hizmetçisi. Açıkçası, şu anda hayatta olduğumdan ne denli eminsem idama mahkûm edileceğimden de o denli emindim ve ölümü düşünüp kendimi ölüme hazırlamaktan başka yapacak bir işim yoktu. Yazık ki bu hazırlığın inşası için gereken temel zayıftı, çünkü tövbekârlığım yalnızca ölüm korkusundan kaynaklanıyormuş gibime geliyordu: Beni bu felakete sürükleyen kirli yaşantımdan ya da Yaratanımı gücendirmiş olmaktan duyduğum gerçek bir pişmanlık değildi sanki; oysa şimdi, birdenbire, Yaratanımın yargıcım olacağını görüyordum.

Günlerce ruhsal azabın en son uçlarında yaşadım. Ölüm, sözgelimi, hep gözümün önündeydi: Gece gündüz, idam sehpalarıyla yağlı iplerden, kötücül ruhlarla ifritlerden başka bir şey düşünmüyordum. Kanımı donduran ölüm korkusu bir yandan, beni geçmişteki iğrenç

yaşantımla suçlayan vicdanının dehşeti öbür yandan, ikisi arasında çektiğim çile sözcüklerle anlatılamaz!

Görevi idam mahkûmlarını ölüme hazırlamak olan mahpushane papazı beni görmeye geldi ve mesleğinin üslubuyla bir süre konuştu. Gel gör ki tüm din anlayışı benim suçumu itiraf etmem (hangi nedenden yattığımı bilmemesine karşın), her şeyi tamamen açıklamam gibi noktalar üzerinde durduğundan, bunu yapmazsam Tanrı'nın beni asla bağışlamayacağını ileri sürüyordu. İşime gerçekten yarayacak o kadar az şey söyledi ki konuşmasında zerrece avuntu bulamadım. Üstüne bir de bu zalvalıcığın sabahleyin bana pişmanlık ve günah çıkarma vaazı verirken öğleye varıncadan şarap ve başka alkollü içkilerle sarhoş olduğunu görmek! Bu öylesine altüst edici bir şeydi ki yaptığı işten değilse bile onun kendisinden tiksindir oldum; sonra sonra, onun yüzünden yaptığı işten de soğudum ve en sonunda, "Beni rahatsız etme artık!" deyip çıktım.

Nasıl oldu bilmiyorum ama becerikli mürebbiye-min yorulmak bilmez gayretleri sayesinde o ilk mevsim benim aleyhime hiçbir suç duyurusunda bulunulmadı; böylece bir ay, hatta beş hafta kazanmış oldum. Hiç kuşkusuz bunu, geçmiş olanları düşünüp değerlendirmem ve gelecek olana hazırlanmam için sunulmuş bir zaman parçası saymam gerekirdi. Yani bana nedamet getirmem için verilmiş bir süre olarak kıymetini bilmem ve o amaçla kullanmam gerekirdi, ama içimden gelmiyordu ki! Dedim ya, Newgate'te olduğuma üzülüyordum, ama duygularımda gerçek pişmanlığın pek az belirtisi vardı.

Tersine, dağların kovuk ve mağaralarındaki soğuk suların neye değerlerse dondurup taşa çevirmeleri gibi, çevremdeki cehennemlik tayfayla sürekli ilişki içinde olmak benim üzerimde de aynı etkiyi bıraktı: Ben de bozulup taşa dönüştüm. Önce aptallaşıp sağduyum yitir-

dim, sonra yabanıllaşıp vurdumduymaz oldum, sonunda da çevremdeki herkes kadar zırdeli olup çıktım: Lafı uzatmayayım, Newgate'te olmak, gerçekten de, bir doğum yerinde olmanın hoşnutluğunu ve rahatlığını veriyordu bana artık.

Kişiliklerimizin, mutsuzluğun ta kendisi olan bir ortamı hoş ve uygun bulabilecek kadar bozulmaya ve çürümeye yatkın olduğunu hayal etmek bile neredeyse olanaksızdır. İçinde bir nebzecik bile düşünme gücü, bu yaşamdaki mutluluğu veya bir başka yaşamın mutsuzluğunu kavrama yeteneği kalmış olan herkesi çökertebilecek kadar bir vicdan yükü vardı üzerimde. Başlangıçta gerçekten pişmanlık duyuyorsam da temelden tövbe etmeye eğilimli değilken şimdi artık ne pişmanlığı ne de tövbeyi aklımdan geçiriyordum. Bana atfedilen suçun cezası yasalarımıza göre ölümdü; kanıtlar öylesine açıktı ki suçsuzluğumu ileri sürmem bile olanaksızdı. Sabıkalı olduğum da bilindiğine göre birkaç hafta sonra ölüme gitmekten başka bir beklentim bulunmadığı gibi kaçmak kabilinden herhangi bir düşüncem de yoktu. Ruhumu tuhaf bir uyuşukluk teslim almıştı: Ne dert ne korku ne de üzümlük duyuyordum; ilk gelişin sarsıntısı ve şaşkınlığı geçmişti. Nasıl olduğunu bilemiyorum ama aklım, duyularım, vicdanım, hepsi uykudaydı. Kırk yıllık yaşam yolum, kötülük, orospuluk, zina, ensest, yalan dolan ve hırsızlıktan örölü iğrenç, karmakarışık bir yumaktı. Kısacası on sekiz yaşlarımdan bu yana, cinayet ve vatan hainliği dışında ne suç varsa işlemiştim. İşte şimdi ceza çekmenin çilesine batmıştım, kapı eşiğinde de sefil bir ölüm beni beklemekteydi. Oysa durumum hiç umurumda değildi sanki; cennet ve cehennem konusundaki düşüncelerim de, hani insanı bir an yoklayıp giden ağrı batmaları gibi gelgeçti. Tanrı'dan merhamet dilemeye, hatta bunu aklımdan geçirmeye bile cesaretim yoktu. Bu yaz-

dıklarım la sanırım, yeryüzündeki en noksansız mutsuzluğun kısa bir tanımlamasını yapmış oluyorum.

O dehşet salıcı düşüncelerimin hepsi dağılmış, ortamın ürkünçlükleri artık aşınalaşmıştı; zindanın içindeki şamata ve kargaşa, bunları çıkaranlara nasıl hiç batmıyorsa, beni de hiç rahatsız etmez olmuştu. Uzun lafın kisası resmen bir Newgate kuşu olup çıkmıştım: çevremdekilerin herhangi biri kadar kötü yürekli ve rezil! Dahası, şimdiye kadar davranışlarımdan hiç eksilmeyen görgü ve terbiye kurallarının alışkanlığını bile neredeyse yitirmiştim. Öylesine baştan aşağı bozulmuştum ki o eski ben değildim artık ve sanki hiçbir zaman şu andaki benliğimden farklı bir şey de olmamıştım.

Yaşantımın bu taşlaşmış sürecinin orta yerinde karşıma ansızın çıkan şaşırtıcı bir durum beni biraz geriye, “hüzün” denilen o duyguya döndürür gibi oldu. Bir akşam öğrendiğime göre, bir önceki gece geç saatte zindana üç yolkesen haydut getirilmiş. Bu eşkıyalar sanırım Windsor yolu üzerinde bir yerde soygun yapmışlar; yöre halkı onları Uxbridge’e kadar kovalamış. Onlar, kim bilir kaç insanın yaralanmasına, kimilerinin de ölmesine yol açan yiğitçe bir direnişten sonra orada ele geçirilmişler.

Böylesine dillerde gezen bu cesur, üstün adamları görmeye biz mahkûmların, can atmamıza şaşmamak gerekir, hele de ertesi sabah buradan alınıp Press Yard denilen paralı bölümlere nakledilecekleri, zindanın bu daha konforlu bölümünde rahat edebilmek için hapishane müdürüne para vermiş oldukları söylendiğine göre. Biz kadınlar onları kesin görebileceğimiz noktalarda yerimizi aldık. Amma... ilk ortaya çıkan adamın Lancashire’daki kocam olduğunu gördüğüm zaman kapıldığım şaşkınlığı, inanmazlığı hiçbir şey ifade edemez: Dunsstable’da birlikte tatlı yaşam sürdüğüm, anlattığım gibi

sonradan, son kocamla evliyken de bir kez Brickhill'de gördüğüm kişinin ta kendisi!

Onu görünce dilim tutuldu, ne diyeceğimi, ne yapacağımı şaşırdım. O beni tanımamıştı ki o dakikada bana soluk aldirtan bu oldu. Yanımdakilerden ayrıldım ve o uğursuz yerde insanın biraz yalnız kalabilme fırsatı bulabileceği bir köşeye çekilip yüreğim sökölürcesine, uzun uzun ağladım. "Korkunç bir yaratığım ben!" diyordum içimden. "Kaç zavallı insanı mutsuz ettim acaba! Kaç çaresiz kulu Şeytan'a yönlendirdim!" Şimdi bu adamın çektiği mihnetleri de tümünden kendi hesabıma yazıyordum. Chester'dayken bana, kıydığımız o nikâh yüzünden battığını, elindekinin avucundakinin benim yüzümden tehlike çizgisine geldiğini açıklamıştı. Benim servet sahibi olduğuma inandığı için ödeyemeyeceği miktarda borca batmış olduğunu, nasıl bir yol tutturacağını bilemediğini anlatmıştı: Orduya yazılıp eline tüfek alabilir ya da bir at edinip taşra yollarında eşkıya olabilirdi, örneğin! Gerçi ben hiçbir zaman paralı olduğumu söylemiş değildim, yani onu ben kandırmış sayılmazdım, gene de zengin olduğuma inanılmasını pekâlâ teşvik etmiştim ve bu yüzden felaketinin temel nedeni bendim.

Bu bir tek olayın yaşattığı şaşkınlık, sarsıntı, daha önce başımdan geçenlerin hepsinden daha derin işledi içime, zihnimi hepsinden çok meşgul etti. Gece gündüz onun için kederlenir oldum, hele çetenin başı olduğunu öğrendikten sonra. Öyle çok sayıda soygun gerçekleştirmiş ki Hind, Whitney ve Altın Çiftçi namındaki haramiler onun yanında aptal birer acemi sayılıyormuş. Eninde sonunda asılacağı ve aleyhinde tanıklık edecek insan kıtlığı da çekilmeyeceği kesinmiş.

Onun yüzünden çektiğim acı kahrediyordu beni; bunun yanında kendi durumumun üzüntüsü hiç kalıyordu. Onun adına öyle azaplarla yükledim ki vicdanı-

mı, kötü talihine ve şu andaki yıkımına öylesine diz dövdüm ki artık hiçbir şeyin keyfini çıkaramaz oldum. Sürmüş olduğum ürkünç ve iğrenç yaşam konusundaki eski düşüncelerimle duygularımın yanı sıra içinde bulunduğum mekâna ve ortama duyduğum tiksinti de yeniden canlanmaya başladı. Kısacası tamamen değişip bambaşka bir insan oldum.

Ben onun adına böyle kederlenedurayım, mahkemelerin bundan sonraki celsesinde ana jüriye benim aleyhimde bir iddianame gönderileceğinin ve Old Bailey’de ölüm cezası istemiyle yargılanmamın kesinleştiğinin haberini aldım. Hapiste edindiğim o sefil, avare kaşarlanmış ruh zaten sönmeye yüz tutmuştu; şimdi onun yerini zihnimi saran bilinçli vicdan azabı almaya başladı. Demek istediğim, düşünmeye başladım ki bence düşünmek, Cehennem’den Cennet’e atılan gerçek bir adımdır. Biraz önce öyle uzun uzun anlattığım o cehennemlik ruh ve davranış halleri, o kaşarlanıp taşa dönüşmüş olmalar düşünce yoksunluğundan ibarettir aslında: Düşünebilme yeteneğini yeniden bulmuş olan kişi kendi aslını yeniden bulmuş demektir.

Dediğim gibi, düşünebilme yeteneğime kavuşur kavuşmaz aklıma ilk gelen şey, “Tanrım, ne olacağım ben, kesinkes öleceğim! Hüküm giyeceğim, orası kesin, ondan sonrasında da yalnızca ölüm var! Hiç dostum yok, ne yapayım ben? İdam edileceğim kesin, Tanrım merhamet et bana! Ne olacağım ben?” diye feryat etmek oldu. Diyeceksiniz ki ruhunun böyle düşüncelerle uğraştığı bunca zamandan sonra içinden kopan ilk feryadın bu olması oldukça acıklı bir şeydir. Ne ki bu feryat bile beni bekleyen geleceğe karşı duyduğum korkudan başka bir şey değildi; can ve yürekten gelen bir pişmanlığın tek sözcüğü bile yoktu içinde. Neyse işte, müthiş bunalımlı, son derece umarsızdım. Yeryüzünde karanlık düşüncele-

rimi paylaşılabileceğim tek dostum yoktu; bu düşünceler öyle eziyordu ki beni, günde kaç kez nöbet geçirip bayı-
lıyordum. Emektar mürebbiyemi çağırttım, o da, hakkı-
nı vermek gerek, tam bir dost gibi davrandı, benim maz-
batanın yüce jüriye ulaşmaması için denemedik yol bı-
rakmadı. Birkaç jüri üyesine çıktı: Hiçbir şeyin çalınma-
dığını, hiçbir kapının kırılmadığını falan yineleyerek on-
ların kanaatlerini yumuşatmaya çalıştıysa da hiçbir so-
nuç alamadı; diğer üyeler daha baskın çıktığı gibi iki
hizmetçi kız da yeminli tanıklık ettiler ve jüri beni hır-
sızlık ve haneye tecavüzden suçlu buldu.

Bunun haberini getirdikleri zaman yere yığılıp kal-
dım, kendime geldiğimde de bu yükün altında ezilip
öleceğimi sandım. Mürebbiyem tam annelik etti bana:
Benimle beraber ve benim için ağladı, ama gene de yar-
dım edemedi. Bütün bu korkunçluklar yetmezmiş gibi
durumum hapishane içinde dillerde geziyor, ölmeyi hak
ettiğim söyleniyordu. İnsanların bunu kendi aralarında
sık sık konuştuklarını duyabiliyor, baş sallayışlarını görü-
yordum. Gerçi onlar üzüldüklerini belirtiyor, bu yerde
söylenmesi âdet olan şeyleri dile getiriyorlardı, ama kim-
se yanıma sokulup gerçek düşüncesini açmıyordu. En
sonunda gardiyanlardan biri tek başına geldi, bir iç çeki-
şiyle, “Ee, Bayan Flanders, cuma günü duruşman var, (o
gün çarşambaydı) ne yapacaksın?” diye sordu. Kireç gibi
bembeyaz kesildim, “Ne yapacağımı Tanrı bilir, çünkü
ben kendim bilmiyorum,” dedim. Gardiyan, “Valla, seni
boş yere umutlandırmayacağım; ben yerinde olsam ölü-
me hazırlanırdım,” dedi. “Hüküm giyeceğinden hiç kuş-
kum yok, sabıkalı da olduğundan pek merhamet görme-
yeceğinden de eminim.” Sonra, “Dediklerine göre senin
dava pek açıkmiş,” diye ekledi. “Tanıklar senin aleyhine
öyle yeminler ediyorlarmış ki karşı koymanın mümkünü
yokmuş.”

Bu, benim gibi zaten bunalım içinde olan birinin tam karnının ortasına saplanmış bir bıçaktı. Uzun süre adama iyi ya da kötü tek söz söyleyemedim, en sonunda gözyaşlarına boğularak, “Ah, Bay Gardiyan, ne yapmam gerek benim?” diye sordum. O, “Papazı çağırt,” diye yanıtladı, “bir ruhaniyle konuş, çünkü inan olsun, Bayan Flanders, eğer çok sağlam dostların yoksa, senin bu dünyayla işin kalmadı artık.”

İşte buna açık sözlülük denirdi, ama çok haşindi bana sorarsanız ya da bana öyle geldi. Adamın sözleri beni hayal edebileceğiniz en allak bullak bir durumda bıraktı; bütün gece uyanık yattım ve bu kez dualarımı okumaya başladım ki son kocamın ölümünün birazcık öncesinden ya da belki birazcık sonrasında beri yapmamıştım bunu. Dualarımı okumak, diyorum, ama aslında kafam öyle karışık, ruhum öylesine dehşet içindeydi ki, ağladığım ve o beylik, “Tanrım, bana merhamet et!” sözlerini kaç kez yinelediğim halde zavallı bir günahkâr olduğumun bilincine gerçekten varıp da, Yaratanımdan beni İsa Peygamber hatırına bağışlamasını dileyecek aşamaya bir türlü gelemiyordum. İçinde bulunduğum durumun gerçeği beni çökertiyordu: İdam istemiyle yargılanacaktım; hüküm giyeceğim ve sonra idam edileceğim de kesindi. Bu nedenle bütün gece, “Tanrım! Ne olacağım ben? Tanrım! Ne yapsam ki? Tanrım asacaklar beni! Tanrım merhamet et bana!” gibilerden feryat edip durdum.

Zavallı, çilekeş mürebbiyem şimdi benim kadar azap çekiyordu ve benden çok daha içtenlikle tövbekârdı. Onun yargılanıp cezaya çarptırılmak gibi bir kaygısı yoktu, elbet; gerçi bunu benim kadar hak ettiği de bir gerçektir, kendisinin de dile getirdiği gibi. Ne ki yıllardan beri hiçbir suç işlememişti, benim ve başkalarının çaldıklarına yataklık etmek ve bizi hırsızlığa özendirmek dışında, tabii. Gene de deliler gibi ağlayıp saçını başını

yoluyor, ellerini ovuşturarak işinin artık bittiğini, Tanrı'nın onu lanetlediğini, cehennemde yanacağına inandığını söylüyordu: İşte şu... sonra şu... sonra da şu dostlarını idam sehпасına yedmiş olduğunu belirtirken en az on-on iki kişiyi sayıyordu; işte şimdi de benim yıkımına neden olmuştu, çünkü ben işi bırakacakken o beni devam etmeye ikna etmişti. Burada ben, "Yok, anacığım, hayır, böyle konuşma," diyerek onun sözünü kestim. "Kumaşçıdan parayı aldığımızda sen benim işi bırakmamı istedin, Harwich'ten döndüğüm zaman da öyle ama ben seni dinlemedim: Senin hiç suçun yok, kendimi ben kendim mahvettim, bu sefil duruma kendim düşürdüm." İşte bu minval üzere, baş başa saatler geçiriyorduk.

Bu arada, çare yok, davamın görülmesi de sürüyordu. Perşembe günü adliye binasına götürüldüm, ifadem alındı ve ertesi gün yargılanmama karar verildi. İfade verdiğimde suçsuz olduğumu söyledim. İstedğim kadar söyleyeyim! Hırsızlık ve haneye tecavüzle suçlanıyordum, yani Anthony Johnson'un malı olan, 46 sterlin değerinde iki parça ipek brokar kumaş çalmış ve aynı adamın dükkânının kapılarını kırmış olmakla. Oysa ben bal gibi biliyordum ki benim, kapıları kırmayı bırak, bir mandalı kaldırdığımı bile kanıtlayacak halleri yoktu.

Yargılanmamın başladığı cuma gününden önceki üç günde ağlamaktan öyle içimi tüketmiştim ki perşembe gecesi umduğundan daha iyi uyudum, bu da bana duruşma gününde önceden düşünemeyeceğim bir cesaret verdi.

Duruşma başlayıp suçlama okunduktan sonra konuşmak istedimse de önce tanıkların dinlenilmesi gerektiğini, sonradan benim konuşmaya vaktim olacağını söylediler. Tanıklar da şu iki hizmetçi kızdı, bir çift şom ağızlı şırfıntının daniskası! Gerçi anlattıkları şey esasta doğrudu ama bunlar her şeyi alabildiğine abartıyorlardı.

Kumaşları almış, giysilerimin altına saklamış, dükkândan çıkıp gitmek üzere olduğumu söylüyorlardı. Efendim, onlar geldiklerinde benim bir ayağım eşiği aşmışmış da, sonra öbür ayağımı da atmışım da, beni yakaladıkları zaman tümünden sokağa çıkmış durumdaymışım da... Beni yakalayınca tutup dükkâna geri getirmişler, kumaşları da üstümde bulmuşlar. Olay genelde doğruydu ama ben, onlara yakaladığımda ayağımı dükkânın eşiğinden dışarı atmamış olduğuma inanıyor ve bunda ısrar ediyordum. Lakin bunun pek etkisi yoktu, çünkü malları almış, yanımda götürmekte olduğum kesindi.

Gene de hiçbir şey çalmadığımı, dükkâncının hiçbir şey yitirmedeğini ısrarla söylüyordum: Kapı açıktı, ortada duran malları görünce satın almak niyetiyle içeriye girmiştım. Etrafta kimse görmeyince bazı parçaları elim almışsam bunları illa da çalmaya niyetlendiğim sonucuna varılamazdı; en nihayet kapı eşiğine kadar götürmüştüm, ıııkta daha iyi görebilmek için!

Yargıç bu iddiamı hiçbir surette kabul etmedi; bu kumaşçı dükkânında perakende satış yapılmadığı için benim o parçaları satın almak niyetinde olmamı hafiften alay konusu bile yaptı. Malları daha iyi görmek amacıyla kapıya götürmeme gelince; hizmetçi kızlar bu iddiayla arsız arsız dalga geçtiler ve bu konuda bir sürü seçkin espri örneği sergileyerek yargıca benim mallara yeter süre bakıp pek de beğendiğimi, çünkü bunları giysilerimin içine yerleştirdiğimi ve götürmeye hazırlandığımı anlattılar.

Lafı uzatmayayım, haneye tecavüzden suçlu bulundum, hırsızlık suçlamasındansa aklandım. Önemli bir avuntu vermedi bu bana, çünkü birinci suçlama beni zaten ölümün eşiğine getirdiğine göre ikincisi daha fazlasını yapacak değildi herhalde. Ertesi gün beni gene mahkemeye, ürkünç hükmü dinlemeye sürüklediler. Celse

sonunda bana neler diyeceğimi, hükmün verilmesine hangi nedenle itiraz ettiğimi sorduklarında bir süre dilsiz kaldım, sonra arkamda duran biri yüksek sesle, “Yargıçlara karşılık ver ki senin adına olumlu bir sunum yapabilsinler!” diye beni yönlendirdi. Bu da bana konuşmak için yürek verdi. Verilen hükmü engelleyecek bir sözüm olmadığı, ama mahkemenin merhameti konusunda çok şey söyleyebileceğimi belirttim: Umudum yargıçların bu davanın koşullarıyla ilgili hoşgörü göstermeleriydi, çünkü kapı kırmamış, hiçbir şey alıp götürmemiştim, kimse- nin hiçbir şeyi eksilmemişti, hatta malların sahibi olan kişi de bana merhamet gösterileceği umudunu belirtmişti, hem de sahiden içtenlikle söylemişti bunu; en kötü hesapla bir ilk suçtu bu benimkisi, bundan önce hiç mahkemeye çıkmamıştım. Aslını ararsanız kendim de ummamış olduğum bir cesaretle ve etkileyici bir sesle konuştum. Gerçi gözlerimden yaşlar akıyordu ama konuşmamı bölecek oranda olmadığı için, beni dinleyenlerin de gözleri yaşaracak kadar duygulandığını görebiliyordum.

Yargıçlar karşımda oturuyorlardı, ağırbaşlı ve sessiz. Sözlerimi sükûnetle dinlediler, istediğim her şeyi söylememe zaman tanıdılar, ama söylediklerime evet ya da hayır demeksizin beni ölüm cezasına çarptırdılar. Bunu duymak ölümün ta kendisi gibiydi benim için: Hükmün okunmasıyla aklım başımdan gitti, canım çekildi, dilim tutuldu: Gözlerim kör olmuştu; ne Tanrı’yı görebiliyordu artık ne de insanı!

Zavallı mürebbiyem de avunmaz olmuştu şimdi. Eskiden beni avutan kadın artık kendisi avutulmaya muhtaçtı. Bir an yasa boğuluyor, bir an köpürüyordu; görenler onu Bedlam Tımarhanesi’ndeki en kaçık kadınlar kadar aklını oynatmış sanırdı. Diz dövmesi yalnızca benim için de değildi: Şimdi kendi kirli mazisini düşün-

mek de içini dehşetle dolduruyordu. O geçmişine, benimkilerden daha başka duygularla bakıyordu. Çünkü benim felaketime üzülmünün yanı sıra kendi günahları yüzünden tam anlamıyla pişmanlık hissediyordu. Konuşmak için bir de papaz çağırtmıştı, ciddi, iyi yürekli, imanlı bir adam. Mürebbiyem onun da yardımıyla gerçek tövbekârlığa kendini öyle tüm varlığıyla adadı ki ben de papaz da onun tövbesinin içtenliğine inandık. Bu kadar da değil, sonradan öğrendiğime göre bu tövbe salt o durum ve o süreçle sınırlı kalmayıp mürebbiyemin öldüğü güne kadar devam etmiş.

Benim şu sırada ne halde olduğumsa belki düşünülebilir ama ifade edilemez: Önümde, çok yakınımıdaki ölümden başka bir şey yoktu; yardımına gelecek, benim için bir şeyler yapacak eşim dostum yoktu ve tek bekledim, bir dahaki cuma günü benimle birlikte asılacak olan beş kişinin idamı için çıkarılacak olan ölümler ilamında kendi adımı okumaktan ibaretti.

Bu arada zavallı dertli mürebbiyem bana da bir papaz yolladı. Bu adam önce onun, sonra da benim kendi isteğimle beni ziyarete başladı. Tüm günahlarım için nedamet getirmeye beni çok ciddi biçimde teşvik ediyordu: Artık ayak sürümemeli, yaşamak umutlarıyla kendimi aldatmamalıydım; bu tür umutlara yer olmadığını öğrenmişti o; ben de artık gözlerimi tüm varlığımla Tanrı'ya doğru kaldırmalı ve İsa Peygamber hatırına bağışlanmam için yakarmalıydım. Papaz söylediklerini kutsal kitaplardan, en azılı günahkârları bile nedamet getirip kötülükten vazgeçmeye özendiren alıntılarla destekliyor, konuşması bitince de benimle birlikte diz çöküp dua ediyordu.

İçimde gerçek pişmanlık duygularının ilk kıpırtısını işte bu sırada hissettim; geçmişteki yaşantıma nefret ve tiksintiyle bakıp zamanın öte yanını görür gibi olmaya

başladım. Sanırım böyle durumları yaşayan herkes gibi ben de, her şeyi eskisinden daha başka açılardan, başka biçimlerde görür oldum: En üstün, en mükemmel dediğimiz şeyler, mutluluk tabloları, yaşamın kıvanç ve kederleri gözümde bambaşka şeylerdi şimdi. Zihnimde, daha önce yaşadıklarımla ölçülemeyecek kadar yüce olan gerçeklerden başka hiçbir şeye yer yoktu, öyle ki dünyadaki şeylere, en değerli sayılanlara bile, herhangi bir önem yüklemek şimdi bana en büyük budalalıkmiş gibi geliyordu.

“Sonsuzluk” sözcüğü, tüm çözümlenemez anlam yükleriyle birlikte karşımda dikiliyordu; bu konuda aklımdan geçenler öylesine geniş kapsamlıydı ki nasıl dışavuracağını bilemiyorum. Hoş ve sevimli olan her şey şimdi öyle iğrenç, öyle kaba, öyle gülünç gözüküyordu ki gözüme! Yani eskiden hoşumuza giden şeyleri demek istiyorum: hele zaman sonsuzluğunun mutluluğunu işte böyle kirli, entipüften şeyler için feda ettiğimizi düşündüğümde!

Bunun gibi düşünceler zihnimde kendiliğinden ve önlenemez biçimde, geçmiş yaşamımdaki sefil tutumlarıma karşı şiddetli bir utanç ve suçluluk tepkisi oluştuyordu: Çünkü şimdi adımımı atmak üzere olduğum zaman sonsuzluğunda mutlu olabilme umutlarını hepten yitirmiş ve tersine, tüm çileleri çekmeye aday olmuştum ki en korkuncu da bu çilelerin sonsuza dek çekileceğiydi.

Karşımdakilere akıl öğretici diskurlar geçmeyi beceremem, gene de her şeyi, elimden geldiğince tıpatıp, o sırada gözüme görüldüğü biçimde anlatıyorum. Ancak sözlerim, bu şeylerin o sırada ruhumda uyandırdığı heyecanı belirtmekte yetersiz kalıyor. Bu heyecanlar sözcüklerle açıklanamaz zaten; ya da açıklanabilirse bile ben sözcüklere bunu gerçekleştirecek kadar hâkim değilim demektir. Her ciddi okur bu yazdıklarımın üzerinde

uzun ve derin düşünmeyi boynuna borç bilmelidir.

Neyse, ben gene kendi olayıma dönüyorum. Bana yardım eden papaz, yaşam ötesi şeyleri görmeye başlamanın beni nasıl etkilediğini, uygun bulduğum kadarıyla anlatmamda ısrarcı oluyordu. Benim yanıma, mahpus-hane papazı olarak gelmediğini söylüyordu. O papazların işi, özel amaçlar için veya başka suçluları ortaya çıkarmak amacıyla, mahkûmları itirafa zorlamaktı. Oysa onun işi, benim mümkün olduğunca rahat rahat konuşarak kafamın içindeki yükü boşaltmamı sağlamak ve böylece bana elinden geldiğince avuntu vermektir. Ona söylediğim her şeyin, benimle Tanrı arasında bir sırmaş gibi onda kalacağına beni temin ediyordu. Önceden de belirttiği üzere, onun öğrenmek istedikleri, bana yardım edip nasihat vermesini ve Tanrı'ya benim için dua etmesini sağlayacak şeylerdi.

Bu açık, dost davranışı benim içimdeki tüm duygu setlerini yıktı; papaz bu yoldan ruhumun ta içine girdi, ben de mazimin tüm şer yumağını çözüp onun önüne serdim. Yani bu yazdığım tarihçenin bir özetini verdim ona, elli yıldır yapıp ettiklerimin minyatürünü çıkardım.

Hiçbir şey gizlemedim ondan, buna karşılık o da beni içten nedamet getirmeye zorladı: Önce “nedamet getirmek” ile ne demek istediğini açıkladı. Sonra, Yaratanımızın en azılı günahkârlara bile söz verdiği öylesine sonsuz bir merhamet tablosu çizdi ki benim umutsuzluk veya yetersizlik kuşkusu belirten herhangi bir laf etme-fırsat vermedi. O ilk akşam beni bırakıp çekildiğinde işte bu ruh hali içindeydim.

Ertesi sabah beni gene görmeye geldi ve aynı üslupla, Tanrısal merhametin koşulunu açıklamayı sürdürdü. Ona göre bu koşul, Tanrı'nın merhametini içtenlikle arzu edip benimsemek kadar basit ve bir o kadar zordu. Benim de Tanrısal cezayı hak ettiren geçmiş hareketle-

rim konusunda içten bir pişmanlık ve nefret duymam gerekiyordu yalnızca... Bu olağanüstü adamın harika konuşmalarını yinelemeyi ben beceremiyorum; tek diyebileceğim şu ki o benim yüreğime yeniden can verdi ve beni geçmiş yaşantımda asla bilmemiş olduğum bir duruma ulaştırdı. Geçmişim konusunda utanca ve gözyaşlarına boğuluyordum, bir yandan da gerçekten nedamet getirerek tövbekâr olmanın avuntusuna kavuşmak, yani her şeyin bağışlanması fikri içimi şaşırtıcı, gizli bir sevinçle dolduruyordu. Düşüncelerim kafamda öyle bir hızla dönüyor, etkileri de duygularımı öyle kanatlandırıyordu ki hemen o anda, tövbekâr ruhumu sonsuz merhametin kollarına bırakarak hiç duraksamasız, hiç kaygısız, idam edilmeye gidebilecekmişim gibime geliyordu.

Değerli papaz efendi de, bu konuşmaların üzerimdeki etkisini gördükçe benim adıma öyle seviniyordu ki yardımına gelebildiği için Tanrı'ya şükrediyor ve beni, yani ziyaretlerini, en sonuncu dakikaya kadar bırakmayacağını belirtiyordu.

Hüküm giymemizin üzerinden tam tamına on iki gün geçmeden kimsenin idamı için karar çıkmadı, sonra bir çarşamba günü, oradaki deyişle ölümler ilamını asıldı ve ben listede kendi adımlı gördüm. Yeni yeni almaya başladığım kararlara inen feci bir darbeydi bu; yüreğim yerinden sökülümüş gibi oldu, baygınlık geçirdim, hem de iki kez üst üste, ama tek söz konuşamadım. İyi yürekli papaz benim üzüntüm karşısında kahroldu; her zamanki heyecan uyandıran konuşması ve fikirleriyle bana avuntu vermek için elinden gelen her şeyi yaptı ve o gece beni bırakınayıp gardiyanların izin verdiği saate kadar yanımda kaldı.

Ertesi gün akşama kadar neden görünmediğini çok merak ettim, çünkü bu, idam için kararlaştırılan günden hemen önceki gündü. Son derece umarsız, karamsar bir

haldeydim, papazımın bütün ziyaretlerinde bol bol vermeyi başardığı avuntunun yokluğu beni bitkin düşürüyordu. Onu sonsuz bir sabırsızlık ve ruh bunalımı içinde bekledim, en nihayet saat dörtte odama geldi. Bu oda, para sayesinde edinmiş olduğum bir ayrıcalıktı. Parasız hiçbir şey yapılamıyordu ki o yerde! İşte bu sayede benim de, idamlık kovuğu dedikleri o yerde, idam edilecek öbür kişilerle bir arada bulunmaktansa kendime ait küçük, pis bir odam olmuştu.

Kapıda, papazın daha kendini görmezden önce sesini duyunca yüreğim sevinçle ağzıma geldi. Hele, daha erken gelemediği için kısaca özür diledikten sonra, zamanını benim için harcamış olduğunu, Old Bailey'in yüksek yargıçlarının birinden benim için olumlu bir rapor alıp dışişleri bakanına götürdüğünü, kısacası bana özel bir tecil kararı çıkarttığını öğrenince yüreğimin nasıl hopladığını artık kim isterse o tahmin etsin!

Böyle bir haberi gizlemek iki kere gaddarlık olurdu; papazım olayı anlatırken elinden gelen tüm dikkat ve sakınganlığı kullandı, gene de dayanamadım buna. Önceden nasıl kahırdan yıkılmışsam şimdi de mutluluktan yıkıldım ve eskisinden çok daha şiddetli bir baygınlık geçirdim; beni ayıltmak için enikonu uğraşmak zorunda kalmadıklarını söyleyemem.

Temiz kalpli papazım önce bana tam Hristiyanlığa yaraşır, sıkı bir uyarıda bulunarak bu sevincin eski kederimi aklımdan silmemesini öğütledi, sonra da şimdi gidip benim tecil kararını kayıtlara geçirmesi ve emniyet müdürüne göstermesi gerektiğini söyledi. Kapıdan çıkmazdan önce bir an ayakta durarak bütün içtenliğiyle Tanrı'ya benim için dua etti, tövbemin özentsiz ve candan olmasını diledi. "Sözgelimi yeniden yaşama dönmen, terk ve tövbe etmek için öylesine yürekten kararlı olduğun eski yaşantının budalalıklarına dönmek anlamına

gelmemesini dilerim,” dedi. Ben de tüm varlığımla katıldım bu dilekçeye. Ne yalan söyleyeyim, canımı kurtaran Tanrı’nın merhametini o gece çok daha derinden hissettim, geçmişteki günahlarımdan daha bir şiddetle tiksindim: Bunda, o gün tadını aldığım şu inayet duygusunun, daha önce çekmiş olduğum tüm acılardan daha fazla etkisi oldu.

Şu yazdığım durumu kendi içinde tutarsız ve bu kitabın özünden oldukça uzak bulabilirsiniz: Özellikle öykümün çılgın ve açık saçık bölümlerini beğenip eğlence-
li bulan sayısız okurun bu sayfalardan zevk almayabileceğini düşünüyorum... Oysa hayatımın en tatlı, kendim için en yararlı, başkaları için de en öğretici bölümü budur aslında! Ben, o tür okurların da bana öykümü tamamlama fırsatını vereceklerini umuyorum. Çünkü tövbe faslını, günah faslı kadar hazla okumadıklarını belirterek, “Keşke öykü baştan sona trajedi olaydı,” (ki nitekim öyle olmasına ramak kalmıştı) derlerse bu kimseler kendilerini son derece gülünç düşürmüş olurlar.

Neyse, ben öyküyü anlatmayı sürdürüyorum: Ertesi sabah hapishanede durumlar gerçekten hazindi. Sabahleyin beni selamlayan ilk şey, burada St. Sepulchre (Aziz Kabir) denilen kilisenin günü başlatan koca çanının çalınması oldu. Bu çan sesi duyulur duyulmaz idamlık kovuğundan elemli ah-vahlarla inilti-
ler yükseldi. Burada bugün, kimisi şu kimisi bu suçtan, iki tanesi de cinayetten asılacak olan altı zavallı can bulunuyordu.

Bu feryatları ana yapıdaki her tipten mahkûmun çıkardığı karmakarışık curcuna izledi: Hepsi de, ölecek olan zavallı kullar için duydukları üzüntüyü dile getiriyorlardı, ama birbirinden son derece farklı biçemlerde: Bazıları onlar için ağlıyor, bazıları alkış tutarak iyi yolculuklar diliyor, bazıları da onları bu hale düşürenlere küfür ve lanet yağdırıyordu. Birçoğu onlara acıyordu acı-

masına, ne ki onlar için dua edenlerin sayısı pek azdı.

Beni, deyim yerindeyse, bu yıkımın dişleri arasından çekip alan Tanrımın inayetine şükür duası etmem için gereken zihin dirliğini bu kargaşa arasında bulabilmem olanaksızdı. Duygularıma boğulmuş, içimdekileri dışa vurmak yetisinden yoksun, dilsiz ve suskun duruyordum. Bu gibi durumların doğurduğu güçlü hisler öyle ateşlidir ki bir süre sonra kendi içlerindeki devinimleri denetleyemez olurlar.

Bu arada zavallı idamlıklar kendilerini ölüme hazırlıyorlardı, mahpushane papazı da aralarında, onları akıbetlerine razı etmeye çalışıp çabalamaktaydı. Ben bütün bu süre boyunca öyle bir titreme nöbetine tutulmuştum ki sanki hâlâ, düne kadar olduğum gibi, ölmeyi bekleyenlerden biriydim. Hiç beklemediğim bu nöbet öyle şiddetliydi ki beni sıtma ateşinin üşüme evresindeymişim gibi sarsıyordu; konuşamıyordum, aklımı kaçırmış bir haldeydim. İdamlıklar arabaya binip gider gitmez... ki buna bakmayı yüreğim kaldırmamıştı... evet, onlar arabaya binip zindandan ayrılır ayrılmaz elimde olmadan, istemeden, tümünden bir çözülüşle ağlamaya başladım ama öyle şiddetli, öylesine uzun süren bir ağlama ki ne yapacağımı şaşırdım. Tüm gücümü ve cesaretimi pekiştirdiğim halde susamıyor, hıçkırıklarımı bastıramıyordum da.

Bu ağlama nöbeti neredeyse iki saat (ve sanırım gidenlerin bu dünyadan ayrılmalarına kadar) sürdü. Sonra yerini son derece alçakgönüllü, ağırbaşlı, mahcup bir kıvanca bıraktı. Gerçek bir esrimeydi bu ya da bir mutluluk vecdi. Gelgelelim bunu hâlâ sözcüklere dökmekten acizdim; hemen hemen bütün gün bu durumda kaldım.

Akşamleyin iyi yürekli papaz gene beni görmeye geldi, gene o güzel konuşmalarından birini yaptı ve tövbekâr olabilmek için biraz daha zaman kazanmama

sevindiğini söyledi. Oysa o diğer altı günahkâr inayete kavuşabilme fırsatlarını geride bırakmışlardı, durumları kesindi artık. Dostum, yaşamsal konulara, zaman sonsuzluğunu ilk görebildiğim sıradaki gözle bakmayı sürdürmem için içtenlikle zorladı beni. En sonunda da, çilemin kesin sona erdiği sonucuna varmayayım diye uyardı: Tecil, af anlamına gelmiyordu, ne denli etkili olacağı şimdiden kestirilemezdi, gene de biraz daha zaman kazanmak gibi bir lütfa kavuşmuştum, bu zamanı olabildiğince değerlendirmek bana düşerdi. özel kitap grubu

Bu konuşma, çok sıralı olmakla birlikte içime bir hüznün verdi; durumum hâlâ acıklı sonla bitebilirmiş gibi bir duygu. Gerçi papazım bundan emin değildi, zaten ben de o sırada ona bunu sormadım, çünkü sonucun iyi olması için elinden geleni yapacağını, bundan umutlu olduğunu söylüyor, gene de buna pek bel bağlamamı istemiyordu. Nitekim sonuç onun böyle konuşmakta haklı olduğunu gösterdi.

Bundan yaklaşık iki hafta sonraydı: Mahkemelerin bundan sonraki celsesinin çıkaracağı ilk ölümler ilamında kendi adımın da bulunacağına dair birtakım haklı korkulara kapıldım. Nitekim namım o denli kötüye çıkmıştı ve sabıkalı olmamın ölümcül kanısı öylesine silinmezdi ki bu akıbetten binbir zorlukla ve en sonunda sürgüne yollanmam için yalvar yakar olarak kaçınabildim. Aslında bana tam adil davranmıyorlardı: Yargıcın gözünde ne olursam olayım yasaların gözünde sabıkalı değildim, çünkü hiçbir zaman mahkemede yargılanmamıştım, yani yargıçlar benim sabıkalı olduğumu ileri süremezlerdi, ne var ki zabıtlar başmüdürü benim durumumu kendi dilediği ve bildiği gibi yorumlayarak sunuyordu.

Şimdi artık yaşayacağım kesindi, ama ucunda sürgüne yollanmanın ağır koşullarıyla. Bu, kendi başına ele alınınca gerçekten ağır bir koşulsa da başka şeylerle kı-

yaslanınca ağır sayılmazdı. Bu nedenle ben de burada, ne çarptırıldığım ceza ne de yapmak zorunda kaldığım seçimle ilgili herhangi bir yorumda bulunacağım. Hepimiz ölümdense başka herhangi bir seçeneği yeğleriz, hele bu ölümün sonrasında da tedirgin edici bir olasılık varsa ki benim için bu böyleydi.

Yabancım olduğu halde cezamın tecil edilmesini sağlamış olan iyi yürekli papaz bu gelişmeye yürekten üzülüyordu. Dediğine göre o benim hayatımın sonuna dek, geçmişteki kötü günlerimi aklımdan çıkarmadan, olumlu öğretilerin etkisi altında yaşayacağımı ummuştı. Sürgüne gönderilenlerin genelde sefil bir kalabalık olduğunu, benim bunların arasında yeniden başıboş bırakılmamam gerektiğini, oralarda eskisi gibi kötücül biri olup çıkmamam için Tanrı'nın inayeti konusunda olağandan daha esaslı bir yardım görmem gerekeceğini söylüyordu.

Epey bir süredir mürebbiyemden söz etmedim. O, bu son faslın hepsinde değilse bile çoğunda tehlikeli bir hastalıktan yatmıştı. Bu hastalığın onu ölüme, benim cezam kadar yaklaştırmış olması nedeniyle de tam bir tövbekâr kesilmişti. Ondandır söz etmedim, dedim, aslında bütün bu süreç boyunca onu hiç görmedim. Şu sırada iyiliğe yüz tuttuğu ve yeni yeni evinden dışarı çıkmaya başladığından, beni görmeye geldi.

Olayımı açıkladım ona, nasıl bambaşka umut ve korku gelgitlerinin çalkantısını yaşamış olduğumu, hangi şeyden hangi koşulla kılpayı kurtulduğumu anlattım. İyi kalpli papaz, genelde sürgün edilen o rezil güruhların arasında benim eski günah dolu yaşantıma yeniden başlayacağımdan korktuğunu belirttiği sırada mürebbiyem de yanımdaydı. Doğrusunu söylemek gerekirse bu konuda ben de kara kara düşünmüyordum. Ne denli korkunç suçluların toplu olarak, bir arada sürgüne gönderildiğini bildiğimden mürebbiyeme papaz dostumu-

zun kaygılarının boş olmadığını söyledim. “Ne yapalım,” dedi mürebbiyem, “umarım böylesine kötü örnekler seni baştan çıkarmaz!” Papaz yanımızdan ayrılır ayrılmaz da bana, “Cesaretinin kırılmasını istemiyorum,” dedi. “Seni özel biçimde, tek başına göndermek için kimi yollar, yöntemler bulunabilir belki... Bunu daha sonra, etraflıca konuşacağım seninle.”

Gözlerinin içine baktım: Her zamankinden daha neşeliymiş gibiydi, aklıma anında yüzlerce kurtuluş umudu üşüştüyse de bunun nasıl olacağını taş çatlasa kestiremiyordum; en basit yoldan uygulanabilecek bir tek yöntem bile gelmiyordu aklıma. Sözleri kafamı iyiden iyiye sarmış olduğundan mürebbiyemi bir açıklama yapmadan salıveremezdim. O buna çok isteksizdi, gene de yakarılarım dayanamadı ve konuşmamı birkaç kısa sözle keserek, “Kızım, paran var, değil mi senin?” diye sordu. “Sen hiç cebinde yüz sterlini olan birinin sürgüne yollandığını duydun mu be çocuğum? Kalıbımı basarım duymamışsındır!”

Bu konuyu tümünden ona bırakacağımı, ancak cezaının yollu yolunca infaz edilmesi dışında umut beslemek için hiçbir neden görmediğimi söyledim. Bu ceza ağır olmakla birlikte gene de bir lütuf sayıldığı için yollu yolunca infaz edileceği konusunda kuşku olamazdı. Mürebbiyem başkaca bir şey demedi; o gecelik vedalaşıp ayrıldık.

Sürgün emrinin imzalanmasından sonra hapishane- de yaklaşık on beş hafta yattım. Bunun neden böyle olduğunu bilmiyorum ama bu süre sonunda beni Thames Irmağı üzerindeki bir gemiye bindirdiler, yanım sıra da on üç kişilik bir sürü: Newgate Zindanı’nın benim zamanımda yetiştirdiği en iğrenç, en insanlıkdışı yaratıklardan oluşmuş bir güruh. Yanımda bu adamların yolculuk sırasındaki davranışlarıyla ilgili, eğlenceli bir öykü var. Bu-

nun ayrıntılarını bizi taşıyan geminin kaptanı verdi bana; zaten ikinci kaptanından da olayı tafsilatıyla kaleme almasını istemişti.

Yaşantımın bu döneminde başımdan geçen bir sürü önemsiz olayı yazmaya girişmem okura hafiflik gibi gelir belki. Demek istediğim dönem, son sürgün emrimle bu gemiye binmem arasındaki süredir. Öykümün sonuna iyice yaklaştığım için böyle bir şeye zaman harcamam gerekir, ne var ki kendimle ve Lancashirelı kocamla ilgili bir hususu anlatmadan edemeyeceğim.

Daha önce belirttiğim gibi kendisi, iki suç arkadaşıyla birlikte zindanın ana bölümünden paralı bölüme nakledilmişti. Bir süre sonra aralarına bir dördüncüsünü katmışlar ve bilmediğim bir nedenden ötürü hepsini de, mahkemeye çıkarmadan üç ay burada tutmuşlar. Galiba yargıçlar bunların aleyhine ifade vermesi beklenen bazı kimseleri rüşvetle satın almanın yolunu bulmuşlar, ama idam hükmü çıkartabilmek için daha zamana gereksinimleri varmış. Başlangıçta bir süre bu konuda bocaladıktan sonra, mahkûmların ikisiyle ilgili, onları öbür yana yollamaya yetecek güçte kanıt bulmayı becermişlerse de, biri benim Lancashirelı kocam olan öbür ikisinin durumu halen belirsizmiş. Sanırım ikisi için de birer tane kesin kanıt varmış, lakin mutlaka iki tanık gerektiren yasa çok sıkı olduğu için yargıçların ellerinden bir şey gelmiyormuş. Beri yandan kesin kanıtı eninde sonunda bulacaklarına da inandıklarından adamları orada alıkoymaya kararlıymışlar. Sanırım bu amaçla ilanlar vermişler: “Şu gibi suçlular tutuklanmıştır; onlar tarafından soyulmuş olanlar cezaevine gelip kendilerini görebilirler,” kabilinden.

Ben de merakımı gidermek için bu fırsattan yararlandım ve Dunstable yolcu arabasında soyulmuş olduğum için bu iki haramiyi görmek istiyordum numara-

sı yaptım, ancak hapishanenin paralı bölümüne giderken kılığımı öyle değiştirdim, öylesine sarınıp sarmalandım ki eski kocam benim pek az bir yanımlı görebildi, kim olduğum konusunda ise hiçbir fikri olmadı. Yerime döndüğüm zaman herkesin içinde, açık açık, soyguncuları gayet iyi tanıdığımı belirttim.

Anında hapishanenin her köşesine, “Moll Flanders soygunculardan birinin aleyhine tanıklık edecekmiş, hem bu sayede sürgün cezasından yırtacakmış!” diye bir söylenti yayıldı.

Söylenti onların da kulağına gidiyor; kocam hemen, kendisini bu kadar iyi tanıyan, aleyhine tanıklık yapacak olan şu Bayan Flanders’ı görmek istediğini belirtiyor. Böylece benim onun yanına gitmeme de izin çıkmış oldu. İçeride giymeme izin verilen en iyi giysilerimi seçerek elimden geldiğince dikkatle kuşanıp paralı bölüme geçtim. Başımdaki kukuletanın kenarlarını bir süre yüzümden çekmedim. Başlangıçta eski kocam pek konuşmadı, onu tanıyıp tanımadığımı sordu yalnızca. “Evet, çok iyi tanıyorum,” yanıtını verdim. Yüzümü gizlediğim gibi sesimi de değiştirdiğim için benim kim olduğumu dünyada çıkartamayarak onu nerede görmüş olduğumu sordu. “Dunstable ile Brickhill arasında,” dedim, sonra gardiyana dönerek bu adamla biraz yalnız konuşup konuşamayacağımı sordum. Gardiyan, “Evet, elbette, elbette, dilediğiniz kadar,” diye nezaket göstererek dışarı çıktı.

Onun arkasından kapıyı kapatır kapatmaz yüzümdeki örtüyü açmamla gözyaşlarına boğulmam bir oldu. “Canım benim, tanımadın mı beni?” dedim. Kocam sapsarı kesildi, yıldırımla vurulmuş gibi suskun kaldı, şaşkınlığını yenemeyerek anca, “Dur oturayım!” diyebildi. Bir masa başına geçti, dirseklerini masaya dayayıp başını ellerine alarak gözlerini aptal aptal yere dikti. Bana gelince, öylesine yüreğim sökölürcesine ağlıyordum ki epey

zaman konuşamadım... İçimi gözyaşlarıyla birazcık boşalttıktan sonra aynı sözleri söyledim gene: "CANIM BENİM, tanımadın mı beni?" Kocam bu kez, "Tanıdım," dedi ve gene uzun süre başka bir şey söylemedi.

Uzun süre bu şaşkın durumda kaldıktan sonra gözlerini bana doğru kaldırdı ve, "Nasıl bu kadar zalim olabildin?" diye sordu. Ne demek istediğini kestiremediğimden, "Nasıl zalim diyebiliyorsun bana?" diye sordum. "Nasıl zalimlik etmişim ki sana?" O da, "Böyle bir yerde kalkıp yanıma gelmek!" dedi. "Beni aşağılamak değil midir bu? Senin bir şeyini çalmadım ki ben... hiç değilse şehirlerarası yollarda!"

Bu sözlerden anladım ki benim sefil durumumdan haberi yoktu; onun burada olduğunu birilerinden duyduğumu, beni terk ettiği için buraya, ona sitem etmeye geldiğimi sanmıştı. Bense ona öyle çok şey söylemek istiyordum ki alınıp gocunacak halim yoktu. Buraya onu aşağılamak için gelmekten çok uzak olduğumu kısaca açıkladım: Olsa olsa onunla karşılıklı birbirimizi avutalım diye gelmiş olabileceğimi söyledim. Kendi durumumun onunkinden beter, hem de kaç türlü daha beter olduğunu anlattığımda sözlerime hemen inanacağına emin olduğumu da ifade ettim. Durumumun onunkinden beter olduğu konusunda söylediğim bu yuvarlak laflar onu biraz kaygılandırmış gibiydi, gene de hafiften gülümseyerek, yüzünde biraz umursamaz bir ifadeyle, "Bu nasıl olabilir ki?" diye sordu. "Görüyorsun: Newgate denilen bu yere tıkılmış durumdayım, dostlarımdan ikisi idam edildi bile. Hâlâ durumunun benimkinden beter olduğunu söyleyebilir misin?"

"Bekle, dostum," dedim ona. "Felaketlerimin tarihçesini ben anlatacak, sen de dinleyeceksen uzun bir zamana ihtiyacımız olacak demektir. Ama dinlemeye gönüllüysen çok geçmeden benim durumumun seninkinden kötü

olduğu sonucuna varacaksın.” O yeniden, “Nasıl olabilir?” diye sordu, “Mahkemelerin bir dahaki celsesi başlar başlamaz ölüme gideceğime göre?” Ben de, “Pekâlâ olabilir,” diye yanıtladım. “Benim ölüme gitmeme üç celse önce karar verildiğini, hâlâ da ölüme mahkûm durumda olduğumu söylediğim zaman anlayacaksın.”

Bunu duyunca kocam gene dili tutulmuşçasına susup kaldı, sonra yerinden kalkarak, “Ne bahtsız çiftmişiz!” dedi. “Nasıl olabiliyor böyle şeyler?” Onu elinden tutarak, “Tamam, hayatım, gel otur da dertlerimizi kıyaslayalım,” dedim. “Ben de bu aynı zindanda bir mahkûmum, hem de seninkinden bin beter koşullar altında. Bunu etraflıca açıkladığımda buraya seni aşağılamaya gelmediğimi göreceksin.” Böylece yan yana oturduk, başımdan geçenlerin uygun gördüğüm kadarını anlattım ona, sonunu da yoksulluk yüzünden ekmeğe muhtaç duruma düşmeme bağladım: Bu dönemde kendimi birtakım tiplerin arasında bulmuştum da, bunlar sıkıntılarımı gidermem için beni, o zamana değin hiç mi hiç bilmediğim yollara çekmişlerdi de, bir tüccarın mağazasını soymaya kalkıştıkları sırada ben, sırf kapı eşiğindeyim diye yakalanmıştım da... Hizmetçi kız beni içeri çekmişti, oysa ne bir kapı kırmış ne de dükkândan dışarıya herhangi bir şey götürmüştüm. Buna karşın suçlu bulunup idam hükmü giymiştim. Neyse ki yaşam koşullarımın çetinliğini öğrenen yargıçlar, sürgün edilmeye razı olmam karşılığında idam hükmünü silmeyi kabul etmişlerdi...

Eski kocama, hapiste “Moll Flanders” diye biri olarak bilinmem yüzünden hayatımın daha da zorlaştığını anlattım. Bu, herkesin bildiği ama hiç kimsenin görmemiş olduğu ünlü, çok marifetli bir hırsızmış. O, bunun benim adım olmadığını çok iyi biliyordu ama şanssızlık işte, buradakiler bundan önce beni görmemiş, bilmemiş

olmalarına karşın bu isim yüzünden bana azılı bir sabıkalı muamelesi yapıyorlardı. Kocama, beni son gördüğünden bu yana başımdan geçenlerin uzun, ayrıntılı bir dökümünü verdim ve onu daha sonra bir kez daha gördümse de onun bundan haberi olmadığını söyleyerek Brickhill'deki olayı anlattım: Peşinde olanlar amansızca izini sürerken ben onu iyi tanıdığımı, kendisinin dürüst, namuslu bir beyefendi, Bay ... diye biri olduğunu ileri sürmüştüm de kovalamaya son vermişlerdi ve polis müdürü oradan ayrılmıştı...

O anlattıklarımı baştan sona derin bir dikkatle dinledi; çoğu bölümlerini, kendi başından geçenlere kıyasla son derece entipüften bularak gülümseyip geçtiyse de sıra Brickhill faslına gelince şaşırdı. "Brickhill'de peşimize düşen o güruhu durduran demek sendin ha, güzelim?" diye sordu. "Bendim ya," dedim, sonra orada, o sırada onunla ilgili olarak gözlemlemiş olduğum ayrıntıları anlattım. O, "Besbelli senmişsin!" dedi, "Orada o gün canımı kurtaran senmişsin! Hayatımı sana borçlu olduğuma seviniyorum, bu borcu sana şimdi ödeyeceğim. Seni şu sıradaki durumundan kurtaracağım ya da bu uğurda öleceğim!"

"Sakin ha!" dedim ona; çok büyük riske atılmak olurdu bu, göze almaya değmezdi, hele de kurtarılmaya değmeyecek bir hayat uğruna... Gelgelelim ben ne dersem diyeyim o, bu hayatın kendisi için dünyalara bedel olduğunu söylüyordu: Ona yeni hayat bağışlamış olan bir hayattı: "Çünkü o günden önce, bir de yakayı ele verdiğim son dakikaya kadar asla yakalanmak tehlikesi geçirmemiştim," diyordu. Zaten bu tehlikenin nedeni de Brickhill'e kadar peşlerine kimsenin düşmemiş olmasına inanmasıymış. Hockley'den sonra bambaşka bir yola sapıp dolambaçlı yollardan inmiş olduklarından kimsenin onları görmediğinden eminmişler.

Bundan sonra kocam yaşamının uzun bir tarihçesini anlattı bana. Gerçekten de yazılsa acayip ve sınırsız derecede eğlendirici bir öykü olurdu bu. Anlattığına göre benimle evlenmezden on iki yıl önce yollara düşmüş. Ona, kardeşim, diyen kadın ablası veya herhangi bir hısmı değilmiş aslında, çetenin bir üyesiymiş. Onlarla sıkı iletişim halinde olarak hep şehirde yaşarmış; çok sıkı tanıdıkları varmış; kent dışına, taşraya giden kişilerle ilgili olarak da çeteye ayrıntılı bilgiler verirmiş. Onun sayesinde çok sayıda güzel vurgunlar vurmuşlar. Kadın bizi tanıştırdığı zaman da ona servet sağladığı kanısındaymış ama umduğunu bulamamış... ki kocam kadını bu yüzden suçlayamazmış. Eğer şansı olsaymış da ben ona kadının sandığı gibi bir varlık getirseymişim niyeti soygunculuğu bırakıp namusuyla, kendi halinde bir yaşam sürmekmiş. Tam anlamıyla rahat edebilmek için de, ileride bir gün genel bir af çıkıncaya veya parasıyla adını sağlam bir af listesine yazdırtıncaya kadar bir daha ortalıkta gözükmeyecekmiş. Gelgelelim durum böyle gelişmediği için o debdebeli arabasından vazgeçip gene eski mesleğine dönmek zorunda kalmış.

Bana bazı serüvenlerinin uzun öykülerini de anlattı. özellikle, Lichfield yakınlarında West Chester posta arabalarını soydukları sırada muazzam vurgun vurdukları bir tanesini. Sonra Wiltshire'daki Burford Panayırı'na koyun satın almaya giden beş çiftçiye soyuşunu. Dediğine göre bu iki işten öyle çok para edinmiş ki beni nerede bulabileceğini bilse, birlikte Virginia'ya gitmemiz önerimi veya Amerika'daki diğer İngiliz kolonilerinin birine yerleşmeyi seve seve kabul edebilirmiş.

Söylediğine bakılırsa bana iki-üç mektup yazıp verdiğim adrese yollamış ama benden hiç ses çıkmamış. Ben bunun doğru olduğunu biliyordum ya, o mektuplar elime sonraki kocamın zamanında geçtiğinden bir şey

yapamazdım, bu yüzden bari mektupların kaybolduğunu sansın diye yanıtızsız bırakmayı seçmiştim.

Kocam bu konuda da düş kırıklığına uğrayarak, o gün bu gündür eski mesleğine devam ettiğini belirtti. Ne ki bunca parası olduktan sonra eskisi gibi gözükara tehlikelere atılmıyormuş artık. Yollardaki yaşantısında, cüzdanlarından ayrılmayı aşırı şiddetle reddeden kimi beyefendilerle yaşadığı birçok zor ve kıran kırana takışmaları da anlattı bana, almış olduğu yaraları gösterdi; bunların birkaçı gerçekten feciydi: kolunu kırmış olan bir kurşun yarası, bir de bedenini delip geçmiş bir kılıç yarası. Neyse ki kılıç yaşamsal organlarını ıskaladığı için zamanla iyileşebilmişti. Meslek arkadaşlarından biri ona öyle sadakat ve sevgiyle bakmıştı ki yaralı kolu daha soğumadan önce atla 80 mil yol alıp olayın geçtiği yerden uzakta büyükçe bir kente ulaşmasını sağlamış ve burada bir cerrah hekime götürmüştü. Carlisle'a giden iki beyefendi olduklarını söylemişlerdi cerraha: Yolda soyguncuların saldırısına uğramışlardı, haydutlardan biri de onu kurşunlayıp kolunu kırmıştı!

Anlattığına göre arkadaşı bu numarayı öyle güzel kıvırmış ki kimsenin kuşkusunu çekmemişler, o da yarası iyileşinceye kadar yerinden kıpırdamamış. Kocam bana başından geçen öyle çok serüveni ayrıntılarıyla anlattı ki hepsini burada nakletmemeye içim hiç razı olmuyor, gelgelelim bu benim öyküm, diye düşünüyorum, onunki değil!

Ona şimdiki durumunun tafsilatını ve yargılanmasından ne gibi bir sonuç beklediğini sordum. Aleyhinde hiç kanıt olmadığını söyledi, varsa bile çok küçükmüş. Şans eseri olarak o, suçlandıkları üç soygunun yalnızca bir tanesine katılmış, orada da onu teşhis edebilecek tek bir adam varmış. Gerçi bu yeterli değilmiş ama yargıçlar onun aleyhinde ifade verecek başka birilerinin de çıkabi-

leceğini umuyormuş. Hatta kendisi beni ilk gördüğünde buraya o iş için geldiğimi sanmış. Eğer ortaya başkaca aleyhte tanık çıkmazsa suçtan aklanacağını umuyordu. Aldığı bazı mahrem duyumlara göre, o da sürgüne razı gelirse yargılanmadan bile gidebiliriniş, ne ki sürgüne aklı kesinlikle yatmıyor, asılmaya boyun eğmenin daha katlanılabilir olduğunu düşünüyormuş.

Bu konuda onu kınadım, hem de iki bakımdan kındığımı açıkladım: Birincisi, eğer sürgün edilirse, buraya bir beyefendi, hem de gözü pek, atılgan bir erkek olarak geri dönmenin yüz tane yolunu bulabilirdi. Hatta gitmeden geri dönmek için birtakım yollar, yöntemler de bulunabilirdi. Lafımın burasına gülümsedi, en çok bu seçeneği sevdiğini, çünkü o denizaşırı büyük çiftliklere gönderilmek düşüncesinin onu dehşete düşürdüğünü, bunu eski Romalıların köleleri madenlere yollamasına benzettiğini söyledi: Başka bir yaşam biçimine geçmenin, bu biçim ne olursa olsun, idam sehpasında gerçekleşmesini çok daha katlanılabilir buluyordu. Parasal durumlarının ivediliği yüzünden “yollara” düşmek zorunda kalan bütün beyefendilerin de aynı düşüncede olduğu kanısındaydı: Asılmak, en azından şimdiki yaşam biçiminin dertlerini sona erdiriyordu. Ölümden sonraki yaşam biçimine gelince; ona sorarsanız zindanın, idamlıklar kovuğunun baskı ve ezaları içine düşmüş bir insanın, yaşamının son iki haftasında içtenlikle tövbe ederek cennetlik olması çok mümkündü. Oysa aynı şey Amerika’nın ormanlarıyla yabanları için söylenemezdi. Gerçek cencilmenler uşaklığı ve ağır işçiliği asla onurlarına yediremezlerdi; onları sonunda kendi cellatları olmaya zorlamanın yolundan başka bir şey değildi bu, hatta çok daha da beterdı. Bu nedenle denizaşırı yollanmayı salt aklına getirmek bile onu çileden çıkarıyordu!

Onun aklını yatırmak için elimden gelen tüm gayre-

ti gösterdim, Şu malum kadın retoriğini de ekledim buna: Gözyaşlarını demek istiyorum: “Halka açık bir idamın, bir centilmen için, herhalde yâd ellerde uğrayabileceği her türlü rezillikten daha büyük bir utanç kaynağı olması gerekir,” dedim. Sürgünde hiç değilse yaşama şansı vardı, oysa burada böyle bir şey söz konusu değildi. Genelde iyi huylu ve kibar olan gemi kaptanlarıyla geçinmek onun için dünyanın en kolay işi sayılırdı. Denizde durumu azıcık idare etmek, hele ortada para da varsa, onun için Virginia’da karaya çıkınca özgürlüğünü satın almanın yolunu açmış olurdu.

“Keşke!” diyen gözlerle baktı bana: Parası olmadığını söylemek istiyor, diye tahminde bulundum ama yanılmışım, amacı başkaymış. “Güzelim,” dedi, “biraz önce ima yollu dedin ki, gitmeden geri dönmenin yolu olabilir. Anladığıma göre özgürlüğümü buradayken satın almak da olasıdır, demek istedin. Bence sürgüne gitmeyi önlemek için 200 sterlin vermek, oraya varınca serbest bırakılmak için 100 sterlin vermekten yeğdir.” Ben, “Hayatım, oraları benim kadar iyi bilmiyorsun da ondan,” dedim. “Olabilir,” diye karşılık verdi, “gene de inanıyorum ki oraları çok iyi bilmene karşın, sen de benim gibi yapardın, eğer bana anlattığına göre, orada bir annen bulunmasaydı!”

“Anneme gelince,” dedim ona, “yıllar önce ölmemiş olması imkânsız gibi bir şeydir. Oralarda başka akrabalarım varsa bile artık anımsamıyorum. Başıma gelen felaketler beni epeyce yıldır bu duruma sürüklediğinden beri onlarla hiçbir bağlantı kurmadım. Aralarına sürgün edilmiş bir ağır suçlu olarak girersem beni hiç de sıcak karşılamayacaklarını gözünde canlandırabilirsin. Bu yüzden oraya gitsem de onlarla görüşmemeye kararlıyım. Gene de gitmek alnıma yazılmışsa, aklımda sıkıntılı hususları giderecek birçok tasavvur var.” Eğer bu yola git-

mek zorunda kalırsa ben ona hiçbir zaman köle ve uşak durumuna düşmemesi için neler yapabileceğini öğretirdim. Hele de onun parasız olmadığını anlamamdan sonra, çünkü bu durumlarda kişinin tek dostu paraydı.

Gülümseyerek, "Param var demedim sana," dedi. Ben onun sözünü kısa keserek, "Umarım konuşmamdan, paran varsa ben de pay beklerim, gibi bir anlam çıkarmamışsındır," dedim. "Gerçi çok bir şeyim yok, ama ne olsa muhtaç sayılmam, bu nedenle de o konuda senden eksiltmektense sana eklemeyi yeğlerim. Çünkü ne kadar paran olursa olsun yolculuk sırasında hepsine ihtiyaç duyacağını biliyorum."

O, bu sözlerimi son derece duygulu bir tavırla karşıladı. Çok parası olmadığını, gene de benim böyle bir gereksinmem olursa benden tek bir kuruşunu bile esirgemeyeceğini söyledi. Bu tür kaygıları olmadığını da sözlerine ekledi. Gitmezden önce benden duyduğu imalı bir lafın üstünde duruyormuş yalnızca: yani buradayken ne yapıp edeceğini bilse bile oralarda dünyanın en cahil zavallısı olup çıkabileceği konusunda.

Ortada korkulacak hiçbir şey yokken kendi kendini boş yere ürkütüp dehşete kaptırdığını söyledim ona. Eğer parası varsa, ki olduğunu memnuniyetle öğrenmiştim, sürgünün sonucu olarak bilinen kölelikten kaçınmakla kalmaz, hayatını yeni bir temel üzerine kurabilirdi: Böyle durumlar için olağan sayılacak bir gayret harcarsa başarılı olmamasının yolu yoktu. Benim ona yıllar önce de aynen bunu önerdiğimi elbet anımsayacaktı. Ortaklaşa bir yaşam kurabilmemiz ve ikimizin de dünyalık durumlarımızı düzeltebilmemiz amacıyla önermiştim ben bunu. Şimdi de şöyle diyordum: Tasarının başarıya ulaşacağından emin olduğum gibi nasıl gerçekleştirileceğini de bildiğime inanabilmesi için önce benim sürgüne gitmek zorunluluğundan kendimi kurtarmama

tanık olmalıydı. Ondan sonra ben kendi isteğimle, gönüllü olarak onunla birlikte gidecektim. Belki yanıma yeterli bir miktar para alırdım. İkimizin de çektiğimiz çileler, artık dünyanın bu yöresini terk etmek düşüncesini benimsememiz ve kimsenin bize suç yükleyemeyeceği bir yerde yaşamaya karar vermemiz için yeterdi de artardı bile. Hapse düşmek korkusu duymadan, idamlık kovuklarının eziyetini çekmeden, geçmişteki felaketlerimizi gönül rahatlığıyla anımsayabileceğimiz, düşmanlarımızın bizi tamamen unutmuş olduğuna inanarak, kimsenin bize, bizim de kimseye söyleyecek sözümüz olmadan, yeni bir dünyada yeni insanlar olarak yaşamak...

Bunları kafasına sokmak için öyle sayısız nedenler öne sürerek konuştum ve onun şiddetli itirazlarını öyle kesin bir dille yanıtladım ki kocam beni kucakladı ve gösterdiğim bu içtenlik ve sevgiyle onu yenilgiye uğrattığımı söyledi: Nasihatimi tutacak, benim gibi bir akıl hocası ve dert yoldaşının yardımına kavuşmanın umuyla, kaderine boyun eğmeye çalışacaktı. Gene de daha önce söylemiş olduğum bir şeyi anımsatmaktan geri kalmadı: Yani gitmeden geri dönmenin bir yolunun bulunabileceği, gitmesine hiç gerek kalmayabileceği, ki o böylesinin çok daha iyi olacağını düşünüyordu. Ben de bu hususta elimden geleni yapacağımı, bunu kendisinin de göreceğini, ama başaramazsam öbür tasarıyı gerçekleştireceğimi söyledim.

Bu uzun görüşmenin sonunda öylesine sevgi ve dostluk yeminleri ederek ayrıldık ki bunlar bence Dunstable'daki vedalaşmamızın düzeyine erişir, hatta fark atardı. Onun o sırada benimle Londra'ya kadar gelmeyip Dunstable'da ayrılmasının nedenini şimdi daha açıkça kavrayabiliyordum. Orada birbirimizden ayrılırken beni geçirmek için Londra'ya kadar gelmeyi istemesine karşın sakıncalı bulduğunu söylemişti. Onun yaşamöyküsünün,

yazılsa, benimkinden çok daha keyifli bir roman oluşturacağını ifade etmiştim. Aslında bu öykünün en garip bölümü de kesinlikle buydu: o “kelle koltukta” mesleği tam yirmi beş yıl sürdürdüğü halde bir kez bile ele geçmemiş olması! Yakaladığı bu başarı öylesine olağandışıydı ki bazen işi bırakıp belirli bir köşeye çekilerek iki-üç yıl mükellef bir yaşam sürdürdüğü olmuştu. Yanına bir erkek uşak almış, çok zaman yörenin kahvelerinde vakit geçirmiş ve kendi soyduğu kimselerin, nasıl soyulduklarının tafsilatını tarih ve yer belirterek anlatmalarını dinlemişti.

İşte, benimle servetim uğruna yaptığı talihsiz evlilik sırasında da, aynen böyle, Liverpool yakınlarında yaşamaktaymış. Ben eğer umduğu gibi servet sahibi olsaydım o da dediği gibi gerçekten yeni bir başlangıç yapıp ömrünün sonuna değin namuslu bir yaşam sürecekti, buna inanıyorum.

Bütün talihsizliklerine karşın, hüküm giymesine yol açan soygun sırasında, şans eseri olarak olay yerinde bulunmadığı için soyulanlardan hiçbirisi onu yeminle tanımlayamıyor, hiçbir surette suçlayamıyormuş. Ne ki çeteyle birlikte tutuklandığı ve şom ağızlı adamın biri de aleyhine yemin ettiği için, bir de verdikleri ilan sayesinde başka tanıkların da ortaya çıkıp ifade vermesini beledikleri için yargıçlar onu şimdilik içeride tutuyorlarmış.

Onu sürgün edilecekler listesine alma önerisi, anladığıma göre önemli bir kişinin aracılığıyla yapılmış; bu kişi de onun öneriyi davası görülmezden önce kabul etmesinde çok ısrarcı oluyormuş. Gerçekten de, aleyhine epey tanık çıkabileceğini kendisi de bildiğine göre ben o önemli dostunu haklı buluyor ve daha fazla savsaklaması için gece gündüz başının etini yiyordum.

Nihayet, binbir zorlukla rızasını verdi. Sürgüne yollanma kararı mahkemeden çıkmayıp benimki gibi kendi dileği üzerine alınmış olduğu için, sözünü ettiğim şekil-

de “gitmeden dönebilme” konusunda bir pürüzle karşılaştı. Çünkü yargıçlardan sürgün iltimasını koparmış olan o çok önemli dostu, onun Amerika’ya gideceğine ve hüküm süresi dolmadan (yedi yıl) geri dönmeyeceğine kefil olmuştu.

Bu pürüz benim tüm tasarılarımı altüst etti. Çünkü sonrasında kendi başımı kurtarmak için şimdiden atmış olduğum tüm adımlar temelden geçersiz olup çıkmıştı... meğer ki kocama sırt çevirip Amerika’ya kendi başına gitmesine göz yumayım. Ama o, “Böyle bir şey yapmak-tansa, dosdoğru darağacına gideceğimi bile bile mahkemeye çıkmayı göze alırım!” diyordu.

Kendi olayıma dönmem gerek: Cezamı çekmek için Amerika’ya nakledileceğim tarih yaklaşmaktaydı. En yakın dostum olmayı sürdüren mürebbiyem af kararı çıkartmaya çalışmıştı, ama bu ancak, benim keseme çok ağır gelen bir ödeme karşılığında elde edilebiliyordu. Öyle ya, burada aç çıplak kalakalıp çareyi eski zanaatıma dönmekte bulmak sürgüne gitmekten daha kötüydü, çünkü orada yaşayacağımı biliyordum, oysa burada yaşamazdım. Sevgili papazımız da, başka bir yönden, benim nakledilmeme şiddetle karşı çıkmış, ama, “Zaten senin dileğin üzerine onun canını bağışladık, daha fazlasını isteme!” yanıtını almıştı. Benim gideceğime yürekten üzgündü, çünkü, söylediği üzere, “Ölümle yüz yüze gelmenin benim üzerimde yarattığı, kendisinin öğretileriyle de güç kazanan o ilk, güzel etkileri yitireceğimden” korkuyordu. Sofu adamcağız bu nedenle benim adıma son derece tasalıydı.

Beri yandan ben de bu konuda öncesi gibi hevesli değildim, ama bunun nedenlerini papazımdan saklamaya büyük çaba harcıyordum. Bu nedenle o, en son dakikaya kadar, benim bu yolculuğa son derece gönülsüz ve üzgün olarak çıktığıma inandı.

Aylardan şubattı. Başka yedi mahkûmla birlikte ben de, Deptford Reach semtindeki bir gemiye bindirilerek Virginia'yla ticaret yapan bir tacire teslim edildik. Hapishanenin sorumlusu bizi gemiye çıkarıp teslim etti, geminin sorumlusu da bizleri aldığına dair bir tahliye tezkeresi imzaladı.

O gece ambar kapaklarının altına doldurulduk, hem de öylesine tıkış tıkış ki havasızlıktan boğulup öleceğimi sandım. Ertesi sabah gemi demir alarak ırmak aşağı Bugby's Hole diye bir yere yol aldı. Bunun, tüm kaçma fırsatlarımızı ortadan kaldırmak amacıyla tacirin isteği üzerine yapıldığını söylediler. Gene de gemi burada demir atınca daha bir özgürlük tanıdılar bize, özellikle de güverteye çıkmamıza izin verdiler. Kış güverteye değil, tabii, orası kaptana ve yolculara ayrılmıştı.

Tepeindeki adamların şamatasıyla geminin hareketlerinden yelken açmış olduğumuzu algılayınca önce çok şaşaladım; doğrudan uzun yola çıkıyoruz, dostlarımızın bizi görmesine artık izin verilmeyecek diye kaygılandım. Neyse ki kısa bir süre sonra yeniden demir attık. Çok geçmeden yanımızdaki bazı adamlardan nerede olduğumuzu, ertesi sabah güverteye çıkmakta serbest olacağımızı, görüşmek istediğimiz dostlarımız varsa onların da yanımıza gelebileceklerini öğrendik.

Öbür mahkûmlarla birlikte ben de o gece sabaha kadar güvertenin sert tahtaları üstünde yattım. Ama sonradan, serecek yatağı olanlarımız küçücük kamaralarda yatmanın ve giysileriyle çarşaflarını koyacak dolapları olmanın rahatlığına kavuştu. Bazı mahkûmların ise sırtlarındakinin dışında giyeceği ve örtüneceği olmadığı gibi ellerinde, gerektiğinde işlerine yarayabilecek zırnık paraları da yoktu. Gene de gemide durumlarının pek kötü olmadığını gözlemledim; özellikle de kadınlar denizcilerin çamaşırlarını yıkayarak para kazanıyorlardı, bu da on-

ların ihtiyaç duydukları gündelik şeyleri satın almalarına yetiyordu.

Ertesi sabah güverteye çıkma izni verilince geminin görevlilerinden birine, “Acaba kıyıdaki arkadaşlarıma mektup yollayıp geminin nerde olduğunu bildirebilir miyim ki bana gerekli bazı şeyleri getirebilsinler?” diye sordum. Konuştuğum adam meğer baştayfaymış, çok nazik, efendiden bir adam, bunu yapabileceğimi, başka bir şey için de izin istiyorsam, sakıncasız olması koşuluyla yerine getirebileceğimi belirtti. Ben başka bir isteğim olmadığını söyledim, o da, suların bir sonraki kabarışında geminin kayığının Londra’ya gideceğini, benim mektubumun da götürülmesi için emir vereceğini bildirdi.

Kayık kalkacağı zaman baştayfa yanıma gelerek teknenin yola çıkmak üzere olduğunu, kendisinin de onunla gideceğini söyleyerek mektubumun hazır olup olmadığını sordu: Hazırsa gereğini kendisi yapacaktı. Hazırlığımı önceden yapmış olduğuma inanabilirsiniz! İlk başta kalem, kâğıt, mürekkep tedarik ederek mürebbiyeme bir mektup yazmış, buna bir de “mahpushane arkadaşım” için bir mektup eklemiştim ama onun kocam olduğunu mürebbiyeme bildirmemiştim. Mürebbiyeme gemimizin nerede olduğunu bildirdim ve benim deniz yolculuğum için hazırlamış olduğunu bildiğim şeyleri yollaması için acil ricada bulundum.

Mektubumla birlikte baştayfaya bir de şilin verdim ve bunun mektubu yerine götürecek ulağın ücreti olduğunu açıkladım. Gemi karaya yanaşır yanaşmaz mektubu ulakla yollamasını özellikle rica ettim. Böylelikle mektubuma aynı elden yanıt almam ve eşyalarımın durumunu öğrenmem mümkün olabilirdi. “Çünkü, efendim, bunlar elime geçmeden gemi yola çıkarsa mahvoldum demektir,” dedim baştayfaya.

Ona şilini verirken yanımda, olağan yolculardan daha

çok “nevalem” olduğunu görmesi için elimden geleni yaptım. Bir kese taşıdığımı, kesenin içinde de epeyce para olduğunu gördü. Bana öyle geldi ki salt bu görüntü sayesinde bu gemide, hemencecik, başka türlü umabileceğimden bambaşka bir muamele görmeye başladım. Gerçi baştayfa önceden de çok nazikti bana karşı, başı dertte bir kadın olduğumdan doğal bir yumuşaklık göstermişti, gene de sonradan olağandışı nezaket göstermeye başladı ve gemide bana, dedim ya, başka türlü umabileceğimden çok daha iyi davranılmasını sağladı. Bunun nasıl olduğu da yeri gelince belirtilecektir.

Adam verdiği sözde durarak mektubu mürebbiye-min eline ulaştırdı, onun eliyle yazılmış bir de yanıt getirdi. Yanıtı bana verirken benim ona vermiş olduğum şilini de iade etti: “Alın bakalım, şilininiz de size kaldı, çünkü mektubu kendim götürdüm.” Öylesine şaşırdım ki ne diyeceğimi bilemedim. Biraz durakladıktan sonra, “Çok naziksınız, efendim, hiç değilse tuttuğunuz arabanın ücretini alsanız!” dedim.

“Yoo, fazla bile aldım,” diye karşılık verdi. “Sayın hanımefendi neyiniz oluyor, ablanız mı?”

“Hayır, efendim, hısmım olmaz ama çok sevgili bir arkadaşımıdır, hem de dünyadaki yegâne arkadaşım.”

“Evet, dünyada böyle arkadaş az bulunur. İnan olsun, çocuğuymuşsunuz gibi ağlıyor sizin için.”

“Evet,” dedim gene, “beni içinde bulunduğum feci durumdan kurtarmak için yüz sterlin bile verir gerekirse!”

“Öyle mi?” dedi adam. “Oysa ben size kendinizi kurtarmanız için yarı fiyatına yol gösterebilirim.” Bunu başkaları duymasın diye alçak sesle söylemişti.

“Heyhat, efendim,” diye karşılık verdim ona, “öyle bir kurtuluş olur ki bu, yeniden ele geçersenem hayatımla öderim.”

O, “Hayır,” dedi, “bir kez gemiden indiniz mi kendi

başınızın çaresine bakmak durumundasınız; ben buna bir şey diyemem.” Böylece konuyu bu seferlik kapadık.

Bu arada, vefası en sona dek eksilmeyen mürebbiyem benim mektubu hapisteki kocama götürüp vermiş, yanıtını da almıştı. Ertesi gün gemimize kendisi geldi. Bana öncelikli olarak “deniz döşegi” denilen yataklardan getirmişti, çevredekilerin gözüne batmayacak, gene de yeterli olacak kadar donanımıyla birlikte. Bir de denizciler için yapılan, son derece kullanışlı türden bir “deniz sandığı” getirmişti. Sandığın içinde, gereksinmem olabilecek şeylerin hemen hemen hepsi vardı, bir köşedeki gizli çekmecedede de paralarım duruyordu, yani yanıma almaya karar vermiş olduğum kadarı. Çünkü hesabımın bir bölümünün, sonradan, yerleştiğimde İngiltere’den gönderilmesini isteyeceğim malları almakta kullanılmak üzere bankada kalması için talimat vermiştim. Gideceğim yerde her şey tütünle satın alındığı için nakit para pek işe yaramazdı; buradan oraya nakli de çok pahalıya çıkardı zaten.

Ne var ki benim durumum özeldi; oraya büsbütün parasız ve eşyasız gitmem hiç yakışık almazdı. Beri yandan, karaya ayak basar basmaz satılacak olan zavallı bir mahkûm sıfatıyla bir sürü eşya götürmem de göze batar, belki de kamunun bunlara el koymasına yol açardı. Bu yüzden varlığımın bir bölümünü yanıma alıp geri kalanını mürebbiyeme emanet etmiştim.

Mürebbiyem yatakla sandık dışında daha bir sürü şey getirmişti, ama ben gemide çok fazla donanımlı görünmeyi doğru bulmuyordum, hiç değilse nasıl bir kapitanımız olduğunu görünceye kadar. Mürebbiyem gemiye ilk bindiği zaman, beni gördüğünde bir an ölüvereceğini sandım. Benimle bu durumda ayrılacağını düşündükçe öylesine ağlamaya başlamıştı ki can dayanamazdı; bir süre ona laf anlatamadım.

Bu arada “mahpushane arkadaşımın” mektubunu okudum. Bu mektup beni adamakıllı sarstı. Kocam sürgüne gitmeye kararlı olduğunu ama zamanında serbest bırakılıp benimle aynı gemide gitmeye yetiştirebileceğini sanmadığını belirtiyordu. Daha da önemlisi, sürgüne gönüllü gitmesine karşın, dilediği gemiye binmesine izin çıkıp çıkmayacağından kuşkuluydu. Onu kendi karar verdikleri bir gemiye götürüp öbür mahkûmlar gibi kapitana teslim edecekleri kanısındaydı. Beni Virginia’ya ulaşmazdan önce görmekten umudunu kesmeye başlamıştı, bu da onu deli ediyordu. Öyle ya, oraya gidince beni bulamazsa, denizde bir kaza ya da bir ölüm falan yüzünden oraya gidemezsem kendisi dünyanın en perişan kişisi olurdu.

Bunu okuyunca aklım adamakıllı karıştı, nasıl bir yol tutacağımı bilemedim. Mürebbiyeme baştayfa olayını anlatmıştım; o, benim bu adamla dostluk kurmama son derece istekliydi, ama benim buna şimdilik hiç niyetim yoktu: Önce kocamın ya da, mürebbiyemin deyişiyle, mahpushane dostumun benimle gelip gelmeyeceğini öğrenmeliydim. Sonunda mürebbiyeme, bu dostun kocam olduğu dışında her şeyi açıklamak zorunda kaldım. Onunla, aynı gemiye binme izni alabilirse mutlaka geleceğine dair pazarlık ya da anlaşma yaptığımızı, parası olduğunu da öğrenmiş olduğumu anlattım.

Sonra da gideceğimiz yere varınca ne yapmak tasarladığımı konusunda uzun bir diskur geçtim. Toprağı işleyeceğimizi, oraya yerleşeceğimizi, başkaca maceralara atılmaksızın zengin olacağımızı anlattım ona. Büyük sır olarak da, gemiye biner binmez evleneceğimizi açıkladım.

Mürebbiyem bunu duyunca hemen yüzü gülererek benim uzaklara gidecek olmam fikrine razı oldu. Ondan sonra da dostumuzu, benimle aynı gemide gidebilsin diye hapisten zamanında çıkarmayı kendine amaç edindi.

Bunu da gerçekleştirdi en sonunda, ama binbir zorlukla. İşte böylece, başımıza neler geleceği henüz belirsiz bir durumda, ikimiz de gemide, resmen Virginia yolundaydık artık: satılıp köle olmaya yazgılı, en aşağılık sürgün mahkûmlar sınıfından, ben beş yıl cezalı ve o, ömür boyu İngiltere'ye geri dönmemeye, mühürlü senetli biçimde hükümlü. Kocam çok keyifsizdi, maneviyatı iyice bozuktı: Gemiye öyle, mahpuslar gibi getirilişinin utancı çok canını sıkıyordu, çünkü başlangıçta ona özgür bir beyefendi gibi serbestçe binebileceğini söylemişlerdi. Doğrudur, oraya gittiğimizde onun bizler gibi satılması gerekmiyordu; bu nedenle, bizim aksimize, kaptana yol parası ödemek dururundaydı. Bunun dışında ise kendisi ve elindekilerle ne yapıp edeceği konusunda çocuklar gibi habersiz, yönlendirilmeyi bekliyordu.

İlk işimiz stokumuzu karşılaştırmak oldu. O, hapse geldiğinde stokunun iyi olduğunu söyledi; lakin orada beyefendiler gibi yaşamanın ve bundan on kat daha önemlisi, dost edinip davasını gözetmenin bedeli yüksek pahaya çıkmıştı. Kısacası elinde kala kala yüz sekiz sterlin kalmıştı ki bunu da yanında, tümünü altın olarak taşımaktaydı.

Ben de kendi stokumu, yani yanıma almış olduğum kadarını aynı dürüstlükle açıkladım: Kararım karardı, ne olursa olsun, varlığımın geri kalanını mürebbiyemde bırakacaktım; ölecek olursam yanımdaki paranın kocama vermek için yeterli olduğuna inanıyordum, geri kalanıysa yalnızca mürebbiyemin olacaktı, çünkü o, benim ataçağım böyle bir adımı tamamen hak etmişti.

Yanımdaki para stokum iki yüz kırk altı sterlin ve üç-beş şilinden ibaretti, böylece kocamla ikimizin üç yüz elli dört sterlinimiz oluyordu. Yeni yaşantımıza başlamak için bundan daha "şer" kaynaklı bir birikim herhalde bulunamazdı.

Stok konusundaki büyük şanssızlığımız nakit halinde olmasıydı; bunun da Virginia'daki büyük çiftliklerde kâr getirmeyen bir meta olduğunu herkes bilir. Kocamın gerçekten tüm varlığının bana söylediği kadar olduğuna inanırım. Oysa başıma bu felaket geldiğinde benim bankada yedi yüzle sekiz yüz sterlin arası param vardı; aynı zamanda, hiçbir dinsel ilkeyle hareket etmemesine karşın dünyanın en vefalı insanlarından biri olan bir dostun bu parayı çekip çevirmesi sayesinde elime üç yüz sterlin kalmıştı ki dediğim gibi bunu da saklı tutuyordum. Ek olarak epey kıymetli şeylerim de vardı, özellikle de iki altın saat, gümüş parçalar, kimi yüzükler, hepsi de çalıntı. Bu saydıklarım, paramla birlikte sandığıma konulmuştu. İşte yaşamımın altmış birinci yılında, yanımda bu servetle, ama görünüş itibarıyla darağacından kurtulmak için sürgüne giden aç çıplak bir mahkûm olarak, yeni bir dünyaya adım atıyordum. Sırtımdakiler yırtık ve pis olmamakla birlikte eski ve ucuzdu, yanımda herhangi kıymetli bir şey bulunduğundan da gemide kimseciğin haberi yoktu.

Beri yandan çok sayıda iyi giyim eşyama keten örtümü iki büyük koliye paketletmiş ve kendi yüküm olarak değil de Virginia'daki gerçek adıma nakledilmek üzere gemiye vermiştim, kaptan tarafından imzalanmış teslimat faturası da cebimdeydi. Gümüşlerimle saatlerim, param dışında tüm kıymetli şeylerim bu kolilerin içindeydi. Param hepsinden ayrı olarak sandığımda duruyordu, kimsenin bulamayacağı, bulsa bile sandığı paramparça etmeden açamayacağı özel bir çekmecedeydi.

Gemide bu durumda üç hafta geçti: Kocamla birlikte olup olmayacağımı bilemediğimden o samimi baştafının yaptığı öneriyi nasıl karşılayacağıma da karar veremiyordum ki bu da önceleri adamcağızın garibine gitmedi değil!

Derken, bu üç haftanın sonunda kocam çıkıp gelmez mi gemiye? Suratından düşen bin parça, yüreği öfke ve kibirle kabarmış... Newgate Zindanı'nın üç gardiyanı tarafından getirilip adi bir mahkûm gibi bindirilmişti gemiye, daha mahkemeye bile çıkarılmamış olduğu halde! Dostlarına bu konuda şikâyetlerde bulunmuş, ne ki birileri dostlarının gayretlerine set çekmiş, onun zaten yeterince kayırılmış olduğunu ileri sürmüşlerdi: Dediklerine göre sürgün izni verildikten sonra hakkında öyle birtakım yeni bilgiler almışlar ki silbaştan yargılanmıyorsa öpüp başına koymalıymış! Bu karşılık onu hemen yatıştırdı, çünkü başına neler gelmiş olabileceği, bundan sonra da neler olabileceği konusunda çok fazla bilgisi vardı. Ona, gönüllü sürgünlük önerisini kabul etmesi yolunda yapılan telkinin değerini şimdi anlıyordu. "Cehennem Köpekleri" dediği mahkûmların arasında olmaktan duyduğu isyan biraz yatıştıktan sonra kendini toplar gibi oldu, neşelenmeye başladı. Ben, "Seni bir kez daha onların arasından ayırdığım için öyle mutluyum ki!" deyince o da beni kollarının arasına alarak sevecenlikle, "En iyi öğüdünü bana sen verdin," dedi. "Sevgilim, iki kez hayatımı kurtardın benim. Bundan böyle hayatımı sırf sana adanacağım, her zaman da senin öğüdünü dinleyeceğim!"

Gemi şimdi dolmaya başlamıştı; mahkûmlukla ilişkisi olmayan birçok yolcu aldık. Bunlara geminin çeşitli yerlerinde kamaralar ayrılmıştı, ama biz mahkûmlar alt katta, ne olduğu belirsiz bir yere tıkıştırıldık. Kocam gemiye bindiğinde baştayfayla konuşmuştun, hani ilk başta mektubuma ulaklık ederek bana dostluk imalarında bulunmuş olan adam. Bana birçok yardımlarda bulunduğunu, ama benim bunlara uygun bir karşılık göstermediğimi söyleyerek avucuna bir şilin sıkıştırdım, kocamın da bu gemiye geldiğini bildirdim: Gerçi şu anda ikimiz de şanssız durumdaydık, ama birlikte bulunduğumuz

muz sefil tiplerden farklı kişiliklerdik aslında. Bilmek istediğim şeydi, acaba kaptan bize gemide daha rahat bir köşe bulmaya razı edilebilir miydi? Bize bunu sağlayabilirse çabalarına karşılık onu memnun etmek için elimizden geleni yapardık. Adamın verdiği şilini sevinerek kabul ettiğini ayrımladım; bize yardım edeceğine söz verdi.

Dünyanın en geçimli insanlarından biri olan kaptanı bizim ihtiyacımızı tam dilediğimiz biçimde karşılamaya ikna etmekte zorluk çekmeyeceğinden hiç kuşku duymadığını söyledi bize. İçimi rahatlatmak için de, suların bundan sonraki kabarışında salt bunu konuşmak amacıyla kaptana gideceğini belirtti. Ertesi sabah her zamankinden biraz daha çok uyumuşum; uyânıp çevreme baktığımda baştayfanın adamların arasında, her zamanki işiyle meşgul olduğunu gördüm. Bunu görünce üzüldüm ve ona doğru yürüdüm, beni görünce o da yanıma geldi. İlk sözü söylemesine fırsat vermeden ben, “Efendim, bizi unuttunuz, kuşkusuz, çünkü görüyorum, çok meşgulsünüz,” dedim. “Benimle gelin de kendiniz görün,” diye yanıtlayarak beni kocaman bir kamaraya götürdü. Burada da, denizci de olsa düzgün, centilmen görünümlü bir adam, önünde bir sürü kâğıtlarla oturmuş, bir şeyler yazmaktaydı.

Baştayfa bu yazı yazan adama, “İşte kaptanın sözünü ettiği hanım bu,” dedi, sonra da bana dönerek, “Sizin işinizi unutmak şöyle dursun, kaptanın evine bile gittim, kendiniz ve kocanız için daha iyi bir oda istediğinizi güzelce anlattım,” dedi. “Kaptan da, ikinci kaptan olan bu beyefendiyi, size her şeyi göstereyim de tam istediğiniz gibi bir oda bulsun diye benimle birlikte gönderdi. Ayrıca size şu teminatı yolladı ki burada asla ilk baştan korktuğunuz gibi bir muameleye maruz kalmayacak, diğer yolculara gösterilen saygıyı göreceksiniz.”

Bu kez ikinci kaptan, baştayfaya teşekkür etmeme bile fırsat bırakmadan konuşarak onun söylediklerini doğruladı ve kaptanın, özellikle de talihsizliklere uğramış kimselere karşı yardımcı ve cömert davranmaktan büyük zevk aldığını belirterek bana yolcular için ayrılmış birçok kamara gösterdi ve istediğimi seçebileceğimi söyledi. Ben dümen bölümüne açılan, sandığımızla yüklerimizi rahatça koyabileceğimiz kadar ferah, yemek yiyebileceğimiz bir de masası olan bir kamara seçtim.

İkinci kaptanın dediğine göre baştayfa benim ve kocamın kişiliklerimiz konusunda öyle olumlu şeyler söylemiş ki ikimiz de yolculuğumuz süresince eğer dilersek kaptanın buyruğı uyarınca onun masasında yemek yiyecekmişiz. Yolcular arasında âdet olduğı üzere, istersek taze yiyecek ikmali yapabilirmişiz, yoksa kendisi olağan sofrasını kurar, biz de bunu bölüşürmüz. Son zamanlarda çektiğim bunca sıkıntıdan sonra bu sözler canıma can kattı, ona teşekkür ederek kaptanın elbet bizimle kendi koşullarını konuşacağını söyledim ve biraz rahatsız olduğı için daha kalkmamış olan kocama gidip iyi haberi verebilmek için izin istedim. Kocamın maneviyyatı, uğramış olduğı (kendince) alçaltıcı muamele yüzünden hâlâ o kadar bozuktu ki henüz kendine pek gelememişti, ama gemide bundan sonra nasıl saygı göreceğimizi anlattığım zaman öylesine can buldu ki adeta yepyeni bir adam olup çıktı, çehresi bile yeni bir cesaret ve gürbüzlükle ışıdı. Ne kadar doğrudur: Dünyada, dertleri başlarını aşınca en büyük bunalımı yaşayanlar daima en güçlü ruhlardır! Umarsızlığa kapılıp kendilerini bırakma eğilimi en çok onlarda görülür!

Toparlanmak için biraz zaman ayırdıktan sonra kocam benimle birlikte yukarı gelerek ikinci kaptana bize yaptığı iyilikten ötürü şükranlarını belirtti, kaptana da gerekli teşekkürlerini ilettiler. Kaptana seyahatimizin ve

yardımıyla bize sağlanan kolaylıkların ücretini peşin ödemeyi de önerdi. İkinci kaptan da, kaptan öğleden sonra gemiye geleceği için her şeyi o zamana bırakmamızı söyledi. Nitekim öğleden sonra kaptan geldi; onun gerçekten de baştayfanın anlattığı gibi son derece kibar, yardımsever bir insan olduğunu gördük. Kendisi kocamın sohbetinden öylesine hoşnut kaldı ki seçmiş olduğumuz kamarada kalmamızı istemeyerek bize büyük kamara bölümüne açılan başka bir kamara verdi.

İstediği para da aşırı sayılmazdı; adamın niyeti bizi soyup kazıklamak değildi! On beş şilin karşılığında bütün yolculuğumuzu, kamaramızı ve nevalemizi karşılamış olduğumuz gibi yemeklerimizi kaptanın masasında yedik ve gayet eğlenceli zamanlar geçirdik.

Kaptanın kendisi, kendi kamarasını zengin bir çiftlik sahibine bırakmış olduğundan büyük kamaranın karşı tarafında kalıyordu. Çiftlik sahibi, karısı ve üç çocuğuyla seyahat etmekteydi; bunlar yemeklerini kendi odalarında yiyorlardı. Dümen bölümündeki kamaralarda kalan birkaç sıradan yolcu daha vardı. Eski “kulübümüzün üyelerine” gelince; onlar, gemi orada kaldığı sürece ambarda kapalı tutuldular ve güvertelere pek az çıktılar.

Mürebbiyemi olup bitenden haberdar etmemek elimde değildi. Benim sorunlarımla her zaman yürekten ilgilenen bu arkadaşın güzel talihimi de paylaşması hakkaniyetin en basit iktizasıydı. Hem zaten istediğim birçok gerekli şeyi elde edebilmek için onun yardımına ihtiyacım vardı. Önceleri dile düşmemek için, bu gibi şeyleri edinip kullanmaktan çekinmiştim, ama şimdi her şeyi koyabileceğim geniş bir kamaram olduğu için, konforlu bir yolculuk yapabilmemizi sağlayacak yığınla güzel şey ısmarladım: punç yapıp velinimetimiz kaptana ikram etmek için brendi, şeker, limon falan gibi. Yolda yiyip içebileceğimiz bir sürü nevaleyle birlikte daha bü-

yük bir yatakla uygun boyda çarşaf ve örtüler. Uzun lafın kisası, yolculuğumuz sırasında hiçbir şeyden yoksun kalmamaya kararlıydık.

Beri yandan bütün bu zaman süresince, Virginia'ya varıp da kendimizi çiftçi saymaya başlayacağımız dönemde bize gerekecek olan şeylerden hiçbirini edinmemiştim. O durumda nelerin gerekli olduğu konusunda hiç cahil sayılmazdım: Toprağı işlemek ve inşaat için her türlü araç gereç, kendi oturacağımız ev için her türlü eşya ki bunları oradan satın almaya kalkarsak iki kat pahalıya çıkardı.

Bunu mürebbiyemle görüştüm, o da kaptana çıkarak, "Umarım menzile ulaştığımızda benim şu iki zavallı kuzenimin (bizi öyle tanıtıyordu) özgürlüklerini satın alabilmeleri için bir yol bulunur," diyor. Sonra bunun bedelleriyle koşulları konusunu açıyor. (Yeri gelince bunları daha ayrıntılı yazacağım.) Böylece kaptanın ağzını aradıktan sonra bu yolculuğumuzun talihsiz nedenlere dayanmasına karşın, gittiğimiz yerde iş tutup çalışamayacak kadar parasız olmadığımızı belirtiyor ve bir yol gösteren olursa oraya yerleşip çiftçilik yapmaya kararlı olduğumuzu söylüyor. Kaptan bize seve seve yardımcı olacağını belirtip böyle bir işi kurmanın yöntemini anlatıyor ve çalışkan kimselerin bu yoldan servet edinmelerinin ne denli kolay, hayır, ne denli kesin olduğunu ifade ediyor. "Sayın Hanımefendi," diyor, "bir insanın oralara sizin kuzenlerinizden daha kötü durumda gitmiş olması bile o ülkede hiç zül sayılmaz. Yeter ki orada tuttuğu işe dört elle sarılsın ve aklını kullansın."

Mürebbiyem oraya ne gibi şeyler alıp götürmemiz gerektiğini soruyor, adam da hem bilgili hem dürüst bir insan olduğunu belirten bir tavırla şöyle karşılık veriyor: "Hanımefendi, kuzenlerinizin ilk önce, nakil koşulları uyarınca onları hizmetçi olarak satın alacak bir kişi bulmaları gerekiyor. Sonradan o kişi adına dilediklerini ya-

pabilirler: Hazır kurulu bir çiftlik satın alabilirler ya da ülke hükümetinden toprak satın alıp istedikleri gibi bir çiftlik kurabilirler. İki şık da çok makul biçimde gerçekleştirilebilir.” Mürebbiyem ondan atılacak ilk adımda yardımcı olmasını rica ediyor, o da bunu üstlenmeye söz veriyor (nitekim dediği gibi yaptı), gerisi için de bizi en iyi akıl verebilecek birine yönlendirip serbest bırakacağını söylüyordu ki bundan daha âlâsı arzu edilemezdi!

Mürebbiyem daha sonra ona, çiftçiliğe başlamak için araç gereç ve malzeme stoku yapmamız gerekip gerekmediğini soruyor, o da, “Evet, elbet gerekir,” diye yanıtlıyor. Mürebbiyem onun bu konuda yardımını diliyor, biz kuzenlerine, bedeli kaç para olursa olsun, elinden gelen her donanımı sağlayacağını açıklıyor. Bunun üzerine kaptan ona, bir çiftlik sahibine gerekebilecek şeylerin uzun bir listesini veriyor, hesabına göre bunların aşağı yukarı yüz sterlin tutacağını bildiriyor. Kısacası mürebbiyem, eski bir Virginia taciriymişçesine ustaca alışverişe çıktı, ancak benim önerim üzerine kaptanın listesinde belirttiği her kalemin iki katını satın aldı...

Mürebbiyem bunları kendi adına gemiye yükleyip faturaları kaptandan istedi, bunları kocamın üzerine ciro etti, böylece bu kargonun sonradan, onun adına bizim talimatımızla indirilmesini güvenceye aldı, biz de her türlü olay ve felakete hazırlıklı duruma gelmiş olduk.

Daha önce belirtmeliydim ki kocam, dediğim gibi altın olarak üzerinde taşıdığı 108 sterlinin tamamını, bu hazırlıklar için mürebbiyeme verdi, ben de hatırı sayılır bir miktar ekledim. Böylece ona emanet bırakmış olduğum birikime hiç dokunmamış olduk. Aldığımız her şeyin hesabını çıkardıktan sonra bile elimize hemen hemen 200 sterlin kaldı ki bu da bizim amaçlarımıza yetti de artardı bile.

Bu durumda, son derece neşeli, hatta böylesine ha-

rika donatılmış olduğumuz için kıvanç içinde, Bugby's Hole'dan Gravesend'e yelken açtık. Gemi burada on gün daha yattı ve kaptan temelli gelip gemisinin kumandasını eline aldı. Kaptan bize bu gemide, gerçekte ummaya hakkımız olmayan bir nezaketle davrandı. Yani, uzağa gitmeyeceğimize, olay çıkarmadan geri döneceğimize yemin etmemiz üzerine karaya çıkıp ferahlamamıza izin verdi. Bu bize olan güveninin öyle bir kanıtıydı ki kocam müthiş etkilendi ve, "Karşılık verecek durumda olmadığımız için böyle bir iyiliği, hatta sizin böyle bir riski göze almanızı bile kabul edemeyiz," diyerek gerçek bir minnet jesti yaptı. Karşılıklı nezaket sözlerinin sonunda ben kocama, içinde 80 şilin bulunan bir kese verdim, o da bunu kaptanın eline tutuşturarak, "Buyurun, kaptan," dedi. "Sadakat yeminimizin bir parçasıdır bu. Size verdiğimiz herhangi bir sözde durmazsak hepsi sizin olacaktır." Böylece karaya çıktık.

Aslına bakarsanız bizim gemiye döneceğimiz konusunda kaptanın yeterli güvencesi vardı. Öyle ya, oraya gidip yerleşmek için onca tedarikte bulunduktan sonra, canımızı tehlikeye atmak pahasına (çünkü yeniden ele geçersek olacağı buydu) burada kalmayı seçmek akıl harcı sayılmazdı. Lafı uzatmayayım, hepimiz kaptanla birlikte karaya çıktık, Gravesend'de hep birlikte yemek yedik ve bütün geceyi gülüp söyleyerek orada, yemeğimizi yediğimiz handa geçirdik. Sonra ertesi sabah gene kaptanla birlikte, uslu uslu gemiye döndük. Karadayken yaklaşık on düzine kaliteli bira, bir miktar şarap, beş on piliç ve gemide hoşla gideceğini düşündüğümüz başka şeyler almıştık.

Mürebbiyem bütün bu süre boyunca yanımızdaydı; kaptanın karısı gibi o da bizimle birlikte Downs yöresine kadar geldi, sonra onunla geri döndü. Annemden ayrılırken bu denli içim yanmamıştı; mürebbiyemi bir daha

hiç görmedim. Downs'a vardığımızın üçüncü günü güzel bir doğu rüzgârı çıktı, 10 Nisan günü oradan ayrıldık, İrlanda Körfezi'ne gelinceye kadar da hiçbir yerde durmadık. Ancak burada güçlü bir fırtınaya yakalanınca bir ırmağın ağzında küçük bir koya demir attık. Adı şimdi aklıma gelmeyen bu ırmağın Limerick'ten çıktığını, İrlanda'nın en büyük ırmağı olduğunu söylüyorlardı.

Kötü hava yüzünden burada bir süre kalmamız gerekince, hep o iyi huylu, kibar beyefendi olmayı sürdüren kaptan ikimizi gene karaya çıkardı. Bu kez kocama iyilik olsun diye yaptı bunu, çünkü açık denizi pek kaldıramayan kocam çok hasta durumdaydı, hele rüzgârın sert estiği sıralarda. Burada da gene taze nevale düzüp sığır, koyun, domuz eti, piliç falan aldık. Kaptan da gemideki et stokunu çoğaltmak için beş-altı fıçı sığır eti salamurası kurdurdu. Bu koyda en çok beş gün kaldık, sonra havanın düzeliş rüzgârın gene mülayimleşmesiyle yelken açtık ve kırk iki günde selametle Virginia sahillerine ulaştık.

Kıyıya yaklaştığımızda kaptan beni yanına çağırdı. “Konuşmalarınızdan anladığıma göre burada daha önce yaşamışsınız, bazı akrabalarınız da var; dolayısıyla hükümlü yolcuların işleminden geçirilmesi konusundaki geleneğe aşina olduğunuzu tahmin ediyorum,” dedi. “Hayır, değilim,” diye yanıtladım onu. “Burada kalmış olabilecek birkaç akrabama gelince; hükümlü mahpus durumunda olduğum sürece hiçbiriyle görüşmeyeceğimden emin olabilirsiniz. Başkaca her şeyde kendimizi sizin ellerinize bırakıyoruz, bize vaat etmek iyiliğinde bulunduğunuz yardımlarınıza güveniyoruz,” dedim. Kaptan, buradan birinin gelip bizi hizmetçi sıfatıyla satın almasını ayarlamamız gerektiğini söyledi. Yerel vali sorguya çekerse bu kişi bizim adımıza yanıt verecekti. Ben, onun yönlendirmesine uyacağımızı söyledim, o da çiftlik sahi-

bi bir adamı yanımıza getirdi ve onunla sözüm ona, kocamla benim hizmetçi olarak satılmamız konusunu görüştü; böylece hemen oracıkta biz adama resmî olarak satıldık ve onunla birlikte karaya çıktık. Kaptan da bizimle geldi ve bizi han olup olmadığını bilemediğim bir eve götürdü. Her neyse, burada romla yapılmış bir kâse punç içip adamakıllı neşemizi bulduk. Bir süre sonra çiftlik sahibi adam bize bir azat sertifikasıyla kendisine çok iyi hizmet ettiğimizi belirten bir bonservis kâğıdı verdi, böylece hemen ertesi sabah, canımız nereye isterse oraya gitmekte serbest kaldık.

Bu en son hizmetine karşılık kaptan bizden 6.000 tartı tütün talep etti. Bunu, müteahhidine vermek durumunda olduğunu söylüyordu. Biz de istediğini anında satın aldık, üstüne 20 şilin de armağan ettik ki bu onu son derece hoşnut bıraktı.

Virginia kolonisinin hangi yöresine yerleştirmize dair burada ayrıntılara girmek çeşitli nedenlerden ötürü hoş kaçmaz. Gemimizin yönü oraya doğru olduğundan ulu Potomac Irmağı'na girdiğimizi, ilkin orada yerleşmeye niyetlendiğimiz halde sonradan fikrimizi değiştirdiğimizi söylemek yeterli olabilir.

Tüm kargomuzu karaya çıkardıktan ve oradaki küçük köyde bir pansiyonun yanı sıra kiraladığımız depoya yerleştirdikten sonra yaptığım ilk iş, evet, ilk işim annemi ve kardeşimi (tafsilatıyla anlattığım üzere koca olarak vardığım o uğursuz insanı) soruşturmak oldu. Sorduğum birkaç soruya karşılık öğrendiğime göre, Bayan ..., yani annem ölmüştü, kardeşim (veya kocam) ise hayattaydı. Bunu duyduğuma sevinmediğimi itiraf etmeliyim. Daha da kötüsü, kardeşim eskiden yaşadığı, benim de yaşadığım çiftliği bırakarak oğullarından biriyle birlikte, bizim karaya çıktığımız ve eşya deposu kiraladığımız köyün çok yakınında bir başka çiftliğe yerleşmişti.

İlkin biraz kaygıya düştüm ama sonradan, onun beni tanıyamayacağı konusuna kanaat getirdikçe, içimin rahatlaması bir yana, onu görmek için büyük bir istek duymaya başladım. Bunu eğer mümkünse kendimi ona göstermeden yapmak için önce kardeşimin çiftliğinin nerede olduğunu öğrendim; sonra oralarda çalışan bir temizlikçi kadının bana yardımcı olasını ayarlayarak, sanki tek amacım çevreme bakınmakmış gibi aheste aheste yürümeye başladım. Sonunda, çiftliğe, efendinin evini görece kadar yaklaşınca yanımdaki kadına, “Burası kimin çiftliği?” diye sordum. Kadın, “Şu isimde bir beyefendiye aittir,” diye yanıtladı, sonra sağ yanıma doğru bakarak, “İşte şurda, çiftliğin sahibi,” diye ekledi, “yanındaki de babası.” “İlk isimleri nedir?” diye sordum. Kadın, “Yaşlı beyin adını bilmiyorum ya, oğlununki Humphrey. Galiba babasınıninki de öyle.” Bunu duyunca içimi nasıl bir sevinç ve korku karışımının bürüdüğünü tahmin edin, edebilirsiniz! Çünkü bu çiftçinin, öz kardeşim olan babadan doğma kendi öz oğlumdan başkası olamayacağını o anda anlamıştım. Maskem yoktu, ama başımdaki örtüyü yüzümün çevresine şöyle bir indirdim ve kardeşimin, yirmi yıldan sonra ve buralarda görmeyi hiç beklemediği için, beni tanımayacağına inanmaya çalıştım. Meğer bu önleme hiç gerek yokmuş, çünkü yaşlı bey, gözlerindeki bir hastalık yüzünden iyice görme özürlüymüş; çevresini ancak ortalıkta yürürken bir ağaca toslamayacak veya bir hendeğe düşmeyecek kadar seçebiliyormuş. Yanımdaki kadın bunu, benim için ne kadar önemli olduğundan habersiz, laf arasında söylemişti. Çiftçiler bize yaklaştıklarında, “Sizi tanıyor mu, Bayan Owen?” diye sordum. (Kadının adı böyleydi.) “Konuşursam tanır, ama gözü ne beni seçecek kadar iyi görüyor ne de başka birini,” dedi. Bu içimi rahatlattı; başımdaki örtüyü açıp gevşettim. Baba-oğul yanımdan yürüyüp geçtiler. Bir annenin öz oğlunu,

mal mülk sahibi, yakışıklı, sevimli bir genç adamı bu şekilde görmesi ve kendini tanıtmaya, hatta ona iyice bakmaya cesaret edememesi acıklı bir şeydi doğrusu. Çocuk sahibi anneler bunu mutlaka düşünsün ve bu duruma nasıl kahrolarak dayandığımı, oğlumu kucaklayıp gözyaşları dökebilmek için duyduğum dipsiz özlemi anlamaya çalışsınlar. İçimdeki tüm organların içi dışına çıkmış, bağırsaklarım bile düğüm düğüm olmuş gibime geliyordu; ne yapacağımı bilemiyordum, tıpkı şimdi de çektiğim o acıları nasıl ifade edeceğimi bilemiyorum. Oğlum yürüyüp uzaklaştığında tiril tiril titreyerek, onu göremez oluncaya kadar arkasından baktım. Sonra otların üzerinde seçtiğim bir yere, dinlenmek içinmiş gibi oturdum, sonra yanımdaki kadına arkamı dönerek yüzüstü uzandım, oğlumun ayağıyla bastığı yeri öperek ağladım.

Halimi yanımdaki kadından tamamen saklayamazdım, neyse ki o bunu rahatsız olmama yordu, ben de gerçekten rahatsızmışım gibi yapmak zorunda kaldım. Bunun üzerine o, toprağın rutubetli ve tehlikeli olduğunu anlatarak ayağa kalkmamı söyledi, ben de kalktım, gene yürümeye başladım.

Hâlâ yaşlı beyle oğlundan konuşa konuşa sahile döndüğümüz sırada karşıma hüznülenmem için yeni bir neden çıktı. Şöyle ki, kadıncağız sanki beni oyalamak için bir öykü anlatmak istercesine, “Komşular arasında bu yaşlı beyin daha önce yaşadığı yere dair pek tuhaf bir söylenti dolaşır,” dedi. “Neymiş o?” diye sordum. “İşte,” diye yanıtladı kadın, “yaşlı bey gençliğinde İngiltere’ye gitmiş, orada bir İngiliz kızına âşık olmuş, dünyalar güzeli bir kız; beyefendi onunla evlenmiş, alıp buraya, o zaman hayatta olan annesinin yanına getirmiş. Yıllarca birlikte yaşamışlar, çok sayıda çocukları olmuş, demin yanında gördüğümüz genç bey de bunlardan biriymiş. Ne var ki günün birinde yaşlı anne gelinine kendisinin

İngiltere'deki zor geçen gençliğiyle ilgili bir şeyler anlatmış. Gelini bunu duyunca son derece sarsılıp tedirgin olmuş. Kısacası, konuyu biraz daha eşeleyince ortaya çıkmış ki, hem de yadsınamayacak kadar kesin biçimde, meğer yaşlı hanım bu gelinin öz annesi değil miymiş? Tabii, sonuç olarak oğul da kendi karısının öz kardeşi değil miymiş? Bunlar tüm aileyi dehşet içinde bırakmış, öylesine allak bullak etmiş ki neredeyse hepsini çökertmiş. Genç kadın oğulla, yani kocası ve kardeşiyle yaşayamaz olmuş artık; bir süre neredeyse aklını oynatmış, sonunda buradan ayrılp İngiltere'ye dönmüş. Bir daha da ondan haber alan olmamış...”

Bu öykünün üzerimde tuhaf bir etki bıraktığına kolayca inanılabilir, gene de kapıldığım tedirginliğin niteliğini tarif etmenin olanağı yoktur. Dinlediklerime çok şaşırmışım gibi yaparak kadına ayrıntılar konusunda yüzlerce soru sordum. Tüm ayrıntıları iyice bildiği belliydi. Sonunda söz konusu ailenin durumuyla ilgili bilgi istemeye başladım, yaşlı hanımefendinin, yani annemin, nasıl öldüğünü ve nasıl bir vasiyet bıraktığını sordum. Annem bana mirasında bir şeyler bırakacağına, bunu hayatta olduğum takdirde herhangi bir biçimde elime geçmek üzere ayarlayacağıma, oğlunun, yani kardeşimin ve kocamın, engellemesine fırsat bırakmayacağına yemin etmişti. Yanımdaki kadın miras işinin nasıl ayarlandığını bilmediği söyledi. Annemin arkasında büyükçe bir miktar para bıraktığını, çiftliğinin gelirini de herhangi bir haber alabildikleri zaman kızına (İngiltere'de ya da başka nerede olursa olsun) verilmesi amacıyla ipotek ettirmiş olduğunu duymuştu. Mütevelli olarak seçilen kişi de demin babasının yanında gördüğümüz oğuldu.

Benim hiçbir surette hafife alamayacağım bir haberci bu. Kafamı binbir düşünceyle doldurduğundan emin olabilirsiniz: Hangi yola sapmalıydım şimdi, kimli-

ğimi ne zaman, nasıl, ne şekilde ortaya vurmaliydım ya da kimliğimi ortaya vurmali mıydım yoksa vurmamalı mıydım?

Doğrusu öyle bir düğümdü ki bu, kendi başıma çözebilecek yeteneğim gerçekten yoktu. Nasıl bir yol izleyeceğimi de bilemiyordum; gece gündüz beni ezen bir yükü, ne uyuyabiliyor ne de doğru dürüst konuşabiliyordum. Sonunda kocam bunu fark ederek derdimin ne olduğunu sordu, tasamı dağıtmaya çalıştı, ama hepsi boşuna. Kocam derdimi ona açınam için ısrar ettiyse de ben atlattım, ama sonunda o kadar çok yalvardı ki bir hikâye uydurmak zorunda kaldım, ama bu, hikâye olsa da sağlam bir gerçeğin temeline dayanmalıydı. Kocama, buradaki yerleşme planlarımızdan vazgeçip mekânımızı değiştirmek zorunda olduğumuzu düşündüğüm için sıkılmış olduğumu söyledim. Bu yörede kalırsak tanınma olasılığım olduğunu öğrenmiştim. Annemin ölümü üzerine birçok akraba bizim eskiden oturduğumuz çiftliğin dolaylarına taşınmıştı, ben de bu nedenle ya onlara kim olduğumu açıklamak (ki şu sıradaki durumumuzda bu birçok yönden sakıncalıydı) ya da yer değiştirmek zorundaydım. Hangisini yapacağımı bilemiyordum; böyle tasalı ve dalgın olmam işte bu yüzdendi.

Kocam bu kaygıma katıldı: İçinde bulunduğumuz şu durumda benim kendimi herhangi birine tanıtmam onca da sakıncalıydı. Bu nedenle o, memleketin başka herhangi bir yerine, hatta ben uygun bulursam başka bir memlekete bile taşınmaya razı olabileceğini söylüyordu. Gel gör ki bu kez de karşıma başka bir pürüz çıkıyordu: Koloninin başka bir yöresine yerleşirsem, annemin bana bıraktığı mirası hakkıyla araştırıp incelemeye bir daha asla olanak bulamazdım. İkincisi, şimdiki kocama eski evliliğimle ilgili sırrı açıklamayı asla aklımdan bile geçiremezdim. Bunun söylenmeye elverişli bir öykü olduğu-

nu düşünmediğim gibi nasıl sonuçlar doğurabileceği şimdiden kestirilemezdi de. Öyküyü olduğu gibi anlatmak tüm koloniye duyurmak demek olduğu gibi benim o zamanki kimliğimin de ortaya çıkması demekti ki bu da şimdi kim olduğumun öğrenilmesi anlamına gelirdi.

Bu akıl karışıklığım enikonu uzun sürdü, bu da kocamı çok rahatsız etti. Benim kafamın karışık olduğunu biliyor, gene de ona karşı açık davranmadığımı, derdimin bütününü söylemediğimi düşünüyordu. Çok zaman, “Bilemiyorum ki ne yaptım da bana derdin neyse anlatacak kadar güvenemiyorsun, hele derdin böylesine üzücü, yıpratıcı bir şey olduğuna göre!” diyordu. Gerçek şu ki ona her konuda güvenmem gerekirdi, çünkü yeryüzünde eşinin tam güvenini ondan daha çok hak eden başka bir erkek bulunamazdı; gelgelelim bu konu öyle bir şeydi ki ona açmanın yolunu bulamıyordum. Beri yandan kıyısından köşesinden açabileceğim kimse olmayışı da üzerimde fazla ağır bir yükü. Bizim cinsimizin sır saklayamayacağı konusunda kim ne derse desin, kendi hayatım bana bunun tam tersini kanıtlar. Gene de ister bizim cinsimiz olsun, ister erkek cinsi, önem taşıyan bir sırrın mutlaka bir sırdaşı olmalıdır: sırrımızın sevincini ya da kederini paylaşabileceğimiz bir can dostu, açılabileceğimiz bir arkadaş. Yoksa sırrımızın yükü ruhumuzun üzerine iki kat ağırlıkla çöker, belki de taşınamaz olup çıkar. Tüm insanlığa, dediklerimin doğruluğuna tanıklık etmeleri için sesleniyorum!

İşte bu nedenledir ki kadınlar kadar erkekler de, hem de başka yönlerden en üstün, en asil niteliklere sahip olan erkekler, kendilerini bu yönden zafiyet içinde bulurlar: Gizli bir kıvancın ya da gizli bir kederin yükünü taşımaktan aciz kalıp ister istemez sırlarını açığa vururlar. Salt içlerini boşaltmak, taşıdığı baskı ve yüklerden bunalan zihinlerini rahatlatmak uğruna da olsa. Bu yap-

tıkları bir aptallık ya da düşüncesizlik belirtisi değil, durumun doğurduğu doğal bir sonuçtur. Bu kişiler üzerlerindeki baskıyı daha fazla sürdürürlerse sırlarını nasılsa uyku arasında söyleyeceklerdir ve o sırada bu sırrı, nedimli ölümcül nitelikte olursa olsun, kimin duyup öğreneceği de umurlarında olmayacaktır. Bu doğa buyruğu, canavarca kötülükler, özellikle de gizli cinayet işlemiş olan kişilerin zihnini öylesine şiddetle etkiler ki bunlar kendi yıkımlarıyla sonuçlanmasının kaçınılmaz olduğunu bile bile sırlarını açıklamak zorunda kalırlar. Efen-dim, gerçi bütün bu ifşaatlarla itirafların şerefini kutsal adalete yoranlar haklı olabilirler. Ama şurası da kesin ki genelde işlerini doğanın ellerini kullanarak gören Yara-tan, elbet bu konuda da olağandışı sonuçlar almak için birtakım doğal etkenlerden yararlanacaktır.

Buna, ağır suç ve suçlularla haşır neşir olarak geçir-diğim uzun yıllardan alınma bazı ilginç örnekler verebi-lirim. Newgate Zindanı'nda yattığım sırada tanıdığım bir adam vardı; "gece kuşu" denilenlerden biriydi. Bunla-rın sonradan başka bir adla tanınıp tanınmadıklarını bi-lemem ama, o çağda yönetimin göz yumması sayesinde her gece dışarı çıkabilen mahkûmlar takımındandı. Dı-şarıda oyununu oynar, "Hırsız Tutucu" denilen takıma ertesi gün yapacak iş çıkarır, yani onların olayı çözerek bir gece önce çalınan malları ertesi gün ödül karşılığında iade etmelerini sağlardı. Şimdi o hırsızın, yaptığı her şeyi, attığı her adımı, neyi nereden çaldığını falan, uyku-sunun arasında gündüzün ifade veriyormuşçasına açık seçik anlatacağı ve bunda herhangi bir tehlike veya zarar görmeyeceği kesin bir şeydi. Bu yüzden hırsız dostumuz dışarıya çıkıp döndükten sonra sesini kimse duymasın diye kendini odaya kilitlemek ya da maaşa bağlamış ol-duğu gardiyanlardan biri tarafından kilitlenmek zorun-daydı. Beri yandan herhangi bir mahpus arkadaşına veya

işverenlerine (onlara böyle demekle haklıyım, sanırım) tüm ayrıntıları anlatmış ve yaptıklarının ve başarılarının eksiksiz bir dökümünü çıkarmış olsa da hiçbir sakıncası olmaz, o da herkes gibi rahatça uyuyabilirdi.

Bu yaşamöykümün yayımlanmasındaki amaç, her satırındaki doğru ahlaksal telkinlerin yanı sıra, her okuyanı aydınlatarak geliştirici, uyarıcı olma ilkesini gütmesidir. Bu nedenle umuyorum ki bu son bölüm gereksiz yere konu dışına sapmış sayılmaz ve salt birtakım insanların en büyük sırlarını veya başka kişilerin özelliklerini açığa çıkarmak zorunda kalışlarını belirtmekten ibaretmiş gibi algılanmaz. özel kitap grubu

Zihnimin üzerindeki yükün yadsınmaz baskısı altında, bu düğümü çözmek için çok çabaladımsa da bulabildiğim tek çare şuydu: Kocama durumu, başka bir yere taşınmayı düşünmemizin zorunlu olduğuna inandırıcı gelecek kadarını anlatacaktım. Şimdi düşüneceğimiz konu, İngiliz kolonilerinin hangi tarafına gideceğimizdi. Kocam bu memleketin tamamen yabancısı olduğundan birçok yerin nerede olduğuna dair coğrafya üzerinden bile bir fikri yoktu. Ve ben, yani bunları yazıncaya kadar “coğrafi” sözcüğünün ne anlama geldiğini bile bilmeyen ben de, kimi yerlere giden ya da o yerlerden gelen kimselerle yapılmış uzun sohbetlerden edinilmiş genel fikirlerle sahiptim, olup olacağı. Ne var ki şu kadarını biliyordum: Maryland, Pennsylvania, Doğu ve Batı Jersey, New York ve New England, Virginia’nın kuzeyine düşen yerlerdi, yani iklimleri daha soğuk demekti ve salt bu da benim onlara soğuk bakmam için yeterliydi. Çünkü zaten oldum olası sıcak havayı severdim, hele şimdi yaşıma aldıkça soğuk havadan kaçma eğilimim daha da artmıştı. Bu yüzden Carolina’yı düşünmüştüm, çünkü burası İngilizlerin Amerika kıtasındaki kolonilerinin en güneyindeydi. Orayı yeğlememin bir nedeni de sırasında anne-

min mirasıyla ilgilenmem ve payıma sahip çıkabilmek için kimliğimi açıklamam gerektiğinde buralara son derece kolaylıkla gelebileceğimi bilmemdi.

Bu kararla kocama bulduğumuz yerden ayrılmamızı, her şeyimizi Carolina'ya taşıyıp oraya yerleşmemizi önerdim. Kocam önerime katılmaya hazırdı, çünkü buralarda kalırsa kesinkes tanınacağımıza onu ikna etmiş, geri kalanından ise hiç söz açmamıştım.

Bu kez de yepyeni bir zorluk çıktı karşıma: Esas olay hâlâ zihnime baskı yapmayı sürdürdüğü için, büyük konuyu, yani annemin bana ne bıraktığını şöyle ya da böyle araştırıp soruşturmadan buralardan uzaklaşmayı düşünemiyordum. Kimliğimi eski kocama (kardeşime) ve evladıma (kardeşimin oğluna) açıklamadan uzaklaşma fikrini de serinkanlılıkla kaldıramıyordum. Ancak bunu, yeni kocamın hiç haberi olmadığı gibi, onların da yeni kocamdan, hatta koca gibi bir şeyim bulunduğundan haberleri olmadan gerçekleştirebilmeyi istiyordum.

Bunun nasıl yapılabileceği konusunu kafamda epeyce evirip çevirdim. Bana kalsa kocamı eşyalarımızla birlikte seve seve Carolina'ya yollar, kendim sonradan giderdim ama bunu uygulamak olası değildi, çünkü o, memleketi ve orada veya başka herhangi bir yerde yerleşmenin yöntemlerini zerrece bilmediği için bensiz hiçbir yere adımını atmazdı. Derken aklıma Carolina'ya, önce eşyamızın bir bölümüyle ikimiz birlikte gitmemiz geldi; oraya yerleşmemizden sonra ben Virginia'ya gelip geri kalan eşyayı alırdım. Ne var ki bunu düşünürken bile kocamın beni asla bırakmayacağını, orada tek başına kalmaya razı olmayacağını biliyordum. Durum apaçıktı: Centilmen olarak yetişmişti o, sonuç olarak da çalışma konusunda yalnızca bilgisiz değil aynı zamanda haylazdı. Yerimize yerleştiğimiz zaman bile çiftlik sahiplerinin olağan işlerini yapmaktansa eline tüfeğini alıp ormana gitmeyi kat

kat yeğleyecekti, oysa buralarda “avlanmak” dedikleri bu etkinlik normalde Kızılderililerin hizmetçi sıfatıyla yapmak zorunda oldukları iştir. Ama dediğim gibi kocam bunu yapmayı başka etkinliklere yeğleyecekti.

Bu yüzden bunlar, nasıl baş edeceğimi bilemediğim, aşılamaz zorluklardı. Zihnimde, kimliğimi bir zamanlar kocam olan kardeşime açıklamakla ilgili öyle canlı hayaller vardı ki karşı koyamıyordum. Tersine, bu işi o yaşarken yapmazsam, sonradan oğlumuzu gerçekten de dediğim kişi olduğuma, onun annesi olduğuma asla inandıramayacağıma dair düşünceler kafamın içinde dolaşıp duruyordu: Bu yüzden ana-oğul ilişkisinin destek ve avuntusundan ve annemin bana bıraktığı mirasın yararından yoksun kalabilirdim. Beri yandan içinde bulunduğum durumdayken onlara gerçek kimliğimi dünyada açıklayamazdım, gerek yanımda bir koca bulunması açısından, gerekse buraya yasal hükümlü sıfatıyla sürgün edilmiş olmam açısından. Bu iki nedenle de benim önce şu bulunduğumuz yerden ayrılmam ve sonra kardeşime sanki bambaşka bir yerden, yepyeni bir kimlikle gelmem kesinkes şarttı.

Bu düşüncelerle kocama Potomac Irmağı üzerinde yerleşmememizin kesinlikle şart olduğunu, yoksa bir süre sonra kimliklerimizin ortaya çıkacağını yinelemeyi sürdürdüm. Başka bir yere gidersek, ortama, çiftçilik yapmaya gelmiş başka herhangi bir aile gibi alnımız açık olarak girerdik. Buralılar, ceplerinde parayla hazır çiftlik satın almak veya yeni çiftlik kurmak için gelen yeni ailelerin onlarla kaynaşmasından çok hoşlanırlardı. Biz de böylece, durumlarımızın ortaya çıkması gibi bir olasılık bulunmadan dostça, güler yüzle karşılanacağımızdan emin olabilirdik.

Kocama, ayrıntıya kaçmadan şunları da anlattım ki halen bulunduğumuz yerde akrabalarım olduğu halde kendimi onlara tanıtmayı göze alamıyordum, çünkü be-

nim buraya geliş nedenim ve durumumu çok geçmeden öğrenirlerdi, bu da aşırı açık verinem demek olurdu. Burada vefat etmiş olan annemin bana bir şeyler, belki de yüklüce bir şeyler bırakmış olduğunu sanınam için bir neden vardı ortada. Bunun peşine düşmek benim için çok yararlı olabilirdi, gelgelelim bunu da kendimizi açığa vurmada yapamazdım. Meğer ki buradan gidelim, sonra, yerleştiğimiz yerden ben, kardeşimle yeğenlerimi görmek için ziyarete gelmiş gibi buraya dönüp kendimi onlara tanıtayım, bu yoldan da hak ettiğim miras payına sahip ıkabileyim; hem saygı göreyim, hem de hakkımı güler yüz ve keyifle arayıp alayım. Oysa bu işi şu sırada yaparsam dertten, sıkıntıdan başka bir şey umamazdım, örneğin mirasıma zorla el koymak gibi, hakkımı sövgüler, engellemeler, her türlü aşağılamalar arasında almak gibi. O, bunları görmeye katlanamazdı belki de. Ayrıca gerçekten annemin kızı olduğuma dair resmî belgeler sunmam gerekirse İngiliz makamlarına başvurup yardım dilenmem gerekebilir, dolayısıyla neticede kazançtan çok kaybım olabilirdi. İşte bu mantık yürütmelerle sırrımın onun için gerekli olduğu kadarını açıkladım, bunun üzerine gidip yerleşecek başka bir koloni bulmaya karar verdik. İlk ağızda karar kıldığımız yer de Carolina'ydı.

Kararımızı gerçekleştirmek amacıyla Carolina'ya giden gemileri soruşturmaya başladık. Kısa zamanda, körfezin karşı yakasındaki Maryland'a Carolina'dan pirinç ve başkaca mallar getiren bir geminin yanaşmış olduğunu ve gene oraya döneceğini, oradan da yükünü alarak Jamaika'ya gideceğini ğrendik. Bunu duyunca biz de eşyalarımızı "şalopa" denilen küçük bir yelkenliye yükledik, Potomac Irmağı'na temelli veda ederek tüm kargomuzla birlikte Maryland'a geçtik.

Uzun ve tatsız bir yoldu bu. Kocam bunu İngiltere'yle buranın arasındaki yolculuktan da kötü bulduğu-

nu söylüyordu, çünkü hava ancak şöyle böyle, deniz hırçın ve teknemiz küçük, konforsuzdu. Bundan sonraki uğrağımız Potomac Irmağı kıyısında, yüz mil kadar mesafede, Westmoreland County denilen bir yöredeydi. Bu ırmak Virginia'nın en büyük ırmağı olduğu gibi, dünyada, doğrudan denize değil de başka bir ırmağa dökülen en büyük ırmak olduğunu da duymuştum. Havamız berbattı, çok kez büyük tehlikelerle karşı karşıya kalıyorduk, çünkü ırmak deyip geçtiklerine bakmayın, Potomac öylesine genişti ki ortalarındayken çok uzun süreler iki yönde de kara göremiyorduk. Derken Chesapeake Körfezi denilen yeri geçmemiz gerekti. Bu Potomac'ın hemen hemen otuz mil bir genişlikle döküldüğü o ulu ırmağa verilen addı. Bundan sonra daha başka, adlarını bilmediğim uçsuz bucaksız sulardan geçtik, yani yolculuğumuz tam iki yüz mil sürdü, tüm varımız yoğumuzla birlikte, külüstür bir şalopa içinde. Öyle ki başımıza herhangi bir kaza gelse ve varlığımızı yitip canımız kurtulsaydı da o vahşi, yabancı yerlerde, tek bir dostumuz, tanışımız olmadan dımdızlak kalsaydık bizim için gerçekten acıklı bir son olurdu. Artık ortada tehlike olasılığı kalmadığı halde düşüncesi bile bana dehşet veriyordu.

Her neyse; yelkenliyle beş günlük bir yolun sonunda yanılmıyorsam Philips Point dedikleri yere geldik. Geldik ama meğer Carolina gemisi üç gün önce yükünü alıp yola çıkmamış mı? Düş kırıklığına uğradık, gelgelelim ben hiçbir nedenle cesaretimi yitirmemeye kararlı olduğumdan kocama dedim ki: "Madem Carolina'ya hemen gidemiyoruz, şimdi bulunduğumuz yerin toprağı da çok verimli ve iyidir, eğer istersen buralarda işimize yarayacak bir şey var mı diye bir bakıalım, eğer gördüklerin hoşuna giderse buraya yerleşebiliriz."

Hemen kıyıya çıktık da o yakınlarda kendimiz oturmak için de, eşyalarımızı saklamak için de uygun bir

köşe bulamadık. Orada rastladığımız çok dürüst tavırlı bir Quaker bizi yaklaşık altmış mil doğuda, yani körfezin ağzına daha yakın bir yöreye yönlendirdi. Kendisi orada oturuyormuş, biz de oralarda bir çiftlik kurabilir veya daha uygun başka bir yer buluncaya kadar orada kalabilirmişiz. Bu Quaker bunları o kadar candan ve temiz kalpli bir ifadeyle söyledi ki önerisini kabul ettik, o da bizimle birlikte geldi.

Burada kendimize iki hizmetçi satın aldık: Liverpool'dan gelen bir gemiden yeni inmiş olan bir İngiliz kadın hizmetçi, bir de Zenci erkek uşak. Bunlar bu memlekete yerleşmek niyetinde olan herkes için olmazsa olmaz şeylerdi. Quakerımız, eksik olmasın, bize çok yardım etti. Önerdiği yere vardığımız zaman da eşyamız için kullanışlı bir depo, hizmetçilerimizle bizim için de bir ev buldu. Aşağı yukarı iki ay sonra, çiftliğimizi kurmaya başlamak için ve gene onun yönlendirilmesiyle o yörenin valisinden büyük bir parça toprak satın aldık. Böylece, Carolina'ya gitme fikrini tümünden aklımızdan sildik. Burada çok iyi karşılanmıştık doğrusu. Yeterli gereçlerle kereste edinip bir arsa açarak kendi evimizi yapmanın hazırlıklarına başlayacak duruma gelinceye dek kalabileceğimiz kullanışlı bir yerimiz vardı ve bunların hepsini dostumuz Quaker'ın verdiği akıllar sayesinde yapabiliştik. Bu sayede aradan bir yıl geçtiğinde elli hektara yakın bir toprağı temizleyip açmış, bunun bir bölümünü çitlerle çevirip öbür bölümüne, çok olmasa da tütün ekmiştik. Ayrıca bahçe alanımız vardı ve burada çalışanlarımıza ekmek yapmaya yetecek kadar mısır, çeşitli kökler ve baharatlı otlar yetiştiriyorduk.

Bu aşamada, artık körfeze dönerek dostlarımla görüşmeme izin versin diye kocamı ikna ettim. Buna bu kez daha kolay razı oldu, çünkü elinde onu oyalayacak işleri ve eğlence olarak da tüfeğı vardı; bunu avlanmak

için kullanmaktan büyük zevk alıyordu. Doğruyu söylemek gerekirse bazen birbirimize bakıp gülümsüyor ve şu durumumuzun yalnızca Newgate'ten değil, eskiden ikimizin de sürdürdüğü o habis meslekteki en parlak günlerimizden bile kat kat daha iyi olduğunu düşünüyorduk.

İşimiz yolundaydı: Koloninin mal sahiplerinden, elli altmış işçi çalıştırabilecek boyda bir çiftlik kurmaya yetecek miktarda toprağı, peşin para ödeyerek 35 sterline satın almıştık. Bu da, düzgün geliştirilirse bize, ikimizin de doğal ömrü boyunca yeterdi. Çocuklar dersiniz benim öyle olasılıkları düşünecek çağım geçmişti.

Ne var ki şansımız bu kadarla da kalmadı. Dediğim gibi körfez yöresine, bir zamanlar kocam olmuş kardeşimin yaşadığı yere yeniden gittim. Bu kez aynı köye gitmedim; Potomac Irmağı'nın doğusundaki Rappahannock denilen başka bir büyük ırnak boyunca ilerleyerek kardeşimin çiftliğine arkadan dolandım. Çiftlik büyüktü; neyse ki tekneye geçit veren küçük bir çay sayesinde yakınına gidebildim.

Şimdi dosdoğru kardeşimin (kocamın) karşısına çıkıp kim olduğumu açıklamaya kesin kararlıydım. Gene de şu sırada keyfinin nasıl olacağını, daha doğrusu böyle ani bir ziyaretin keyfini ne kadar kaçıracağını bilemediğimden, ilkin ona kim olduğumu bildiren bir mektup yazmaya karar verdim: Tamamen unutulmuş olduğunu umduğum o eski konuyla ilgili başına dert açmak için gelmiş değildim buraya. Bir kız kardeş olarak kendisine, annemizin vefatında bana bırakmış olduğu dünyalık konusunda yardımını dilemek için başvuruyordum. Onun bu konuda bana hakça davranacağından kuşku yoktu, hele bu uğurda bunca uzun yoldan geldiğim düşünülürse.

Ona oğlu hakkında da birçok tatlı, sevecen şeyler yazdım bu mektupta: Oğlanın aynı zamanda benim ço-

cuğum olduğunu da biliyordu elbet, ama ben onunla evlenerek yanlış bir şey yapmış değildim, nasıl ki o da benimle evlenerek yanlış bir şey yapmamıştı; aramızda kan bağı olduğundan ikimizin de haberi yoktu o sırada. Bu nedenle biricik ve tek oğlumu bir kerecik görmek için duyduğum ateşli arzuyu anlayacağını umuyordum. Aynı zamanda, beni şu veya bu şekilde asla bilmemiş olan evladımı şiddetle sevmekten asla vazgeçmeyen bir anne olarak kapılabileceğim zaafları da anlayışla karşılayacağını umuyordum.

Kardeşimin gözlerinin çok zayıf olduğunu duyduğumdan, bu mektubu kendisi okuyamayacağı için alır almaz okusun diye oğluna vereceğini sanmıştım. Ama daha bile iyi bir şey oldu! Kardeşim, gözleri çok bozuk olduğundan bütün mektuplarını oğlunun açıp okumasına izin verirmiş. Benim ulağım geldiği sırada da evde bulunmadığı için mektubum dosdoğru oğlumun eline geçmiş, o da açıp okumuş.

Birkaç dakika sonra ulağı içeri çağırıp bu mektubu veren kişinin nerede olduğunu sormuş. Ulak, yedi mil kadar mesafede olan yerimi bildirince oğlum ona beklemesini söyleyerek bir yandan da bir atla iki uşak hazırlanmasını buyurmuş, sonra da ulağı yanına alıp doğru bana gelmiş. Ulağım geri gelip de yaşlı beyin evde olmadığını, ama oğlunun onunla birlikte buraya geldiğini ve şimdi yanıma çıkacağını söylediğinde ne hallere düştüğümü kim olsa gözünde canlandırabilir! Resmen aklım durdu, çünkü durumun savaş mı barış mı olduğunu bilmediğim gibi nasıl davranacağımı da bilemiyordum. Neyse, düşünecek ancak birkaç dakikam oldu; oğlum ulağın hemen arkasındaydı. Oturduğum yere gelince kapıda adama bir şey sordu. Gerçi duyduğum kadarını tam anlayamadım, ama sanırım, “Seni yollayan hanım nerede?” diye soruyordu, çünkü adam, “İşte orada, efendim,” dedi, oğlum

da hemen yanıma geldiği gibi beni öptü, kucakladı, öyle bir tutkuyla bağrına bastı ki konuşamadı, ama ben onun göğsünün inip kalktığını hissedebiliyordum, ağlamak isterken hıçkıran ama içini boşaltamayan bir çocuk gibi.

Onun bana bir yabancı gibi değil, annesine koşan bir oğul gibi, dahası, şimdiye dek anne nedir bilmemiş bir oğul olarak geldiğini anladığımda (olayın bu yanını anlamak kolaydı) ta içerime işleyen mutluluğu ne ifade ne de tarif edebilirim. Uzatmayayım, birbirimizin boyuna sarılıp uzun uzun ağladık. Sonunda ilk konuşan o oldu, “Anneciğim, hâlâ hayattasın demek. Hiç ummuyordum senin yüzünü görmeyi!” dedi. Bana gelince; çok uzun bir süre hiçbir şey diyemedim.

Kendimizi biraz toparlayıp konuşacak duruma geldiğimizde oğlum bana şu sıradaki durumu anlattı. Benim yazdığım mektubu babasına göstermemiş, haber vermemişti. Büyükannesinin bana bıraktığı mirasa gelince; onun elindeymiş, bu konuda bana karşı tam benim istediğim gibi hakça davranacakmış. Babasına gelince; o yaşlanmış artık, hem beden hem zihin yönünden zayıf, kuruntulu, öfkeli, hemen hemen kör ve hiçbir şey beceremeyen bir adammış. Oğlum onun böylesine nazik bir durumda nasıl davranılacağını bilemeyeceğini düşünerek buraya kendisi gelmiş. Önce, beni görmek için duyduğu ve tutamadığı arzuyu tatmin etmek için, sonra, durumların nasıl olduğunu anlayınca kendimi babasına da tanıtip tanıtmayacağıma karar vermeyi bana bırakmak için.

Bunu gerçekten de öyle zeki ve basiretli bir biçimde yapmıştı ki oğlumun akliselim sahibi bir adam olduğunu, benim akıl vermeme hiç ihtiyacı olmadığını anladım. Babasının öyle tanımladığı gibi olmasına şaşmadığımı söyledim ona: Babası daha ben buradan gitmezden önce de biraz sapıtmış durumdaydı. Rahatsızlığının esas ne-

deni benim, kardeş olduğumuzu anladıktan sonra bunu gizli tutup onunla karıkoca olarak yaşamayı sürdürmeyi-şimdi. Oğlum babasının şu sıradaki durumunu daha iyi bildiğine göre ben onun uygun gördüğü her türlü önle-me uyardım. Önce onu görmüş olduğumdan babasını görmek konusu benim için artık önemsizdi. Zaten anne-min bana bıraktığı mirasın onun eline emanet edilmiş olduğu öğrenmiştim ya, benim için bundan daha büyük müjde olamazdı, çünkü o benim kim olduğumu biliyor-du ve kendisinin de dediği gibi bana hakça davranacaktı. Annem öleli kaç zaman oldu, diye sordum ona, nerede öldüğünü sordum; aileyle ilgili öyle çok şey anlattım ki onun gerçekten ve de kesinkes annesi olduğuma dair ka-fasında hiçbir şüphe bırakmadım.

Oğlum da bana nerede kaldığımı, neler yaptığımı sordu. Körfezin Maryland yakasında, İngiltere'den be-nimle aynı gemide gelmiş olan yakın bir arkadaşım-la birlikte kaldığımı anlattım. Bu yakada kalacak yerim yoktu. Oğlum onunla evine gitmemi ve istersem ömür boyu yanında kalmamı önerdi. Babasını dersin, kimseyi tanı-yamadığı için benim kim olduğumu nasılsa tahmin bile etmezdi. Bu öneriyi kafamda biraz evirip çevirdim, son-ra, “Gerçi senden uzak olmak az üzüntü değil benim için,” dedim oğluma, “gene de, senin evinde yaşayıp bir zamanlar huzurumu bin parça eden o zavallı kulu her an karşımda görmenin de dünyanın en rahat durumu oldu-ğunu ileri süremem. Gerçi burada kaldığım sürece oğlu-mun yanında veya olabildiğince yakınında kalmak beni çok sevindirir, lakin, evin içinde, her an, laf arasında ken-dimi ele veririm korkusuyla yaşamayı düşünemiyorum. Zaten ikimiz konuşurken de ağzımdan senin oğlum ol-duğunu belirten bir söz kaçırmaktan kendimi alamam ki bu da hiç işimize yaramaz.”

Oğlum bütün bu saydıklarım da haklı olduğumu

teslim ettiyse de, “Anneciğim, olabildiğince yakınımnda olacaksın benim,” diye ekleyerek beni atına bindirip kendisinin yanındaki bir çiftliğe götürdü. Burada, onun evindeymişim kadar iyi ağırladılar beni. Oğlum beni orada bıraktı ve esas konuyu ertesi gün görüşeceğimizi söyleyerek kendi evine gitti. O çiftlikteki, kiracı olduklarını öğrendiğim kişilere teyzesi olduğumu söylemiş, saygıda kusur etmemelerini sıkılayarak beni emanet etmişti. Evine gidişinden iki saat kadar sonra benim için bir hizmetçi kızla bir zenci uşak ve servise hazır yemekler yolladı. Yepyeni bir dünyaya girmiştım sanki! Öyle ki için için, “Keşke Lancashireli kocamı İngiltere’den hiç getirmeseymişim!” diye pişmanlık duymaya başladım.

Ne var ki bu duygum da tam anlamıyla içtenlikli değildi aslında, çünkü Lancashireli kocamı tüm kalbimle seviyordum, tıpkı daha ilk baştan sevmiş olduğum gibi. O da buna, herhangi bir erkeğin olabileceği kadar layıktı, ama şimdi konumuz bu değil.

Ertesi sabah, neredeyse ben kalkar kalkmaz oğlum beni görmeye geldi. Kısa bir hoşbeşten sonra ilk önce ceylan derisinden bir kese çıkardı, içindeki elli beş İspanyol pistolesiyle birlikte bana verdi. “Bu senin İngiltere’den buraya olan yol masrafını karşılamak için,” dedi. “Gerçi sormuyorum, beni ilgilendirmez ama yanında çok bir parayla geldiğini sanmıyorum, çünkü bu memleketeye fazla para getirmek pek âdetten değildir.” Sonra da büyükannesinin vasiyetnamesini çıkarıp okudu. Böylece öğrendim ki annem bana York Irmağı üzerinde, oğlumun deyişiyle “küçük” bir çiftlik bırakmış, üzerindeki sığırlar ve işçilerle birlikte. Bunu, hayatta olduğumu öğrenir öğrenmez bana, eğer çocuğum varsa vârislerime, yoksa benim vasiyet ettiğim kişiye devretmesi için oğlumun mutemetliğine bırakmış. Benden bir haber alınincaya dek çiftliğin geliri oğlumun olacak, eğer ben hayat-

ta değilsem hepsi oğluma ve oğlumun mirasçılarına geecekmiş.

Dediğine göre oğlum bu iftliği, uzakta olmasına karşın kiraya vermiyor, babasının buna çok yakın olan başka bir iftliği gibi bir kâhya (vekilharç) ile yönetip yılda üç-dört kez de kendisi gidip denetliyormuş. “Bu iftliğin değeri ne kadardır sence?” diye sordum. “Kiraya versem kiracı bana yılda 60 sterlin verir,” diye yanıtladı. “Oysa kendim otursam değeri adamakıllı artar, yılda belki de 150 sterlin getirir. Ama sen herhalde körfezin karşı yakasına yerleşeceğine, belki de İngiltere’ye dönmeyi tasarladığına göre, beni kendine kâhya seçersen iftliği senin için yönetirim, kendim için yaptığım gibi.” Bu durumda bana İngiltere’ye bu çiftlikten yılda 100 sterlinlik, bazen de daha çok tütün yollayabileceğini hesaplıyordu.

Bütün bunlar öylesine acayip laflardı ki benim için, hiç alışık olmadığım şeyler! İnanın, yüreğim bana böyle inanılmaz nimetler bağışlayan Yaratan’a bundan önce hiç bilmediğim bir ciddilikle şükürler etmeye başladı; o ben ki, bu dünyada yaşamasına izin verilen belki de en büyük şer harikası olmuştum bir zamanlar! Bir kez daha belirtmek zorundayım ki zaten yalnızca o gün değil, şükran duyulmasını gerektiren tüm durumlarda, ne zaman Yaratan’ın bana cömert davrandığını hissetsem, geçmişteki kötücül ve kirli yaşantım gözüme her zamankinden daha korkunç görünürdü.

Neyse, bütün bu fikirleri düzene sokmayı, kuşkusuz buna gereksinme duyacak olan okurlarıma bırakıyor, ben olgulara dönüyorum. Oğlumun yumuşak tavrıyla sevecen nerileri neredeyse tüm konuşması boyunca gözlerimi yaş içinde bırakmıştı, öyle ki ona ancak, duygularımın biraz durulduğu aralarda bir şeyler söyleyebiliyordum. Neyse, sonunda dilim açıldı: nce, mlk-

mün öz oğluma emanet edilmiş olmasının beni ne denli mutlu kıldığından başlayıp vâris meselesine gelince dünyada ondan başka evladım bulunmadığını, artık başka çocuk yapacak yaşımın da geçmiş olduğunu belirttim. Ondan, her şeyi ona ve onun mirasçılara bıraktığımı ifade eden, hemen işleme koyduracağım bir kâğıt hazırlamasını istiyordum. Sonra gülümseyerek, bunca zamandır neden bekâr kalmış olduğunu sordum. Oğlum hemencecik, tatlılıkla karşılık vererek Virginia'da yetişen evlenilecek hatunlar ürününün öyle pek bol olmadığını söyledi. Ben İngiltere'ye dönmeyi tasarladığıma göre ona Londra'dan bir eş yollamalıymışım!

O ilk günkü muhabbetimizin özeti buydu işte, ömrümde yaşadığım, bana en has mutluluğu tattıran, en güzel gün! Oğlum bundan sonra her gün yanıma gelerek zamanının büyük bölümünü benimle geçirdi ve beni birçok dostunun evine götürdü. Buralarda her zaman büyük saygı gördüğüm gibi birçok kereler onun evinde de yemek yedim. Böyle zamanlarda, zaten yarı ölü olan babasını benden o kadar uzak tutuyordu ki onu hiç görmüyordum. Oğluma armağan edebileceğim tek bir değerli eşyam vardı, hani sandığımda getirdiğim şu iki altın saatten biri. Beni görmeye üçüncü gelişinde bunu oğluma verdim. Ona verecek başka değerli hiçbir şeyim bulunmadığını söyleyerek, bunu ara sıra hatırım için öpmesini rica ettim. Saati Londra'daki bir toplulukta bir hanımın belinden aşırdığıma hiç dokunmadım elbette, ama bunun bu konumuzla bir ilgisi yok!

Oğlum bir süre, hediye alıp almamakta ikircikliymişçesine duraladı, ama ben üstün gelip kabul ettirdim. Bu saat, onun bana verdiği İspanyol altınlarıyla dolu deri keseden pek de değersiz sayılmazdı. Hatta, Londra'ymışçasına hesaplanacak olursa buradakinin iki katı daha pahalıya çıkardı. Oğlum saati elimden alıp öptü ve, "Bu

benim sana borcum olacak, yaşadığım sürece bu borcu ödeyeceğim sana,” dedi.

Birkaç gün sonra devir kâğıdıyla noteri getirdi, imzamı hiç düşünmeden attım ve kâğıdı ona yüzlerce öpücükle birlikte iade ettim. İnan olsun, yeryüzünde hiçbir anneyle şefkatli, hayırlı oğul arasında bundan daha sevgi dolu herhangi bir alışveriş geçmemiştir! Ertesi gün oğlum bana kendi eliyle imzalayıp mühürlediği bir taahhüt kâğıdı getirdi. Burada çiftliğini benim adıma en etkin biçimde yönetip geliştirmeyi ve alınan ürünü, nerede olursam olayım benim dilediğim yere teslim etmeyi taahhüt ediyordu. Üründen elime her yıl yüz sterlin geçmesini sağlamayı da kendi üzerine alıyordu. Bunu bana şöyle açıkladı: Parayı henüz hasat kalkmadan alacağıma göre o yılki ürünün kazancını hak ediyormuşum. Böylece bana hemen 100 sterlin ödedi, karşılığında da gelecek Noel’de sona eren yılın (şimdi ağustos sonlarındaydık) tüm gelirini aldığıma dair imza istedi.

Orada beş haftadan uzun kaldım, ayrılmam sırasında da hayli didişmek zorunda kaldım. Oğlum illa da benimle birlikte körfeze gelmekte diretiyordu, ama ben bunun lafını bile ettirmiyordum. Bu kez beni kendi teknesiyle yollamayı tutturdu: Hem iş hem de keyif için kullandığı, yat gibi inşa edilmiş bir tekneymiş bu. Bu öneriyi olumlu karşıladım, o da gene en candan sevgi ve bağlılık sözleriyle, oradan ayrılmama izin verdi. İki gün sonra, sağ salım Quaker dostlarının yanına vardım.

Yanımda, kendi çiftliğimizde kullanmak üzere eyerli, mahmuzlu üç at, birkaç domuz, iki inek ve daha bin türlü şey getirmiştım, hepsi de bir kadının sahip olabileceği en iyi yürekli, en sevgi dolu evladın armağanı! Kocama bu yolculuğu tüm ayrıntısıyla anlattım, yalnızca oğlumdan, “kuzenim” diye söz ettim. Önce altın saatimi kaybettiğini söyledim; kocam bunu bir talihsizlik saya-

rak üzüldü, ama ona kuzenimin bana nasıl iyi davrandığını, annemden kalan şöyle şöyle bir çiftliği, eninde sonunda benden haber alacağını umarak benim için saklamış olduğunu anlattım. Çiftliği gene kuzenimin yönetimine devrettiğimi, onun aldığı ürün hakkında bana dürüst hesap vereceğini de belirttim. Yüz gümüş sterlini çıkarıp kocama ilk yıl hasadının karşılığı diye gösterdim. İçinde İspanyol altınları olan ceylan derisi keseyi de göstererek, “İşte, buyur, sevgilim, bu da altın saat!” dedim. Kocam... (Tanrı’nın inayeti, onun merhametini yüreklerinde hissedenden bütün duyarlı kişilerin üzerinde aynı etkiyi bırakacaktır, bundan eminim...) Evet, kocam iki elini birden gökyüzüne kaldırarak, “Tanrı neler yapıyor böyle,” diye bağırdı, sevinçle kendinden geçmişçesine, “benim gibi nankör bir köpek için?” Bunun üzerine ona tekmede bunların yanı sıra getirmiş olduğum öbür şeyleri de gösterdim, yani atları, inekleri, domuzları ve çiftliğimizde kullanacağımız başka şeyleri. Bunlar onun şaşkınlığını artırdığı gibi yüreğini de şükranla doldurdu. İnanıyorum ki o andan itibaren kocam, o bir zamanların hovardası, soyguncusu, hırsızı, Tanrı’nın inayetiyle dönüşerek tepeden tırnağa iyi, dürüst bir insan ve gerçek bir tövbekâr olup çıktı. Bu olgunun kanıtlarıyla bu yazdığımдан daha uzun bir öykü yaratabilirim (ayrı bir kitap olarak yazmayı aklımdan geçirmediğim değil ya) bu faslın günah dönemleri kadar oyalayıcı olacağına inanabilsem...

Bana gelince; bu, kocamın değil benim öyküm olacağına göre, kendimle ilgili olan bölüme dönüyorum. Çiftliğimizi kurduk ve güler yüzlü, insan canlısı tutumlarımız sayesinde edindiğimiz oralı dostların, özellikle de Quakerımızın yardımıyla yönetmeye başladık. Bu temiz yürekli insan bizim için gerçekten de sadık, cömert, güvenilir bir dost olmayı sürdürdü. İşlerimiz çok iyi gitti: Zaten, dediğim gibi, güzel bir stokumuz vardı, şimdi 150

sterlin de eklenince stokumuz büyüdü, çalışanlarımızın sayısını artırdık, mükemmel bir ev inşa ettik. Her yıl hatırı sayılır bir toprak parçasını temizleyip işlenmeye hazırlıyorduk. İkinci yılda eski mürebbiyeme mektup yazarak başarılarımızın mutluluğunu onunla paylaştım. Ona bırakmış olduğum 250 sterlinlik parayı bize mal olarak göndermesini istedim. O da her zamanki vefası ve yardımseverliğiyle bunu yaptı, yolladıkları da selamete elimize ulaştı.

Bu kargoda hem kocam hem de kendim için her çeşit giyim eşyası vardı. Kocama onu sevindirdiğini bildiğim şeyleri getirtmek için özel çaba harcamıştım: iki tane uzun, kaliteli peruk, iki gümüş kabzalı kılıç, iki pahalı, üzengili eyer, iki gösterişli tabanca, koyu al renkli bir pelerin, yani onu hoşnut kılmak ve (gerçekte olduğu gibi) kibar bir beyefendi görünümü kazandırmak için aklıma gelen her şey. Hâlâ ihtiyacımız olan birçok ev eşyası ısmarlamıştım, sonra ikimiz için de her türlü keten iç giyim takımı. Aslında eskiden beri üstüm başım düzgün olduğu için benim şahsen pek fazla elbise ya da iç giyime gereksinmem yoktu. Kargomuzun geri kalanı her türlü demir eşya, atlar için gem, çeşitli alet edevat, çalışanlar için giyim eşyası, onların kışın kullandıkları çorap, yelek, pabuç, başlık gibi şayak ve yünlü parçalardan oluşuyordu, hepsi de Quaker dostumun tavsiyesine göre ısmarlanmıştı... Bu yükün hepsi eksiksiz ve de iyi durumda elimize geçti. Üç de kadın hizmetçi gelmişti, mürebbiyemin seçtiği, buraya ve buradaki işlere uygun, üç kanlı canlı genç kadın. İçlerinden biri de çift çıktı: Sonradan itiraf ettiği üzere yolda denizcilerden biri tarafından gebe bırakılmıştı, hem de gemi daha Gravesend'e bile varmadan! Sizin anlayacağınız, karaya çıktıktan yedi ay sonra bize aslan gibi bir erkek çocuk kazandırdı!

İngiltere'den gelen bütün bu eşyaların kocamı hayli

şaşırttığını anlayabilirsiniz. Kargonun ayrıntılı hesabını görünce bana dönerek, “Sevgilim, bütün bunların anlamı nedir?” diye sordu. “Korkarım çok fazla borca sokacaksın bizi. Hepsinin bedelini kaç zamanda ödeyebiliriz ki?” Hepsinin ödenmiş olduğunu söyledim ona gülümseyerek. Yolculukta başımıza neler gelebileceğini, özel durumumuz yüzünden nelerle karşılaşabileceğimizi bilmediğim için paramın hepsini yanıma almayıp şu kadarını bir arkadaşşıma emanet bırakmıştıım. Şimdi buraya bir selamet ulaşmış, yerleşmiş ve yaşam tarzımızı kurmuş olduğumuza göre de o parayla bu gördüğü şeyleri getirtmiştim.

Kocam şaşkına döndü. Bir süre durup elinin parmaklarıyla bir şeyler saydı, ama bir şey söylemedi, sonra şöyle konuşmaya başladı. “Dur bakalım,” dedi, hâlâ elinin parmaklarıyla saymayı sürdürüp başparmağına dokunarak, “İlkin nakit olarak 246 sterlin,” diye saydı, sonra işaretparmağına dokunarak, “İki altın saat, elmas yüzükler, gümüşler,” diye ekledi. Ortaparmağa dokununca, “York Irmağı kıyısında büyük bir çiftlikten yılda 100 sterlin geliyor, 150 sterlin nakit,” diye devam etti, “sonra bir tekne dolusu at, domuz, inek, nevale,” diyerek gene başparmağına döndü: “Bir kargo yük İngiltere’de 250 sterline gelir, buradaysa iki kat daha değerlidir.” Ben, “Peki, ne diyorsun bunlara?” diye sordum. Kocam, “Ne mi diyorum!” diye yanıtladı, “Şunu diyorum: Kim demiş Lancashire’da evlendiğim kadın beni kandırdı diye? Bana sorarsanız orda servet sahibi, hem de esaslı servet sahibi bir kadın aldım ben!”

Uzun lafın kisası, durumumuz adamakıllı iyiydi artık, her geçen yıl daha da iyileşiyordu, çünkü yeni çiftliğimiz gözlerimizin önünde, adeta biz farkına varmadan büyüyordu. Orada yaşadığımız sekiz yılda çiftliği öyle geliştirdik ki yılda, İngiltere hesabıyla, 300 sterlinlik ürün alır olduk.

Evimize yerleşmemizden bir yıl sonra körfezin karşı kıyısına, oğlumu görmeye ve öbür çiftliğimin yıllık gelirini almaya gittim. Daha tekneden inerken eski kocamın ölmüş olduğunu öğrendim; toprağa verileli henüz iki hafta bile olmamış. Ne yalan söyleyeyim, kötü haber sayılmazdı bu, çünkü artık herkesin içine olduğum gibi, yani evli bir kadın olarak çıkabilirdim. Bu nedenle oğluma, “Yakınımda çiftliği olan bir beyefendi var, onunla evlensem iyi olur sanırım,” dedim. Gerçi artık üzerimde yasal olarak evlenrnmemi men eden hiçbir yasak kalmamıştı, serbesttim, gene de eski leke günün birinde ortaya çıkarsa eşim rahatsız olur, diye çekiniyordum. Oğlum, gene her zamanki hayırlı, destekleyici evlat tavrıyla, beni kendi evinde ağırladı, 100 sterlinimi elime verdi, sonra armağanlara boğarak evime gönderdi.

Bir süre sonra oğluma evlendiğimi bildirdim, gelip bizi görmesini istedim. Kocam da çok nazik bir mektup yazarak çağrıya katıldı. Oğlum birkaç ay sonra geldi. Bir rastlantıyla tam onun geldiği gün İngiltere’den ısmarladığım kargo da geldi; ona bunların hepsinin bana değil, kocamın mülküne gelmiş olduğunu söyledim.

Şunu dikkatinize sunarım ki zavallı kardeşim (kocam) öldükten sonra kocama o hadiseyi ve şimdiye kadar “kuzenim” dediğim bu genç adamın da o mutsuz birleşmeden doğan oğlum olduğunu baştan sona, hiç çekinmeden anlattım. Kocam bunu tam bir rahatlıkla kabul etti ve artık “ihtiyar” diye andığımız kardeşimin hayatta olduğunu duymuş olsa bile kendine dert etmeyeceğini söyledi. “Çünkü,” diyordu, “bunda ne senin suçun varmış ne de onun. Önlenemez bir yanlışmış.” Kardeşimi, gerçeği öğrendikten sonra da gizleyip benimle karıkoça yaşamı sürdürmek istediği için suçluyor, “İşin çirkin tarafı budur,” diyordu. Böylece bütün bu küçük küçük pürüzler düzletildi, kocam ve ben düşünülebilecek en

büyük huzur ve muhabet içinde yaşamayı sürdürdük. Şimdi yaşımızı almış insanlarız artık. Ben yetmiş yaşın eşiğinde, kısıtlayıcı sürgün koşullarımdan çok daha fazlasını gerçekleştirmiş olarak İngiltere'ye geri döndüm. Kocam altmış sekizinde. Şimdi artık, çektiğimiz onca çilelere ve onca yorgunluklara karşın ikimiz de sağ ve sağlıklıyız. Kocam işlerimizi düzene sokmak için benim arkamdan daha bir süre orada kaldı. Benim niyetim de oraya geri dönmekti, ama onun isteği üzerine kararımı değiştirdim, o İngiltere'ye geldi. Ömrümüzün geri kalan yıllarını burada, eskiden sürdürdüğümüz günah dolu yaşamlar için içtenlikle tövbe ederek geçirmeye kararlıyız.

1683 yılında yazılmıştır.